

# ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA  
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU  
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM  
VI  
KNJIGA 6

## REDAKCIIONI ODBOR

dr Metod Mikuž, Franček Saje, Fabijan Trgo, pukovnik  
Ivan Ferlež, potpukovnik, Vida Markič, kapetan I klasa

Odgovorni uradnik  
Fabijan Trgo, pukovnik

## IZDAJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

# ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA  
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU  
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

VI

KNJIGA 6

BORBE U SLOVENIJI 1943 GOD.

BEOGRAD

1957

BORBE U SLOVENIJI 1943 GOD-  
MAJ-SEPTEMBAR

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLO-  
BODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA  
JUGOSLAVIJE

**BR. 1**

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 3 MAJA  
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O  
REORGANIZACIJI ODREDA I O MOBILIZACIJI<sup>1</sup>**

STAB G. ODREDA  
na položaju, 3.V. 43

GLAVNOM ŠTABU  
SLOVENAČKE NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE  
I PARTIZANSKIH ODREDA

Izveštavamo vas da je štab G. odreda obišao sve bataljone i čete pa se zbog toga nismo javljali. Prilikom obilaska naših bataljona poncgde smo naišli na nezdrave prilike kao, naprimjer, oportunizam kod nekih starih partizana i stalno nezadovoljstvo, za što je najčešće bio kriv komandni sastav bataljona.

Zbog toga smo reorganizovali štabove bataljona i komande četa, a neke stare nezadovoljnike poslali u brigade. Pravilnost našeg postupka dokazale su jedinice koje su odmah postale aktivnije i življe. Svakako su i Nemci odmah reagovali na to time što su skoro svuda udvostručili posade u svojim uporištima. Da smo Nemcima naterali strah u kosti dokazuje činjenica da pored mostova i železničke pruge izgrađuju bunkere i prate dovoz hrane u neka uporišta oklopnim kolima. Oni su ovih dana, od 22. IV do danas izveli veću hajku koja do danas nije imala mnogo uspeha.<sup>2</sup> Nemci su opet počeli da

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U dnevniku telefonskih depeša zapovednika policije poretka Alpske oblasti — komandno mesto Bled navodi se<sup>^</sup>

>22 april.

II bat. 19 SS pol. puka javlja:

Jedinice bataljona su između 18,30 i 20,00 časova krenule u veliku akciju.

Predao: vodnik Wappler.

streljaju taoce na licu mesta gde je poginuo neki Nemac ili njihov sluga. Odnos 1 : 5 ili 1 : 10. Moral'je uprkos tome svuda na visini.

Mobilizacija se odvija dalje i priliv u partizane je sve veći. Teškoće nam čini to što svaki novi drug hoće da ostane ovde u Gorenjskoj. Poneki još donese pušku sa sobom, no takvih je sve manje. Dosada su bila pozvana godišta 16, 17, 18, 19, a sada su već napolju leci za godište 1908 pa nadalje.

Mobilišemo dalje. Nemci čine isto i dolaze u kuće po mobilisane sa jakim patrolama.

Za majsku nedelju od 25. IV do 1. V imali smo u programu velike vojne akcije, o čemu se raspravljalo i na saštanku čelije u III bat. Novi borac koji je bio nedavno primljen u Partiju pobegao je i izdao pripremanu akciju Nemcima koji su odmah dovukli iz samog Beča 3000 vojnika i policajaca. Vršili su hajke od Mežakle do Poljana ali su se naši svuda dobro izmicali osim na Pokljuki i u Selškoj Dolini, gde su Nemci upotrebljavali topove i bacače. Još nemamo tačne izveštaje, ali izgleda da smo se ipak dobro izvukli. Uprkos hajke uoči 1. maja gorele su vatre na Ratitovecu, Blegošu, Mohoru, Jelovici itd.

#### **SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za G. odred

Komandant

Politkomesar

24. april.

Telefonski izveštaj II bat. 19 SS pol. puka.

Snage bataljona i policiske čete brdskih lovaca »Alpenland« vratile su se u vremenu između 14,15 i 18,15 časova.

Rezultat:

3 bandita zarobljena, 1 sumnjiva osoba uhapšena, zaplenjena 2 karabina i odgovarajuća municija. Hollaus s.r., rez. poručnik.  
(Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

**ZAPOVEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE UDARNE  
BRIGADE »RADE KONČAR« OD 4 MAJA 1943 GOD. ZA  
RUŠENJE PRUGE NOVO MESTO — VELIKA LOKA<sup>1</sup>**

**STAB  
XIII. PROLETERSKE BRIGADE  
»RADE KONČAR«  
4 aprila<sup>2</sup> 1943 godine.—**

**Z A P O V J E S T  
(Sekcija Novo Mesto 1 : 100.000)**

Neprijatelj se nalazi u svojim posadama u jačini: u Št. Rupertu 120 bjelih, Trebnje 1.000 Talijana i bjelih sa 4 brdska topa i dve teške haubice i novo pojačanje oko 2.000 vojnika sa 4 tenka i 10 oklopnih automobila, Stari Trg oko 78 bjelih, Velika Loka 60 Talijana sa dva teška mitraljeza, Krtina 12 vojnika, Sv. Lovrenc 30 Talijana, Prapreče 30 Talijana, Stranje 70 Talijana, Sela pri Šumberku oko 150 Talijana i bjelih, u Žužemberku 120 Talijana i bjelih, Soteska 60 Talijana, Gor. Straža 200 Talijana, dva brdska topa, Novo Mesto 1.000 Talijana i 4 teška topa, Mirna Peč 180 Talijana i 60 bjelih, Ponikve 60 Talijana, snage Udarne brigade »Ivana Cankara«, XIII Proleterska brigada »Rade Končara«, Udarna brigada »Matije Gubca«, Zapadnodolenjski odred imaju zadatak rušenja pruge od Novog Mesta do Velike Loke i prebacivanje transporta. Bataljoni koji osiguravaju prelaz moraju biti na svojem mjestu između 4 5 ov. mjeseca u 22 sata. Prelaz pruge vršit će se između 22 i 23 sata. Rušenje pruge počeće između 4/5 maja u 24 sata a prekid posla biće u 3 sata, kada će se sve jedinice povući na svoje mjesto.

Naša XIII Proleterska brigada »Rade Končar« dobila je zadatak da izvrši rušenje pruge sa dva bataljona, a sa jednim bataljonom vršit će zasjedu i osiguranje prelaza pruge prema željezničkoj stanici Trebnje. Za izvršenje ovoga zadatka,

**NAREĐUJEMO:**

1. — 1 i III Proleterski bataljon izvršit će temeljito rušenje pruge između Vel. Loke i Trebnja, s tim što će I Prole-

terski bataljon početi sa rušenjem od Kamnog Potoka pa zaključno prema Vel. Loki, koji će se osigurati od Vel. Loke sa jednom četom pojačana sa jednim teškim mitraljezom.

2. — III Proleterski bataljon nastaviti će sa rušenjem pruge od I Proleterskog bataljona prema Trebnju. —

3. — II Proleterski bataljon postaviti će osiguranje sa leve i desne strane pruge kod G. Nemške Vasi i kod Breze, po izvršenju zadatka bataljoni će se smestiti u sledeća sela: I Proleterski bataljon smestiti će se u selo Dobrnič, sa osiguranjem prema Trebnju, II Proleterski bataljon smestiti će se u selo Zagorka i Dobrave sa osiguranjem prema Sumberku i Žužemberku, III Proleterski bataljon smestiti će se u Vrbovec sa osiguranjem prema Mirnoj Peći, IV Proleterski bataljon smestiti će se u Korita stim da se poveže sa III Proleterskim bataljonom i davati će patrole koje će se povezati sa patrolom II Proleterskog bataljona kao i III Proleterskog bataljona.<sup>3</sup>

4. — Stab Brigade i četa za vezu nalaziti će se u Artmanjoj Vasi.

5. — Za vreme akcije na pruzi Stab Brigade nalaziti će se u selu Občina.

6. — Veza sa Štabom Brigade održavati će se sa kuririma. —

7. — Sanitetsko previjalište nalaziti će se uz Štab Brigade. —

8. — Znaci raspoznavanja važe koji su već ranije dostavljeni. —

9. — Koncentracija Brigade biće u Kriška Reber gdje se nalazi II Proleterski bataljon, tačno u 18 časova. —

10. — Dežurni oficir u Brigadi biće Operativni oficir I Proleterskog bataljona drug Jure Blažević, koji će voditi računa da Brigada bude tačno na vreme spremna za pokret. Pomoćnik dežurnog oficira biće drug Dmitar Macura, koji će odgovarati da se ne prekida veza za vreme pokreta, a koji će prenositi naređenja od Štaba Brigade na dežurne bataljona. Po završetku akcije na pruzi dežurni oficiri također će se postarat i o smeštaju jedinica. Štabovi bataljona postarat će se za dobre vodiče koji će dobro poznavati pravac puta. —

Štab II Proleterskog bataljona obratiti će se blagovremeno na Štab Cankareve brigade koji se nalazi u Čatežu, od kojeg će dobiti, naime zamoliti Štab Cankareve brigade za potreban broj vodiča, ako pak ne može dobiti od Cankareve brigade nek se propita na Zapadnodolenjski odred koji se nalazi u blizini a od kojih će sigurno dobiti vodiče. —

Za pravac kretanja sporazumit ćemo se na mjestu koncentracije. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar  
si. otsutan

„ V. D. komandanta  
**Milan Zeželj**

Na znanje: Štabu II Operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske. —  
Operativnom Štabu hrvatskih i slovenačkih brigada. —

Na znanje i postupak: Štabu I, II, III, IV Proleterskog bataljona  
i Ceti za vezu. —

### BR. 3

#### IZVESTAJ KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD 4 MAJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — ŠTA- JERSKE O PRVOMAJSKIM AKCIJAMA<sup>1</sup>

STAB  
KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA

Na položaju 4. maja 1943

#### RATNI IZVEŠTAJ ŠTABU IV OPER. ZONE

(Prvomajske akcije)

Bataljoni Kamniško-savinjskog odreda proslavili su 1 maj — u jedinicama proslavama, a spolja akcijama sabotažnog i propagandnog značaja.

Donosimo izveštaj o akcijama na terenu gde operišu Zasavski i Kamniški bataljon. O akcijama Savinjskog bataljona podnećemo izveštaj naknadno.

*I. Kresovi:* Na Kalvariji između Kamnika (izvesili zastavu), na Sv. Miklavžu u Tuhinju (izvesili zastavu i zvonili), na Homecu (zastavu, zvonili), Cešnjice ispod Rakitoveca (zastavu, zvonili), Tovorov zamak (zastava), Šmarna Gora, Grmače,

Limbarska Gora (zastava), iznad Desena na Sv. Miklavžu, na Sv. Gori (Trbovlje), Svibnom iznad Litije, iznad Laza, Janča.

Više drugih kresova zapalili terenci.

Patrola koja je zapalila kres iznad Paloviča sukobila se sa patrolom. Nismo imali gubitaka.

2. *Paljenja:* Zapalili Trzinsku železničku stanicu, magacin i tri vagona. U magacincu uništena dva nameštaja, više sanduka stakla i 1 elektromotor i razni manji sanduci sa sitnom robom.

Zapalili zgradu zamka na Kulovecu zajedno sa zgradama koje mu pripadaju. Kulovec je do pre kratkog vremena bilo nemačko uporište.

Zapalili magacin i železničku stanicu u Jaršama. Straža na železničkoj stanci (dva Nemca sa automatima) blagovremeno je pobegla.

Zapalili Krtinski most.

Izgorelo je 6 objekata na Sv. Planini nad Zagorjem.

Izgoreo zamak u Češnjicama kod Moravča.

Zapalili kuću izdajnika Severa kod Vača.

Zapalili železničku stanicu na Savi, uništili tamo sve naprave i telefonsko-telegrafski aparat, minirali signalni blok. Zatim smo dočekali vojni transport i sasvim ga zapalili i uništili. Bilo je zapaljeno: 25 novih, teških vojnih kamiona, 36 vagona, 2 vagona električnih sijalica (među njima veliki broj radijskih), 2 vagona prijemnih i predajnih aparata (teških), 1 vagon akumulatora, 1 vagon elektromotora, 1 vagon električnih šporeta, 1 vagon električnih šivačih mašina. 1 vagon pamuka, 2 vagona sanitetskog materijala, (pre svega mašina) i još mnogo ratnog materijala koji nismo imali vremena da pregledamo. Lokomotiva je minirana i uništena. Nemci su transport organizovali tako konspirativno da i železničari na stanci nisu znali da će voz doći. Na stanci je bilo zaplenjeno 125 RM, kompletna ambulanta i jedan pištolj. Promet zaustavljen 4 dana.<sup>2</sup>

3. Sve patrole koje su palile objekte i kresove usput su izvešale slovenačke, i crvene zastave, ispisivale parole i održavale mitinge po selima i zvonile uveče uoči 1 maja po crkvama.

Streljana je izdajnica Krinovec Zinka.

Kod Litije su bile izbačene iz šina 2 lokomotive.

Na cesti Blagovica — Lukovica zaplenjen transport hrane (veće količine šećera, brašna itd.).

1 maja popodne održana je proslava Zasavskog bataljona u planinskoj kući na Sv. Gori. Pored bataljona na proslavi je

bilo još oko 30 civila iz Zagorja. Posle programa (Internacionala, uvodna reč, Hej Sloveni, zakletva regruta, raspodela činova, rezolucije, recitacije, pesme) razvila se narodna partizanska zabava sa igrankom i muzikom.

Kamniški bataljon je istu proslavu održao u logoru.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar K-S odreda  
**Mitja Ribičič-Ciril**

Komandant K-S odreda  
**Kolman Alojz-Marok**

**BR. 4**

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 5. MAJA  
1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJ-  
SKU O AKCIJAMA ODREDA U DRUGOJ POLOVINI  
APRILA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

**STAB GORENJSKOG ODREDA**  
na položaju 5. 5. 43

**POKRAJINSKI KOMITET ZA GORENJSKU —**

I bat. 14. 4. 43 prva četa. Blaževa<sup>2</sup> četa, ubila je iz zasede 3 Nemca, a više njih ranila. Oružje se nije moglo zapleniti jer su Nemci dobili pojačanje. Istovremeno je patrola iste čete razbila kinoaparaturu, zaplenila 2 pištolja i nešto novca. To je bilo u Kropi.<sup>8</sup>

4 bat. izveo je zajedničku akciju sa 3 motocikla u Poljanskoj Dolini. Tri gestapovca mrtva, zbog pojačanja nije se moglo zapleniti oružje.

II četa je u međuvremenu držala zasedu oko Javorja.

23. IV. I i II bat. koncentrisali su se radi zajedničke akcije u Zabnici; akcija nije uspela zbog slabe komande; imali smo jednog teškog ranjenog koji je kasnije podlegao. Istog dana na sektoru IV bat. bila je hajka u kojoj je učestvovalo preko 3000 Nemaca, naoružanih teškim oružjem. Naši gubici u hajci: jedan

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.  
<sup>2</sup> Oto Vrhunec

terenski radnik je mrtav, jedan ranjen i uhapšen, uhapšena su takođe dva partizana koji su se vraćali, iz D. L. O.<sup>4</sup> Gubitaka u materijalu nismo imali.<sup>8</sup>

II bat. je za to vreme imao tri hajke, koje je dobro izdržao.

Takođe je likvidirao opasnog gestapovca Kovača sa Bleda.

Mobilizacija godišta 16, 17, 18, 19 je, od dosada mobilisanih godišta, procentualno najbolje uspela.

U Kokru smo dosada poslali jedan vod od petnaest ljudi.

Drugi vod polazi sutra za Korušku, spremno je petnaest ljudi koji će za nekoliko dana stići na mesto.<sup>6</sup> Zbog neaktivnosti i grešaka II bat. smenjeni su štab bat. i četne komande.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Polit. kom.

Komandant

#### BR. 5

#### **NAREDBA ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 5. MAJA 1943 GOD. O MOBILIZACIJI U GORENJSKOJ<sup>1</sup>**

**STAB G. ODREDA**  
na položaju, 5. 5. 43

21. 5. 1943  
*Prepis originala*

#### SVIM BATALJONSKIM I ČETNIM ŠTABOVIMA

Pošto se okupator služi metodom sakupljanja mobilisanih dajemo Vam sledeća naređenja:

Odmah pokupite sve neoženjene do 40 godina starosti i sve oženjene i domaćine do 35 godina starosti. Najpre ih treba pokupiti u dolini, a tek onda u planinskim selima. Na terenu se ostavljaju samo terenski ilegalci, koji se bave isključivo mobilizacijom.

Svaka četa ili jedinica neka odmah, bez odlaganja, krene na svoju teritoriju i počne sa masovnom mobilizacijom. To je

<sup>4</sup> Dolomitski odred

<

<sup>5</sup> Vidi napomenu br. 2 uz dok. br. 1.

• Vidi dok. br. 14.

prvi zadatak četa i bataljona. Zbog toga mora postojati veza između svih četa svakog trećeg dana i mora funkcionisati bez greške. Isto tako mora se svim novim borcima, koji će ići dalje, izdati hrana za 3 dana.

Šaljite redovne izveštaje o broju novih boraca. Za uspešnu mobilizaciju odgovaraju komandiri i politkomesari četa i bataljona.

Takođe šaljemo bilten, koji svaki polit, komesar treba temeljito da obradi i prodiskutuje sa partizanima na političkim časovima. Nadalje, šaljemo Vam primerak kako treba da izgleđaju izveštaji i primerak Partizanskog zakonika.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Gorenjski odred

Komandant  
**Biček Franc**

Polit, komesar  
**Matejkc Evgen**

**BR. 6**

**NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE ŠTABOVIMA JEDINICA IZVAN BRIGADA ZA PREDUZIMANJE OFANZIVNIH AKCIJA<sup>1</sup>**

**NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE  
SNOV I PO**

Svim partizanskim jedinicama van udarnih brigada!

Slaba aktivnost partizanskih jedinica koje su ostale van sastava udarnih brigada dozvoljava okupatoru da razvija na većem delu područja naše zone priličnu aktivnost u postavljanju zaseda i u praćenju naše ofanzive, koju nam prilike omogućavaju u sadašnje godišnje doba. Zato naređujemo:

- 1) Sve partizanske grupe, patrole, vodovi, čete i bataljoni koji su iz bilo kojih razloga ostali van udarnih brigada Ivana Gradnika i Simona Gregorčića treba odmah po primitku ove naredbe da otpočnu sa pojačanom vojnom aktivnošću;

2) vojna aktivnost treba da odgovara snazi jedinice i naročito treba obračati pažnju na to da se vrši što veći broj akcija, makar svaka za sebe bila manjeg obima;

3) treba vršiti akcije vojnog i sabotažnog karaktera, tj.: postavljati treba bezbroj zaseda, naročito na putevima kojima mogu da se privlače noću (zasede treba postavljati što bliže polaznim tačkama). Gađati treba noću u prozore zgrada gdv? su smešteni Talijani (pritom štediti municiju jer je dovoljno da se ispali samo nekoliko metaka pa da se oni uplaše). Gde je moguće približiti se posadi napadnите je bombama ili, pak, zapalite zgradu. Teškim bombama izvršite napade i tamo gde ste primetili da su okupatori postavili zasedu u kući: privući se kući i baciti kroz prozor. ... Osim toga vršite svuda manje sabotažne akcije kao što su: sečenje telefonske žice, naročito vojnog telefona, rušenje telefonskih stubova, postavljanje prepreka na putevima (od srušene drumske ograde, stena ili greda, posečenog drveća itd.), rušenje mostovnih ograda, paljenje drvenih mostova, čumurana, drva itd. Ukoliko vam je moguće, izvršite i neku veću sabotažnu akciju napr.: izbacivanje voza iz koloseka odvrtnjem šina;

4) o uspesima vaših akcija izveštavajte štab POZ preko karaule preko koje ste primili ovu naredbu.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za štab POZ  
**Primož Tratnik<sup>2</sup>**

**ZAPOVEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE UDARNE  
BRIGADE »RADE KONCAR« OD 7 MAJA 1943 GOD. ZA RU-  
ŠENJE PRUGE VELIKA LOKA — TREBNJE<sup>1</sup>**

**STAB  
XIII PROLETERSKE BRIGADE  
»RADE KONCARA«  
7 maja 1943 godine. —**

**Z A P O V I J E S T**

(Sekcija Novo Mesto 1:100.000)

Udarna brigada »Ivana Cankara« dobila je zadatak da noću 7/8 ov. meseca izvrši rušenje pruge između Velike Loke i Trebnja. Po izvršenom zadatku ova Brigada prebacit će se na položaj oko Čateža.

Naša Brigada dobila je zadatak da noću 7/8 ov. mes. izvrši temeljito rušenje pruge i željezničkog mosta (propusta) između Gornje Ponikve i Donjeg Podboršta.<sup>2</sup> Za ovu akciju upotrebiti će se dva bataljona sa minerskim vodom. Za izvršenje ovog zadatka,

**N A R E D U J E M O :**

1. — I Proleterski bataljon za vreme ove akcije dat će osiguranje iz pravca Trebnja kod kote 283. Za ovo osiguranje upotrebiti četu i pol. Jednu četu postaviti za osiguranje kod kote 288 kod ceste Trebnje — Rodine — Mirna. Ova četa ima zadatak sprečiti nadiranje neprijatelja iz pravca Rakovnika. Sa jednim vodom postaviti osiguranje iz pravca Donje Ponikve, gdje se nalazi neprijateljska posada u jačini od oko 40 Talijana.

2. — II Proleterski bataljon kome se dodjeljuje Minerski vod i Pionirska četa ima zadatak porušiti željeznički most (propust), temeljito porušiti prugu između Donjeg Podboršta i Gornje Ponikve i porušiti telefonske [i] telegrafske stubove, na kojima slupati čašice i isjecić žicu na više mjesta.

3. — Po izvršenju zadatka bataljoni će se povući u svoje stare baze. —•

4. — Mjesto koncentracije biće danas u 20 časova u Dobrniču.

<sup>1</sup> Original, pisan na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (reg. br. 14/2, k. 121).

<sup>2</sup> Vidi dok. br. 8 i 83.

5. — Štabovi bataljona pobrinut će se za dovoljan broj dobrih vodiča.

6. — Štab Brigade nalazit će se za vreme akcije u Podborštu, kamo slati redovito sve izveštaje. —

7. — Pošto odlazi Cankareva brigada, III bataljon pojačat će osiguranje iz pravca Mirne Peči, Globodola i Ajdoveca.

8. — U slučaju jače neprijateljske reakcije Brigada će prihvatići borbu na položaju Ostri Vrh — Globadol — Ajdovec.

9. — Sanitetsko previjalište nalazit će se uz Štab brigade. —

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**Božo Spaček**

V. D. komandanta  
**Milan Žeželj**

#### BR. 8

**IZVEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE UDARNE  
BRIGADE »RADE KONCAR« OD 10 MAJA 1943 GOD. ŠTA-  
BU DRUGE OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE I  
OPERATIVNOM ŠTABU HRVATSKIH I SLOVENACKIH  
BRIGADA O RUŠENJU ZELEZNICKE PRUGE VELIKA  
LOKA — TREBNJE<sup>1</sup>**

STAB  
**XIII PROLETERSKE BRIGADE**  
»RADE KONČARA«  
Op. Broj 190 10 maja 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.  
HRVATSKE I OPERATIVNOM ŠTABU HRV. I SLOV. B.

#### **Operativni izveštaj**

Prema naređenju Operativnog štaba hrvatskih i slovenačkih brigada naša Brigada dobila je zadatak da u noći 7/8 maja sa dva bataljona izvrši rušenje pruge između sela Podboršt i Gornje Ponikve, da na tom sektoru pruge sruši železnički most (propust), poruši telefonske (telegrafske stubove), posjeće žicu i polupa čašice (izolatore). Za izvršenje ovoga zadatka krenuo

je I i II Proleterski bataljon iz Dobrniča 7 maja u 20 časova. Pošto je padala kiša i bio veliki mrak, a teren je bio vrlo neprohodan, stigli smo na prugu tek u 1 sat posle pola noći. I Proleterski bataljon odmah je postavio osiguranje iz pravca Trebnja i Donje Ponikve, a II Proleterski bataljon, kojemu je bila pridodana Pionirska četa i Minerski vod, odmah je pristupio miniranju mosta i rušenju pruge. Minerski vod dobio je zadatak da pripremi sve za miniranje mosta, a da će eksploziv upaliti kada se jedinice budu povlačile. Rušenje pruge vršilo se je do 3 sata i 15 minuta, kada je iznenada i dosta brzo naišao iz Ponikve oklopni vlak, snažno osvjetlio prugu ispred sebe i otvorio snažnu mitraljesku vatru. Komandant II Proleterskog bataljona čim je primjetio oklopni vlak koji je krenuo iz Ponikava izdao je naređenje jedinicama koje su rušile prugu da se povuku u selo Donji Podboršt. On je također tog časa izdao naređenje minerima da upale eksploziv i dignu most u zrak, ali oni to naređenje nisu izvršili. Osiguranja I Proleterskog bataljona počela su se bez naređenja u panicinom bjegu povlačiti. Jedan dio snaga ovog osiguranja uspjeo se prebaciti preko potoka kroz most još prije nego je naišao oklopni vlak, drugi dio prebacivao se preko potoka kod mlini, a dosta boraca je plivalo kroz potok. Tu je došlo do potpunog rasula I Prol. bataljona, a naročito kod I čete toga bataljona. Četa II Proleterskog bataljona, Pionirska četa i Minerski vod povukli su se odmah iz sela Donji Podboršt u šumu prema selu Repče, gdje su sačekali dok se nije prikupio I Proleterski bataljon. Kada su se snage prikupile, krenuli su u selo Repče gdje smo stigli u 5 sati ujutro.

U ovoj akciji izgubila su se 4 druga 1 čete I Proleterskog bataljona i to: desetar Simo Janjanin, Sever Petar, Deščak Anton i Kraljić Josip. Iz sela Repče II Proleterski bataljon je odmah krenuo u svoju bazu Brezova Reber a I Proleterski bataljon i Pionirska četa ostali su u selu Repče sa zadatkom da isture patrolu prema pruzi i pronađu izgubljene drugove i nakon toga da se povuku u svoju bazu. I Prol. bataljon međutim nije uspeo pronaći izgubljene drugove. Kod mosta je ostalo 35 kgr. neupaljenog eksploziva.<sup>2</sup>

\* Neprijatelj u ovoj akciji nije imao gubitaka.

*Kritički osvrt:* Jedinice I Proleterskog bataljona koje su davale osiguranje kod ceste i pruge iz pravca Donje Ponikve nijesu rastavile prugu tako da oklopni vlak ne bi mogao naići na II Proleterski bataljon koji je istu rušio. Ovo osiguranje nije uopće izvestilo . . . II Proleterski bataljon o nailasku

oklopog vlaka. Komandiri četa i vodnici I Proleterskog bataljana nijesu svoje jedinice držali čvrsto u rukama, kada su dozvolili da dođe do panike i rasula njihovih jedinica. Vodnik Minerskog voda trebalo je pod svaku cjenu upaliti eksploziv i na taj način dići most u zrak prije nego se njegov vod povukao. II Proleterski bataljon je u cijelosti izvršio svoj zadatak.

U ovoj akciji nije utrošeno ništa municije.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**Božo Spaček**

V. D. komandanta  
**Milan Zeželj**

P. S. II Proleterski bataljon srušio je temeljito u ovoj akciji 100 metara pruge, sve šlipere na istoj napola prerezao i porušio 32 komada telegrafskih stubova na kojima su polupali izolatore i ispresjekli telefonske žice.

#### **BR. 9**

**POHVALA ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — ŠTADERSKE OD 12 MAJA 1943 GOD. ŠTABU KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA I ŠTABOVIMA BATALJONA ZA USPEŠNE PRVOMAJSKE AKCIJE<sup>1</sup>**

**STAB IV OPERATIVNE ZONE**  
SNOV I PO  
Položaj, 12.5.43

Predmet: Pohvala

*POHVALA*

Štab IV operativne zone pohvaljuje štab Kamniško-savinjskog odreda za uspešnu organizaciju prvomajskih akcija odreda.

Ujedno pohvaljuje sve štabove bataljona. Štab Kamniškog bataljona za temeljito iskorišćavanje snaga bataljona, velik broj akcija, pre svega sabotažnih, na železničkoj pruzi. Štab Zasavskog bataljona, naročito za uspelu akciju na voz na stanici Sava<sup>2</sup>

i uništenje uporišta Vermana na Sv. Planini. Štab Savinjskog bataljona za uništenje drvnog preduzeća Nazarje i napad na Hrastnik.<sup>3</sup>

Ujedno pohvaljuje sve borce odreda za disciplinirano i hrabro izvršavanje svih određenih akcija.

Neka ove uspele akcije budu poziv za još uspelije i smelije podvige nad neprijateljem.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Komandant:  
**Rozman Franc-Stane**

Politkomesar:  
**Kveder Dušan-Tomaž**

**BR. 10**

**IZVEŠTAJ KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD 13. MAJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — ŠTAJERSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA U TOKU APRILA<sup>1</sup>**

**KAMNIŠKO-SAVINJSKI ODRED  
IV OPER. ZONE SNOV I PO  
STAB K-S ODREDA**

Na položaju 13. maja 1943

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

*Ratni izveštaj za mesec april do 13. maja*

- 1) Zasavski 2. IV. napad na gestapovsku školu u Ponovičama bataljon: kod Litije. 3 gestapovca ubijena, 5 teško ranjena, zaplenjena 1 puška.<sup>2</sup>  
5. IV. miniran električni dalekovod 35.000 KW.  
14. IV. napad na ugljenokop u Zagorju. Minirano i uništeno 5 električnih motora i žičara. Zaplenjena jedna puška.  
20. IV. u sukobu ispred žandarmeriske stanice u Motniku ubijen 1 žandarm.  
22. IV. ubijen izdajnik Rotar Franc iz Ušenišča.

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 10.

<sup>1</sup> Original, pisan mastilcum, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>1</sup> Vidi dok. br. 87 od 3 aprila 1943 god., knj. 5.

25. IV. ubijen iz zasede gestapovac Pavliha Ladislav. Zaplenjen pištolj »Dreyze«.

1. V. prvomajska akcija (vidi poseban izveštaj).<sup>3</sup>

4. V. napadnuta žandarmeriska patrola na cesti Vače — Hotič. Ubijen 1 Nemac, 2 ranjena. Zaplenjen 1 automat, 130 metaka, 1 pištolj MG, ratna oprema.

7. V. napad na logor na Sipku. Borba se posle dva sata završila snažnim jurišem. Neprijatelj je pobjegao u dolinu praćen u stopu od naših jedinica do ceste. Odmah zatim bataljon je odbio drugi snažan napad te se taktički, bez gubitaka, povukao ispred nadmoćnijih snaga.

Nemci su imali 19 mrtvih, među njima kapetan — komandir policije u Zagorju.

Od 5—8 V. bataljon je pri povlačenju ispred hajke preko glavne ceste srušio 3,5 km telefonske linije na cesti Trojane — Vransko. Srušen je vojnički kabl.

2) Savinjski

bataljon: 5. IV. 43 borba na Dobrovljama. Nemci imali 30 mrtvih i 16 kamiona ranjenih. Mi smo imali 4 mrtva i nekoliko lakše ranjenih.

12. IV. likvidiran špijun Poznič Jože i Stradl Franc u selu Sokat. Ošišali Poznič Zofku.

27. IV. napali glavnu kancelariju rudnika u Hrastniku.

Zaplenili mnogo tehničkog materijala.

30. IV. Napad na Nazarje. Poterali Nemce i stražu natrag u stanice. Uništili lokomotivu i transformator za pogon pilane. Zapalili radionice.

1. maja su se, osim propagandnih mitinga po selima, vršile manje sabotažne akcije, paljenja i kresova. Bilo je zapaljeno i 5 kuća na Dobrovljama i 1 seoska kuća na Creti.

3) Kamniški

bataljon: (Izveštaj čemo poslati naknadno).<sup>4</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Kom. K-S odreda:  
otsutan

Politkomesar K-S odreda  
**Mitja Ribičić-Ciril**

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 3.

*Dodatak:* Iz apsolutno poverljivog legalnog izvora Štab odreda dobio je izveštaj o 2 akcije u Zagorju i Hrastniku.

- a) U Zagorju je ispred nosa policije i straže ubijen izdajnik, gestapovac, predradnik Dockler.
- b) U Hrastniku je minirana i srušena peć i toranj hemiske tvornice.

Akcije je izvršio ili Savinjski bat. ili za minerski vod (Gagovič).<sup>5</sup>

Politkomesar K-S odreda:  
**Ciril**

#### BR. 11

### IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE OD 14 MAJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA HRVATSKIH JEDINICA NA TERITORIJI SLOVENIJE U PRVOJ POLOVINI MAJA 1943 GODINE<sup>1</sup>

STAB II OPERATIVNE ZONE  
N.O.V. I P.O. HRVATSKE  
Oper. br. 476/43  
14 maja 1943

#### Operativni izvještaj —

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Vojnička situacija na sektoru Zumberka nekoliko je izmjenjena. Talijanski garnizoni uzduž železničke pruge Karlovac — Novo Mesto i Novo Mesto — Št. Jernej — Kostanjevica pojačani su sa 25—50%. Prema podacima dobivenim od Istočno-dolenjskog odreda Talijani prave žičanu prepreku obroncima Gorjanaca od Št. Jerneja do Novog Mesta. Žičana prepreka od Kostanjevice do Št. Jerneja već je završena. U Samoboru ustaše prave bunkere. Kod XIII Ustaške bojne koja se nalazi raspoređena u Stojdragi, Novom Selu i Gornjoj Vasi nema nikakve

<sup>5</sup> Karlo Krautberger.

promjene. Prema podacima sa terena, Talijani bi trebali da napuste Draganiće i Jasku, a zamjenili bi ih Nijemci. Nijemci bi trebali graditi aerodrom kod Jaske, ovi tereni kod Jaske već su od ranije uređeni za pomoći aerodrom.

XIII U. Prolet, brigada »Rade Končara« stigla je iz Slovenije 12. V. 1343.

*Plan akcije:* XIII Prol. brigada sa dvije slovenske brigade, Primorsko-goranskim odredom dobine su zadatak da likvidiraju bjelogardističku posadu u St. Rupertu, da konfiskuju izrađenu kožu u fabrici u Mokronogu i da konfiskuju-imovinu trojice trgovaca narodnih neprijatelja, i da poruše željezničku prugu od Mirne do s. Dola i istu onesposobe za saobraćaj. Da vrše akcije na glavnoj željezničkoj pruzi Karlovac — Ljubljana.

*Izvedene akcije:* 1 na 2 maja I bataljon XIII Prol. brigade sa Brigadom »Ivana Cankara« napao je na bjelogardističku posadu u St. Rupertu. Borba je trajala 30 sati. Neprijatelj je bio dobro utvrđen u zidanoj zgradiji opasanoj bunkerima od betona. Zgradi se nije moglo prići dok se ne likvidiraju bunkeri. Bombaši I bataljona došli su do samih bunkera ali nisu uspjeh ubaciti bombe u otvore bunkera. Za napad upotrebljen je i teški bacač i top. Mine i granate ubaćene su kroz prozor i nanijele posadi oko 30 mrtvih i ranjenih ali su bijeli uporni i bez obzira na gubitke bore se do kraja. Uslijed nadiranja jake neprijateljske kolone koja je pošla u pomoć posadi u St. Rupertu doneto je rešenje da se jedinice povuku. U toku dana 2. V. neprijatelj je sa četiri bombardera bombardovao i mitraljirao položaje naših jedinica. Brigada »Ivana Cankara« pretrpila je od bombardovanja osjetne gubitke, dok naš I bataljon nije imao gubitaka.

Prilikom otvaranja vatre iz topa, posluga topa i jedna desetina iz Cankareve brigade napravile su gomilu oko topa i vikali bijelima na predaju. Uslijed ovakove nediscipline, mjesto topa je bilo otkriveno i neprijateljska posada iz Rakovnika sasula je teškim bacačem mine po mjestu topa. Tom prilikom od posade topa poginula su 3 borca a 7 je što teže što lakše ranjeno. Isto tako ranjeno je 7 boraca iz Cankareve brigade. Jedna mina pala je na sam top i oštetila ga. Top je u našoj radionici (opravljen i sada je ispravan.

2. V. II i III bataljon XIII Prol. brigade po završenom rušenju pruge zauzeli su položaje kod Gomile i Brezovice. Sačekali neprijatelja koji je krenuo iz Trebnja u pomoć posadi u St. Rupertu. Neprijatelj je bio pušten na jurišno otstojanje — na položaju koga je držao II Prolet, bataljon. Neprijatelju

su naneseni teški gubici. Tri puta je neprijatelj pokušao da prodre i svaki puta bio je krvavo odbijen. U toku te borbe našim borcima nestalo je municije i poslednji juriš koga je neprijatelj vršio borci II bataljona odbili su bombama i kontrajurišem odbacili Talijane. Neprijatelju je u toku borbe došlo novo pojačanje prebačeno iz Ljubljane i Novog Mesta, uslijed čega su II i III bataljon morali napustiti položaj kod Brezovice i Gomile i povući se ka Mirni.

U ovoj borbi istakao se komandant II bataljona drug Dušan Pekić svojom inicijativom i upornošću.

Neprijatelj je u toj borbi imao 80 mrtvih i 80 ranjenih vojnika i oficira. Poginula su 2 talijanska i 2 bjelogardistička oficira. Naši gubici 1 mrtav i 5 lakše ranjenih.

Ukupni gubici u ovoj akciji na našoj strani jesu: 5 mrtvih, među kojima i komandant I bataljona drug Ilija Popović, i 20 ranjenih.

Neprijatelj je imao 95 mrtvih Talijana i bjelogardista i preko 100 ranjenih.<sup>2</sup>

Municije je utrošeno 10 granata i 3.500 puščanih i mitraljeskih metaka.

3. V. Brigada je zauzela položaje oko Tihaboga.

4/5. V. Brigada se prebacila preko pruge i smjestila oko Dobrniča. Prilikom prelaza pruge uništeno je 300 m telefonske linije, a rušenje pruge koje je bilo predviđeno nije izvršeno što su šine bile zanitovane, a Brigada nije imala potreban alat za rušenje.<sup>3</sup>

7/8. V. Brigada je izvršila rušenje pruge kod Ponikava u dužini od 200 m. Prilikom rušenja pruge naišao je pružni tenk i blindirani voz, tako da se moralo prekinuti sa rušenjem. Prilikom tog rušenja nestala su 4 borca, koji do danas nisu pronađeni. Izgleda da su se utopili u rijeci Temenici, prilikom povlačenja.<sup>1</sup>

10. V. Brigada je krenula za Zumberak.

*Kritički osvrt:*

Put i akcije koje je Brigada vršila u Sloveniji učvrstile su borce a rukovodioči su dobili potrebnu samostalnost. Moral i disciplina u Brigadi vidno se popravili tako da danas Bri-

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 75 i 76 od meseca marta i dok. br. 99 od aprila 1943 god., knj. 5.

<sup>1</sup> Vidi dok. br. 2.

<sup>4</sup> Vidi dok. br. 8.

gada pretstavlja pravu vojničku formaciju. Nastup naših boraca i vojničko držanje ostavilo je najbolji utisak po slovenskim selima. Naši borci svuda su sa simpatijama primljeni. Stab Brigade dobro se snalazio u svim situacijama. Mišljenja smo da druga Zeželja treba odrediti za komandanta Brigade. Osjeća se velika potreba za zamjenikom komandanta Brigade i u koliko drug Dasović ne bi bio određen, mišljenja smo da se za zamjenika komandanta Brigade odredi drug Dušan Pekić.

Komandant I bataljona drug Ilija Popović poginuo je nedisciplinom, jer se izložio na bliskom otstojanju neprijateljskoj vatri. Štabovi bataljona pravilno rukovode jedinicama i na ovom putu pokazali su prilično samostalnosti. Stab II bataljona je najbolji i otskače od I i III bataljona.

Uslijed gubitaka u akcijama kod s. Popovića i na putu kroz Sloveniju brojno stanje Brigade smanjilo se na 600 boraca.

*Plan akcije:*

U zajednici sa brigadama Goranske divizije i slovenačkim brigadama vršit ćemo čišćenje Zumberka i produžiti sa akcijama u Sloveniji sa ciljem stvaranja oslobođenog teritorija, koji će se naslanjati na Gorjance.

Zumberačko-pokupski odred nije imao akciju.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**M. Belinić**

(M.P.)

V. d. komandanta  
**Vlado Matetić**

**IZVEŠTAJ KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD 14 MAJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — ŠTAJERSKE O AKCIJAMA KAMNIŠKOG BATALJONA OD 5 DO 7 MAJA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

STAB KAM.-SAV. ODREDA

Na položaju, 14. V. 1943

Dopunski ratni izveštaj<sup>2</sup>

**ŠTABU IV OPER. ZONE**

*Kamniški bataljon:* 5. V. likvidiran gestapovac Johan Bistan, Gorica pri Moravčah;  
3. V. „ Špilačenko iz Homa, koji je špijunirao kod logora;  
9. V. „ dezerter Ladislav iz Kra-nja;  
6. V. razoružali stražu u tvornici Titan, za-plenili 5 pušaka i 3 pištolja sa 120 metaka odgovarajuće municije. U susednoj sobi nalazilo se 15—20 žan-darma i policajaca;  
7. V. bataljon pao u zasedu u Tuhinjskoj dolini i u sukobu, bez vlastitih žr-tava, ubio 1 žandarma a više njih ranio.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant K-S odreda:  
**Kolman Alojz-Marok**

Politkomesar K-S odreda:  
**Mitja Ribičič-Ciril**

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

**IZVEŠTAJ ŠTABA KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD  
22. MAJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE O BROJNOM STANJU I NAORUŽANJU  
BATALJONA<sup>1</sup>**

**STAB KAMN. SAVINJSKOG  
ODREDA**

**Na položaju 22. V. 1943**

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

**R a p o r t**

Dostavljamo brojno stanje ljudstva i oružja sva tri bataljona i to:

Kamniški bataljon:	Zasavski bataljon:	Savinjski bataljon:			
ljudstva	<b>219</b>	ljudstva	<b>158</b>	ljudstva	<b>74</b>
pušaka	<b>114</b>	pušaka	<b>118</b>	pušaka	<b>60</b>
mitraljeza	<b>4</b>	mitraljeza	<b>3</b>	mitraljeza	<b>2</b>
pištolja	<b>14</b>	pištolja	<b>16</b>	pištolja	<b>3</b>
bombi	<b>61</b>	bombi	<b>79</b>	bombi	<b>40</b>
automata	<b>3</b>	automata	<b>2</b>	automata	<b>2</b>
nenaoružana	<b>3</b>	nenaoružana	<b>9</b>	nenaoružana	<b>9</b>

**U k u p n o**

ljudstva	<b>451</b>
pušaka	<b>292</b>
mitraljeza	<b>9</b>
pištolja"	<b>33</b>
automati	<b>7</b>
bombi	<b>180</b>
nenaoružanih	<b>18<sup>2</sup></b>
	K. B. X.

Što se tiče municije, po starome, ukoliko je ispucaju neka je nadoknade.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

**Komandant K. S. O.  
Kolman Alojz-Marok**

**Polit. komesar K. S. O.  
Mitja Ribičič-Ciril**

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 23. MAJA  
1943. GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJ-  
SKU O AKCIJI NA BISTRICU NA DRAVI<sup>1</sup>**

STAB GORENJSKOG ODREDA  
Na položaju 23. 5. 43

POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJSKU  
(drug Matija)<sup>2</sup>

Ne znam da li si već primio izveštaj od 19. 5. 43 koji se odnosi na akciju koju smo izveli u Koruškoj od 17—18. 5. 43 u Bistrici na Dravi. Izvestio sam tada ukratko a sada kad smo se vratili javljam Ti opširnije.

Prilikom drugog odlaska naišao sam sa drugom komandantom na Pokljuci na druga Savskog, terenskog radnika u Koruškoj. Opisao nam je situaciju u Koruškoj sa takvim oportunitmom i izjavio da se absolutno ne može prodreti. Pošto nam nisu bile poznate stvarne prilike u Koruškoj, odlučili smo da sami pregledamo i utvrdimo stvarni položaj u Koruškoj.

Priključili smo se koruškom vodu od 16 ljudi. Na granici smo dobili od druga Tomaža<sup>3</sup> tačne podatke o vojnoj akciji koju smo imali u planu. Za tu akciju privukli smo još 3 čete II bataljona.

17—18. 5. 43 prodrli smo u Bistricu na Dravi, zaposeli kraj i izvršili sledeće akcije:

1.) Sasvim smo uništili veliku tvornicu akumulatora za avione.

2.) Uništili veliku hidrocentralu koja je električnom strujom snabdevala tvornicu akumulatora.

3.) Zapalili veliku pilanu koja je punom parom radila za vojnu industriju. Materijalna šteta je ogromna jer smo tako porazbijali da ništa nije ostalo čitavo. Uništili smo ogroman broj dragocenih aparata i motora, dalje, spalili u tvornici akumulatora teretni kamion. Kada je hidrocentrala radila punom parom, ispustili smo iz svih ležaja ulje i bombama razbili generator.

4.) Upali smo u ruski logor i oslobodili 41 mladića, Rusa od 14—18 godina starosti. Svi su već 11 meseci radili u tvornici akumulatora. Nemci su ih posle okupacije oterali na prirudni rad, većina ih je iz Rostova. Ne možeš zamisliti kako su se obradovali kad su na našim partizankama videli petokraku zvezdu. Grlili su nas. Zatim smo u logoru uništili sve što se dalo uništiti.

5.) Upali smo u francuski logor gde je bilo oko 40 francuskih ratnih zarobljenika. Oni takođe rade u tvornici akumulatora. Hteli smo ih osloboediti. Pozvao sam ih na nemačkom jeziku, a drug Gorazd,<sup>4</sup> drug iz koruske grupe (đak), pozvao ih je na francuskom da se brzo obuku i podu s nama. Objasnili smo im sve što se tiče naše borbe ali se nijedan nije odazvao našem pozivu. Kazali smo im da ne treba da se bore na našoj strani, već ćemo pokušati da ih pošaljemo, preko Italije, natrag u Francusku. Ni to ih nije pokrenulo. Kazali su da su ratni zarobljenici i da neće, da bi Nemci izvršili represalije nad njihovim porodicama u Francuskoj. Održali smo im moralnu pričiku, da ih treba biti stid, i pošteno ih izgrdili. Bili su to sami buržuji. U koferima su imali prava skladišta suve hrane, kao u nekoj delikatesnoj radnji. Čokoladu, riblje konzerve, paštete, gulaš, konzerve s povrćem, keks i sve dobre stvari, i to sa etiketama iz celog sveta — USA, London, Argentina, Španija, Kairo, Portugalija, itd. Iz toga smo videli kako ih potpomaže internacionalni Crveni krst. Međutim s druge strane smo videli kako su oni mladi Rusi bili iznuren i ogladneli. Naredili smo da se sve dobre stvari oduzmu tim buržujima i podelili ih našim i Rusima. Nije me sramota da priznam da me do suza ganulo kada sam video kako su grabile i drhtale od posla umorne ruke po čokoladi kad sam Je delio među Ruse.

Drugi dan smo i preostalo podelili među njih i čitav dan su praznavali. Zapevali su nekoliko ruskih pesama. Jedan od njih znao je češki i na taj način smo se pomogli. Straže oba logora su pobegle, jedan je čak bacio pušku koju smo zaplenili.

6.) Likvidirali smo zloglasnog ugnjetača slovenačkog življa u Koruskoj Hansa Rohr-a, lovočuvara, koji je već pre mesec dana ubio jednog partizana, što je i priznao. Zaplenili smo 4 lovačke puške, pištolj, dvogled, mnogo municije, 7 sasvim novih gojzerica i dosta slanine.

7.) Spalili smo celovšku planinsku kuću koja je služila kao policiska stanica. Tamo smo zaplenili veliku količinu hrane i 40 novih čebadi.

tab Germanijskega vrha.  
pel. Šej, 14. 5. 43.

050

Fastridenski napisni način za Germanijsko  
18. maja/

Nevam, ali si že dobil predčila z dnem 19.5.43. ob vajalko akcije, katero smo izvedli na reščku, od 17-18.5.43. ustreznici ob dravi. Prečkal sem skrat bolj na ratre, bodaj, da se bira srečevala ti edenkratne predčile.

Pri drugem edenčlu na P. I. Luki, v tem času v vajalko na Kerešku s takim operativizmom in uspevom, da so ne more absolvirati predčile. Ker nam niso bili dano rešnica razmer na reščku, sva se odločila, da sama preglejava in ogrevlja težnjiki, ki jih na Kerešku.

Priklicujoča sva se odločila, da je izvajala in igrali, ker na meji debili ed tev. Temena teči podjetje, kar vse želi, ki ima je imela v načrtu, da te edenčje sva priti. Ima t. j. 1. M. teljena. Dne 17 - 18.5.43. so vodili v načrti, da bi v tej ter izvrzili edenčje atletič.

1./ Popolnoma izdelili atletično vodilo v načrtu.

2./ Uničili v like Hydrocentral, kar je izdelala z električnim tornjem in hincem za akumulatorje.

3./ Izdelali velike lage, ki je izdelal vodilo za vojne industrije. Materialna poteka je v romu, ker so rezabili take, da ni ostalo nič celjega. O temne številke izračunal sparsav in petetje smo uničili, da je deljili tevevni mutantabil vodilo akumulatorjev. V Hydrocentralu smo v polnem teku izpuštili elje iz vseh ležajev, ter generatorje z bombami razstrelili.

4./ Udarli smo v ruski legar ter svedobili 41 mladeničev rusov v staresti od 14 do 18 let. Vsi so delali v tevarni za akumulatorje in 11 mesec. Te pa nemoci po zanedi so odginali na prisilne dele, večina jih je na Resteve. Nemoreš si predstavljati, kakšne je bile veselje, ko se na naših partizankah videli polikrake zvezde, kar objemali sa nam. U legarju smo postavili uničili, kar se je male uničiti.

5./ Udarli smo v francoski legar, ker je bilo 40 francoskih vojnih ujetnik. Tudi ti delajo v tevarni za akumulatorje. Meteli smo jih zavezredit. Rezal sem jih v nemškem jesiku in tev. Terazd, tevaris řeške skupine/lijak/, jih je pozval v francoskem jesiku naj se litre oblačajo in greb z nam, ter omejim obrazležili vse glede naše berbe. Toda niti eden se ni edval najmanj posilu. Tevevali smo jih, da jim niti ne bo potreba, besiti se na naši strani, ampak, da jih beme skušali poslati nazaj v Francijo, preko Italije. Tudi te jih nismo uganili. Reklili so, da se vejni četniki, in je potrebo, da bi izvedli nemci represalije nad njihovimi sročaji v Franciji. Zarebili smo jih moralne pridige, da jih je lahko oram, ter jih prav poštene emerjali. Bili se te sami beržuji. U garderobah se imeli prava skladinča suhe hrane kot nekje v delikatnosti trgovini. Čokolada, ribje konzerve, jetrone, galak, zelenjavne konzerve, piškote in vse debrate in te s znankami /etiketami/. Vsega sveta USA, Lenden, Argentiniji, Španiji, Kaisru, Portugal itd. Iz tega smo razvideli kak se jih internacionalni Rdeči križ podpira. N drugi strani pa smo videli, kako se bili ti sladi russi izmengani in bestradni. Dala sva povojje, da se vse debrate teh beržujev poberejo in razdelili smo te med naše rusce. Ni me oram priznati, ki sem delil čokolade med rusce in videl kako se grapile in te zgorale reke po čokoladi, da ne je videnile da solz.

Druži dan smo še ustale razdelili med nje in del tam se izdelovali menzurji. Zapeli se nam par ruskih pesni. Eden od njih je "Ko in s tem smo si pomagali". Strašil oben le arjevata absolvili, eden je celo edvrgel puške, kiim smo je zaplenili.

Sada Ti mogu još opisati kako su nas primili Koroščani u tvornici. Svi su kazali da su uvek očekivali da ćemo doći i da je bio poslednji čas za to. Zatim se jedan od njih sam ponudio i odveo nas na mesto gde je stanovao onaj čuvar koga smo likvidirali.

Kad je gorela pilana i udarac zvona pozivao u pomoć, dolazili su iz kuća ljudi. Naše straže su ih vratile natrag a ljudi su rekli »znamo da ste partizani i želimo samo da vas vidimo kakvi ste i kako izgledate«. Zatim su nam kod kuće rekli: »momci, samo hrabro i dobro uredite«, te su sami doneli petroleum, »da bi bolje gorelo«, kazali su. Kad smo se sa 3 četom vratili ispod Stola, došao je u četu nov borac koji je bio kod kuće ispod Stola a do poslednjeg dana bio međutim u službi u Beljaku, nastavnik na srednjotehničkoj školi. Kazao mi je da su se učenici potukli između sebe jer su jedni bili za partizane a drugi protiv. Dva đaka iz Beljaka bili su prošle nedelje na izletu na Gólici gde su ih naši legitimisali, objasnili i pustili. Oni su tako propagirali u školi da su se zatim potukli. Sve ovo pišem ti zbog toga da dobiješ drukčiju sliku a ne onakvu kakvu prikazuje drug Savski.

Što se tiče terenskih radnika, napomenuo bih da je potrebna hitna kontrola s vaše strane i da više puta preuzmete inspekcije. . .

Mi smo skoro svuda podmladili vojnički komandni sastav, također u 3 četi II bataljona ispod Stola. Otkako su poslove u 3 četi preuzezeli drugovi Planine<sup>5</sup> i Miro četa je dobra. Što se tiče afere Višinski biće, kad ozdravi drug Kuki,<sup>6</sup> pozvani na odgovornost politkomesar 3 čete drug Nande,<sup>7</sup> bivši komandir 3 čete i drug Gabrin, terenski radnik.

Skoro svuda krivicu snosi rukovodstvo. Mislim da je svaki koji je došao k nama u partizane spremjan da se i žrtvuje za pokret. Ako dođe dobar k nama pa se ovde pokvari, kriva je komanda. Ako dođe gore neizgrađen i ostane na tom nivou, također je krivica samo do komande.

Došao sam do tog zaključka da treba, kako u vojsci tako i na terenu gde ne ide kao što treba da ide, svuda prihvatići gvozdenu vojničku i partisku disciplinu.

Sa drugom komandantom obišao sam sada sve čete, osim četa III bataljona. Sada ćemo se uputiti još tamo a zatim ćemo započeti sa većim bataljonskim akcijama. O tome ćeš se uskoro moći uveriti.

<sup>5</sup> Jože Rebol

<sup>6</sup> Marjan Sifrer

<sup>7</sup> Albin Zemva

Nemci su na akciju u Koruškoj jako reagovali, preduzeli veliku hajku ispod Stola, prokrstarili sve šume s one strane i sa suprotne strane došli preko na ovu stranu. Posmatrali smo ih na 300 m kako su u prazno bacali mine.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Komandant:  
**Biček Franc**

Politkomesar:  
**Matejko Evgen**

**BR. 15**

**NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD 24  
MAJA 1943 GOD. ŠTABU VI UDARNE BRIGADE »IVAN  
GRADNIK« ZA ODLAZAK U BENEŠKU SLOVENIJU<sup>1</sup>**

**STAB POZ«**  
Na položaju, 24. 5. 1943

**ŠTABU UDARNE BRIGADE IVANA GRADNIKA<sup>3</sup>**

U vezi sa političkom i vojnom situacijom u Primorskoj štab POZ naređuje da sva VI UB krene prema karauli 26. Cilj ovog pokreta jeste da se Slovenska Benečija politički razmahne da se tamo sproveđe mobilizacija, što je naročito važno jer domaći mladići služe u obližnjim talijanskim garnizonima i prelazili bi sa oružjem na našu stranu u slučaju našeg uspeha, to jest podizanja ustanka u Benečiji. Zatim, cilj je politički pokrenuti susedne talijanske pokrajine i na taj način sarađivati

**' Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.**

<sup>4</sup> Primorska operativna zona

<sup>3</sup> Naredba o formiranju prvih primorskih brigada nije sačuvana. Prema konceptu koji je dr Aleš Bebler 8 aprila 1943 godine uneo u knjižicu svojih beleški po naredenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije formiraju se dve brigade i to: Peta brigada »Simon Gregorčič« i Šesta brigada »Ivan Gradnik«. Naredba je verovatno objavljena 10 aprila 1943 godine. Brigada »Simon Gregorčič« je formirana od bataljona Južnoprимorskog odreda, a brigada »Ivan Gradnik« od Severnoprimorskog odreda. Stvarno formiranje je izvršeno na putu za Benešku Sloveniju krajem aprila i početkom maja 1943 godine.

i ubrzati stvaranje prvih furlanskih partizanskih četa, prekinuti jednu od najvažnijih železničkih veza između Italije i Nemačke, zadati neprijatelju što teže vojne udarce i pritom se naoružati. Politički uspesi koje je imala na tom terenu 5 UB,<sup>4</sup>

<sup>4</sup> Sa direktivom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije o formiranju prvih primorskih brigada, početkom aprila 1943 god., drug Jaka Avšič, zamenik komandanta Glavnog štaba, doneo je i naređenje da obe brigade odmah krenu u Benešku Sloveniju u cilju proširenja narodnog ustanka među stanovništvo ove slovenačke teritorije koju su još 1866 god. okupirali Italijani.

Peta brigada »Simon Gregorčič«, čiji su bataljoni imali zborni mesto za formiranje u Tolminskim Ravnama, odakle je bilo predvideno da obe brigade krenu za Benešku Sloveniju, doživela je tu svoje prvo vatreno krštenje. Sukobila se sa oko 800 alpinaca koji su došli da opljačkaju selo, naterala ih u bekstvo, nekoliko pobila, a 12 zarobila.

Posle ovog sukoba brigada je krenula preko Kotla na sektor Tolmina i prešla Tolminku preko mosta udaljenog oko 500 m od italijanskog uporišta Polog i preko padina Krna i Mrzlog Vrha stigla u selo Krn, gde se okrepila. Tu je saznala da se brigada »Ivana Gradnika«, koja nije došla u Tolminske Ravne, već nalazi s onu stranu Soče, zbog čega je i sama požurila i između 8 i 9 maja prešla Soču preko mosta u Kamnom, prošla selo Foni i popela se na Kolovrat. Brigada se smestila na odmor po čobanskim kolibama na Kovačičevoj Planini, danas Krnici. Međutim, 10 maja u 5 časova ujutro zapoženi su pokreti Italijana iz svih okolnih garnizona prema položajima brigade na vrhu Hlevnika. U 7 časova ujutro započela je borba koja je bez prekida trajala čitav dan. Italijani su stalno dovlačili nove snage. Pošto nisu uspeli da potisnu brigadu sa osnovnih položaja, Italijani su posle podne počeli tući minobacačima. Brigada se zbog toga predveče povukla na nove položaje i dan provela u šumi između Kolovrata i Soče brišući za sobom sve tragove. Italijani, koji su čitav dan pročešljivali Kolovrat i okolna brda, nisu računali da se brigada povukla prema Soči, čija je obala također bila zaposednuta od jakih italijanskih snaga.

U borbi na Hlevniku brigada je imala 7 mrtvih i 19 ranjenih. (Vidi dok. br. 85, 87 i 91).

Sledeće noći je brigada pored Liveka krenula na vrh Matajura. U selu Mašeru su borci, koji su išli po hranu, došli u dodir sa prvim stanovnicima Beneške Slovenije. Ljudi su ih u početku primili sa nepoverenjem, ali upoznavši ih bolje, zamolili su ih na rastanku da ponovo dođu.

Dalji cilj pokreta brigade bila je zapadna Benečija. Radi toga je brigada predveče krenula sa Matajura prema Nadiži. Kad se nalazila upravo iznad doline, stigli su kamioni sa Italijanima da izvrše čišćenje Matajura. Brigada se pritajila, ali je patrola od 6 Italijana naišla na jednu četu, zbog čega je došlo do pučnjave. Četiri vojnika su odmah ubijena a 2 su počela bežati prema dolini. Brigada je zatim pošla za njima i ubila ih. Jedan bataljon je usput napao uporište Stupicu radi olakšanja prelaza drugom bataljonu i blokirao uporište Podbonesec. Italijani su za to vreme pretraživali Matajur. Brigada je prešla cestu i Nadižu i popela se u planinsko selo Crni Vrh, gde ju je narod već očekivao.

Iz Crnog Vrha je brigada krenula Dolinom Farkadiče pokraj Robidišča do blizu Caneble. Na Spiku, na visini oko 1000 metara, brigada

dodir sa furlanskim selima i sa KPI,<sup>5</sup> duboke simpatije furlanskog naroda prema našoj borbi i činjenica da neprijatelj na tome terenu ima mnogo lošiju vojsku i da drži čitav niz još sasvim neutvrđenih i nebudnih uporišta, sve to pruža mogućnosti da brigada postigne postavljene ciljeve.

se ponovo sukobila sa Italijanima. Kraljevska vojska, koja je dva puta bez uspeha jurišala na položaje brigade, nije pokazivala mnogo borbenosti, zbog čega je stigao bataljon fašista da ih natera u borbu. Došlo je do borbe između vojnika kraljevske vojske i fašista, dok je brigada tukla i jedne i druge. Italijani su navodno imali 15 mrtvih. Brigada je zaplenila 2 mitraljeza, 15 pušaka i razni materijal.

Posle povlačenja Italijana prema Canebli brigada je nastavila put prema Prosnidu, iznad Tipana u Brezje ispod Brežkog Jaloveca, gde je došlo do novih sukoba, koji su se završili povoljno za brigadu. Iz Brezja brigada je pošla preko Jaloveca u Drnohlu, prostranu šumu na severnim padinama Jaloveca iznad Učeja, gde je pala u obruč. Bila je šest dana opkoljena na terenu bez vode i hrane. Spretnim manevrima uspevala je da izbegne susret sa Italijanima, koji su pročišćavali teren za terenom, i uvek se povlačila na već očišćeni teren. Sesti dan je doneta odluka da se probije preko vrha Kuclja, gde se u bunkerima nalazila posada od oko 150 vojnika. Brigada je, međutim, uspela da se izvuče bez borbe jer je naišla na vrh upravo u vreme smene kad su bunkeri bili prazni a nova posada iz doline još nije stigla. Odatle je brigada preko Stola krenula na Miju.

Zborno mesto Šeste brigade »Ivan Gradnik« bila je planina Golobar, gde je 26 aprila trebalo da se formira brigada. Međutim stigao je tek jedan bataljon kada su u 10 časova ujutro Italijani izvršili napad. Bataljon koji je bio opkoljen vodio je čitav dan borbu i tek uveče posle 7 časova uspeo da se probije iz obruča. Posle toga brigada se sakupila na planini Miji i pošla preko Kolovrata na Soču da bi se preko Liveka probila u Benešku Sloveniju. U Liveku je naišla na utvrđeno italijansko uporište, napala ga da bi rasteretila brigadu »Simona Gregorčića«, koja je u to vreme vodila borbu na Kolovratu, ali se morala povući na Miju, odakle je preduzimala akcije. (Vidi dok. br. 88.)

Osamnaestog maja napala je kamion sa fašistima između Kobarida i Zage (vidi dok. br. 94). Zbog reakcije na ovu akciju došlo je još istog dana do borbe sa Italijanima na Stolu, gde je brigada imala svoje položaje. Italijani su nekoliko puta izvršili napad ali bez uspeha, zbog čega su pribegli manevru opkoljavanja. Borba je trajala do 22 časa uveče. Opkoljena brigada uspela je da se noću probije prema selu Srpenici preko Soče na Polovnik. Italijani su imali navodno 26 mrtvih, od toga 2 oficira i 4 alpinca. Brigada je imala samo 6 ranjenih. (Vidi dok. br. 97 i 99.)

Sa Polovnika je brigada krenula na Sentvišku visoravan i dalje u Vrše. Sedmog junu izvršila je akciju na železnički most na pruzi Soča — Podmelec. (Vidi dok. br. 109.)

Brigada je kasnije krenula natrag na područje Krna. Štab brigade sa jednim bataljom i zaštitnom četom prešao je iz logora iznad Cadrge u logor ispod Krna sa namerom da ovde ostane dva dana. Ostala dva bataljona su imala zadatak da vrše akcije. Zborno mesto čitave brigade bilo je na Matajura. Italijani, koji su tragali za brigadom, otkrili

U vezi sa svim tim obaveštavamo vas i naređujemo:

- 1) izvršite što pre već određenu akciju na Cerkljanskom,<sup>6</sup>
- 2) odmah zatim štab brigade treba da krene sa 1 i 2 bataljonom prema karauli 26 i to na sledeći način:

a) usput treba vršiti akcije ako se ukaže prilika za to. Narcito vam skrećemo pažnju na mogućnost uspešnih zaposeđanja na putu Kobarid — Tolmin ili Kobarid — Zaga. Osim toga skrećemo vam pažnju i na patrolu koja nosi hranu iz Zatolmina u Ravne — Zabče. Naročitu pažnju poklanjajte akcijama sabotaže: rušenje mostova, puteva, telefona;

b) usput se javljajte svakoj karauli. Sve obližnje karaule treba uvek da znaju za vaš logor. Izveštaje nam šaljite redovno;

c) odmah pošaljite intendantsku izviđačku patrolu na karaulu 26 preko 23 sa zadatkom da potraži vezu sa karaulom 32 (komandir drug Vare<sup>7</sup>). Vezu sa tom karaulom dobićete preko karaule 26. Tu ćete dobiti sve potrebne vojne podatke o situaciji na terenu ispod Mije i Stola, a naročito u pravcu Gemona — Videm — Cepovan. Patrola treba da donese što tačnije podatke o tim mestima, prikupi podatke o železničkoj pruzi i objektima na njoj severno od Gemone i pronađe deonicu pogodnu za pre-

**su logor ispod Krna.** Jedinice brigade koje su se nalazile u logoru povukle su se zbog nepovoljnih položaja za odbranu na najviše vrhove Krna i zauzele front od 7 km. Neprijatelj je pokušao sa više napada ali bez uspeha. Idućeg dana su usledili ponovni napadi sa novim svezim jedinicama, ali je neprijatelj ponovo nateran u podnožje Krna. Uveče su dovukli odeljenje teških bacača ali nisu uspeli da zauzmu položaje brigade. Brigade je imala samo 3 mrtva. Uveče se skoncentrisala i preko Vrsnog probila na Matajur, kuda su stigli i ostali delovi brigade. Odatle je brigada krenula natrag na Sentvišku visoravan, Trnovski Gozd i Javornik, gde je primila naredenje Glavnog štaba da se kao Treća slovenačka brigada uključi u XIV diviziju. U nju je ušlo i jezgro jedinica Gregorčičeve brigade.

Odlazak prvih primorskih brigada u Benešku Sloveniju imao je pored vojničkog pre svega politički karakter. Stanovništvo Beneške Slovenije upoznalo se sa borbom koju je vodio narod protiv okupatora u ostalim predelima Slovenije i organizacijom Osvobodilne fronte, te se i samo postepeno uključilo u Narodnooslobodilački pokret. Posle kapitulacije Italije formirani su u tim krajevima prvi bataljoni koji su se borili u sastavu slovenačkih divizija. (O formiranju brigade i odlasku u Benešku Sloveniju vidi detaljnije brošuru »Primorske brigade«, Ljubljana, 1953; »Slovenski Zbornik«, Ljubljana, 1945, str. 516—521; »Spomeni na partizanska leta«, Ljubljana, 1950, str. 263 i Vojnoistoriski glasnik br. 3, Beograd, 1954, str. 67—71.)

<sup>5</sup> Komunistička partija Italije

• Predvidena akcija na selo Novaki, gde je bilo oko 250 Italijana, nije izvršena jer su se partizani morali povući pre napada zbog izdaje.

kidanje te pruge.<sup>8</sup> Ona treba da pribavi dovoljno hrane a pritom neka računa sa mogućnošću da je preko beneških sela moguće organizovati kupovinu i dovoz kukuruznog brašna iz Furlanske nizine;

3) što pre, a najkasnije do vašeg dolaska na 26, skupite sve patrole koje su otišle prema severu za eksploziv. Uključite ih u brigadu i ponesite eksploziv sa sobom;

4) u blizini karaule 26 operiše 2 bataljon 5 UB sa približno 60 ljudi pod komandom komandanta 5 UB druga Roka i njegovog zamenika druga Kajtimira.<sup>9</sup> Formirajte zajednički operativni štab na taj način što ćete u ovaj štab uzeti druga Roka kako bi taj bataljon bio pod zajedničkom komandom;

5) u selu Krn i na karauli 23 tražite vezu sa drugom Brankom Hrastom,<sup>10</sup> zam. komandanta SNOV i PO;

6) vaš 3 bataljon treba da prema našem naređenju izvrši još neke posebne zadatke, posle čega će krenuti za vama i stići nas na karauli 26. Ako bi se njegove i vaše intendantske patrole susrele, treba bezuslovno saradivati u organizovanju ishrane. — Na znanje: 3 bataljon je bio 22 o.m. zbog nemarnosti štaba bataljona iznenaden od neprijatelja u svome logoru iznad Tolminskog Loma, kojom prilikom su imali 3 mrtva, izgubili nekoliko pušaka, dok se 11 drugova, koje smo već pronašli, za vreme napada odvojilo od glavnine pod komandom jednog od komandira čete;

<sup>8</sup> Prvi pokret u dolinu Reklanice (Rakolansku dolinu) preduzela je grupa partizana na čelu sa Kajtimirom-Albertom Jakopićem. Cilj je bio probiti se do pruge Gemona — Trbiž (Treviso) i onemogućavati promet na njoj. Bilo je to meseca juna. Jedinica je prešla Soču kod Boveca i pošla preko Skutnika u Režiju. Niko od boraca nije poznavao ovaj put pa su se orientisali samo prema karti i kompasu. Posle četvorednevног marša jedinica je stigla u istočnu Režiju. Iznad Korita se zaustavila kod dvojice čobana i zadržala se kod njih 2 dana. Zatim je krenula prema zapadu da bi se spustila do prvog sela Stoibice u dolini. Pošto je patrola koja je išla napred zapazila da je selo puno italijanskih regruta-alpinaca, koji su ovde bili na obuci, jedinica se povukla više iznad sela. Dva dečaka koji su bili u šumi naišli su na jedinici i razgovarali sa borcima. Vrativši se u selo kazali su da se u šumi nalaze Italijani koji kažu da treba ubiti Musolinija. Italijani su se odmah razvili u strelce i pošli u poteru za tim »Italijanima«. Partizani su se povlačili uz padine Nizkog Vrha ali su se nasred brda sreli sa Italijanima i pustili ih sasvim blizu, nekoliko pobili a 6 ili 8 zarobili a onda ih pustili. Italijanska jedinica je bila razbijena. (Vidi dok. br. 133).

Posle ovog sukoba jedinica je preko Nizkog Vrha otišla pored sela Njivice na Drnohlu, Stol, te se kod Kobarida probila preko Soče na Krn. Tu je obaveštена da brigada »Simon Gregorčič« odlazi u sastav Gradnikove brigade. (Podatke dao Albert Jakopič-Kajtimir.)

7) na svome putu po Benečiji brigada treba da vrši po svim selima što intenzivniji politički rad sa mitinzima. Osnovno geslo političkog rada treba da bude: svi u partizane, sve za partizane. Utičite na narod da piše svojim rođacima koji služe u obližnjim garnizonima talijanske vojske da dezertiraju ka nama sa oružjem u većim grupama. Stanovništvo delite naročito svu literaturu na talijanskom jeziku (drug Skalar<sup>11</sup> ima prilično literature za vas). Ophođenje partizana po selima treba da je krajnje korektno. Izbegavajte bilo kakve rekvizicije i nepromišljene likvidacije prividnih izdajnika i fašističkih agenata. Istovremeno treba da vršite među ljudstvom temeljiti politički rad, da mu objasnite političku važnost istog pokreta, mogućnosti za uspešne akcije na tom terenu i da razbijate tradicionalni strah od Benečije, kojom prilikom se oslanjajte na činjenicu kako je bila 5 UB primljena u Benečiji i objasnite mu kakav treba da bude njihov odnos i ophođenje prema civilnom stanovništvu;

8) u vezi sa daljim planovima pošaljite izviđačku patrolu pod komandom jednog od obaveštajaca bataljona u pravcu prema Rabelju. Ta patrola treba:

a) da dostavi podatke o mogućnosti ishrane i pokreta brigade ili, pak, barem pojedinih bataljona u pravcu prema Rabelju. Tom prilikom ona treba da izvidi kakve su mogućnosti da bi brigada mogla voditi sobom stoku iz Boveca ili, ako je moguće, pomoći patrola prebaciti dovoljno hrane u Neveju u Rakolanskoj dolini;

b) da dostavi sve vojne podatke o Rabelju sa planovima. Naročito još podatke o magacinima hrane i eksploziva za rudnik;

c) sve potrebne podatke o samom rudniku, — gde je moguće uništiti rudničke uređaje;

d) da dostavi sve podatke o rudarskim radnicima koji su mobilisani, na koji način da se oslobođe i koliki % bi otišao u partizane;

e) da dostavi podatke na kome mestu bi bilo moguće uništiti za duže vreme drum Rabelj — Trbiž ili Rabelj — Bovec;

9) javite nam kako ste se dogovorili sa drugom Darkom o vezi. Gde možemo najbrže da ga nađemo?

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar

Komandant

**DNEVNA ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 27. MAJA 1943 GOD. ZA PRELAZ JEDINICA NOV I PO SLOVENIJE U OFANZIVNE AKCIJE U PERIODU PETE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE<sup>1</sup>**

GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE  
Na položaju, 27.V.1943

**D N E V N A   Z A P O V E S T**

Partizani, partizanke,  
drugovi borci, komandiri, komandanti i politkomesari!

Veliki uspesi savezničkih snaga na frontovima u svetu očigledan su dokaz da je oslobođilački rat koji vodi Sovjetski Savez stupio u svoje odlučujuće razdoblje. Pobeda kod Staljin-grada kao trijumfalni završetak sovjetske zimske ofanzive znači prekretnicu u sadašnjem ratu. Stalni udarci koje zadaje Crvena armija fašističkim snagama, skupljanje ogromnih armija na Istočnom frontu, stalno bombardovanje fašističke neposredne pozadine i gradova u dubokoj pozadini dokazuju da Sovjetski Savez priprema odlučujuću ofanzivu.

Neuspeh nemačko-talijansko-četničko-ustaške ofanzive u Bosni i u Hrvatskoj znači jak udarac fašizmu. Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije, koja je pod rukovodstvom Vrhovnog komandanta, druga Tita, danas prešla u odlučnu protivofanzivu, svakog dana ponovo dokazuje slabost u koju su zapale fašističke vojske i signalise kraj koji se približuje. Ofanziva naših snaga u Jugoslaviji pretstavlja najveću opasnost za Hitlera, pogotovo što postoji sve veća verovatnoća drugog fronta i savezničke invazije.

Likvidacija afričkog fronta, zauzimanje Tunisa i Bizerte stavlja neposredno na dnevni red pitanje invazije Evrope. Neposredna bombardovanja nemačkih i talijanskih gradova pretstavlja ozbiljnu pripremu za drugi front. Fašističke snage više nisu sposobne da pružaju ozbiljan otpor. Napetost nerava, koja vlada posle mnoštva vojnih poraza od zime do danas, pokazuje da se približuje dan uništenja fašizma.

Cerčilov govor u Americi je pokazao da su saveznici rešeni da brzo završe rat i da svojim učešćem u Evropi rasterete So-

vjetski Savez koji je dosada snosio svu težinu rata. Njegovi zaključci o nužnosti invazije Evrope, o nužnosti uništenja Hitlera koji računa još jedino sa odugovlačenjem rata i slabljnjem sovjetsko-englesko-američkog saveza, razbile su poslednje nade fašizmu i morale otvoriti oči najzaslepljenijim ljudima.

Sve to unosi demoralizaciju i rasulo u fašistički tabor. To unosi rasulo naročito u redove s[vih] onih trabanata koji su mogli da nešto znače samo dok je Hitleru još polazilo za rukom da stvara u svetu utisak snage. Zbog toga je danas najviše iznutra demora[lisana] u prvom redu fašistička Italija, zato su danas izgubili glavu svi pet[okolonaši] i belogardisti u svetu i kod nas.

Veliki uspesi naših brigada i odreda u toku ovogodišnje zime i proleća [mnogo] su doprineli, sa svoje strane, rasulu u belogardističkim redovima i u redovima okupatora.

Berbe naših brigada na Gorjancima, u Hrvatskoj, u Jelenovom Zlebu, kad su u svom ofanzivnom nastupanju stalno uništavale neprijatelja, a pritom su, u toku dosada najveće vojne ofanzive koju su ikada izvodile jedinice slovenačke vojske i same stalno jačale, dolazile do novog oružja i brojno jačale, pokazuju da smo postali sposobni za veće i teže ofanzivne akcije. U isto vreme naše jedinice u Primorskoj postigle su velike uspehe. U toku nekoliko meseci one su zaplenile neprijatelju veliki broj pušaka, mnogo mitraljeza i municije. One su odbile vanredno jaku ofanzivu okupatora i u toku te ofanzive iznutra očvrsnule i prekalile se. Ovo dokazuje činjenica da su bile sposobne da u to vreme u Primorskoj formiraju dve nove udarne brigade.

U Gorenjskoj i Štajerskoj naše jedinice su u toku poslednjih meseci isto tako odbile više nemačkih ofanziva. U toku tih ofanziva one su iznutra ojačale, došle do novog oružja i bile sposobne da sproveđu masovnu mobilizaciju velikog dela onih Slovenaca koje je Hitler pokušavao da mobilise za Istočni front i za prinudni rad.

I u tim borbama pokazala se unutrašnja slabost okupatora i njegova vojna nemoć kad nije mogao ništa da postigne uprkos višekratnoj nadmoćnosti, oružju i sredstvima. I to je moralo slabiti njegovu moralnu snagu. Nemački vojnik, koji je još pre nepunu godinu dana kao razbešnjeni pas nasrtao na nas gde god nas je osetio, sabotirao je u tim poslednjim ofanzivama borbu, izbegavao je i otkazivao poslušnost svojim oficirima.

Fašizam se nalazi u beznadnom položaju na svim frontovima u svetu. On je doživeo potpuni neuspeh i kod nas u Sloveniji kao i na svim ostalim jugoslovenskim bojištima. Zato se mogu shvatiti dezertiranja belogardista u naše redove. Shvat-

Ijive su i pobune medu belogardističkim posadama. Zato su shvatljivi slučajevi dezertiranja talijanskih vojnika k nama, zato je shvatljiva predaja Talijana i predavanje oružja našim jedinicama, što se dešava u vrlo velikom broju, naročito u Primorskoj.

Drugovi partizani i partizanke!

Čitav slovenački narod upire oči u Vas sa velikim ponom, ali od Vas mnogo i očekuje. Vaša je dužnost da u tom odlučujućem razdoblju zadate neprijatelju najteže udarce.

Neprijatelj još nije uništen. On će još pokušavati da zadaje udarce slovenačkom narodu. On će još pokušavati da mobilise slovenačke mladiće i da ih šalje u sigurnu a sramnu i izdajničku smrt na Istočni front. On će još da besni nad narodom, da pali i ruši sela i pljačka našu imovinu.

Jedino Vi, drugovi, možete, sa najvećom aktivnošću, udaranošću, borbenošću i uz potpuno jedinstvo čitave naše vojske, da sprečite neprijatelja u njegovim namerama. Ali zato je Vaša dužnost da učinite sve kako bi vojska bila sposobna da izvrši svoje zadatke. *Jedan od glavnih uslova za to jeste da učvrstite vojsku iznutra, da podignite svest jedinstva u vojsci koja nije vezana ni za jednu posebnu pokrajину Slovenije, nego je ona vojska oslobođilačke borbe slovenačkog naroda, koja se bori i koja hoće da se bori za njegovo potpuno oslobođenje i tada kada to zahtevaju uslovi oslobođilačke borbe. Treba da podignemo svest jedinstvene vojske koja se bori pod jedinstvenom komandom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, koja se pokorava i koja hoće da se bezuslovno pokorava i u buduće naredenjima Vrhovnog komandanta druga Tita.*

Niko više ne sme da se dvoumi — ići i boriti se treba tamo gde je to potrebno. Niko više ne sme da naseda razbijaćima jedinstva koji nalaze sva moguća sredstva samo da štete oslobođilačkoj borbi.

Drugovi, bez ikakvog obzira treba da isterate iz svojih redova sve koji potstrekavaju na rušenje discipline. Svi — Primorci, Gorenjci, Štajerci, Notranjci, Dolenjci, Belokranjci, Ljubljancani, Koruščani i drugi — svi smo borci jedne vojske i treba da se borimo bezuslovno pod jedinstvenom komandom tamo gde postoji najveća potreba za uništavanjem neprijatelja i njegovih slugu — raznih izdajničkih i belogardističkih bandi.

Drugovi, isterajte i onemogućite u vašim redovima sve one koji pokušavaju u ovim odlučujućim trenucima, kad treba da damo sve od sebe što možemo, da nagovaraju pojedince da odu kući da obrađuju polja ili da odu u druge vojne jedinice

koje su bliže kućama i slično. Oni danas pretstavljaju jednu od najvećih opasnosti po našu vojsku i narodnooslobodilačku borbu. Zato treba da ih svuda odmah pronađemo i predamo partizanskim vlastima. One će protiv njih postupati prema najstrožijim partizanskim zakonima kao što se postupa sa ljudima koji potstrekavaju na dezertiranje.

*Drugovi, sixiko samovoljno odlaženje pojedinaca iz bilo kojih razloga iz jedne jedinice u drugu ili samovoljno odlaženje na bilo kakva otsustva — dezertiranje je.*

Neprijatelj [ulaže] poslednje napore da bi zaustavio nezadrživo nastupanje naroda Jugoslavije ka [njihovom] potpunom oslobođenju. On je počeo sa novom ofanzivom protiv naših snaga u Crnoj Gori, Sandžaku i Istočnoj Bosni. Dužnost svih nas jeste da izvršimo naređenje Vrhovnog komandanta druga T-ita, koji nas poziva da pojačamo svoju aktivnost u borbama protiv neprijatelja i da na taj način podupremo osnovnu snagu naše vojske u tim odlučujućim borbama. *Drugovi*, ovo naređenje moramo da izvršimo. Zato treba da ostvarimo u vojsci potpunu vojnu disciplinu, potpuno jedinstvo. Treba da nestanu sve lokalpatriotske slabosti. Treba da onemogućimo rad organiza-tora dezertiranja.

Dezerter je izdajnik — Smrt izdajnicima!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara  
**Kraigher Boris**

Komandant  
**Ivan Maček**

**IZVEŠTAJ KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD 28 MAJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — STAJERSKE O AKCIJAMA KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA<sup>1</sup>**

KAMNIŠKO-SAVINJSKI ODRED  
IV OPERATIVNE ZONE NOVS  
*Stab Kamn.-sav. odreda*

Na položaju 28 maja 1943

Predmet: Ratni izveštaj

**RATNI IZVESTAJ Kamn.-sav. odreda**

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS**

*Dodatni izveštaj patrola Kamniškog bataljona:*

- 12.IV. likvidiran izdajnik, špijun V i d m a r Franc, Podboršt.
- 28.IV. razoružana straža u zamku Križ, zaplenjeno 5 pušaka.
- 28.IV. likvidiran izdajnik, špijun K r i v e c Peter, Stolnik.
2. V. likvidiran izdajnik R e m š a k Matevž, gestapovac, špijun iz Praprotnog kod Sv. Primoža.
13. V. na cesti Kamnik — Kranj srušili više kilometara telefonske žice i uništili kabl (vojnički).
12. V. zaplenili na terenu 5 pušaka i 2 pištolja.
15. V. postavili zasedu na cesti Lukovica — Krašnja. Uništili pratinju autobusa, ubili 3 policajca, 3 ranili i zaplenili: 2 puške, 1 automat, 3 »Astra« pištolja, odeće, zapalili motor. Imali smo jednu žrtvu pri jurišu.
13. V. zapalili zamak na Brdu, školu i privredne zgrade. Zamak je bio bivše belogardističko i policisko uporište i ponovo se utvrđivao tornjevima i bunkerima za ponovno useljenje. Zaplenili 3 puške, 2 radioaparata, hrane, odeće, geografske karte i drugo.
21. V. zapalili drvnu industriju u Preserjima. Pilana i drvo goreli više dana.
23. V. razlupali propagandni automobil za filmove i muziku na Tuhinjskoj cesti, šofer Nemac ubijen.
25. V. zapalili most na glavnoj cesti Šmartno — Tuhinj. Osim toga za to vreme na Tuhinjskoj cesti kod Podhruške zapalili most i minirali dalekovod visokofrekventne struje. Čitava kranjska industrija stajala dva dana.

*Zasavski bataljon Lojza Hohkrauta:*

- 12.V. likvidiran narodni izdajnik Hrastovec iz Zabave, Vransko.
- 16.V. likvidiran Simončič Vinko iz Save.
- 17.V. izbačen iz šina teretni voz u Ponovičama. Istovremeno skotrljao se kod Zagorja u Savu brzi voz. Promet zaušavljen 12 sati.
- 20. V. bila je iz zasede napadnuta žandarmeriska patrola. Ubijena 2 žandarma od kojih je jedan bio Oberwachtmeister. Zaplenjen jedan automat sa 190 metaka, 1 puška, češka zbrojovka, 1 pištolj MG, 1 pištolj »Steyer« sa municijom, oprema, mnogo dokumenata žandarmeriske stanice u Pečama. Nemci će sada ukinuti uporište.
- 20. V. minerski vod minirao u rudniku Kisovec u Zagorju 3 motora (2 motora za vodenu pumpu i 1 motor za vazdušnu pumpu), uređaj za tovarenje ugljena i 2 električna kabla.
- 26.V. uhapšeni belogardisti — organizatori Bele garde u Moravškoj dolini. Posle saslušanja i priznanja likvidirani su: Obreza Johan i Grden Rudolf iz Kandrše kod Vača, Končar Stane iz Sp. Hotiča, Robelj Anton iz Mlinša.
- 27.V. uhapšeni i posle priznanja krivice bili su likvidirani belogardisti: Janežič Franc, Okorn Jože i Janežič Johan, svi iz Volavlja kod Prežganja. Imenovani su bili organizatori Bele garde na terenu preko Save i održavali glavnu vezu sa komandom Bele garde u Ljubljani i Bizoviku. Istog dana uhapšeni su i likvidirani hitlerovci i izdajnici Zavodnik Anton i Bricelj Franc i gestapovac Anžur Anton.

*Savinjski bataljon Slavka Šlandra:*

- 11 maja panično je pobegla nemačka patrola ispod Mozirja.
- 12.V. vodili borbu sa nemačkom patrolom ispod Smihela. Nemci pobegli. Koliko ih je poginulo još ne znamo. Mi nismo imali žrtava.
- 14.V. prilikom rekvizicije duvana u Smartnom jedinica se sukobila sa policijom. Došlo je do borbe koja je trajala pola sata. Mi nismo imali žrtava.
- 15.V. likvidirali gestapovca koji je bio strah i trepet u Mozirskoj dolini. Zaplenili kompletnu nemačku uniformu i »Steyer« pištolj.
- 20. V. likvidirali izdajnika Zavrsnik Jožu i izdajnicu Zavrsnik Angelu, selo Homec. Zapalili smo i čitavu njihovu zgradu.

2I.V. kuriri Kamniško-savinjskog odreda za Savinjski bataljon drug Tram i drug Luka stigli su na Rakitovec i тамо naišli na jaku zasedu belogardista i policajaca. Kuriri su se snašli. Zapazili su mitraljesca koji je sasvim sam stojao kod mitraljeza, prišli mu i uperili mu pištolj u grudi. Zatim su zgrabili mitraljez (brzometku) i šaržere, ubili Nemca te se brzo povukli jer su Nemci već pucali za njima. Drug Tram osuo je još nekoliko rafala na Nemce i belogardiste i jednoga oborio. Belogardisti su ih u stopu pratili više sati pa i sutradan. Mitraljez koji su Nemci zaplenili prošle godine u borbama na Jelovici i koji još nosi ugravirano ime »Binek« i zvezdu postao je vlasništvo Sav. bataljona Slavka Slandra. »Hrabrim« belogardistima smeje se sva dolina.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar:  
**Mitja Ribičič-Ciril**

Komandant:  
**Kolman Alojz-Marok**

**BR. 18**

**IZVEŠTAJ ŠTABA KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD  
2 JUNA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE O NAPADU NEPRIJATELJA NA KAMNIŠKI  
BATALJON NA RAKITOVECU<sup>1</sup>**

**STAB K.S.O.<sup>8</sup> I V.O.S» IV ZONP  
Š t a j e r s k a**

**Položaj 2. VI. 43**

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

**na položaju**

Javljamo da je 29. V. 1943 veća banda Nemaca i belogardista napala K. B.,<sup>4</sup> koji se nalazio u jutarnjem pokretu. Ovaj napad bio je istovremeno organizovan i na logor. Prema infor-

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.  
<sup>8</sup> Kamniško-savinjski odred

macijama koje sam, kao komandant K. S. O., doneo u logor K. B. bilo je dogovoren povlačenje prema selu Rakitovec. Na vrhu Rakitovca, na levom i desnom brežuljka, čekala nas je u zasedi veća grupa Nemaca i garde. Bilo je nemoguće braniti se jer smo se nalazili na padini. Usledila je komanda za povlačenje nizordo prema Cešnjicama i dalje na Sipek. Istovremeno odjeknuli su mitraljeski rafali sa vrhova i iz uvala.

Deo bataljona, oko 50 ljudi, verovatno se probio na Sipek. Manja grupa od 16 ljudi sa Marokom<sup>1</sup> na desnu stranu Krajnog Brda. (To su bili poslednji ostaci 16 ljudi). Sa komandom K. B. probijao se i drug komesar Cyril.<sup>8</sup>

U 5h napala nas je grupa od 60—70 ljudi i poterala na čistinu prema selu Loke koje leži uz gl. cestu. Istovremeno odvojilo se bez moje komande 8 drugova sa zam. politkomesara bataljona drugom Načetom<sup>7</sup>, koje je verovatno vodio napred. Rezultat ove borbe odnosno hajke je sledeći:

Prema dosadašnjim podacima poginulo je 7 naših drugova, 1 je zarobljen, koliko je ranjeno ne zna se. Uveče pre napada dezertirala su 3 druga iz K. B. Izgleda da su prokazali logor i pravac kretanja. Tog dana ujutro patrole K. B. bile su na terenu ali nisu ništa zapazile. Ove vesti su patrole donele u V45h ujutro. Drugu komesaru Cirilu još se nisu javila 4 druga iz moje patrole. Detaljniji izveštaj poslaću odmah dok uhvatim vezu sa Cirilom.

Molim štab zone da mi pošalje uputstva za dalji rad koji će se razvijati na terenu. Nadam se da Vam je poznato.

V. O. S. IV, zone  
**Silas-R.**<sup>1</sup>

Komandant K. S. O.  
**Kolman Alojz-Marok**

<sup>1</sup> Alojz Kolman  
' Mitja Ribičič  
' Janez Brlec  
\* Rudi Knez

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE — ŠTA-JERSKE OD 4 JUNA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU U PODREĐENIM JEDINICAMA<sup>1</sup>**

**STAB IV OPERATIVNE  
ZONE NOV I PO**  
Na položaju, 4. VI. 1943

**R A P O R T  
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE**

Pre odlaska druga Tomaža- poslali smo vam raport i vojni izveštaj koje ste, nadamo se, primili:

Drug Tomaž će vam sigurno usmeno izložiti i razne podrobnosti o situaciji kod nas kakva je bila do njegovog odlaska.

1) Vašu prvomajsku dnevnu zapovest primili smo sa zakašnjenjem od 8 dana, ali smo je ipak umnožili i dali bataljonom da se upoznaju sa njom (čitanjem pred zborom).

Direktive za proslavu 7 aprila<sup>3</sup> primili smo isto tako sa zakašnjenjem od skoro mesec dana, zbog čega ta proslava kod nas nije bila održana. To je, svakako, naša krivica jer smo naprsto zaboravili taj dan.

Istovremeno primili smo i pismo CK-a kojim se jedan član PK-a poziva da dođe do Vas. Pošto je posle odlaska druga Tomaž ostao ovde samo drug Jug<sup>4</sup> sa drugaricom Lojzkom,<sup>5</sup> koja je bila kod Vas upravo pre nego što smo primili ovo pismo, logično je da drug Jug treba da ide na put.

Ali pošto se drug Jug nalazio na putu, nismo odmah mogli da ga obavestimo. Odugovlačenje sa njegovim odlaskom prouzrokovala je i veza koju smo uspostavili upravo sada sa drug. Štefanom, Ambrožem i Cvetkom." Ali o tome više kasnije.

2) Već iz poslednjeg raporta moglo se videti da su naše jedinice bile prilično izložene opasnosti zbog velikog broja ne-

<sup>1</sup> Original, pisan olovkom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Dušan Kveder

<sup>3</sup> Verovatno 27 aprila

<sup>4</sup> Dušan Kraigher

<sup>5</sup> Vera Slander

naoružanih drugova. Ovaj problem smo resili na taj način što smo slali transporte u brigade, a posle dolaska druga Štefana sa Pohorja poslali smo transport nenaoružanih drugova i u Korušku i na Pohorje, gde će ih naoružati tamošnja jedinica sa zamenjenim oružjem. Istovremeno je i Kamniško-savinjski odred uložio sve snage da nabavi oružje, bilo na terenu, bilo u akcijama protiv neprijatelja, na koji način je naoružao priličan broj regruta. KSO se uglavnom oslobođio nenaoružane mase, izuzev manjeg broja žena — neboraca koje ne možemo slati u brigade jer znamo da bi one tamo pretstavljale nepotreban teret. U slučaju da ih možete upotrebiti tamo za kakav god bilo fizički rad, javite nam, jer su teret i za nas. (Naime, to su seljanke koje su pobegle pred iseljavanjem.)

Jedinice KSO su zbog komoditeta prestale sa mobilizacijom. Mi smo ih strogo kritikovali i izdali novo naređenje za mobilizaciju, jer se na tom terenu nalazi još dosta ljudi i mlađića sposobnih za borbu. Jedan od glavnih uzroka za uspešnu mobilizaciju na tom sektoru leži u tome što su Nemci posle njihove neuspele mobilizacije prestali sa pozivanjem, što je kod stanovništva stišalo talas oduševljenja za stupanje u našu vojsku. Uprkos tome, dobrovoljci još uvek dolaze svakog dana i mi ih naoružavamo čim stignu.

Savinjski bataljon, koji se dosada u pogledu mobilizacije nalazio na mrtvoj tačci, počeo je da se popravlja. U Savinjskoj Dolini počela je mobilizacija. To je pojava koja zaista može da obraduje. Terenka drugarica Atena<sup>7</sup> pokazala je najveću aktivnost prilikom mobilizacije. Ona je sama mobilisala 12 dobrovoljaca. I bataljon je poslao patrole da vrše prinudnu mobilizaciju; no, mobilisani ljudi su većim delom dezertirali. Obzirom na povoljan politički razvitak, ipak postoje uslovi da se priđe masovnoj mobilizaciji.

Upravo smo primili izveštaj Koruškog bataljona u kome nam javlja o raspoloženju tamošnjeg stanovništva za stupanje u našu vojsku. Otpočela je prilično živa diskusija o našoj mobilizaciji. Pošto je bataljon posle uspeha akcija imao nešto zaliha oružja poslali smo odmah tamo određen broj regruta iz KSO da ih naoruža. Ali, pošto je sada počela masovna mobilizacija, oni nas mole da im više ne šaljemo regrute. Tako se naše jedinice u Koruškoj povećavaju ljudima rodom iz tih krajeva, što će vrlo povoljno odjeknuti među stanovništvom. Istovremeno, povećaće

<sup>7</sup> Ela Letonja

se udarna snaga tih jedinica, jer će biti sastavljene od ljudi iz tamošnjih krajeva koji poznaju teren, prilike, neprijateljske položaje i kretanje patrola.

Pohorski bataljon je na polju mobilizacije slab. Ipak, i tamo postoje mogućnosti da se što pre priđe regrutaciji.<sup>8</sup>

Teren je povoljan za mobilizaciju na području svih naših jedinica pa i na području Kozjanskog bataljona; ali ova jedinica bila je mrtva, bilo u vojnem pogledu, bilo što se tiče mobilizacije, jer je sam komandni kadar bio slab. Mi smo već preduzeli potrebne korake (degradiranja) i nadamo se da će uspeh biti siguran.

#### *Moralno, vojno i političko stanje u K.S.O.*

3) Ovaj odred je već od samog početka pretstavljao naše oružane snage u zoni. On je pokazao svoju aktivnost na svim poljima, tj. vojnom, političkom i mobilizacionom. Zbog toga smo toj jedinici posvetili najviše pažnje, zbog čega je bio uvek barem jedan član štaba stalno na tom sektoru. Ovaj odred je pojačavao i ostale naše jedinice, bilo ljudstvom, bilo komandnim

<sup>8</sup> Vidi dok. br. 91 od 12 aprila 1943 god., knj. 5.

Posle uništenja Prvog pohorskog bataljona, 7 januara 1943 god., ostala je na terenu Pohorja grupa od tri partizana: partizanka Prvog pohorskog bataljona Ksela Linka-Jasna, kojoj su se priključili još dvojica drugova — Olštrek i Dnjeper. Do formiranja Dragog pohorskog bataljona, grupa je tražila veze sa organizacijom na mariborskom i ptujskom terenu, pokušavala formirati novu jedinicu i izvršila nekoliko manjih akcija.

Po naredenju komandanta Četvrte operativne zone, 6 aprila 1943 iz Globasnice u Koruškoj otišlo je na Pohorje 12 partizana iz Koruškog bataljona na čelu sa komandirom Ivanom Rojcem-Bogdanom i politkomesarom Vincencem Jankom-Harkovim. Oni su išli sa Pece preko Koprivne i Bistre na Kramaricu, preko Razbora u Dovže, u Mislinjskoj dolini, pa na Pohorje. Na Pohorju su tragali za Prvim pohorskim bataljonom. Zatim su pošli u Šmiklavž i 20 aprila logorovali kod lovačke kuće grofa Thurna kod Crnog Vrha. Tu im se pridružio »Vitez«, dok je Franc Rozman već otišao sa Pohorja preko Savinjske Doline prema terenu Moravče. Jedinica je dovode narasla na 16 boraca.

Po naredenju politkomesara Četvrte operativne zone, krajem aprila 1943 god. otišla je na Pohorje iz Savinjskog bataljona, sa Menine Planine grupa partizana u jačini voda na čelu sa Komel Frantom i Vinter Borisom.

Obe grupe iz Koruškog i Savinjskog bataljona sastale su se ispod Crnog Vrha, odakle su krenule preko Razbora i Dovža ka mozirskoj planinskoj kući. Od sve tri grupe 3 maja 1943 god. svečano je formiran kod mozirske planinske kuće Drugi pohorski bataljon sa komandantom Vincencem Jankom i politkomesarom Komel Frantom na čelu. (Prema podacima koje je dosada prikupio Franc Filipič).

zouj. Kie wif pridy, mense a moedigj, wie  
goufje in jor prjornen regelij. Tak een  
eindje te klimmen op d'zenenber, die in de  
goufden d'zenen met verschillende vormen en  
scheurkanten mit h'zen. Die h'zen schijnen op  
menschen, die pijnen leuen wilde in den h'zen, dat  
welke heel knelinge feul.

Onderstaande is een foto van de grotte te Leiden  
die nu een etappeweg is van de weg die in de jaren  
lange.

Kijken, dat is niet elke late  
vogel te koopen. D'zen h'zen moet wel een  
h'zen te doen. Komen dan bedenktel, dat die h'zen  
dat h'zen te mijden dat is niet goed te doen.  
D'zen zijn niet goede voorde h'zen (Engels) in de  
h'zen, en dat zijn ze niet.

Dit is een foto van de grotte te Leiden, die  
nu een etappeweg is van de weg die in de jaren  
lange te doen. D'zen h'zen moet wel een  
h'zen te doen. Komen dan bedenktel, dat die h'zen  
dat h'zen te mijden dat is niet goed te doen.  
D'zen zijn niet goede voorde h'zen (Engels) in de  
h'zen, en dat zijn ze niet.

Dit is een foto van de grotte te Leiden, die  
nu een etappeweg is van de weg die in de jaren  
lange te doen. D'zen h'zen moet wel een  
h'zen te doen. Komen dan bedenktel, dat die h'zen  
dat h'zen te mijden dat is niet goed te doen.  
D'zen zijn niet goede voorde h'zen (Engels) in de  
h'zen, en dat zijn ze niet.

Dit is een foto van de grotte te Leiden, die  
nu een etappeweg is van de weg die in de jaren  
lange te doen. D'zen h'zen moet wel een  
h'zen te doen. Komen dan bedenktel, dat die h'zen  
dat h'zen te mijden dat is niet goed te doen.  
D'zen zijn niet goede voorde h'zen (Engels) in de  
h'zen, en dat zijn ze niet.

kadrom. Zadovoljni smo rezultatima toga odreda; ipak, on bi mogao da učini još više, naročito u vojnem pogledu.

Štab odreda sačinjavaju komandant (Marok Alojz-Kolman) i politički komesar (Ciril-Mitja Ribičić). Zamenike još nismo postavili, što ćemo učiniti u najkraće vreme. Štab odreda je vrlo aktivan i trudi se da što bolje osposobi jedinice svoga odreda vojnički i politički. Ovoj dvojici ipak još nedostaju potrebna iskustva, što će dobiti uz našu pomoć.

*Kamniški bataljon.* Ovaj bataljon je brojno najjači. (Tačne podatke o efektivama doneće drug Jug). Komandni kadar doduše nije najbolji — naročito što se tiče samoinicijative — ali je predan i požrtvovan. On ima najviše uspelih vojnih akcija, mada mu nedostaje dobar vojni kadar. (Obzirom na njegov teren, on bi sa dobrim rukovodstvom mogao da učini mnogo više). Sam bataljon je do nedavno prilično trpeo zbog nedovoljnog političkog rada. U tom pogledu učinjen je priličan korak napred. Moral u bataljonu je dobar naročito sada kada je pojačan politički rad.

*Zasavski bataljon.* Ovaj bataljon je brojno nešto slabiji od KB. Komandni kadar je dobar, naročito u vojno-organizacionom pogledu. Slabosti pokazuju poneki komandiri četa i vodova. Štab bataljona neko vreme nije pokazivao naročitu samoinicijativu, ali se u poslednje vreme, što se toga tiče, temeljito popravio. Politički kadar je i u tom bataljonu prilično slab i ne pokazuje nikakvu pravu aktivnost.

Moral ljudstva je dobar i još uvek se diže zbog uspelih akcija i političkog rada. Treba napomenuti i to da je ovaj bataljon dao većinu kadrova i jezgro najboljih partizana prilikom formiranja Savinjskog bataljona, što je oslabilo razvitak ovog bataljona.

*Savinjski bataljon.* Prilikom formiranja ovog bataljona imali smo najveće teškoće. U januaru, kada smo prvi put poslali bataljon na određeni sektor, on je bio zbog snega i teških terenskih prilika, a i zbog neodlučnosti štaba, skoro razbijen i bačen natrag na sektor Zasavskog bataljona. Bataljon je bio poslat natrag još dva puta, ali se uvek vratio razbijen na taj sektor. Posle temeljite istrage, koju smo sproveli da bismo ustanovili šta je prouzrokovalo razbijanje bataljona, došli smo do zaključka da je komandant glavni krivac. Zato smo degradirali komandanta (Aleksandra<sup>9</sup>) na čin komandira čete, postavili na njegovo mesto druga Džeka,<sup>10</sup> bivšeg komandira čete,

• Milan Cadež

i odabrali dobrovoljce, posle čega je bataljon krenuo na određeni sektor. Bataljon je istrajaо na svome području uprkos nekoliko velikih hajki. Vojna aktivnost ovog bataljona nije zadovoljavajuća uprkos odličnom moralu ljudstva. Uzrok tome je opet komandant bataljona, koji pokazuje vrlo malo volje za što veću vojnu aktivnost. Sada smo poslali za zamenika komandanta jednog dobrog komandira čete koji će pokušati da aktivizira bataljon svojom aktivnošću. Ali, ako uprkos tome ne pođe za rukom ...<sup>11</sup>

#### BR. 20

#### IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 6 JUNA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP SLOVENIJE ZA GORENJSKU O KOMANDNOM SASTAVU BATALJONA<sup>1</sup>

STAB GORENJSKOG ODREDA  
Na položaju 6.6.1943

POKRAJINSKOM KOMITETU ZA GORENJSKU  
(Drug Matija<sup>2</sup>)

Pošto su sve čete, odnosno bataljoni uspešno izveli mobilizaciju, čete i bataljoni prenatrpani su novim borcima. Potrebno je da se odmah uspostavi veza sa brigadom ili pak posalje patrola, koja je bila sad na drugoj strani, opet kao pratinja direktno u brigadu. Pošto nam nije poznato kada i gde su Poljanci, koji su bili na drugoj strani, uspostavili vezu, mislimo da javiš svim bataljonima kuda treba slati nove borce. Nas dvojica bismo to uredili, ali pošto krećemo ponovo na put, jer si nam rekao da je važno da se što pre sredi, ne možemo čekati Tvoj odgovor, odnosno odgovor Poljanskog bataljona kome smo to isto poručili.

Drug Košta<sup>3</sup> se nalazi na Pokljuci i još se nije vratio.

<sup>11</sup> Kraj dokumenta nije sačuvan.

Spisak bataljona:

I.	bat.	Jelovški	Kom.	Soda <sup>4</sup>	Pol.	kom.	Bojislav
II.	,	Pokljuški	,	Mićo			Bine <sup>5</sup>
III.	,	Poljanski	,	Dimač <sup>6</sup>	"		Milče <sup>7</sup>
IV.	,	Sevški	,	Zvonko <sup>8</sup>	"		Aleksander
V.	,	Kokrški	,	Fajfar <sup>9</sup>			Stane Tirolc <sup>10</sup>
VI.	,	Koruški	,	Lenart <sup>11</sup>	"		Zvonko
VII.	,	Kranjski	,	Tonček <sup>12</sup>			Ljubo <sup>13</sup>
VIII.	,	Loški	,	Božo <sup>14</sup>			Sokol <sup>15</sup>
IX.	,	Dražgoški	,	Stanko <sup>16</sup>			Istok <sup>17</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Gorenjski odred:

Komandant:  
**Biček Franc**

Politkomesar:  
**Matejka Evgen**

*Nap.* Patrola 3 čete I bataljona ubila je 25.5.43 u njegovoju kući gestapovca Richarda u Boh. Bistrici. Kod njega smo zapanili: 1 automatsku pušku, 1 pištolj, 1 pušku »Mauser«, 2 lovačke puške, 10 bombi i preko 100 metaka.

• **Jože Buxja**

<sup>4</sup> **Anton Potočnik**

• **Silvo Stibelj**

<sup>5</sup> **Franc Jerneje**

<sup>6</sup> **Anton Bertoncelj**

• **Ivan Vamberger**

<sup>7</sup> **Stane Mrhar**

<sup>11</sup> Verovatno **Franc Pasterk**, koji je međutim već poginuo.

<sup>8</sup> **Anton Dežman**

<sup>15</sup> **Anton Kržišnik**

<sup>14</sup> **Jože Logar**

<sup>15</sup> **Ivan Jezeršek**

<sup>9</sup> **Stane Prezelj**

**IZVEŠTAJ ŠTABA UDARNE BRIGADE »TONE TOMŠIĆ«  
OD 7 JUNA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SUKOBIMA I AKCIJAMA PRILIKOM PRELAZA ITALIJANSKO-NEMACKE GRANICE<sup>1</sup>**

STAB  
U.B. »TONE TOMŠIĆ«  
7 juna 1943 g.

**GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I OPERATIVNOM ŠTABU SLOVENACKIH BRIGADA I CDREDA**

Dostavlja se izveštaj o akciji i prelazu granice 4/5.VI.43.

Naša brigada imala je zadatak da se u toku navedene noći sa svim svojim snagama prebaci preko granice na sektor oko Planine (karta »Ljubljana«), s tim da sa dva bataljona bude prethodnica glavne trupe do Štangarskih Poljana. Po dolasku na Štangarske Poljane, jedan bataljon ima se vratiti za osiguranje prolaza na granici, dok se drugi raspoređuje u zasedama na putu Litija — Ljubljana i Litija — Sv. Križ i to: prva zaseda na severnim padinama k. 437 (Plankovec), druga zaseda na severnim padinama k. 502, treća zaseda kod Grad Grmača, k. 500, i četvrta u Crnom Potoku na istočnim padinama k. 384. Zadatak ovih zaseda je da u toku 5. VI. razbijaju eventualna neprijateljska nadiranja u pravcu napadnutih uporišta, te angažovanja neprijatelja tokom celoga dana u borbi, da bi ostale naše snage mogle nesmetano vršiti svoje zadatke. Druga dva bataljona imala su napasti posade u Javorju i Osrediku, težeći za uništenjem ili obavezno održati ih u blokadi preko celog dana.

Za te zadatke izvršili smo sledeći raspored:

I bataljon imao je zadatak likvidacije posade u Osrediku.

II bataljon sa III bio je jedno vreme prethodnica ostalih snaga, a zatim je raspoređen u zasedama, kako je gore u zadatku izloženo.

III bataljon po povratku iz prethodnice poseo je granicu u većoj dužini, štitio prolaze i čistio — skupljao mine.

IV bataljon napadao je Javorje.

Borba je tekla ovako: Napad na uporište počeo je oko 24 časa (na Javorje nešto malo pre). Prilaz uporištima bio je izne-

nadan, neopažen. Uporišta su ograđena zidom i žicom, sa nekih strana i minirana. Pored toga na svakom prolazu vezan je pas. Bombaši su pokušali proseći žicu, ali su bih opaženi pre nego su uspeli da se prebace, te su iz posade bombama ove odbili. Odmah smo uvideli da u toku noći nećemo moći prodreti u uporište bez velikih gubitaka, pa smo vojнике postavili na zgodne položaje, odakle su ih držali pod vatrom mitraljeza i bacača. Posle prvih metaka na uporište čuli su se kamioni iz Litije, koji su išli u pomoć. Jednu kolonu dočekala je zaseda IV bataljona kod Bogenšperka (sekcija Celje), razbivši je, uništivši jedan kamion i jedan motocikl. U 6 ujutro 5. VI. pomoć iz Litije posadi Osredeka sukobila se sa našim I bataljonom na samim položajima kod uporišta. Borba je bila vrlo žestoka, trajala je jedan sat, posle čega je prvi bataljon izvršio juriš, našto su i cni jurišem odgovorili, ali naši su prevladali nateravši Nemce u bekstvo, nanevši im velike gubitke. Na samom položaju ostalo je 12 Nemaca, među njima jedan oficir i jedan podoficir. Naši su tom prilikom zaplenili: 1 mitraljez sa 22 šaržera municije, 10 pušaka, 4 revolvera, 1 tromblonsku pušku sa tromblonom i bombama ,nekoliko sanduka municije, delove automatske puške, kutije rezervnih delova za mitraljeze, signalni pištolj sa raketama, veliki broj bombi. Pored toga sa mrtvih smo skinuli odeću, čizme, te rance i ostalu spremu, kao šaturska krila i slično. Ovom prilikom, kako su nam pričali seljaci iz sela, kuda su Nemci pobegli, čitava kolona je nosila ranjenike. Na mestu je palo oko 20 Nemaca. Iz uporišta su tom prilikom pokušali izići, pa su ih naši jakom vatrom vratili nazad, ubivši pod samim zidom Nemca. I na Javorju je bila slična stvar, pomoć je odbijena sa gubicima, iz uporišta kad su pokušali izaći ubijeno je 9 Nemaca. Otprilike u istom času naša zaseda je dočekala kolonu automobila iz Litije ka Javorju, uspevši je zaustaviti i uništiti jedan kamion i jedan luksuzni automobil, nanevši im oko 10 mrtvih, koje su natovarili na kamione i pobegli nazad u Litiju. Borba se nastavljala na sve strane vrlo žestoko. Oko 10.30 časova ponovo su napali naš bataljon na položajima kod Osredeka, koji je, kao prvi put, za nekih 10 minuta jurišem razbio Nemce i poterao ih nazad. Gubici su i ovom prilikom bili veliki. Ovu razbijenu kolonu, koja je nosila ranjenike nazad, fserjela je jedna četa II bataljona i zbog slabosti komandira nisu napadali, [ma] da je postojala mogućnost njenog potpunog uništenja. Jačina obe ove kolone bila je od 60—80 vojnika sa lakim bacačem, mitraljezima, tromblonima i mašinskim puškama. Posle ovog uspeha računali smo da nas više neće napadati u tek u dva sata jedna skupina od 30 Nemaca ponovo

napala isto kao i prve dve. Mi smo ih namerno pustili u uporište odakle ih nismo [puстили] da izađu napolje. Na kraju Nemci su oko, 18 sati sa snagama oko 100 vojnika napali bataljon na samom prelazu granice. U to vreme na granici su već bili neki delovi II bataljona, koji su se vratili iz zasede, te [de]lovi I bataljona, koji su povučeni sa položaja iz Osredeka na odmor (uporište ie bilo sasvim mirno). IV bataljon je na drugom mestu već bio prošao granicu. Borba je bila na samoj granici. Bila je vrlo žestoka. Oni su težili da zauzmu prolaz i spreče prelaz. Kao i ranije, i te smo posle jednog sata jurišem poterali u bekstvo. Mi smo već tada trebali pre[ći] granicu nazad, ali smo do 8.30 uveče čekali delove II bataljona. Ni [do] tog vremena nisu stigli, tako se jedna četa i jedan vod još nisu priključili bataljnu. Ova četa nije imala gubitaka, verujemo da će se vratiti bez opasnosti.

Pored borbe, III bataljon, koji je bio na granici, imao je zadatak rušenja granice i skupljanja mina. Granica je na 10 mesta srušena, mine očišćene na dužini 2 km. Skupljeno je nekoliko stotina bombi i nešto nagaznih mina. Razrušen je bunker u gradnji više Javorja, prikupljeno mnogo alata, pokidano nekoliko hiljada metara telefonske žice, zapaljeno 50 [ $m^3$ ] drva posade u Osredeku. Pored toga zgrade uporišta u Osredeku su demolirane teškim bacačem, mitraljezima i bombama. Možemo sigurno tvrditi da su Nemci imali više od 100 mrtvih i ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva, 5 ranjenih. Od njih 2 teže.<sup>2</sup>

Mi smo čiste iznenađeni moralom naših vojnika. Glavni razlog je taj (mislimo) što Nemci nisu imali teških bacača i topova, te su naši borci sve rešavali jurišem. Posle podne su nas 2 sata bombardovali i mitraljirali 2 italijanska i 1 nemački avion.

Pored navedenih stvari koje smo zaplenili, našli smo niz dokumenata i masu letaka. Pali oficir imao je kod sebe naše »Delo«, organ CK KPS. Na njemu su bile neke zabeleške, među njima i adresa jedne devojke iz Mirne. Kod drugog smo našli diplomu o odlikovanju gvozdenim krstom i još niz dokumenata, letaka, plakata, koje prilažemo. Našli smo i više sekcija nemačkog izdanja slovenačke teritorije.

Tačno je da su posade sačinjavali većinom stariji ljudi, u Osredeku samo jedan ima ispod 40 godina. Komandant je neki Poljak, za koga su se pozitivno izražavali, dok su oni sa kojima smo se sukobili u toku dana bili mlađi vojnici od 25—30 godi'na.

Narod nas je iznenadeno gledao kad smo došli. Većina od njih prvi put je videla partizane, mnogo se boje da će ih zbog ovoga raseliti. Sutradan su nas, sa zadovoljstvom gledali i zvali, te molili da ostanemo i dalje kod njih.

Koliko smo mogli opaziti, naša III<sup>3</sup> i IV<sup>4</sup> brigada bile su tokom 5. VI. sa svim neopažene. Na sektoru Gubčeve brigade čule su se manje borbe. Rezultate još ne znamo.

Noć 5/6 proveli smo u Bukovici. Juče smo imali teške borbe, rezultate još ne znamo. Italijani su čekali da se vratimo pa smo potpuno ušli u njihove zasede i bili opkoljeni. Uspeli smo dva puta da se probijemo, ali smo redovno nailazili na druge zasede. Na kraju, kad smo videli da imaju nameru da nas na malom sektoru kod V. Loke sasvim opkole, razdvojili smo snage. Svu komoru, ranjenike, nenaoružane, teška oruđa sa nekim delovima boraca odvojili smo u jedan pravac, a ostale borbene jedinice u drugi. Mi smo naišli na M. Loki na samo uporište. Italijani su već iz Trebnja išli tenkovima za Čatež. Posadi smo javili ako bude smetala prolaz preko pruge da ćemo je uništiti. Sve građanstvo nam se stavilo na raspoloženje, i muško i žensko, iznosilo nam kruh i vodu. Italijani su pristali da ne pucaju. Samo je pored kolone na biciklu prošao jedan Italijan, koga nismo ni dirnuli. Pošli smo kod njih u uporište i porazgovarali se. Oni su kazali da ne[će] nikad smetati prolaz ni po danu ni po noći. Bili smo u vrlo kritičnoj situaciji, krvicom naše obaveštajne službe, koja nam je po povratku kazala da Italijani nisu uopšte išli na Čatež; tako smo u koloni ušli medu [njih]. Još nismo koncentrisani, no dosada nismo čuli da smo imali gubitaka. Kako izgleda, ti naši delovi su već kod Trebeljnog, koji smo im pravac. [?] O ovome ćemo Vam pisati opširnije. Ranjenike smo zajedno sa Gubčevim [?] portirali 6/7.®

#### **SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za politkomesara  
**Pero Popivoda**

Komandant  
**Lokovšek Iv.**

<sup>3</sup> Udarna brigada »Ivan Cankar». Vidi dok. br. 71.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD  
11 JUNA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVE-  
NIJE O AKCIJAMA PRIMORSKIH BRIGADA<sup>1</sup>**

STAB POZ<sup>!</sup>

Na položaju, 11.VI. 1943

**GLAVNOM ŠTABU SNOV I PO**

Posle borbe na Stolu, o kojoj sam vas već izvestio, 6 UB<sup>3</sup> krenula je prema Krnu a zatim prešla reku Baču i sada se nalazi na Bukovškoj visoravni. Naš pokret bio je stalno zadržavan jer smo stalno tražili vezu sa 5 UB.<sup>4</sup> O toj brigadi čuo sam najrazličitije vesti, kako sa terena tako i od zalutalih i dezterera koje prikupljamo. U ovom trenutku kada vam pišem nalazi se 50—60 boraca 5 UB kod 6 UB.

5 UB je posle borbe na Fonima, o kojoj sam vas isto tako već izvestio, krenula u Benečiju (ispod Matajura). Protiv nje bilo je izvršeno više hajki. Iz Matajura ona je trebalo da se probija na Miju, gde su isto tako vodili borbe. U toj borbi (20. V)<sup>3</sup> poginulo ^e nekoliko Talijana a naši su zaplenili čak 5 pušaka. Tom prilikom došlo je do sukoba između vojske i kvesture koji su napadali našu brigadu i počeli da pucaju jedni na druge. 5 UB je krenula iz Mije preko Stola na Drnohlu, odakle je opet trebalo da se povuče zbog toga što je bila napadnuta. Odande se opet vratila na Miju, gde se i sada nalazi. U toku tih borbi mnogo boraca 5 UB je dezertiralo i izgubilo se. Tako je napr., posle borbe na Drnohli, 1 bataljon 5 UB izgubio vezu sa glavninom, odnosno, bolje rečeno, namerno se odvojio i otišao u Vipavsku dolinu. Ovaj bataljon je na tome putu puštao svakoga koji je htio da se odvoji ili nije mogao da izdrži napore. Tako smo i u 6 UB dobili nekoliko boraca iz toga bataljona. Ovaj bataljon se potpuno razbio na grupice od po 20 ljudi. Od 5 UB ostalo je svega još ukupno 80 do 100 boraca, kod kojih se

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>3</sup> Primorska operativna zona

<sup>4</sup> Udarna brigada »Ivan Gradnik«

<sup>4</sup> Udarna brigada »Simon Gregorčič«

nalaze drug. Branko<sup>6</sup> i Ahac.<sup>7</sup> Preduzeli smo sve što je potrebno da se te grupice što pre prikupe i ponovo sjedine.

Uspeh koji je postigla 5 UB je uglavnom politički i prilično je značajan ako pomislimo da su se prvi put pojavile veće grupe partizana na nacionalnoj granici. Narod je partizane lepo primio. U jednom selu u Benečiji čak su im klicali: živeli Slovenci, živeli boljševici.

Kad sam se sa 6 UB približio Baškoj dolini, doznao sam od naših obaveštajaca da Nemci transportuju tom železnicom nemačke trupe za Italiju. Uopšte je u poslednje vreme saobraćaj na toj železničkoj pruzi znatno oživeo. Odlučio sam da sa 6 UB prekinemo taj saobraćaj. U tom cilju smo u noći između 7 i 8. VI srušili železnički most između stanica Kneža i Sv. Lucija.<sup>8</sup> Most je uništen i, prema pričanju samih Talijana, biće potrebno više- nedelja dok se promet opet ne uspostavi. Most je bio dugačak preko 100 m. Talijani su imali tom prilikom 12 mrtvih od eksplozije. Naši su bez gubitaka. Ova akcija bi još bolje uspela da smo imali bolji minerski materijal i tom prilikom otisao bi u vodu i transportni voz. Zbog nedostatka električnih upaljača morali smo izvršiti paljenje običnom, sporogorećom vrpcem. Zbog toga nismo mogli da tačno izračunamo dužinu zapaljive vrpcе i voz se zaustavio 200 m ispred već porušenog mosta.

Treći bataljon 6 UB je 5. VI i 7. VI držao zasedu između Nemškog Ruta i Koritnice. U 7 časova uveče, kad je komandant bataljona već pribirao bataljon, iznenada su stigli Talijani. Tom prilikom zamalo što nije poginuo drug Danilo<sup>9</sup> i kom. bataljona, koji su se nalazili na drumu i susreli se sa Talijanima na 5 koraka. Razvila se kratka borba u kojoj je sa naše strane učestvovalo samo nekoliko strelaca i 1 puškomitrailjer, jer su se ostali već povukli. Talijanima je odmah stigla pomoć, tako da naši, mada su pobili oko 20 Talijana, nisu mogli da pokupe oružje. Naši nisu imali gubitaka. Onih dana dok je bio u zasedi, bataljon je bio skoro bez ikakve hrane. Kad je komandant brigade posle drugog dana upitao borce hoće li da drže zasedu još 1 dan, oni su uprkos tome odgovorili potvrđno i istrajali. Trećeg dana, dok su ležali u zasedi, pala je kiša i svakako je i to, kao i gladni stomaci, dosta uticalo na njihovu borbenost. Da su komandiri bili na mestu sa lakoćom bi uništili neprijatelja do poslednjeg čoveka.

<sup>6</sup> Jaka Avšič

<sup>7</sup> Dušan Pirjevec

<sup>8</sup> Vidi dok. br. 109

Brojno stanje 6 UB, zajedno sa izgubljenim borcima iz 5 UB, iznosi ukupno 450 ljudi. Uspesi koje je požnjela 6 UB na Kobariškom i sada u Baškoj dolini svakako su značajni. Naknadno smo doznali da je na Kobariškom — u borbi na Stolu — poginuo između ostalih i 1 pukovnik. Neprijatelj znatno respektuje partizane i kaže, prema vestima koje smo primili, da se Talijani ozbiljno plaše da se plamen partizanske borbe ne prenese u Italiju. Talijane iznenađuje naša uporna borba. Kažu da su dosada, prilikom svakog napada, partizani samo bežali, dok se sada situacija znatno izmenila. Iznenađuje ih i broj naših brigada.

Moral boraca 6 UB se u zadnje vreme znatno popravio, naročito nakon poslednjeg uspeha.

U 6 UB vrši se politička i vojna nastava svakodnevno sem kad se nalazi u pokretu. Sada smo organizovali za borce 20 dnevni politički kurs sa programom: rasulo Jugoslavije, osnivanje OF (sastav, program, ciljevi itd.), londonska vlada, Bela garda, Mihailović, PSNOVJ,<sup>10</sup> uloga sredine, namera i ciljevi fašizma, SSSR i naš odnos prema njemu i drugim saveznicima, uloga KPS u Narodnocoslobodilačkoj borbi.

U brigadi imamo svakog dana kulturno veče, pri čemu je između ostalog jedna od značajnih tačaka tema o Sovjetskom Savezu. Organizovali smo i literarni kurs i kurs za nepismene.

Od delova 5 UB formiraćemo bataljon; tako će na Krasu i u Vipavskoj dolini operisati zajedno Kraški bataljon i 1 bataljon 5 UB pod komandom zamenika komandanta 5 UB druga Borisa.<sup>11</sup> To znači da će na gore pomenutim sektorima operisati ukupno polubrigada. Iz 6 UB poslaćemo 1 bataljon ka Drugom bataljonu 5 UB, gde se nalazi drug Ahac, to jest na Miju, sa kojim imamo i sada vezu.

Bio bi nam neophodno potreban barem 1 lekar. Sa dr. Petrom<sup>12</sup> ne možemo mnogo da se pomognemo. Ranjenika, među njima i težih, ima sve više.

Pitanje kadrova kod nas još uvek nije rešeno. Sam štab 6 UB je, otkako je izgubio druga Florijana,<sup>13</sup> prilično oslabljen. Za političkog komesara te brigade postavili smo dotadašnjeg zamenika komandanta 6 UB i bivšeg komandanta SPO druga Toneta Bavec (Cene). Ali od tih kadrova apsolutno ne možemo da dobijemo zamenika političkog komesara i komandanta brigade. Ni sam drug Bavec ne odgovara funkciji prema sposo-

<sup>10</sup> Protivfašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije — AVNOJ

<sup>11</sup> Slavko Bombač

<sup>12</sup> Dr Peter Gala

našadu videti partizane, zato da se ne boje, ker je se je vedno  
srezenjen. Presegel je tudi, da vabilo naših brigad.

**KONTAKT** Komite načelnih oficirjev je S.U.B. že je v zadnjem  
času, posenčno na V. fronti, dobro uspešen.  
S.U.B. je vse bolj, kar je na voljo, v politični  
in vojaški vodbi. Tudi vse več vrednosti, ki so borcev 20. let  
z programom: razglasili Jugoslavijo, napovedujejo 20. fronte, vendar pa, tisti itd.,  
Jugoslovanska vlada, bela knjiga, žaliljiv, Tito je vse predstavljal, vendar in  
vsi očitki kažejo, da je bil tisto, kar je bil, tisti, kar je bil, tisti, kar je bil, tisti, kar je  
S.U.B. v narodnem osvobodilnem boju.

V brigadi izvede vseh dan kaj  
kot - omogoča točno program - o  
lacerovalni tečaj in tečaj za vojne

Im rambočim, S.U.B. bomo  
navesti dolini overirali skup  
voštvo na mestnika komand  
skupu overirali na zgornj  
bomo poslali 1. bataljon  
Ahac, to je na Mijo.  
Nujno bi - ostrelj  
desti reorganizati. Re

Kateremu vodniku je pri  
vezah tvoj. Planjava precej občutljivo.  
Vzpostavili lo teda njega načelna  
četov. Tonets Bavaca /Cene/  
je na absolutno z teh kadrov dobiti.  
Tja po svoji zmogljivosti funkcij,  
predan stvari ali - resalo voliti  
veda mimo.

Bataljonski Stabi, kakor tudi je  
javljal, naj bi je kot bi šeleli. Z njim  
takoj na vseidelni ljudje, kateri  
so vseidelni vojaški rojiv.  
Na mestila sovražnika, tudi v gazu lahko, načudala in umi  
čine nato "ker ni bilo". T. v borbi se komandni kefer svih  
četov treba vsako na tudi. Četovar naravniji in kontroliroti.  
Sveti S.U.B. je precej dobre. Vsaka četva ima ro 2 - učnokontraljerjeza  
četovi 2 tekelka mitraljeza. Eda na od njih je rotativajonski. Tega bo  
veliki velike težije in celo municije zakrovati. Neoboroženih im  
četov bo morali so oboroženi - ro večimi z Izaljebeklizi in avstrijskimi  
četami. Na takško pride ro 40-50 nabojev. Za mitraljez ro 300.  
Pravzaprav je precej otežena. Velika množica ljudi, naravnovrečnej roje,  
vendar je množ, kromvir in filoz. Neno normo vrednosti - rdečevski  
četam vsekino precej desmarja. Tako n.v.r. je S.U.B. v zadnjem večecu uro-  
de preko 40.000.lira. Rekvizicij skoraj ni.

Sedanjevanje postojanke so zelo goste in utrijeve. V zadnjem času so  
četovci bili, nasade ter večji tanki in oklorne avtomobile. Tako n.v.r.  
je Sveti S.U.B. vred kratkim načudila kanion vri Mari - B. Povcu, za uničila  
vsi avtomobili vročati orodja, zaradi tega, ker je takoj - riselj na lice me-  
sni, avtomobil vrtobil. Podrobnejših podatkov o tej akciji Še nima.

Radi krokiči bataljoni je 16. vaja načudila vri Štjaku kapron črnih srca  
in vred 30-35 fašistov. Orodja niso mogli - obrati, radi tega, ker je takoj  
vredna Italijanski - ozob.

*Sart fuscipes* = *avobodo niger*

En este TCG:

Mirko Granić

I

bnostima koje poseduje. On je, doduše, odličan borac, predan stvari, ali nedovoljno političko-teoretski potkovan. Ali boljeg, svakako, nemamo.

Ni štabovi bataljona, kao ni komande četa, nisu takvi kakvi bi trebalo da budu i kao što bismo želeli. Sa njima imamo velike teškoće. Komandiri i komandanti su većinom ljudi koji uopšte nisu služili vojsku i nemaju ni najosnovnije vojne pojmove. Bezbroj puta se već desilo da je neka jedinica dozvolila neprijatelju da prođe, mada bi ga sa lakoćom napala i uništila, i to samo zbog toga »jer nije bilo komande«. Komandni kadar se u borbi uopšte ne snalazi i treba urediti i kontrolisati svaku pa i najmanju stvar.

6 UB je prilično dobro naoružana. Svaka ima po 2 puškomitrailjeza, između ostalog i 2 teška mitraljeza. Jedan od njih je protivavionski. Zbog njegove velike težine i malo municije moraćemo da ga zakopamo. Nenaoružanih drugova imamo oko 50. Borci su naoružani uglavnom talijanskim i austriskim puškama. Na pušku otpada po 40—60 metaka, a na mitraljez po 300.

Ishrana je prilično otežana. Velika masa ljudi svakako prilično pojede. Glavna hrana je meso, krompir i pasulj. Hranu treba uglavnom da plaćamo, na šta trošimo prilično novaca. Tako je npr. 6 UB u prošlom mesecu potrošila za hrana 40.000 lira. Rekvizicija takoreći nema.

Uporišta okupatora su vrlo gusta i utvrđena. U poslednje vreme ona su dobila i bacače a veća i tenkove i oklopne automobile. Tako je npr. četa 5 UB nedavno napala kamion kod pilane kod Boveca i uništila ga, ali nije mogla da pokupi oružje jer je na lice mesta odmah stigao oklopni automobil. Još nemamo podrobniјe podatke o toj akciji.<sup>14</sup>

I Kraški bataljon je 16 maja napao kod Štjaka kamion crnih košulja i pobjio 30—35 fašista. Oružje nisu mogli da počupe jer je Talijanima odmah stigla pomoć.<sup>15</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za štab POZ  
**Mirko Bračić**

<sup>14</sup> Vidi dok. br. 94

<sup>15</sup> Vidi dok. br. 96.

**NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD  
11 JUNA 1943 GOD. ŠTABU KRAŠKOG BATALJONA ZA  
REORGANIZACIJU I PRELAZ U OFANZIVNE AKCIJE<sup>1</sup>**

**STAB POZ**  
Na položaju 11.6.1943

**ŠTABU KRAŠKOG BATALJONA**

Obzirom na nastalu situaciju, štab POZ naređuje:

- 1) vaš bataljon prelazi u sastav 5 UB »Simon Gregorčič«; zato ga odmah koncentrišite i pređite na ofanzivne akcije. Akcije treba da se vrše sa čitavim bataljonom kako bi se mogla sigurno iskoristiti svaka dobijena pobeda. Iz bataljona izdvojte minersku četu (sa dva puškomitrailjeza) pod komandom druga Stenke.<sup>2</sup> Četa treba da broji 20—25 ljudi. Ova četa ima zadatku da stalno ruši železničku prugu Trst — Postojna i Trst — Rijeka i električne dalekovode. Ceta potpada direktno pod štab POZ, kome treba da šalje i nedeljne izveštaje o svome radu. Izveštaje neka šalje na karaulu P VIII<sup>3</sup> drug Kovač;<sup>4</sup>
- 2) za zamenika političkog komesara nimenovan je drug Bolte (Hvalič), dosadašnji politički komesar čete vašeg bataljona;
- 3) vaš bataljon do daljeg naređenja neće ići na položaj gde se sada nalazi 5 UB, nego treba da se kreće po Krasu, Vipavi i u pravcu Crni Vrh i Nemška Idrija i na tim sektorima vrši bataljonske akcije. Mogućnost za akcije je velika. Bataljon ne sme da ostane na jednom mestu više od 2—5 dana;
- 4) tražite od 5 hrvatske operativne zone da što pre pošalje natrag naše borce koje uključite do daljeg u vaš bataljon. Odmah nas obavestite o njihovom dolasku;
- 5) stupite u vezu sa jedinicama 1 bataljona 5 UB (ukoliko se još nije koncentrisao). 1 bataljon nalazi se negde u Vipavi ili na Nanosu. Koordinirajte sa tim bataljonom.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za štab POZ:  
**Mirko Bračić**

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.  
<sup>2</sup> Anton Sibelja

iznad Tolmina

**IZVEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA SLOVENACKIH BRIGADA I ODREDA OD 12 JUNA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEKTORU DOBRNIC — KORITA — DOBRAVA<sup>1</sup>**

**OPER. STAB»  
SLOV. BRIGADA I ODREDA  
12.VI.43.**

**GLAV. ŠTABU N.O.V. I P.O. SLOVENIJE!**

Šaljemo izveštaj o poslednjim akcijama:

9.VI.43. delovi I i II brigade nalazili su se na sektoru Dobrnič — Korita — Dobrava. U 12h neprijatelj nas je napao iz pravca Trebnje — Mirna Peč, Žužemberk i Ajdovec. Naši su ih dočekali iz zasede, nanevši im gubitke od 50 mrtvih i ranjenih. Zaplenjen je neznatan deo opreme.<sup>3</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**Nedeljko<sup>4</sup>**

Komandant  
**Pero<sup>5</sup>**

<sup>1</sup> Original pisan rna stilom nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>1</sup> Operativni štab slovenačkih brigada i odreda formiran je za jedinice koje su ostale u Dolenjskoj prilikom odlaska brigada »Ivan Cankar« i »Ljubo Sercer« preko italijansko-nemačke granice.

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 111 i 112.

<sup>4</sup> Dušan Majcen

<sup>5</sup> Pero Popivoda

**UPUTSTVA CENTRALNOG KOMITETA KP SLOVENIJE OD  
20 JUNA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA  
PRIMORSKU O NAREDNIM POLITIČKIM ZADACIMA U  
PRIMORSKOJ<sup>1</sup>**

CENTRALNI KOMITET  
KOMUNISTIČKE PARTIJE  
SLOVENIJE  
20.VI.1943

POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA PRIMORSKU

1. Vašu poštu od 4.IV., 27.IV. i 18.V. zajedno sa prilozima u redu smo primili. Takođe su u redu stigli drugovi Logar i Bregar. Drug Logar nam je doneo vašu poslednju poštu.

2. Naša ocena rezultata dosadašnjeg rada u Primorskoj je sledeća:

a) uspela mobilizacija pretstavlja svakako najveći rezultat čitave dosadašnje oslobođilačke borbe primorskih Slovenaca; politička i organizaciona linija te mobilizacije bila je u osnovi potpuno pravilna;

b) u političkom pogledu Slovensko Primorje je besumnje na strani Osvobodilne fronte; raduje i činjenica da pooštene represalije okupatora nisu mogle politički odbiti narodne mase od Osvobodilne fronte, iako su u mnogim krajevima izazvale strah i pasivizaciju; ipak iz tih, besumnje postojećih činjenica, ne smemo gajiti iluzije da su primorske narodne mase do kraja privučene na našu stranu; još uvek su mogući takvi procesi kakvi su se prošlog leta, posle italijanske ofanzive, događali u Ljubljanskoj Pokrajini; opasnost kranjske forme naoružanog belogardizma, kao neposredne oružane saradnje s okupatorom, doduše se usled međunarodnog razvoja, uspele mobilizacije i specifičnih okolnosti u Primorju, smanjila, *ali još uvek postoji*; kako se međutim povećala opasnost istupanja »sredine« kao nove forme za aktivizaciju protiv narodnog otpora, forme koja postaje naročito aktuelna posle objektivnog i subjektivnog raspadanja belogardističkih redova i u Ljubljanskoj Pokrajini; mogućnost uspeha istupanja »sredine« povećava činjenica da se *stav sredine*, naročito zbog italijanskih represalija, ispoljava naročito među primorskim narodnim masama; dalje, da su naša agitacija

i propaganda još uvek slabi i na mnogim mestima čak sasvim nezadovoljavajući, naposletku, da je organizaciono obuhvatanje narodnih masa u Osvobodilnu frontu u Primorju sasvim nedovoljno; prema našim informacijama na terenu rade rejonski i okružni aktivisti; terenskih — naročito masovnih terenskih odbora — skoro nema; mi smo primorsko stanovništvo politički pokrenuli za Osvobodilnu frontu, ali ga nismo uspeli obuhvatiti organizaciono; takvo stanje, koje danas pretstavlja *glavnu opasnost*, jasno, povećala je još činjenica što su muškarci aktivisti otišli sa terena;

c) Osim nepostojanja terenskih odbora Osvobodilne fronte treba kao glavni nedostatak konstatovati slab rad sa ženama i omladinom i odgovarajućih organizacija; koliko možemo zaključivati o liniji rada sa ženama na osnovu cirkularnog pisma, koje ste nam poslali na uvid, ta je linija sektaška; naime u cirkularnom pismu između ostalog stoji da »žene moraju da se bore protiv ugnjetavanja od strane okupatora, domaćih parazita i muškaraca (!)«; AF2 ima zadatak da uključi ženske mase u Narodnooslobodilački pokret i da objasni ženama da od njihovog učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi zavisi *izrveđu ostalog* i njihova buduća ravnopravnost, ah ne da propoveda feminizam najgore vrste i da stavlja ugnjetavanje od strane muškaraca u isti red sa ugnjetavanjem od strane okupatora i to čak u doba kada muškarci krvare u oslobodilačkoj borbi protiv okupatora i kada žene treba da im pružaju najveću pomoć.

d) Partiska organizacija je doduše ojačala i postigla lepe uspehe u političkom obuhvatanju narodnih masa i u mobilizaciji za partizane, ali je organizaciono i po pitanju kadrova još uvek veoma slaba; ujedno treba konstatovati da je popularnost Partije među narodnim masama još uvek nedovoljna.

3. Na osnovu međunarodnog razvoja i razvoja kod nas danas je u Primorju osnovno sprečiti »sredini« uspehe među narodnim masama. Sredinu treba i dalje razbijati. Njene kolebljive elemente, a naročito srednjački orientisane narodne mase, stalno uvlačite u Osvobodilnu frontu, a zagrižene nepopravljive srednjake sa jasno opredeljenim namerama raskrinkajte među masama i onemogućite ih politički. U vezi s tim, a na osnovu sadašnje međunarodne situacije i situacije i kod nas, morate biti svesni celokupne dijalektike u našoj taktici. S jedne strane danas je potrebna ista takva a možda čak veća širina nego u doba prvog, klasičnog poleta Osvobodilne fronte u Ljubljanskoj Pokrajini, dok je s druge strane sadašnje razdoblje — konačno razdoblje kada moramo *učvrstiti* rukovodeću ulogu Partije, likvidirati *stvarne* elemente koalicije i iskovati *jedin-*

*stvo* svenarodnog oslobodilačkog pokreta. Činjenica da Oslobodilna fronta u Primorskoj svakako pretstavlja takav jedinstven svenarodni oslobodilački front, je vanredno velik plus i plod vaše pravilne političke linije. Treba ga i dalje razvijati i učvršćivati. Na osnovu ove činjenice biće vam moguće izvesti i uspešnu borbu za pridobijanje onih srednjaka, koji bi se mogli privući i koje morate privući. Pritom budite svesni da je borba za sredinu uspešna samo onda ako se vodi sa političkim potetom i organizacionim obuhvatanjem osnovnih narodnih masa. Upravo organizaciono obuhvatanje kod Vas ramlje te je zbog toga potrebno da se taj nedostatak na svaki način ukloni. Međutim jedinstvo svenarodnog pokreta kakvo treba da pretstavlja upravo Osvobodilna fronta nikako ne smete shvatiti mehanički, formalno, i time sektaški. Postojanje plenuma i raznih drugih plenumskih oblika još uvek ne znači elemente štetne koalicije koja ne odgovara ekspeditivnosti ratnog vremena. Radi se o tome da ne dozvolite formiranje posebnih struja unutar Osvobodilne fronte koje bi razbijale jedinstvo i onemogućavale ekspeditivnost kod primanja i sprovođenja odluka kako zahteva ratni period. Na svaki način treba da privlačite kako iz katoličkih tako i iz liberalnih redova ugledne i iiticajne ljude koji će biti vezani za Partiju a ujedno svojim poreklom i svojom tradicijom doprineti privlačenju odnosno očuvanju masa u Osvobodilnoj fronti bez obzira na političko i klasno opredeljenje. Pritom ne mislimo toliko na one političke korifeje koje je nemoguće, odnosno koje je obzirom na njihovu orijentaciju uopšte nemoguće privući. Mislimo međutim na one uticajne ljude u pojedinim krajevima i srezovima koji nam mogu mnogo doprineti. Dalje. Treba što više popularizirati Partiju. Ne sektašti kod toga preskakivanjem etape, već popularisati Partiju pre svega na osnovi njene nacionalne uloge i, jasno, njene demokratske uloge u sadašnjoj Narodnooslobodilačkoj borbi. Sto se tiče spoljne politike Osvobodilna fronta mora da istupa kao saveznik ujedinjenog anglo-sovjetsko-američkog bloka. Ujedno pojačajte popularizaciju Sovjetskog Saveza i razvijajte široku slovensku agitaciju za borbeno slovensko jedinstvo pod rukovodstvom velikog ruskog naroda. Još jasnije i oštrienje naglašavajte naš sasvim pozitivan stav prema novoj Jugoslaviji, popularišite druga Tita ne samo kao vojskovođu NOV i POJ već i kao političkog vođu jugoslovenskih naroda. Staru Jugoslaviju treba među Primorcima i dalje prikazivati u pravom svetu i onemogućiti da reakcionari iskorušavaju njihovu neobaveštenost. Činite to na takvoj osnovi koja je za Primorce najprihvatljivija, naprimjer na objašnjavanju pitanja

zašto ih je stara Jugoslavija ostavila na cedilu i zbog čega je naš jugoslovenski oslobođilački pokret bio u stanju da ih obuhvati. Ne ustručavajte se prikazivati Osvobodilnu frontu i kao naslednicu svega pozitivnog što je bilo u Primorju i u staroj Jugoslaviji. Sektaštvo je bojati se upotrebe tradicije Bidoveca i njemu sličnih, koji su ipak izražavali nacionalni otpor i koji zbog toga među primorskim Slovencima ostaju u uspomeni, iako nisu bili pravilno upućeni. Sto se toga tiče, Logarjev letak je sasvim pravilan, mada postoji nedostatak jer ne pominje komuniste. Isto tako ima pravo kad naglašava unošenje belogardizma iz Kranjske pokrajine. Ne zamenjujte agitaciona sredstva i načine sa analitičkim konstatacijama što se tiče bliže budućnosti.

4. Sto se tiče vojske, daće vam uputstva naši i delegati Glavnog štaba. Kako sada izgleda, biće potreban prelazak brigada, a na vašem terenu ostaće dva pokretna bataljona.

5. Sasvim je nepravilan sistem vašeg rukovođenja, naročito partiskom. Iz vaših dokumenata se uopšte ne vidi da li deluje Pokrajinski komitet Partije.

Smatramo da se nepravilan sistem vašeg rukovođenja odražava i na samom terenu u činjenici da narodne mase nisu dovoljno organizaciono obuhvaćene. Takav način rada u samom rukovodstvu mora se na kraju krajeva izrođiti jedino u razvitak političkog uticaja. Naime, popunjavanju i širenju organizacije nikako ne koristi samo teranje po terenu. Pored vrednosti i požrtvovanja, koje je svakako neophodan uslov, radi se takođe i pre svega o *sistemu rada*.

Delegat i opunomoćenik Centralnog komiteta naše Partije drug Tomaž Poljanec<sup>2</sup> urediće s Vama sva ta pitanja kao što će usmeno izneti direktive i uputstva Centralnog komiteta naše Partije o drugim problemima koja u ovom pismu ne dodirujemo odnosno izričito ih ne pominjemo.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Centralni komitet  
sekretar:

<sup>1</sup> Dušan Kveder

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
22 JUNA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE ZA PROMENU I DOPUNU ŠTABA ZONE<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE**

Na položaju 22.VI. 1943

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

*na položaju*

**N A R E D B A**

O promeni odn. popuni štaba IV oper. zone NOV i PO Slovenije:

za komandanta druga Kolman Alojza-Maroka  
za komesara druga Stante Petra-Skalu

za zam. komesara druga Mitju Ribičiča-Cirila

Ostali članovi štaba ostaju prema ranijoj naredbi.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

**V. d. politkomesara:**  
Kraigher Boris s. r.

**Komandant:**  
Ivan Maček s. r.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETE UDARNE BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 22 JUNA 1943 GOD. ŠTABU PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA POLICISKI AUTOMOBIL KOD MRZLE RUPE<sup>1</sup>**

**STAB 5 SLOV. U. B.  
»SIMONA GREGORČIČA«**  
Položaj, 22. juni 1943

**ŠTABU POZ<sup>2</sup>**

Na dan godišnjice rata sa SSSR napao sam sa patrolom od 30 ljudi i 2 puškomitrailjeza automobil kvesture koja uliva strah po Mrzloj Rupi. U roku od 4 minuta akcija je bila završena. 17 pripadnika kvesture mrtvo, jedan pobegao natrag. Zaplenjeno: 3 automata, 15 pušaka, 17 pištolja, 30 bombi, 800 metaka za puške, oko 300 za automate, 8 pari cipela, 5 ogrtača, 10 ranaca i satovi, košulje, čarape i razne sitnice.\*

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

**Politkomesar  
Istok<sup>4</sup>**

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Primorska operativna zona

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 126 i 127.

<sup>4</sup> Ivan Turšić

**IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESTE UDARNE BRIGADE »IVAN  
GRADNIK« OD 23 JUNA 1943 GOD. ŠTABU PRIMORSKE  
OPERATIVNE ZONE O STANJU NA TERENU I U BATA-  
LJONIMA<sup>1</sup>**

STAB VI UB »IVANA GRADNIKA«  
Na položaju, 23.VI. 1943

**ŠTABU PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE'**

U vezi sa vašom naredbom od 21. VI. 1943 zadržali smo oba bataljona na tom terenu i čekamo od vas dalje direktive. Mogućnost da se na tom sektoru i dalje zadržimo sve je manja jer je svakako teško prikriti toliku masu ljudi. Prema našem mišljenju ovde ćemo moći da se zadržimo najviše dva do tri dana.

Zbog toga vas molimo da nam pošaljete dalja uputstva: da li da se upravljamo prema planu, odnosno po naređenju štaba te brigade koje je i vama poznato, ili, pak, prema drugim zadatcima koje možda imate za nas.

Cerkljanski sektor, na kome treba da izvršimo akciju,<sup>2</sup> kako nam javljaju naši obaveštajci sa kojima je otišao i drug Gorjan,<sup>3</sup> prilično je slab. Kažu da nema dobrog cilja za napad: prvo zbog toga što su uporišta vrlo gusta pa bi neprijatelj mogao brzo da interveniše, a drugo zbog toga što je tamo teren za napade i za borbu uopšte vrlo loš. Sa druge strane opet, javljaju da... osećaju i da narod želi da se partizani pojave... Na osnovu toga mi ćemo krenuti tamo ako od vas u toku dva dana ne primimo druge zadatke i izvršićemo po mogućnosti jednu... šaljemo vam našeg kurira sa ovim izveštajem i dobro bi... nam po njemu odgovorili na sva ova pitanja.

Naš drugi bataljon svoj zadatak nije izvršio kao što smo vam već javili. Akciju nije izveo zbog toga jer je pao u zasedu i stigao na ono mesto upravo onda kad se tamo vršilo »čišćenje«. Opet se pojavljuje stara bolest: štab nema inicijativu. Umesto da su se prebacili prema Trnovskom Gozdu i tamo sačekali da Talijani obave svoj posao, oni su se povukli natrag ka nama jer su shvatili naređenje suviše doslovce. Kad su pali u zasedu, nisu bili razbijeni a nisu pretrpeli ni žrtve.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>\*</sup> Vidi napomenu br. 6 uz dok. br. 15.

<sup>a</sup> Anton Cerk

Od III bataljona do danas nismo primili nikakve vesti i o njemu ne znamo ništa drugo osim ono što smo doznali od vas. Danas smo poslali tome bataljonu poštu preko karaule br. 23, 24 sa zadatkom da nas odmah obaveste u kakvoj se situaciji nalaze.

Na ovom našem terenu nema ničeg naročitog. Naše izviđačke patrole pregledale su dolinu Bače i nisu primetile ništa novo osim nešto pojačanog dejstva patrola i noćnih straža na mostovima. Most na Baći opravlja oko 40 vojnika i to vrlo sporo. Još uvek demontiraju, odnosno rastavljaju ga na manje delove. Inače uporišta nisu pojačana, iz Podmeleca je vojska čak otišla zajedno sa župnikom. Izgleda da je nešto vojske otišlo sa Cerkljanskog sektora prema Sv. Luciji, ali o tome još nemamo tačne podatke. Na drumu Tribuša — Slap nema skoro nikakvog saobraćaja. Interesujemo se kakve su mogućnosti da i ovde izvršimo neku akciju koja bi se izvršila istovremeno sa revizijom kod onog Talijana i to, naravno, onda kad bismo se prebacili sa toga terena. Sinoć smo poslali druga Darka<sup>4</sup> sa njegovom grupom od 10 ljudi prema Tolminskom. Dali smo mu uputstva koja ste nam poslali.

Što se tiče eksploziva na Rombonu i električnih kapisli, poslali smo večeras patrolu od petnaest ljudi sa zadatkom da u najkraće vreme prenese sav taj materijal na karaulu br. 22. Sa druge strane smo obavešteni da se na Cerkljanskom, samo nešto dalje prema granici, nalazi oko 300 kg dinamita, 100 bombi, 8 nagaznih mina itd. Počeli smo da se podrobniјe interesujemo za ovu stvar i poručili drugu Gorjanu koji se nalazi tamo da dozna koliko su te vesti tačne. Ako se one pokažu tačne ove ćeemo stvari odmah nabaviti.

Po terenu se prenose glasovi da su Talijani kod Koritnice našli neki sanduk koji je, prema pričanjima, bačen iz aviona.

Što se nas samih tiče, mi smo poslednjih dana otkako se nalazimo ovde iskoristili vreme za vojno-politički rad a dobro smo se i odmorili i najeli. Izvršene su neke izmene u nižem komandnom kadru kako bi se jedinice što više učvrstile. Održali smo konferenciju sa bataljonima na kojoj smo analizirali u prvom redu naše poslednje pokrete. 22. VI, na dan druge godišnjice rata između SSSR-a i Nemačke i druge godišnjice naše borbe protiv okupatora, brigada je održala miting koji je trajao od 5—9 uveče. O tome vas je izvestio zamenik političkog komesara brigade drug Peter Savski.<sup>5</sup>

<sup>4</sup> Darko Marušić

<sup>5</sup> Jože Cerin

"Vezu sa nama tražite i dalje preko Hrasta" ili karaule  
br. 21.

U slučaju da vi ne dođete kod nas, molimo da nam pošaljete, zajedno sa daljim zadacima koje ćete nam dati, i opširne i tačne vesti u prvom redu o novoj londonskoj vladi i našem delegatu. Literaturu koju ste nam poslali nismo primili.

Šaljemo vam potvrdu na dvadeset hiljada lira.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Zamenik politkomesara  
**Jože Čerin-Peter**

Komandant  
**Danilo Šorović**

**BR. 29**

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
24 JUNA 1943 GOD. ZA FORMIRANJE DRUGE OPERATIV-  
NE ZONE — GORENJSKE<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE  
Na položaju 24.VI.1943**

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

Pošto je poslednjih meseci partizanski pokret u Gorenjskoj jako napredovao i pošto je za to vreme sprovedena široka mobilizacija ukazala se potreba za reorganizacijom partizanskih formacija u Gorenjskoj, zbog čega izdajemo sledeću

**N A R E D B U**

1. Za Gorenjsku se formira kao komanda svih partizanskih jedinica na njenoj teritoriji II (Gorenjska) operativna zona. Teritorijalno obuhvata svu Gorenjsku i zapadni deo Koroške. Izuzeta je teritorija Kamniškog i Zasavskog bataljona koji spadaju u delokrug IV (Štajerske) operativne zone.

• **Jaka Avšič**

2. Stab II operativne zone sačinjavaju privremeno komandant i politkomesar. Za štab zone postavljeni su:

Za komandanta drug *Pero Popivoda*, dosad nač. štaba I N.O.U.B. »Tone Tomšič«  
za politkomesara drug *Jože Brilej* (Bolko Brezar), dosad pomočnik politkomesara Gl. štaba NOV i PO Slovenije.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

V. d. politkomesara  
**Kraigher Boris**

(M.P.)

Komandant  
**Ivan Maček**

### **BR. 30**

#### **NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD 24 JUNA 1943 GOD. ZA POSTAVLJENJE KOMANDNOG KADRA U PETOJ I ŠESTOJ SLOVENAČKOJ UDARNOJ BRIGADI<sup>1</sup>**

##### **NAREDBA**

Štaba Primorske operativne zone SNOV i PO od 24.6.1943

I. U štabovima V<sup>2</sup> i VI<sup>3</sup> U.B. štab POZ

n a r e đ u j e

ove promene:

1.) Štab V U.B. sačinjavaju:

komandant: drug Tavčar Franc-Rok, dosadašnji komandant 2 bat. V U.B.;

zamen, komandanta drug Kajtimir,<sup>4</sup> dosadašnji komandant V U.B.;

politkomesar: drug Ivan Turšič-Istok;

agitprop: drug Taras.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Udarna brigada »Simon Gregorčič«

<sup>3</sup> Udarna brigada »Ivan Gradnik«

\* Albert Jakopič

2.) štab VI U.B. sačinjavaju:  
komandant: drug Danilo Šorović;  
zam. komandanta: drug Slavko Bombač-Boris, dosadašnji zam.  
komandanta V U.B.;  
politkomesar: drug Peter Savski,<sup>5</sup> dosadašnji zamenik komesara  
VI U.B.;  
agitprop: drug Lado Krčan.<sup>6</sup>  
3.) Drug Cene Smrekar<sup>7</sup> je zbog bolesti razrešen dužnosti na  
svoju molbu i neka do daljeg ostane na lečenju kod karaule 23,  
gde nek se stara za sakupljanje eksploziva.  
II. Za pomoćnika POZ imenovan je drug Drago Flis-Strela.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Stab POZ SNOV  
Politkomesar

Za Stab POZ SNOV

Komandant

### BR. 31

#### **IZVESTAJ POLITKOMESARA PETE UDARNE BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 25 JUNA 1943 GOD. ŠTABU PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE O STANJU PRVOG BA- TALJONA<sup>1</sup>**

Položaj, 25.VI.43

ŠTABU POZ<sup>2</sup>

Svakog dana se javljaju novi partizani iz razbijenog Prvog bataljona.<sup>3</sup> Upravo zbog toga i pošto u blizini nema vode (6 sati uokolo) ostali smo još uvek na istom mestu. Julijska Benečija

<sup>4</sup> Jože Čerin

<sup>5</sup> Franc Perovšek

<sup>7</sup> Tone Bavec

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Primorska operativna zona

<sup>3</sup> Kada se brigada »Simon Gregorčič«, na putu po Beneškoj Sloveniji, probila iz obruča u Drnohli (vidi napomenu br. 4 uz dok. br. 15), krenula je preko Stola u Podbelu gde je predanila i zatim pošla dalje na pl. Miju. U bataljonu se u to vreme nalazio neki Vipavec, bivši jugoslovenski oficir, koji je među borce unosio demoralizaciju i agitovao za povratak u Vipavsku. Bataljon je zato bez naredenja brigade krenuo sa Mije u Brda kod Marija Celje, gde su mu Italijani ušli u trag i razbili ga. Poginulo je 18 boraca. Preostale borce je zatim okupio Ivan Turšič. (Podatke dao Albert Jakopič-Kajtimir).

ostavila je u partizanima tragove koje nije moguće odmah izbrisati. Gundanje zbog borbi koje je vodila i krađe su na dnevnom redu. Akcija je jako pozitivno uticala na .... kao i na terenu, jer su partizani koje su Vipavec<sup>4</sup> i Jakec<sup>5</sup> poslali na otsustvo, izgleda po naređenju druga komesara Ahaca<sup>6</sup> i komandanta Hrasta,<sup>7</sup> proširili među ljudima vesti o potpunom razbijanju brigade i o gubicima koje smo imali, dok pozitivnu stranu našeg pokreta nisu naglašavali. Očekujem da će sutra ujutru doći poslednji ostaci bataljona u logor i to p.... koji budu došli, formiraću bataljon i otići sa njima u pravcu Trećeg bataljona. Pred nas se postavlja isto pitanje. Sta će biti sa vodom? Na svaki način treba naći brzo rešenje: ili se potpuno povući sa terena, što bi, kao što je bio slučaj već prilikom zadnjeg odlaska, veoma negativno uticalo na ljude ,ili se pak, podeliti na bataljone i čete sa po 40—50 ljudi. Pošto .... nisu ofanzivni su upravo za takve grupe moguće još.... najlepše akcije. To, naravno, neću učiniti na svoju ruku bez vaše dozvole. Dakle, molim za hitno rešenje.

Sada u logoru imamo 104 partizana. Naoružani smo 1 talijanskim puškometraljezom sa 350 metaka i 1 puškometaljezom »zbrojevka« sa 350 metaka

24	puške sa 2594 metka
22	pištolja sa 203 metka
106	bombi

Stab brigade ima 2 puške i 2 automata. Jedan automat je pokvaren.

Za vreme moga boravka održani su sledeći politički časovi: Posledice razbijanja partizanskih jedinica, političke i vojne. Posledice širenja alarmantnih vesti na terenu i o ophođenju na terenu.

Politički zadaci brigade u Julijskoj Benečiji.

Vojni: Zaseda sa položaja, razvijanje u strelce, patroliranje za .... dana .... 5 VI dali smo uzbunu. Ispalo dobro. Položaji su bili zaposednuti za nekoliko minuta.

Osim toga imali smo nekoliko sastanaka po selima da unekoliko dignemo moral naroda koji je na najnižem stepenu.

Svu poštu za mene pošaljite na k. 5, jer ću 27. VI otići u Treći bataljon. Ne zaboravite radio vesti.

<sup>4</sup> Kao agent Draže Mihailovića osuđen na smrt uletio 1943 god. i strelljan.

<sup>5</sup> Karei Nardin

• Dušan Pirjevec

' Jaka Avšić

Gde je Kajtimir,<sup>8</sup> Boris,<sup>9</sup> Lado<sup>10</sup> i Drugi bataljon? Posla imam za mene samoga preko glave, ovde sam jedini od štaba brigade, bataljona i imam jednog komandira koji pak nije nešto naročito. Kadra nedostaje. U Benečiji su poginula dva politička komesara bataljona .... jedan politički komesar čete ....

Politkomesar  
**Istok**<sup>11</sup>

## BR. 32

### DIREKTIVE POLITKOMESARIJATA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD 26 JUNA 1943 GOD. POLITKOMESARU PETE UDARNE BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« ZA PRAVILNO TUMAČENJE ODLASKA BRIGADE U BENEŠKU SLOVENIJU<sup>1</sup>

**POLITKOMESARUAT POZ<sup>2</sup>**  
Na položaju, 26.VI.43

**POLITKOMESARU 5 UB<sup>3</sup> DRUGU ISTOKU<sup>4</sup>**

Zbog bekstva Prvog bataljona vaše brigade od svog Drugog bataljona, a naročito zbog grešaka koje je štab bataljona učinio prilikom gubljenja veze sa Drugim bataljonom i pokreta na Vipavsko, moral toga bataljona je veoma opao. Naročito se povećao otpor ljudstva protiv ponovnog pokreta u Benešku Sloveniju. U vezi s tim treba da se među ljudstvom razvije temeljit politički rad i da mu se prikaže nekoliko osnovnih istina koje je potvrđio pokret 5 UB kroz Benečiju.

1) Kad je 5 UB pod komandom zamenika komandanta SNOV i PO Branka Hrasta<sup>1m</sup> izbegla spretnim manevrom opko-

<sup>8</sup> Albert Jakopič

<sup>9</sup> Slavko Bombač

<sup>10</sup> France Perović

<sup>11</sup> Ivan Turšić

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Primorska operativna zona

<sup>3</sup> Udarna brigada »Simon Gregorčič«

<sup>4</sup> Ivan Turšić

I javanje od strane neprijatelja u Drnohli<sup>6</sup> i počela da se kreće po padinama Stola prema Miji na putu, koji je zbog strmine bio vanredno težak, prekinula se veza između Prvog i Drugog bataljona. U smislu zajedničkog dogovora i naredenja komandanta brigade je Drugi bataljon, — kod koga su se osim komandanta i zamenika brigade nalazili i drug Branko Hrast, zamenik komandanta SNOV i PO, drug Ahac,<sup>7</sup> politkomesar POZ, i drug Rok,<sup>8</sup> komandant 2 bataljona 5 UB, — krenuo je na prvo dogovoreno zborni mesto, to jest na Miju. Odande je još istog dana uveče tražio vezu sa svojim Prvim bataljonom, koji je u međuvremenu pod komandom svog štaba bataljona otisao brzim maršem prema jugu, a zatim preko Nadiže i Soče prema Vipavi, a da nije tražio vezu na ugovorenim zbornim mestima (Mija — Matajur). Stab tog bataljona pritom uopšte nije uzimao u obzir pravila konspiracije (marševe su vršili čak po danu), niti je uzimao u obzir da je ljudstvo zbog ranijih napora premoreno i nesposobno da izdrži teže marševe. 'U putu prema Vipavi ostavljao je za sobom sve iznemogle drugove a da im nije mogao pružiti dovoljnu bezbednost — to je bio skoro zločinački postupak — i svojom nemarnošću pružio neprijatelju mogućnost da sa malom patroлом iznenadi i razbije bežeći, od dugih marševa zamorenii, skoro iscrpeni bataljon, koji se bez obezbeđenja, ili barem bez dovoljnog obezbeđenja, odmarao na sasvim nezgodnom mestu (na vojnom drumu). Grupice na koje je bio ovaj bataljon na taj način razbijen morale su, razume se, na svom daljem maršu da podnesu još veće teškoće nego dotada. U međuvremenu se Drugi bataljon .... odmarao uz dovoljnu hranu na Miji, gde se i danas nalazi, vrš.... i vanredno uspešan politički rad među stanovništвом Benečije.... bataljon \* je čitavo stanovništvo pozdravilo kao pobednika i.... svoju ljubav. Za privremeno razbijanje 5 UB za sve napo... li snage ljudstva za sve nepotrebne žrtve koje je dao — .... dakle nije odgovoran niko drugi sem štaba toga bataljona .... pa je naš partizanski pokret ispustio iz ruku vanredne prilike.... ojne akcije u Furlaniji i Benečiji koje 2 bataljon zbog svog malog brojnog sastava nije mogao da iskoristi.

2) Među drugovima 1 bataljona vaše brigade ponovo se učvrstio tradicionalni strah od Beneške Slovenije i to verovatno mahom pod utiskom teškoća i žrtava koje su morali da podnesu prilikom svog bekstva od 2 bataljona. Ovaj strah treba savladavati na svakom koraku na osnovu gornjih podataka sa

<sup>6</sup> Vidi napomenu br. 4 uz dok. br. 15.

<sup>7</sup> Dušan Pirjevec

<sup>8</sup> Franc Tavčar

punom intenzivnošću političkog rada. A gde su onda zaista uzroci za teškoće koje je 5 UB imala na svom pokretu kroz Benečiju. Ni u kom slučaju oni nisu u fašističkom raspoloženju tamošnjeg stanovništva. Svi drugovi mogu da potvrde sa kolikim oduševljenjem su naš primali beneški Slovenci. No, uzrok teškoća je u nečem sasvim drugom, naime: formiranjem brigada i pokretom centralnih snaga Primorske partizanske vojske prema Benečiji i Furlaniji (što bi u slučaju potpunog uspeha imalo za posledicu narodni ustank u Benečiji zajedno sa masovnim dezertiranjem beneških Slovenaca koji služe u obližnjim talijanskim garnizonima i formiranje prvih većih partizanskih jedinica u Furlaniji čije stanovništvo prati našu borbu sa dubokim simpatijama) primorski partizanski pokret postao je za talijanski imperijalizam i fašizam tako opasan da je okupator počeo da napreže sve snage da nas uništi. On je počeo da upotrebljava protiv nas elitnu vojsku sa odličnim naoružanjem i opremom, i da nastupa sa pravim, temeljito pripremljenim i višednevnim ofanzivama u kojima je blokirao i veće komplekse da bi nas sprečio u prelaženju sa jednog terena na drugi, u toku jedne noći, i zaposeo sela da bi nas sprečio da dođemo do hrane.

Pri svemu tome brigada, zbog svog malog brojnog sastava, slabog oružja i municije, a naročito zbog nedostatka sposobnog komandnog kadra i zbog potpune vojne neizvežbanosti ljudstva, nije bila sposobna da pređe u protivofanzivu koja bi imala ogromne uspehe jer je okupator izlagao svoje snage našim udarcima skoro nezaštićene. Neprijatelju uprkos tome ipak nije pošlo za rukom da razbije 5 brigadu ili da joj zada teže udarce. 5 UB je svojim pokretom po Benečiji ne samo izvršila vanredno značajan politički rad u Benečiji i susednoj Furlandiji, nego je uspela spremnim manevrima da izbegne sve pokušaje opkoljavanja od strane neprijatelja i počela da se vraća na teren koji je pružao lepe mogućnosti za uspešan vojno-politički rad.

5 UB, dakle, nije se privremeno razbila zbog pritiska neprijatelja, niti zbog neprijateljskog raspoloženja, odnosno nesaradnje u Narodnooslobodilačkoj borbi, nego se razbila onda kad je uspešno podnela sve napade neprijatelja, kad je stekla simpatije beneških Slovenaca i tako stvorila uslove za njihovo učešće u Narodnooslobodilačkoj borbi, i to krivicom pojedinih drugova i funkcionera. Tako, dakle, taj pokret 5 UB ne dokazuje ništa drugo nego jedino mogućnost uspešne vojno-političke delatnosti naših vojnih jedinica u najzapadnijim delovima Slovenije i susednim talijanskim pokrajinama, on dokazuje vojnu sposobnost drugova koji su vodili brigadu, a istovremeno

punom ozbiljnošću upozorava na već nabrojane naše nedostatke koje možemo ispraviti jedino nemilosrdnom ofanzivom protiv fašističkog okupatora.

U tom smislu, dakle, treba među svim drugovima razviti što jači politički rad i tako razbiti sva oportunistička i druga, po našu vojsku štetna, mišljenja.

3) Uz sve to treba naročito široko i temeljito prorađivati poslednju dnevnu zapovest i naredbu Glavnog štaba SNOV i PO, koji se u tim svojim dokumentima naročito bori protiv one osnovne greške koju je počinio 1 bataljon 5 UB i njegov štab — lokal-patriotizma. Upravo slučaj vašeg 1 bataljona i njegovog štaba pruža najlepši dokaz štetnosti i direktnе potpore okupatoru koju takav lokal-patriotizam pretstavlja.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar POZ

**BR. 33**

**IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 27 JUNA 1943 GOD. ČLANU VRHOVNOG ŠTABA EDVARDU KARDELJU O VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI U SLOVENIJI<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE  
Na položaju 27.VI.1943**

Dragi Krištof!<sup>2</sup>

Primili smo Tvoje pismo.<sup>3</sup> Na pismo Ti odgovara drug Peter.\* Uglavnom se svi slažemo sa Tvojim predlozima. Kao informaciju o vojnoj situaciji kod nas možemo Ti dati samo nekoliko podataka o aktivnosti Italijana u poslednje vreme i o novim uporištima, koje su postavili poslednjih dana.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Edvard Kardelj

\* Pismo datirano 18 juna 1943 god. sadrži predloge za reorganizaciju NOV i PO Slovenije, među kojima i predlog za osnivanje prve dve divizije. Pismo će biti objavljeno u tomu Vrhovnog štaba NOV i POJ.

Već onog dana kada su naše brigade udarile preko granice, Italijani su počeli da vrše jak pritisak na naše položaje oko Sv. Križa. Kad su se brigade vratile preko granice (»Tomšičeva« i »Gubčeva«), morale su da se probijaju na uzanom prostoru između granice i pruge kroz vrlo jake italijanske položaje. Proboj im je zapravo uspeo bez većih žrtava, mahom zbog demoralizacije italijanske vojske. Naši su se, naime, sa posadom duž pruge direktno dogovorili, tako da ih je bez otpora propustila preko pruge. Italijani su otada, svih poslednjih 14 dana, sa posebnim jurišnim bataljonima, koji su sastavljeni od fašista, ardita i belogardista, stalno išli u stopu za obema brigadama. Istovremeno su počeli uspostavljati nova uporišta: u Kronovu, Beloj Cerkvi, Skocijanu i šmarjetskim Toplicama. Duže vremena su se zadržavali na Čatežu, koga su međutim, prema poslednjim vestima, napustili. S ove strane pruge uspostavili su jaku posadu u Dobrniču, a prema još nepotvrđenim podacima utvrđuju i Ajdovec, gde navodno postavljaju protivavionsku artiljeriju.<sup>5</sup>

Prvih dana naše brigade bile su u nekoliko iznenađene zbog ove neuobičajene aktivnosti Italijana (Italijani su ponegde napadali i noću), a sada su se već snašle i upravo smo saznali da su na terenu Roga, sa kočevske strane, postigle uspeh (zaplenjeno je bilo preko 30 pušaka, 2 puškomitrailjeza, teška breda, mnogo municije, radio predajna stanica, zarobljeno više Italijana i zaplenjeno mnogo opreme), što govori da su pronašle lek protiv nove taklike.® Nova ofanzivnost Italijana sadrži sve znakove demoralizacije u njihovoј vojsci. Svuda nastupaju vanredno oprezno, samo pipaju naše položaje, koje zatim veoma snažno tuku bacačima, artiljerijom i avijacijom. Svaki napad temeljito pripremaju, opkoljavaju naše jedinice i izgleda da je zapravo njihov glavni cilj stalno goniti brigade i zamarati ih. U tome su vanredno dosledni. Čim saznaju gde se nalaze brigade, odmah započinju sa pripremama za opkoljavanje. I ostale dve brigade, koje nisu prešle preko Save, prilikom svog povratka odmah su naišle na jake italijanske snage. Na terenu oko Senturja<sup>1</sup> i Grosuplja Italijani su ih opkoljivali 4 dana te su se brigade konačno povukle, posle jedne od najtežih borbi koje smo doživeli u borbi između Italijana i partizana. Italijani su imali velike gubitke. Poginulo ih je najmanje 150, među njima pukovnik. Brigade su čak opkolile italijanski štab, koji se spašao pomoću tenkova; ipak su se morale povući zbog aktivnosti

artiljerije, avijacije i prodiranja tenkova kroz čitav dan.<sup>7</sup> I na terenu severne Notranjske Italijani su uspostavili nekoliko novih uporišta. Kako izveštava drug Ante Novak, koji se upravo vratio, napravih su uporište čak na Mokrecu, u Krvavoj Peči.

Prema podacima Ante Novaka Italijani su još veće snage bacili protiv naših brigada u Primorju. Izgleda da se tamo radi o organizovanju logora italijanskih vojnih rezervi. Na toj teritoriji skoncentrisano je više divizija u jačini 250.000 ljudi.<sup>8</sup> Nije ni čudo što im je, sa takvim snagama, uspelo na gore opisani nacin uspešnije nego kod nas goniti naše brigade, tako da smo, prema podacima Novaka, ozbiljno zabrinuti. Zbog toga smo sa posebnim porukama poslali tamo druga Tomaža.<sup>9</sup>

Upravo je stigao iz Štajerske ranjeni komandant Stane.<sup>10</sup> Ranjen je u ruku i izgleda da će uskoro biti dobro. Izveštava da su i tamo Nemci skoncentrisali veće snage, naročito oko Celoveca. Izgleda da se i u tom slučaju radi o formirajućem rezervi za drugi front; ipak postoje takve mogućnosti za razvoj naših operacija kakve smo na poslednjem sastanku predvideli. Moraćemo samo da požurimo da nas Nemci ne preduhitre sa utvrđivanjem i sa ove strane Karavanki u pripremama za drugi front. U tome momentu je najgore to da je Nemcima, zbog izdaje nekog starog partizana, uspelo iznenaditi naš P.K.<sup>11</sup> Poginuli su drugarica Lojzka i drug Jug.<sup>12</sup> Drug Stane je bio ranjen. Na sreću su se malo pre toga javili Andrej i Stefan.<sup>13</sup> Ipak se njima poznaće 9 meseci života u bunkeru i potpune odvojenosti od sveta. Nisu ni znali da je Druga grupa stigla u Štajersku. To je jasno ostavilo svoj pečat i na njihovo sadašnje gledanje na probleme u Štajerskoj, koje još uvek pokazuje veliki strah od nemačke snage. Silvio i Mica<sup>14</sup> su stigli do njih i nadamo se da će stvar ipak poći. Uhvatili su vezu i sa kozjanskim partizanima, sa kozjanskom terenskom organizacijom i vezu sa hrvatskim partizanima i organizacijama duž Sutle. Drug Skala<sup>15</sup> je otisao na ovaj teren da omogući bilo kakvu saradnju sa Hrvatima na tom terenu, kao što postoji kod nas između Bele Krajine i Zumberka.

U toku poslednjih 10 dana su se stalno, u većim ili manjim kolonama, Italijani i belogardisti šetali i po Rogu. Bih su

<sup>7</sup> Vidi dok. br. 116, 117, 118 i 120.

<sup>8</sup> Vidi dok. br. 30 od 28 januara 1943 god., knj. 5.

• Dušan Kveder

<sup>10</sup> Franc Rozman

<sup>11</sup> Vidi dok. br. 119 i 123.

<sup>12</sup> Vera Slander i Dušan Kraigher

<sup>15</sup> Sergej Kraigher i Tone Znidaršič

<sup>14</sup> Viktor Stopar i Mica Slander-Marinko

više dana u Podstenicama, na 2agi Rog, Trnovecu, u Fajnenau, Resa, Ribnik, Stale, Smrečnik, Stare Zage, Poljane, Komarna Vas. Izgleda da je sve to bilo u vezi sa širim opkoljavanjem brigada.

Sve to izveštavamo za sada samo kao informaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

S drugarskim pozdravima

Vd. politkomesara  
**Kraigher Boris**

(M P.)

Komandant  
**Ivan Maček**

#### BR. 34

### NAREDBA ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE OD 27 JUNA 1943 GOD. ŠTABU PETE UDARNE BRIGADE »SIMON GREGORČIĆ« ZA ODLAZAK BATALJONA NA TERITORIJU TRSTA U VEZI SA MOBILIZACIJOM<sup>1</sup>

STAB POZ<sup>4</sup>  
na položaju, 27. VI. 43

ŠTABU V UB »SIMONA GREGOR&CA«

U vezi sa putem vaše brigade, po planu, kao što smo Vas o tome izvestili,<sup>3</sup> skrećemo Vam pažnju:

1) Sa Krasa stižu vesti da je tamo počela mobilizacija iz Trsta, Tržiča a i iz samog Krasa. Zbog toga treba da pošaljete tamo jedan svoj bataljon ili barem jaku četu koja će primiti ove nove drugove i prebaciti ih ponovo u Jug., ako ne bi bilo moguće drukčije u slučaju da ih ne budete mogli naoružati.

2) Naredeni pokret izvršite što pre i pokušajte, u slučaju suviše jakog pritiska neprijatelja, da napravite manevar prema severu i javite nam se sa k. P 21.

3) Na svome pokretu treba da bezuslovno razrušite prugu Trst — Ljubljana. Drug Stjenka<sup>4</sup> treba da stalno ruši tu prugu.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

\* Primorska operativna zona

<sup>5</sup> Brigada je pratila novomobilisane borce na teritoriju stare Jugoslavije.

Gadajte i vozove. Rušite sve puteve, sprečavajte saobraćaj i palite autobuse i ostala prometna sredstva koja služe okupatoru.

4) Izvršite akciju kod Idrije koju vam je naredio usmeno drug Mirko Bračič, komandant POZ.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Stab POZ  
Politkomesar Komandant

**BR. 35**

**IZVESTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 27 JUNA  
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O  
AKCIJAMA ODREDA U MESECU MAJU I JUNU<sup>1</sup>**

**STAB GORENJSKOG ODREDA**  
Na položaju, 27.6.43

**VOJNI IZVESTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA  
GLAVNOM ŠTABU SLOVENAČKE NOV I PO**

1.) U 4 mobilizacije od 12 maja dalje, mobilisali smo ukupno oko 500 drugova.

2.) *Izveštaj I bataljona.* U poslednjoj mobilizaciji bataljon je mobilisao 108 drugova i drugarica. 5. 6. prva četa zajedno sa drugom upala je u jaku nemacku zasedu (na putu u akciju). Bez obzira na to što su Nemci zasedu temeljito pripremili i sačekali da svi naši drugovi dođu na otvoren teren a zatim otvorili plotunsku vatru, mi smo imali samo 1 teško ranjenog koji je podlegao, a Nemci su imali 5 poginulih. Od naših dobro su se pokazali drug mitraljezac 1 čete i drug Jožek, koji je ostao da leži iza teško ranjenog druga i čekao do ujutru da mu oduzme pušku, što mu nije bilo moguće jer su Nemci čitavo vreme obasjavali taj prostor i nije mogao da se digne iz zaklona. Tek ujutru otpuzio je sa ugroženog mesta i javio se četi. 10. 6. 3 i 4 četa izvršile su borbenu akciju na voz Jesenice — Boh. Bistrica. Akcija je potpuno uspela. Zarobili smo 4 graničara, 1 gestapovca i 1 nadzornika pruge, od kojih su 2 graničara, gestapovac i nadzornik pruge likvidirani, dok su se 2

<sup>1</sup> Prepis originala nalazi se u arhivi CK SKS.

graničara dobrovoljno javila u partizane; kasnije je jedan od njih pobegao. Prilikom akcije bilo je mobilisano 6 meštana. Plen je bio sledeći: oko 50.000 cigareta, veće količine hrane, manja suma novca, važni vojni dokumenti i jedan pištolj. Svi ljudi su morali da izađu našto su partizani dobro potpalili voz i pustili ga punom parom i najvećom brzinom prema stanici Nomenj, gde je šef stanice uzalud mahao kapom i lopaticom, voz je jario napred, nastala je pometnja, a onda se voz zaustavio ispred stanice Bistrica. 12. 6. 3 i 4 četa preduzele su akciju u Spodnjim Danjama. Selo Danje bilo je čitavo vreme naoružano i stranac uopšte nije imao pristupa u nj. Pre godinu dana, kada su naši drugovi partizani hteli da uđu u selo, iz svih kuća i prozora pucalo se na njih. I pored toga što su naši drugovi Bohinjci bili svesni toga da su Danje tvrđava, odlučili su da učine tome kraj. U selo su ušli bez pucnja. Svi muškarci su se posakrivali ili pobegli. Održali su miting, kazali ljudima da partizani nisu banditi, kakvim ih prikazuje nemačka propaganda, već da su narodna vojska slovenačkog naroda. Odveli su 5 grla stoke, 1 ugojenu svinju i 50 ranaca raznovrsne hrane. Inicijativu za akciju dao je drug Ivo, terenski iz Bohinja. Prilikom obeju akcija, a naročito u akciji na voz, istakao se drug Cene,<sup>2</sup> politkomesar 3 čete. Obukao se u civilno odelo, kupio kartu na stanici Soteska, ušao u voz i zaustavio ga na određenom mestu, a potom priskočio mašinovođi i prinudio ga da voz- stoji sve dok nisu pristigli ostali drugovi. Pokazao je potpunu inicijativu i hrabrost pravog politkomesara.

3.) *Izveštaj II bataljona.* U poslednjoj mobilizaciji mobilisano 35 drugova. Akcije. Štab bataljona je 21. 5. razoružao lovca Skumavca, zaplenio lovačku pušku, dvogled i ranac. Iz logora smo oslobodili 2 Engleza i 1 Slovenca, koji se nalaze na putu za brigadu. 16. 6. 3 četa zaplenila je 2 pištolja. Spaljivanje okupatorskih uporišta: 3. 6. 43 policiska stanica na Pokljuki, 10. 6. planinska kuća na Rožci, 10. 6. Sport hotel na Pokljuki, 12. 6. dom na Mrzlot Studencu, 13. 6. zajedno sa Koruškom četom oba doma na Golici. 8. 6. spaljivanje luksuznog automobila — 2 četa. 16. 6. udarni vod spalio je električnu pilanu »Bled« u Gorjama, koja je punom parom radila za okupatora. Pilana je bila obezbeđena teškim mitraljezom i reflektorima. Drug Slave<sup>3</sup> i Egon,<sup>4</sup> preobučeni u policisku uniformu, zaustavili su šefa pilane koji se dovezao na motoru, prokontrolisali poslovanje uprave, drugarski porazgovarali sa radnicima, zapa-

<sup>2</sup> Dr Franko Kesič

<sup>5</sup> Anton Zbontar

<sup>4</sup> Jože Robič

Stab borstnega odreda.  
v položaju, dne 27.6.43.

Vojno poročilo štaba borstnega odreda.  
Glavnemu poveljstvu Slovenske S.O.V. in P.O.

1./ V 4. mobilizaciji od 18. maja naprej smo mobilizirali skupno okrog 500 tovaršev.

2./ Poročilo I. batljoma. Batljon je mobiliziral v zadnji mobilizacijski loč tovaršev in tovaršic. no 5.6. je prva četa skupno z drugo padla v močno nemško za edo/na potu v akcijo/. Kljub temu, da so Nemci temeljito pripravili zasedbo in pusilli, da so prišli vasi naši tovarši na odprt teren in nato odprili plotonski ognjeni ince imeli samo 1 težko ranjenega, kateri je podlegel, emci pa so ieli 5 smrtnih žrtv. Od naših ta so dobro izkazala tov. mitraljezec 1.čete in tovarš Jošek, ki je obležil za težko ranjenim tovaršem in čudil do jutra, da bi mu odvzel puško, kar pa mu ni bilo možče, ker so Nemci ves čas razsvetljivali dolični prostor in se ni mogel dvigneti iz zaklona. Šele proti jutru se je uplašil z ogroženega mestu in se juvil v Žeti. Dne 10.6. sta 3. in 4. četa naredili v jačko akcijo na vlak Ježnice-Boh. Bistrice. Akcija je popolnoma uspel. Ujeli smo 4. teničarje, 1 gestapo-vega in 1 nadzornika proge, od katerih sta bila 2 garničarja, gestapo in nadzornik proge likvidirani, 2 garničarje pa sta se protovoljno javila v partizane, kažejo 1 od njih pobegnil. Pri akciji je bilo mobiliziranih km 6 domačinov. Plan je bil sladčiči; okrog 50.000 cigaret večje količine hrane, manjša vseota denarja, važni vojaški dokumenti in 1 pištola. Vsi ljudje so moralni izstopiti, naker so s rtizami debro podkurili vlak in ga s polno paro in največjo brzinjo upustili proti postaji Komenj, kjer je postajenadomnik zmanjšal s kapo in lepatice, vlak pa je šrivil naprej, nastaljev motinja, nakar se je vlak ustavil prej postajo Bistrica. Dne 12.6. sta 3. in 4. četa izvedle akcije v Spodnje Krusje Bejnje. Vas D ne je bila skozi obročena in tuje sploh ni imel dostopa v njo. Pred letos dñi, ko so naši tovarši partizani hotele priti v vas, je pokalo iz vseh oken in hiš na nje. Kljub temu, da so se naši tovarši Bohinjci zavedeli, da so D ne trdnjava, ne se vseone edlešili, da nepravijo temu konec. V vas so prišli brez strela, vsi med ki se so poskrili ali ubeželi. Nepravili so miting, povedali ljudem da partizani niso eni banditi, kot jih rikanju nemška propaganda, ampak da so narodna vojska slovenskega naroda. Odveljali 5 glav živina, 1 pedagoški pravičič in 50 nabrnihnikov razne hrane. Za akcijo je dal inicijativne tov. Ivo, terenski Bohinj. Pri obah akcijah se je izkazal tev. Česko, politikom ar 3.čete, posebno pa pri akciji na vlak, oblekel in se je v civilno oblačko, kupil karte na postaji Soteska, stopil v vlak in ga na dolodenem mestu ustavil, nakar je skočil k strojevodji in ga prisilil, da je vlak stal dekler niso prišli ostali tovarši. Pomegal je polne inicijative in hrabrost prvega politikomisarja.

3./ Poročile II. batljoma. Mobiliziranih v zadnji mobilizacijski 35 tovaršev. Akočje. Batljenski štab je 21.5. rasurečil levu Skorjanecu, naplansil lovake puške, delno negled in nabrnihnik Osvobodili smo 2 Angleščin in 1 Slovence iz logarja, kateri so na petu v brigado. 10.6. naplenila 3.četa 2 pištoli. Poligri okupatorskih postojank 3.6. policijske postojanke na Fekljuki, 10.6. planinska koča na Jašči, lažni šport hotel na Fekljuki, 12.6. koda na Pralem Studdenou, 13.6. skupno horščka deta obe kodi na Celini. Dne 8.6. počela luksuznega avtomobil 2.čete. Dne 16.6. je ušarjal ved Štefan električno vozilo "Bled" v Gori, katera je delala s polno paro na okupatorja. Zago je bila zastraden s tehniko mitraljezem in reflektorji. Tovariš Slave in Rgon sta pred tem v policijski uniformi smanjstvala čefo Maga, ki se je pri veljaju motorju, prekmetrelivala poslevanje uprave, se tovarško ranjevali in deloval, sačigale Maga, vnača motor in se odpeljala. Ostali tovarši so ustanovili sedež, se z mitraljezom ognjem prepredili gesitev Zago, ko da je pogorela do tal.

lili pilanu, uzeli motor i odvezli se. Ostali drugovi iz udarnog voda sprečili su mitraljeskom vatrom gašenje pilane, tako da je čitava izgorela.

21. 6. bio je likvidiran izdajnik Potočnik iz Gorjuša. Prošle godine je izdao partizane u logoru. Pre 14 dana pokazao je kurirsku stazu, 2 kurira su poginula, drugu Blažu® je uspelo da se spase na taj način što se bacio preko 10 metara visoke stene, bio je samo ranjen. Izdajnik je dobio sada zasluženu kaznu!

4.) *Izveštaj III bataljona.* Mobilisali 56 drugova. Likvidiran je dezerter i saboter Kokalj Slave. Na cesti Fužine — 2iri spaljeni su telefonski stubovi u dužini preko 100 m. (Pomenuti bataljon radi na transportovanju i sakupljanju bombi).

5.) *Izveštaj IV bataljona.* Mobilisano 35 drugova. Ostali izveštaji još nisu stigli.

6.) *Izveštaj V bataljona.* Mobilisano 20 drugova. 11. 5. sabotažna akcija u Goričama. Srušili smo opština, zaplenili 1 pisaču mašinu, 1 roto mašinu (aparat za umnožavanje), 2 kućne apoteke i mnogo papira. 14. 5. izvršili rekviziciju u trgovini Buvanc u Strahinju. Došlo je do puškaranja sa nemačkom patrolom. Nismo imali žrtava. Akcija jeispala dobro a i kod naroda ostavili dobar utisak. 23. 5. naša patrola napala je žandarmerisku patrolu. 1 Nemac mrtav a 1 ranjen. Do oružja nismo mogli doći zbog slabog terena. 27. 5. likvidiran izdajnik i špijun Sifren u Hotemažama. Prošle godine izdao je naše kurire, jedan od njih je poginuo. Ove godine izdao je patrolu koja je mobilisala na Visokom, 1 drug je bio ranjen. Napomena: Bataljon se tek pre kratkog vremena formirao.

7.) *Izveštaj VI bataljona.* Akcije. Od 17 na 18. 5. 43 koruška grupa zajedno sa 3 četom II bataljona, pod rukovodstvom komandanta odreda druga Bičeka i druga Matejke, upala je u Korušku, zaposela kraj Bistrica na Dravi i izvela sledeću akciju:

a) potpuno uništila tvornicu akumulatora za avione i tvornički automobil;

b) uništila veliku hidrocentralu, koja je davala električnu struju tvornici akumulatora. U najvećem naponu ispustili smo ulje iz svih ležaja. Generator smo razbili bombama;

c) zapalila veliku pilanu koja je radila za vojnu industriju;

d) napala ruski i francuski logor. Oslobođila iz logora svih 42 Rusa. Bili su mladići od 14 do 18 godina starosti, koje su Nemci »kupili za prisilni rad u Nemačkoj. Najviše ih je iz Rostova. Morali su da rade u tvornici akumulatora pod najtežim uslovima. Hrana i staranje o tim mladićima bili su dostažni

<sup>5</sup> **Oto Vrhunec**

sažaljenja. Od svih 40 Francuza iz francuskog logora nije se nijedan odazvao našem pozivu da podu s nama; iako smo im objasnili našu borbu i obećali da ćemo im omogućiti cut natrag u Francusku oni su to odbili i izjavili da su ratni zarobljenici i plaše se da bi Nemci izvodili represalije nad njihovim rođacima u Francuskoj. I u logorima smo uništili sve što se dalo uništiti. Straže oba logora pobegle su; jedan je čak odbacio pušku koju smo zaplenili. Uništili smo sve u tvornici i hidrocentrali. Šteta je ogromna, tvornica duže vremena neće raditi;

e) zapalili smo policisko uporište u celovškoj planinskoj kući. Odneli smo prilično hrane i zaplenili 40 čebadi;

f) likvidirali smo poznatog ugnjetača Hansa Rohra, lovačkog čuvara, koji je bio strah i trepet sveg slovenačkog stanovništva u Koruškoj. Pre kratkog vremena ubio je jednog našeg partizana što je i priznao. Zaplenili smo 4 lovačke puške, 1 pištolj, 1 dvogled, mnogo municije, 7 pari gojzerica i mnogo slanine. Sve akcije su izvršene bez ikakvih incidenata i protekle u najlepšem redu. Nemci su idućeg dana reagovali velikom hajkom iz Gorenjske i Koruške, ali mi smo ih sa 300 m daljine posmatrali kako gađaju minama u prazno;<sup>0</sup>

g) 13. 6. 43 oslobođili smo iz logora 12 Rusa zarobljenika, među njima 2 žene i 2 oficira. Bilo ih je 30, ali se među njih uvukao izdajnik, prodana duša — Slovenac Kristan Franc iz Sela pri Vodicah. Imenovan je za svakog Rusa koga je izdao da ima nameru pobeći u partizane dobio nagradu od 50 pfeniga. Od 30 su njih 17 streljali i zato je dobio 8.5 RM. Tito je da prokaže i ostale, kao i partizane; radi toga je pobegao iz logora sa ostalih 12 Rusa; zapisivao i nacrtao sav put koji je prokazao Gestapou. Ipak mu nije uspelo — partizani su ovog puta bili brži i otpremili ga tamo kuda treba — bio je likvidiran.

8) *Izveštaj VII bataljona.* Mobilisali 120 drugova i drugarica. 6. 6. bio je u nekoj gospodinici u Stražištu, usred dana, u prisustvu gestapovca, likvidiran vođa Bele garde i izdajnik Velikonja iz Bitnja. Kada smo 8. 6 nameravali preduzeti veću rekviziciju bili smo od naše obaveštajne službe obavešteni da su nam Nemci pripremili više zaseda. Nastupio je već mrkli mrak kada smo opkolili jednu od navedenih zaseda, spustili raketu i zatim otvorili vatru koja je trajala 10 minuta. Pošto su Nemci pucali na nas iz drugih zaseda, povukli smo se u redu i bez žrtava. Nemci su, međutim, imali 7 mrtvih i više ranjenih. Kada smo mobilisali u Škofjoj Loki, došla je jaka nemačka patrola koju smo odmah napali, iako su neki borci morali uzeti položaj u vodi do kolena. Nemci su imali 5 mrtvih i više

**ranjenik.** Kada smo završili mobilizaciju, naše su se zasede u redu povukle. Bila je prekinuta i uništена telefonska veza Sk. Loka — Kranj. Prilikom mobilizacije u Stražišču 13. 6 pošlo je iz Kranja 6 automobila policije da nam onemogući mobilizaciju i da nas opkoli. Naša zaseda, koja se nalazila iznad mosta u samom Kranju, zapazila je pokret automobila. Pustila ih je na most i otvorila vatru iz svih oružja. Nemci su odgovorili vatrom. Posle 10 minuta borbe i zadržavanja Nemaca naša se zaseda na znak zelene rakete, koja je bila ugovoren znak da je mobilizacija izvršena u redu, povukla. Nemci su u tom sukobu imali 18 mrtvih i više ranjenih. Naši bez gubitaka. Bataljon je održao više uspelih mitinga zajedno sa mobilizacijom. Jedan od glavnih mitinga održan je ispred crkve u Bukovščici. Ljudi su nas gledali kao čudo. Neka ugledna gospođa iz doline rekla nam je: »Kakvi ste kao iz bajke, ništa ne ličite na bandite kakvima vas prikazuju Nemci«. Muškarci su se odazvali i sa mitinga je otišlo s nama 20 novomobilisanih.

9) *Izveštaj VIII bataljona.* Mobilisali 40 drugova. Izveštaji o vojnim akcijama još nisu stigli.

10.) *Izveštaj IX bataljona.* Mobilisano 30 drugova. 24. 5 patrola 3 čete IX bataljona zarobila je i likvidirala komandanta graničarske stanice u Zadnjoj Sori, koji je bio tamo strah i trepet za sve stanovništvo. Kada je zvanično odlazio u Skofju Loko vozio se na biciklu u civilnom odelu a vojničku uniformu je imao u denjku. Po dolasku u Loku, presvukao bi se. Kada su ga naši uhvatili, bio je opet u civilnom odelu a vojničko je nosio u denjku. Zaplenili smo 1 pištolj, 1 uniformu, sat i 160 RM. Zvao se Erich Somacker, rođen 11. 2. 1905. Kod njega smo našli pismo u kome mu njegov prijatelj piše da se u Rajhu govori da je ovde u Gorenjskoj prilično vruće. 28. 5 patrola IX bataljona čekala je u zasedi nemačku patrolu. Patrole nije bilo, umesto nje došli su samo sekretar i pomoćnik graničara iz Sorice. Oba su poginula. Zaplenili smo 1 automat, 1 pušku, 2 pištolja i dvogled. Istog dana je druga patrola u 12 sati u podne upala u opština u Zeleznikima i odnela 1 radioaparat, 1 pisaču mašinu i mnogo drugog kancelariskog materijala. U Zeleznikima nalazi se 40 žandarma u neposrednoj blizini opštine. Žandarmi su besni što se partizani usuđuju usred bela dana u njihovu neposrednu blizinu. Ljudi su, međutim, ponosni na svoje momke, moral se svakog dana sve više diže. Obe akcije izvršene su bez naših gubitaka. 15. 6 3 četa održala je posle mise na Prtovču uspeli miting sa mobilizacijom. Na mitingu je učestvovalo oko 200 ljudi, koji su sa interesovanjem saslušali izlaganja drugova. Posle mitinga pošlo je s nama 18 novih drugova u

partizane. Ljudi su svesni toga (uprkos tome što ih čeka posao) da je njihovo mesto u Narodnooslobodilačkoj borbi, u partizanima. Zato se rado odazivaju našoj mobilizaciji.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Gorenjski odred  
Komandant Zamenik politkomesara  
službeno otsutan Košta Dobrave<sup>7</sup>

**BR. 36**

**UPUTSTVA POLITKOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I  
PO SLOVENIJE OD 4 JULIA 1943 GOD. POLITKOMESARIMA  
BRIGADA, ODREDA I BATALJONA ZA PODIZANJE VOJNO  
-STRUČNOG ZNANJA KOMESARA I POLITIČKOG NIVOA  
BORACA<sup>1</sup>**

Na položaju, 4. VII. 1343

**O K R U Ž N I C A**

politkomesara Glavnog štaba NOV i PO Slovenije  
politkomesarima brigada, odreda i bataljona

U radu političkih komesara sve se više pojavljuje slabost da smatraju da su izvršili svoj rad ako organizuju nekoliko političkih časova. U ostalom oni vrše samo obične funkcije nekakvih pomoćnika komandanata. Poštavićemo nekoliko zadataka koji su danas naročito važni i kojima *svi politički komesari* treba da posvete najveću pažnju.

**I**

Sve poslednje borbe naših jedinica pokazale su veliki nedostatak vojnostručnog znanja, bilo našeg komandnog kadra, bilo samih partizana. Politički komesari su dužni da kolektivnim radom sa komandantima i celokupnim štabovima organizuju vojnostručno vaspitanje u svim jedinicama. Organizovati treba naročite vojne časove za naš celokupan vojni kadar:

<sup>7</sup> Stane Bizjak

- a) za komandire, komandante i više rukovodioce,
- b) za vodnike i desetare.

Svi odgovarajući politički komesari treba da posećuju sve cve časove *obavezno* i sa podjednakom odgovornošću i interesovanjem.

• Isto tako treba odmah organizovati vojne časove za sve partizane. Politički komesari imaju zadatak da ove časove učine zanimljivim, da među partizanima umeju organizovati pretходno raspoloženje za te časove, kako bi ih se partizani zaželeli, i da pomažu vojnim stručnjacima u održavanju tih časova da bi partizanima zaista bili korisni i zanimljivi.

Srazmerno velike žrtve koje su naše vojne jedinice pretrpele u poslednje vreme od teškog naoružanja: artiljerije, minobacača, avijacije, tenkova — ukazuju da je nužno da dobro usavršimo zaštitu, u prvom redu, od teškog naoružanja.

Talijani u poslednje vreme napadaju ponekad i noću i postavljaju zasede. Treba da naučite da se zaštите i od tih noćnih napada i da tu činjenicu (Talijani su konačno izišli iz utvrđenih uporišta i trenutno nas ponekad traže na otvorenom terenu) iskoristite za uspešne protivnapade, za uništavanje njihovih zaseda itd. (kao što je to uspešno izvela I NOUBTT kod Rajhenaua).<sup>2</sup>

U prvom redu treba da budemo brži u našoj celokupnoj praksi. Komandni kadar i partizani treba da se nauče većoj brzini u pokretima. Dakle, treba podići sposobnost za izvođenje pokreta i disciplinu naših jedinica. U tom pogledu treba naročito usavršiti sposobnost i disciplinu prilikom noćnih marševa.

Naročitu pažnju treba posvetiti vežbanju kurira. Čitav aparat za veze treba usavršiti i drugim tehničkim sredstvima: signalizacija, telefon itd.

Podizanje vojnostručnog znanja je danas jedan od najvažnijih zadataka u vojsci, zbog čega je i jedan od najvažnijih zadataka svih političkih komesara da zajecelno sa komandantima posvete tome radu svu potrebnu pažnju i da su u celini svesni svoje odgovornosti za ovaj rad.

## II

Još uvek su vrlo česti slučajevi dezertiranja iz naših jedinica, a još češći su slučajevi samovoljnog lutanja pojedinih partizana i patrola koji »tuku žicu« po kućama i kvare ugled naše vojske među civilnim stanovništvom. Sve to dokazuje da je politički rad u vojsci još uvek nedovoljan.

<sup>2</sup> I udarna brigada »Tone Tomšič«. Vidi dok. br. 131.

*Nužno je da se temeljito pojača aktivnost političkih komesara na području političkog vaspitanja partizana. Zbog toga je potrebno:*

1) Oživeti način vaspitnog rada sa partizanima. Politički komesari treba da učine političke časove zanimljivijim i razumljivijim. Sami politički komesari brigada i bataljona treba da održavaju što više političkih časova. Ti politički časovi, razume se, ne smeju da budu zamena za one koje su dužni održavati politički komesari četa i politički delegati. Politički komesari brigada treba da sazovu najmanje jedanput nedeljno sve političke komesare bataljona i četa. a politički komesari bataljona najmanje dva puta nedeljno sve političke komesare četa i političke delegate na zajedničke sastanke. Tom prilikom treba izraditi do podrobnosti celokupan plan konkretnog i neposrednog političkog rada i svih političkih časova.

2) Treba prekinuti sa jednostavnom praksom čitanja naše tekuće literature na političkim časovima. Na političkim časovima treba obraditi živom rečju i u živoj diskusiji sva pitanja koja se pojavljuju u našoj vojsci. Nabrojićemo neka najvažnija pitanja koja treba obraditi na političkim časovima:

a) Pitanje svesne discipline, nužnost discipline, kako podići disciplinu, kakve slabosti se javljaju u svakodnevnoj praksi po pitanju discipline, svesna disciplina i truli demokratizam.

Disciplina u borbi, na stražarskom mestu, na pokretu, u zasedi, u patroli, u kurirskim poslovima, u intendantskim poslovima, u kuhinji, u odnosu prema civilnom stanovništvu itd.

b) Pitanje vojnog plena, raspodela vojnog plena.

c) Odnos prema ranjenicima, prenošenje ranjenika, pripremanje nosila, ophođenje prema ranjenicima na pokretu, briga za ishranu ranjenika, za njihovu odeću i obuću, briga za bolnicu.

d) Pitanje kriminala u vojsci.

e) Odnos prema dezerterima, dezerterstvo, samovoljno lutanje, »lokalpatriotizam« itd.

f) Odnos prema civilnom stanovništvu, pitanje rekvizicije i konfiskacije, ophođenje prilikom vršenja rekvizicija i konfiskacija; odnos prema političkim radnicima; uloga političke organizacije na terenu.

g) Opreznost prema špijunima, pojave špijuna poslatih u vojsku, otkrivanje tih špijuna itd.

h) Odnos prema Talijanima, fašistima i karabinjerima; kakvi dodiri sa okupatorom su dopustivi, odnosno korisni u cilju iskorišćavanja demoralizacije u njegovojoj vojsci, mogućnosti razmene zarobljenika i ranjenika.

i) Odnos prema Beloj gardi, pitanje mihailovićevaca, pitanje Plave garde.

U svim tim pitanjima treba odlučno zastupati gledišta koja smo već više puta izneli u našoj zvaničnoj literaturi. Politički komesari brigada i odreda dužni su da prilikom objašnjavanja svakog pitanja izrade teze na osnovu postojeće literature za sve ostale političke komesare. Oni će moći da zastupaju pravilna gledišta i da ih pravilno argumentišu pred partizanima samo na taj način. Zajedno sa tim tezama treba im stavljati na raspoloženje i svu postojeću literaturu.

Tom prilikom treba da skrenemo naročitu pažnju na slučaj zam. komandanta bataljona I UBIT koji je na svoju ruku otisao kod Talijana i pregovarao sa njima u ime partizana. Ne dozvoljavamo nikakve takve pregovore, i svaki koji sebi to ubuduće dozvoli, odgovaraće pred vojnim sudom i biće kažnjen smrću. Nešto sasvim drugo je traženje dodira sa demoralisanim vojnicima. sa pojedinim oficirima demoralisanih talijanskih posada itd. Takvi dodiri su dopustivi čak poželjni ako pomoću njih možemo unositi demoralizaciju u italijanske redove, ubaciti među talijansku vojsku našu literaturu, naše radio biltene, ako možemo da dobijemo od njih podatke o snazi i naoružanju uporišta, uopšte, podatke koji su nam od koristi u borbi protiv okupatora, ako možemo pomoći tih dodira pojačati antifašistički pokret u talijanskoj vojsci, produbiti unutrašnje suprotnosti u toj vojsci, organizovati dezertiranja i dobavljanje oružja i municije za našu vojsku. Kakvi god bili, drugi dodiri sa talijanskim vojskom nisu dopustivi i samo su rezultat političke nezrelosti pojedinaca, njihove demoralizacije i avanturizma. Na političkim časovima treba sve takve pojave jasno objasniti i ukazati na njihovu štetnost.

3) Osim pitanja navedenih pod tačkom 2, koja treba objašnjavati na političkim časovima, treba iskoristiti i svu postojeću literaturu za objašnjavanje svih političkih pitanja koja se pojavljuju pred svakim Slovencem u današnjoj Narodnooslobodilačkoj borbi. Navećemo nekoliko takvih pitanja.

a) Oslobodilačka borba naroda Jugoslavije; uzroci rasula Jugoslavije; OF, njen postanak i razvitak; razvitak OF u predstavnika narodnooslobodilačke vlasti; pitanje bratstva među narodima Jugoslavije; nacionalno pitanje; pitanje religije, odnos prema sveštenstvu u oslobodilačkoj borbi; pitanje ujedinjenja Slovenije (Primorska, Koroška) itd.

Uloga slovenskih naroda u antifašističkoj borbi, pitanje Slovenstva.

b) Razvitak partizanskih odreda u NOV Jugoslavije; razlika između partizanske i stare jugoslovenske vojske; razvitak partizanskog pokreta u Sloveniji i drugim pokrajinama Jugoslavije itd.

c) Sovjetski Savez, Crvena armija, njeno ustrojstvo, u čemu je snaga Crvene armije. Sovjetska demokratija, sistem sovjeta, sovjetska vlast, seljak u Sovjetskom Savezu, radnik u Sovjetskom Savezu, intelektualac u SS.

d) Antifašistička borba u svetu, Savez demokratskih snaga, Engleska, Amerika, Kina; peta kolona u međunarodnom opsegu; mogućnosti i nužnost drugog fronta za Saveznike itd.

I sva ova pitanja treba obraditi planski na političkim časovima pomoću literature u kojoj su sva ova pitanja obradena u jednom ili drugom obliku.

4) Politički komesari brigada i bataljona treba ne samo da neposredno sarađuju na političkim časovima, nego treba da rade neposredno i sa pojedinim partizanima. Politički rad nikako ne sme da se ograniči samo na političke časove. Političku svest svakog partizana treba podizati i neposrednim dodirom političkih komesara sa svakim pojedinim partizanom. Samo na taj način moguće je zainteresovati partizane za političke časove i stvoriti pravi drugarski odnos između političkog komesara i partizana, između rukovodioca uopšte i partizana. Time se savim sigurno ni u čemu ne krnji autoritet rukovodioca nego se samo učvršćuje. Naročito pažljivo treba raditi sa onim partizanima koji pokazuju sposobnosti za brz lični razvitak.

### III

U svim borbama imali smo dosada najveće i najteže gubitke u prvom redu u rukovodećem vojnom i političkom kadru. Upravo zato treba da bude utoliko veća briga i odgovornost svih političkih komesara za *političko vaspitanje i podizanje novih kadrova u vojsci*. Najveću pažnju treba posvetiti političkom vaspitanju svih kadrova: kako naših političkih, koji se time osposobljavaju za preuzimanje odgovornijih političkih funkcija, tako svih vojnostručnih kadrova koji time jačaju u oslobođilačkoj borbi i osposobljavaju se za samostalnije izvršavanje čisto vojnih zadataka.

Političkom vaspitanju kadrova politički komesari treba da posvete najveću pažnju. Zato treba organizovati posebne kružoke:

a) Kurseve marksizma-lenjinizma za sav rukovodeći kadar: komandanti, komandiri, svi politički komesari, obaveštajci, intendanti, lekari i bolničari, kulturno-prosvetni radnici i svi

partizani koji žele da pohađaju ove kurseve i pokazuju sposobnosti za razvitak.

b) Kružoke za sistematsko izučavanje sve tekuće literature.

c) Individualno izučavanje marksizma-lenjinizma sa onim partizanima i rukovodiocima koji pokazuju naročitu naklonost prema tome i naročite sposobnosti za svoj razvitak.

#### IV

Svi politički komesari su lično odgovorni za pravilan rad svih *kultumo-prosvetnih otseka*. Svi programi mitinga treba da budu sastavljeni uz neposrednu saradnju i inicijativu političkih komesara koji su lično odgovorni za održavanje svakog mitinga. Zato treba:

a) Posvetiti punu pažnju organizovanju mitinga, izrađivati programe za mitinge, sastavljati govore, kontrolisati pripreme pozorišnih, diletantskih i humorističkih grupa, pevačkih horova, recitacija itd.

b) Punu pažnju treba posvetiti organizovanju akcija za ispisivanje parola, kontroli parola koje se pišu po kućama, izradi šablonu za parole, za slike Staljina, Tita itd.

c) Posvetiti treba punu pažnju pisanju članaka i reporata u jedinicama, pratiti brigadne i bataljonske listove i posvetiti punu brigu piscima tih listova, kontrolisati dopisnike statističko-propagandnog otseka Gl. štaba kako i koliko vrše svoje funkcije.

Politički komesari su odgovorni za pravilno popularisanje naše vojske, što treba da omoguće svojim radom. Zbog toga su naročito odgovorni za rad dopisnika i reportera centralnih listova. Od rada tih dopisnika zavisi popularisanje vojske, zbog čega je kontrola i pomoć svim dopisnicima jedna od vrlo važnih > dužnosti svih političkih komesara. Cilj je redovno i dobro dopisništvo.

Gore navedeni zadaci pretstavljaju zadatke samo sa onih podiaria rada političkih komesara kojima treba danas posvetiti najveću pažnju. Otseci pri Gl. štabu izradiće još podrobnija uputstva za sve te zadatke. Tako će vojno-kadrovska otsek izraditi podrobna uputstva za organizaciju vojnog vaspitanja; statističko-propagandni otsek će uz pomoć agitatora pri IOOF izraditi plan za kurseve vaspitanja, prikupiti materijal za te kurseve, izraditi uputstva za održavanje mitinga, prosvetnih priredbi, za rad kulturno-prosvetnih otseka uopšte.

Svi politički komesari su dužni da bez ikakvog odlaganja  
cdmah priđu izvršenju svih gore navedenih zadataka.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

V. d. politkomesara  
**Kraigher Boris**

**BR. 37**

**DIREKTIVE CENTRALNOG KOMITETA KP SLOVENIJE OD  
7 JULIA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA  
GORENJSKU ZA AKTIVIZACIJU GORENJSKIH JEDINICA  
U ORUŽANIM AKCIJAMA<sup>1</sup>**

**CENTRALNI KOMITET  
KOMUNISTIČKE PARTIJE  
SLOVENIJE.**

7. VII. 1943

**POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA GORENJSKU**

1. Vaši kuriri su stigli do nas 4. VII. 1943. Put su prevallili za vrlo kratko vreme.

2. Primili smo izveštaj IOOF od 21. VI. Osim toga pismo Pokrajinskog komiteta KPS (kopija) partiskim čelijama i birou Kamniškog bataljona; pitanja — direktive čelijama i biroima u vojsci i propagandni i agitacioni materijal koji ste izdali u Gorenjskoj.

3. Čini nam se da ste imali dosta uspeha sa mobilizacijom kao i proširivanjem i učvršćenjem OF i Partije. Pored toga kod vas ipak postoje ozbiljni nedostaci kako u vojničkom tako i u organizaciono-političkom pogledu.

Pre svega treba kritikovati činjenicu da uprkos uspejloj mobilizaciji u Gorenjskoj niste izvršili skoro nijednu akciju. To je upravo skandalozno. Naročito se ta vaša greška može sagledati u celini ako vas uporedimo sa Stajercima, koji imaju polovinu manje boraca od vas i verovatno prilično teže prilike od vas a pritom deset puta više akcija! Ubeđeni smo da nedostatak akcija [nije] ništa drugo nego nastavak stare defanzivne taktike koja je osnovni uzrok da u Gorenjskoj nema pravog vojničkog

razmaha, koja je također kriva što smo izgubili već toliko dragocenog vojnog i političkog kadra. Smatramo da je Pokrajinski komitet Partije odgovoran za nedostatak akcija u Gorenjskoj. Bilo je naime već dovoljno vremena da Partija raskrstí sa defanzivnom taktikom iz naše vojske. Uzmite našu kritiku veoma ozbiljno! Vi sasvim dobro znate da se s vama zajedno radujemo vašim uspesima i da Vam uspehe takođe priznajemo. Isto tako dobro znate da pravilno ocenjujemo vaše sposobnosti i da opravdano tražimo od vas da u pogledu defanzivnosti odnosno ofanzivnosti već jednom učinite svoje. Vaša stara greška, koja je upravo postala večna pesma, ponavljače se inače neprekidno dalje. Već prošle godine Peter<sup>2</sup> vam je govorio o potrebi energičnog preloma sa defanzivom, ista kritika i ista uputstva ponavljali su se kasnije prilikom svih vaših poseta Dolomitima, sa Matijom<sup>3</sup> smo o svemu tome već specijalno razgovarali. Ali, iz vaših pisama dobijamo utisak da ste vi kao partisko rukovodstvo sami potpali pod uticaj defanzivnosti u vojničkom pogledu. Defanzivnost, odnosno — što je isto — nedostatak akcija opravdavate zadacima i potrebama u vezi sa mobilizacijom. To je sasvim pogrešno. Ako budete *samo* mobilisali, bez akcija, sakupljače se gomile nenaoružanih koje nećete moći naoružati i prve ozbiljne nemačke hajke — a takve samo očekujte!!! — rasteraće vam vojsku. Umesto da u samim vojnim [jedinicama] i [među] civilnim stanovništvo raste poverenje u vojsku, to će poverenje pasti. *Dvanaesti je čas! Morate već konačno preći u ofanzivu. Ako to ne učinite, doživećete strahovit slom. To vam govorimo unapred.* Istina je da smo vam mi dali direktivu o opštoj mobilizaciji kao glavnom zadatku. Tu direktivu održavamo dalje i potpuno odobravamo da kupite sve muškarce. Našoj vojsci treba još hiljade i hiljade novih boraca! Ali istovremeno smo vas upozoravali i ponovo vas upozoravamo: akcije, akcije i opet akcije; oružje, oružje i opet oružje, naći ćeš ga kod neprijatelja. Sve to je stara pesma, ali Vi treba da je već jednom naučite pevati!

Pre kratkog vremena poslali smo u Gorenjsku druga Belka<sup>4</sup>, kao politkomesara zone, i druga Peru<sup>8</sup>, kao komandanta zone. Doneli su za vas kako vojničke tako i političke direktive. Iz njih ćete videti da se i sa vašim predlogom, što se tiče triju odreda ne slažemo. Organizaciona forma i postupak koji mi

<sup>1</sup> Boris Kidrič

<sup>2</sup> Maks Krmelj

<sup>4</sup> Dr Jože Brilej

predlažemo, odnosno tražimo, omogućiće vašu ofanzivnost; ukoliko bismo, pak, ostali kod vašeg predloga, vaša bi se defanzivnost nastavila.

Imamo utisak da Vam je razmah koji ste postigli u odnosu na OF kao i na Partiju udario u glavu. 500 partijaca u armiji, za tako kratko vreme, svakako je lep — suviše lep broj. Istina je, borbenim drugovima treba danas široko otvoriti vrata u Partiju, a naročito u vojsci. Ali to ne znači da ma i za tren treba da prestane naša budnost. Mi nikako ne želimo da vas ograničavamo, ali je na svaki način potrebno da nam što pre pošaljete pregled o socijalnom sastavu i o prošlosti vašeg partiskog članstva. Međutim, potpuno je neshvatljivo, uz tako visoki broj partiskog članstva, krajnje nizak broj ZKM<sup>8</sup> u vojsci. ZKM trebalo bi da obuhvati sve borce i da bude odgajalište, škola za Partiju. Dok dobijemo o svemu tome od vas tačnije izveštaje, poslaćemo vam detaljnija uputstva. Mislimo pak da već sada treba pretresti vaše partisko članstvo. Ko, obzirom na svoju prošlost, ne spada u Partiju treba ga isključiti. Vi morate voditi računa o autoritetu Partije; ona, pored ostalog, raste i pada i s prošlošću i ponašanjem partijaca. Osnovno merilo u tome pročišćavanju i pretresanju neka vam bude kako se ti novi partijci ophode i školjuju — u borbi i na radu. Naglašavamo da pretresanje ne smete izvoditi na neki sektaški način i pasti sada u drugu krajnost. Niti smete bilo kako sektaški zatvoriti vrata u Partiju novim, partiskog članstva dostoјnim borcima. Treba međutim sve što ste već primili u Partiju pretresti i u vezi s tim izdati uputstva biroima i sekretarima. Cini nam se da je istovremeno porast Partije na samom terenu još uvek zaostao. Molimo vas da nam i o tome pošaljete zaista detaljne i pregledne podatke..

Svakako gledajte da što pre uredite funkcionerski kadar od nižeg do srednjeg — da postavljate takve funkcione i forme koji će zaista sprovoditi vaše direktive. Pritom ne treba zapasti u neku sektašku krutost i početi jadikovati: da, ali takvih ljudi mi nemamo. Ne! Budite smeli pri postavljanju novih ljudi, ali ocenite čoveka i naročito — kontrolišite ga! Kontrola, kontrola i opet kontrola — to je zasad osnovno za vas. Pritom budite svesni da sama pismena kontrola, kakvu npr. predstavljaju Jakobovi<sup>7</sup> upitnici, nikako nije dovoljna, iako je preporučljiva. Da biste mogli pitanje neposredne kontrole PK-a dobro

• ZKM — Zvezda komunistične mladine — Savez komunističke omladine

sprovoditi potrebno je da, što se tiče vojske, rešite pitanje zamenika politkomesara kao organizatora Partije u vojsci, i uopšte, da PK ima oko sebe bar nekoliko poverljivih, čvrstih, Partiji odanih i za *razvoj* sposobnih, iako teoretski malo izgrađenih instruktora koji će odlaziti u pojedine organizacije u ime, po zadacima i sa određenim direktivama PK-a. Rešite na svaki način to pitanje. Osim toga potrebno je da i članovi PK-a odlaze što više na teren. To se, međutim, ne sme događati kao što se nekad događalo da je, naime, PK uopšte prestao da postoji kao kolektiv. Ne razbiti se! O tome problemu već smo dosta govorili i lično. Veoma je važno da sekretar Matija sve stvari dobro poznaje naročito zbog toga što on sam, obzirom na nogu još ne može toliko kontrolisati kao drugi.

Pravilno je i pohvalno što ste počeli sa izvođenjem partijskih kurseva i partiske nastave! Bez toga je nemoguće savladati problem naglog povećanja broja članova Partije. To je uopšte naše pitanje u Sloveniji, ne samo kod vas u Gorenjskoj. Ali vi morate, osim onoga što ste već preduzeli, još korak napred. Danas vam je još moguće da uz postojanje četa, pa makar i čitavog bataljona, osigurate negde u brdima 14-dnevnu partisku školu. U tu partisku školu pozovite takve ljude iz vojske i sa terena koji će biti sposobni da prenesu dalje što su naučili. Nije potrebno da to budu upravo sekretari, iako morate pre ili kasnije postepeno poslati sve sekretare kroz takvu partisku školu. Po završetku 14-dnevnog kursa odmah organizujte drugi i pozovite na njega nove ljude, tako da postepeno kroz kurs pošaljete osnovni rukovodeći partiski kadar. Drugovi koji su prošli kroz prve kurseve moraju zatim obavezno, na terenu i u vojsci, organizovati niže kurseve, naravno, prema prilikama. Naš agitprop prilaže vam program za kurseve.

Stalne 14-dnevne kurseve organizujemo sada i mi kod CK-a. Pošaljite nam što pre dva do tri druga od vas na takav 14-dnevni kurs. Bilo bi dobro i više. Agitprop vam, i u tom pogledu, prilaže svoja uputstva.

Dalje imamo utisak da su vam određene stvari OF još uvek udarile u glavu, iako beležite lepe uspehe. Stvar sa gospodinom iz Medvoda mogli ste već odavno likvidirati. Neshvatljivo nam je kako još uvek može sazivati konferencije, i to iz čitave Gorenjske, a da vi prethodno niste o tome doneli odluku. Kao što će vam reći Bolko, sumnjičimo ga za teže stvari nego što smo govorili s vama pre izvesnog vremena. Kako treba sa njim postupati kazaće vam prema našem uputstvu usmeno i detaljno drug Bolko. To da će vam taj Marko nabaviti 1000

automata velika je obmana, on je, najverovatnije, neki mihailovićevski agent, ukoliko nije u pitanju još gore. Raščistite tu stvar i pošaljite nam što pre detaljne podatke.<sup>8</sup>

Mislimo da je već došlo vreme da se obrazuje pokrajinski odbor OF za Gorenjsku — baš kao protivteža raznim takvim makinacijama. Obrazujte ga od uglednijih i uticajnijih ljudi. Neka bude nekoliko takvih koji su otišli u partizane i mogu da se potpišu legalnim imenom. Članovi neka budu svakako vezani za Partiju u smislu kako smo već govorili sa Matijom; među njima neka bude više katolika — takvih kao što smo već govorili sa Matijom — i ljudi poznatih u takozvanom nacionalnom krugu. Taj odbor bi trebalo izabrati na veoma konspirativno održanoj konferenciji, na kojoj bi učestvovali rejon-ski okružni i bar nekoliko terenskih delegata. Odbor bi trebalo da ima veći broj članova i uži sekretarijat (3) od naših ljudi. U sekretarijatu neka budu Lenart i Matija. Konferencija neka izda proglaš Gorenjcima. Ujedno objavite da su među ostalima bili izabrani ti i ti (oni koji se mogu potpisati). Stvar svakako ne bi smela da ispadne kao neki gorenjski separatizam, nego bi morala upravo suprotno učvrstiti autoritet IOOF. Posebno pa-zite na to u formulacijama proglaša itd. Sa ove konferencije bi na svaki način morali poslati pozdrave drugu Titu, IOOF i CK Partije.

<sup>8</sup> U jesen 1942 godine je u Gorenjskoj formiran Pokrajinski odbor OF za Gorenjsku u koga su nepažnjom jednog člana ušli ljudi koji su se pokazali kao izdajnici. Među ovima su bili Slavko Kvartič, direktor kemijske tvornice u Domžalamu, koji je od samog početka radio za Gestapo. Tvorničar Zan Miklavec »gospod iz Medvoda« bio je preko gostioničarke Olge Bohinc, koja je navodno radila za partizane, povezan sa Rozumekom, načelnikom odeljenja Gestapo-a na Bledu, koji je obećavao da će nabaviti za partizane oružje. Kao posrednik među ovima bio je i bivši jugoslovenski oficir Hojan »Marko«, koji je takođe bio agent Gestapoa. Miklavec je bio oruđe za sprovođenje njihovih ciljeva. On je sazivao sastanke na svoju ruku, pozivao na te sastanke članove PK i razne terenske radnike. Međutim, članovi PK nisu se odazivali, jer su uskoro počeli da sumnjaju u iskrenost saradnje tih ljudi. CK KPS je takođe stalno upozoravao članove PK na opasnost takve saradnje. Kasnije su se te sumnje pokazale opravdane. Kad je u jesen 1943 god. Miklavec sazvao sastanak u Goričanama na kome su prisustvovali neki rejon-ski terenski radnici, odnosno članovi VOS-a (članovi PK se nisu odazvali pozivu), Nemci su ih opkolili i osim jednog, koji je uspeo da pobegne, sve pobili. Tokom vremena je otkrivena i dokazana njihova izdaja. Slavka Kvartiča su partizani ubili 1943 godine. Smrtna kazna je dostigla i Hojana, koji je prethodno mobilisan da bi se lakše dokazala njegova saradnja sa Gestapom i neprijateljska aktivnost, dok je Zan Miklavec 31. januara 1944 godine streljan od Nemaca. (Podatke su dali Niko Kavčič, Jože Sluga, Maks Krmelj, Anton Curk i drugi.)

Vanredno je važno da što bolje razvijete AF2. Naročito je AFŽ važan u Koroškoj zbog pomanjkanja muškaraca i zbog dobrog držanja žena.

Jeste li već organizovali inicijativni odbor AFZ za Gorenjsku?

4. Mihailovićevima ne dozvolite nikakav ulazak u Gorenjsku nego ih bezobzirno uništite ako ne želimo proširiti građanski rat u Gorenjsku. Uništavati zagrižene belogardiste! Ujedno čuvajte se preterivanja. Postupajte kao što smo već govorili sa Matijom.

5. U Vrhovnom štabu i svim glavnim štabovima — i u Glavnom štabu za Sloveniju — nalaze se engleske vojne misije. Ovo, pored korisnih stvari, sadrži, jasno, i neke opasnosti, naročito kad se ima na umu činjenica da Engleska još nije zvanično priznala našu vojsku. Ipak, dosadašnja naša oslobođilačka borba pretstavlja vanredno velik uspeh, uspeh koji i vi treba temeljito da iskoristite u agitacionom i propagandnom pogledu. Jasno — vaša agitacija i propaganda ne smeju stvari suviše naduvavati i buditi kod ljudi iluzije ili pak biti neloyalni u odnosu prema tim misijama, to jest prikazivati ih u »našu korist« kao nešto više nego što ustvari jesu, odnosno smeju pretstavljati. Držite se u tom pogledu okvira kakvog vidite u našem materijalu o toj stvari, koji prilažemo.

6. Sva ostala uputstva kao i pitanja veze prilažemo u posebnim pismima.

7. Pravilno je što izdajete toliko agitacionog materijala. Još povećajte.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Centralni komitet  
KPS  
sekretar

**NAREDBA ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE — GORENJSKE NOV I PO SLOVENIJE OD 12 JULIA 1943 GOD.  
ZA OSNIVANJE OSME UDARNE BRIGADE I REORGANIZACIJU JEDINICA U GORENJSKOJ<sup>1</sup>**

**N A R E D B A**

Štaba II operativne zone NOV i PO Slovenije  
od 12. 7. 1943

Na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 24. 6. 43<sup>2</sup> za teritoriju Gorenjske i zapadne Koruške formira se II operativna zona. Na osnovu iste naredbe izvršiće se reorganizacija gorenjskih partizanskih jedinica. U tom smislu štab II operativne zone, pod čiju komandu su stavljenе sve partizanske jedinice u Gorenjskoj i zapadnoj Koruškoj

**n a r e d u j e**

- 1.) Formira se VIII udarna proleterska brigada.<sup>3</sup>
- 2.) Formira se i reorganizuje Gorenjski partizanski odred.
- 3.) Formira se samostalni Koruški bataljon.
- 4.) Formiraju se specijalne jedinice koje su isto tako kao Koruški bataljon pod neposrednom komandom štaba II operativne zone.

Na predlog štaba II operativne zone, prema naredbi Glavnog štaba NOV i PO Slovenije, postavlja se sledeći štab brigade:

Komandant: drug Igor<sup>4</sup>, dosada komandir 1 čete I bat.  
Politkomesar: drug Istok<sup>5</sup>, dosada komesar IX bat.

Zam. komandanta: drug Silvan®, dosada zam. pol. komesara III udarne brigade.

Zam. politkomesara: drug Robin, dosada zamenik pol. kom. IV bat.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

\* Vidi dok. br. 29.

\* Brigada, koja je bila formirana u Davči, u Gorenjskoj, nosila je u početku ime »Gorenjska«, a danije je preimenovana u Sedmu udarnu brigadu »France Prešern«. Vidi dok. br. 70.

<sup>4</sup> Ivan Javor

<sup>5</sup> Ivan Franko

\* Silvo Klavčič, poginuo avgusta 1943 god. na Zirovskom Vrhu.

Kao posebni referenti u štabu brigade postavljaju se:  
Lekar: drug Peter<sup>7</sup>, dosada lekar I bataljona.

Intendant: drug Remi,<sup>8</sup> dosada intendant IX bat.

Obaveštajac: drug Vidic,<sup>9</sup> dosada operativni oficir IV bat.

Na predlog štaba II operativne zone, a prema naredbi Glavnog štaba NOV i PO Slovenije, postavlja se sledeći štab Gorenjskog partizanskog odreda:

Komandant: drug Zvonko,<sup>10</sup> dosada komandant IV bat.

Politkomesar: drug Ljubo,<sup>11</sup> dosada politkomesar VII bat.

Zamenik komandanta: drug Zane, dosada operativni oficir VII bat.

Zamenik politkoma: drug Lojze, zam. politkoma II bat.

Na osnovu predloga štaba VIII udarne brigade, prema naredbi štaba II operativne zone, postavljaju se sledeći štabovi bataljona u VIII udarnoj brigadi:

I udarni bataljon:

Komandant: drug Milan, dosada zamenik komandanta bat. u I bat.

Politkomesar: Slobodan, dosada politkomesar 3 čete IX bat.

Zam. komandanta: drug Dimač,<sup>12</sup> dosada komandant III bat.

Zam. politkomesara: drug Svarun,<sup>13</sup> dosada zam. politkom. IX bat.

II udarni bataljon:

Komandant: drug Krtina,<sup>14</sup> dosada komandir 2 čete VII bat.

Politkomesar: drug Milče,<sup>15</sup> dosada politkomesar III bat.

Zam. komandanta: drug Brajko, dosada operativni oficir IX bat.

Zam. politkomesara: drug Sokol,<sup>16</sup> dosada politkomesar VIII bat.

III udarni bataljon:

Komandant: drug Blaž,<sup>17</sup> dosada komandir 1 čete VII bat.

Politkomesar: drug Bojislav, dosada politkomesar I bat.

<sup>7</sup> Dr Branko Stangel

<sup>8</sup> Janko Soklič

<sup>9</sup> Ivan Vidic

<sup>10</sup> Anton Bertoncelj

<sup>11</sup> Anton Kržišnik

<sup>12</sup> Silvo Stibelj

<sup>13</sup> Rudolf Hribernik

<sup>14</sup> Albin Drolc

<sup>15</sup> Franc Jerneje

<sup>16</sup> Ivan Jezeršek

<sup>17</sup> Oto Vrhunec, poginuo aprila 1945 god. u Topolama, kod sela

Zam. komandanta: drug Orlov,<sup>18</sup> dosada komandir 4 čete I bat.

Zam. politkomesara: drug Dušan,<sup>19</sup> dosada zam. politkomesara VII bat.

Na predlog štaba Gorenjskog odreda, prema naredbi štaba II operativne zone, postavljaju se sledeći štabovi bataljona odreda:

I bataljon odreda:

Komandant: drug Tonček,<sup>20</sup> dosada komandant VII bataljona.

Politkomesar: drug Bine,<sup>21</sup> dosada politkomesar II bat.

Zam. politkomesara: drug Rado, dosada politkomesar 2 čete VII bat.

II bataljon odreda:

Komandant: drug Fajfar,<sup>22</sup> dosada komandant V bat.

Politkomesar: drug Stevo, dosada politkomesar 2 čete IV bat.

Zamen, komandanta: drug Janušek,<sup>23</sup> dosada komandir 2 čete V bat.

Zamen, politkomesara: drug Stane,<sup>24</sup> dosada zam. politkoma V bat.

III bataljon odreda:

Komandant: drug Stanko<sup>25</sup> dosada komandant IX bataljona.

Politkomesar: drug Aleksander, dosada politkomesar IV bat.

Zam. politkomesara: drug Perun,<sup>26</sup> dosada zam. politkomesara IX bat.

U sastav udarnih bataljona preći će sledeće jedinice:

I udarni bataljon: II udarni bataljon: III udarni bataljon:

1 č. IX	2 č. IX	3 č. IX
% I Č. I	y <sub>2</sub> 1 Č. I	y <sub>2</sub> 2 Č. I
y <sub>2</sub> 3 Č. I	y <sub>2</sub> 3 Č. I	y <sub>2</sub> 3 Č. I
25 ljudi VII	25 ljudi VII	25 ljudi VII
15 ljudi VIII	15 ljudi VIII	20 ljudi VIII
20 ljudi IV	15 ljudi IV	15 ljudi IV
10 ljudi III	10 ljudi III	10 ljudi III

<sup>18</sup> Dušan Rozman

" Dušan Ravhekar

<sup>20</sup> Anton Dežman

<sup>21</sup> Anton Potočnik

<sup>22</sup> Ivan Vamberger

<sup>23</sup> Janko Bizjak

<sup>21</sup> Stane Mrhar

<sup>2(R)</sup> Stane Prezelj

<sup>2\*</sup> Radovan Dolenc, poginuo 1944 god. u Trnovskom Gozdu.

Sve ostale jedinice prelaze u sastav reorganizovanog Gorenjskog odreda.

Svim novoformiranim partizanskim jedinicama NOV i PO Slovenije, to jest svim borcima i funkcionerima VIII udarne brigade kao i svim partizanima Gorenjskog odreda, samostalnog Koruškog bataljona i partizanima svih specijalnih jedinica štab II operativne zone naređuje: da u svojim redovima slome **defanzivni** duh, duh sakrivanja i zelenog kadra i da zajedno sa pobedonosnom i nepobedivom Crvenom armijom, savezničkim armijama Engleske i Amerike, zajedno sa pobedonosnim **divizijama** i korpusima NOV Jugoslavije, pod komandom Vrhovnog komandanta druga Tita pređu u odlučujući napad protiv zajedničkog neprijatelja — fašističkog okupatora i domaćih izdajnika, te na taj način doprinesu što veći udeo što bržem oslobođenju, ujedinjenju i osamostaljenju slovenačkog naroda.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
France Dermota<sup>27</sup>  
Zamenik politkomesara

Komandant  
S. Janković<sup>28</sup>

(M. P.)

<sup>27</sup> Dr Jože Brilej  
<sup>28</sup> Pero Popivoda

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
13 JULIA 1943 GOD. ZA FORMIRANJE ČETRNAESTE I  
PETNAESTE DIVIZIJE NOV I PO JUGOSLAVIJE<sup>1</sup>**

GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE  
Položaj, 13. VII. 1943

**NAREDBA**

Prema naredbi Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije druga Tita na teritoriji Slovenije formiraju se XIV i XV slovenačka divizija Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije.

Glavni štab Slovenije će posebnim uredbama odrediti postupak za izvođenje gornje naredbe.<sup>2</sup>

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara  
Boris Kraigher, s. r.

Komandant  
Ivan Maček, s. r.

<sup>1</sup> Naredba nije sačuvana adi je objavljena u »Slovenskom poročevalcu« od 25.VIII.1943 godine.

<sup>2</sup> U zapisima iz rata druga Viktora Avbelja stoji: 3.VIII.1943 stvarno formiranje XIV i XV divizije NOV i POJ. (Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

stekan 8.

"SLOVENSKI PONOČEVALEC"

25. avgust 1943.

Ugivni štab  
NOV in RS Slovenije  
Velika, 13.VII.1943.

## ODLOK

Po odloku vrhovnega komandanta NOV in RS Jugoslavije tov. Tita se formira ta na ozemlju Slovenije XIV. in XV. slovenska divizija Narodno-svobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije.

Ugivni štab NOV in RS Slovenije bo s posebnimi uredbami določil postopek za izvedbo črnjega odloka.

Mart fašizmu - svobodo narodu!

V.d.politkomisarja:  
Marin Kraljević, l.r.

Komandant:  
Ivan Maček, l.r.

**UPUTSTVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
14 JULIA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE ZA PRIPREMU JEDINICA ZA REORGANI-  
ZACIJU NOV I PO SLOVENIJE<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE**  
Na položaju, 14. VII. 1943

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

Invazija savezničkih snaga na Siciliju pretstavlja veliku prekretnicu na vojnom polju. Obzirom na tu invaziju treba da računamo i sa operacijama većeg stila na teritoriji Slovenije. Uslovi za operacije Narodnooslobodilačke vojske mogu se, obzirom na to, uskoro i kod nas temeljito promeniti. U prvom redu vojska treba da je sposobna da vrši manevre većeg stila. Dok će ta invazija nesumnjivo prouzrokovati demoralizaciju i slabljenje osovinskih snaga i kod nas Bele garde, treba, sa druge strane da računamo i sa zagriženijim fašističkim protivmerama. Obzirom na sve to, smatrali smo naročito potrebnim da konsolidišemo, koliko je god moguće, naše vojske pod zaista jedinstvenom operativnom komandom.

Shodno naredbi Vrhovnog komandanta NOV i POJ, druga Tita, o formiranju dveju divizija na teritoriji Slovenije odlučili smo da u okviru tih divizija koncentrišemo sve raspoložive partizanske snage u Sloveniji a da ostavimo u pojedinim pokrajinama samo manje odrede. Na taj način ćemo omogućiti, prvo, formiranje dovoljno jake operativne vojske koja će u sklopu celokupne Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije moći da izvrši zadatke koji se danas postavljaju pred nas i, drugo, male jedinice odreda na terenu biće ipak sposobne da vrše diverzantske sabotažne akcije u neprijateljskoj pozadini, da i dalje vrše mobilizaciju među stanovništвom i pružaju potrebnu zaštitu političkim radnicima na terenu.

U četama koje će, prema priloženoj naredbi, ostati na vašoj teritoriji u sastavu odreda treba svakako da zadržite odgovarajući broj samostalnih, iskusnih partizana, sposobnih za izvršavanje postavljenih zadataka. Kontrola tih jedinica i nji-

hovo političko vaspitanje iz jednog centra biće mnogo teže od kontrole jedinica u brigadama. Zato treba da se u odredima nalaze sposobni ljudi na koje možemo da se oslonimo i koji se sa svojim malim četama neće zabitи duboko u šume i pasivno čekati kraj rata. Njihovi zadaci su od velike važnosti i oni treba da ih izvršavaju na svaki način. Da bi izvršili svoj zadatak moraće da budu vrlo aktivne. U prvom redu one će morati da stalno vrše napade na prometne žile, da upadaju u sela, održavaju mitinge po selima, da stalno nanovo mobilišu, vrše napade na narodne izdajnike itd.

Naravno, bilo bi pogrešno kad bi prešli u drugu krajnost i poslali u brigade samo slabe elemente. I za brigade treba određivati čvrste ljude jer će i zadaci brigada biti teški. Prilikom odašiljanja brigada na teritoriju »Ljubljanske Pokrajine«, gde će biti formiranje divizije, partizanima treba dobro objasniti cilj ovog koraka. Nikako ne smeju da se ponavljaju greške koje ste dosada više puta činili prilikom odašiljanja pojedinih partizanskih grupa na našu teritoriju, govoreći im, napr., da idu samo na nekoliko nedelja, samo toliko da se naoružaju i da će se odmah vratiti, — ili, napr., za vojsku nesposobnima, da idu na slobodnu teritoriju gde će dobiti nameštenje itd. Cilj odlaska treba dobro objasniti „a političkim časovima, a da im se, naravno, zasada, dok brigade ne uđu u sastav divizija, ne kaže pravac pokreta, niti kojoj diviziji će brigada pripasti. To su vejne tajne. Objasniti treba samo potrebu odlaska sa vašeg domaćeg terena. Pritom možete da spomenete i to da će se, gotovo uskoro, u zajedničkom operativnom planu NOVJ pokazati kao potrebno da se njene veće jedinice vrate na vašu teritoriju i da će tada stići na vašu teritoriju veće vojne jedinice i iz drugih krajeva Jugoslavije u ofanzivnoj okolnosti.

Sve naredbe koje vam šaljemo treba izvršiti bezuslovno i bez ikakvog odugovlačenja. Stab zone i njen komandant lično su odgovorni za brzo i pravilno izvršenje naredbe.

#### SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara

Komandant  
      iii  
      Bfn.  
**u ili\***  
      ipT

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
14 JULIA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE ZA FORMIRANJE ŠTAJERSKE BRIGADE  
I REORGANIZACIJU OSTALIH JEDINICA U ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE**  
na položaju, 14. VII. 1943

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

Obzirom na naredbu o formiranju divizija<sup>2</sup> i na jednu predviđenu akciju<sup>3</sup> u kojoj će učestvovati i jedinice IV operativne zone, izdajemo sledeću

**N A R E D B U :**

1) Štajerska brigada, koja će ući kao VI brigada<sup>4</sup> u sastav II divizije NOV i PO Slovenije treba da se formira bez ikakvog odlaganja.

2) Na terenu će ostati Štajerski odred sa sledećim četama:

1	četa	na terenu	Kamnika,	30	ljudi	sa jednim	puškemitraljezom
2	"	"	Zasavja	"			
3	"	"	Pohorja	"			
4	"	"	Kozja				
5	"	"	Koruška	40	"		

Osim toga na terenu će ostati tri minerska voda:

1	min.	vod	na terenu	Litija — Zidani Most
2	"	"	"	Zidani Most — Sevnica — Zagreb
3	"	"	"	Celje — Maribor

Druga (Zasavska) četa operisaće i na području sadašnjeg Savinjskog bataljona.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Vidi dok. br. 39.

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 52.

<sup>4</sup> Šesta brigada »Slavko Slander« formirana je 6 avgusta 1943 god. kod sela Gaberje na Sipeku. Brigada je imala tri bataljona. U prvom bat. — Savinjskom — bio je komandant Alojz Pacek, politkomesar Dušan Rebolj; u drugom — Zasavskem — bio je komandant Peter Kos a politkomesar Jože Babič, i u trećem — Kamniškom — bio je komandant Jakob Golob, a politkomesar Jakob Molk.

- 3) Za štab odreda<sup>5</sup> postavljamo sledeće drugove:  
komandant drug Kranjc<sup>6</sup>  
politički komesar drug Bor<sup>7</sup> (dosada komesar Koruškog bataljona).

Pod neposrednu komandu štaba odreda potпадaju i sva tri minerska voda. Dosadašnji komandir minerskih vodova, drug Gagović,<sup>8</sup> treba da pređe u VI brigadu.

4) Jedinice odreda imaće sledeće zadatke: da vrše diverzantske i sabotažne akcije na železničke pruge, drumove i druga saobraćajna sredstva, na industriske objekte i slično; da vrše napade na nemačku vojnu silu, napadaju patrole, postavljaju zasede kolonama, napadaju kolone vojske, ukratko, da uništavaju nemačku vojnu silu; da likvidiraju gestapovce, narodne izdajnike i belogardiste; da održavaju mitinge po selima; da produže sa najširom mobilizacijom svuda gde god je to moguće (što ne moguće naoružati sami, pošaljite u divizije, odnosno u Štajersku brigadu. Pritom vas upozoravamo da ne ponavljate grešku koju su neke jedinice dosada činile što se mobilisanim drugovima, kad su odlazili preko granice, obećavalo da će se vratiti posle tri nedelje, da idu po oružje i slično. Isto tako ne sme da se ponovi greška političkog komesara druga Bora<sup>9</sup> iz Savinjskog bataljona, koji je dobrovoljce poslao kući, navodeći da nema oružje. Ubuduće ćemo najstrožije kazniti svaki takav slučaj). Dalje, jedinice u Štajerskoj treba da pružaju političkim radnicima potrebnu zaštitu.

- 5) Za štab VI brigade postavljamo sledeće drugove:  
komandant drug Simon<sup>10</sup>  
politički komesar drug Cyril<sup>11</sup>  
zam. komandanta drug Tugo,<sup>12</sup> dosada komandant Koruškog bal.  
zam. političkog komesara drug Mišelj,<sup>13</sup> dosada komesar Kamniško-savinjskog odreda.

6) Osim jedinica koje će prema čl. 2 ove Naredbe ostati u sastavu Štajerskog odreda, svi ostali partizani dolaze u sastav VI brigade.

<sup>5</sup> Do stvarnog formiranja odreda nije došlo.

<sup>6</sup> Franc Poglajen

<sup>7</sup> Boris Cižmek

<sup>8</sup> Karei Krautberger

<sup>9</sup> Dušan Rebolj

<sup>10</sup> Janko Sekirnik

<sup>11</sup> Mitja Ribičić

<sup>12</sup> Tomaž Slapar. Pošto još nije bio stigao iz Koruške, ovu dužnost primio je Franc Poglajen.

Formiranju brigade treba pristupiti odmah, po postupku koji smo odredili usmeno sa komandantom ongade dnjom Simonom. Ovoj brigadi pripada sve automatsko oružje i sva municija, izuzev oružja koje otpada na normalno naoružanje odreda. 5 puškomitrailjeza i 190 pušaka je sav višak koji dolazi na odred.

7) Pre odlaska preko granice, brigada treba da se na domaćem terenu koliko je moguće obuje i odene. Neka uzme odgovarajuće količine rezervne hrane za put.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**Boris Kraigher**

(M. P.)

Komandant  
**Franc Rozman**

#### **BR. 42**

#### **DIREKTIVE CENTRALNOG KOMITETA KP SLOVENIJE OD 14 JULIA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA PRIMORJE ZA REORGANIZACIJU POKRAJINSKOG KO- MITETA<sup>1</sup>**

**CK KPS**  
14 jula 1943

#### **POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA PRIMORJE**

Na osnovu zaključka CK i Glavnog štaba neka drug Tomaž<sup>2</sup> što pre završi svoje poslove i *odmah* se vrati u našu bazu. Drugu Primož<sup>3</sup> neka svoje poslove u PK OF predala drugu Branku,<sup>4</sup> sekretaru PK, i neka sa drugom Tomažem dođe u našu bazu. Sav taj posao mora biti završen u roku od tri dana.

Pošto će Glavni štab privremeno povući većinu naše vojske iz Primorja u cilju unutarnjeg učvršćivanja i pripreme za teže borbe, treba politički rad tako organizovati da funkcioniše i bez vojske.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Dušan Kveder

<sup>3</sup> Dr Aleš Bebler

<sup>4</sup> Branko Babič

Zbog toga treba politički rad pojačati preko naših organizacija na terenu, pošto vojska odreda koja bude ostala tamo neće moći politički da radi na terenu u toj meri kao što je to radila dosad.

Pokrajinski komitet KPS neka bude zajedno. Bar tri člana, tako da rukovodstvo bude osigurano. U PK OF treba uključiti druga Vilfana, koji neka preuzme i agitprop u OF i neka pomogne drugu Branku pri svršavanju partiskih poslova u OF.

PK OF treba proširiti uključivanjem novih ljudi sa terena, to jest sa predstavnicima raznih grupa, a ako tih nema onda od ljudi koji uživaju ugled i poverenje među masama. Jasno da pri tome treba obezbediti rukovodstvo KP.

PK KPS sačinjavaju sledeći drugovi: Branko — sekretar. Matevž,<sup>5</sup> Blaž<sup>6</sup> i Ahac.<sup>7</sup>

Pošto Glavni štab ne poznaje domaći vojnički i komički kadar, potrebno je da PK savetuje zoni kakav politički i vojnički kadar treba postaviti u vojsci, koja bude ostala u Primorju. Naročito treba paziti na to da zamenici politkomesara budu dobri partijci koji će biti sposobni da rukovode partiskom organizacijom u vojsci. Naredbu Glavnog štaba treba tako shvatiti da drug Bračić *odmah* krene na našu teritoriju a drug Ahac neka pokupi preostalu vojsku koja je predviđena za brigade i neka je naknadno pošalje za brigadom. Vojsku koja je od Glavnog štaba određena da ostane na teritoriji neka drug Ahac organizuje i razmesti po teritoriji kao što to predviđa Glavni štab. Sve te mere donesene su u vezi sa ravnicičkim desantom na Siciliju i treba ih odmah izvršiti.

Primili smo dopis druga Branka. Obaveštenje za predstavnika italijanske partije je priloženo." Italijanska partija neka odredi čoveka preko koga će se održavati stalna veza sa našim PK-em, da tu vezu ne bi morao održavati drug Branko, koji treba da se posveti partiskom rukovođenju i političkom radu u Primorju.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Centralni komitet KPS  
sekretar

<sup>5</sup> Anton Velišček

<sup>6</sup> Darko Marušić

<sup>7</sup> Dušan Pirjevec

**DIREKTIVE CENTRALNOG KOMITETA KP SLOVENIJE OD  
14 JULIA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA  
GORENJSKU U VEZI SA FORMIRANJEM BRIGADE U GO-  
RENJSKOJ<sup>1</sup>**

**CK KPS**  
14 juli 1943

**POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA GORENJSKU**

Usled promena nastalih zbog desanta na Siciliji moramo promeniti neke stvari u pismu od 7. VI. i to:

1. Zaključak CK-a i Glavnog štaba: brigada mora da se formira na brzu ruku a ne polako kao što su dobili uputstva drug Pero i Bolko<sup>2</sup> (Pismo Glavnog štaba o tome je priloženo).
2. Brigada mora odmah, čim bude formirana, da dođe na našu teritoriju i biće uključena u diviziju.
3. Putem za našu teritoriju neka likvidira one grupe Plave garde koje se nalaze u Dolomitima, a koje su bile s Vama u dodiru.
4. Za vojsku koja će ostati u Gorenjskoj (odred prema uputstvima Glavnog štaba) predložite zoni komandni i politički kadar. Naročito pazite na to da zamenici politkomesara budu dobri partijci koji će biti sposobni da rukovode partiskom organizacijom u vojsci.
5. Partiski rad treba sada tako organizovati da se ne oseti odlazak vojske.
6. Sva ostala uputstva važe prema priloženim uputstvima.

Sa drugarskim pozdravima

Za Centralni komitet KPS:  
sekretar:

P. S. Vezu i dalje održavajte, i to sa svojom patrolom, kojoj ćemo, kad se bude drugi put vratila, dodati nekoliko naših drugova koji će doći na vašu teritoriju da upoznaju put. Tako ćemo imati svaki svoju patrolu koju ćemo moći poslati svakog trenutka sa poštom.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.  
<sup>1</sup> Pero Popivoda i dr Jože Brilej

**PISMO ŠTABA PRIMORSKE OPERATIVNE ZONE NOV I PO  
SLOVENIJE OD 14 JULIA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPE-  
RATIVNE ZONE — GORENJSKE O SARAĐIVANJU U OPE-  
RACIJAMA<sup>1</sup>**

STAB III OPERATIVNE ZONE<sup>2</sup>  
Na položaju, 14. VII. 1943

**ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE SNOV I PO**

Primili smo vaš dopis adresiran na druga Branka Hrasta' koji vam se zahvaljuje na pozivu da vas poseti. Drug Hrast će posle nekoliko dana oputovati preko Krna i Bogatina na vaš sektor. On je već poslao napred patrolu sa zadatkom da uspostavi vezu sa tamošnjim jedinicama.

Sa radošću pozdravljamo vaš predlog za zajedničku saradnju u operacijama. Zato bi bilo od koristi da se sastanemo na konferenciju. Pošto mi ne možemo da vas posetimo zbog situacije na našem terenu, molimo vas da odredite dan i mesto, po mogućnosti u blizini Bogatina ili, još bolje, u blizini naše karaule br. 22, gde bismo se sastali. — Skrećemo vam pažnju na mogućnosti akcije većeg obima na železničkoj pruzi Ljubljana — Jesenice, koja je od velike međunarodne važnosti. Mi raspolazemo sa većim količinama eksploziva i minerskog materijala koji bismo mogli da donešemo sa sobom.

Kod nas se pojavila »Plava garda«, koju vodi major Novak. Dosada ima 50 ljudi. Logoruju po šumama i kriju od

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> 26 decembra 1942 godine je pored ostalih zona (I Dolenjske, II Notranjske i IV Štajerske) formirana i III Operativna zona »Alpska«, kojoj su pripadale vojne jedinice u Primorskoj i Gorenjskoj. (Vidi dok. br. 136 u IV knjizi VI toma Zbornika.)

Pošto ova Zona praktično nije mogla da obuhvati jedinice u Primorskoj i Gorenjskoj, jer su veze među ovim pokrajinama u tom periodu bile vrlo slabe, to su kasnije formirane za ta područja dve posebne zone.

21 februara 1943 godine formirana je Primorska operativna zona. (Vidi dok. br. 65, 5 knj. Gl. S. 21.11), a 24 juna 1943 godine Druga op. zona »Gorenjska«. (Vidi dok. br. 29.)

Formiranjem prvih dveju divizija prestaju delovati Dolenjska i Notranjska zona.  
<sup>3</sup> Jaka Avšič

naroda saradnju sa Talijanima koji im noću dovoze u logor hranu i snabdevaju ih oružjem. Partizane ne ubijaju nego ih zarobljavaju i zatim ubeđuju u pravilnost njihove linije. Govore da su i oni za borbu protiv Talijana, ali da im se ne dopada sovjetska orientacija partizana i rukovodeća uloga KPS u našoj borbi. Kažu da ubijaju samo članove KP. Trenutno logoruju negde u blizini Nemške Idrije. Tu plavu bandu treba da uništimo na svaki način. Zato ćemo verovatno doći na vaš sektor pa ćemo se iza granice približiti njihovom logoru i napasti ih. Pritom, razume se, očekujemo i vašu saradnju.

Našu 6 UB<sup>4</sup> prošlog meseca neprijatelj je stalno gonio, zbog čega je imala prilično gubitaka. Pošto je sada brigadi preko potreban odmor, zaposeli smo položaje visoko u brdima i to Krn — Krnsko Jezero. Vezu sa vama mogli bismo još najlakše da održavamo preko Bogatina. Zato vas molimo da kontrolišete ovaj deo granice pomoću vaših jedinica i sprečite da nam Nemci dođu iza leđa u slučaju talijanske ofanzive.

Sto se tiče primanja vaših regruta, javljamo da ćemo ih primiti sa radošću. Ali vas upozoravamo da nam ne šaljete bolesne ljude. Naše dve brigade bore se, nesumnjivo, pod najtežim uslovima koji traže od svakog našeg borca ogromne napore, a njih, razume se, bolesnici ne mogu da izdrže. Kad se deo naše 6 UB povukao na Blegoš, naši su primili nekoliko vaših novih drugova, među ostalima i tri bolesnika koje moramo, nažalost da vam pošaljemo natrag jer ne mogu da izdrže napore u našim brigadama. — Kako ćemo urediti pitanje vaših regruta, javićemo vam naknadno.

SMET FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sa drugarskim pozdravima  
komandant

<sup>4</sup> Udarna brigada »Ivan Gradnik«

## **IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA O AKCIJAMA ODREDA OD 4 APRILA DO 17 JULIA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

### **VOJNI IZVESTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA**

4. IV. III četa VII bat. otišla je u zasedu gde je 3 dana čekala Nemce. Pošto Nemci nisu došli, posekli su 37 telefonskih stubova na cesti Škofja Loka — Žiri. Bilo je zaplenjeno mnogo žice. 10. IV. patrola 4 čete III bat. susrela je nemačku patrolu. Usledio je sukob našto su Nemci brzo pobegli i pobacali nešto spreme. Pritom smo ubili 1 policajca a 1 ranili. Mi nismo imali žrtava.

Od 11. IV. — 17, 1 četa III bat. i mitraljeski vod držali su 3 dana zasede oko policijske posade u Javorju. Nemci su saznali da su naši u zasedi pa nisu smeli da izadu. Druga zaseda, koja se nalazila na blegoškoj cesti ispred Javorja, zaustavila je luksuzni automobil u kome su se nalazili kupci drva za neku tvornicu koja radi za vojnu industriju. Naši su automobil spalili i gurnuli u jarak.

15. IV. štab III bat. (drugovi Bar, Bajtar i Ljubo<sup>2</sup>) zapalio je most u Gorenjoj Vasi.

18. IV. 4 četa III bat. posekla je više telefonskih stubova na cesti Fužine — Žiri i napravila zaseke. Prilikom tog rada bio je streljan narodni otpadnik, izdajnik Viktor Ipavec.

20. IV. deo I čete i mitraljeski vod sukobili su se sa nemačkom patrolom od 3 čoveka iznad sela Log. Posle kratke borbe sva trojica su ubijena.

Zaplenjeno: 2 automata, 1 puška, 120 kom. municije, 1 pištolj, 2 busole. Mi smo imali 1 lakše ranjenog.

27. IV. 3 četa IV bat. napala je u Poljanskoj Dolini 3 policijska motocikla sa prikolicama. Vatrom naših mitraljeza obozili smo 3 policajca. — Nemcima su stigli u pomoć oklopni voz i vojska.

I bat. — 14. IV. 43 I četa (Blaževa četa<sup>3</sup>) pobila je iz zasede tri Nemca a više njih ranila. Oružje nismo mogli zapleniti jer su Nemci dobili pojačanje. Istovremeno je patrola iste čete zaplenila 2 pištolja, nešto novca i razbila kino aparaturu. To se desilo u Kropi.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.  
<sup>2</sup> Pavel Ingljič, Bojan Bajt, Anton Kržišnik!

12. III. patrola II bat. naišla je na nemačku zasedu. Naši su odmah počeli da pucaju. Zatim su dve nemačke zasede počele da pucaju jedna na drugu. Rezultat: poginulo 6 Nemaca, više njih bilo je ranjeno.

8. III. drug Boris<sup>4</sup> iz I čete, koji se nalazi na oporavku, bacio je bombu u svoju kuću u Gorjama, gde su se naselili Besarabljani. Poginula je jedna Nemica. Sutradan se sav nemački ološ iselio.

15. III. patrola II čete III bat; prilikom mobilisanja, teško je ranila Švabu Burgera iz Puštala.

8. III. četa II bat. napala je nemački luksuzni automobil. Prilikom poslednjeg napada na naš logor poginula su 2 Nemca a 12 ih je nestalo.

16. III. napadnut je i teško ranjen denuncijant Tonejc iz Gorja.

18. III. patrola čete II bat. imala je namjeru da napadne drezinu.

Ali došla je jaka nemačka patrola koju su naši odmah napali. Uspeh nije bio poznat.

19. III. patrola II bat. napala je i zapalila osobni automobil, vlasništvo civilne uprave. Ubijena su 3 okupatorska vojnika: Pesch, Delago, Anderle, šofer je na čudnovat način ostao živ i otišao u partizane.

Zaplenjeno: 1 pištolj, 470 RM, nekoliko karata za snabdevanje, spisak kuća koje su Nemci iselili.

21. III. I četa I bat. likvidirala je nemačkog komesara iz Selca.

23. III. bio je likvidiran denuncijant Šolar Franc iz Poljšice.

24. III. 2 četa I bat. zapalila je lipničku žičaru, koja je za vreme nemačkih hajki služila za prevoz municije na Jelvincu.

19. III 4 četa održala je miting. Posetilo ga je 150 ljudi. Mobilisali smo 9 drugova u selu Koprivnik. Istog dana je patrola pod rukovodstvom druga Atima<sup>5</sup> razbila signalnu stanicu u Radovljici, zaplenila 27 čebadi, nešto alata i 2 telefona.

II bat.: 18. III. naša patrola je ubila 2 Nemca a više njih ranila. Svi Besarabljani iselili su se iz naših kuća u Gorjama i naselili u hotelu »Triglav« na Bledu. To je delo naših hrabrih gorenjskih partizana.

<sup>1</sup> Andrej Zvan, narodni heroj. Poginuo 24 marta 1945 god. na Poreznu.

<sup>5</sup> Branko Pretner, poginuo 20 septembra 1943 god. kod Turjaka.

IV. bat.: 31. III. 43 2 i 3 četa izvršile su akciju na žandarmerisku patrolu iz Zalog Loga. Napali su patrolu koja je išla od Zalog Loga prema Zeleznikima. Cela patrola bila je pobijena. Brojala je 12 žandarma. Bilo je zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 1 automat, 10 pušaka, 12 pištolja, 2000 metaka i uniforme.<sup>6</sup>

Akcija je izvršena pod rukovodstvom komesara čete druga Stanka. Naši nisu imali nikakvih gubitaka. Borba je trajala 10 minuta.

Kokrška grupa je dobila iz zarobljeništva dva druga Rusa.

5. 5. 43 deo 1 i 3 čete III bat., u jačini 26 strelaca i 2 puškomitraljeza, napao je pratinju poštanskog autobusa. Pratinja se sastojala od 2 policiska automobila u kojima su bila 4 esesovca, naoružana automatima. Bilo je ubijeno 7 policajaca i 1 teško ranjen. Bio je zapaljen 1 automobil. Oružje se nije moglo pokupiti jer je borba trajala duže vremena te su Nemci ubrzno stigli u pomoć.

5. 5. 43 bio je zapaljen kamion koji je služio okupatoru za prevoz hrane na Zirovski Vrh. Hrana je bila zaplenjena. Isti večeri u kantini na Zirovskom Vrhу zaplenjena je hrana i 20 čebadi.

11. 5. 43 2 druga iz III bat. napali su bombama župnički dom u selu Trati, gde se nalazila policiska patrola. Rezultat nepoznat.

3. 5. 43 bila je pogubljena potkazivačica i nemačka prostitutka Završnik Kati na Trati br. 13.

19. 5. 43 2 četa III bat. na cesti Škofja Loka — Crni Vrh zaplenila je robu koja je bila namenjena graničarima i to: 440 kg brašna, 8.700 cigareta, 2 sanduka radenske vode i nešto sitnica.

24. 5. 43 patrola 3 čete IV bat. uhapsila je i likvidirala komandanta stanice graničara u Zadnjoj Sori, koji je bio strah i trepet čitavog tamošnjeg stanovništva. Kada je išao zvanično u Škofju Loku, vozio se biciklom a vojničku uniformu imao je u paketu. Kad bi stigao u Loku, presvukao bi se. Kad su ga naši uhapsili, bio je opet u civilnom odelu a vojničko imao je u denjku. Zaplenili smo jedan pištolj, koji se također nalazio u denjku, 1 uniformu i 160 RM i 1 sat. Zvao se Erich Somacker, rod. 11. II. 1905. Kod njega smo našli pismo u kome mu njegov prijatelj piše da se u Rajhu priča kako je ovde u Gorenjskom prilično vruće.

14. 7. 43 štab Gorenjskog odreda bio je obavešten da će Nemci streljati 20 talaca i to na mestu gde je IV bat. 9. 7.

uništilo 2 automobila, kojom prilikom je na mestu bilo 7 mrtvih, 18 teško ranjenih i 30 lako ranjenih Nemaca. Čim smo primili obaveštenje, poslali smo 1 bat. da spreči streljanje. Obaveštenje je stiglo u 1 sati a Nemci su streljali već u 9 sati ujutro. Posle toga Nemci su još uvek držali zasede. Naš I bataljon je iste odmah napao jurišem. Odmah, u prvom sukobu, palo je oko 20 neprijatelja. Pošto su Nemci imali bolji položaj naši su morali da se povuku. Zaplenjen je 1 pištolj.

14. 7. 43 noću I bataljon u pokretu između Zalog Loga i Železniki pao je u jaku nemačku zasedu. Komandant bataljona se odmah snašao i izdao naređenje za juriš. Sam je upao u najjaču vatu. Palo je 5—7 Nemaca. Zaplenili su 1 puškomitrailjez, 4 sanduka municije, 1 pušku i više opreme. Nemci su pobegli. Naši bez žrtava. Bataljon je vodio komandant drug Blaž. Pokazao je potpunu sposobnost komandanta i borca.

15. 7. 43 jaka kolona, oko 50 neprijatelja, išla je prema Jelovici. Na istom putu susreli su se sa štabom II operativne zone. Isti je odmah doneo odluku da ih napadne sam jer nije bilo nijedne jedinice u blizini. Posle jednočasovne borbe naši su se povukli bez žrtava. Nemci su imali više mrtvih i ranjenih.

16. 7. 43 Nemci, oko 70 ljudi, iznenadili su I bataljon na odmoru. Borba je sa prekidima trajala oko 5 sati. Naši su se probili kroz obruč bez gubitaka.

17. 7. 43 naše jedinice Kokrškog bataljona oslobodile su 15—20 robijaša. Nemci su preduzeli hajku i povratili robijaše. Kasnije su zbog toga streljali 20 talaca za poginule policajce. Naši su policajcima oduzeli oružje.

**IZVEŠTAJ ŠTABA KAMNIŠKO-SAVINJSKOG ODREDA OD  
19 JULIA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE  
— ŠTAJERSKE O AKCIJAMA OD 22 JUNA DO 19 JULIA<sup>1</sup>**

**STAB  
KAMNIŠKO-SAVINJ. ODREDA  
IV OPERATIVNE ZONE**

Na položaju 19. VII. 1943

Ratni izveštaj

**ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE**

- |              |   |
|--------------|---|
| 22. VI. 1943 | U Zagorju likvidiran izdajnik Šubelj.   |
| 24. VI. „    | Likvidiran nadstražar kod T. P. D. <sup>2</sup> i tajni agent Klančič Franc iz Zagorja.   |
| 5. VII. „    | U Savinjskoj Dolini likvidiran izdajnik Bizjak Franc.   |
| 9. VII. „    | Zasavski bataljon zapalio je dve stanice Vermana u Št. Lambertu kod Zagorja. Savinjski bataljon zapalio školu u Šmihelu i zaplenio nešto kancelarskog materijala.   |
| 11. VII. „   | Patrola Zasavskog bataljona likvidirala je u Zagorju hitlerovca Franca Zupana. Ista patrola je u centru Zagorja po danu likvidirala Arha Jurija, najvećeg propagatora fašizma i narodnog izdajnika.             |
| 13. VII. „   | Kamniški i Zasavski bataljon uništili 4 km telef. kabla, stubove i vojni kabl na cesti Trojane — Domžale.<br>Patrola Kamn. bataljona sukobila se iste večeri sa nemačkom patrolom. Ubijena 2 Nemca i 2 ranjena. |
| 14. VII. „   | Zasavski bataljon sukobio se sa jakom nemačkom patrolom. Patrola je naterana u bekstvo. Gubici okupatora nisu poznati.  |

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhiv<sup>^</sup>. Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.  
<sup>2</sup> Trboveljska premogokopna družba — Trbovljansko ugljenokopno društvo

15. VII. Zasavski bataljon je zapalio zamak Zalog i Drtiju kod Moravča. Na istom mestu su postavljene zasede. 1 četa se sukobila sa nemačkom patrolom kod Zaloga i odbila je. 2 četa je na cesti Moravče — Vače napala luksuzni automobil. Ubijena 2 Nemca, jedan od njih visoki funkcioner NSDAP i inženjer kod Strassenbauamta<sup>3</sup> u Kamniku. Zaplenjen 1 pištolj i više drugog materijala.
18. VII. Jake nemačke snage napale su na položaje odreda. Neprijatelja je pravovremeno opazila i napala 2 četa Zasavskog bataljona. Zbog jakog pritiska četa se povukla na nove položaje. Zasavski bataljon je zatim sa 1 i 2 četom napao neprijatelja i prinudio ga na povlačenje. Nemci su dobili pojačanja i ponovili napad koji je bio odbijen. Predveče su Nemci ponovo napali sa dve strane, ipak su naši položaji ostali čvrsto u našim rukama. Predveče je došlo do žestoke borbe. Nemci su na svaki način hteli da prodrnu u naše položaje, ali su ih naši borci sa velikim požrtvovanjem hladnokrvno odbijali. Za vreme vike i pesme naših boraca na položajima i jake vatre s naše strane, a naročito zbog toga što smo sa 2 četom Kamniškog bataljona pokušali da opkolimo Nemce, povukli su se na bolje položaje. Kad je nastupila noć, odred je izvršio pokret.
- Borba je trajala od 10<sup>h</sup> do 22<sup>h</sup>. Nemci su imali mnogo mrtvih i ranjenih. Oružje nismo mogli zapleniti jer su Nemci jakom zaprečnom mitraljeskom vatrom onemogućili svaki pokret naših boraca sa položaja, a naročito zbog toga što je između položaja i doline bila velika čistina.
- Odred ima samo 1 lakše ranjenog druga.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Polit, komesar  
**Berkopec Jožef**

Komandant  
**Janez Kranjc<sup>4</sup>**

<sup>3</sup> Ured za cestogradnju  
<sup>4</sup> Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 20. JULIA  
1943. GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJ-  
SKU O SASTAVU ŠTABOVA BATALJONA<sup>1</sup>**

STAB GOR. ODREDA  
Na položaju, 20. 7. 43  
Br. 2/II

POKRAJINSKI KOMITET K. P. S. ZA GORENJSKU

Štabovi bataljona Gor. odreda su sledeći:

I bataljon (Jesenički)

Komandant:	Tonček <sup>2</sup>
Politkomesar:	Bine <sup>3</sup>
Zam. politkomesara:	Rado
Intendant:	Milan

II bataljon (Kranjski)

Komandant:	Fajfar <sup>4</sup>
Politkomesar:	Stevo
Zam. politkomesara:	Stane Tirolc*
Intendant:	

III bataljon (Loški)

Komandant:	Stanko <sup>5</sup>
Politkomesar:	Aleksander
Zam. politkomesara:	Perun <sup>6</sup>
Intendant:	Rudi <sup>7</sup>

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gor. odred

Komandant  
službeno otsutan

Politkomesar  
**Ljubo Sorški®**

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Anton Dežman

\* Anton Potočnik

\* Ivan Vamberger

<sup>5</sup> Stane Mrhar

\* Stane Prezelj

<sup>7</sup> Radovan Dolenc

' Rudi Lukman

\* Anton Kržišnik

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE — GO-  
RENJSKE OD 21 JULIA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMI-  
TETU KPS ZA GORENJSKU O STANJU OPERATIVNIH  
JEDINICA ZONE<sup>1</sup>**

STAB  
**II OPERATIVNE ZONE**  
Položaj, 21. VII. 1943

POKRAJINSKOM KOMITETU  
ZA GORENJSKU I KORUŠKU

*na položaju*

Primili smo Vaša pisma od 6, 15 i 16 o. m. Nismo mnogli da Vam se češće javljamo jer smo bili stalno na putu pa smo i Vaša pisma primili sa nešto zakašnjenja.

I. Kao što smo usmeno razgovarali prilikom našeg poslednjeg susreta, naša namera je bila postepeno izgraditi našu vojsku po bataljonima. Baš zbog neprijateljske koncentracije bili smo prinudeni brzo koncentrisati našu vojsku i izvršiti reorganizaciju. Dobra strana toga bila je što smo bili prilično spremni na svaku eventualnost, a slaba strana, takođe prilično velika, naime prilična dekonspiracija naših planova što se tiče reorganizacije, što je imalo za posledicu pokušaj neprijatelja da nam neprekidnim napadima ometa dalje, a veoma potrebno jačanje vojske.

II. Što se tiče momentanog položaja, mi smo načisto. Zbog razvoja dogadaja na svetskim bojištima nastupilo je kod nas relativno zatišje, tj. neprijatelj je bio prinuđen da odustane od svojih planova na našem sektoru, ali to je zatišje okarakterisano time što neprijatelj pokušava aktivizirati svoje manje jedinice koje neprekidno i bez predaha goni na nas. Takva aktivnost neprijatelja ne bi bila baš nimalo opasna kad bismo mogli samo unekoliko podignuti vojsku. Takođe smo svesni toga da je to samo momentano olakšanje i da se već sutra može desiti to što se nije desilo juče. I o tome vodimo računa i pokušavamo našu vojsku tako koncentrisati i rasporediti da bude sposobna u svakoj prilici. Mi smo čak ubedeni da će takva prilika nastupiti sa skoro 90% verovatnoće, jer ne možemo drukčije zamisliti nego da će naš sektor biti jedna

od etapa konačne borbe protiv fašizma. Razvoj ne bi pošao u tom pravcu samo u slučaju kad bi udarci na istočnom frontu bili tako jaki da bi se od njih srušio fašizam. Ali takav razvoj zasada, i pored našeg optimizma i poverenja u Crvenu armiju, još ne predviđamo. Zato važi: biti spremam a vreme što više iskoristiti sa što većom našom aktivnošću. U tom smislu poduzećemo sve a delimično smo to već učinili da nas događaji ne preteknu. Ne treba se bojati da ćemo suviše brzo napustiti naš sektor jer smo svesni da moramo istrajati na tome, za Slovence najvažnijem sektoru sve dotle dok ne dođe u ozbiljnu opasnost naša živa snaga.

Veoma je potrebno da nas zaista pravovremeno obaveštavate o svim promenama u tom pogledu.

III. Zbog slabih veza i da bismo sami bili pravovremeno obavešteni o svetskim događajima, hitno nam je potreban manji bateriski radio aparat. Vaše radio-vesti dosada smo dobili samo 2 puta otkako smo se razišli. Molimo Vas da nam u tome pomognete koliko možete.

IV. Sto se tiče sadašnje svetske situacije, kada se prema svim izgledima konačna borba zaoštrila, kada je III Svetoslovenski kongres u Moskvi pre nekoliko meseci pozvao na oružje sve Slovene, kada čak i londonski radio poziva sve poštene Slovence u borbu protiv fašizma i da prekinu sve veze s okupatorom, štab zone smatra za shodno i nužno: 1) Da se preko političkih organizacija pojača propaganda da se da sve za našu vojsku, tj. životne namirnice i to bilo za sadašnje potrebe bilo da se u tu svrhu sakriju kod kuće; dalje, da se svim sredstvima pomaže vojsci, tj. obaveštavanjem, davanjem bilo kakvih podataka. 2) Da se prekine sa bilo kakvim oportunizmom prema okupatoru. Stab zone ima nameru da javnim proglašom zabrani svako prijavljivanje pojave partizana okupatorskim vlastima jer se time pomaže okupatoru da traga za našim premeštanjima itd. Mi ćemo preduzimati i konsekvence prema svakome koji bi još danas smatran za oportuno da prijavljuje pojave partizana nemačkim vlastima. U današnjem trenutku smemo tražiti od svakog poštenog Slovenca da potpomogne našu vojsku i da čak po cenu mogućih žrtava ništa ne preduzima što bi štetilo našoj borbi. Molimo Vas da nam o tome javite Vaše mišljenje.

Što se tiče pitanja spremanja zaliha životnih namirnica (hrane, odeće itd.) već smo ionako govorili prošli put kad smo Vam taj zadatak postavili kao direktivu CK.

V. Za ovo kratko vreme smo također stekli već prilično iskustvo u pogledu aktivizacije naše vojske i njenog načina

**vođenja** operacija. Najvažnije pitanje u pogledu izgradnje naše vojske pretstavlja pitanje kadrova. Kadrovi su mlađi i ne snalaze se, u tome je najveća poteškoća. Ne snalaze se ni sami, akamoli da bi mogli voditi druge. To važi kako za politkomesare tako i za partiske radnike. Potrebno je da bar za neko vreme pošaljete u vojsku nekoliko ljudi, bilo kao politkomesare, bilo kao partiske radnike. Za vojni kadar javićemo našem **Glavnom** štabu da **nam** ga pošalje.

VI. Ponovo smo zapazili da neki politički radnici sa terena uzimaju pravo da se mešaju u vojsku i njenu organizaciju. Tako nam je neki politički radnik htio da odvede iz vojske na teren partizanku-medicinarku, koja nam je u vojsci, pri nedostatku bolničarki preko potrebna. Jasno, to smo spričili. Drug Stane Jelovčan- nas obaveštava da nam je poslao 3 partizana koji su negde zabušavali i bili obični prevaranti, međutim oni su se obratili na druga Vinka,<sup>3</sup> koji im je pak kao nagradu za njihovo zabušavanje dao i otsustvo tako da k nama uopšte nisu stigli. Molimo Vas da objasnite političkim radnicima da vojska nije dubrište na kome smeju čeprkatи svakakvi petli, i da vojna organizacija ne trpi 10 komandi.

VII. Drug Biček i drug Matejka pojavili su se pre nekoliko dana u Štabu zone. . . Tako će drug Biček sada otići u I jesenički bataljon odreda da ga pomogne do kraja organizovati, s njim izvršiti nekoliko određenih akcija, a zatim se vratiti natrag u Stab zone. Drug Matejka ide po istom zadatku u II krajinski bataljon. O eventualnim partiskim stvarima, što se tiče oba druga, javiće Vam drug Košta<sup>4</sup>.

VIII. Drugu Juriju smo upravo preko druga Matejke poslali pismo da se što pre sastane s nama da što pre završimo onaj zadatak odn. stvar, kako bi posle mogli da se posvetimo drugim zadacima. Pisali smo tako da će se sigurno potruditi ako bude nešto ozbiljno na stvari. Ako imate kakvu vezu sa njim, pozovite ga i Vi da se potрудi.

IX. O našim borbama izvestili smo Vas prošli put. Drugu Lenartu<sup>5</sup> ćemo poslati pištolj a drugu Matiji<sup>6</sup> automat čim stignemo u brigadu koju smo napustili za nekoliko dana da uredimo neke stvari.

X. Preporučujemo se za stvari koje smo tražili: kišne kabanice, karte, materijal za odelo itd., a i za nešto novca. To što ste nam prošlog puta dali razdelili smo odredu, brigadi i

\* Stane Kersnik

<sup>3</sup> Vinko Hafner

<sup>4</sup> Stane Bizjak

<sup>5</sup> Jože Sluga

• Maks Krmelj

delimično potpomogli kurirske stanice. Očekujemo uskoro vaš odgovor i vesti iz naše zemlje i sveta!

Srdačno Vas pozdravljamo:

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkom  
**France Dermota**<sup>7</sup>

Komandant  
**Pero<sup>s</sup>**

**BR. 49**  
**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD**  
**23 JULIA 1943 GOD. O POHVALI KASTELIC POLDA ZA**  
**HRABRO DRŽANJE PRI NAPADU NA BUNKER KOD D.**  
**SUHADOLA<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB**  
**NOV I PO SLOVENIJE**  
Na položaju, dne 23.VII.1943

### ŠTABU

Od štaba I operativne zone primilo smo sledeći izveštaj:  
»Noću od 13/14 VII o.g. IV Slov. N.O.U.B. »Ljubo Šercer« izvršila je napad na žicu i bunkere uz nju iznad D. Suhadola (k. 430). Na samoj koti Italijani grade veliki bunker. Kao zaštitu gradnji postavili su 9 privremenih bunkera. Okolo bunkera je čistina. Noć u kojoj je izvršen napad bila je svetla.

Bombaši su prišli bunkerima na otstojanju 20—40 m. Italijani su ih opazili i otvorili na njih jaku vatru iz mitraljeza i minobacača.

Uprkos vatri i uprkos tome što je znao da su ga Italijani primetili, drug Kastelic Polde, bombaš Šercerove brigade, star 15 god., puzeći se prikrao neprijateljskom bunkeru na otstojanju od tri metra i bacio u bunker dve nemačke bombe. Tek kad su ga zapazili iz susednog bunkera i počeli strahovito obasipati vatrom, drug Polde se povukao.«

Za ovaj hrabar čin Glavni štab NOV i PO Slovenije izriče bombašu drugu Kastelic Poldu, partizanu Šercerove brigade,

p o h v a l u .

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar (M. P.) Komandant

<sup>7</sup> Dr Jože Brilej  
<sup>9</sup> Pero Popivoda

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE UDARNE BRIGADE »LJUBO  
ŠERCER« OD 31 JULIA 1943 GOD. O AKCIJI NA ŽUŽEM-  
BERK I SELA PRI ŠUMBERKU<sup>1</sup>**

**STAB IV SNOUB  
»LJUBO SERCER«  
Položaj, 31.VII.1943**

*Izveštaj*  
*o akciji naše brigade prilikom napada*  
*na Žužemberk*

Prilikom ove akcije naša brigada imala je zadatak da obezbedi pravce od Trebnja i Zagradeca. U cilju izvršenja ove naredbe bataljoni su se rasporedili na sledeći način:

24. VII naš I bataljon bio je rezerva III brigade<sup>2</sup> na Cvibelu ali nije ušao u akciju. II bataljon, koji je imao zadatak da obezbedi pravac od Trebnja, zaposeo je položaje Vrhtrebno — Grmada, sa izviđačkim patrolama prema Trebnju. III bataljon, koji je imao zadatak da obezbedi pravac od Krke, zaposeo je položaje Valična Vas — Zavrh, a sa jednom desetinom položaje Kutna — Volče Jame. Tamo je, na putu Zagradec — Žužemberk, napravio zaseke i razrušio put. IV bataljon koji je imao zadatak da obezbedi pravac prema Dobrniču, zaposeo je položaje na istočnom pobočju Liseca. U noći između 24 i 25. VII izvršio je demonstrativni napad na neprijateljsku posadu u Dobrniču, gde ih je vodič doveo na 3 m do stražara. Stražar je odmah pucao a zatim pobegao. Drug Mirko, vodnik 3 čete, bio je tom prilikom lakše ranjen u ruku. Jedinice ovog bataljona vršile su čitavu noć demonstrativne napade na neprijateljsko uporište i istovremeno izvršile prinudni otkup hrane i stoke u Dobrniču. II bataljon je te noći minirao most kod Kamnog Potoka.

25. VII u 4 čas. ujutro, I bataljon zauzeo je položaje na Lisecu sa zadatkom da osmatra kretanje neprijatelja severno od Liseca.

II bataljon zauzeo je položaje na Trebnom Vrhu. On je postavio osmatračnice u pravcu Trebnja i Dobrniča i obezbedio se pomoću patrola prema Repčama i Grmadi. U pola jedanaest

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.  
\* Udarna brigada »Ivan Cankar«

javila je osmatračnica, koja je osmatala pravac prema Trebnju, da su Talijani krenuli iz Trebnja u pravcu Trebnjeg Vrha. Bataljon je zaposeo položaje ispod sela Trebni Vrh i to: jedna četa ispod sela, jedna četa je dejstvovala u desni bok, a jedna četa zaposela je kotu Vrhtrebno i bila u rezervi. U levi bok dejstvovala je četa ZDO-a<sup>3</sup>. Manevar opkoljavanja nije uspeo jer su snage neprijatelja bile suviše velike (500 Talijana i 45 mazgi sa teškim mitraljezima, teškim bacačima i jednim brdskim topom) i jer je zbog toga dobro zaštito bokove. Dejstvovao je teškim bacačima i šrapnelima. Selo Vrhtrebno je skoro čitavo izgorelo. Bataljon je bio doduše u stanju da zadrži neprijatelja, ali pošto su gubici našeg bataljona bili zbog šrapnела suviše veliki i pošto je postojala mogućnost da selo bude potpuno uništeno, bataljon se povukao i zaposeo položaje da brani samu kotu Trebni Vrh. Prilikom povlačenja četa ZDO-a se izdvajila iz sastava bataljona. Prilikom odbrane Trebnog Vrha vodile su se ogorčene borbe. 2 četa je držala frontalni položaj dok su 1 i 3 četa dejstvovalle bočno. Neprijatelj je po svaku cenu htio da zaposedi dominantnu kotu. Vršen je juriš za jurišem kako sa jedne tako i sa druge strane. Kad je obojici mitraljezaca 2 čete nestalo municije i pošto su komandir i njegov zamenik bili ranjeni, a jedan desetar poginuo, bataljon se povukao da izbegne još veće gubitke. Prva se povukla 2 četa, zatim 1 četa, ali pri povlačenju 3 čete ustanovilo se da se i neprijatelj povlači i da se borio tako ogorčeno samo zato da izvuče ranjene i mrtve. Povlačili su se verovatno i zbog toga jer im je poginuo oficir koji se nalazio u prvoj liniji (artiljeriski potporučnik). Drugovi su skinuli jedino njega, i to u toku borbe, i oduzeli mu torbu, revolver, durbin, tablice artiljeriskog gadanja i kožne gamašne. U njegovoj neposrednoj blizini nalazilo se oko 15 mrtvih i ranjenih koje je neprijatelj uspeo da odvuče. Bataljon je posle toga ponovo zaposeo kotu. Prema vestima civila iz Trebnja, u borbi je poginulo 36 Talijana (od toga 6 oficira, među njima i lekar), dok je 17 njih bilo teže a 10 lakše ranjeno. U borbi se naročito odlično držala 2 četa, koja je, uprkos tome što su bila izbačena iz stroja dva p. mitraljeza zbog potrošene municije, produžila borbu još neko vreme, obasipajući neprijatelja bombama, i time odlučila situaciju. Borba se vodila već na samoj ivici kote. U borbi su se naročito odlično držali komandir 2 čete drug Stane,<sup>4</sup> koji je bio ranjen, njegov zamenik drug Marko,<sup>5</sup> koji je bio ranjen

<sup>3</sup> Zapadnodolenjski odred  
<sup>4</sup> Stane Kamnikar

i umro zbog rana, desetar Bavec," koji je poginuo, komesar drugarica Ivanka<sup>7</sup> i p. mitraljesci Cveto i Gruden, svi iz 2 čete, i zamenik komandira 3 čete drug Tine<sup>8</sup>. Spomenuta borba na-pravila je vrlo povoljan utisak među civilnim stanovništvom. Meštani iz sela Repče (Repec) pružali su našim borcima zaista dobru hranu koju su sami spremali. Meštani iz Trebnja doneli su drugog dana drugovima na položaj 1.000 cigareta. Borba je **uterala** Talijanima velik strah tako da drugog dana nisu pošli na spomenutu kotu, mada su morali to da učine, nego su se zadržali ispod brda na ivici šume.

III bataljon se toga dana nalazio na istim položajima. Do akcije nije došlo jer neprijatelj nije prodirao.

IV bataljon je toga dana oko 11 časova primetio da je putem Trebnje — Dobrnič stiglo 11 tenkova. Posle podne u 14 časova istoga dana u Dobrnič je stiglo oko 400 neprijateljskih vojnika i veći broj mazgi. Prilikom prodora tenkova mineri su onesposobili minom za dalju vožnju i borbu jedan mali tenk. U 19 časova tenkovi su izvršili ispad u pravcu prema Dobravi ali su ih jedinice toga bataljona odbile natrag vatrom iz mitraljeza. Ponovni prodor su pokušali u 20,30 časova ali su bili opet odbijeni. Noću je bataljon držao pod vatrom i uznemiravao neprijateljsku posadu u Dobrniču.

26.VII I bataljon nalazio se u rezervi na položajima Liseća. U 10,30 časova primili smo izveštaj da prodire kolona od 12 tenkova i oko 1.000 ljudi iz pravca Sela pri Sumberku prema Žužemberku. Odmah su bile poslate dve čete I bataljona da sačekaju neprijateljsku kolonu i da je napadnu. Jedinice ovog bataljona sukobile su se sa neprijateljskom kolonom iznad sela Reber. Borba je trajala sve do uveče. Neprijatelj je imao više žrtava; tačan broj nije poznat. Naši nisu imali gubitaka.

II bataljon je ponovo zaposeo Trebni Vrh, jedna četa na položaju ispod sela Vrhtrebnog sa patrolama u pravcu Grmade i Repča i sa osmatračnicama u pravcu Trebnja i Dobrniča. Talijani su izašli iz Trebnja ali nisu pokušali da prodru. Posle podne otvarana je vatra na Dobrnič, a uveče je jedna četa izvršila na Dobrnič demonstrativan napad.

III bataljon imao je jednu četu u zasedi na Volčjim Jamama. Ona se sukobila sa neprijateljskom kolonom ali se morala povući zbog velike nadmoćnosti. Ostale dve čete nisu došle u dodir sa neprijateljem zbog suviše velike udaljenosti.

• Stanko Bavec  
7 Ivanka Mulec  
\* Tine Lipovec

IV bataljon se u 9 čas. ponovo sukobio sa neprijateljskim tenkovima kad je 6 neprijateljskih tenkova pokušalo da prodre prema Dobravi. Tom prilikom je veliki neprijateljski tenk našao na minu koja ga je prevrnula i uništila. Pritom su poginula 3 neprijateljska vojnika, među njima jedan oficir. Zaplenjen je bio tenkovski top 20 mm sa većom količinom municije, 2 tenkovske mitraljeze sa 2.000 metaka, 2 pištolja i nešto bombi. Neprijatelj je reagovao otvaranjem jake topovske vatre na položaje. Te položaje je bombardovao i mitraljirao i iz vazduha. Dva druga bila su tom prilikom lakše ranjena od mine. Jedinice toga bataljona noću su ponovo izvele demonstrativni napad na Dobrnič i na taj način prisiljavale posadu na stalnu pripravnost.

26. VII I bataljon nalazio se u rezervi na položajima Liseca i nije došao u dodir sa neprijateljem.

27. VII II bataljon nalazio se na istim položajima kao prošlog dana. Dve čete su u ranim jutarnjim časovima pucale na voz kod Trebnje. Isto je ponovila 3 četa oko 9 časova. 1 četa je držala pod vatrom Talijane, koji su prodirali prema Preski. Neprijatelj je gađao topovima položaj ispod Repča. Bataljon se uveče prebacio na Gornji Vrh.

IV bataljon se u 10 čas. sukobio sa neprijateljem koji je prodirao iz Dobrniča u tri pravca, naime u pravcu Zeleznog na levi bok, frontalno, potpomognut sa 6 tenkova, i na desnom krilu u pravcu kote 293, gde mu je pošlo za rukom da prodre na mesto gde su se jedinice ZDO-a povukle i gde je ostao na položaju komesar Črt iz 3 čete sa 6 drugova. Oni su ipak, neko vreme, zadržavali neprijatelja i naneli mu prilične gubitke. Bataljon smo povukli preko puta na položaje oko sela Podlipa pošto je postojala opasnost da bude opkoljen i jer je sav I bataljon bio angažovan u napadu na neprijateljsku kolonu iznad sela Reber.

2. VII I bataljon je stigao u tri časa ujutru na položaje oko sela Podlipa. Odavde on je pošao oko 10 časova sa zadatkom da zaposedne položaje na kojima se prošlog dana nalazio IV bataljon iznad sela Korita. To mu nije pošlo za rukom jer je neprijatelj držao položaje čvrsto u svojim rukama, pa je zauzeo položaje istočno od sela Dobrava, koje je držao do 11 časova uveče, kad je stiglo naređenje za pokret.

II bataljon nalazio se na položajima na koti kod Gornjeg Vrha sa obezbeđenjem kao prošlog dana. Pre kiše bataljon se povukao u Gornji Vrh. Uveče je jedna četa sa minerskim vodom otišla u akciju na prugu ali nije imala uspeha jer je neprijatelj držao prugu pod suviše jakom stražom. 2 četa zašti-

mitraljeza radi potreboene municije da uradite borbo nekoliko desetka in obsegava naprijedeljiv s bombami. A tega vplivala situacija, borba se je vrnila na samem robu kote. Početna zadidna so se izradi v bošču komandir z. cete pxti tovarij Stane, ki je bil upan, njegov namestnik fow. Marko, ki je bil ranjen ter ranec podlegal, dobiti je bilo, ki je padal, komisarka tcv. Jevanka in p. mitraljezci Gveto in Gruden, ki je počet, ter namestnik komandirja 3. cete tov. Jane. Nove zne bogata je bila divilnim prebivalstvom zelo ugodno uplivnil, ter so muili domačim in venci kaže (spec) našim borcem res dobro hrano, katero so sema skuhali. Komandir iz letenca, ki je prinesel drugi dan na počaj tovarij 1.000 ciglar. Med Italijani je bila voda, borba velik poplazamer drugi dan kljub temu, da bi moral napeti, da nima vedenovanje kote, niso želi nego so za zategnjivo podatki na vedenovanje. Konec je bila navedenak ni prislo do nobene nujice.

IV. bataljon je ta dan okrog 11.00 vzdolj sredine obsega Trebrij Dobravil 11 tankov. Popoldne ob 1. uri stregli dan, ki je splošno v formi okrog 400 sovražnih vojakov in sedež stavilne ur. Iri prodolžili napad in cinljivo in malo tank odgovodnosti, ki mališljivo vojnico in sorte. Ob 1. uri so tanki nepravili impadi proti Dobravi pa so jih edinice tega bataljona r ogledu izstojnimi razvila razred. Ponovno so se 20.00 ur poskušili pridrijeti, ki so bili uspet odbiti. Komandir bataljona obstreljeval sovražno posadko v Dobrniču in jo vogniljal.

26. VI. je bil 3. bataljon v rezervi na pologajih Lice. Ob 10.30 urid smo dobili sporočila da protire koleno 12 tankov in okrog 1.000 mč iz smeri Sela-Sumberk proti Dobrniku, ki jih so bila pogli na dve cete I. bataljona, ki sovražno koleno vognilja pridružje na loputno, edinice tega bataljona so z sovražno koleno sporadično nego vsaj do kratek. Borba je trajala do večera.

Sovražnik je imel vzdolj, vodimo število na zmanjšati, niso niso imeli izgub.

II. bataljon je poravnalo s poveljali vzdolj uradni uradni in Rečka ter opazovalnicami proti etajam in Dobrniču. Italijani so pomagali izhajti iz Trabnjega vendar niso poskušali prodrijeti. Popolome je bilo obstreljevanje Dobrniču, zvezar z eno čete kontravativno napad na Dobrnič.

III. bataljon je imel eno četu v rezervi na Voldjih jemah, ki se je udatila s sovražno kolono pa sa je gorale vsele velike premudi umakniti. Ostali cete radi prevelike oddaljenosti nista prišli v stik s sovražnikom.

I. bataljon je se je ob 9.00 ponovno spopadel s sovražnimi tanki, ko je 6 vrednih tankov poskušalo proti Dobravi. Pri tem je vzdolj sovražni oklepjanji vozilje naredil, da ga je pre vzdolja in umicje. Pri tem so bili ubiti 3 sovražni mč, med njimi en oficir. Repljenje je bil čudovski top, 200 m/a s 2000 km. umicijo, 2 plise in 1000 km. Sovražni je reagiral z 2000 km. topovnega oguma po položajem, katero je ta počasno bombardiral v Dobrnič in obstreljal. Pri tem so bila dva tovariša leže ranjeni od koga je bila modrije edinice tega bataljona ponovno denonstrativno napadla Dobrnik, ki so vedenovanje s tem stalno pripravljali posadko.

Ob 11.00 urid je bil IV. bataljon v rezervi na pologajih Lice, ter ni prišel stik s sovražnikom.

27. VI. ob 11.00 urid III. bataljon na istih položajih kot predenji dan, dve čete so vzdolj obstreljevale uradni uradni uradni, isto je ponovila II. bataljon ob 9.00 urid. 1. četa je obstreljevala obrežje Italijanov v smeri Presece. Sovražnik je s topovi obstreljeval ponovno ispod Repeca. Zvezar je fe bodočim umaknil na Gornji vrh.

IV. bataljon je imel ob 10h spopad s sovražnikom, ki je prodiral iz obrnje vzdolj smerjal in sicer proti dolzemam na levu bok frontalno s omogočjo podpora s teh tankov ter na desnu krilu proti Koti 293, kjer mu je spalo da je prodral, kjer so se edinice Z.D.O.-ja umaknile iz so ostali na poziciju 1/2. 3. cete komisar Crt s 6 tisti tovariši. Kljub temu so sovražnika takoj zaračevali in mu zdrali precejšnje izgube. Zaradi nevravnosti obkrožje in ker nismo je bil ves I. bataljon angažiran pri napadu na sovražno lomo nad Reberjo, smo bataljon umaknili preko česte na položaje okrog veni

tila je kantonman. U 10 časova uveče neprijatelj je gađao teškom artiljerijom iz Trebnja Gornji Vrh. Jedna teška granata pogodila je šupu u kojoj su noćivali naši drugovi. Tom prilikom poginula su 4 druga, dok su dvojica teže, a trojica lakše ranjeni.

III bataljon imao je jednu četu kod I bataljona. Pošto nije mogla da se spoji sa glavninom bataljona, ova četa je došla zajedno sa I bataljonom u selo Podlipa, odakle je bila poslata u zasedu na Zaliseč. Ostalom bataljonu bilo je javljeno da se prebaci na položaj Liseca čim ga na dotadašnjim položajima zameni Druga brigada. Zbog prodora neprijatelja putem iz Dobrniča prema Žužemberku više nismo imali vezu sa bataljom.

Ujutro je IV bataljon htio da zaposeđe stare položaje, ali mu to nije bilo moguće jer ih je držao neprijatelj. Pokušavao je da protera neprijatelja sa položaja ali mu to zbog nadmoćnosti neprijatelja nije pošlo za rukom. Zbog toga je zaposeo položaje između Podlipe i Dobrave i sprečio neprijatelju prodor prema Podlipi. Uveče u 23,30 časova primili smo naredenje za pokret na nove položaje pa smo sa I i IV bataljonom krenuli na Kal gde smo preuzeли ranjenike II bataljona.\*

29. VII u 5 časova ujutro krenuli smo iz Kala prema Trebnjem Vrhu, gde nam se priključio i II bataljon, sa kojim smo produžili put za Prvu brigadu<sup>10</sup> preko Grmade, Luža, prema Gornjem Šumberku. Bile su nam dodate i prateće čete I i II divizije." U 10 časova pre podne prešli smo drum Trebnje — Dobrnič. Petnaest minuta posle prelaska druma stigla je od Dobrniča neprijateljska patrola od dva tenka i jednog blin-diranog kamiona, koji su ispalili nekoliko rafala na nas a zatim krenuli sa puta u suprotnom pravcu prema selu Luža. Odmah zatim počela je da nas gada artiljerija iz Trebnja i Dobrniča. Zaustavili smo se na položajima oko Babne Gore i otpočeli sa pripremama za večernju akciju (napad na Sela pri Šumberku). Pošto su za tu akciju bili određeni I i IV bataljon, komandanti bataljona i njihovi zamenici pošli su sa štabom brigade i I oper. zone u izviđanje na tvrđavu Šumberk, gde je držala zasedu II brigada. Neprijatelj je bombardovao te položaje iz vazduha i gađao ih artiljerijom. Pošto zbog zakašnjenja brigade akcija nije bila moguća, III bataljon preuzeo je zasedu III brigade i sa IV bataljonom zaposeo položaje oko Gornjeg Šumberka. I i II bataljon zaposeli su položaje oko Orlake.

» Vidi dok. br. 72, 152, 153, 154, 155 i 164.

<sup>10</sup> Udarna brigada »Tone Tomšič«

<sup>11</sup> Četrnaesta i Petnaesta divizija NOV i POJ

30. VII izvršena je blokada uporišta a u sumrak izvršili su napad I i IV bataljon. Dok su komandant brigade i njegov zamenik sa komandirom prateće čete i minerima tražili odgovarajuće mesto za nameštanje topa, neprijatelj je ispalio tri mine koje su ranile komandanta brigade, njegovog zamenika i jednog druga minera. Napad na uporište nije uspeo jer se neprijatelj suviše dobro pripremio i, čim ih je primetio, otvorio strahovitu vatru iz pušaka, mitraljeza i bacača, tako da je bilo nemoguće približiti se. Neprijatelj je topovima iz okolnih uporišta gađao čitavu noć naše položaje.

31. VII naši bataljoni prebacili su se na polazne položaje; ostala je samo blokada uporišta. Celog dana vladala je grobna tišina na čitavom sektoru. Tek u večernjim časovima pojavio se avion koji je mitraljirao i bombardovao naše položaje.<sup>12</sup>

Prema našoj proceni i podacima koje su dobili naši obaveštajci, neprijatelj je u gore pomenutim borbama sa našom brigadom (II bataljon) imao 40 mrtvih, od toga 6 oficira, 17 teško i veći broj lakše ranjenih. Podaci o borbama koje su vodili drugi bataljoni nisu nam poznati. Uništena su bila dva tenka, zaplenjen jedan top, dva mitraljeza, 3 pištolja, jedna puška, jedna oficirska torba i uniforma i veća količina razne municije. Naši gubici iznose: 8 mrtvih, 7 teže i 18 lakše ranjenih.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
Janko Rudolf

Komandant  
si. otsutan

" Vidi dok. br. 72, 157, 158, 160, 161 i 163.

**POZIV GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 6  
AVGUSTA 1943 GOD. ZAVEDENIM SLOVENCIMA<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE**  
Na položaju, 6. VIII. 1943

**POZIV**  
*zaslepljenim Slovencima*

Padom Musolinija slomljena je osovina Rim — Berlin. Svakom poštenom Slovencu danas je jasno da će spas slovenačkog naroda obezbediti jedino najaktivnija borba čitavog naroda protiv okupatora, u prvom redu protiv Nemaca. Sve laži belogardističkih vođa, narodnih izdajnika, danas su očigledne i razgolićene.

Oni su računali na pobedu osovine Rim — Berlin. Ovaj račun je danas očigledno propao. Ova prevara je raskrinkana.

Računali su da će ih Englezi pomagati u borbi protiv slovenačkog naroda. Pretstavnik engleske vojske pri Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, major Džons, javno optužuje Belu gardu zbog njenog izdajstva i poziva čitav narod u zajedničku borbu pod rukovodstvom NOV i PO Slovenije protiv okupatora, protiv Nemaca, protiv Bele garde. Kao što Englezi pozivaju preko londonskog radija sve u borbu protiv Nemaca, tako je i njihov pretstavnik kod nas, major Džons, pozvao vas i čitavu talijansku vojsku da predajte oružje partizanima za borbu protiv Nemaca. Dve talijanske divizije u Crnoj Gori već su predale oružje jedinicama Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije.<sup>2</sup> Dakle, danas je raskrinkana i prevara o engleskoj pomoći narodnim izdajnicima i Beloj gardi.

Krajnje je vreme da predate oružje partizanima i Vi koje su narodni izdajnici prevarili da se prihvate tuđinskog oružja protiv svog naroda.

Pošto hoćemo da učinimo sve kako bismo sprečili bratobilački rat i jer znamo da ste ostali u svojim srcima uvek Slovenci, nedvosmisleno

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Odnosi se na divizije »Taurinenze« i »Venecija«. Vidi tom III, knj. 6, dok. br. 114.

*izjavljujemo:*

1) Onome koji preda oružje pretstavnicima NOV i PO Slovenije neće se ništa desiti. On će moći da slobodno ode svojoj kući.

2) Vrata za stupanje u našu vojsku otvorena su svima koji su uvideli prevaru i greh koji su počinili prema slovenačkom narodu stupajući u redove Bele garde i žele da isprave time što će uzeti oružje u ruke i poći u borbu za konačno oslobođenje i ujedinjenje slovenačkog naroda pod rukovodstvom NOV i PO Slovenije.

Hitlerovi fašisti pokušaće da nastave sa svojim divljastvom prema slovenačkom narodu. Prva dužnost svakog sve-snog i poštenog Slovenga jeste da stavi sve svoje snage na raspoloženje borbi za potpuno uništenje fašizma. Jedino u tome je spas slovenačkog naroda. Uz Sovjetsku armiju, koja već dve godine zadaje glavni udarac Hitlerovoj vojsci i koja je prošla, kroz sjajne pobeđe kod Staljingrada i poslednjih dana kod Orela i Bjelgoroda, u odlučujuću uništavajuću ofanzivu, i uz saveznike Englesku i Ameriku, koje su invazijom na Siciliji prešle u odlučujuću fazu borbe za slom fašizma, u Sloveniji se bori čitav slovenački narod pod rukovodstvom Osvobodilne fronte slovenačkog naroda i u redovima NOV i PO Slovenije.

Zato danas čine najveći zločin prema narodu oni koji žele da produže bratoubilački rat, koji pokušavaju da Belu gardu oboje plavom bojom<sup>3</sup> i pričaju o nekakvoj »regularnoj jugoslovenskoj vojski«, razbijajući na taj način jedinstvo naroda. U Sloveniji i Jugoslaviji postoji samo jedna regularna vojska, a to je:

*Narodnooslobodilačka vojska Slovenije, sastavni deo Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i njenih partizanskih odreda.*

Ova vojska već dve godine vodi žestoku i žilavu borbu protiv svih mogućih neprijateljskih vojski: nemačke, talijanske, mađarske, bugarske i raznih janičarskih bandi Nedića, Pavelića, Mihailovića i Bele garde u Sloveniji. Onaj koji danas stvara nove vojne jedinice pod kakvom bilo bojom i firmom van redova NOV i PO Jugoslavije, razbija jedinstvo naroda, služi neprijateljima naroda i produžuje život do smrti ranjenoj hitlerovskoj gamadi.

<sup>a</sup> Vidi knjigu Franček Saje: »Belogardizem«, II izdanje, Ljubljana 1952, str. 543—578.

Zato Vam se obraćamo:

Razmislite i progledajte! Pridite NOV i PO Slovenije!  
**Borite** se protiv sviju koji bi pokušavali da Vas ponovo varaju  
plavom gardom i drugim izdajničkim bojama! Isterajte izdaj-  
**nike** iz svojih redova!

Predajte oružje NOV i PO Slovenije!

Stupajte u redove NOV i PO Slovenije!

**Živila** Narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi  
**Jugoslavije!**

Ziveo Vrhovni komandant Tito!

Za Glavni štab NOV i PO Slovenije

Politkomesar

Komandant

#### BR. 52

#### IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 8 AVGUSTA 1943 GOD. SEKRETARIJATU CK KPJ O PRI- PREMANJU OFANZIVNIH AKCIJA I VOJNO-POLITICKOJ SITUACIJI U SLOVENIJI<sup>1</sup>

GLAVNI STAB  
NOV I PO SLOVENIJE

8 avg. 1943

SEKRETARIJATU CK KPJ  
u ruke drugu Krištofu<sup>2</sup>

Primili smo tvoj telegram kojim nas izveštavaš o odluci  
Vrhovnog komandanta druga Tita o promeni naziva divizija  
i o akciji na Zidan Most.<sup>3</sup> U vezi sa time javljamo:

1. Upravo su se vratili kuriri koje smo poslali u Štajerski  
odred za podatke koji se tiču Zidanog Mosta. Vratili su se sa  
sledećim podacima: posada u samom Zidanom Mostu je poja-  
čana. Nemci su zaposeli stare jugoslovenske utvrđene položaje  
na visinama oko Zidanog Mosta. Na tim položajima postavili  
su dve protivavionske baterije. Na pruzi Židani Most — Celje  
koncentrisali su vojsku od oko 1.500 ljudi isključivo za odbranu  
pruge. Neposredna odbrana mostova je približno ista kao što

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Edvard Kardelj

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 62.

je i bila, ojačana sa po jednim teškim mitraljezom na svakoj strani mosta. Posada u Radečama nije se promenila. Obzirom na to preduzeli smo sledeće: dogovorili smo se sa majorom Džonsom o organizaciji neophodnog novog transporta veće količine eksploziva (dosadašnji smo već toliko podelili da nam rezerve nikako ne bi bile više dovoljne za tu akciju). A štabu XV divizije (II divizije), koji se trenutno nalazi na sektoru Trebelno — Čatež, dali smo sledeća uputstva:

- a) On treba da odmah ponovo prokontroliše podatke koliko je utvrđen sam Zidani Most i da zajedno sa Stajercima razmotri sve mogućnosti za likvidaciju posade u Zidanom Mostu, za rušenje tamošnje stanice sa železničkim uređajima i za rušenje mostova u slučaju da dobijemo blagovremeno dovoljnu količinu eksploziva.
  - b) Istovremeno štab divizije treba da pripremi akciju na Litiju. Zato treba da prikupi potrebne podatke u svrhu likvidacije nemačkih posada u Litiji i Smartnom i rušenja železničkog mosta.
  - c) Odmah u toku sledećih dana divizija treba da izvrši napad na železničku stanicu u Lazama, uništi tamošnje stanice i železničke uređaje, likvidira nemačku posadu koja se nalazi u drvenim barakama bez ikakvih utvrđenja i isprazni tamošnji vojni magazin.
2. U štab I divizije (XIV divizije) šaljemo Tomaža<sup>4</sup> (koji se pre nekoliko dana vratio iz Primorske) sa zadatkom da ustanovi sve mogućnosti za napad na Borovnicu. Naime, XIV divizija krenula je pre nekoliko dana u pravcu Mokrec — Ljubljanski Vrh.

3. Kako vidiš već iz gornjeg, ostavili smo žužemberšku teritoriju i poslali divizije, svaku posebno, na nov teren. Na to nas je prinudila nova situacija, u prvom redu potreba za prenosom težišta naših akcija na rušenje pruge da bi se sprečavao brz odlazak Talijana sa naše teritorije i nemački transport u severnu Italiju. Istovremeno, time će se naše divizije približiti, jedna Štajerskoj, druga Gorenjskoj i Primorskoj, te ćemo na taj način, obzirom na posebna uputstva koja smo ponovo poslali Stajercima, Primorcima i Gorenjcima, moći ubrzati prelazak njihovih brigada u sastav naših divizija.

4. Pošlo nam je za rukom da organizujemo razgovore sa Cerutijem.<sup>5</sup> I to nas je navelo na gornju pregrupaciju naših

\* Dušan Kveder

<sup>5</sup> Na inicijativu komandanta italijanske divizije »Isonzo«, generala Cerrutti-a, došlo je do kontakta između njega i predstavnika Glavnog

**snaga** jer izgleda da ćemo i tim putem omogućiti, odnosno olakšati prenos težišta naših akcija protiv Nemaca. Razgovori su tek u toku. Izvestićeemo Te čim dobijemo tačnije podatke.

5. Plava garda je u poslednje vreme ispoljila veliku aktivnost. Naš ZDO<sup>6</sup> je uspeo da zarobi 17 plavogardista, među njima 9 ideološki izgrađenih sredinaša — mihailovićevaca, koji su prestavljeni štab jednog od četiri plavogardistička odreda (i to štab Štajerskog odreda) koje oni organizuju u Sloveniji. Kod tih plavogardista našli smo vanredne dokumente za političko raskrinkavanje Plave garde. Dali su javne izjave protiv Novaka, pisali pisma plavogardistima i pružili nam u potpisanim izjavama vanredan materijal, u prvom redu protiv Novaka.<sup>7</sup> Primećuje se da se kako voćstvo Plave tako i voćstvo Bele garde sasvim raspadaju. Do ruke su nam došla i pisma koja svedoče o tom raspadanju i o njihovim međusobnim razmoricama. Sve te dokumente izdaćemo u obliku posebne brošure. Došli smo i do podataka koji će XIV diviziji omogućiti, ako bude umela da spretno manevriše, i vojno uništenje glavnog jezgra Plave garde koje se nalazi u Otočecu ob Krki.

6. Iz Primorske nam je stigao Tomaž. Dok su politička situacija i stanje političke organizacije zadovoljavajući i izgleda da je bio preteran naš strah u vezi sa Primožem,<sup>8</sup> stanje vojske mnogo je lošije nego što smo mislili. Po svemu izgleda da ćemo otuda moći dobiti svega oko 300 partizana.

Sa Tomažom je stigla iz Primorske nova grupa Engleza koja se spustila u Primorskoj 18. jula. To je neki poručnik Intellidžens servisa, Slovenac Lenščak, koji je bio u Londonu Krekov lični sekretar. Taj čovek nam je dao i dragocene podatke o prilikama među Jugoslovenima u Kairu i Londonu. On ima, kao i major, specijalnu vezu u prvom redu sa političkim odeljenjem engleske vlade, sa ministarstvom spoljnih poslova. Dosada je u London poslao dobre političke informacije. Osim toga je obećao da će dati i kod nas javne izjave sa svojim potpisom protiv delatnosti Kuhara i Kreka. Inače je prilično nesimpa-

**štaba NOV i PO Slovenije. Održana su dva sastanka u prvoj polovini avgusta 1943 u blizini Dolenjskih Toplica. Raspravljalo se o pasivizaciji ove italijanske divizije i o razmeni ranjenika i zarobljenika. Međutim, zbog suprotnih gledišta, prekinuti su pregovori, bez ikakvih rezultata.**

<sup>4</sup> Zapadnodolenjski odred

<sup>7</sup> Vidi: Franček Saje: »Belogardizem«, II izdanje, Ljubljana 1952, str. 562.

<sup>8</sup> Aleš Bebler

tičan čovek jer pokušava da, u odnosu prema nama, istrajno igra ulogu Engleza, mada je Slovenac.

7. Direktor\* nas je izvestio da se avionom želi spustiti na naš teren. U vezi sa tim dali smo zadat Tomažu da razmotri mogućnost takvog spuštanja u Sloveniji, a u Hrvatski Gl. štab šaljemo našeg oficira — ordonansa sa zadatkom da razmotri mogućnosti i organizuje takvo spuštanje na oslobođenoj teritoriji.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Sa drugarskim pozdravima

Politkomesar  
Kraigher Boris  
(M. P.)

Komandant  
Rozman Franc

P. S. Treba da ti javimo tužnu vest da su u borbama kod Sela pri Sumberku poginuli od topovske granate drugovi: Nande, Milovan i Dragan.<sup>1"</sup> Molimo, izvesti o tome Vrhovni štab.

• Radioveza sa Moskvom, obaveštenje se odnosi na spuštanje Sovjetske vojne misije.

" Ivan Kavčič, Milovan Saranović, Dragan Jevtić

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 8 AVGUSTA  
1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP SLOVENIJE  
ZA GORENJSKU O FORMIRANJU NOVIH JEDINICA GO-  
RENJSKOG ODREDA<sup>1</sup>**

**STAB GORENJSKOG ODREDA**  
Na položaju 8. 8. 43

**KARAULA »KOLUMB«**

Prema informacijama koje smo dobili iz Selske Doline javno mnenje govori o »Perovim« i »Crnogorčevim<sup>2</sup> vezama sa Gestapoom, kod pilane. Kažu da su to neki sami videli.

Pored toga i to da je »Pero« (Slobodan) izdao brigadu u Zirovskom Vrhu zbog čega je zatim usledila hajka itd.

Obaveštavamo vas o tome da biste kao odgovarajući forum u vezi sa tim učinili sve što je potrebno.

Što se toga tiče, mora se putem terenskih radnika preduzeti da se to na svaki način opovrgne kao neistinito pričanje, klevetanje naše vojske i funkcionera.

Prema poslednjoj reorganizaciji već su organizovane i ustanovaljene sledeće jedinice:

1 četa Jesenička (Jelovica — Pokljuka — Jesenice)

2 četa Kranjska (od Stola do Kokre)

1 minerski vod »Triglav« (Mojstrana — Radovljica)

3 „ „ »Grintovec« (Jesenice — Bohinj)

Drug Ljubo i Zvonko' će sada otići na teritoriju Loškog bat., gde će se organizovati 1 četa — Loška, minerski vod »Ratitovec« i transport za brigadu.

Ovde smo već sakupili ljude za transport. Sada, kada odlazimo u »Loški«, uspostavićemo vezu sa karaulom u Notranjskoj te istovremeno dati odn. poslati ovima ovde naređenje da krenu prema Loškoj četi. Kad transport bude sakupljen, ići će odmah napred »preko<sup>4</sup>. Svakako se nadamo da se neće ništa desiti što se desilo prošli put (Zirovski Vrh<sup>5</sup>). Gledaćemo da se stvar što bolje uredi.

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Pero Popivoda

<sup>3</sup> Anton Kržišnik i Anton Bertoncelj

<sup>4</sup> preko granice

Javite nam kada će se poslati napred oni »zabitnici« koji se nalaze kod druga Mirka. Kao što predviđamo krajem ove nedelje ide iz Loške čete gore pomenuti transport, zbog čega neka Mirko dotada otpremi dotične napred — ili neka sačeka drugi transport.

Kad se vratimo, moraćemo ponovo formirati Korušku četu, koja više ne postoji. Od 8 drugova, koliko ih je još ostalo posle raznih hajki, neki su otisli na teren a drugi u brigadu, itd.

Za sve to je najviše kriv drug Stric i neki drugi funkcioneri; pozvali smo ih sve na saslušanje. Naknadno ćemo Vas o tome detaljno izvestiti. Isto tako o toku i sadržaju saslušanja druga Strica i ostalih.

Smatramo da krvce treba najstrožije kazniti. Ako se krivcima dokaže ono (Stricu) što smo prema dosada sakupljenim informacijama dobili, treba ih bez daljeg likvidirati.<sup>6</sup>

Stare greške temeljito popraviti. Formiraćemo ponovo odgovarajuću četu i postaviti odgovarajuće funkcionere koji će umeti bolje rukovoditi i odgovarati zadacima koje postavlja današnje vreme. Formiraćemo i »transportni vod« koji će imati zadatak da prati nove borce, odn. nenaoružane, za brigadu. Tako da bude što manje grešaka i da se ne prave takvi propusti koji su se dosada činili.

Nadamo se da taj plan nisu poremetile poslednje hajke. Mišljenja smo da treba da organizujemo svaki korak u našem životu, borbi i radu.

Potrebni su nam novac i obveznice.

Drug Ljubo ima više stvari o kojima bi bilo dobro da usmeno razgovara i tom prilikom mogao bi uzeti i novac.

Možda bi se prilikom našeg boravka u Poljanskoj Dolini, kuda krećemo u sredu ili četvrtak, mogla uspostaviti veza.

Danas su partizani zauzeli Kropu. Posle 2 sata strateški su se povukli natrag u polazna uporišta.

Danas je bio miting u Kropi. Uspeo je sasvim kao što je bilo predviđeno — vrlo dobro.

Ipak vam mogu jednom javiti da je održan onaj miting o kome sam vam više puta govorio, a koji se zbog neprilika do danas nije mogao održati.

O tome, o toku mitinga, javićemo vam detaljnije u sledećem izveštaju.

Danas je stigao u Kranjsku četu ing. Ozvald Stane,<sup>7</sup> stari partijac. Zbog komunizma bio je zatvoren u Jugoslaviji a sada

<sup>8</sup> Anton Razinger je bio agent Gestapoa i kao takav osuđen na smrt i likvidiran.

<sup>7</sup> Osuđen na smrt 1949 godine kao agent Gestapoa.

u Dahau. Košta<sup>8</sup> ga poznaje. Izjavio je da bi voleo da govori sa PK. Javite o njemu 3 Kranjskoj četi.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Gor. odred:

Komandant  
Zvonko Planine

Politkomesar  
**Ljubo Sorski**

**BR. 54**

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 13 AVGUSTA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJSKU O STANJU I REORGANIZACIJI ODREDA<sup>1</sup>**

**STAB GOR. ODREDA**  
Na položaju, 13. 8. 43

**P. K. K. P. S. ZA GORENJSKU**

Celokupno današnje stanje G. O. iznosi 230 drugova. Od tih je 140 dr. naoružano, preostali broj je određen za transport koji će uskoro krenuti dalje.

Do danas se izvodila organizacija G. O. u smislu poslednje reorganizacije.

Organizovane su sledeće jedinice:

2 četa Jesenička ( ^ 4q ^

3 četa Kranjska (

4 četa Koruška otišla je, odn. otići će na svoju teritoriju (10 drug.)

1 minerski vod »Triglav« ,

2 minerski vod »Grintovec« , ä 15 drug.

3 minerski vod »Ratitovec« '

1 četa, Loška, obrazovaće se u najkraćem vremenu.

Posle organizovanja predviđenog transporta Stab odreda izdaće cirkularno pismo za štabove jedinica i drugovima G. O. u vezi sa životom, radom i borbom, tako da će naš rad i borba potpuno odgovarati zahtevima današnjeg vremena i svim budućim zadacima.

<sup>6</sup> Stane Bizjak

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi CK SKS.

Moralno stanje je veoma dobro što se tiče logorovanja, mitinga i rekvizicija; ali smatramo da će se ono čak udvostručiti u vreme najvećih iskušenja ili hajki.

Spisak jedinica, štabova, brojnog stanja, tj. detaljniji izveštaj o tome poslaćemo naknadno.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Gor. odred

Komandant  
**Zvonko Planine<sup>2</sup>**

Politkomesar  
**Ljubo Sorški®**

#### **BR. 55**

#### **IZVEŠTAJ ŠTABA UDARNE BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 14 AVGUSTA 1943 GOD. O RADU I AKCIJAMA BRI- GADE OD 1 DO 15 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

**STAB**  
**IV SNOUB »MATIJA GUBEC«**  
Položaj, 14. VIII. 1943

#### **POLUMESECNI IZVEŠTAJ**

1. VIII. 1943 Brigada se nalazila na položajima iznad Orlake koje je neprijatelj gadao artiljerijom i bombardovao iz vazduha čitav dan. Konferencija štabova bataljona o vojnim i političkim zadatacima i kritički pregled žužemberške akcije. II bat. otišao je posle podne u pomoć brigadi T. Tomšića, na koju su Taliani vršili pritisak na sektor Krušni Vrh — Babna Gora. Bataljon je zaposeo položaje kod Babne Gore i napao protivnika sa boka. Neprijatelj je pobegao i sakrio se u selu Selca, posle čega su se naši vratili na stare položaje. Zaplenili su 1 pušku i 300 metaka za tešku »Bredu«.<sup>2</sup> Uveče smo se

<sup>1</sup> Anton Bertoncelj  
<sup>2</sup> Anton Kržšnik

- prebacili na nove položaje oko M. Lipovca. Zbog loših vodiča pokret je trajao čitavu noć.
2. VIII. 1943 Na položaje oko M. Lipovca stigli smo u 5 čas. ujutro. Ljudstvo se pre podne odmaralo. Na konferenciji sa štabovima bataljona postavili smo nove rukovodioce na upražnjena mesta u četama. Posle podne vojno-politički rad sa ljudstvom. — Obezbeđenje smo davali u pravcu Žužemberka i Dvora. U toku noći rušili smo i minirali puteve Žužemberk — Straža, Zužemberg — Ajdovec i Žužemberk — Dobrnič.
3. VIII. 1943 Na starim položajima imali smo vojne vežbe sa ljudstvom (naročito sa minerima i bombašima) i političke časove. — Nastojeći da sklone preke na putu Žužemberk — Straža, nesrečnim slučajem našla su smrt 3 civila, dok su 2 bila teže ranjena jer su upalili minu na putu. Posle podne u štabu divizije bila je konferencija sa štabovima brigada o našim budućim zadacima. Ukida se I oper. zona i počinju da funkcionišu divizije. Uveče smo se prebacili na nove položaje oko sela Rihpoveca. Prilikom prelaska pruge II bat. davao je obezbeđenje sa dve čete (kod Sv. Ane).
4. VIII. 1943 Ujutro smo stigli na položaje oko Rihpoveca. Obezbedili smo pravce iz Mokronoga, Mirnske doline, Trebnja i Mirne Peči. Preko dana ljudstvo se odmaralo. Noću su manji delovi vršili otkup hrane.
5. VIII. 1943 Na starim položajima. Vojne vežbe i politički rad. Posle podne konferencija političkih komesarova sa političkim komesarom brigade. Osmatrali smo prugu Trebnje — St. Janž.
6. VIII. 1943 U 19 časova pokret I i III bat. na sektor Smarjeta — Vinji Vrh sa ciljem da ga prekontrolišemo i likvidiramo plavogradističke grupe koje se verovatno tamo negde nalaze. II bat. ruši železnički most na pruzi Ljubljana — Novo Mesto kod Mirne Peči.'

\* U biltenu komande Jedanaestog armiskog korpusa od 7 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija »Iscmzo« Usled eksplozije mine u noći 7-og oštećen je železnički mostić na 88,9 kilometru (ZV-CS Novo Mesto). Prelaz uspostavljen u 13 sati.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 1—7).

7. VIII. 1943 I i III bataljon kontrolišu sektor oko Vinjeg Vrha. Oba bataljona razvijaju se iz sela Strelac u čete i približavaju se iz više pravaca crkvi na Vinjem Vrhu. Postavili smo manje zasede na putevima Skocjan — Dobrava, Bela Cerkev — Otočec. Prekontrolisali smo čitavu šumu ali nigde nije bilo traga plavih. Posle izvršenog pregleda, I bataljon zaposeo je položaje oko Šmarjete sa obezbeđenjem prema Novom Mestu a III bataljon oko Orešja sa obezbeđenjem u pravcu Bela Cerkev, Škocjan. II bataljon se posle izvršene akcije na pruzi, gde je srušio žel. most kod Mirne Peči, smestio u selu Trebelno sa obezbeđenjem pravca od Trebnjeg, Mokronoga, Mirne Peči. Preko dana ljudstvo se odmaralo. Uveče smo održali, zajedno sa Cankarevom brigadom, miting u Šmarjeti, dok su manji delovi vršili mobilizaciju oko Šmarjete i Trebnja.
8. VIII. 1943 Ujutro, posle mise, održali smo miting ispod crkve u Šmarjeti. Sastanak sa štabovima bataljona zbog predviđene akcije na Belu Cerkev. Temeljita politička i vojna priprema za akciju. Štab brigade je pre podne osmatrao teren i izradio tačan nacrt uporišta. Posle podne bio je na osmatranju čitav komandni kadar. II bataljon prebacio se uveče na položaje oko Zbura sa obezbeđenjem pravca od Škocjana — Dobrave.
9. VIII. 1943 Poslednje pripreme za večernju akciju. — Talijani su posle podne bombardovali Šmarjetu, gde su bili smešteni naš I bataljon i štab brigade. Pogodena je tačno Karlovškova kuća u kojoj je bio smešten štab brigade, kojom prilikom je poginuo drug Sašo<sup>4</sup> iz brigadne tehnike a jedan drug lakše ranjen. Neprijatelj je istovremeno gađao artiljerijom naše položaje, kojom prilikom je poginuo iznad sela Orešje desetar iz III bat. drug Blatnik. U 21 čas. krenuli smo iz sela Strelac preko Družinske Vasi prema Beloj Cerkevi, koju je, prema zadatku, trebalo da likvidiramo. I bataljon imao je zadatak da likvidira crkvu, školu i Bevčevu kuću. On

se približio tim objektima sa jugozapadne, južne i jugoistočne strane. U 23 časa počeli smo napad. Bombaška i minerska odeljenja približila su se crkvi i Bevčevoj kući do same žice. Tada su Talijani zapalili senjak ispod crkve tako da je čitav prostor oko nje bio osvetljen. Naše jedinice morale su da se malo povuku zbog vanredno jake neprijateljske vatre iz bunkera ispod crkve. Hteli smo lakisminobacačem da iz crkvenog tornja isteramo teške mitraljesce koji su ometali naš napad, ali se pri tom zapalio crkveni toranj i crkva izgorela, što je ponovo osvetljalo čitav prostor oko neprijateljskih objekata i otežavalo nam rad. Neprijatelj se iz goreće crkve povukao iza crkvenog zida, gde je imao vrlo dobre položaje. Naši su minirali neku zgradu odmah do crkve, misleći da će im poći za rukom da dođu do crkve, ali to nije bilo moguće. Kad je III bataljon likvidirao bunker ispod Zorkove kuće, deo I bat. uspeo je da pređe žicu, ali je bilo suviše malo vremena da bi mogli doći do Bevčeve kuće i minirati je. — III bat. imao je zadatak da likvidira mlekaru, župnički i prosvetni dom i bunkere u blizini ovih zgrada. On se približio selu u isto vreme kao i I bataljon ali je napadao neprijateljske objekte sa severne i severoistočne strane. Oko župničkog doma bio je isti slučaj kao sa I bat. Zbog osvetljenog prostora nije bilo moguće doći do žice. Da bi olakšali pristup sa te strane, gadali smo topom jedanput u crkveni toranj i tri puta u župnički dom. Svi pogoci bili su puni ali uprkos tome nije bilo moguće približiti se, jer topom nismo mogli uništiti bunkere pored župničkog doma. Uspeli smo da se probijemo preko žice sa istočne strane i da pomoću bombaških odeljenja likvidiramo bunker ispred Zorkove kuće i bunker pored senjaka kod drvenog odbranbenog zida na severnoj strani. Do ostalih objekata nije bilo moguće približiti se. II bataljon imao je zadatak da sa jednom četom likvidira bunker ispred mosta u Dragi i da uništi most dok je bio sa dve čete u rezervi u Družinskoj Vasi. Mostu

se približio od Družinske Vasi od zapadne strane uz Krku. Odmah, dok smo se približavali, protivnik je otvorio iz bunkera jaku vatru na koju nismo odgovorili nego zaposeli kuće i druge pogodne tačke. Ali belogardisti nisu ostali u bunkeru nego pobegli preko Krke na desnu obalu. Naši su odmah srušili bunker i počeli rušiti most koji su pred jutro zapalili a sa jednom desetinom sprečavali neprijatelju gašenje. — Ujutro, pred samu zoru, povukli smo se sa svim našim snagama na stare položaje oko sela Zbure, Orešje i Gorenje Vasi sa obezbeđenjem pravca od Mokronoga, Škocjana, Dobrave i Bele Cerkve. — U toku čitave akcije imali smo 2 teže ranjena druga (od kojih je jedan umro) i 4 lakše ranjena druga. Gubici neprijatelja nisu nam poznati. Prema naknadnim vestima imao je oko 16 mrtvih i dosta ranjenih. — Likvidirali smo 3 bunkera, srušili i zapalili most i izgorela je crkva koju je zapalila naša mina.<sup>5</sup>

10. VIII. 1943

Davali smo obezbeđenje prema Škocjanu, Mokronogu i Krki. Posle podne su Talijani — oko 500, sa tenkovima, dva brzometna topa i više minobacača — pokušavali da dođu preko Krke u pomoć posadi u Beloj Cerkvi. Ukrcale su se na nekoliko čamaca. Kad su bili na sredini reke, udarili smo na njih automatskim oružjem i proterali ih natrag na desnu obalu Krke. Oni su ponovo pokušali da prodru na našu stranu, ali smo ih uvek odbijali i izdržali na položajima uprkos jake topovske i minobacačke vatre. Tek kad smo se povukli zbog prebacivanja na nove položaje, Talijani su u koloni po jedan gazili Krku kod Kronovog. — Uveče smo izvršili pokret na nove položaje severno od Trebelnog i Zabukovja sa obezbeđenjem pravca prema Mokronogu i Novom Mestu.<sup>6</sup>

11. VIII. 1943

Na nove položaje stigli smo u 2 sata ujutro. 2 četa I bat. transportovala je ranjenike u bolnicu. Uveče je otišla po jedna četa svakog bataljona na prugu sa zadatkom da tamo likvidiraju voz. Uspeh je imala jedino četa II bata-

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 168.

ljona koja je kod Mirne Peči izbacila iz koloseka lokomotivu i 1 vagon<sup>7</sup> Saobraćaj je bio prekinut 9 časova. III bataljon uopšte nije došao do pruge zbog suviše gusto raspoređenih bunkera, dok I bataljon nije dobro izvršio miniranje, tako da je eksplodirala samo kapisla. Manji delovi svakog bataljona izvršili su mobilizaciju u selima Pijavice, Kaplja Vas, Tržišće, Malkovec.

12. VIII- 1943 Vojno-politički rad u prvom redu sa novim borcima. Četa i vod II bataljona otišli su uveče da izvrše otkup u trgovinama u Krmelju. Otkup je uspeo i neprijatelj nije intervenisao uprkos tome što su naši morali u selo kroz bunkere. Istovremeno su vršili i mobilizaciju. Ostala dva bataljona vršila su mobilizaciju u Martinjoj Vasi i oko Zdinje Vasi. Minersko odelenje I bataljona bilo je ponovo na pruzi. Izbacili su iz koloseka dva vagona i prekinuli saobraćaj za 8 časova.<sup>8</sup>
- ]3. VIII. 1943 Vojno-politički rad. Konferencija sa štabovima bataljona o akciji na Belu Cerkev i o tekućim zadacima. Noću je pošla po jedna četa iz svakog bataljona da vrši otkup pšenice u okolini Trebnja, Mirne Peči i Smarjete. II bat. izvršio je mobilizaciju na Slančjem Vrhu. Uveče dobro uspeo miting II bataljona u Laknicama.
14. VIII. 1943 Vojne vežbe i politički rad, posebni politički časovi sa mobilisanim drugovima. Uveče manje jedinice vrše otkup hrane.
15. VIII. 1943 Ujutro, posle mise, miting ispred crkve na Trebelnom. Dva bataljona odlaze posle podne da prate, transport u bolnicu. Pokret II bataljona na položaje oko Moravča.

<sup>7</sup> Vidi dok. br. 170.

<sup>8</sup> U biltenu komande Jedanaestog armiskog korpusa od 13 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija Isonzo« eksplozijom mine pri prolasku voza-radiionice prekinuta železnička pruga i zaštitni vagon skliznuo sa šina. Saobraćaj odmah uspostavljen. « (Original u arhivi Vojnoistoriskog

IZVEŠTAJ O BROJNOM STANJU UDARNE BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 1 DO 15 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>

BROJNO STANJE

IV SLOV. N.O.U. BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 1.—15. VIII. 1943

J e d i n i c a	po spisku		otsutnih		na lice		dosadašnji gubici			
							mrtvih		ranjenih	
	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih
Štab brigade	23	1	1	—	22	1	1	—	—	—
I bat.	168	7	25	1	143	6	1	—	1	—
II bat.	189	6	24	—	165	6	—	—	—	—
III bat.	173	9	21	3	152	6	1	—	3	—
Ukupno	553	23	71	4	482	19	3	—	4	—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar  
Tinč Gojčić<sup>2</sup>

Komandant  
Stane Potočar

(Obrazac 3. Tehnika Gubčeve brigade).

<sup>2</sup> Zvonko Vrečko

**VESTI OTSEKA ZA PROPAGANDU I STATISTIKU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 16 AVGUSTA 1943  
GOD. O USPESIMA NOV I PO SLOVENIJE OD 9 DO 13  
AVGUSTA<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB NOV i POS  
OTSEK ZA PROPAGANDU I STATISTIKU  
16. VIII. 1943**

**USPESI NAŠE VOJSKE OD 9 DO 13 VIII**

XIV divizija, koja je krenula u Notranjsku sa zadatkom da čisti teren od okupatora i domaćih izdajnika, naišla je na putu na talijansku zasedu- I brigada<sup>2</sup> ove divizije napala je zasedu i proterala je sa položaja. Protivnik je imao tom prilikom oko 50 mrtvih i ranjenih. Jedan bataljon I brigade naišao je nekoliko dana kasnije na jaku talijansku kolonu koja se dala u bekstvo čim je ovaj bataljon ispalio prve metke. Otada Talijani i belogardisti uopšte ne napuštaju svoje položaje.<sup>3</sup>

IV brigada XV divizije napala je 9. VIII belogardističko uporište u Beloj Cerkvi. Uništena su bila tri neprijateljska bunkera iz kojih su belogardisti delimično pobegli a delimično su poginuli. Prilikom ovog napada poginulo je 16 belogardista a 20 njih bilo je ranjeno.

I bataljon IV brigade napao je iste noći bunker i most u Dragi (na Krki). Belogardisti koji su čuvali most pobegli su iz bunkera na desnu obalu Krke. Naši borci su srušili bunker i zapalili most. Zaštitno odeljenje držalo je pod vatrom talijansku posadu koja je došla u pomoć iz Šent Jerneja, kojom prilikom je priličan broj Talijana našao smrt u Krki.<sup>4</sup>

*Akcije na železničke pruge*

6. VIII 2 bataljon IV brigade srušio je železnički most Ljubljana — Novo Mesto kod Mirne Peči.

11. VIII II bataljon IV brigade izbacio je iz koloseka lokomotivu i jedan vagon kod Mirne Peči i porušio priličan deo železničke pruge. Saobraćaj je bio prekinut 9 časova. 12. VIII

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Udarna brigada »Tone Tomšič«  
» Vidi dok. br. 165 i 167.

I bataljon IV brigade porušio je prugu i izbacio iz koloseka 2 vagona u blizini Krmelja kod Zdinje Vasi. Saobraćaj je bio prekinut 8 časova. 13. VIII II bataljon V UB<sup>5</sup> minirao je železničku prugu Sent Janž — Trebnje. Pruga je bila minirana na tri mesta sa namerom da se istovremeno uništi voz koji ide ovom prugom. Voz je stigao oko 15 minuta pre šest posle podne. Tada su mineri upalili mine. Dejstvo je bilo neobično jako. Prva mina je pred samim vozom porušila prugu tako da mašinovoda nije bio u stanju da zaustavi lokomotivu, pa je ona skrenula na nasip. Odmah zatim eksplodirala je druga mina ispod lokomotive i sasvim je oštetila. Treća mina eksplodirala je ispod vagona i uništila kolosek i vagon. Voz je imao i dva oklopna vagona u kojima su se nalazili Talijani i belogardisti kao pravnja voza i nekoliko civila. U civilnom vagonu nalazio se i talijanski oficir koji se odmah posle eksplozije popeo u oklopni vagon i naterao vojnike na borbu. Jednog vojnika je ubio jer nije htio da puca. Zadnji oklopni vagon pružio je otpor odmah posle eksplozije. Ali iz topa je na oba vagona ispaljena po jedna granata koje su tačno pogodile cilj i naterale posadu da iskoči iz vagona, polegne na nasip i počne otvarati vatru, posle čega su naši borci u jurišu napali posadu i voz i proterali posadu sa nasipa. Jedan talijanski vojnik ubio je oficira koji je po svaku cenu htio da dalje pružaju otpor jer je video da ima nameru da pobegne a posadu ostavi, pa ma bila uništена. Naši borci su pohvatali sve što nije palo na bojištu, tako da se nije spasao nijedan čovek iz posade. Prilikom juriša odlično su se pokazali komandir Mito<sup>6</sup> i Milka,<sup>7</sup> politički komesar čete.

U toj akciji poginulo je 15 Talijana i poznati belogardista Cebularov (vulgo) iz Dečje Vasi. Poginuli su i ložač i kontrolor. Zarobljeno je bilo 19 Talijana i dva belogardista iz Rakovnika. Među zarobljenim Talijanima nalazi se i zloglasni kandidat Kole. Naši su civile, koji su putovali tim vozom, evakuisali i odmah poslali njihovim kućama, posle čega su zapalili voz koji je goreo 48 časova.

Plen je bio sledeći: 3 teška mitraljeza (dva »Fijata« i jedna »Breda«), dva laka minobacača, 72 mine, 120 ručnih bombi, 16 pušaka, 7 pištolja »Bereta«, preko 10.000 metaka za mitraljeze, 1.000 puščanih metaka, 7 pari novih cipela, 100 kg raži i nešto druge opreme.

Naši nisu imali gubitaka.

<sup>4</sup> Udarna brigada »Ivan Cankar«

<sup>5</sup> Svetolik Jovanović

<sup>6</sup> Milka Sobar, narodni heroj. Poginula 17 avgusta 1943 god. kod Sv. Križa, iznad Litije.

U 19 časova Talijani su prodrli pod zaštitom 10 tenkova na mesto gde je bila izvršena akcija, ali su naše jedinice u međuvremenu već otišle na svoje nove položaje.<sup>8</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

**BR. 58**

**VESTI OTSEKA ZA PROPAGANDU I STATISTIKU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 20 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA NOV I PO SLOVENIJE OD 12 DO 20 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB NOV i PO-S  
OTSEK  
ZA PROPAGANDU I STATISTIKU  
Položaj, 20.VIII.1943**

**USPESI NASE VOJSKE**

Noću od 12 na 13.VIII i 13 na 14.VIII pošla je jedinica I UB<sup>2</sup> XV divizije<sup>3</sup> na rušenje pruge Ljubljana — Trst između Verda i Logateca. Zbog nedovoljnih priprema oba puta bezuspšno.

Iste noći II UB<sup>4</sup> prešla je prugu Ljubljana — Trst s namerom da likvidira uporišta kod Smrečja (15 bg) i Sv. Trije Kralji i sa momentanim udarom zapleni u Zirima nekoliko hiljada cipela namenjenih nemačkoj vojsci. Usled nedovoljne konspiracije bila je otkrivena i morala se, zbog jake topovske • i minobacačke vatre, od koje je bilo 10 ranjenih, i neprijateljskih koncentracija povući na polazne položaje.

Noću od 14 na 15.VIII jedinice iste divizije napale su uporište u Sobočevu (17 bg), Niževecu (5 bg), Brezovici (15 bg).

» Vidi dok. br. 71, 171 i 173.

\* Potpis nečitak

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Udarna brigada »Tone Tomšič«

<sup>3</sup> Pogrešno, treba: XIV divizije.

<sup>4</sup> Udarna brigada »Ljubo Sercer«

Ohonici (9 bg), Prelovcu (3 bg) i Produ (45 bg) sa sledećim uspehom: u Brezovici i Ohonici zarobljeni svi belogardisti, u Niževecu ubijena 3 belogardista, ostali su proterani. U Sobočevu neprijatelj je bio proteran iz kuća u svoje utvrđeno uporište, kojom prilikom je poginuo 1 belogardist. Uporištu su zadati teški gubici topovskom vatrom. Naši gubici: jedan mrtav, dva ranjena. Napad se nastavlja. U Produ naša jedinica uspela je da minira kuću, koja je bila utvrđena, i nanese teške gubitke. Ukupno je u tim borbama bilo zarobljeno 20 belogardista, zaplenjeno: 22 puške, oko 1.500 metaka, bombe, ratna oprema i znatna količina hrane.<sup>5</sup>

Istovremeno je u okolini Rakitne VII U.B.<sup>6</sup> vodila uspešne borbe sa belogardistima koji su hitali u pomoć.

14.VIII do 15.VIII minerski vod minirao je prugu između Verda i Borovnice, uništio lokomotivu sa 20 vagona i prekinuo saobraćaj za 24 sata.

Iste noći je minerski vod I U.B. razorio prugu između Borovnice i Preserja.<sup>7</sup>

Jedinice XV divizije uništenjem voza (13.VIII) prekinule su sav promet Mokronog — Trebnje.<sup>8</sup>

15.VIII na istoj pruzi uništile su lokomotivu sa dva vagona za snabdevanje Italijana na položajima i proterali Italijane iz vagona natrag za Trebnje.<sup>9</sup>

#### SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Vas ja<sup>10</sup>

(M. P.)

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 172.

<sup>6</sup> Vidi dok. br. 70 i 172.

<sup>7</sup> Vidi dok. br. 172.

<sup>8</sup> Vidi dok. br. 57.

» U biltenu komande Jedanaestog armiskog korpusa od 15 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija »Isonzo«; ... Noću 15-og ustanici su napali na položaje za zaštitu pruge između 105-og i 107-og kilometra (ZN—CZ), pokušavši da vrše sabotažu na pruzi. Odlučnim protivdejstvom vojnici su raspršili ustanike i pokupili 4 neeksplodirane mine, sprečivši na taj način sabotažu.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta 18 1—7).

**!ZVESTAJ ZAMENIKA POLITKOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 22 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA PETNAESTE DIVIZIJE NOV I POJ OD 15 DO 22 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

Na položaju, 22.VIII.1943

CENTRALNOM KOMITETU KPS

20 o.m. stigao sam u štab XV divizije gde smo na saštanku sa štabom odmah proradili zapovest Glavnog štaba u vezi sa budućim zadacima divizije. Utvrđeno je da se mogu izvršiti svi postavljeni zadaci ali da će prilikom akcije na prugu biti neophodan top koji je bio poslan u radionicu na opravku, pošto mu se slomila osovina. Dok se bataljon sa topom i municijom ne vrati u sastav divizije, jedinice divizije izvršavaće sve ostale postavljene zadatke, a u prvom redu rušiće vozove na takvim mestima da bi pruga što duže bila zakrčena i istovremeno minirati prugu na više mesta i postavljanjem zaseda uz porušena mesta onemogućavati da se pruga odmah popravi.

Stab divizije poslao je Glavnom štabu iscrpne izveštaje o svojoj aktivnosti i to 17, 19 i 20 o.m. Ukratko navodim rad jedinica.

Noću od 15 na 16 VIII: pokret Cankareve brigade na sektor Sv. Križ.

Noću od 18 na 19 VIII: napad na železničku prugu Trebnje — Vel. Loka — Stranje.<sup>2</sup> Srušeni mostovi kod Kamnog Potoka i Vrhova. Promet zaustavljen za čitav dan. Pošto se top nije mogao upotrebiti (pokvaren), nije bio uništen ni jedan bunker.

19 o.m.: Borbe sa Italijanima oko Sv. Križa.<sup>3</sup> Neprijatelj je prodirao iz pravca Čateža i St. Ruperta uz nemačku granicu. Prema granici nije bilo nikakve zaštite tako da su naši bili napadnuti iznenada iza leđa. Pogrešio je 4 bataljon Cankareve (komandant Mitja Stajerc).<sup>4</sup>

Od 19 na 20 o.m.: Pokret divizije na sektor Trebelno — Nova Gora — Rihpovec.

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Vidi dok. br. 175.

<sup>3</sup> Vidi dok. br. 71, 175, 177, 178 i 187

<sup>4</sup> Alojz Grčar

Noću 21 na 22 o.m.: 1 Gubčeva brigada ruši voz u blizini Mirne Peči<sup>5</sup> (između Mirne Peči i Novog Mesta), tako da je zakrčio prugu. Promet će najverovatnije biti duže vremena zaustavljen. Drugo odelenje II bataljona Gubčeve dobilo je preko civilne obaveštajne vezu sa posadom bunkera uz prugu kod Ponikava. Našima se predao puškomitraljezac koji je nagonjorio na predaju još ostalih pet vojnika. Naši su dobili: puškomitraljez (grčki) sa 2000 metaka, 5 pušaka sa 600 metaka i svu opremu. Uništili su bunker i razorili nešto pruge.

2 Cankareva brigada na cesti Novo Mesto — Dobrava srušila je 3 mosta i sve drvene mostove, a na cesti Skocjan — Mokronog 2 mosta i napravila 6 zaseka.

Detaljan izveštaj Vam je verovatno poslao drug komandanat Stane.

Iz uporišta Bistrica — Mokronog navodno su svi karađinjeri otišli u Italiju. Mnogo se govori o napuštanju St. Jerneja, što će naši još proveriti. Svi su izgledi da Italijani nameravaju napustiti neka uporišta koja su udaljenija od glavne pruge, ali da će uz prugu sami pojačati svöje snage.

Noću od 22 na 23 o.m. dva bataljona Cankareve brigade imaju zadatak da ruše prugu i unište voz (ako uopšte bude naišao).

Zelezničari u Novom Mestu eksplozivom, koji smo im dali pre 14 dana, uništili su dosada tri lokomotive. Za njih je štab divizije izdao letak — da sabotiraju, štrajkuju i da odlaze u partizane.

21 o.m. uveče imali smo sastanak sa štabovima divizije i obeju brigada. Stab divizije dobro shvata postavljene zadatke. Treba mu pomoći time što nećemo razbijati njegove jedinice i neophodno je da odmah pošaljemo top, granate i eksploziv i sve drugo što je potrebno.

Ako Vam ubuduće ne budu potrebni slični izveštaji, pošto ih dobivate od Glavnog štaba, kazaćete mi kad se vratim.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Rudi\*

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 181.  
« Viktor Avbelj

3/43  
tab  
IV,brigade M. Šubc  
Polovn. 24.VIII.1944, ob 10,40

HU

tabu XV.Divisi's NUV in POS

Poloča:

Ponoči so naše edinice počeli proti Mirnu poč. Novo mesto na šestih mestih, kjer so bile trdnice pod tvo., tako da je bilo uničenih 24 trdnice. Stirih mestih je proglašena minirana tako, da bo eksplodirala ob reaktivnih urah podnevi. Minerski vod I.bataljona porušil transformator, ki eksplodiral v alijski Mokronog. Do trebanjskega transformatorja ni bilo mogrde priti, ker je "femencija provincial". Na mirnski proggi so prišli nekateri progi, sedaj podnevi brez še most na proggi pri Mirni. Edini ce je bil na mobilizaciji, se je tisoč vrnilo in bilo o uspehu poročljivo.

Desetina ZDO, ki se je nahajala na našem sektorju, se je vrnila že sinoči. - Patrole so se vrnilo iz Sv.Križa. - am se liči in Štačerake /okrog 20/, ki so se pazič vrnili. Drugih partizan

Z odkrovitvijo, da je očnel tov.nam.komandir na oficirski lprz, predlagamo:

Na nam.komandanta brigade tov.Mileta Čubrida, doslej k tja II.bataljona naše brigade.

Za komandanta II.bataljona tov.Krešo Franca /Čoban/, nam.komandanta II.bataljona.

Za nam.komandanta II.bataljona tov.Zidarja Franca /Jas djeleš komunista/. Seta II.bataljona

Na izprazneno mesto politkomisarja III.bataljona bomo lagali kasneje po dogovoru s tov.nam.politkomisarjem Gl.štaba Rudiju.

Sveti Ludizmu - svobodo naroda!

Politkomisar:

Tine Čajec

Komandant:

Mileta Čubrida

**IZVEŠTAJ ŠTABA UDARNE BRIGADE »MATIJA GUBEC«  
OD 24 AVGUSTA 1943 GOD. ŠTABU PETNAESTE DIVIZIJE  
KOV I PO SLOVENIJE O DIVERZANTSKIM AKCIJAMA I  
PREDLOG ZA PROMENU KOMANDNOG KADRA U DRU-  
GOM BATALJONU<sup>1</sup>**

STAE  
IV BRIGADE »M. GUBEC«  
**Položaj**, 24.VIII.1943 u 10,40

ŠTABU XV DIVIZIJE NOV I POS

*Položaj*

Noću su naše jedinice razorile prugu Mirna Peč — Novo Mesto<sup>2</sup> na šest mesta, gde se šine spajaju tako da je uništeno 24 šine. Na četiri mesta pruga je i minirana tako da će doći do eksplozije u različitim časovima preko dana. Minerski vod I bat. srušio je transformator koji strujom snabdeva Mokronog. Do transformatora u Trebnjem nije se moglo doći jer je Temenica suviše nadošla. Uništili smo nešto pruge na mirenškoj pruzi, a preko dana ćemo i most kod Mirne. Jedinice koje su otišle da mobilišu još se nisu vratile, pa ćemo o uspehu javiti kasnije.

Desetina ZDO<sup>3</sup> koja se nalazi na našem sektoru vratila se još sinoć. — Patrole su se vratile iz Sv. Križa. Tamo su bili kuriri iz Štajerske (oko- 20) koji su se, međutim, već vratili. Drugih partizana tamo nema.

Obzirom da je zam. komandanta Rade<sup>4</sup> otišao na oficirski kurs, predlažemo:

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 24 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija »Isonzo« noću 24-og znatne grupe ustanika vrše vatrene akcije na položaje za zaštitu pruge između stanice Radohova Vas (VU-CZ Novo Mesto) i St. Lovrenc (ZN-CZ). Protivdejstvom odreda za zaštitu pruge sprečena sabotaža i ustanici nagnani u bekstvo uz gubitke. U sličnoj akciji na položaje od 109 do 116 ranjen 1 vojnik. Opravljena pruga na 92,460 i 92,556 kilometru (ZV-CS) i pokupljene 4 neeksplodirane mine.«

U biltenu iste Komande od 25 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija »Isonzo« ... Osućećen pokušaj sabotaže na pruzi na 81.812 (KL-CO) kilometru.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 I—7).

<sup>3</sup> Zapadnodolenjski odred

\* \* Robert Borštnar, poginuo oktobra 1943 god. kao komandant Trščanske divizije.

Za zam. komandanta brigade druga Mileta Čubrića, dosada komandanta II bataljona naše brigade.

Za komandanta II bataljona druga Krese Franca (Čobana), dosada zam. komandanta II bataljona.

Za zam. komandanta II bataljona druga Zidar Franca (Jazbeca), dosada komandira 1 čete II bataljona.

Na upražnjeno mesto politkomesara III bataljona predložićemo kasnije, posle dogovora s drugom zam. politkomesarom Gl. štaba Rudijem.\*

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
Tine Gojčić®

Komandant  
Stane Potočar

BR. 61

IZVEŠTAJ ŠTABA UDARNE BRIGADE »MATIJA GUBEC«  
OD 26 AVGUSTA 1943 GOD. ŠTABU PETNAESTE DIVIZIJE  
NOV I POJ O FORMIRANJU ČETVRTOG BATALJONA<sup>1</sup>

S T A B  
IV B R I G A D E »M A T I J A G U B E C«  
Položaj 26. VIII. 1943

ŠTABU XV DIVIZIJE NOV I POS

*Položaj*

Po naređenju vašeg štaba juče smo formirali IV bat. naše brigade. Kao osnovu uzeli smo 28 naoružanih drugova koji su došli preko granice i po jedan kompletan vod iz svakog dosadašnjeg bataljona. Srazmerno tome raspodelili smo i automatsko oružje sa odgovarajućom poslugom, raspodelili smo srazmerno na sva četiri bataljona nenaoružane drugove koji su došli preko granice, tako da sada svaki bataljon ima oko 135 drugova (u svakom bataljonu 5—6 drugova).

<sup>5</sup> Viktor Avbelj  
• Zvonko Vrečko

Za bataljonske funkcionere predlažemo sledeće:

**u IV bataljonu:** za politkomesara Strnad Ivana, dosadašnjeg politkomesara I bataljona naše brigade; za zam. komandanta druga Kamina,<sup>2</sup> dosadašnjeg zam. komandanta III bataljona naše brigade; za zam. politkomesara v.d. druga Kokija,<sup>3</sup> dosadašnjeg politkomesara 3 čete I bataljona;

**u III bataljonu:** za zam. komandanta druga Lojka,<sup>4</sup> dosadašnjeg komandira u Štajerskoj brigadi;<sup>5</sup>

**u I bataljonu:** za politkomesara druga Borisa Nikiča,<sup>6</sup> dosadašnjeg zam. politkomesara istog bataljona; za v.d. zam. politkomesara druga Miška,<sup>7</sup> dosadašnjeg zam. politkomesara 3 č. istog bataljona.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

**Politkomesar**  
Tine Gojčič<sup>8</sup>

**Komandant**  
Stane<sup>8</sup>

P. S: Na našem sektoru nema ništa novo. Noću nismo bili ni u jednoj akciji jer smo bili zauzeti formiranjem IV bataljona.

<sup>1</sup> Tone Kamin

<sup>8</sup> Odon Pakiž

\* Franc Avbelj

<sup>5</sup> Udarna brigada »Slavko Slander«

\* Niko Silih

<sup>7</sup> Alojz Rajer

<sup>8</sup> Zvonko Vrečko

\* Stane Potočar

**IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD  
28 AVGUSTA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO  
JUGOSLAVIJE O VOJNO-POLITICKOJ SITUACIJI U SLO-  
VENIJI<sup>1</sup>**

GLAVNI STAB  
NOV i PO SLOVENIJE  
28. VIII. 1943  
Br. 24/111

**VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE**

Pošto dosada nismo mogli uspostaviti direktnu vezu s Vama, šaljemo Vam prvi izveštaj tek danas. Ubuduće dostavljamo Vam redovno izveštaje. Pritom Vas molimo da nam preko hrvatskog Glavnog štaba šaljete uslove za redovnu vezu putem radija.

1. Posle pada Musolinija pred nama su se upočetku nalažila dva zadatka. Prvo, osigurati se pred opasnošću nemačke invazije preko Slovenije u Severnu Italiju, i drugo, sprečiti Talijane da bez borbe napuste Sloveniju, odnesu sve oružje i tako prosto otvore put Nemcima. Mi smo zato odlučili da, prvo zbog opasnosti koncentracija većih snaga neprijatelja na našoj teritoriji, požurimo s koncentracijom najvećeg dela naše vojske u sastavu naših dveju divizija i da pošaljemo u Primorsku, Gorenjsku, Štajersku i Korušku male ali iznutra čvrste odrede, pa ćemo tako što brže izvršiti Vašu direktivu o formiranju dveju divizija. Drugo, da koncentrišemo pre svega najveće snage na osnovne komunikacije, tj. na prugu Zidani Most — Ljubljana — Trst i prugu Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac i istovremeno na drumove pored tih pruga. Time smo hteli postići dve stvari: što većim snagama sprečavati odlazak talijanskih trupa prema Italiji, što više ometati tranzit nemačkih trupa dok se to vrši još pomoću i pristankom Talijana, i drugo, u slučaju da Talijani ne budu odmah napustili našu teritoriju, mi ćemo ih ovim putem prinuditi da koncentrišu svoje snage za odbranu pruge, pa ih tako odvući s ostalog terena. Time omogućavamo stvaranje slobodne teritorije u najbližoj perspektivi.

<sup>1</sup> Original, pisan na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi CK SKS.

Obzirom na to, mi smo slali osnovne brigade XIV divizije, a to su: I UB »Tone Tomšič« i II UB »Ljubo Šercer« na teritoriju oko pruge Borovnica — Logatec. Njihov zadatak je da odmah počnu napad na prugu, a istovremeno da se približavaju Primorskoj i Gorenjskoj brigadi,<sup>2</sup> pa smo time ubrzali dolazak tih dveju brigada u sastav ove divizije. Ova divizija danas je u osnovi već čitava na okupu. Jedino veći deo Gorenjske brigade zbog posebnih prilika u Gorenjskoj, o čemu ćemo govoriti kasnije, nije još prešao nemačku granicu. Osnovne snage XV divizije slali smo na sektor između novo-meške pruge i nemačke granice oko Čateža. Time one ugrožavaju prugu Novo Mesto — Ljubljana i približavaju se Štajerskoj brigadi.<sup>3</sup> Pored svih pokušaja da tu brigadu što pre prebacimo preko Save i nemačke granice, do danas to još nije uspelo. Još pre pada Musolinija, zbog predviđene akcije na Zidani Most, malo smo odgovlačili prelaz ove brigade na našu stranu. Posle pada Musolinija, zbog hitnog utvrđenja Zidanog Mosta od strane Nemaca, odustali smo od ove akcije, ali brigadi ipak još nije uspelo preći na našu stranu zbog velikih koncentracija Nemaca duž Save.<sup>4</sup> Stab divizije sada treba da zajedničkim snagama Štajerske brigade i njegovih dveju brigada s ove strane osigura probijanje preko Save.<sup>5</sup>

Ovakvim rasporedom naših snaga dosada smo postigli dosta dobre rezultate iako divizije još uvek ne bacaju dovoljno snaga na prugu i ne pripremaju dovoljno svestrano akcije za rušenje pruge. Ipak je dosada, što ćete videti iz priloženog izveštaja Propagandnog otseka,<sup>6</sup> uspelo da se nanese znatna šteta prugama. Talijani su bili prinuđeni koncentrisati veće snage na pruzi i zbog toga su dosada već napustili manje posade između Kočevja i Kupe, a po poslednjim izveštajima

<sup>2</sup> Odnosi se na Treću udarnu brigadu »Ivan Gradnik«, koja je nastala spajanjem Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« i bivše Seste udarne brigade »Ivan Gradnik«, i na Sedmu udarnu brigadu »Franc Prešem«.

<sup>3</sup> Šesta udarna brigada »Slavko Slander«

<sup>4</sup> Vidi dok. br. 180.

<sup>5</sup> Brigada »Slavko Slander« nije uspela da pređe Savu 16 avgusta 1943, kao što je bilo planom -predviđeno, zbog koncentracije nemačkih snaga duž Save i ofanzive koju su Nemci preduzeli tih dana protiv nje, već se morala u toku i posle borbi probijati po bataljonima. Najpre je 21—22 avgusta prešao deo Savinjskog bataljona sa drugom Marokom — Alojz Kolmanom, 25 avgusta Zasavski bataljon sa nekoliko boraca Savinjskog bataljona, a 2 septembra Kamniški bataljon sa preostalim borcima. (Opširnije o tome vidi: Jože Štok-Korotan: »Jeklena pest«, Ljubljana 1953, str. 227—240).

napuštaju i neke posade između Novog Mesta i nemačke granice.

Istovremeno smo i ovim odredima dali direktive da organizuju što više minerskih grupa za rušenje pruge. Takvu direktivu imaju sve jedinice u Primorskoj, Gorenjskoj i Štajerskoj i već su prešle na posao za izvršenje tih direktiva. U Ljubljanskoj Pokrajini nalaze se pored toga još dva odreda. Zapadnodolenjski odred (ZDO) ima pre svega zadatak da ruši prugu Kočevje — Grosuplje, a Istočnodolenjski odred (IDO) prugu Novo Mesto — Metlika.

2. Posle pada Musolinija nastala je vrlo velika demoralizacija u redovima Bele garde i glavnu opasnost pretstavlja sada Plava garda, koju pretstavljaju slovenački mihailovićevci. Zbog toga sve jedinice imaju direktivu da belogardistima omogućavaju što lakši prelazak u naše redove ili njihov odlazak kući, da što više raskrinkavaju Plavu gardu i da je istovremeno vojnički uništavaju. U tome smislu irtiao je izvesnog uspeha ZDO, kome je uspelo zarobiti 17 plavogardista, među njima nekoliko oficira. Pošto su sad osnovne snage Plave garde prelazile na teren oko Ribnice, organizovaćemo na njih hajku snagama XIV divizije i ZDO-a.

Možemo kazati da je Plava garda politički već raskrinkana i narod u njoj vidi samo prebojenu Belu gardu.

3. Pad Musolinija pružio nam je i nove mogućnosti za mobilizaciju pa zato svi odredi, a naročito divizije, imaju po V sebne direktive i u tom pravcu.

4. U pogledu Vaše direktive za akciju na Zidani Most odredili smo sledeće: XV divizija treba ponovo da izvidi mogućnost ove akcije. Ali kako izgleda da ima vrlo malo mogućnosti da ona izvrši te zadatke zbog vrlo jakih utvrđenja oko Zidanog Mosta i zbog pomanjkanja dovoljne količine eksploziva, preduzeli smo potrebne mere za pripremanje rušenja Borovnice (pomoću Engleza) i za rušenje litijskog mosta.

Za slučaj nadiranja Nemaca u Sloveniju dali smo svim jedinicama potrebne directive. Pomoću divizija organizovaćemo u tom slučaju otpor i učiniti sve da Nemcima nanešemo što više gubitaka. Ali nikako ne mislimo prihvati neke frontalne borbe. U tom slučaju za nas je od vrlo velike važnosti direktna veza sa hrvatskom oslobođenom teritorijom, jer će verovatno biti neophodno evakuisati bolnicu, radionicu i tome slično. Zbog toga bismo želeli da hrvatski Glavni štab baci veće snage na prugu Sušak — Karlovac. To bi bilo nužno i zbog uništenja ove za Nemce vrlo važne komunikacije, a nama bi time bio olakšan prelaz. Pored toga uništenjem ove pruge

bila bi za Nemce, kao i Talijane, čitava teritorija južno od pruge Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac bez veće važnosti, što bi nam dalo veće mogućnosti za osiguranje oslobođene teritorije. Mi smo u tome smislu radiogramom već slali svoje mišljenje hrvatskom Glavnom štabu. Mišljenja smo da uništenje pruge Sušak — Karlovac nije samo u interesu NOV Slovenije, nego je još važnije sa stanovišta strategije cele NOV Jugoslavije. Bilo bi zato potrebno da Glavni štab Hrvatske baci tolike snage na ovu prugu i da je potpuno uništi. Mi Vas zbog toga molimo da date naređenje u tome smislu hrvatskom Glavnom štabu.

6. Kod organizovanja divizija zasada pretstavljuju najveću teškoću lokal-patriotske tendencije partizana iz Gorenjske, a delom i iz Primorske i Štajerske. Kod gorenjskih partizana vrlo su jaki ostaci defanzivne taktike Gorenjskog odreda, pa se zbog toga teško uživljaju u život divizija. Pored toga to su većim delom novomobilisani partizani, pa oskudevamo sa prekaljenim domaćim kadrom.

Drugu teškoću pretstavlja još uvek vrlo slabo naoružanje naših jedinica.

Treću teškoću pretstavlja vrlo veliki procenat gubitaka u rukovodećem kadru. Pre svega u našim najboljim jedinicama moramo se još uvek boriti protiv prakse da naši najbolji rukovodioci padaju u jurišima u prvim redovima. Vojska je danas već toliko izvežbana, da bi rukovodioci mogli rukovoditi borbom komandom, a ne samo primerom. U tome smislu dali smo svim štabovima potrebne direktive i mislimo da ćemo ovu slabost uskoro otkloniti.

7. Najveći gubitak u poslednje vreme pretstavlja smrt načelnika Glavnog štaba, Milovana Saranovića, zamenika politkomesara Ivana Kavčića i komandanta XV divizije Dragana Jevtića. Pali su u borbama kod Sela pri Sumberku. Na udaljenosti otprilike 2 km od položaja, gde se vodila borba između Tomšičeve brigade i Talijana, oni su durbinima osmatrali položaj, uvereni da su van opasnosti. Spazila ih je talijanska osmatračica te su tako postali žrtve artiljeriske vatre.

Za novog zamenika politkomesara već smo radiogramom predložili druga Viktora Avbelja, koji je dosada bio komesar XV divizije, a pre toga I operativne zone. Kao vršilac dužnosti već je stupio u svoju funkciju. Za načelnika štaba još nemamo nikakvog predloga.

8. Završili smo prvi kurs naše škole za komandire i bataljonske komandante. Kurs je završen dobrim uspehom. Sledeci kurs već je počeo.

Istovremeno nam je uspelo mobilisati veći broj bivših aktivnih oficira, koji su dosada u divizijama pokazali vrlo dobre rezultate. Najnoviji su nešto slabiji i sada s njima držimo politički kurs. Za nekoliko dana razmestićemo ih u divizije, a nekolicinu najboljih upotrebićemo u školi i za rad u otsecima Glavnog štaba.

9. Otseci, koje smo organizovali u Glavnom štabu, mnogo su nam olakšali posao i dobro rade. Treba da ih još ojačamo novim kadrovima.<sup>7</sup>

10. Odnosi sa engleskom misijom, koja se nalazi kod nas, dosta su dobri. Poslednjih dana spustili su padobranima nešto oružja. No, toga je dosada još uvek vrlo malo. U prilogu Vam šaljemo spisak svega što smo dosada primili. Kod misije primećuje se istinska dobra volja da nam ubuduće, organizovanjem više aerodroma, direktno za divizije šalju veće količine oružja. Inače se kod Engleza primećuje najveća zainteresovanost za Primorsku i Korošku. Stalno traže informacije o prometu na prugama na ovoj teritoriji i pokušavaju da na te pruge šalju specijalne padobrance... No, dogоворили smo [se] s njima, da nam šalju više radiostanica, pa ćemo na ovaj način našim obaveštajcima pružiti mogućnost za brzo izveštavanje sa tih terena.

Od materijala koji smo dobili, osim protivkolskih topova, za nas pretstavlja veliki dobitak nabavka protivkolskih pušaka, zapaljive municije i znatne količine eksploziva, koje su nam dosada slali.

11. Kod nas se nalaze i spaseni ruski zarobljenici, koji su došli k nama iz Koroške. Momentano u štabu se nalazi jedan stariji lajtnant, jedan stariji seržant i dve komsomolke. A u Beloj Krajini nalaze se još 4 mladića od po 16 godina, koji još nisu bili u vojsci. Od prva četiri organizovaćemo propagandnu grupu, koja će putovati po brigadama i po kontrolisanoj teritoriji.

12. Kulturno-prosvetni rad u poslednje vreme mnogo je bolji nego ranije, ali još uvek slab. Sada su iz Ljubljane došli kulturni radnici. Zasada 12 (pesnici, slikari — Niko Pirnat, pozorišni glumci, novinari), a najavljeni su još drugi. Pomoću njih moći ćemo poboljšati kulturno-prosvetni rad.

13. Za pregled brojnog stanja šaljemo u prilogu podatke Statističkog otseka iako nisu sasvim potpuni. Pored podataka

<sup>7</sup> Glavni štab imao je operativno, organizaciono, obaveštajno, vojno-kadrovsко, sudsко i sanitetsko odeljenje i više samostalnih otseka, kao što su propagandno-statistički, za vezu, ekonomski otsek i otsek za vezu sa engleskom misijom.

koje daje Statistički otsek nalazi se sada u sastavu divizije još primorska brigada, koja broji otprilike 500 boraca. Iz Primorske doći će još nekoliko boraca u ovu brigadu, dok će tamo **ostati** odred od 250 ljudi. Gorenjska brigada zasada ima u sastavu divizije 300 boraca, a preko granice nalazi se još oko 600 boraca, koji treba da dođu u sastav ove brigade. Gorenjski odred zadržaće oko 300 boraca. Štajerska brigada imaće, po podacima koje smo baš danas dobili, oko 850 boraca, dok će odredu ostati oko 250 boraca. U Gorenjski i Štajerski odred ubrojene su i čete, koje će ostati u Koruškoj. Podaci Statističkog otseka danas nisu više potpuno tačni ni za jedinice u Ljubljanskoj Pokrajini, jer su ove u poslednje vreme mnogo mobilisale. Tako IDO broji danas preko 480 ljudi, ZDO preko 200. Na terenu obadve divizije još se vrši mobilizacija. XIV divizija mobilisaće oko 400 boraca. Iz Ljubljane saznajemo da će tamo mobilisati oko 800—1000 boraca pod parolom stvaranja Ljubljanske brigade. Velike perspektive za mobilizaciju ima još u južnoj Primorskoj, koja dosada gotovo još nije mobilisana. Zbog toga je i Primorski odred prebacio neke svoje snage u južnu Primorsku. U Gorenjskoj mobilizacija se još vrši. U čitavoj istočnoj Štajerskoj još nije uopšte izvršena mobilizacija.

14. U prilogu dajem još izvode iz vojnog izveštaja Statističko-propagandnog otseka za poslednjih mesec dana.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
Kraigher Boris  
(M.P.)

Zam. komandanta  
Jaka Avšič

**MOLBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 28  
AVGUSTA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVAT-  
SKE ZA ANGAZOVARANJE HRVATSKIH JEDINICA NA RU-  
ŠENJU PRUGE KARLOVAC — SUŠAK<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB  
NOV i PO SLOVENIJE  
28. VIII. 1943  
Br. 23/111 •**

**GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE**

Već smo Vam radiogramom javili naše želje u vezi sa angažovanjem Vaših snaga na pruzi Karlovac — Sušak. Obzirom na stalne transporte nemačke vojske u Severnu Italiju i na potrebu da sprečimo redovno povlačenje talijanske vojske, smatramo da je jedan od najvažnijih zahteva NOV Jugoslavije potpuno uništenje pomenute pruge. Time prvo uništavamo za sve trupe talijanske vojske na Balkanu najvažniju komunikaciju za povlačenje, a istovremeno komunikaciju koja će postati koncentracija većih nemačkih snaga za Severnu Italiju i za same Nemce biti vrlo važna. Zbog toga smatramo da je u interesu čitave NOVJ neophodno potrebno uništiti ovu prugu.

Pored toga uništenje ove pruge vrlo je važno specijalno i za NOV Slovenije, jer bismo time uspostavili direktnu vezu sa Vašom vojskom i povezali celu oslobođenu teritoriju. U tome cilju trebalo bi, naravno, ovu prugu uništiti onako kako ste Vi uništili ličku prugu. Dakle, uništiti tako da postane za Nemce i Talijane potpuno neinteresantna. Pri oskudici njihovih snaga, u tom slučaju, oni na ovoj za njih nevažnoj teritoriji ne bi više mogli koncentrisati veće snage.

Prema izveštajima naših kurira, koji su prelazili ovu prugu, ona je od strane talijanske vojske mnogo slabije zaštićena nego pruge u Sloveniji. Zato smo uvereni da bi bacanjem Vaših velikih snaga na ovu prugu njeno uništenje bilo moguće.

Da bismo sprecili prelaz Nemaca u Severnu Italiju i da bismo što više odugovlačili njihov napad na teritoriju Slovenije, mi moramo sve svoje snage koncentrisati na pruzi Zi-

dani Most — Ljubljana — Trst, Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac, pa zato nikako ne bismo mogli zasada sarađivati jačim akcijama kod uništavanja pruge Karlovac — Sušak, pored toga mi ne raspolažemo dovoljnim snagama za ovakvu akciju.

Po poslednjim podacima Nemci su već ušli u Ljubljalu sa dve divizije i izgleda da će na svaki način pokušati da potisnu naše snage od gore pomenutih komunikacija na teritoriju Slovenije. Mi nećemo moći prihvati neku frontalnu borbu, ali ćemo svakako pružati na pogodnim mestima otpor i pokušati što duže sprečavati normalan saobraćaj na ovim prugama. Obzirom na ovaj poslednji nemački napad smatramo da je pitanje uništavanja pruge Karlovac — Sušak najhitnije i za Vas i za nas, pa Vas molimo da nam što pre izložite svoje mišljenje po tome i da, ako je to samo moguće, što brže bacite što veće snage u ovu akciju.

Uvereni da ćemo uskoro još tešnje sarađivati drugarski Vas pozdravljam.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
Kraigher Boris  
(M.P.)

Komandant  
Rozman Franc

**IZVEŠTAJ OTSEKA ZA PROPAGANDU I STATISTIKU  
GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 28 AVGUSTA  
1943 GOD. O AKCIJAMA NOV I PO SLOVENIJE OD 12  
JULA DO 28 AVGUSTA<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB NOV i PO-S  
OTSEK  
ZA PROPAGANDU I STATISTIKU**  
Na položaju, 28. VIII. 1943

*TJspesi naših operativnih jedinica*

12. VII. prilikom kontrolisanja teritorije oko Šmarjete patrola ZDO" ubila je 3 i ranila 4 belogradista.

14. VII. patrola ZDO zatekla je u Gorenjoj Vasi grupu belogardista, napala je i zarobila 3. Zaplenila je 3 puške i više italijanskih bombi.

15. VII. patrola ZDO ubila je iz zasede 1 belogardistu u momentu kad se vozio u uporište Šempeter. Zaplenila je pušku i točak.

31. VII.<sup>3</sup> noću su jedinice NOV-S izvršile napad na neprijateljsko uporište u Žužemberku, koje je brojalo 500 dobro naoružanih ljudi. Neprijatelj je bio utvrđen u zgradama na trgu i kod Zafara. Jakim napadom uspelo je našim jedinicama branioce delimično uništiti a ostale proterati u parohiju i tamo ih blokirati. Posle 3-dnevne borbe naši su borci zbog prodora Ital. napustili položaje.

Iste noći naše su jedinice, kao zaštita napada na Žužemberk, blokirale i pucale na Dobrnič sa posadom jačine 300 ljudi, minirale pruge Novo Mesto — Mirna Peč, dalje, srušile železnički most u Kamnom Potoku. Lokalne pruge Novo Mesto — Straža i Trebnje — Št. Janž bile su minirane na više mesta.

25. VII. Italijani su prodirali u pomoć blokiranim uporištima. Najjači pritisak je bio iz Trebnja, gde su na Vrhtrebnu italijanski fašisti bili krvavo odbijeni. Imali su preko 100 mrtvih i isto toliko ranjenih. U tim borbama bio je zaplenjen brzometni top sa 230 granata, 2 teška mitraljeza sa preko 10.000 metaka, više pušaka i uništena 2 tenka. Neprijatelj, koji je iz

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Zapadnodolenjski odred

<sup>3</sup> Pogrešno; treba 24 VII.

*ostalih* uporišta žurio u pomoć napadnutom Žužemberku, imao je preko 60 mrtvih i ranjenih.

29. VII. naše su jedinice blokirale posadu Sela pri Sumberku, koja je brojala preko 300 fašista i belogardista. Već sutradan **neprijatelj** je pokušao probiti blokadu ali je bio odbijen i imao preko 20 mrtvih i 40 ranjenih.<sup>4</sup>

31. VII. jedinica jedne naše brigade sukobila se sa belima i Italijanima kod Lučarjevog i Rdečeg Kala.<sup>5</sup> Uprkos tome što ih je snažno potpomagala artiljerija, naterala ih je u panično bekstvo. Istog dana Tomšićeva brigada sukobila se kod Sela sa italijanskim kolonom koja je bila potpuno razbijena. Na bojištu je ostalo 60 Italijana a preko 100 bilo je ranjeno. Naši borci su zaplenili preko 10.000 metaka, 48 mina, 1 puškomitraljez, mnogo pušaka i ratne opreme. Istog dana uspelo je jednoj našoj jedinici jurišem zauzeti italijansko i belogardiščko uporište kod Babne Gore. Zaplenila je puškomitraljez sa municijom, nekoliko pušaka i zarobila 1 Italijana.

31. VII. patrola ZDO naišla je u blizini Mirne na veću grupu odlično naoružanih plavogardista u jugoslovenskim uniformama. Tek posle dužeg ispitivanja ko su priznali su svoju plavogardističku pripadnost, naime da su redovna jugoslovenska armija kralja Petra i Draže Mihailovića. Na traženje našeg komandira prišao je elegantan jugoslovenski oficir u pratinji trojice sa puškomitraljezima na gotovs i trojice sa automatima. Tvrđio je da su plavi od Saveznika priznata jugoslovenska armija, da Tito i Mihailović sarađuju, da nemaju ništa zajedničko sa Italijanima i belima i da samo pokušavaju da spasu dobre slovenačke momke iz belogardističkih i italijanskih kandži. Pošto je neprijatelj bio nadmoćniji, naša se patrola, koja je brojala samo tri čoveka, povukla u logor a plavi su otisli prema italijanskom uporištu.

1. VIII. je međutim, četa oduševljenih partizana istog odreda pošla u »hajku« za plavogardistima, zatekla ih u Družinskoj Vasi, iznenadila ih brzim opkoljavanjem, razoružala ih bez pucnja i odvela u logor. Bilo ih je 17. Mnogi od partizana su u nekim zarobljenicima prepoznali samo prehojene ali po svojim krvavim nedelima poznate belogardiste. Pri saslušanju svi do poslednjeg zaklinjali su se da su četnici koji se bore za kralja i Jugoslaviju protiv okupatora i da nemaju nikakve veze sa Italijanima i belima. Među njima je bio i Zaplotnik, aktivni jugoslovenski potporučnik koji je sada stupio u našu NOV. U toj akciji naši su borci zaplenili 1 grčki puškomitra-

<sup>4</sup> Vidi dok. br. 50.

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 157.

ljez, 16 pušaka, preko 1000 metaka, 4 pištolja, 30 bombi i bogato opremljene rančeve, u kojima je bila po jedna partizanska kapa.

U mesecu julu gorenjski partizani, samo prilikom jednog napada, uništili su 2 automobila, pobili 7 i ranili 48 Nemaca. U jednom jurišu koji su izvršili na veću nemačku kolonu pobili su preko 20 Nemaca. Prilikom napada na nemačku zasedu kod Zalog Loga pогинуло je 7 Nemaca. U nekom sukobu na Jelovici ostalo je 7 mrtvih i 22 ranjena nemačka vojnika.

Partizani štajerskog odreda na pruzi Zidani Most — Celje izbacili su iz šina voz sa Romelovim štabom. 71 Romelov pratilac, među njima sam Romelov zamenik, našli su smrt u Savinji. Sudbina Romela je nepoznata.

Primorski partizani V U.B.S.G.<sup>6</sup> u mesecu julu prodrli su u Režiju do Bele, Ravence i Osejana i na taj način stigli do krajnje zapadne granice Slovenije. Odmah sutradan, posle dolaska, Italijani su pokušali da ih napadnu sa tri strane. Primorski borci išli su ususret jednoj od kolona i postavili joj zasedu. Sa rastojanja od tri metra udarili su po neprijatelju i naterali ga jurišem u bekstvo. Pošto nije bilo drugog izlaza, Italijani su u bekstvu popadali u 100 metara duboke ponore. Na taj način čitava kolona bila je razbijena, veći deo pobijen i delimično ranjen. Na samom položaju ostala su tri vojnika i jedan oficir, zarobljen je bio jedan vojnik. Zaplenili su 5 pušaka, jednu »beretu«, 4 uniforme, 4 para novih gojzerica i 5 nemačkih bombi sa drškom. U vreme pokreta Nemaca preko Primorja, u mesecu avgustu, minerska odeljenja V U.B.S.G. srušila su dva mosta na pruzi Ponteba — Udine i time one mogućili sav promet za jednu nedelju. Istog meseca partizani Primorskog odreda srušili su kod Kanala prugu Gorica — Podbrdo. Promet je bio prekinut za tri dana.

5. VIII. jedinice VDO<sup>7</sup> uništile su prugu Novo Mesto — Karlovac u blizini semičkog tunela. Promet je bio prekinut 12 sati.

8. VIII. jedinice istog odreda minirale su prugu Karlovac — Novo Mesto između Semiča i Črnomelja. Uništile su lokomotivu a promet je prekinut 10 časova.<sup>8</sup>

9. VIII. kolona neke naše jedinice II U.B.<sup>8</sup> naišla je na italijansku kolonu kod Sv. Gregora. Neprijatelj je odmah posle prvih pucnjeva iz naših mitraljeza pobegao sa dva mrtva i 4 ranjena vojnika. Istog dana jedinice XIV vodile su veće borbe

\* Udarna brigada »Simon Gregorčič«

<sup>7</sup> Istočnodolenjski odred

<sup>8</sup> Vidi dok. br. 168.

• Udarna brigada »Ljubo Sercer«

sa Italijanima u Rupama, u Notranjskoj. Poginuo je veći broj **italijanskih** vojnika.<sup>10</sup>

**10.** VIII- borci ZDO minirali su i uništili skretnicu na stanicu Mirna, na pruzi Trebnje — St. Janž. — Promet je zaustavljen za 12 sati.

**10.** VIII. jedinice XV divizije vodile su borbe oko belogardističkog uporišta Bela Cerkev, koje su i napali. Uspeli su da uniše dva bunkera i proteraju belogardiste iz crkvenog tornja. U tim borbama poginulo je 15 Italijana koji su dolazili u pomoć napadnutom uporištu, a oko 30 bilo je ranjeno.

**11.** VIII. na pruzi Ljubljana — Novo Mesto jedinice XV divizije napale su voz, uništile lokomotivu i dva vagona, 9 sati na tom mestu nije moglo biti nikakvog prometa.<sup>11</sup>

**12.** VIII. mineri XV divizije kod Zdinje Vasi blizu Krmelja razrušili su prugu, izbacili iz šina dva vagona i time zaustavili promet za 8 sati.

**13.** VIII. bataljon XV divizije minirao je prugu Trebnje — St. Janž. Uništena je lokomotiva sa svim vagonima, među kojima su bila 2 oklopna, ubijeno je 15 Italijana i jedan belogardista a zarobljeno 19 Italijana i dva belogardista. Naši borci su zaplenili tri teška mitraljeza, 7 pištolja »bereta«, 2 laka bacača, 16 pušaka, 10.000 metaka za teške mitraljeze, 72 mine, 120 bombi, 1.000 metaka, 7 pari cipela, više vojničke opreme i 100 kg raži.<sup>12</sup>

**14.** VIII. u napadima na neprijateljska uporišta u kotlini Borovnice, koje je izvršila XIV divizija, bilo je 20 belogardista zarobljeno a veći broj ubijeno i ranjeno. Zaplenjene su 22 puške, 1500 metaka, veći broj bombi, vojnička oprema i mnogo hrane.

Iste noći minerska odeljenja XIV divizije minirala su prugu Ljubljana — Trst između Verda i Borovnice i između Borovnice i Preserja. Uništili su lokomotivu sa 20 vagona i one mogućili promet za 24 sata.

**15.** VIII. jedinica XIV divizije na pruzi Trebnje — Mirna izbacila je iz šina lokomotivu sa 2 vagona za snabdevanje Italijana na položajima uz prugu.<sup>13</sup>

**17.** VIII. patrole IDO u sukobima sa neprijateljem ubile su 3 a ranile 5 neprijateljskih vojnika.

Noću od 17—18. VIII. minerski vod IDO digao je u vazduh skretnice u Crnomelju na pruzi Ljubljana — Karlovac. Promet je bio prekinut za jedan dan.

<sup>10</sup> Vidi dok. br. 57.

<sup>11</sup> Vidi dok. br. 55.

<sup>12</sup> Vidi dok. br. 57.

<sup>13</sup> Vidi dok. br. 58.

18. VIII. XIV divizija vodila je tog dana -teške borbe sa Italijanima i belogardistima koji su napadali uz jaku pomoć minobacača i topova. Naši borci su ih bacili natrag na polazni položaje i zadali im brojne gubitke u mrtvim i ranjenim.

18—19. VIII. na pruzi Ljubljana — Novo Mesto minerska odeljenja XV divizije digla su u vazduh železnički most u Kamnom Potoku i železnički most kod Vrhova.

19. VIII. odeljenja XV divizije vodila su teške borbe sa Italijanima na sektoru Trebnje — Čatež — Mokronog. Uprkos tome što ih je štitila jaka artiljeriska i minobacačka vatra, naši su ih borci naterali u bekstvo. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 150 ranjenih.

21. VIII. mineri XV divizije izbacili su iz šina voz koji je potpuno zatrpaо prugu. Iste noći jedinica ove divizije razoružala je italijansku posadu u bunkeru duž pruge Ljubljana — Novo Mesto između Ponikava — Trebnja. Sva posada, koja je brojala 6 ljudi, bila je zarobljena a bunker razrušen. Zaplenjen je jedan grčki mitraljez sa 2.000 metaka, 5 pušaka sa 600 metaka, odeća i šatorska krila.<sup>14</sup>

Odeljenja iste divizije koja su te noći rušila cestu Novo Mesto — Dobrava uništila su 3 železnička mosta i sve drvene prolaze.<sup>\*\*</sup> Cestu Skocjan — Mokronog zatrpalili su sa 6 zaseka i digli u vazduh 2 mosta.

21. VIII. patrola IDO kod Uršnih Sela zarobila je italijanskog vojnika i zaplenila pušku sa 6 metaka.

Od 22—23. VIII. minerska odeljenja XV divizije digla su na tri mesta u vazduh prugu Novo Mesto — Mirna Peć.<sup>15</sup>

21. VIII. zaseda VII U.B. kod Tomišlja ubila je 2 i ranila 5 belogardista.

Od 21—22. VIII. snage XV divizije napale su utvrđeno belogardističko uporište u Pijavoj Gorici.<sup>10</sup> Zbog velikih gubitaka

<sup>14</sup> Vidi dok. br. 59.

<sup>15</sup> U biltenu komande Jedanaestog armiskog korpusa od 23 avgusta 1943 god. navodi se: »Divizija »Isanzo« ... Noću 23-eg usled eksplvfl zije mine prekinuta je pruga na 80,6—80,7 (HL-CO), 85,4 (HI-CO) kilo« metru. Saobraćaj uspostavljen u 9.30 sati. Razni pokušaji sabotaže između 88-og (ZV-CS) i 101 (ZP-CU) km osuđeni protivdejstvom jedinica za zaštitu železničke pruge i intervencijom artiljerije.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 I—7).

<sup>16</sup> U biltenu komande Jedanaestog armiskog korpusa od 20 avgusta 1943 god. stoji: »Divizija »Cacciatori« ... Noću 20-og jaka formacija ustanika napala je garnizon A. D. M. Pijava Gorica (UQ-CZ Cerk-1 nica), koji se hrabro opirao, potpomognut artiljerijom, sve do dolaska pojačanja. Neprijatelju su zadani sigurni neutvrđeni gubici. Sa naših strane 5 vojnika A. D. M. ranjeno, 2 nestala.«

U biltenu iste Komande od 21 avgusta 1943 god. navodi se: >Diritti «Cacciatori«: Gubici koje su ustanici pretrpeli u napadu na Pijavu

mrtvima i teško ranjenima, koji su odvezeni u Ljubljansku bolnicu, morali su pojačati uporište većim brojem belogardista

Trebnja i Smarja<sup>J</sup> Svi bunkeri u uporištu bili su razrušeni a u vatrogasnom domu izgorela je sva oprema posade. U akciji su zarobljena dva belogardista — organizatora.

22. VIII- kada je neprijatelj pokušao da napadne naše položaje, posle naših izvršenih akcija, imao je 5 mrtvih i 6 teško ranjenih vojnika. Uništen je bio jedan tenk i jako oštećen avion tipa »Savoj«, koji je zbog kvara morao da se spusti između Iga i Škofljice.

22—23. VIII. I U.B. XIV divizije digla je u vazduh prugu Ljubljana — Trst u trenutku kada je naišao voz. Voz je iskočio iz šina, ali ga nije bilo moguće uništiti zbog jake intervencije neprijatelja iz oklopnih kola i susednih bunkera.

Iste noći je II U.B. divizije razrušila most na cesti Brest — Podkraj, betonski most Ljubljana — Ig, most kod Rogovile, cestu Ig — Pijava Gorica i železničku prugu Ljubljana — Novo Mesto kod sela Lavrica.

23—24. VIII. I U.B. XIV divizije delom svojih snaga minirala je prugu Ljubljana — Trst kod Goričice. Na mine je naišao nemački transportni voz sa tehničkim odeljenjem 24 oklopne divizije, čija se posada već ranije, pre toga odvezla u Italiju. Ovo je već druga garnitura ove divizije, jer je bila potpuno uništена kod Staljingrada. Obe lokomotive su bile uništene. Prva tri vagona, puna vojnika i oficira, bila su zajedno sa posadom uništena i prevrnuta niz nasip. Zbog sudara razbilala su se i sledeća 4 vagona, koji su vozili strugove i razno oruđe. Ostalih 15 vagona, u kojima su se nalazili veliki vojnički, sa svim novi transportni automobili bili su zapaljeni. Pošto je delu nemačkih vojnika uspelo iskočiti iz vagona započela je borba sa njima koja je trajala skoro 5 sati. 7 nemačkih vojnika naši su borci zarobili, a ostale materiale u bekstvo. Italijani iz obližnjih bunkera nisu ispalili nijedan metak.

U toj akciji uništene su 2 lokomotive, 22 vagona, 15 vojnih automobila sa svim benzinom, jedan vagon keksa. Zaplenjeno je 6 novih automata, 25 pušaka, oko 3.000 metaka, mnoštvo manevarske municije, 6 pištolja, dosta odeće, obuće, pokrivača i šatorskih krila. U toku borbe poginulo je 40 do 50 nemačkih vojnika, među kojima jedan »Oberleutnant«.<sup>17</sup>

#### SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M.P.)

Goricu (VQ-CZ), javljeno jučerašnjim biltenom od 20-og, iznose pet mrtvih. Povratili su se sa oružjem dva vojnika A. D. M. koji su bili proglašeni nestalim za vreme napada na isti garnizon.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 21 I—7).

" Vidi dok. br. 186.

**UPUTSTVA OPERATIVNOG ODELJENJA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 28. AVGUSTA 1943 GOD  
ŠTABOVIMA DIVIZIJA ZA IZVRŠAVANJE AKTUELNIH  
OPERACISKO-TAKTIČKIH ZADATAKA<sup>1</sup>**

**OPERATIVNO ODELENJE  
GLAVNOG ŠTABA  
NOV I PO SLOVENIJE  
28. VIII. 1943**

**21. na uvid i vratiti u GS**

**SVIM ŠTABOVIMA DIVIZIJA**

*Trenutni operativno-taktički zadaci naših divizija*

*I. Oslobođene teritorije*

Tri faktora su omogućila da su na operativnim područjima naših divizija stvorene teritorije koje nose neke karakteristike oslobođene teritorije.

a) Veće koncentracije naših jedinica. Formiranjem divizija, a time koncentracijom naših brigada iz čitave Slovenije, stvorili smo, obzirom na brojno stanje ljudstva i naoružanja, tako jake veće jedinice pod jedinstvenom komandom da te jedinice (divizije) mogu držati pod svojom kontrolom veća područja. Nabavkom teškog naoružanja naše jedinice su mnogo dobile u borbenoj sposobnosti. Veće koncentracije naših snaga ulile su potreban respekt u redove neprijatelja.

b) Vojni porazi Italije i njene hitlerovske pokroviteljice kao i unutrašnje raspadanje talijanske vojske kako su oslabili ofanzivnost okupatorskih jedinica, smanjili mogućnosti za operacije većeg stila protiv naših divizija i čak prinudili okupatora na povlačenje sa nekih ugroženih položaja.

c) Usmerenost naše aktivnosti na železnice prinudila je okupatora da u cilju odbrane ovih za njega najosetljivijih tačaka koncentriše većinu raspoloživih snaga na te tačke i time oslobodi opštu kontrolu čitave okupirane teritorije.

Pri pravilnom korišćenju tih faktora postoje uslovi za oslobođenje većih teritorija. XIV i XV divizija su to i praktično dokazale oslobođenjem teritorija Krim — Mokrec i Sv. Križ — Trebelno. U datom trenutku treba da težimo za oslobođenjem još većih teritorija i da zadržimo te teritorije pod našom kontrolom.

<sup>1</sup> Kopija originala nalazi se u arhivi CK SKS.



Oslobođenje teritorije i njena odbrana ne smeju se, razume se, smatrati konačnim ciljem naše akcije. Oslobođena teritorija je u strateškom pogledu samo baza gde divizija sebi obezbeđuje nesmetanu delatnost štabova, pomoćnih službi, bolnica i radionica. Na oslobođenoj teritoriji se uspostavlja vlast OF.

Oslobođena teritorija koju drže naše divizije samo je *izlazna* tačka za operativno područje koje obuhvata, odnosno treba da obuhvata, desetine kilometara okolne neprijateljske teritorije na kojoj se nalaze važni objekti naših ofanzivnih operacija.

### 2. Slabosti dosadašnje defanzive

U odbrani oslobođene teritorije treba da dosledno izbegavamo greške koje smo učinili prošle godine prilikom odbrane oslobođene teritorije u Dolenjskoj i Notranjskoj. Sustina tih grešaka bila je u tome što smo prošle godine branili tu teritoriju na taj način što smo rasporedili sve snage po periferiji i ovu teritoriju okružili slabašnom paučinom, nespособnom da zadrži veći koncentrisani udar ni na jednoj tačci. Sa raspršenim snagama nismo imali veće koncentrisane jedinice koje bi bile sposobne za veće manevre. Raspored snaga bio je zbog toga isključivo i kruto defanzivan i nije dozvoljavao nikakve značajnije ofanzivne operacije.

Slične greške mogле su se primetiti i u rasporedu snaga naših divizija. Greške se sastoje u tome što naše jedinice posalju čete, vodove pa čak i zasede »na položaje« odmah posle zaposedanja teritorije. One time postižu:

- a) Frontalni oblik streljačkog stroja je kao odbrana sasvim nesiguran i dozvoljava neprijatelju da koncentrisanim udarom na jednu tačku izvrši proboj na svakom mestu.
- b) Naše snage se rasparčavaju i dolazi do dekoncentracije naših snaga.
- c) Operativna rukovodstva nemaju koncentrisane veće snage, sposobne za manevrisanje, odnosno brzo prebacivanje, niti sposobne da dotuku neprijatelja i zaplene oružje.
- d) Vojska se bez potrebe zamara »na položajima«. Prilikom trpi vojni i politički vaspitni rad.

### 3. Manevriranje

Divizija, dakle, treba da u odbrani uvede sasvim drukčiji raspored svojih snaga. Štabovi brigada treba da odrede sektore pojedinim bataljonima. Bataljoni ne smeju da rasprše svoje čete po položajima i zasedama, nego bataljon treba da

uvek ostane koncentrisan. U tome je suština. Bataljon treba da bude svakog minuta spremna za pokret i borbu.

Pritom su važne dve stvari:

a) Treba usavršiti našu službu osmatranja. Treba da naučimo kako se nalaze dominantni položaji, crkveni tornjevi, drveće itd., odakle će služba osmatranja preko pridodatog ljudstva za vezu javljati o svim zapažanjima u vezi sa kretanjem neprijatelja.

b) Mnogo treba usavršiti patrolnu službu. Bataljoni treba da neprestano šalju patrole do neprijateljskih uporišta. Naše jedinice treba po mogućnosti da upotrebljavaju kurire na konjima za najvažnije pravce eventualnih neprijateljskih napada. U jednom pravcu ne treba slati samo jednu patrolu, nego treba slati po više patrola u vremenskim razmacima. Te patrole treba da budu jačine samo od 3–5 ljudi. One imaju samo izviđačko-obaveštajni zadatak.

Na taj način biće blagovremeno utvrđeno pomeranje neprijatelja prema našoj teritoriji i onemogućeno svako iznenadenje.

Taktika neprijatelja sastoji se uglavnom u prodiranju u kolonama ili barem u streljačkom stroju na uskom prostoru. Bilo bi pogrešno suprotstaviti se' tim kolonama frontalnim rasporedom naših snaga. Zaustavljanje tih kolona sasvim je bezuspešno, a odbijanje još bezuspešnije, ako se pritom upotrebljavaju samo naše manje snage ili se postave manje zasede i slično. Mnogi naši štabovi smatraju da su postigli uspeh ako sa manjim snagama odbiju ili čak nateraju neprijateljske kolone natrag u njihova uporišta. To je samo prividan uspeh. Sa gledišta partizanske taktike to je neuspeh. *Naš cilj treba da bude da te kolone uništimo i zaplenimo njihovo oružje i opremu.* Ali to ne možemo da postignemo zastarem taktikom streljačkog stroja ili jednostavnim odbijanjem neprijateljskog pritiska.

Treba da se uživimo u taktiku manevriranja, u taktiku kotlova, u taktiku puštanja neprijatelja u pripremljene džepove, u taktiku opkoljavanja i uništavanja, u taktiku klinova i probaja u pozadinu neprijatelja.

Pogrešno je mišljenje da neprijatelja treba zaustaviti odmah na periferiji naše teritorije. Puštajmo njegovu kolonu dublje u unutrašnjost. Neka se udalji od svojih uporišta. Sa bataljonima, uvek spremnim za pokret i borbu, pošaljimo prema njegovoj koloni našu protivkolonu. *Manje snage pošaljimo u* frontalni napad da zaustavi kolone. *Veće snage pošaljimo u* bok i iza leđa kolone. Stegnimo kolonu u klešta i uništimo ne-

»

prijatelja. Ne dajmo mu nikakvu mogućnost da se povuče. Ta taktika će nam omogućiti, što je najvažnije u partizanskoj taktici, zaplenu oružja i opreme. Tako ćemo neprijatelju nametnuti bitku povoljnu za nas a nepovoljnu za njega.

Naše štabove ne sme zbumjivati mogućnost prodiranja neprijatelja u većim kolonama iz različitih pravaca. Nije najvažnije da odbijamo neprijatelja svuda i ne dozvolimo mu pristup na našu teritoriju. Naš zadatak nije bezuslovna odbrana oslobođene teritorije. Mirno možemo računati sa tim da neprijateljske snage zaposednu privremeno deo teritorije, pa čak i čitavu teritoriju. Za nas je osnovno da uništimo, ako ne sve, barem neke ili čak samo jednu kolonu *i da zaplenimo oružje i opremu*. Zato ne smemo rasporediti ravnomerno sve snage na sve neprijateljske kolone. Bacimo jezgro svojih snaga na nekoliko ili samo na jednu kolonu i uništimo je. Ostale kolone zadržavajmo sa manjim snagama i vodimo ove manje operacije sa stanovišta oslonca glavnoj operaciji protiv jedne ili više kolona koje treba da uništimo. Druge kolone zadržavajmo samo toliko dugo (ako je njihovo potpuno odbijanje nemoguće) da uništimo napadnute neprijateljske kolone do kraja i pokupimo ratni plen. Zatim možemo, u slučaju suviše velikog pritiska, čak povući naše snage sa teritorije. Takvo povlačenje onda nije neuspeh, nego uspeh, jer smo uništili onaj deo neprijateljskih kolona koje smo sa našim snagama mogli uništiti i zaplenili plen, mada smo napustili teritoriju. Ali, bio bi neuspeh u suprotnom slučaju, iako bi odbili sve kolone i zadržali teritoriju, ako neprijatelja ne bi uništili na jednom sektoru do kraja, niti mu zaplenili oružje. Dakle, još jednom: *nije najvažnija bezuslovna odbrana oslobođene teritorije, nego je najvažnije uništavanje barem jednog dela neprijateljskih kolona i zaplena oružja i opreme*.

Štabovi divizija treba pritom da daju štabovima brigada, koje kontrolišu pojedine sektore, potpunu inicijativu za hitne manevre prema neprijateljskim kolonama. Pošto je brzina odlučivanja u manevarskoj taktici jedan od najvažnijih elemenata, štabovi brigada, kao neposredna operativna rukovodstva za pokret i borbu spremnih bataljona treba da imaju mogućnost hitne intervencije.

U pitanju eventualnog povlačenja sa područja divizije treba naročito uzimati u obzir sledeće: povlačenje može narediti samo štab divizije. Štabovi brigada ili čak bataljona ne smeju da izvedu povlačenje na svoju ruku. To je dopušteno u izuzetnim slučajevima ako su veze sa štabom divizije prekinute i ako štabovi divizija unapred predvide mogućnost takvog samostalnog povlačenja.

Niži štabovi treba da u takvom slučaju naknadno opravdaju svoje povlačenje. Uopšte treba uvesti strogu praksu da nijedna jedinica ne srne napustiti određeni položaj, odnosno ne srne da otstupi od izvršenja datog joj zadatka bez odobrenja višeg štaba. Svako kršenje toga pravila treba odmah i egzemplarno kazniti. Štabovi divizija treba da izdaju u tom pogledu svim nižim štabovima odgovarajuće naredbe.

Štabovi bataljona treba da brinu u stalnim bataljonskim logorima da pionirska odeljenja, odnosno ljudstvo, izgradi privremene zaklone (skloništa) protiv bombardovanja i artiljeriske i minobacačke vatre.

U tome se sastoji suština odbrambene taktike oslobođene teritorije i odbrambene taktike svakog položaja divizije uopšte u slučaju ofanzive neprijatelja.

Karakteristika partizanske strategije sastoji se u tome da naročitom aktivnošću sprečavamo ili barem kočimo razvitak ofanzivnih operacija neprijatelja. To ćemo postići našom stalnom ofanzivnošću na operativnom području koje okružuje oslobođenu teritoriju, odnosno položaje divizije.

#### 4. Ofanzivnost

Neprestana partizanska ofanzivnost smanjuje ofanzivnost neprijatelja do minimuma, mada ne može potpuno da je isključi. Ona prinudava neprijatelja na povlačenje u utvrđena uporišta, na odbranu za njega najvažnijih tačaka.

Štabovi divizija ne smeju smatrati svojim operativnim područjem samo onu teritoriju koju je zaposela divizija. Operativno područje proteže se daleko van oslobođene teritorije i u njemu treba da se nalaze važni objekti naših ofanzivnih operacija. U današnjem trenutku najvažniji objekti su železnice. Napadi na železnice treba da se vrše svakodnevno.

Pritom treba da pređemo od manjih na veće akcije. Težište treba da prebacimo na akcije *diviziskog ili barem brigadnog obima*. Uništiti treba veliki deo železničke pruge, desetine km, sa svima bunkerima i železničkim stanicama. Ove akcije treba uvek kombinovati tako da je u akciju uključen i napad na voz. Uništenje lokomotive je bolna tačka za neprijatelja. Zaplena materijala koji se nalazi u vozu uvek se ubrajala među najuspelije partizanske akcije.

Podrškom naše artiljerije možemo da pređemo na uništavanje slabijih talijanskih i bega uporišta. Moralno raspadanje tih vojski danas nam stvara lepu perspektivu za uspešnu likvidaciju tih uporišta. Odabirati treba uvek one objekte gde je uspeh obezbeđen. Odabirati treba uvek takve tačke gde mo-

**žemo** produžavati borbe i više dana. Pritom treba da prebačimo *većinu snaga* za sačekivanje kolona koje dolaze **u pomoć napadnutom** uporištu. Praksa je pokazala **da** pri pravilnom xnanevrisanju (naročito slučaj Suhe Krajine) možemo postići **u uništavanju tih kolona** lepše uspehe nego pri napadu na **uporište**. Pritom je važno da naše snage ne rasporedimo **u krut defanzivan sistem**, nego **u sistem elastičnih koncentracija, sposobnih** za brze pokrete, opkoljavanje **i uništavanje neprijateljskih kolona**. Ovaj tip ofanzivnih operacija na uporišta, **kombinovanih elastičnim manevrisanjem protiv neprijateljskih pojačanja**, ubraja se u današnjem trenutku među najuspelije operacije diviziskog obima.

U planovima svih ofanzivnih operacija treba bezuslovno **uzimati** u obzir načelo čuvanja naše žive sile. Ne smemo oklepati da, sa jedne strane, žrtvujemo onaj minimum ljudstva koji je neophodan za svaki uspeh a, s druge strane, treba da iznadeemo takve objekte i načine koji nam garantuju što manji gubitak žive sile, naročito što se tiče rukovodećih kadrova. Slabo je ono operativno rukovodstvo koje za postizanje svojih ciljeva upropasti suviše veliki broj svoga ljudstva i kadrova.

##### 5. *Demonstrativni napadi*

U današnjem momentu opadanje morala neprijatelja je njegova slaba tačka. Važan faktor za dalje slabljenje njegovog morala je rat nerava koji ćemo nametnuti neprijatelju našim demonstrativnim napadima. Te napade treba proširiti i sistemske organizovati.

Demonstrativne napade treba vršiti *svakog dana na sve položaje u operativnom delokrugu divizije*, danju i noću. Za takav napad dovoljna je patrola od tri čoveka, od kojih svaki borac ispalii svega po tri metka, ukupno 9 metaka. Plotuni od tri metka treba da se ispale u razmacima od po nekoliko sati. Patrola treba da ispalii tri metka iz blizine prema položaju, a zatim da se povuče na odmor, s tim što će posle nekoliko časova opet ispaliti tri metka itd. Isto treba produžiti po danu sa drugom patrolom.

Treba izbegavati greške da šaljemo u demonstrativne napade veće jedinice i da trošimo suviše municije.

Sa tim demonstrativnim napadima moralno ubijamo neprijatelja, uništavamo njegove živce, zamaramo ljudstvo zbog »stanja pripravnosti«, izazivamo neprijatelja da troši svoju municiju i tako ga fizički i moralno onesposobljavamo za ofanzivne operacije protiv nas.

## *6. Rezerve*

Neki naši štabovi još nisu naučili kako treba upotrebljavati rezerve. Obično odmah na početku operacije bace u bitku sve raspoložive snage. To je loše.

Za svaku ofanzivu ili defanzivnu akciju treba da predvidimo jake rezerve. U razvitku operacije često nastane situacija kad o pobedi odlučuje nastupanje rezervi protiv slabe tačke neprijatelja koja se pojavi tek u toku razvijanja operacije. Bataljoni treba da nauče da drže u rezervi četu, brigade da drže u rezervi bataljone a divizija da drži u rezervi ponekada čak i brigadu.

## *7. Brzina*

Veliki nedostatak svih naših operacija je suviše mala brzina u donošenju odluka i izvođenju. Štabovi divizija treba da organizuju pravu *kampanju* za povećanje gotovosti i brzine. Brzinu u davanju naredjenja treba uvesti već u mirno vreme. Na povećanje gotovosti i brzine dobro će uticati uvođenje pešadijskog egzercira čiji će pravilnik uskoro postati otsek za kadrove. Usavršiti treba službu veze za vreme operacija. Kod štabova divizija i brigada treba da se organizuju vodovi za vezu sa telefonskom vezom i signalnim uređajima.

Politički komesari treba da na osnovu primera iz prakse njihovih jedinica ukažu na štetnost sporosti i kolebljivosti za uspeh naših operacija. Poseban politički čas sa temom: brzina treba da dođe na dnevni red u svakoj jedinici.

## *8. Pionirska odeljenja*

Od svih nenaoružanih drugova treba formirati pionirske vodove, čete i bataljone. Ova odeljenja treba snabdeti pijucima, lopatama, gvozdenim polugama, sekirama, testerama i kleštima. Ova odeljenja treba da svakodnevno, pod zaštitom naoružane prate, ruše železnice, drumove, manje mostove, propuste, nasipe itd. i da zatrpuvaju zasekama komunikacije.

## *9. Štabovi za vreme operacija*

Štabovi treba da su za vreme operacija zaista operativno rukovodstvo. Oni mogu to postići jedino ako štab za vreme operacija bude imao svoj položaj. Taj položaj treba da ima vezu sa nižim štabovima preko kurira, a i preko modernijih tehničkih sredstava (telefon, signalni uređaji). Na položaju štaba uvek treba da se nalazi najmanje polovina članova štaba koji direktno preko veze rukovode svima operacijama. Na položaje

**pojedinih** jedinica može ići najviše polovina članova ako je **njihova** intervencija na pojedinim sektorima zaista potrebna.

Sasvim prekinuti sa praksom da čitav štab ode na položaje pojedinih jedinica i na taj način izgubi pregled čitavog **odvijanja** operacije. Isto tako nije dozvoljeno da se članovi štaba za vreme operacije sami degradiraju na obične mitraljesce, bombaše ili minere i tako zaborave na svoju rukovođeću ulogu u toj operaciji. Apsolutno je zabranjeno da članovi štaba bez potrebe izlažu opasnosti svoje živote. Obavezno treba preduzeti sve potrebne mere da se naši kadrovi sačuvaju, jer je naša vojska izgubila već isuviše dragocenih kadrova.

Štabovi divizija treba da umnože ovu analizu operativno-taktičkih zadataka današnjeg vremena za sve štabove brigada i bataljona. Na osnovu ovoga napisa treba da se održavaju konferencije po svim štabovima brigada i bataljona u prisustvu jednog člana štaba divizije, kojom prilikom treba samokritički analizirati svu dosadašnju aktivnost dotične jedinice. Politički komesari treba da na svojim političkim časovima popularišu onaj deo direktiva koji važi za čitavo ljudstvo.

#### **SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Za Glavni štab:  
Rozman Franc-Stane s. r.

Načelnik operativnog otseka:  
Kveder Dušan-Tomaž s. r.

**PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA  
NOV I PO SLOVENIJE OD 1 SEPTEMBRA 1943 GOD. ZA  
1 AVGUST 1943 GODINE<sup>1</sup>**

BROJNO STANJE

J e d i n i c a	Brojno stanje jedinice				S m a n j e n				a	
	Po spisku		Na licu		Mrtvih		Ranjenih u bol.			
	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	ukupno m. 1 ž.	novih m. ž.		
I U. B. T. T.	689«	43	240»	40	2		149	3		
II U. B. M. G.	604	27	505	24			99	3		
III U. B. I. C.	745	24	557	24			188			
IV U. B. LJ. Š.	684		620				30			
I. D. O.	308		299				9			
Z. D. O.	149	8	141	8						
Kamniško-sav. odred	372		299							
<b>Ukupno</b>	<b>3553</b>	<b>102</b>	<b>2961</b>	<b>96</b>	<b>2</b>		<b>475</b>	<b>6</b>		

Ukupno: 3655

Na licu 3057

Otsutnih

u bolnici 481

Mrtvih 2

Nestalih 5

Otsutnih 110

3.655

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi CK SKS.

<sup>1</sup> Verovatno omaška: treba 540.

b o r b e n a			s p o s o b n o s t						Napomena	
ukupno	Ranjenih na licu		Nestalih		Ostalih		Ukupno			
	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.		
80							154			
							102			
							188			
			5		29		64			
							9			
					8		8			
					73		73			
80			5		110		598			

P. S. V U. B. S- Greg.  
VI U. B. I. G. nisu dostavile svoje Izveštaje  
Gorenjska

**STANJE NAORUŽA**

Jedinica	Puške				Laki mitraljeza		Teški	
	Mauz.	Ital.	Fran.	"Manliher"	"Brno"	"Breda"	"Chaus"	Grčki
I U. B. T. T.		382				17		
II U. B. M. G.		325						
III I. C.		333				17		
IV. U. B. LJ. Š.	357	26				17		
I. D. O.		220				6		
Z. D. O.		134				5		
K. S. O.		260				7		
Ukupno	357	1680				69		
								9

**STANJE MUNICIJE**

Jedinica	Za puške			Za mitraljeze			Za teške		
	Mauzer	Ital.	Franc.	"Manliher"	"Brno"	"Breda"	"Chaus"	"Grčki"	Jug.
I U. B.		17072				7555			9200
II U. B.		9693							101 76
III U. B.		2766				2810			1760
I. D. O.		5799				3200			
IV U. B.		5966				5714			
Z. D. O.		18659				850			
	0	64919				22129			101 10036

mitraljezi			Minobacači laki		Topovi		Ručne bombe		Revolveri		N. B.
"Breda"	"Fiat"	"Saint Étienne"	Ital.	Nem.	Teški	65 mm	47 mm				Napomena
11								689	47		V. U. B. S. G. VI U. B. I. G.
14			1		1			420	43		Gorenjska
4			3					251	39		Nisu dostavile svoje izveštaje
5			1					236	45		
									21		
								107	14		
								82	15		5 brzometki
34			5	1		785	224	5			

NA DAN 1. VIII. 43

mitralj.	"Fiat"	"Saint Étienne"	Za minobacače	Za tenkove	Eksplozivi						Napomena
			Ital.	Teški	Alp. ekspl.	Kapisle	Fitilji	Granate			
			Nemač.	65 mm	47 mm						1 teš. mitr. pokvaren
			57	6		2	30		20		I i II bat. su otsutni
			29								
			17								
				8							nema podataka
			103	6	2	30		20			

**VESTI OTSEKA ZA PROPAGANDU I STATISTIKU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 4 SEPTEMBRA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV I PO SLOVENIJE OD 25 AVGUSTA DO 2 SEPTEMBRA<sup>1</sup>**

**GLAVNI STAB NOV i PO-S  
OTSEK  
ZA PROPAGANDU I STATISTIKU**  
Na položaju, 4. IX. 1943

**IZ IZVEŠTAJA NAŠIH OPERATIVNIH JEDINICA**

25/26 VIII Minerski vod II bat. VDO<sup>2</sup> je noću 25/26 minirao i uništio železničku skretnicu na stanicu Semič.

28 VIII 43 2 četa I bat. VDO napala je i proterala italijansku radničku ekipu koja je ispod Gorenjaca plela žičanu ogradu. Od Sela i Zajčjeg Vrha ekipi su došla u pomoć odeljenja neprijateljskih vojnika. Kod Pangrč Grma ih je 2 četa I bataljona IDO napala i prinudila na povlačenje. Tom prilikom neprijatelj je imao 3 mrtva i 11 ranjenih.

29 VIII 43 XIV divizija izveštava da se njene jedinice koje odlaže po hranu stalno sukobljavaju i vode borbe sa belogardistima i Italijanima. Odlučnim jurišem neprijatelj je uvek proterivan. Broj njegovih žrtava ne može se ustanoviti jer ih po mraku blagovremeno izvuče. Naše su jedinice u tim borbama imale nekoliko lakše ranjenih.

1 IX 43 mineri ZDO<sup>3</sup> u 19 časova digli su u vazduh most kod Koblarja na pruzi Ljubljana — Kočevje u trenutku kad je naišao na nj italijanski transportni voz i neko artiljerisko odeljenje. Obe lokomotive su jako oštećene, nasele u otvor mosta a vagoni se natrpali na gomilu. Prema dosadašnjim vestima neprijatelj je imao 8 mrtvih i velik broj ranjenih. Od naših boraca u toj akciji bilo je samo 5 sasvim lako ranjenih.<sup>4</sup>

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

(M.P.)

**Vasja<sup>5</sup>**

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>2</sup> Vzhodnodolenjski odred — Istočnodolenjski odred

<sup>3</sup> Zapadnodolenjski odred

<sup>4</sup> Vidi dok. br. 196.

<sup>5</sup> Vasja Kogej

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETRNAESTE DIVIZIJE NOV I POJ OD  
4 SEPTEMBRA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO  
SLOVENIJE O BORBAMA NA KRVAVOJ PECP**

STAB  
**XIV DIVIZIJE NOV i POS**  
Položaj, 4. X. 1943,<sup>2</sup> u 15 čas.

**GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE**

*Na položaju*

Sve jedinice naše Divizije držale su pod blokadom neprijateljske položaje na Robu. Trećeg dana naše blokade neprijatelj je napao naše položaje, i to sa glavnim snagama, na Krvavoj Peči, koje su držale jedinice III U.B.<sup>3</sup> Neprijatelj je uspeo da zaposedne Krvavu Peč i to 1 o.m. u 14 č. Zaseda III U.B. je, naime, posle kratke borbe sa nadmoćnim neprijateljem popustila i obavestila nas o prisustvu neprijatelja tek kad je neprijatelj već zauzeo Krvavu Peč. Poslali smo pojačanja još istog dana i te naše snage su uspele da spreče neprijatelja da se probije do posade na Robu kojoj je, kako je po svemu izgledalo, nedostajalo municije i hrane. Ali, neprijatelj se utvrdio na Krvavoj Peči, tj. u crkvi i u selu. No, borba se vodila dalje skoro čitavu noć od 1 do 2 o.m. U ranim jutarnjim časovima, 2 o.m., neprijatelj je počeo da vrši pritisak na naše položaje na Mačkovecu, koje su držale uglavnom snage III (J.B. Neprijatelj je napadao sa vanrednom, dosada skoro nepoznatom žestinom, i uspeo mu je da potisne naše snage pričinju duboko u šumu. Tim snagama poslali smo pojačanja iz I i II U.B.,<sup>4</sup> koja su imala zadatku delimično da zadrže neprijatelja i da ga istovremeno napadaju sa bokova. Istovremeno stezali smo obruč oko neprijatelja na taj način što su delovi naših snaga napadali neprijatelja u pravcu od Mokreca. Čitav dan 2 septembra, od ranih jutarnjih časova do kasno uveče, vodila se vanredno oštra borba sa neprekidnim jurišima i kontrajurišima preko čitavog dana. Kao što smo već javili, neprijateljske snage brojale su preko 1500 ljudi, sastavljene od jurišnih talijanskih i belogardističkih odreda i plavogardista,

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi CK SKS.

<sup>1</sup> Pogrešno; treba: 4. IX. 1943.

<sup>1</sup> Udarna brigada »Ivan Gradnik«

<sup>4</sup> Udarna brigada »Tone Tomšić« i Udarna brigada »Ljubo Sercer«

a učestvovali su i nemački oficiri, i to u priličnom broju. Izgleda da su oni vodili same operacije, što zaključujemo na osnovu toga što borba nije popuštala ni za trenutak, postajala svakog časa sve žešća i što je neprijatelj veoma brzo koncentrisao vatru i prenosio je sa sektora na sektor. Iznenadio nas je ogroman, dosada neobičan broj automatskog oružja. Prema mišljenju svih štabova brigada, u borbi je učestvovalo preko 50 teških mitraljeza, preko 100 puškomitraljeza i oko 15 minobacača, od kojih 8 teških. Neprijatelj je neprestano tukao naše položaje i artiljerijom iz Vel. Lašča i napadao avionima koji su bombardovali i mitraljirali naše položaje. Našim snagama je pošlo za rukom, posle ogorčenih borbi, u kojima su glavnu ulogu igrali juriši i u kojima su se neke jedinice pokazale kao možda još nikada, da proteraju neprijatelja sa pojedinih dominantnih kota natrag na Krvavu Peč, gde se neprijatelj vrlo jako utvrdio. Jedinice III U.B. koje se zbog slabog komandnog kadra ispočetka nisu snašle, kasnije su se znatno popravile i učestvovale u borbi zajedno i sa jednakim dejstvom kao ostale jedinice.

Imali smo namenu da u toku same noći između 2 i 3 o.m. i idućeg dana još držimo položaje i da pokušavamo da uništimo neprijatelja, ali neprijatelju su već u toku 2 o.m. predveče počela stizati pojačanja iz svih pravaca. Po noći su stizala još veća dalja pojačanja kao n.pr. iz Rakeka, Bloka, Grahovog, Sv. Vida i Roba. Neprijatelj je dobio ukupno najmanje 1500 novih ljudi sa topovima. Pošto su naše snage bile prilično zomorene i pošto smo imali osim toga priličan broj ranjenika, izdali smo u 11 čas. naređenje za povlačenje i pokret na nove položaje oko Kotela. Pokret je izvršen u najvećem redu. Na položajima na Mokrecu ostali su samo 1 bataljon III U.B. i 1 četa II U.B. koji su bili blagovremeno obavešteni o našem naređenju, ali zbog udaljenosti nisu mogli da se priključe našim glavnim snagama.

Neprijatelj je imao najmanje 100 mrtvih i oko 200 ranjenih. Njegov moral počeo je predveče znatno da opada, tako da su prilikom povlačenja sa položaja na Mačkovecu odbacivali oružje, municiju i raznu opremu. Zaplenjeno je bilo dosta municije i nešto pušaka.<sup>5</sup> Mi smo imali 6 mrtvih i 14 ranjenih, od kojih više od polovine teže ranjenih. Ranjeni su i drug Rok,<sup>8</sup> vršilac dužnosti političkog komesara III U.B., i drug Frenk<sup>1</sup> (Englez), komandant II bataljona II U.B. Prvome su morali da

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 184, 195, 196 i 197.

<sup>8</sup> Franc Tavčar

<sup>7</sup> John Denvir

amputiraju levu ruku iznad lakta, a druga Frenka pogodio je dum-dum metak iznad lakta i razmrskao mu kost. Zatim, drug Marko,<sup>8</sup> komandant bataljona III U.B., nekoliko vodnika i komandira. Skoro većina ranjenih i mrtvih bili su rukovodioci.

Prema vestima dobijenim sa svih strana, kao i iz redova talijanskih viših i nižih oficira i prema belogardističkim izjavama, ovaj napad na naše položaje je samo jedna od etapa već duže vremena pripremene ofanzive koja treba da traje duže vremena i ima u prvom redu cilj da potisne naše snage što dalje od pruge.

Mi smo se sa položaja na Kotelu, gde je neprijatelj stalno pipao i napadao naše položaje i tukao ih artiljerijom i bacacima, prebacili u noći između 3 i 4 o.m. na nove položaje u Loškoj Dolini. I u toku jučerašnjih borbi zaplenili smo nešto municije i opreme pošto su neke naše jedinice u jurišu odbile neprijatelja i naterale ga u bekstvo. U tim borbama imali smo 1 mrtvog i 2 ranjena/<sup>9</sup>

Tom prilikom još napominjemo da je neprijatelj predveče 2 o.m. skoro hermetički zatvorio sve puteve i izlaze sa naših položaja na Mačkovecu i to prilično u dubinu, kojom prilikom su zaposeli uzvišice pored svih puteva i postavljali zasede u kojima su imali minobacače. A po putevima nalaze se od zasede do zasede po jedna oklopna kola. I na osnovu toga zaključujemo da u tim napadima učestvuju Nemci, jer je to tipičan nemački način borbe protiv partizana. Dobili smo izveštaj da su Nemci poslali u Ljubljansku Pokrajinu Kočevare, mobilisane u Štajerskoj.

U III U.B., gde je u štabu ostao samo komandant brigade drug Danilo,<sup>10</sup> koji osim toga nema potpune ni sve štabove bataljona, postavili smo za vršioca dužnosti političkog komesara druga Radoša,<sup>11</sup> dosada komesara II bat. II U.B.

Pošto smo u toku naših borbi na Notranjskom sektoru imali prilično gubitaka, i to u prvom redu u kadrovima, i

<sup>8</sup> Marko Bukovec

<sup>9</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 4 septembra 1943 god. navodi se: »Divizija »Cacciatori« — čišćenje u zoni Mačkovec (UM-CQ Cerknica), Malinjek (UM-CS) nastavljeno je juče, 3-eg, u jugoistočnom pravcu, a jutros prema zoni Mikunec (Novi Pol VQ-CM). Predala su se tri ustanika u Sodražici (VH-CK) ... XI grupacija Granične straže: — U zoni Runarsko (UO-CM Cerknica) napadnute su i naterane u bekstvo komunističke grupe, koje su se povlačile iz zone Mačkovec, uz gubitke koji nisu mogli biti utvrđeni. Na našoj strani ranjena su 4. Predao se jedan ustanik.« (Original u arhivi Vojno-istoriskog instituta, 21 R-9).

<sup>10</sup> Danilo Sorović

pošto smo morali osim toga dati najpotrebnije kadrove (oko 20) iz I i II U.B. u VII U.B.,<sup>12</sup> u najvećoj smo neprilici što se tiče kadrova, naročito u III U.B., čiji su se borci pokazali kao vrlo dobri, ali nemaju sposobne ni vojne ni političke kadrove. Hitno Vas molimo da nam pošaljete nešto kadrova za bataljone i čete, bilo iz škola, bilo iz XV divizije.

**SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!**

Politkomesar  
**Bolko Brilej<sup>11</sup>**

Nač. štaba  
**Pero<sup>14</sup>**

Komandant  
**Mirko Bračić**

**BR. 69**

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 9. SEPTEMBRA 1943 GOD. POKRAJINSKOM KOMITETU KP ZA GORENJSKU O STANJU I AKCIJAMA ODREDA OD 15. AVGUSTA DO 1. SEPTEMBRA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

**ŠTAB  
GORENJSKOG ODREDA**  
Na položaju, 9. 9. 43  
broj. 125/1

Predmet: Izveštaj  
od 15. 8. do 1. 9. 43

**POKRAJINSKI KOMITET KPS  
ZA GORENJSKU I KORUŠKU**

Brojno stanje Gorenjskog odreda je 228 drug. Od ovih je naoružano 170 drug. Uskoro, kad kreće transport za brigadu, smanjiće se brojno stanje za oko 60 drug.

Naoružanje se sastoji iz:

6 puškomitrailjeza  
163 puške (jug., franc, i austrijskih)  
1 automat  
i oko 160 bombi.

<sup>11</sup> Udarna brigada »Franc Prešern\*

<sup>12</sup> Dr Jože Brilej

<sup>14</sup> Pero Popivoda

Moralno stanje je odlično u minerskim vodovima i **jedinicama** koje su bile formirane odmah posle reorganizacije. U četiri, međutim, gde se sakuplja transport i gde je jedini posao **jedinice** sakupljanje dezertera moral je dobar.

Po jedinicama smo razaslali direktive u smislu vojnih **akcija**, strogo uređenog života jedinice na temelju bezuslovne vojničke discipline itd., što će biti garancija za moral i u najvećim iskušenjima.

Zbog više uzastopnih hajki, sakupljanja transporta za brigadu i dalje odlazak pravnog sa automatskim oružjem, **još nedovoljna** prekaljenost drugova i skoro organizovane jedinice **uzrok** su što nije bilo toliko i takvih akcija koje traži sadašnji čas i događaji.

15. 8. 43 minerski vod »Ratitovec« minirao je prugu između Jesenica i Blejske Dobrave. Eksplodiralo je upravo iza voza, ali je uprkos tome iskidalo prugu da je saobraćaj bio prekinut za 8 sati.

16. 8. 43 minerski vod »Triglav« imao je namjeru da izvrši akciju na neko skladište, ali su se pre nego što su stigli na cilj sukobili sa Nemcima. Naši su izašli iz borbe bez žrtava. Nemci su imali dva mrtva, i to 1 gestapovca i 1 fabričkog čuvara.

28. 8. 43 minerski vod »Triglav« preuzeo je akciju na žel. stanicu Jesenice, u ložionici.

Lokomotivu, koja je stajala ispred ložionice na pruzi, stavili su u pokret i pustili ka ložionici. Na skretnici se prevrnula u jarak. Ostale 4 lokomotive koje su bile u ložionici nisu mogle 5 dana izići dok nije izvršena opravka.

U međuvremenu likvidirani su kurir Polde i Blaže i kmd Stric<sup>2</sup> zbog rada koji je štetio našim drugovima i čitavom našem pokretu.

Stanovništvo na teritoriji našeg odreda se očigledno oporavlja od jučerašnjeg opijanja klevetama koje su neki dezerteri iz hajke na Zirovskom Vrhu<sup>3</sup> raznosili da bi time obrazložili svoje nepartizansko i beznačajno delovanje.

U vezi sa spoljnim razvojem događaja također se zapaža veća saradnja dosada više rezervisanih krugova.

Politički rad u jedinicama se dobro razvija. Redovno se održavaju politički časovi na kojima se raspravlja i diskutuje naša literatura, pored toga održavaju se predavanja i diskusije.

I kritike se održavaju redovno dva puta nedeljno. Na njima se kritikuju greške iz života u jedinici i razne akcije,

zatim se zajedno sa politkomesarom izlaže pravilan put za buduće borbe, rad i život jedinice.

Na vojnim časovima održavane su praktične vežbe kao i teoretska predavanja.

Upravo je stigao iz Primorske minerski vod »Grintovec« sa ekrazitom. Išli su da ga traže do same Soče. Ljudi su ih svuda lepo primali, tako da su naši momci poneli vrlo lepe utiske iz lepe Primorske.

Minerski vodovi će sada, kad su primili ekrazit, započeti sa već ranije predviđenim akcijama.

Ovde se nalazi drug Blaž,<sup>4</sup> komandant III bat. VII U.B. XIV div., sa određenim direktivama i zadacima. Stab odreda izlazi mu svuda u susret koliko mu je moguće i stvar se sasvim dobro rešava, tako da će transport moći uskoro da krene sa svog mesta.

Izveštaj je malo zakasnio što će se verovatno ubuduće više puta ponoviti jer izveštaje iz naših jedinica, zbog njihove udaljenosti, ne dobivamo tačno i u određenom roku.

#### SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gor. odred

Komandant  
**Zvonko Planine<sup>5</sup>**

Politkomesar  
**Ljubo Sorški<sup>6</sup>**

#### P. S.

Ako slučajno niste primili poslednji put, prilažemo Vam danas izvod štaba i jedinica Gor. odreda.<sup>7</sup>

<sup>4</sup> Oto Vrhunec

<sup>5</sup> Anton Bertoncelj

<sup>6</sup> Anton Kržišnik



## IZVOD IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA SEDME UDARNE BRIGADE »FRANC PREŠERN«<sup>1</sup>

- 12 juli Od partizanskih jedinica u Gorenjskoj formirana je VIII udarna brigada,<sup>2</sup> koja se sastoji od 3 bataljona. Za komandanta je postavljen drug Igor,<sup>3</sup> za zamenika komandanta drug Silvan,<sup>4</sup> politkomesar drug Istok, zamenik politkomesara drug Robin. Isto veče održan je prvi miting.
- 13 juli Zbog blizine Nemaca bio prvi manevr. Nemačka nije bilo. Brigada je pošla na nove položaje na Martinji Vrh.
- 14 juli Delovi brigade odlaze u zasedu na cestu. U jurišu oterali su Nemce; plen (jedan pištolj); gubici jedan mrtav, dva ranjena. Nemački gubici: oko 16 ljudi. I bataljon se noću probio kroz nemačke "zasede i kundacima pobio nemacku posadu, zaplenio 1 puškomitrailjez, 3 puške i 2 sanduka municije. Nije bilo gubitaka. Brigada odlazi na nove položaje na Prtovč.
- 15 juli Nemci koncentrišu nešto snaga i brigada je prinuđena da zauzme položaje oko Prtovča; ispaljeno je samo nekoliko metaka; gubitaka nije bilo. U toku noći brigada je (samo I i II bataljon) prešla na Spond. Od neprijatelja nema ni traga.
- 16 juli II i III bataljon ostaju na Spondu. Jedna četa odlazi u zasedu u Davču.
- 17 juli Jedna četa odlazi u zasedu u pravcu ceste Železniki — Selca. Jedna četa odlazi u akciju za hranu u Železnike, pada u zasedu, nema žrtava.
- 18 juli I četa odlazi u zasedu na cestu Zali Log — Železniki. Bez uspeha. Uveče miting.
- 19 juli Ništa značajnijeg.
- 20 juli Nemci su se neprimetno došunjali do naših položaja kod Marenkovca. Započela borba u pr-

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Pisan od 12. jula do 23. oktobra.

<sup>2</sup> Vidi dok. br. 38.

<sup>3</sup> Ivan Javor

vim jutarnjim časovima. Delovi brigade su razbijeni, jedan bataljon odlazi u Italiju. Nemačka je bilo oko 2000. Gubici: 2 mrtva, 2 zabiljena.

21. juli Vrši se prikupljanje pobeglih drugova, dok bataljon koji je otišao u Italiju prihvata tešku borbu sa 5000 Italijana, vrši proboj i ponovo se povlači preko granice. Gubici: 4 mrtva, 3 lakše ranjena. Italijanski gubici: 50 mrtvih i 200 ranjenih. To je prva borba VIII udarne brigade. Prvi bataljon je za sve vreme ovih borbi bio negde oko Prtovča i sa njim tek tražimo vezu. Jedna četa je poslata na Blegoš da razruši cestu, još se nije vratila, isto tako ni četa koja je pošla u zasedu.
22. juli Vrši se prikupljanje drugova. U logoru vlada potpuna tišina.
23. juli Moral je jako opao. Svako želi na svoj stari sektor.
24. juli Vratili su se drugovi iz Italije. Putem predavanja vrši se odgoj komandnog kadra. Prešli smo na nove položaje i tamo opet formirali svoje jedinice. Veza sa Zonom je uspostavljena. Isto tako i sa Prvim bataljonom, koji se još uvek nalazi negde oko Prtovča.  
Četa koja je otišla na Blegoš vratila se.
25. juli Ništa naročito, spremanje.
26. juli Drugi bataljon prelazi na nove položaje u Poljansku Dolinu. Jedna četa 3 bataljona otišla je na sektor' Sv. Lenarta.
27. juli Ništa naročito.
28. juli Vratila se četa 3 bataljona.
29. juli Uveče odlazak na nove položaje iznad Globeli. Čekali pošiljku koja međutim nije stigla. U Vil čas. stigao bataljon odreda, uveče pokret zajedno sa odredom na nove položaje na Blegoš.
30. juli Uveče pokret na Zirovski Vrh.
1. avgust U 2 sata posle podne stigli na mesto.
2. avgust Ujutro stigao 1 bataljon i javio da Nemci idu prema nama. Imali smo nameru da se prebacimo preko granice, ali smo već bili zakasnili. Nemci su zaposeli granicu. Povlačili smo se u

	pravcu Žiri. U Lučinama smo imali nameru da pređemo cestu i odatle preko granice.
3 avgust	Pokušali smo da se probijemo. Uspelo je samo I bataljonu. Ostale jedinice su ostale na starim položajima.
4 avgust	I bataljon zauzeo položaje u Bukovom Vrhu. II i III bataljon i deo odreda su se međutim povlačili ispred neprijatelja. Nekoliko drugova se izgubilo. Uveče izvršili proboj u Selo iznad Žiri, 143 druga probilo se u Italiju. <sup>5</sup>
5 avgust	Skupljanje drugova koji su ostali na starim položajima. Stab II operativne zone sa nekoliko drugova prešao je granicu.
6 avgust	I bataljon sa delovima odreda prešao granicu i priključio se II bat. i ostatku III bataljona.
7 avgust	Prešli železničku prugu Ljubljana — Trst i stigli na Ljubljanski Vrh.
8 avgust	Preduzeli pokret prema Dolenjskoj. Priključio se Prvi bat. Primoraca. <sup>6</sup> Ostali smo kod [s.] Beča.
9 avgust	Nastavili put prema Iški. Naišli na Prvu diviziju, <sup>7</sup> priključili se i ostali na položajima kod Beča.
10 avgust	Bili na položajima kod Beča. Uveče je I bataljon pošao u rekviziciju u Rakitnu. 2 ranjena. U sastavu divizije naša brigada promenila je naziv u VII udarnu brigadu.
11 avgust	Ostali na starim položajima. Ništa novo.
12 avgust	Na starim položajima. Posle podne naša se brigada sukobila sa belogardističkom posadom. Noću od 12.—13. VIII pokret na nove položaje na Lopati.
13 avgust	Bili na položajima na Krimu. Uveče su II i III bataljon otišli u selo Strahomer na prinudni otkup hrane. Sukobili su se sa belogardističkom patrolom koja je pobegla. Nije bilo žrtava.
14 avgust	Noću od 14 na 15 avgust I bataljon izvršio je demonstrativni napad na Rakitnu i blokiraо je. <sup>8</sup> II bataljon je postavio zasede prema Preserju i blokirao Brezovicu.

<sup>5</sup> Vidi dok. br. 166.

<sup>6</sup> Bataljon brigade »Ivan Gradnik«

- 15 avgust I bataljon ostao na starim položajima, II isto tako, II bat. napali Italijani, zaseda se povukla; poginuo je zamenik komandanta brigade drug Našic. Drugu zasedu II bat. takode su napali Italijani, zaseda se posle borbe povukla. Poginuo je jedan drug. Nestala dvojica. Neprijateljski gubici nisu poznati.
- 16 avgust Oba bataljona vratila su se sa položaja. Posle podne su sva tri bataljona otišla na položaje.
- 17 avgust Bili na starim položajima, uveče je III bataljon otišao po hranu i imao sukob sa Italijanima. Nije bilo žrtava.
- 18 avgust Ostali na starim položajima. Neprijatelj je vršio pritisak na položaje Tomšičevog bat. Neprijatelj ih je obasipao minama. Dvojica ranjena. Pet ih je dezertiralo.
- 19 avgust Ostali na starim položajima. Ništa novo.
- 20 avgust Bili na starim položajima. Ništa novo. Dobili nove kadrove iz Sercerove i Tomšičeve brigade.
- 21 avgust Bili na starim položajima. U brigadi se radilo vojnički i politički. Uveče je III bataljon otišao po hranu.
- 22 avgust Bili na starim položajima. I bataljon je otišao po hranu u Crnu Vas.
- 23 avgust Bili na starim položajima. II bataljon otišao po krompir, III bataljon napravio prepreku na cesti između Rakitne i Gor. Brezovice.
- 24 avgust Pokret na nove položaje. Jedna četa I bataljona otišla po krompir, patrola III bataljona otišla je da priputa na uporište Rakitna. II bataljon je pošao da ruši cestu na Igu.
- 25 avgust Bili na starim položajima. Uveče je I bataljon otišao zajedno sa tomšičevcima u Išku Loku radi prinudnog otkupa.
- 26 avgust Zbog transportovanja ranjenika brigada je prešla u Išku, posle zakašnjenja od tri časa preuzeila ranjenike i nastavila put za Krvavu Peč. Zbog zakašnjenja logorovali na istom mestu.
- 27 avgust Bili na Krvavoj Peči. Preuzeli još tri ranjenika.. Nastavili put u 6 časova.
- 28 avgust Stigli u 10 sati na Travnu Goru. Tamo ostali preko noći.

- 29 avgust** Bili na Travnoj Gori. U 5 čas. posle podne nastavili put. III bataljon otišao na prinudni otkup u Nemšku Vas. I i II bataljon stigli na položaje na Žlebu.
- 30 avgust** I i II bataljon prešli prugu i priključili se III bat. Dvojica ranjeni od topa.
- 31 avgust** Stigli na položaje. Kod Pugleda, odmarali se, nastavili put. Komandant Milan<sup>9</sup> se vratio. Ostali u Podstenicama.
- 1 septembar** Predali ranjenike, zatim krenuli dalje, i to I bataljon i Stab brigade u selo Gorenje Sušice, II bat. u selo Verdun i III bat. u Organja Sela.
- 2 septembar** Bili na starim položajima. III bataljon održao miting u selu Dolenje Sušice. Noću nas posetio komandant Glavnog štaba.
- 3 septembar** Bili spremni za položaje. Uveče se okupali i održali miting u Toplicama.
- 4 septembar** Ostali na mestu. 5 drugova zbog bolesti otišli u Levstikov bataljon. Uveče I bataljon [održao] miting u Gorenjim Sušicama.
- 5 septembar** U 8 sati krenuli natrag u diviziju. Zaustavili se na Podstenicama. Nismo dobili materijal. II i III bataljon otišli natrag u Poljane. I ostao u Podstenicama. Priključilo se još 5 oficira za diviziju.
- 6 septembar** Primili materijal i krenuli. Stigli do pruge Ribnica — Kočevje; zbog velike poplave zau stavili se.
- 7 septembar** Krenuli prema Travnoj Gori. I bataljon izvršio prinudni otkup u Goričoj Vasi.
- 8 septembar** Stigli na Travnu Goru.

**DNEVNIK JOŽE BORSTNARA, POLITIČKOG KOMESARA  
UDARNE BRIGADE »IVAN CANKAR«, OD 1 MAJA DO 2  
SEPTEMBRA 1943 GODINE<sup>1</sup>**

[MAJ]

1. V. Zapovest — priprema akcije. Voj. i polit. priprema ] u I, II i III bat. U 20 čas. pokret. Borba u St. Rupertu.
2. V. Držanje blokade St. Ruperta — 3 aviona, artilj. i Uveče ponovan napad. Nije potpuno uspelo.
3. V. U 2 čas. pokret sa ranjenicima do Okroga. U 8.30 iz Okroga — Tihaboj — Čatež. I bat. i stab brigade Čatež, II bat. Gor. i Dolenja Vas, III bat. i ranjenici Tihaboj.
4. V. Dragan otisao u Tihaboj. Zapovest za pokret. Pokreti u 20 čas. preko pruge sa XIII. Dolazak 42 Gorenjca, j
5. V. Bio u rekviziciji u Maloj Vasi. Dolazak u D. i Gor. renji Vrh sa II bat. I i III bat. prevoz ranjenika.
6. V. Pisanje izveštaja. Miting u Gor. Vrhu, II bat.
7. V. Producetak pisanja izveštaja. Dragan, Dule i Leko<sup>s</sup> otišli. Jure na Ajdovec — Brezovu Reber i III bat. I U.B. M.G. preko pruge.
8. V. Bio na vezi. Put za Trebelno.
9. V. Iz Trebelna na Kamnje. Sastanak sa It.<sup>3</sup> Uveče od-lazak preko Mirne. Kiša.
10. V. Spavao kod kuće. Posle podne iz Sv. Križa na Čatež, 5 III bat. na pruzi, 800 m stubova.
11. V. Sastanak brig, biroa. Miting u Sv. Križu. III bat. sa zam. komandanta Cirilom<sup>4</sup> na pruzi između Vel. j Loke i St. Lovrenca. Digli u vazduh prugu.
12. V. Uveče demonstrativan napad na Vel. Loku i Temeniku. Digli u vazduh žel. skretnicu kod Vel. Loke. 1
13. V. Dolazak U.B. T.T. iz Dobrniča preko Čateža.
14. V. Bio u Sv. Križu. Plan za slučaj ispada Ital. Sastanak sa Dakijem<sup>5</sup> i ZDO-om. U 18 čas. sastanak sa štabovima bataljona.

<sup>1</sup> Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>1</sup> Dragan Jevtić, Dušan Svara, Leko Marjanović.

<sup>\*</sup> Sastanak je voden u cilju dogovora o zameni ranjenika.

<sup>4</sup> Franc Hočvar

U 1 čas pokret: II bat. na starom položaju, I bat. Gorenja Vas, III bat. Zagorica. Ujutro napad iz pravca Mirna — Trebnje — Vel. Loka — Temenica. Borba se vodila ceo dan, II bat. zadržavao. Borba do mraka, posle toga pokret preko Trebelna u Smarjetu.

Dolazak u Smarjetu. Posle podne sastanci u sva 3 bat. Upoznavanje novog štaba. Uveče oproštaj sa Draganom.

Sastanak brig, biroa. Uveče sastanak štabova bataljona.

Uži sastanak štaba zbog formiranja IV bat.

Sastanak I, II i III bat. radi formiranja IV bat. Posle podne formiranje istog. Sastanak štab. čel. Miting. Pisanje predloga za odlikovanja i pohvale. Sastanak sa funkcionerima IV bat. u Vinici.

Ispad Ital. iz Trebnja i N.M.<sup>8</sup> prema Trebelnom. Naš I bat. i 1 četa II bat. otišli na položaj. Noću se vratili. U borbu je stupila samo 2 četa I bat. drug Lev<sup>7</sup> i ubio 2 Italijana.

Pisanje zapovesti za pokret. U 20,30 pokret iz Smarjete. Vozili se kolima preko Krke. Smeštaj: I bat. u Vrhopolje, II bat. i štab brigade u Mihovo, III bat. Tolsti Vrh, IV bat. Orešovica.

U 3 čas. dolazak u Orešovicu, razmeštaj, sređivanje. Sastanak sa I bat., sa intendant, i politkomesarima po pitanju rekvizicija.

Prodor Ital. iz Brezovice, St. Jerneja, Rateža. Borba III, IV i I bat. Ital. bežali i posle toga zauzeli Tolsti Vrh. Naši pokušali zauzeti na juriš, ali nije uspelo. Pre podne pregled položaja I i II bat. Pregled položaja III i IV bat. — Tolsti Vrh.

Zapovest za pokret. U 20,45 odlazak, prevoženje preko Krke. Spasao vozara. Moje prvo kupanje.

Dolazak na nove položaje. I bat. Zagrad, II bat. Poljane, III Skocjan, štab brigade i IV bat. u Zbure. Sastanak štabova bataljona.

Sastanak u I O.Z. Uveče miting svih — II, III i IV brigade u Smarjeti.

Na Malkovecu — miting u Zagradu.

Sastanak štabova bataljona. Odlazak preko Trebelna.

## JUNI

1. VI. Dolazak u Sv. Križ. Sređivanje oružja. Sastanak sa štabovima bataljona. Glavni štab Matija.
2. VI. Zamena oružja.<sup>8</sup> Miting u Sv. Križu.
3. VI. Konferencija u Turnu. Odlazak Vide.<sup>9</sup>
4. VI. Pokret iz Moravča do Bukovice.
- 4/5. VI. Prelazak granice kod Stange. Granicu prešli u 22,30.
5. VI. Odmaranje preko dana. Sastanak za prebacivanje preko Save.
6. VI. Čekanje prelaska. Sava zaposednuta od Nemaca.
7. VI. Čekanje u selu Mala Dolga Noga.
8. VI. U 12,30 pokret preko Janča i preko granice u Javorje.
9. VI. Sastanak brig, čelije u Javorju. U 12,30 pokret preko Lipoglava u Zg. Slivnicu. U 21,30 pokret preko Cikave — Sela: I bat. Drenik, II bat. Brezje, III bat. Vino, IV bat. Smarje. Stab U.B. u Vino.
10. VI. Posle podne sastanak politkomesara u zoni. Janez, Tomaž, Rudi.<sup>10</sup>
11. VI. Ispad Ital. na IV brig. Bio u I i II bat. U I bat. pomilovan primorac Blažič. Intend. Tiln<sup>11</sup> postavljen u OZ.
12. VI. Napad na Cerklje.
- Napad na Žužemberk.
- Zaseda: Hrastov Dol — Sad — Lučarjev Kal.
13. VIII. Napad na voz Tre. — Mi. 3 t.m., 2 1. bac., 16 pušaka, 18 živih Ital., 2 bg. u klopcu. Bez gubitaka.
14. VIII. Imenovan za politkom div.
15. VIII. Na Trebelnom. Uveče pokret.
16. VIII. Dolazak u Sv. Križ.
17. VIII. Sv. Križ.
18. VIII. Sv. Križ.
19. VIII. Ispad Ital. i bg. Pokret.
20. VIII. Trebelno — Vrh.
- Bio na sastanku sa novomeškim železničarima.

*ti      >      u      ><sub>u</sub>      ti      OF.  
it      it      it      it      11      u*

## SEPTEMBAR

2. IX. Proslava 1 godišnjice M.G.

<sup>8</sup> Brigade »Ivan Cankar« i »Ljubo Sercer« trebalo je da predu nemačku granicu i Savu. Radi toga su sa jedinicama koje su ostale u Dolenjskoj teško naoružanje zamenile lakinim.

<sup>9</sup> Vida Rebsel-Kulovec

DNEVNIK TONETA VIDMARA OD 1 MAJA DO 9 SEPTEMBRA 1943 GODINE<sup>1</sup>

*Maj 1943*

1. — Premeštaj u Dragu. Pre podne vojnička parada u Dragi. Od 2 do 4 u Dragi.  
Uveče pokret za selo Gradnik.
6. — U Gradniku. Uveče 1 i 3 četa odlaze kao pravnja hrane preko tunela. Teški mitraljez 2 čete u zasedi sa 2 bataljonom. Minerski vod odlazi na miniranje pruge Črnomelj — Metlika. Izbačen iz koloseka teretni voz, uništena lokomotiva i 6 vagona.<sup>2</sup> Noću se čete vraćaju jer su zakasnile i nisu isle dalje.
7. — 1 i 3 četa otišle kao pravnja transporta. Mineru su otišli na prugu, ali se vraćaju jer vozovi još nisu vozili.
8. — Uveče premeštaj u Drašiče iznad Metlike.
9. — U Drašićima.
10. — i 11. — U Drašićima.
11. — Preuzeo brigadu jer je Vasja<sup>3</sup> otišao na sastanak. 1 i 2 č. u zasedi kod Božakova. Napad na vojni voz. Bilo je veći broj Italijana mrtvih i ranjenih (8 mrtvih, 9 teško ranjenih, 4 lako ranjena).<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Ovo je nastavak Dnevnika objavljenog u prethodnoj knjizi. Original se nalazi kod Antona Vidmara, a prepis u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 7 maja 1943 god. stoji:

»DIVIZIJA »ISONZO«:

Noću 7-og eksplozijom dveju mina iskliznula je sa šina lokomotive između stanica Gradac (XR-BU) i Dobravice (XT-BZ). Pruga opravljena danas, 7-og, u 19 časova. (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E—5).

<sup>3</sup> Jože Klanjšek

<sup>4</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 12 maja 1943 god. navodi se:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA«:

Dana 11-og ujutro železnički vojni transport upućen za Ljubljani bio je napadnut rafalima iz automatskog oružja između stanica Kamanje (KI-BZ Samobor) i Bubnjari (IH-BZ).

12. — 1 i 2 četa u zasedi i gađa vojni transport i vojнике koji grade bunkere duž pruge. Ubijen 1 karabinjerski oficir, 6 vojnika ranjeno.<sup>5</sup> Italijani su pevajući stigli iz Metlike do Tri Fare, odakle se vratili natrag. Sukoba nije bilo. Uveče premeštaj u Vivodinu. 2 bataljon ostaje u Drašićima.
13. — 2 bataljon u zasedi prema Metliki.
14. — 1 bataljon i mineri miniraju prugu između Ozlja i Kamanja. Eksploziv pokvaren. 1 bataljon obasipa vatrom transport, drugi bataljon kod Božakova. Bilo je mrtvih 65 Italijana.<sup>6</sup>
15. — 1 bataljon napao je italijanski transport kod Kamanja, a 2 kod Božakova.<sup>7</sup>
16. — U Vivodini. Odlazak komesara Krta<sup>8</sup> u Tomšičevu brigadu.
17. — Ujutro jedna desetina gada italijanske šatore kod Kamanja. Uveče premeštaj u Gornju Lokvicu.
18. — U Gornjoj Lokvici. 2 bataljon u zasedi kod Semiča. Sukob sa Belom gardom. 2 bataljon ima 2 mrtva i 1 teško ranjenog.
19. — Naimenovan za zamenika komandanta UB »Ljuba Serćera«. 1 i 4 bataljon u Vivodini, 2 u Drašićima.

<sup>5</sup> U biltenu Jedanaestog armiskog korpusa od 13 maja 1943 navodi se:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA»:

Dana 12-og ujutro ustanici su pucali rafalima iz automatskog oružja na ljubljanski brzi voz između stanica Kamanje (KI-BZ Samobor) i Bubnjareci (IH-BZ). Nema posledica.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E—5).

<sup>6</sup> Bilten Jedanaestog armiskog korpusa od 15 maja 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA»:

Dana 14-og ujutro rafali iz automatskog oružja na ljubljanski železnički brzi vojni transport u blizini Božakova (KI-BZ Samobor). Pet vojnika ranjenih, od kojih jedan teško. U istom mestu lokomotiva, koja je vozila izazvala je eksploziju eksplozivnog materijala a da nije oštećena pruga. (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E—5).

<sup>7</sup> Bilten Jedanaestog armiskog korpusa od 16 maja 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA»:

Partizani su ujutro, 15-og. ponovo pucali rafalima iz autorriatskog oružja na vojni transport na delu Ozalj (MK-BU Samobor) — Božakovo (KI-BZ). Nema gubitaka. (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E—5).

- 1 četa 2 bataljona u zasedi kod Božakova. Odlazak komesara Krta u Tomšičevu brigadu.
- 17 — Jedna desetina 1 bataljona gađala italijanske šatore kod Kamanja, s druge strane Kupe. Jedna četa 2 bataljona u zasedi kod Božakova.  
Uveče pokret za Gornju Lokvicu.
18. — 2 bataljon u zasedi kod Semiča. Bela garda napala patrolu. Drugi bataljon ima 2 mrtva i 1 teško ranjenog, a beli naterani u bekstvo prema Semiču.
19. — 1 i 4 bataljon u zasedi kod Semiča. 4 bataljon gađa bele 1 Italijane koji stoje u stroju. Patrola je utvrdila da je bilo 5 mrtvih i 7 ranjenih. 2 bataljon obasipa vatrom vojni transport kod stanice Uršna Sela, iz voza pala 3 ubijena italijanska vojnika.<sup>9</sup> Ista patrola zaplenila 6 konja seljacima koji su Italijanima vozili drva.
20. — 2 bataljon i jedna četa 1 bataljona u zasedi kod Semiča. Jedna četa 2 bataljona sukobila se sa belima: beli imaju 6 mrtvih i nekoliko ranjenih. Uveče premeštaj 2 i 4 bataljona na Suhor, a 1 bataljona u Skemlovec.
21. — Pre podne u 9 sati došli su Italijani i beli iz Metlike u Gor. Lokvicu. 2 i 4 bataljon odmah polaze i napadaju ih. Neprijatelj se u panicičnom bekstvu povukao. 2 bataljon ih goni sve do Metlike. Italijani i beli imaju 15 mrtvih i isto toliko ranjenih. Zaplenjen 1 puškomitrailjez, 2 italijanske puške, jedan ranac municije i nešto spreme. 1 bataljon štiti pravac prema Novom Mestu i Semiču. Nije bilo ničeg značajnog.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Bilten Jedanaestog armiskog korpusa od 19 maja 1943 god. navodi:  
»DIVIZIJA »ISONZO«:

Danas, 19-og, u 10,30 časova napadnut je rafalima iz automatskog oružja, na 62,700 km (XL-CD), voz 9263 koji je prenosio u Črnomelj eksploziv odreden za železničke rade. Pretrpljeni gubici: 1 vojnik mrtav, 1 oficir, 2 vojnika iz pratnje ranjeni. Kočničar, Slovenac, ranjen.«

U biltenu iste Komande od 20 maja 1943 god. stoji:

»DIVIZIJA .ISONZO«:

Dana 19-og nastavljena akcija automatskim oružjem na garnizon Semič (XN-BZ). 6 vojnika ranjeno.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E—5).

<sup>10</sup> Iz italijanskih dokumenata vidi se da su Italijani i ustaše 21 maja 1943 god. započeli akciju čišćenja u zoni Metlika — Kostanjevac. U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 22 maja 1943 godine, povodom ove akcije, navodi se:

22. — 1 bataljon obezbeđuje prema Novom Mestu i Semiču. Neprijatelja nije bilo.
23. — Minerska četa izbacila iz koloseka teretni voz između Gradaca i Dobravica. Razbijeno 7 vagona, 2 železničara mrtva i 2 ranjena.<sup>11</sup> 1 bataljon u zasedi kod Semiča,<sup>11</sup> zaseda napadnuta od belogardista. Ubijen komandir 3 čete I bataljona. Dolazak 3 bataljona u Suhor.
24. — 2 bataljon — jedna četa — drži zasedu kod Sv. Urbana. Formiranje 4 bataljona. 1 bataljon odlazi u akciju na prugu.
25. — 1 bataljon se vratio iz akcije, razrušio 1 bunker i zarobio 1 Italijana. Zasedu kod Sv. Urbana drži 3 bataljon.
26. — U logoru, borbene patrole, ništa novog.
27. — Posle podne pokret cele brigade. Odlazak iz Suhora u 14 sati, 30 minuta. Krećemo preko Radatovića na Gorjance, u blizini Sv. Gore noćimo u šumi.
28. — Posle podne u 4 nastavljamo pokret sa Gorjanaca prema Krki. Oko pola dva noću stižemo do Krke i zatim se prevozimo kolima do sela Kronovo.
29. — U 5 sati ujutro svi smo s one strane Krke. 2 i 1 bataljon zaustavljujaju se u selima: 2 bataljon u Beloj Cerkvi, 1 u Družinskoj Vasi, 3 i 4 bataljon u Smarjeti. 2 bataljon postavio jedan vod u zasedu na Tršku Goru i sukobljava se sa 15 belogardista koji su naterani u bekstvo. Iz Novog Mesta gađaju topovima selo Kronovo. Nema ništa naročito.

»DIVIZIJA »LOMBARDIA«:

Jaka grupa ustanika, povlačeći se iz Vivodine, udarila je na III/74 četu u zoni Lokvica (XT-CD Novo Mesto) — Suhor (XT-CD). U žestO-j koj borbi koja je usledila zadani su neprijatelju znatni gubici. Na tenu je izbrojano 14 ubijenih ustanika. Naši gubici: 1 poginuo i 3 ranjena, među kojima 1 oficir. U tom sukobu primećen je jedan vod u italijanskim uniformama.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E-5).

<sup>11</sup> Bilten Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 23 maja 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA«:

Danas, 23-eg, u 6 časova iskliznuo je iz Šina, usled eksplozije] mine na 37,100 km (XR-BU Novo Mesto), teretni voz 9291 sa 11 praznih vagona. Među slovenačkim osobljem — koje je putovalo, bilo je 2 mrtva i 2 ranjena. Pruga popravljena u 18 časova.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 E-5).

gg. — Razmeštamo se po selima: 1 bataljon u Družinskoj  
Vasi  
2 bataljon u Beloj Cerkvi  
3 bataljon u Smarjeti  
4 bataljon u Vinici kod  
Smarjeteh

31. — Ujutro stiže 400 Italijana na Tršku Goru, 3 i 2 bat. za-  
poseli položaje, a Italijani su pobegli. Bežali su u Novo  
Mesto .... u 2 bataljon.

*Juni 1943*

1. — Uveče pokret prema Trebnjem.
2. — Zaustavili smo se u Trebelnom i uveče nastavljamo po-  
kret prema Sv. Križu.
3. — 2 bataljon se smestio u Sv. Križu.
4. — Zaustavili smo se pola sata od nemačke granice, severno  
od Stične.
5. — Zaustavili smo se u šumi kod Save između stanice Laze  
i Jevnica. Uveče nameravamo preći Savu ali Nemci za-  
posedaju skelu.  
Uveče pokret preko granice.
6. — 1 bataljon u zasedi kod Save blizu skele. Nemci se utvr-  
đuju. Uveče se bataljon povukao na brdo ka brigadi.
7. — U logoru. Zaštita i zasede prema Jančjama.
8. — Pre podne u 11 časova u Kresnici je stiglo 30 vagona  
Nemaca. Zbog toga se odmah povlačimo preko Jančja i  
dalje prema granici. Granicu smo prešli uveče u 7 sati.  
Putem uništili teretni automobil, vlasništvo odbora za  
gradnju ceste a zaseda kod granice zapalila luksuzni  
automobil nemačkih oficira, oficiri su međutim pobegli.  
Smestili se u selo Javorje.<sup>12</sup>
9. — U podne pokret za selo Lipoglav. Uveče pokret preko  
pruge i zaustavljamo se u selima Uđe, Vrbiče, Rogatec  
i Gradišče.
10. — Uskoro posle našeg dolaska patrola 3 bataljona sukobila  
se sa belima kod Velikog Ločnika: beli su naterani u  
bekstvo. Uskoro zatim stigla je italijanska patrola iz  
Senturja u Vrbiče. 2 bataljon ih je naterao u panično  
bekstvo. Posle podne stiže pojačanje u Šenturje, 200  
vojnika sa jednim oklopnim kamionom, i predveče na-  
padaju 2 bataljon. Napad odbijen. Italijani imaju 4 mrt-  
va i više ranjenih. Uveče se neprijatelj povukao u Šen-  
turje. Naš 1 mrtav.

11. — Napad Italijana i belih iz Senturja na 2 bataljon u Vrbičju. Napad odbijen. Naši: 2 mrtva i 5 ranjeno. 2 bataljon se povukao iz Vrbičja u Gradišće. Predveče došlo 100 belih i Italijana blizu sela Vrbičje i vratili se u Senturje.
12. — Pre podne oko 10 čas. iz Senturja prema Vrbičju prodire oko 1000 vojnika. Kad su stigli do sela Vrbičje, napao ih je 4 bataljon, koji je držao Rogatec i okolne položaje. Neprijatelj se utvrđuje u Vrbičju i gađa topovima i minobacačima naše položaje. Uveče se 1, 3 i 4 bataljon pripremaju za napad, koji međutim nije izvršen jer je neprijatelj bio jako utvrđen.
13. — Ujutro je iz Zelimlja došlo u Brezje 1000 Italijana sa 4 tenka i prodiru dalje prema Vrhu i Gradišću. 3 bataljon prihvata borbu ispod Vrha i odbacuje ih natrag, posle čega se neprijatelj utvrdio na brdu pored Gradišća. U tim borbama učestvovala je i 1 četa 4 bataljona.  
Posle podne u 5 čas. 3 i 4 bataljon povukli su se do Velikog Ločnika, neprijatelj nije nastavio sa prodiranjem već je ostao u Gradišću i na brdu, gde se utvrđivao. U tome sukobu bilo je ubijenih preko 80 Italijana. 2 čete 4 bataljona drže položaje iznad Rogateca. Posle podne prodiru Italijani iz Vrbičja prema Rogatecu, čete udaraju po njima i povlače se na više položaje. Uveče pokret preko Velikih Lipljena u Vodice. Naših 6 teško ranjeno i više lako.
14. — U Vodicama, patrola belogardista obasipa vatrom 4 bataljon, posle čega je pobegla. Predveče 2 aviona bombarduju Vodice i šumu oko sela. Mi bez gubitaka. Uveče pokret preko pruge do Prestrane (Suma!).<sup>13</sup>
15. — U šumi na Prestrani, uveče pokret preko Muljave do sela Hrastov Dol.
16. — U Hrastovom Dolu. Zaseda na Trnuškom Griču sukobljava se sa 30 belogardista, koji su pobegli natrag u uporište Sela pri Sumberku.
17. — Ujutro dolazak 3 bataljona, koji javlja da su ih juče Italijani napali u selu .... i imaju 2 mrtva, 6 teško i 1 lakše ranjenog. Čitav 3 bataljon u zasedi na Trnuškom Griču. 1 bataljon u Bojanskom Borštu. Patroliranje prema Sela pri Sumberku. Nigde ništa naročito. Uveče pokret prema Ajdovecu.

- jg — U 4 sata ujutro kad smo išli pored Zaliseca, iznad Žumberka, pali smo u zasedu. Neprijatelj je strahovito bacao mine i mitraljirao. Svi smo se u redu povukli i nastavili put prema Ajdovecu, gde smo stigli u 5 čas. posle podne. U sukobu 2 naša ranjena a 2 nestala.
19. — Preko dana u Ajdovecu. Uveče pokret preko Brezove Reberi i dalje prema Krki. Prelaz preko Krke čamcima kod sela Lokve. Smestili smo se u selima Gornja i Donja Sušica, Vušinec, Selišće. U ova sela stigli smo 20 juna u 8 čas. ujutro.
20. — U Sušicama. Uveče prenos ranjenika u bolnicu.
21. — Na starom mestu. Ništa naročito. Uveče pokret do sela Srednja Vas. II i IV bat. u akciji na prugu kod stanice Uršna Sela. Voz nije stigao jer je prekinuta pruga.
22. — Ii II bat. ruše prugu kod stanice Uršna Sela. Porušeno 350 m pruge i 500 m telefonske linije, posle čega pokret na Mavrلن. Minerji miniraju prugu između Semiča i mosta (Otovški). Voz nije stigao, naš 1 ranjen.<sup>14</sup>
23. — Na Mavrlnu. Mala zaseda prema Črnomelju i Dragatušu, neprijatelj se ne može zapaziti.
24. — Jedan vod sa drugom Ivanovim<sup>15</sup> poslat po hranu za bolnicu. Minerji miniraju prugu između Semiča i Črnomelja. Izbačen je iz koloseka putnički voz, razbijena lokomotiva i 1 vagon.<sup>16</sup> Zasede i izviđačke patrole na sve strane, neprijatelja nema.
25. — 2 četa I bat. u zasedi kod pruge, dva voda III bataljona: jedan vod prema Dragatušu, neprijatelj se ne može zapaziti.
26. — Na Mavrlnu, nema neprijatelja.
27. — Na Mavrlnu, uveče pokret preko tunela prema Suhoru.

<sup>14</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 23 juna 1943 god. stoji:

»DIVIZIJA »ISONZO«:

. . . Noću uoči 23-eg juna usled eksplozije mine prekinuta je železnička pruga Uršna Sela (XI-CF) i Rožni Dol (XL-CD). U toku su radovi na opravci, koji su izvedeni danas, 23 juna, u 12 časova. Jedinice za obezbeđenje zametnule su borbu sa više grupa ustanika i rastrelale ih.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 F-5).

<sup>15</sup> Ivan Mavrović

<sup>16</sup> Bilten Jedanaestog armiskog korpusa od 25 juna 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »ISONZO«:

28. — Ujutro smo stigli i razmestili se po selima Gor. i Dol. Lokvica, Dragomlja Vas i Gradnik. Patroliranje, neprijatelja nema.
29. — Patroliranje i obezbeđenje prema Metlici, Semiču i Novom Mestu. Miting u Suhoru. Neprijatelja nema.
30. — Na starom mestu. Miting na Gradniku.

*Juli 1943*

1. — Dve čete I bat. u zasedi prema Metliki. 1 četa IV bat. u zasedi kod Semiča. Jedna četa III bat. u zasedi prema Novom Mestu. Ova četa je prekopavala cestu. Jedna četa II bat. u zasedi na Krvoškom Vrhu. Danas smo očekivali neprijatelja ali ga nije bilo. Miting u Dragom-Ijoj Vasi. Minerji minirali prugu između stanica Dobravice — Metlika. Italijani opazili i pokušali otstraniti minu, koja se međutim upalila te su Italijani imali više mrtvih.<sup>17</sup> Italijani su dolazili ka Sv. Urbanu (kod Grabroveca) i odmah se vratili natrag u Metliku. Stigla je patrola iz Padeža i donela municiju.
2. — U podne pokret preko Suhora i Sekulića na Gorjance, gde noćimo.
3. — Na Gorjancima. U podne pokret prema St. Jerneju i Kostanjevici. Uveče I i II bat. kidaju žicu i ruše bunkere između Kostanjevice i St. Jerneja. Uništeno 30 m žice i 2 bunkera.<sup>18</sup> III i IV bat. prešli žicu i otišli po hranu u selo Groblje. Sve izvedeno bez žrtava.

<sup>17</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 2 jula 1943 godine stoji: .

»DIVIZIJA »LOMBARDIA«:

. . . Jutros, 2 jula, usled eksplozije mine prekinuta je železnička linija u zoni između Metlike i Gradaca (XR-J3U). Pruga je popravljena u 18 časova.«

Bilten iste Komande od 3 jula 1943 navodi:

»DIVIZIJA »LOMBARDIA«:

Prema izveštaju od juče, 2 jula, eksplozijom mine koja je uzrokovala prekid železničke pruge između Metlike i Gradaca (XR-BU Novo Mesto) ubijena su 2 vojnika, koji su bili u službi duž pruge.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 G—6).

<sup>18</sup> Bilten Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 5 jula 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »ISONZO«: ustaničke grupe napale su deo hrvatske granice, žicom opletene, između Dobe (LI-CQ Samobor) i Volčkove Vasi (IH-CQ). Naše jedinice svojim protivdejstvom odbile su napadače i zadale im gubitke.« (Originali u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 G—6).

4. — Posle akcije zaustavili smo se iznad sela Ban. Neprijatelj iz St. Jerneja gadao topovima selo Ržišće i zapalio 2 kuće. Uveče I i II bat. uništavaju žicu i bunkere. Uništeno je 70 m žice.<sup>19</sup> IV bat. otišao preko žice po hranu u selo Brezje. Jedna četa III bat. otišla je sa hranom i stokom za bolnicu.
5. — Preko dana u šumi iznad Vel. Bana. Uveče pokret prema Sv. Križu. Zaseda II bat. ubila 4 bela koji su došli preko žice kod Stare Vasi.
6. — Ujutro nakon dolaska smeštamo se u selima Prušna Vas i Mlađe. Zaseda prema Kostanjevici, patroliranje prema Stojdragi i Novom Selu. Vratila se patrola sa municijom iz Notranjske.
7. — Preko dana u selu. Uveče prelazak preko Krke i nemačke granice između Cerkija i Kostanjevice. II bat. napao nemačku posadu na Brodu. I bat. držao zasedu sa jednom četom prema Krškom, a sa jednom prema Kostanjevici. III. bat., jedna četa I bat. i jedna četa II bat. vršili rekviziciju u selima Vel. Mraševo, Naklo i Kalce. Zaplenjeno 35 grla stoke i 10 konja. III bat. sukobio se sa zasedom od 4 Nemaca i tom prilikom imao 3 mrtva. II bat. nije zauzeo Brod. IV bat. štitio na desnoj obali Krke prema Kostanjevici. (Prilikom povratka preko Krke napala nas je nemačka patrola, jedan od naših je mrtav, a jedan je pao. Ukupno imamo 5 mrtvih i 2 ranjena.<sup>20</sup>)
8. — Ujutro se vraćamo na stara mesta u sela. Popodne je veća grupa Nemaca i Italijana prešla preko Krke i napala bataljon III brigade u selu Brlog. Naš III i II bat. zauzimaju položaje ispod sela Mlađe i pucaju na Nemce koji su zapalili 2 kuće i opljačkali selo. Predveče su se povukli preko Krke. Imaju nekoliko mrtvih.

<sup>19</sup> Bilten Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 6 jula 1943 god. navodi:

»DIVIZIJA »ISONZO«:

Noću između 4—5 jula ponovo je napadnut žicom opleteni deo, o čemu je javljeno jučerašnjim izveštajem, od 5 jula, ali je napad propao usled našeg protivdejstva. Ustanici su ostavili na terenu 3 poginula. Na našoj granici poginuo je jedan dobrovoljac antikomunista. (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta 18 G—6).

<sup>20</sup> Drug Viktor Avbelj navodi u svojim zapiscima o ovoj akciji sledeće: »22.) Noću od 7 na 8. 7. 1943 akcija na Cerkije (nemački aerodrom), Brod itd. Na teritoriji doline Krke gde su nastanjeni Kočevari. Uništeno 5 štuka aviona na aerodromu. Zaplenjen 1 puškomitrailjer, nekoliko pušaka i ogromno opreme.«

9. — U podne pokret do Vel. Bana.
10. — U Vel. Banu. Jedna četa III bat. u zasedi kod Pleterja. Ništa novo.
11. — Posle podne u 18 čas. pokret preko Javorovice do sela Gaberje. II bat. otišao je da kida žicu i uništio 60 m.
12. — U Gaberju. Ujutro se II bat. prilikom povratka sukobio sa Italijanima kod Mihova i imao 3 ranjena, a Italijani 12 mrtvih i više ranjenih.<sup>21</sup> Patrola I bat. sukobila se kod Dolža sa belima, beli imaju 4 mrtva, naši 4 mrtva i 3 ranjena. I i III bat. uveče u rekviziciji.
13. — Preko dana nema neprijatelja. Uveče dve čete II bat. i jedna četa I bat. napale italijansku posadu na koti 430 (između Brusnica i Gaberja). Uporište nije palo jer je bilo jako utvrđeno. Italijani imaju 4 mrtva i 10 teško ranjenih. Naša 3 lako ranjena. IV bat. iskida 40 m žice kod Dol. Suhadola.
14. — IV bat. kida žicu između Šmarja i Vrhopolja i uništio je 320 m.
15. — Ujutro jedna četa III bat. napala bunkere na koti 430. Jedna četa IV bat. postavila zasedu na mestu gde je prekinuta žica. Zaseda se sukobila sa kolonom belih i Italijana. Bilo je više mrtvih.<sup>22</sup> Pre podne u 9 č<sup>h</sup>. pokret. I i II bat. ostaju na pilani u Gorjancima. IM i IV bat. nastavlju put u sela Jugorje i Maline u Beloj Krajini.
16. — Ii II bat. prelaze u Podgrad, III i IV ostaju u Jugorju i Malinama. Sahranu druga Vasilija,<sup>23</sup> intendanta I bat.; IV bat. prati ranjenike na putu preko tunela.
17. — Na starom mestu. Uveče pokret za Suhor, miting u Jugorju.
18. — Patroliranje, neprijatelja nema. IV bat. se vratio.
19. — Na Suhoru.

<sup>21</sup> Vidi dok. br. 141

<sup>22</sup> U biltenu Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 16 jula 1943 god. navodi se:  
»DIVIZIJA »ISONZO«:

Prilikom pokušaja napada protiv naše jedinice razmeštene na koti 430 (XT-CM) za obezbeđenje radova, bili su razjureni ustanci. Iza toga jedan specijalni bataljon izveo je čišćenje u zoni sukobivši se sa protivničkim ljudstvom u blizini kote 334 (XT-CM). Gubici ustnika sigurni su ali nisu utvrđeni. Na našoj strani bilo je 5 lako ranjenih.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 G—6).

20. — II bat. u zasedi kod Sv. Urbana, a I bat. kod Metlike. Patroliranje prema Semiču. Nema neprijatelja.
21. — Zaseda jedne čete kod Sv. Urbana. Uveče I bat. otišao na prugu između Metlike i Dobravica. Izbačen iz koloseka jedan oklopni voz. III i IV bat. otišli po hranu u sela Plementerk i Dol. Težka Voda. Posle povratka nastanio se u Jugorju i Selima.
22. — Uveče pokret preko pruge u Občice. I bat. vozio hranu i zaostao u Brezovoj Rebri.
23. — Pokret iz Občica preko Krke u Ajdovec. I bat. stiže noću u Občice i odmah nastavlja pokret za Ajdovec. Uveče akcije na Žužemberk.
24. — Naša brigada u zasedi kod Trebnja. II bat. IV bat. demonstrativno napao Dobrnič, I bat. u rezervi kod štaba zone, III bat. u zasedi kod Zagradeca i Sela pri Sumberku.
25. — 2 bataljon vodi borbu sa Italijanima i Belom gardom na Trebnom Vrhu. Neprijatelja ima oko 600. Poginulo je oko 35 italijanskih vojnika i 6 oficira, 17 je teško ranjeno i 10 lako. Od naših poginula 2 i 10 ranjenih. Selo Vrhtrebno zapalili minobacačima i sve je izgorelo. Italijani su uspeli da izidu na vrh brda, posle čega su se povukli u Trebnje. Posle podne u 5 čas. zaseda 4 bataljona uništila je 1 tenk kod Dobrniča.
26. — Minerji 1 bataljona uništili 1 tenk kod Dobrniča, zapanjen 1 top 20 mm sa 200 granata, 1 puškomitrailjez sa 2000 metaka. 2 bataljon uveče napao Dobrnič.
27. — Italijani prodiru iz Dobrniča i napadaju 4 bataljon. Bataljon se pod jakim pritiskom povukao, neprijatelj se popeo na brdo. Italijani imaju oko 30 mrtvih i uveče su se vratili u Dobrnič. Kod 3 bataljona prodor sa tenkovima u 16 sati posle podne. Italijani stižu u Žužemberk. 2 bataljon tri puta napada Dobrnič i 2 puta voz kod Trebnja.
28. — Italijani prodiru iz Žužemberka ka Dobrniču. Naš 4 i 1 bataljon se povukli. 2 bataljon se povukao na Gorenji Vrh, uveče ga iz Trebnja gadali artiljerijom, usled čega ima 4 mrtva i 3 ranjena. Uveče pokret brigade preko Vrhtrebna u blizinu Sela pri Sumberku.
29. — Blokiramo uporište Sela pri Sumberku i pripremamo se za napad.
30. — Uveče u 7 časova spremamo se za napad na Sela pri Sumberku. Neprijatelj nas primetio i počeo zasipati minama, od kojih nas je jedna pogodila i ja sam teže

ranjen; isto tako artiljerci i komandant Vasja. Otiša sam u bolnicu.<sup>24</sup>

U bolnici sam bio do 1 septembra.

*Septembar*

1. — Otišao iz bolnice do Levstikovog bataljona<sup>25</sup> na Stare Zage.
2. — U Levstikovom bataljonu, posle podne odlazak u karaulu br. 14
3. — U karauli br. 14, posle podne odlazak prema Travnoj Gori.
4. — Na karauli br. 11.
5. — Odlazak iz tačke 11 prema Blokama i usput smo saznali da je divizija u Podpreski.
6. — Stigao u Podpresku i našao brigadu u selu Lazec.
7. — U Lazecu. Posle podne brigada krenula prema Grčaricama radi predviđene akcije na Plavu gardu. Pridodat sam Primorskog bataljona,<sup>26</sup> koji ima zadatak obezbeđiti pravac prema Loškom Potoku. Sa bataljonom smo krenuli iz Podpreske i ulogorili se u Jelenovom Zlebu.
8. — 1, 3 i 4 bataljon blokirali Grčarice, uveče napali neprijatelja, proterali ga iz jedne utvrđene kuće i utvrdili se u njoj.

<sup>a</sup> Vidi dok. br. 50

N

II

ITALIJANSKA I NEMAČKA DOKUMENTA

**BR. 73**

**DIREKTIVE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOGL KORPUSA OD 1 MAJA 1943 GOD. KOMANDANTIMA SPECIJALNIH BATALJONA O ZADACIMA I TAKTICI<sup>1</sup>**

KOMANDA XI ARMISKOGL KORPUSA  
*Operativno odeljenje*

Br. prot. 02/2297 op.

V.P. 46, 1 maj 1943/XXI

Predmet: Direktive za komandante specijalnih bataljona

KOMANDANTU SPECIJALNOG BATALJONA BR. 1  
KOMANDANTU SPECIJALNOG BATALJONA BR. 2  
KOMANDANTU SPECIJALNOG BATALJONA BR. 3

i na znanje:

KOMANDAMA VELIKIH JEDINICA

Obrazovao sam specijalne bataljone za borbu protiv komunističkih formacija u Sloveniji, pod nazivom »**Nacionalni partizani**«.

Njihove karakteristike:

*moralne:* da su sastavljeni od ljudi prožetih žarkom voljom da se bore i unište odmetnike;

*operativne:* da su u stanju da dejstvuju izolovano i 'da sami reše ishod jedne borbe.'

Dok komandantima bataljona prepuštam najširu inicijativu za sprovodenje programa obuke koji treba da omogući

stvaranje savršenog borbenog instrumenta, podvlačim osnovne koncepcije kojima će biti potrebno nadahnuti njihovu obuku i upotrebu.

- I) — Potrebno je stvoriti naviku:
- = za pojedince: da deluju izolovano;
  - = za jedinice: da umeju ostvariti najveću moguću raščlanjenost.

*Raščlanjenost će omogućiti:*

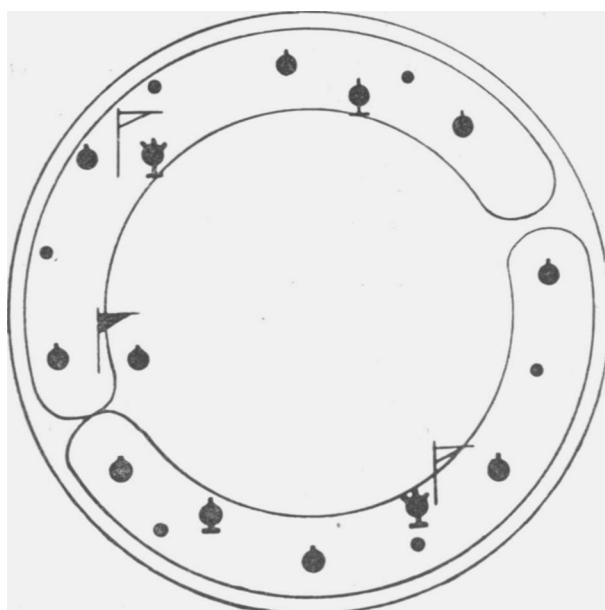
- *i u kretanju i u mirovanju*: da se čuvaju na svih 360 stepeni i da brzo zauzimaju najpogodniji raspored u cilju suprotstavljanja situaciji;
  - *pri napadu*: da dezorientišu protivnika napadajući iz više pravaca;
  - *u odbrani*: da sebi obezbede potrebnu slobodu akcije;
  - *pri gonjenju i odvajanju od neprijatelja*: (kad to nametnu okolnosti): da savladaju protivnika brzinom, krećući se u svim mogućim pravcima.
- II) — *Bataljon »Nacionalni partizani« treba da se smatra da je stalno u akciji*, (u kasarni — napolju — bilo da se odmara — bilo da dejstvuje — kad jede — kad spava — kad maršuje — kad miruje). —  
Koristi jedan jedini pravi odmor: otsustvo. Bataljon se tada raspušta — odmara se kod svoje kuće — čitav.
- III) — Pošto je stvoren da »napada« i »uništava« uzima u obzir jedan jedini način akcije: *manevarsku ofanzivu, koja se realizuje u epizodnoj borbi*.  
Njegov »vjeruju« treba, dakle, da bude *pokret*.  
Kad je primoran da se brani — brani se u pokretu — raščlanjen na sve svoje sastavne celije — odeljenja — *formirajući se ponovno na osnovu prostog naznačivanja unapred određenog mesta*.
- IV) — Njegov cilj imao jedno jedino ime: *Partizan, neprijatelj njegovih drugova*.  
Dakle, on ne osvaja niti okupira — on uništava čoveka koji mu se suprotstavlja.
- V) — Bataljon treba stalno da smatra sebe »*neprekidno opkoljenim*« — *njegov neprijatelj je svuda*.

Za bataljon ne postoji front, *njegov front je horizont*: svako oko, svako oružje treba da bude uperno na svaki pojedini stepen od onih 360 koji ga sačinjavaju.

*Njegova formacija* — ona u kojoj se kreće, u kojoj miruje, jede, spava i ima slobodan izlaz, je jedna jedina: ona koja mu omogućuje da svuda vidi.

S obzirom na ono što se od nje traži, ona može biti samo jedan krug: prikazujem vam ga jednim crtežom.

### j PRAVAC KRETANJA



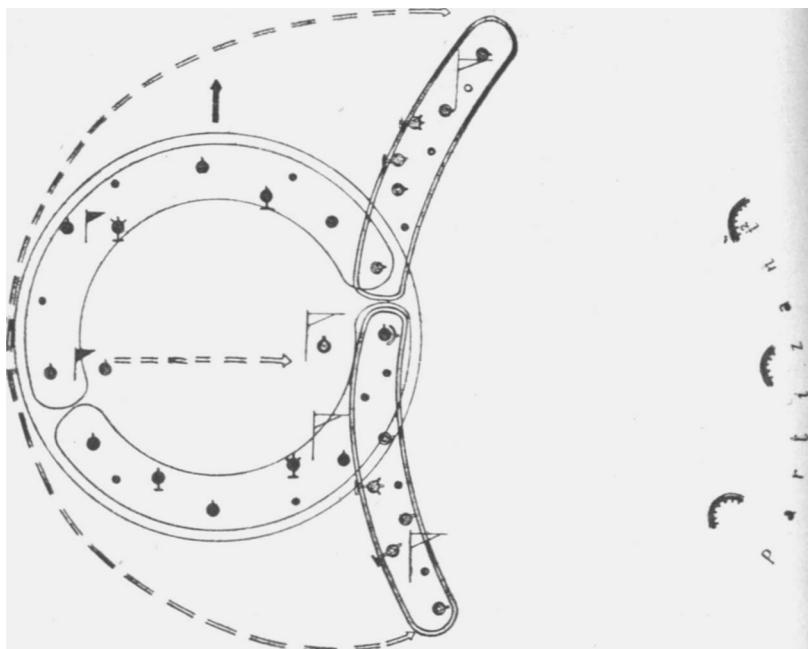
Bataljon je raščlanjen na svoje čete — čete na vodove — vodovi na odjeljenja.

Široke formacije — širokog razmaha — ljudi koji ne traže da se dodiruju laktovima — snabdevanje i službe odmah iza jedinica. Komanda i komandni elementi nisu izolovani u centru, nego se oslanjaju na one elemente za koje komandant bude smatrao da su najpogodniji.

Skladan, elastičan i manevarski raspored.

TI) — Pri prvom hicu iz puške ili pri prvom rafalu — kad se utvrdi odakle dolazi napad — krug se otvara sa svoje suprotne strane.

Oba kraja se izbacuju na dva krila neprijatelja,« tako da ponovo formiraju krug više napred, zatvarajući neprijatelja među elemente koji ga suzbijaju i među dve čeljusti klešta koje se zatvaraju.

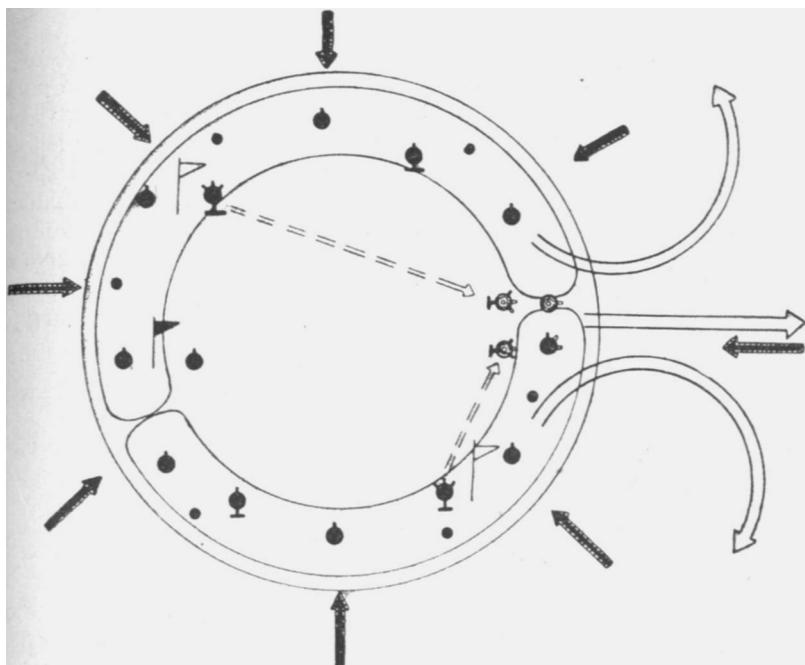


•II) — Ako se neprijatelj nalazi »svuda« i nije moguće da se isture krila, ovaj raspored omogućuje suprotstavljanje napadu sa svih strana.

Formirani krug ostaje zatvoren i — uz odgovarajuću vatrenu podršku — napašće protivudarima na tačku koja se smatra najslabijom,<sup>3</sup> i to najodlučnije i najenergičnije.

Kad probije na jednom otseku, elementi koji su probili nastojaće da vatrom i pokretom slede begunce, vodovi koji su u neposrednom dodiru sa prođorom upašće u njega i — šireći se sa strane —

deblokirajući ostale, udarajući s leđa na neprijatelja koji stoji nasuprot ostalim delovima kruga.



VIII) — Ovo su pravila za život i akciju bataljona kad deluje izolovan — ili kad dejstvuje zajedno sa drugim sličnim jedinicama.

Kad bude pozvan da sadejstvuje sa normalnim bataljonima u akcijama većih srazmara — komandant će se upravlјati na osnovu direktiva komandanta grupacije, koji će voditi računa o njegovim specijalnim karakteristikama.

IX) — *Radi upotrebe napominjem, da:*

- kad god to bude moguće, treba nastojati da se postigne akcija *iznenadenja* — *u obliku prepada*.
- Treba ići za bitnim faktorima iznenadenja — *tajnošću t brzinom*.

— Krećući se što je moguće više noću, u tišini, izbegavajući puteve i sela, zaobilazeći — ako je potrebno — naselja i vodeći za sobom stanovnike koji se sretnu, puštajući ih tek posle završene akcije.

- Organizujući detaljno i brzo svaku akciju; j
- c) — Uvek će biti potrebno koristiti: obaveštenja mesnih komandi i pouzdane mesne vodiče koji poznaju teren;
- d) — Kad — usled sticaja raznih faktora i neočekijanih okolnosti, ili pred izrazitom brojnom nadmoćnošću neprijatelja — komandant bataljona predvidi da neće moći ostvariti povoljan ishod, treba da izbegne akciju, odlučujući brzo i sprovođeći odluku odmah, odlažući za bolju priliku batine koje su odmetnicima... obilno suđene.

*Ne treba se žacati busije ili zasede; podlim i mučkim sistemima partizana treba suprotstaviti analogue sisteme.*

Ne dodajem ništa više: znam da će vere, volje i energije biti dovoljno i da će sjajni rezultati krunisati vaš napor.

General armiskog korpusa  
**KOMANDANT**  
 Gastone Gambara s r. ]

#### BR. 74

#### IZVEŠTAJ 2ANDARMERISKOG SREZA KAMNIK OD 1 MAJA 1943 GOD. O SPALJIVANJU MAGAZINA ŽELEZNIČ- KE STANICE JARŠE I ŽELEZNICKE STANICE TRZIN<sup>1</sup>

*30 april*

Zand, srez Kamnik javlja.  
 U Jaršama su banditi zapalili magazin železničke stanice.  
 Dalje jejavljeno da je žel. stanica Trzin upravo u plamenu.  
 Predao: podnarednik Walter

*1 maj*

Zand, srez Kamnik javlja:  
 30. IV. 1943 u 23 čas. banditi su oko 10 minuta zvonili svim zvonima u crkvi na Sv. Gori, kota 849 (8 km jugoist. od Vača) i ubrzo zatim zapalili vatru na koti 932 (9 km jugoist. od Vača).

Predao žand. narednik-vodnik Weingraber.

**BR. 75**

**TZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
2 MAJA <sup>1943. GOD</sup> - KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O NAPADU PARTIZANSKIH BRIGADA NA  
GARNIZONE MOKRONOG, ŠT. RUPERT I RAKOVNIK<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 2 maj 1943 -XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/3004. Operativni izveštaj za 2 maj

**VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1) — Banda od 200 kom. bandita iz Like primećena je u zoni Trebelno (XL—CU).
- 2) — Pouzdani obaveštajac javlja da jaka ustanička banda večeras dolazi u zonu Travni Dol (XI—CF) — Laze (XL—CF). To bi mogla biti brigada »Sercer« u pokretu, koja je ranije bila primećena u zoni Podgrad.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 3) — Noću uoči 2-og jake ustaničke snage, verovatno XIII hrvatska brigada, zatim brigade »Gubec«, »Cankar« i teritorijalni odredi započeli su snažan napad na garnizone Mokronog — St. Rupert — Rakovnik, prekinuvši istovremeno prugu u dolini Mirna i zaprečivši prelaze Trebnju. Pošto su u Mokronogu ustanici napili na uporišta, infiltrirali su se među ova i prodrli u naselje. Pokušaj zauzimanja fabrike kože osjetio je garnizon koji se nalazi ispred ove fabrike. Ustanici su ipak uspeli da uhvate nekoliko civila i da opljačkaju poneku kuću na periferiji. Jutros u zoru snage garnizona su posle žestoke borbe normalizovale situaciju. Napad na garnizon St. Rupert još je u toku; nedostaju tačna obavestenja. Garnizon i dalje pruža otpor. Garnizon Rakovnik, koji je preko noći isturio jedan odred za zasedu u zoni Vesela Gora (ZV—DE), jutros u zonu je izašao razrešivši ga zadatka. Dalji učestali pokušaji potpomaganja garnizona St. Rupert ostali su bez rezultata, s obzirom na nadmoćnije ustaničke snage koje su se nalazile na

okolnim uzvišenjima. Protivnički gubici još nisu utvrđeni. Naši do sada utvrđeni gubici: poginula jedna cr. koš. i jedan vojnik antikomunista, ranjen jedan finans i dva vojnika antikomunista, nestao jedan od cr. koš. Jutros je grupacija Pelazzi, sastavljena od 98-og bat. cr. koš. i II bat. 24-og peš. puka, spec, bataljona br. 1 voda od 75/73 mm, koji su došli iz Trebnja, započela: akciju protiv ustaničkih bandi stupivši sa njima u dodir u visini Gomile (ZT—CZ). Posle četvoročasovne žestoke borbe bila je zauzeta kota 320. Akcija nije mogla biti nastavljena s obzirom na žilav otpor protivnika sa susednog grebena bez oznake kote, jugoistočno od Gomile (ZT—CU), koji se produžio do večeri. Intervenisala je artiljerija garnizona Trebnje. Akcija će biti nastavljena sutradan uz učešće grupacije »Sordi«, sastavljene od bat. »Cacciatori« i od bataljona iz sastava 23-eg i 24-og peš. puka, kao i voda od 75/17 mm upućenih noću uoči 3-eg u Trebnje.

Neprijateljski gubici su ogromni. Na terenu je izbrojano 29 mrtvih. Zaplenjene su dve puške. Naši gubici: 4 poginula, među kojima kapetan Bonaiuti iz 98-og bat. cr. koš., i 10 ranjenih, među kojima por. Di Giacomo, koji su preneti u Novo Mesto.

- 4) — Vrši se nadzor prelaza preko Krke, između Novog Mesta i Kostanjevice.
- 5) — Noću uoči 2-og paljba iz automatskog oružja u cilju uznemiravanja garnizona Straža (ZT—CM).
- 6) — Garnizon Stopiče (XR—CM) vršio je nadzor u zoni Vinja Vas (XP—CK) — V. Cerovec — Dolž (XR—CK).
- 7) — Garnizon Semič (XN—BZ) pretražio je zonu Sela (XL—BZ) — Kal (XP—CD).
- 8) — Garnizon Črnomelj (XN—BS), uz učešće garnizona Dragatuš (XN—BN), vršio je nadzor u zoni Tanča Gora (XL—BQ) — Beli Hrib (XN—BQ).
- 9) — Aktivnost malih razmara od strane ostalih garnizona.

#### **DNEVNI GUBICI**

- 10) — Naši: 6 mrtvih, od kojih jedan oficir; 13 ranjenih, od kojih jedan oficir, 1 nestao. Protivnički utvrđeni: 29 mrtvih.

#### **ATMOSFERSKE PRILIKE**

- 11) — Oblačno sa padavinama. Maksimalna temperatura + 19; minimalna + 8.

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
3 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O AKCIJI U DOLINI MIRNE<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 3 maj 1943/XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA**

Br. 02/3026/op. Operativni izveštaj za 3 maj

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Jutros je nastavljena akcija protiv komunističkih bandi u dolini Mirne. Kolona »Pelazzi«, sastavljena od 98-og bat. cr. koš., I/51-og »Cacciatori«, spec. bat. br. 1 i voda od 75/13 mm udarila je severno od doline Mirne na Rakovnik (ZV—CZ) — St. Rupert (ZV—DE). Kolona »Sordi« sastavljena od II bat. 24-og peš. puka, bataljona iz sastava 23-eg i 24-og peš. puka i voda od 65/17 mm udarila je južno od doline Mirne na Mokronog (XL—CZ). Kolona »Sordi« je raspršila izlozane patrole kom. bandita koje su se udaljile u pravcu Trebelnog (XL—CU). Kolone su se večeras sastale u zoni Mokronog gde će se zadržati. Prema prikupljenim obaveštenjima pokazalo se da su napad na garnizone u zoni doline Mirne izvršile brigade IV i XIII hrvatska i slovenačke brigade »Gubec« i »Cankar«, koje izgleda da su bile jako angažovane kako u tom napadu na garnizone tako i u jučerašnjoj akciji grupacije »Pelazzi«, i rascepile se u dve grupe: jedna u zoni sevemo od doline Mirna, a druga u zoni Trebelno — Skocjan (XT—CU). U toku su proveravanja. Na osnovu lično izvršenih proveravanja na licu mesta, ističem herojsko držanje garnizona. Utvrđeno je da su partizani upotrebili jedan top od 65/17 mm i minobacače od 81 mm koji su naročito teško oštetili kantonman garnizona St. Rupert. Utvrđeno je da je top od 65/17 mm bio pogoden minom iz minobacača od 81 mm od strane garnizona Rakovnik. Mora biti da su protivnički gubici bili znatni. Prema obaveštenjima prikupljenim na licu mesta i iz saslušanja jednog kom. bandita, koji se našim tru-

pama predao sa oružjem, izgleda da je u jučerašnjoj borbi ubijen jedan komandant brigade. Hrvatska XIII brigada navodno je pokopala mnogo leševa u šumi severno od Gomile (ZT—CZ). Našim trupama se predao jedan naoružani kom. bandit — pripadnik brigade »Gubec« — i jedan bez oružja. Naši ukupni gubici u toku dva dana borbe: mrtvi: jedan oficir — kapetan Bonaiuti — i 4 cr. koš. iz 98-e legije cr. koš., 4 vojnika antikomunista; 21 ranjen, od kojih por. Di Giacomo, 7 cr. koš., 1 finans, 3 artiljerca, od kojih je jedan docnije izdahnuo u 54-oj poljskoj bolnici, i 9 vojnika antikomunista. Nestali: 1 cr. koš. i 3 vojnika antikomunista.

- 2) — Garnizon Žužemberk (ZN—CO) izvršio je noću uoči 3-eg patrolno izviđanje na Križ (ZL—CQ).
- 3) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) pretražio je zone Dečja Vas (ZT—CS) — Globodol (ZT—CQ) — Jablan (ZV—CQ) — Kal (XI—CQ).
- 4) — Vrši se nadzor nad prelazima preko Krke između Novog Mesta i Kostanjevice.
- 5) — Garnizon Stopiče vršio je nadzor u zonama naselja Brusnice (XR—CO) — Gaberje (XT—CM) i Dolž (XR—CQ).
- 6) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.
- 7) — Garnizonu Kostanjevica predala su se dva naoružana kom. bandita.

#### **UKUPNI GUBICI ZA VREME BORBI U DOLINI MIRNE (2 i 3 tek. mes.)**

- 8) — Naši: mrtvi: 5 M.V.S.N.,<sup>2</sup> 4 M.V.A.C.,<sup>3</sup> ranjeni: 8 M.V.S.N., 3 iz kr. vojske, 1 finans, 9 M.V.A.C.; nestali: 1 M.V.S.N. i 3 M.V.A.C.  
Protivnički utvrđeni: 30 mrtvih. Predali se: 1 naoružani kom. bandit i 1 bez oružja.

#### **ATMOSFERSKE PRILIKE**

- 9) — Oblačno sa padavinama. Temperatura: maksimalna +13; minimalna +7.

**GENERAL MACCARIO**

\* Milizia volontaria sicurezza nazionale — Dobrovoljna milicija nacionalne bezbednosti

**7APISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMACKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 3 MAJA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>**

HA I  
RA/A-405-Dr.Pi/Schw.

Poverijivo  
Maribor, 3 maja 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štabna konferencija 3 maja 1943 u 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokraj. Vlade Dr Miiller-Haccius.

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler.

*Pretsednik pokrajin, vlade:* saopštava da je po pitanju bezbednosti u Donjoj Štajerskoj nastupilo ponovno pooštrenje; poslednjih dana izvršeni su prepadi od strane bandi u dosad nezapamćenom obimu. Žičana prepreka vešto je prosečena i bande su u većem broju prodrle kroz prosečene otvore. Šef civilne uprave lično je pregledao mesta prodora i naredio potrebne mere koje su delom već izvršene a delom će se izvršiti u najskorije vreme.

*Državna železnica, državni savetnik Cerha:*

U s. Sava na granici između Gorenjske i Donje Štajerske jedna banda u jačini od 200 ljudi izvršila je noću između 30. 4 i 1. 5 1943 prepad na želez, stanicu i spalila je, zatim je razorila stanične uređaje kao i telefonske i telegrafske linije. Šef stanice uspeo je da sa ženom i decom umakne, šef saobraćajne službe bio je pod pretnjom da dobije metak u potiljak te je dobio nervni šok, dok je jedna skretničarka odvučena u šumu. Na istoj pruzi zaustavljen je voz koji je dolazio iz Kresnica, pa je poliven benzinom i gasom i zapaljen. Dragoceni materijal u vozu koji je bio namenjen Bugarskoj i sastojao se od radio-aparata i automobila uništen je. Šteta je vrlo velika. U isto vreme na pruzi zapadno od Litije izbačen je iz koloseka jedan voz, kojom prilikom je železnički nasip, srećom, bio tako malo oštećen da je samo tender lokomotive, koja je bila obratno postavljena, iskočio iz šina. Voz koji je iz Zidanog Mosta bio upućen u pomoć nije stigao do mesta iskliznuća, pošto nije bila

moguća vožnja kroz razorenu i zapaljenu železničku stanicu s Sava. Stoga je morao biti dovezen preko italijanske teritorije drugi pomoći voz iz Jesenica. ...

*Državna pošta, Dr Fritsch:*

Poštanska stanica u Dolenjim Raduljama bila je napadnuta. U Dednji Vasi banditi su ubili sina poštanske činovnice.

Sledeča štabna konferencija održće se 17 maja 1943 u 8 čas.  
Graz — Grad, u maloj sali.

Za tačnost:  
Schwab s.r.

Potpisao: j  
Dr Pichler s.r.

BR. 78

IZVJEŠTAJ KARABINIERSKE GRUPE GORICA OD 4 MAJA  
1943 GOD. KOMANDI KRALJEVSKIH KARABINIJERA JE-  
DANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O REZULTATIMA  
ČIŠĆENJA PLANINE GOLOBAR I JAVORNIK<sup>1</sup>

**TERITORIJALNA LEGIJA KR. KARABINIJERA TRST  
GRUPA GORICA**

Poverljivo

Br. 1/1588 pov. prot. Gorica, 4 maj 1943. XXI

Predmet: aktivnost ustanika

KOMANDI KR. KARABINIJERA XI ARMISKOG KORPUSA  
Vojna pošta 46

KOMANDI GRUPE KR. KARAB.

Trst — Rijeka — Pula — Ljubljana — Sušak  
i na znanje

KOMANDI KR. KARAB. PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH  
SNAGA SLOVENIJA-DALMACIJA (2 ARMIIA)  
Vojna pošta 10

Veza: akt pod istim brojem od 28 aprila o. g. o završenoj  
operaciji čišćenja planina Golobar i Javornik. Ubijena su 43

ustanika, među kojima zamenik komandanta puka Bombać Alojz, zvani Boris,<sup>2</sup> jedan komandir čete i zamenik komandira čete, politički komesar i tri žene. Pronađeno 27 vojničkih pušaka, 6 pištolja, 47 ručnih bombi, 1700 metaka za ručno oružje, razni delovi mitraljeza, 5200 kg eksploziva, 2 punjenja amonijevog nitrata, 19 poljskih čebadi, 3 jugoslovenske zastave, kao i drugi predmeti, dokumenti, propagandni materijal. Naši gubici: 1 potporučnik i 3 alpinca mrtvi, 1 kapetan i 6-alpinaca ranjeni.

**MAJOR, KOMANDANT GRUPE**  
(Guido Verde)  
(M. P.) **Verde**

BR. 79

## **IZVEŠTAJ PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 5 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O ZAVRŠENOM ČIŠĆENJU DOLINE MIRNE<sup>1</sup>**

## Telegram

V. P. 59, 5 maj 1943 -XXI

## **OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO« KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/3067. Operativni izveštaj za 5 maj

## **VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1) — Javljeno je o premeštanju brigade »Cankar« iz zone Čatež (ZP—DE) u zonu Ajdovec (ZR—CO).
  - 2) — Primećena je ogromna ustanička formacija, verovatno XIII hrvatska brigada, u zoni Šmaver (ZR—CS) — G. i D. Vrh (ZR—CS).
  - 3) — Brigada »Gubec« nalazi se južno od nabora Radešča — Črmošnjice (ZT—CK) u pokretu prema Planini (XH—BU).
  - 4) — Delovi hrvatske brigade u zoni Špeharje (XL—BH).

<sup>2</sup> Podatak nije tačan. Alojz Bombač-Boris je poginuo kao komandant brigade »Simon Gregorčić« u jesen 1943 u Vrhopolju kod Vipave.

### **OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 5) — Kolona »Pelazzi« vršila je nadzor u zoni Št. Rupert (ZV—DE) — Gomila (ZT—CZ) i zaštitu radova na opravci žel. pruge u dolini Mirne. U zoni Št. Rupert nađeno je na terenu i pokopano na mesnom groblju 17 leševa kom. bandita. Drugih 7 leševa kom.bandita nađeno je u zoni kote 320 južno od Gomile (ZT—CU). Svi su pripadali XIII-oj hrvatskoj brigadi. Prema tome utvrđeni ustanički gubici, prilikom nedavnih borbi u dolini Mirne, iznose 59 mrtvih. Jedinice će se u toku ove noći zadržati u zoni Mokronog (XL—CZ). Kolona »Sordit« je raspушtena: II bat. 24-og peš. puka vratio se u Novo Mesto. Bataljon iz sastava 23-eg peš. puka i vod 65/17 zadržali su se u Trebnju.
- 6) — Garnizon Žužemberk (ZN—CO) nadgledao je zonu Reber (ZL—CQ) — Zalisec (ZN—CQ). Patrola istog garnizona sukobila se prilikom pretraživanja zone Sadinja Vas (ZN—CO) sa jakom ustaničkom grupom. 2 kom. bandita su ubijena. Na našoj strani nije bilo gubitaka.
- 7) — Garnizon Mirna Peć (ZV—CQ) pretražio je zonu Mali Vrh — Golobinjek (ST—CQ) — Podboršt (ZV—CQ) raspršivši ustanike kod Malog Vrha.
- 8) — Garnizon Št. Jernej nadgledao je zonu Struški Gozd (XR—CO) — Mokro Polje (XT—CO).
- 9) — Garnizon Stopiče (XP—CM) vršio je patrolna izvidanja u Vinjoj Vasi (XP—CK) — Dolžu (XR—CK) — Gaberju (ST—CM).
- 10) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmera.

### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 11) — Noću uoči 5-og uznemiravanje iz automatskog oružja protiv položaja za zaštitu pruge na južnom ulazu u tunel Sv. Ana (ZV—CS) i u stanicu Mirna Peć.
- 12) — Pod zaštitom naših jedinica završeni su radovi na opravci žel. pruge u dolini Mirne.

### **DNEVNI GUBICI**

- 13) — Naši: nijedan. Protivnički utvrđeni: ubijena 2 kom. bandita. Nađeno je još 24 kom. bandita ubijenih 2 i 3 tek. prilikom borbi u dolini Mirne.

### **ATMOSFERSKE PRILIKE**

- 14) — Oblačno. Temperatura: maksimalna+19; minimalna+7.

**17VEŠTAJ PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 6 MAJA  
IQI3 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-  
PUSA O SUKOBU SA PARTIZANIMA U ZONI PRIBANCI<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 6 maj 1943 - XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3092/op. Operativni izveštaj za 6 maj.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Kolona »Pelazzi« vratila se u Trebnje (ZP—CU) raščitivši zonu duž žel. pruge u dolini Mirna. Kolona je raspuštena. I bat. 51 peš. puka vratio se u Ljubljjanu. Spec. bat. br. 1 privremeno je u Trebnju na raspoređenju tom garnizonu.
- 2) — Patrola garnizona Žužemberk (ZN—CO) prilikom pretraživanja zone Trebča Vas — Sadinja Vas (ZN—CO) raspršila je ustanike u ovom poslednjem mestu.
- 3) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) nadgledao je zonu Globodol — Golobinjek (ZT—CQ) — Goriška Vas (ZV—CQ).
- 4) — Garnizon St. Jernej (IH—CQ) pretražio je zonu Gradišče (XT—CQ) — Mokro Polje (XT—CO) — Stara Vas (XV—CQ). Noću uoči 6-og patrola istog garnizona raspršila je grupe kom. bandita u blizini mostova G. Gomila (XT—CS) i Dobrava (XV—CS).
- 5) — Garnizon Stopiče (XP—CM) nadgledao je zonu Vinja Vas — V. Cerovec (XP—CK) — Dolž (XR—CK) — Gaberje (XT—CM) — Slatnik (XR—CM).
- 6) — Garnizon Črnomelj (XN—BS) pregledao je uz učešće garnizona Dragatuš (XN—BN) zonu Tanča Gora (XL—BQ) — Obrške Košenice (XN—BQ).
- 7) — Patrole garnizona Vinica (XR—BH), prilikom pretraživanja zone Pribanci (XR—BH), sukobile su se jutros u blizini pomenutog mesta sa jakom ustaničkom bandom, koja je pokušavala da opkoli naše jedinice. Našim protivdejstvom neprijatelju su naneti sigurni gubici. Zaplenjena je jedna puška i mnogo municije. Ranjen je jedan podoficir iz 23-eg peš. puka. U garnizon Vinica

još se nisu vratili poručnik Manzoni Romeo i ppor. Marrone Vincenzo, obojica komandiri patrola iz 23-eg peš puka.<sup>2</sup>

**DNEVNI GUBICI**

- I) — Naši: nestala dva oficira kr. vojske; ranjen: jedan podo-ficir kr. vojske.

**ATMOSFERSKE PRILIKE**

- 9) — Oblačno. Temperatura: maksimalna +24; minimalna +13.

**GENERAL MACCARIO**

**BR. 81**

**NAREĐENJE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 7 MAJA 1943 GOD. ZA PROMENU RASPOREDA PODREĐENIH JEDINICA<sup>1</sup>**

PA TM 4 — Ljubljana 39 45 99 7-V- 23,15 č.

"telegram

V.P. 46, 7 maj 1943-XXI

**OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA**

KOMANDI PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI PES. DIVIZIJE »CACCIATORI«  
KOMANDI PES. DIVIZIJE »MACERATA«  
KOMANDI GRUPACIJE CR. KOS. »XXI APRILE«  
i na znanje  
SUPERSLODI — Operativno  
KOMANDI V ARM. KORPUSA

•2/2396. U vezi akta 02/1893 od 9-og aprila i u potvrdu usmenih naređenja.

Od 00,00 časova dana 8-og tek.:

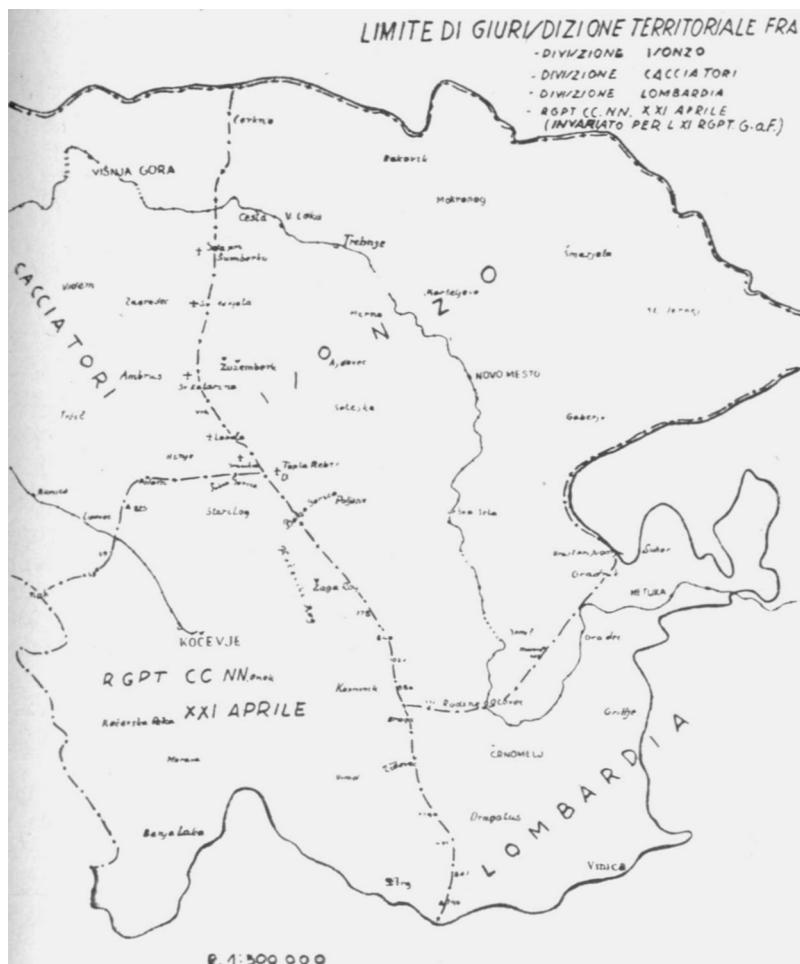
- 1) — Divizija »Cacciatori« proširuje svoju nadležnost nad sa-dašnjom teritorijom grupacije cr. koš. »XXI Aprile«,

<sup>1</sup> Vidi dok. br. 84.

izuzev zone garnizona Hinje, koja prelazi u nadležnost divizije »Isonzo«.

- 2) — Grupacija »XXI Aprile« prima nadležnost nad dosadašnjom teritorijom divizije »Macerata«.
- 3) — Divizija »Macerata« prelazi iz nadležnosti XI arm. korpusa u nadležnost V arm. korpusa.

#### GENERAL GAMBARA



IZVEŠTAJ KOMANDE KARABINIJERSKE STANICE GORI.  
CA OD 1 MAJA 1943 GOD. GORIČKOJ KVESTURI O NA-  
PADU PARTIZANA NA KASARNU U CEPOVANU!

TERITORIJALNA LEGIJA KR. KARABINIJERA TRST

Stanica Gorica

Br. 2/682 pov. prot. Gorica, 7/5/1943 XXI  
Predmet: Obaveštenje

Hitno  
poverljivo

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA	RIM
GLAVNOJ KOMANDI KR. KARABINIJERA	RIM
KOMANDI XXIII ARMISKOG KORPUSA	V. P. 87
KOMANDI TERITORIJALNE ODBRANE	UDINE
KRALJEVSKOJ PREFEKTURI	GORICA
GENERALSTABU POLICIJE	V. P. 9
SPECIJALNOM INSPEKTORU JAVNE	TRST
BEZBEDNOSTI JULIJSKE KRAJINE	V. P. 159
KOMANDI PESADISKE DIVIZIJE »VENETO«	GORICA
KOMANDI VOJNE ZONE	UDINE
KOMANDI VOJNE ZONE	TRST
KOMANDI TERITOR. LEGIJE KR. KARAB.	GORICA
KRALJEVSKOJ KVESTURI	GORICA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	GORICA
KOMANDI VOJNE PODZONE	GORICA
KOMANDI VOJNE PODZONE	TOLMIN
KOMANDI CETE KR. KARAB.	GORICA-centar

Sinoć, 6 maja 1943, u 23 časa, u Čepovanu (Gorica) grupe ustanika, kako izgleda u velikom broju, napale su istovremeno žestokom vatrom iz karabina, automatskog oružja i ručnim, bombama obližnje kasarne posednute od strane jedinica 256 pešadiskog puka »Veneto«, 21 policske grupe i karabinijerske stanice.

Usled brzog protivdejstva naših vojnika napadači su bili prinuđeni da se povuku posle nekoliko pokušaja da se približe zgradama.

Lakše su ranjeni: karabinijer Lorenzon Narciso iz Policske grupe, koga je okrznuo metak, i vojnici Lanni Nicola i Failla Sebastiano iz 256 pešadiskog puka, parčadima bombi.

Gubici ustanika do sada nisu utvrđeni.

PORUČNIK, KOMANDIR STANICE

(Luigi Scarpa)

(M. P.)

Scarpa

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 8 MAJA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« O NAPADU PARTIZANA NA NA GARNIZON VINICA<sup>1</sup>**

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA  
•SLOVENIJA — DALMACIJA«  
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 7483  
Stiglo: 9. 5. 1943

*Telegogram*

Datum i čas | <sup>otpr - 8-5-43!</sup><sub>1, 23</sub>  
( prijem 9. 5. 43; 1

**OD KOMANDE XI ARM. KORP.**  
SUPERSLODI — Operativno  
i na znanje  
KOMANDAMA V I XXIII ARM. KORPUSA

**Br. 02/2442**

*8 kopija*  
— 1 Ekspediciji  
— 1 Nač. štaba  
— 1 Zam. Nač. štaba  
— 2 Operativ, odeljenju  
— 1 Obavešt. odeljenju  
— 1 Kr. karabinjerima  
— 1 Odeljenju telekomun.

IZVEŠTAJ OD 8 MAJA 1943 — XXI

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Divizija »Isonzo«

- U toku napada na garnizon Vinica (XR—BH Ogulin), o čemu javlja naš izveštaj od 7-og,<sup>2</sup> naše su trupe imale 3 mrtva i 3 ranjena.
- Topovskom paljbom porušeno je naše utvrđenje koje su držali ustanici. Izgubljen 1 bacač od 45 mm, uništen topov-

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (18 E-5).

<sup>2</sup> U izveštaju Jedanaestog armiskog korpusa od 7 maja 1943 god. navodi se da su noću između 6 i 7 maja 1943 god. jake formacije partizana napale garnizon Vinica.

skom granatom, 1 neupotrebljiv mitraljez i 2 puške koje su pripadale poginulima.

- Dva oficira za koje je javljeno u istom izveštaju da se nisu povratili u garnizon, poručnik Romeo Manzoni i potporučnik Vincenzo Marrone, iz 23. pešadijskog, još uvek se nisu vratili i stoga se smatraju nestalim.
- U toku je čišćenje zone od raspršenih i odvojenih partizanskih patrola.
- U blizini Rihpoveca (ZV—CU) nagnana je u bekstvo grupa ustanika koja je imala 1 mrtvog.
- Raspršene grupe ustanika u zoni Orešje (ZT—DE Novo Mesto) i u zoni Reber (ZL—CQ).
- Noću 8-og u blizini 94 km (ZT—CS) odnesene su tri šine a u blizini 100/500 km (ZP—CU) eksplozija mine oštetila prugu.
- Danas 8-og u 11.40 sati pruga je na oba mesta popravljena.
- Pod mostičem između Trebnja (ZR—CU) i Ponikva (ZT—CS) pronađen eksplozivni materijal.

#### **Divizija »Cacciatori«**

- U zoni Bistra — Verd (TN—CZ Cerknica) nađen jedan pištolj, meci, razna odeća i uhapšen bivši vojnik M.V.A.C. koga smo izbacili pod sumnjom da je pomagao ustanike. Istraga je u toku.
- Partizani raspršeni iz zasede u zoni Kurja Vas (TN—DH), Ljubljana.
- Formacija M.V.A.C. koja je izviđala zonu M. Vas (ZN—CU Novo Mesto) zarobila je 1 ustanika. Predao se 1 partizan bez oružja.

#### **Divizija »Lombardia«**

- U zoni Netretić (LI—BN Samobor) banda ustanika nagnana je u bekstvo pretrpevši sigurne gubitke koji nisu mogli **biti utvrđeni**.
- Ujutro 7-og tekućeg, usled eksplozije mine, iskočio je teretni voz koji je dolazio iz Ogulina<sup>^</sup> i to lokomotiva i **5** vagona, u blizini 503 km (KI—AX Karlovac). Pruga je popravljena u 14.30.

**Pregled gubitaka u toku dana:** Naši: 3 mrtva, 3 ranjena, **2** oficira nestala. Neprijateljski: 1 mrtav, 1 zarobljen, 1 se predao.

**GENERAL GAMBARA**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PESADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
9 MAJA 1943 GOD. KOMANDIJEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O SUKOBU SA PARTIZANIMA KOD PRIBA-  
NACA<sup>1</sup>**

Na br. 1 akta br. 0212472 od 1. 5. 1943.  
(14)

**KOMANDA PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«**

*Odeljenje Načelnika štaba — Sekcija operat. i službe*

Br. 02/3143 prot. op. V. P. 59-9 maja 1943 — XXI

Predmet: Akcija na Pribance (HR—BH) 6. t.m.

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA  
Operativno**

*Vojna pošta 46*

Veza: operativni izveštaj 02/3092 od 6 tek.

Prema onom što je na licu mesta utvrđeno proizlazi sledeće, u vezi sa napadom pomenutim u predmetu, u kojem jejavljeno da su nestali poručnik Manzoni Romeo i potporučnik Marrone Vincenzo.

Jedna grupa ustanika postavila je prošlih dana na zvoniku u Pribancima jedan mitraljez sa zadatkom da tuče teren severno od mosta Vinica na Kupi.

Komandant garnizona Vinica, poručnik Manzoni, utvrdivši jačinu ustanika raspoređenih u Pribancima, naredio je da se noću 6. izvrši iznenadna akcija na spomenuto mesto da bi se uništila grupa ustanika i zaplenilo automatsko oružje.

Oko 3 sata izašle su iz Vinice, pod komandom oficira. 4 patrole, svaka od po 8 ljudi, koje su, pod zaštitom tame, uspele da pređu most na Kupi uputivši se prema Pribancima.<sup>2</sup>

Malo dalje od mosta naše su patrole došle u dodir sa neprijateljem koji je pokušao da ih opkoli.

Posle kratke i žestoke borbe — u kojoj izgleda da su ustanici pretrpeli *sigurno osetljive gubitke* — vodeći računa da je iznenadenje već neuspelo, a što je pretstavljalno preko

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (18 B-5).

potreban elemenat za uspeh akcije, poručnik Manzoni je naredio *povlačenje patrola u Vinicu*.

Cim je preden most, izvršeno je prebrojavanje ljudstva i pokazalo se da nema jednog od podoficira koji su sačinjavali patrole.

Poručnik Manzoni i p. poručnik Marrone povratili su se stoga sa 3 vojnika istim putem da bi pronašli podoficira koji je nedostajao.<sup>3</sup>

U ovom njihovom *plemenitom* pokušaju patrolu je opkolilo mnoštvo ustanika: 3 vojnika su uspela da umaknu partizanima, dok se dva oficira, verovatno ranjena, nisu povratila.

Nestali podoficir povratio se je, ranjen u grlo, u Vinicu.<sup>4</sup>

Prema izveštajima dobijenim na licu mesta, poručnik Manzoni izgleda da je ubijen, dok potporučnik Marrone izgleda da je ranjen i zarobljen od partizana.

Tačnost prepisa potvrđuje  
kapetan, šef odeljenja  
— F. Macelria —

Diviziski general  
Komandant  
A. Maccario

<sup>3</sup> Dopisano crvenim mastilom: »velika greška! Dva oficira i 3 vojnika da se povrate u zonu neprijatelja da bi pronašli jednog podoficira.«

**JZVEŠTAJ GORIČKE KVESTURE OD 11. MAJA 1943. GOD.  
MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA O ČIŠČENJU  
ZONE TOLMINSKI LOM<sup>1</sup>**

**Telegram**

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA, KABINET I  
ODELJENJE BEZBEDNOSTI

Rim

036093

Na dan 10. o.m. na visoravni Kal nad Kanalom, Tolminski Lom, Gorica, započela je akcija čišćenja koju izvode jedinice Kr. vojske, 19 pokretnih policiskih grupa i 200 crnih košulja 59 legije Sežana. Ovi poslednji i dve čete alpinaca prikleštili su grupu ustanika. Dosada je utvrđeno 16 ubijenih ustanika. Naši gubici: poginulo 4 vojnika. Akcija još traje. Uhapšeno 38 sumnjivih lica i oduzeto nekoliko grla stoke. Prefekt Cavani.

Di Stato  
Kvestor

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
12 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O AKCIJI U ZONI AJDOVEC<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 12 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«**

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3256/op. Operativni izveštaj za 12 maj

**VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1) — Javljeno je o pokretu jake ustaničke formacije iz zone Poljane (ZT—CF) prema zoni Črmošnjice (ZV—CD).
- 2) — Primećena je jaka formacija u zoni Stari Trg (ZV—BL) — Plemenitaš (ZV—BH), koja je došla iz Lukova Dola (XI—BF).
- 3) — Primećena je jaka formacija jugozapadno od Vivodine (LI—CD).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 4) — Na zonu Ajdovec (ZR—CO), gde su bile primećene jake ustaničke formacije, usretsređena je akcija koju je izvršila kolona »Pelazzi«, sastavljena od 98-og bat. cr. koš., I/51-og peš., 105 bat. cr. koš., jednog voda od 75/13 mm, udarajući od Trebnja (ZP—CU), kolona »Sordi«, sastavljena od II/24-og neš., III/24-og peš. i voda od 65/17 mm, udarajući iz Novog Mesta, i spec. bataljon br. 1 koji je udario od Straže (ZT—CM). U akciji su uzele učešća i jedinice garnizona Žužemberk i Straža, koje su kontrolisale zonu doline Krke sa ciljem da spreče izmicanje ustanika prema jugozapadu. Kolona »Pelazzi«, kojoj su se od početka suprotstavljale jake ustaničke patrole, sukobila se sa velikom formacijom (za koju se smatra da je brigada »Tomšić«) u zoni Kal — kota 418 (ZR—CO), koja je na dominantnim položajima zauzela defanzivni raspored. Protivnički otpor je razbijen posle žestokog i dužeg sukoba. Kolona »Sordi« i Specijalni bataljon br. 1 raspršili su ustaničke natrole i uništili blindirani protivavionski ton na koti 509 (ZT—CO) kao i poljske uređaje. Protivnički gubici

nisu utvrđeni. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Kolone su se zadržale u zoni Ajdovec.

- 5) — Garnizon Rakovnik (ZV—CZ) pregledao je zonu Kot (ZT—DE) — Maček — Horn (ZV—DE) — Hrastno (XI—DE). Noću uoči 12 postavljene su zasede u blizini naselja Vesela Gora (ZT—DE) — Mirna (ZT—CZ).
- 6) — Garnizon Krmelj (XN—DE) pretražio je zonu Stražberk (XL—DE) — Pijavice (XL—DE).
- 7) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) vršio je nadzor u zoni Jordankal — Vrhpeč (ZT—CS) — Goriška Vas — Jabljan (ZV—CQ). U blizini Jordankala i Vrhpeča raspršeni su ustanici. Noću uoči 12-og jedinica istog garnizona u zasedi kod Biške Vasi (ZV—CS) raspršila je grupu ustanika. Predao se jedan naoružan kom. bandit.
- 8) — Patrole garnizona Stopiče (XP—CN) prilikom pretrživanja zone Gaberje (XR—CM) sukobile su se sa jakom grupom ustanika. Poginuo je jedan vojnik antikomunista. Protivnički gubici nisu utvrđeni.
- 9) — Garnizon Semič (XN—BZ) pregledao je zonu Vrčice (XL —BZ), Podreber (XP—BZ).
- 10) — Ostali garnizoni su vršili akcije malih razmara.
- 11) — Garnizonu Žužemberk (ZI—CO) predao se jedan naoružan kom. bandit, a garnizonu Podzemelj (XT—BU) jedan kom. bandit bez oružja.

#### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 12) — Noću uoči 12-og ustanici su minama prekinuli žel. prugu u blizini Velike Loke (ZP—CZ). Istovremeno su ustanici otvorili vatru iz automatskog oružja na naše položaje za zaštitu pruge na deonici Sv. Lovrenc (ZN—CZ) — Velika Loka. Protivdejstvom naših patrola ustanici su rasterani. Radovi na opravci započeti su jutros u zoru te je saobraćaj uspostavljen već u 9 č.
- 13) — Noću uoči 12-og paljba iz automatskog oružja na grupu za zaštitu pruge kod stanice Sela pri Otovcu (XL—BS).

#### **DNEVNI GUBICI**

- 14) — Naši: mrtav 1 vojnik antikomunista. Protivnički utvrđeni: 3 kom. bandita od kojih su se 2 predala sa oružjem.

#### **ATMOSFERSKE PRILIKE**

- 15) — Vedro. Temperatura: maksimalna +24; minimalna +12.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ GORIČKE KVESTURE OD 12 MAJA 1943 GOD  
O REZULTATIMA ČIŠĆENJA ZONE TOLMINSKI LOM<sup>1</sup>**

Gorica  
(M. P.)  
**Telegram**

12/5 10.20

Primljeno  
od odeljenja Tr

S 2. — DNI R TRST 0162 — 89-12-9/25. —

Br. 4754. — U vezi sa jučerašnjim telegramom pod istim brojem izveštavam da je poznati sukob okončan juče popodne time što su preostali ustanici oterani prema granici nemačke Slovenije. Utvrđeni gubici kod ustanika: 16. — Sami partizani odneli su mrtve i mnogobrojne ranjene. Jedan ustanik zarobljen. Naši gubici iznose pet mrtvih, od kojih dva podoficira, i 9 ranjenih — sve alpinci. Prikupljeno mnogobrojno oružje, među kojim jedan puškomitraljez sa municijom i obilan razni materijal. Vrše se utvrđivanja. O svemu ću naknadno podneti izveštaj.

Za glavnog inspektora policije  
[paraf]

P. UFFICIO P. S. DI OSIMO  
PIEDICOLLE

PROTOKOL

Oggetto: Attività dei partiti di sinistra.  
FONOGRAFIA IN COPIA.

ALIA N. U. P. S. I. A. C. I. I. I. I.  
ALIA COMUNISTI O. D. G. D. O. V. I. Z. I. A.  
V. Q. U. T. I. I.

O L Z A N O

Per notizie cominciò chiaro il giorno circa 60 ribelli aggredivano nel paese Juco' un squadrone di alpini rimasta a previdere l'accantonamento della 57a Compagnia.

In seguito alla pronta reazione degli alpini, i ribelli si allontanavano lasciando 4 morti; da parte nostrana un morto ad un ferito. Commissario Arm. Sicurezza Dr. Garelli

P.G.C.  
Applicato di P.S.

78 May

**IZVEŠTAJ KRALJEVSKOG ODELJENJA GRANIČNE SLUŽBE JAVNE BEZBEDNOSTI PODBRDO OD 12 MAJA 1943  
GOD. GORIČKOJ KVESTURI O NAPADU PARTIZANA NA  
GRUPU ALPINACA U SELU LIVEK<sup>1</sup>**

KR. ODELJ. GRANIČNE SLUŽBE JAVNE BEZBEDNOSTI  
PODBRDO

**Br. 01004**

Podbrdo, 12. 5. 1943. **XXI**

Predmet: Aktivnost ustanika

**Kopija fonograma**

KR. KVESTURI

**Gorica**

**KR. KOMESARIJATU ZA SLUŽBE GRANIČNE POLICIJE  
IV ZONE**

B o l z a n o

Radi znanja izveštavam da je na dan 10 o.m. oko 60 ustanika napalo u selu Livek grupu alpinaca koji su ostali kao posada kantonmana 648 čete.

Zahvaljujući brzom protivdejstvu alpinaca ustanici su se udaljili ostavivši 4 mrtva; na našoj strani: jedan mrtav i jedan ranjen. Komesar bezbednosti Dr Garro.

1

(M P.) Za tačnost prepisa  
pristav javne bezbednosti  
*t*

Kr. kvestura

Gorica

15 maj 1943

Kabinet

**OPERATIVNI IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE  
»ISONZO« OD 13 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI ZAGORICA  
— DOBRNIC<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 13 maj 1943 — XXI

OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/3292. Operativni izveštaj za 13 maj

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Danas u zoru kolona »Pelazzi« i kolona »Sordi«, sa spec. bataljonom br. 1, nastavile su akciju nastupajući iz zone Ajdovec prema zoni Zagorica (ZP—CQ) — Dobrnič (ZP—CS), gde se, prema vestima dobijenim na licu mesta, posle jučerašnje borbe prikupila glavnina brigade »Tomšić«. Raspršene su grupe kom. bandita: na mestu jučerašnjeg sukoba nađena su 3 ubijena kom. bandj^a, jedan karabin model 91, jedan sanduk za municiju za mitraljez, odeća umrljana krvlju i mnogo paketića sa Jekovima. Meštani potvrđuju da su kom. banditi juče pretrpeli osetne gubitke i da su se udaljili iz zone, odvodeći mnogo ranjenika, među kojima 18 teških na nosilima. U toku ove noći trupe će se zadržati u zoni V. Loka — Trebnje.
  - 2) — Garnizon Rakovnik (ZV—CZ) vršio je nadzor u zoni Okrog (ZT—DE) — Horn (ZV—DE) — Hrastno (XI—DE).
  - 3) — Garnizon Stopiče (XP—CM) pretražio je zone naselja Pristava (XN—CF) — V. Cerovec (XP—CK) — Dolž (XR—CK) — V. Slatnek (XP—ZM) — Brusnice (XR —CO).
  - 4) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.
  - 5) — Predali su se: jedan naoružan kom. bandit garnizonu Mirna Peč (ZV—CQ), jedan naoružan bandit garnizonu Metlika, 4 naoružana kom. bandita garnizonu Podzemelj (XT—BU) i jedan naoružan garnizonu Griblje (XT—BS).
- NAPADI NA KOMUNIKACIJE
- 6) — Noću uoči 13-og ustanici su pomoću mine prekinuli žel. prugu na km 102,600 u blizini V. Loke (ZP—CZ). Isto-

vremeno su otvorili vatru iz automatskog oružja na grupu za zaštitu pruge pri stanici V. Loka. Protivdejstvom naših patrola kom. banditi su rasterani. Saobraćaj je uspostavljen u 8 časova.

m \_\_\_\_ Noću uoči 13-og grupe za zaštitu pruge na vijaduktu Cesta (ZI—CZ) i Stranje (ZI—CZ) osujetile su pokušaj sabotaže nateravši u bekstvo grupu ustanika u blizini km 108.

DNEVNI GUBICI

g) \_\_\_\_ Naši: nijedan. Protivnički utvrđeni: 3 kom. bandita ubijena; 7 naoružanih kom. bandita se predalo.

ATMOSFERSKE PRILIKE

.— Vedro. Maksim, temper. -f24; minimalna +12.

GENERAL MACCARIO

BR. 90

OPERATIVNI IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 15 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI ČATEŽ — TIHABOJ — SV. KRIZ<sup>1</sup>

Telegram

V. P. 59, 15 maj 1943 — XXI

OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA

Br. 02/3367/op. Operativni izveštaj za 15 maj.

OPERATIVNA AKTIVNOST

- 1) — U vezi potvrđenog prisustva bandi »Tomšič« i »Cankar« u zoni Čatež (ZP—DE) — Sv. Križ (ZP—DH), u toku noći između 14-og i 15-og, izvršeno je zatvaranje zone između Temenice (ZI—DE) — pruge Ljubljana — Trebnje — doline Mirna — nabora Št. Rupert. U prvim jutarnjim časovima kolona »Pelazzi«, sastavljena od 98-og bat. cr. koš. i 105-og bat. cr. koš., I/51-og peš., voda od 75/13 mm, od Temenica; kolona »Berardi«, sastavljena od I i

III/23-eg peš. puka, voda od 75/13 mm iz Trebnje; kolona »Sordi«, sastavljena od II/24-og peš. puka, bataljona XI-e grupacije gran, straže, spec. bat. br. 1, organske jedinice garnizona Rakovnik i voda od 65/17 mm \z Rakovnika, koncentrično su udarile na Čatež (ZP—DE) — Tihaboj (ZR—DE) — Sv. Križ (ZP—DH) — Brezje (ZP—DH). Da bi izmakli našoj akciji, partizani su raspuštali formacije i gledali su da u malim grupama izbegnu našem opkoljavanju, koristeći šume koje su sada već potpuno distale, a sa lakin kolonama po ekscentričnim pravcima u toku čitavog dana davali su povoda nizu sukoba koji su postojali sve oštiri ukoliko se obroč stezao. Protivnik je davao naročito jak otpor na koti 521 kod Okroga (ZT—DE) — kota 443 kod Zabukovja (ZT—DE) — Sv. Peter (ZR—DE) i Kumpoljski Grad (ZR—DE), gde je borba trajala u toku čitavog dana. Kasno noću trupe su izbile na nemačku granicu između Pretržja (ZN—DH) i Brezja (ZP—DH). Kod Zabukovja (ZT—DE) uništeno je nekoliko slagališta municije. Utvrđeno je da u Kumpoljskom Gradu postoji partizanska bolnica sa kapacitetom za oko 100 ljudi; bolnica je uništena. Kolona »Berrardi« je u toku svog napredovanja uočila i vatrom iz automatskog oružja raspršila kolonu ustaničke komore nanevši joj, koliko se moglo razabrati, osetne gubitke. Na terenu je izbrojano 37 mrtvih. Prema složnom tvrđenju mesnog stanovništva, koje je u raznim mestima zone video partizanske kolone sa mrtvima i ranjenima, treba smatrati da su protivnički gubici mnogo veći.

Naši gubici: jedan vojnik iz bataljona gran, straže mrtav, a jedan iz 23-eg peš. puka ranjen i prenet u Novo Mesto. Trupe su se zadržale u zoni Sv. Križ (ZP—DH) — Brezje (ZP—DH) — Pretržje (ZN—DH) — Tihaboj (ZR—DE).

- 2) — Jedinica garnizona Mirna Peč (ZV—CQ) pretražila je zonu Globodol — Osredek (ZT—CQ). Kod Malog Vrha (ZT—CQ), posle dužeg vatre nog dejstva, raspršene su grupe ustanika.
- 3) — Garnizon St. Jernej (IH—CQ) i Kostanjevica (LI—CQ) pretražili su zone Mokro Polje (XT—CO) — G. Gomila (XT—CQ) — Cisti Breg (KI—CS) — Ostrog (MH—CO).
- 4) — Garnizon Stopiče (XP—CM) pretražio je zonu Podgrad (XN—CK) — Dolž (XR—CK).
- 5) — Garnizon Straža (ZV—CM) nadgledao je zonu D. Straža (ZV—CO) — Potok Volavče (XI—CM).

Jedinica garnizona Semič (XN—BH) pretražila je zonu  
Vinji Vrh — Krupa (XP—BU).  
m\_\_\_\_ Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara. Garni-  
zonus Novo Mesto predao se jedan naoružan kom. bandit.

**DNEVNI GUBICI**

g)• Naši: jedan mrtav i jedan ranjen. Protivnički: 37 mrtvih;  
jedan zarobljen; dva se predala.

**ATMOSFERSKE PRILIKE**

9) — Vedro. Temperatura: maksimalna +26; minimalna +14.

**ZA GENERALA KOMANDANTA SL. OTS.  
GENERAL CERRUTI**

**BR. 91**

**IZVEŠTAJ KOMANDE GRANIČNE STRAŽE JEDANAESTOG  
ARMISKOG KORPUSA OD 15 MAJA 1943 GOD. GORIČKOJ  
PREFEKTURI O AKCIJAMA U ZONI KAL — KOLOVRAT<sup>1</sup>**

**KOMANDA GRANIČNE STRAŽE  
XI ARMISKOG KORPUSA**

Odeljenje Operativno  
Br. I/1750/0p. prot.

Gorica, 15 maj 1J)43/XXI

**Predmet:** Izveštaj o akcijama protiv ustanika koje su vođene  
na visoravni Kal — Tolminski Lom — zoni Na Ježi  
— zoni dolina Kamnica — Kolovrat  
**9 jun 1943** . . .<sup>2</sup>  
XXI  
02958-a 4 b

Ekselenciji

PREFEKTU

**Gorica**

(M. P.)

U vezi sa naređenjima izdatim od strane ove komande  
aktom koji dostavljam, na dan 10 o.m. detaljno su čišćene gore

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u  
Ljubljani.

\* Dopisano crvenom olovkom: »Dr Panebianco neka ovo primi  
ka znanju«

pomenute zone od strane jedinica alpinaca, Granične divizije »Veneto« i Glavnog inspektorata javne bezbednosti.

Dok na visoravni Kal — Tolminski Lom i u zoni Ma Ježi jedinice nisu naišle na ustaničke formacije, u zoni dolina Kamnica — Koločrat (DU—RL) bila je napadnuta banda približne jačme od 100—120 ljudi.

U ovoj zoni bile su u početku određene da dejstvuju: 1 četa smelih Granične straže (XXI sektor), koja je od Tolmina preko Volča trebalo da dostigne dolinu Kamnica i da izbije na k. 544, i 408, četa 103 alpiskog puka, koja je iz Kobarida preko Fona trebalo da izbije na Hlevnik (k. 876) sa zadatkom zaprečavanja gornjeg dela doline Kamnica.

#### *Izvođenje akcije*

Na dan 10. o. m. oko 9 časova četa smelih Granične straže stupila je u dodir sa ustanicima u šumi na brdu kod naselja Kamnica, i, u isto doba, uočila pokrete neprijatelja u pravcu M. Podlabuža. Pomenuta četa napala je i nateralu u bekstvo grupu ustanika goneći je izvan naselja Kamnica, u pravcu Kovacičeva Pl., (Kobarid 25.000).

U 11 časova 408 četa, dolazeći, kao što sam gore pomenuo, iz Kobarida, stupila je u dodir sa neprijateljem koji je zauzeo odbranbeni položaj na Hlevniku (k. 876).

Malo posle podneva četa smelih Granične straže, koja je neprekidno bila u dodiru sa ustanicima, uspela je da ih priklesti na prevoju južno od Hlevnika (k. 876) i na taj način omogućila 408 ceti alpinaca da produži svoje napredovanje i zatvoriti prolaz ustanicima sa severa.

Čuvši da se vodi bitka, jedinice koje su dejstvovali u susednoj zoni uputile su se prema Hlevniku (k. 876), gde je, pre svih, stigla 648 četa alpinaca, koja je, na inicijativu svoga komandira, iz okoline Drenke pošla da potpomogne akciju 408 čete.

Ustanici su se u međuvremenu zaborakadirali u kućama Kamnice i u jednom bunkeru u Hlevniku (876) tako da su morali biti upotrebljeni minobacači od 81 mm da bi se odatle isterali.

Posle žestoke borbe, dok je četa smelih Granične straže savladala ustanike koji su se bili zaborakadirali u Kamnici, 648 četa uz pomoć 30/bis pionirske čete zauzela je na juriš Hlevnik (k. 876).

Ustanici su se tada podelili na male grupe bežeći u obližnju prostranu i gustu šumu gonjeni od strane svih naših jedinica koje su svuda nailazile na različit materijal, kao i na leševe i vidljive tragove krvi, što je svedočilo o gubicima nanetim neprijatelju u teškoj borbi.

Pošto se spustila noć, jedinice su se pripremile da izvrše ~~za~~ prečavanje cele šumovite zone kako bi ustanicima onemogućili bekstvo, i tu su prenoćile.

U zoru 11-og otpočela je detaljna akcija čišćenja prilikom koje su zatečeni drugi leševi ustanika, oružje, municija i različit **materijal**.

Čišćenje je završeno oko podneva.

*Naneseni gubici:*

- 12 mrtvih nađeno i sahranjeno na mestu, među kojima **jedan** komandir voda;
- mnogobrojni ranjeni, od kojih je jedan kasnije zarobljen te se ispostavilo da je to neki Poliani Felice, zvani Gortan — iz Idrije, rođen 1924 god.;
- zato što su u kući neke Rutter Marije (iz naselja Karanica) primećene krvave mrlje, ista je uhapšena i predata karabinjerima;
- prilog br. 1 sadrži spisak oružja i materijala koje smo zaplenili od ustanika.

*Naši gubici:*

- 5 poginulih (od kojih 3 alpinca — 1 vojnik Granične straže — 1 pionir);
- 8 ranjenih (od kojih 7 alpinaca — 1 vojnik Granične straže);
- pored toga lakše je ranjen kapetan Rozzi Ferdinando, komandir 648 čete alpinaca.

Razmatranja. —

. — *Akcija naših jedinica:* dva dana najžešćih borbi i napornih čišćenja na neprohodnom terenu i protiv neprijatelja koji je pružao veoma žilav otpor još jednom su jasno dokazali udarnu snagu i požrtvovanje svih naših upotrebljenih jedinica.

Naročito su se istakle:

- 648 i 408 četa alpinaca, koje su na dan 10-og popodne na juriš zauzele Hlevnik (k. 876);
- četa smelih Granične straže koja je napala, potukla i bez predaha gonila ustanike, uprkos njihove neprekidne i jake vatre iz teškog oružja.

Taktika ustanika:

- žestok otpor našim jedinicama;
- obilno snabdeveni municijom, upotrebljavaju i raspolazu puškomitraljezima, teškim mitraljezima i automatskim puškama.

Iz ovih elemenata da se jasno uočiti:

- 1) povratak na nacionalnu teritoriju ustanika koji su poslednjih meseci mobilisani i prebačeni prvo bitno na teritoriju bivše Jugoslavije radi primanja oružja i izvođenja obuke; J
- 2) prisustvo mnogobrojnih lica iz bivše Jugoslavije koji se bore sa njima svojstvenom taktikom i žestinom;
- 3) mogućnost za protivnika da se u najvećoj meri snabdeva oružjem i municijom;
- 4) novi način dejstva ustaničkih bandi, kojima, kako izgleda, više nije samo cilj da uznemiravaju naše jedinice, već i da vode sopstvene ratne akcije. Usled takvog načina može da dođe do širih i znatnijih ofanzivnih akcija protiv izolovanih odeljenja.

#### *Potreba prilagođavanja naše taktike neprijateljevoj*

Iz napred izloženog razmatranja proizlazi da je potrebno predvideti promenu načina upotrebe jedinica i pre svega:

- više ne izvoditi akcije izolovanim jedinicama u jačini jedne čete ili slabijim;
- naprotiv, akcije treba izvoditi masovno, snagama koje će manevrirati na širokom prostoru i biti tako gusto raspoređene, kako bi padom mraka bile u stanju da, bez ikakvog međuprostora između čoveka i čoveka, zatvore celo zemljište oko mesta gde je neprijatelj pružio otpor i time ga spreče da umakne;
- imati na raspoloženju jednu manevarsku masu i jedinice sa odgovarajućim vozilima, koji ne treba odmah da stupe u akciju, već ih imati pri ruci i baciti ih tamo gde neprijatelj pruža najžešći otpor ili pak na puteve najverovatnijeg bekstvaj protivnika;
- predvideti upotrebu bacača plamena, topova i pre svega minobacača. Ovo poslednje oružje je najefikasnije: i u ovim borbama videle su se čitave grupe neprijatelja kako lete u vazduh usled dejstva minobacača;
- svaka četa ili manja jedinica koja izolovano dejstvuje treba da ima jednog lekara. Ovo je pitanje od ogromnog značaja i to ne samo u materijalnom, već i u moralnom pogledu, zbog toga što ranjenici mogu odmah biti lečeni a borci treba da budu uvereni da će im sanitetski oficir odmah pružiti eventualnu pomoć ne čekajući na njegov dolazak iz susedne jedinice.

BRIGADNI GENERAL  
KOMANDANT  
— Carlo Danioni —  
(M. P.)

Prilog br. 1 aktu br. 1/1750/0p  
15 maj 1943 — XXI

**Spisak materijala zaplenjenog u toku akcije**

- 1 puškomitraljez »breda«
- 1 karabin mod. 91
  - 4 karabina »Steyr«
  - 1 puška »Mauser«
  - 1 puška »Steyr«
  - 1 pištolj mod. 89
  - 1 pištolj »Steyr«
  - 4 kg trolila
  - 2 kg pertita
  - 1 ručna bomba
  - 1 truba
  - 1 stotinjak metaka za pušku »Mauser«
  - 1 sanitetska torbica

**Razni dokumenti**

**Spisak stoke rekvirirane u Kamnici**

- 1 vo
- 2 krave
- 1 june
- 1 ovca
- 1 svinja

(M. P.)

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
16 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O ZAVRŠETKU AKCIJE U ZONI CATEZ — xi.  
HABOJ — SV. KRIŽ<sup>1</sup>

Telegram

V. P. 59, 16 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**  
**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3381/op. Operativni izveštaj za 16 maj

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Jutros u zoru, operišuće kolone su završivši sa čišćenjem zone Sv. Križ (ZP—DH), udarile na Trebnje, raščišćesđ vajući teren duž pravaca Tihaboj (ZP—DE) — G. Ravne — Jelša (ZP—CZ) — M. Sevnica (ZR—CZ) — Rače ' Selo (ZP—CU) i Sv. Križ (ZP—DH) — Kumpoljski Grad (ZR—DE) — D. Sevnica (ZR—CZ) Hudenje (ZR—CU)! Rasterane su izolovane patrole ustanika koji su na terenu ostavili jednog mrtvog naoružanog. Mi nismo imali gubitaka. Prema obaveštenjima prikupljenim na licu mesta, izgleda da ustanici nameravaju da se prikupe u zoni između doline Mirne i doline Krke. Preduzeta je aktivna obaveštajna služba radi lokalizovanja novih zona sa koncentracijama bandi.
- 2) — Sa ciljem da se ustaničkim bandama tučenim u zoni Čatež (ZP—DE) — Sv. Križ (ZP—DH) spreči premeštanje u zonu Gorjanci, pojačan je nadzor nad prelazima preko Krke, između Novog Mesta i Kostanjevice, a naspram tih prelaza predviđena je eventualna intervencija artiljerije garnizona Novo Mesto i Št. Jernej.
- 3) — Garnizon Straža (ZT—CM) pretražio je zonu Kulova Sela (ZT—CM).
- 4) — Garnizon Stopiče (XP—CM) vršio je nadzor u zonama Podgrad (XN—CK) — Dolž (XR—CK) — Hrušica (XR—CM).
- 5) — Garnizon Semič (XN—BS) pretražio je zonu Strekljevec (XP—CD).
- 6) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.

— Garnizonu Velika Loka (ZP—CZ) predala su se dva naoružana kom. bandita iz brigade »Tomšić«; garnizonu Mirna Peč (ZV—CQ) predala su se 2 kom. bandita (od kojih jedan naoružan) — pripadnici brigade »Tomšić«.

#### NAPADI NA KOMUNIKACIJE

- g) — Noću uoči 16-og akcije uz nemiravanja protiv grupe za zaštitu pruge u stražarnici br. 32 (km 85,8) od strane kom. bandita, koji su raspršeni protivdejstvom patrola.  
9) — Noću uoči 16-og patrola grupe za zaštitu pruge 118 raspršila je u blizini Muhabera (XL—CO) ustanički koji su nameravali da izvrše sabotažu na žel. pruzi.

#### DNEVNI GUBICI

- 10) — Naši: nijedan. Protivnički: 1 kom. bandit ubijen; 4 se predalo, od kojih 3 naoružana.

#### ATMOSFERSKE PRILIKE

- 11) — Promenljivo. Temperatura: maksimalna +25;<sub>v</sub> minimalna +10.

GENERAL MACCARIO

**ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČKIM  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 17. MAJA 1943. GOD. ROD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>**

RA/A-405-Dr. Pi/Rei

Maribor, 17 maj 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štaba konferencija od 17. maja 1943., 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokrajin, vlade Dr Müller-Haccius. I

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler.

*Pretsednik pokrajin, vlade* ukazuje odmah u početku na stanje' bezbednosti koje neprekidno stvara znatnu zategnutost i zbog kojeg je potrebno da se situacija temeljno prouči da bi se učinili potrebni predloži za otklanjanje slučajeva opasnosti. .9

*Policija poretna:*

Policiske snage u Donjoj Štajerskoj trenutno su otišle u Gorenjsku da bi se тамо suzbile bande, koje se u kratkom razmaku] vremena pojavljuju jedna za drugom. Može se očekivati da će se jedinice uskoro moći ponovo vratiti u Donju Štajersku. Sada postoje jake borbene jedinice i da nije bila nastupila potreba za prebacivanjem snaga u Gorenjsku, u Donjoj Štajerskoj mogla bi se već izvesti jedna veća akcija. U suzbijanju bandi primenjivaće se druga taktika, sa težnjom da se postigne veća; koncentracija snaga.

*Policija bezbednosti:* Kriminalni komesar Farnleitner:

Komandant je obećao da će na konferenciju doći u 11 čas. Pošto dosad nije došao, izveštaj se ne može podneti.

*Zemaljski savetnik Dr Frohner:*

2. 5. 1943 bande su u predelu Hrastnik zaustavile izletnike. Potom su članovi bande izletnicima držali predavanja i poučne govore pa ih zatim otpustili.

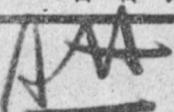
Sledeća štabna konferencija održaće se 31. 5. 1943 u 8 čas. '

Za tačnost:

**Reich**

Potpisao: j  
Dr Pichler 1

Generalità dei congiunti, di cui non superiore

	<u>Fotogramma</u>	10 / 5 / 1943 XXI
Luogo		
	Dall'ufficio I.S. Tolmino	
Rich.	N°681 Stamane ore 6 circa un camion trasportante il comando	
Potestivo	dell'8° Battaglione complemento Ris del 10° Regg. Alpini di Marcia, che si distaccava a Sogno. Giunti al a 3 Km. da Caporetto Farnova d'Isonzo, oltre il ponte la guardia veniva aggredita da beni 4000 armati ribelli che ostruivano la strada.	
Cognome e Nome	I ribelli, quindi, lanciavano bombe uccidendo 2 ufficiali - 3 alpini. 14 feriti dei quali 4 gravi. Tre alpini risultano dispersi. Ribelli si impossessavano stazione radio, armi et munizioni incendiavano il camion et spogliavano tutti i militari che componevano il comando.	
T.	T. Zanetti	
Rif.	Putignano/ore 19,30	
N.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 	

**IZVEŠTAJ ODELJENJA JAVNE BEZBEDNOSTI TOLMIN OD  
18. MAJA 1943. GOD. GORIČKOJ KVESTURI O NAPADU  
PARTIZANA NA KAMION VOJNIKA KOD KOBARIDA<sup>1</sup>**

Fonogram

Kr. kvestura  
Gorica  
19 maj 1943  
Kabinet

18/5/1943 XXI

Iz odelj. javne bezbednosti Tolmin

**Br. 681** Jutros oko 6 časova jedan kamion prevozio je komandu 8 dopunskog bataljona bis 103 pohodnog alpiškog puka, koji se premeštao u Zagreb. Stigavši na 3 km od Trnova (kod Kobarida), prešavši preko mosta Na Gradu kamion je napala banda naoružanih ustanika koji su zakrčili put. Ustanici su potom bacili bombe ubivši 2 oficira i 3 alpinca, ranivši 14, od kojih 4 teško. Tri alpinca su nestala. Ustanici su se dočepali radiostanice, oružja i municije, zatim zapalili kamion i svukli **sva vojna lica** koja su sačinjavala komandu.<sup>2</sup>

T. Zanetti  
R. Putignano./čas. 19,30.

Za komesara  
vodnik Giorgi

\* Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>1</sup> U izveštaju karabinijerske grupe Gorica od 20 maja 1943 god. navodi se »... poginuli jedan poručnik alpinac, jedan potporučnik lekar, 3 vojnika, ranjeno je 3 oficira i 11 vojnika. Ustanici su zaplenili 2 radiostanice, 1 mitraljez, 1 puškomitraljez i 20 karabina pa zapalivši kamion i svukavši nekoliko poginulih umakli. U toku je čišćenje« (Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
19 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA VOZ KOD URŠNm  
SELA I RUŠENJU PRUGE U DOLINI MIRNE<sup>1</sup>**

**Telegram**

V.P. 59, 19 maj 1943-XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3435. Operativni izvestaj za 19 maj

**IZMENE U DISLOKACIJI JEDINICA**

- 1) — 9-a četa III/23-eg peš. puka: iz Semiča u Novo Mesto.<sup>2</sup>

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2) — Garnizon Žužemberk (ZL—CO) pretražio je zonu Ajdovec (ZR—CO).
- 3) — Jedinica garnizona Mirna Peč (ZV—CQ) raspršila je posle žestokog sukoba u blizini naselja Globodol (ZT—CQ) jaku ustaničku formaciju, nanevši joj sigurne gubitke — ocenjene od oka. Mi nismo imali nijedan gubitak.
- 4) — Danas su ustanici sa uzvišenja kote 547 (XN—BZ) izvršili paljbu iz automatskog oružja protiv garnizona Semič. Brzim protivdejstvom i intervencijom jedinica pomenutog garnizona napadači su rasterani. Naši gubici: ranjeno 6 vojnika. Protivnički gubici nisu utvrđeni. I
- 5) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.
- 6) — Jedinica garnizona Straža (ZV—CM), prilikom pretrživanja zone Podgora (XI—CO), zarobila je jednog kom. bandita.
- 7) — Garnizonu Mokronog (XL—CZ) predao se jedan naoružani kom. bandit.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U izveštaju za 18 maj navode se sledeće promene u dislokaciji jedinica »1.) — I. bat. 23-eg peš puka: iz Novog Mesta u Semič (XN—BS). Spec. bat. br. 1; iz Novog Mesta u Ljubljani. Komanda 13-e inž. čete (Železničari): iz Karlovca u Novo Mesto.«

#### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

Noću uoči 19-og ustanici su prekinuli žel. prugu u dolini Mirne u dužini od oko hiljadu metara, između km 5,2 i 6,7 dignuvši šine. U toku su radovi na popravci pod zaštitom naših jedinica. Ospozobljeno je 650 metara pruge. Predviđa se da će saobraćaj biti sutra uspostavljen.

Danas pre podne u 10,45 časova, teretni voz br. 9263/11 koji prenosi eksploziv, pošavši iz Novog Mesta u Črnomelj (XN—BS) napadnut je rafalima iz automatskog oružja na deonici Uršna Sela (XI—CF) — severni ulaz u tunel Laze (XL—CD). Brzim protivdejstvom pratiće ustanici su rasterani. Poginuo je jedan vojnik; ranjeni su ppor. Carbone Salvatore i jedan vojnik.

#### **PREGLED GUBITAKA**

Naši: jedan vojnik mrtav; osam ranjenih. Protivnički: zarobljen jedan kom. bandit, a jedan se predao naoružan.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ GRUPE KARABINIJERA TRST OD 19 MAJA 1943  
GOD. KOMANDI KARABINIJERA JEDANAESTOG ARMI-  
SKOG KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA KAMION  
VOJNIKA KOD ŠTJAKA<sup>1</sup>**

**TERITORIJALNA LEGIJA KR. KARABINIJERA TRST  
GRUPA TRST**

Poverljivo

Br. 1/577-3 Pov. prot. Trst, 19 maj 1943 — XXI

Predmet: Aktivnost ustanika

**KOMANDI KARABINIJERA PRI XI ARMISKOM KORPUSU**

V. P. 46

<b>KOMANDI GRUPE KR. KARAB.</b>	Pula
<b>KOMANDI GRUPE KR. KARAB.</b>	Rijeka
<b>KOMANDI GRUPE KR. KARAB.</b>	Gorica
<b>KOMANDI GRUPE KR. KARAB.</b>	Ljubljana
<b>KOMANDI GRUPE KR. KARAB.</b>	Sušak
<b>KOMANDI CETE KR. KARAB.</b>	Trst—Centar
<b>KOMANDI CETE KR. KARAB.</b>	Trst—Periferija

i na znanje

**KOMANDI KARABINIJERA PRI VISOJ KOMANDI ORUŽANIH**

**SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA« (2 ARMIJA) V. P. 10**

Na dan 16 o. m. oko 18 časova blizu mesta Ravne kod Štjaka (Trst) oko 50 ustanika skrivenih u obližnjoj gustoj šumi napali su mitraljeskim rafalima, koji su bili upravljeni sa šest pokretnih položaja, vojni kamion reg. br. R. E. 79105 — u službi kod 59 legije crnih košulja iz Sežane na Krasu, kojim je upravljao šofer Castellan Giuseppe, Angelov, pripadnik 5 automob. puka iz Trsta, star 21 god., nastanjen u Valdobbiadene (Trbiž). U kamionu su se nalazili poručnik Fumis Bruno, pok. Giacoma, star 36 god. i 30 pripadnika crnih košulja gore ponunate jedinice koja se vraćala iz operacije, tučena prilikom svog povratka u odeljenje koje se nalazi u Stjaku. Vojnici su odmah stupili u borbu, koja se vodila preko 1 čas uz veliko vatreno dejstvo automatskog oružja i ručnih bombi, uspevši da skrše akciju neprijatelja koji se dao u bekstvo. Na našoj strani

poginulo je 7: 1) Gore pomenuti šofer; 2) kom. I čete Galzi Antonio, Antonijev, star 48 god., nastanjen u Trebču; 3) Zam. kom. čete Battini Onelio, Carlov, star 44 god., nastanjen u Nabrejiju; 4) prip. crnih košulja Ricco Alberico, od N. N., star 39 god., nastanjen u San Sistu; 5) pripadnik crnih košulja Manelli Antonio, Michelov, star 38 god., nastanjen u Općinama kod Trsta; 6) prip. crnih košulja Pitacco Luigi, pok. Valentina, star 29 god<sup>00\*</sup> - nastanjen u Piranu; 7) Vidrik Stanislav, Antonijev, star 33 god., nastanjen u Croste, i 15 ranjenih, uračunavši tu i ranije pomenutog poručnika, od kojih 5 teško.

Za vreme borbe poginula je neka Laurenčič Justina, pok. Franca, stara 26 god., nastanjena u Stjaku, koja je u trenutku napada prolazila kroz zonu.

U snažnoj operaciji čišćenja, koju su u zoni odmah izvršile jedinice 29 legije Carsa, kralj, vojske, pokretne grupe policije i vojske iz Sežane, ubijeni su Hrib Josip, pok. Josipa, star 57 god., nastanjen u Sežani, obaveštajac koji se nalazio blizu mesta napada, i 14 ustanika čiji identitet dosad još nije mogao biti utvrđen. Pomenuto čišćenje se nastavlja.

POTPUKOVNIK, KOMANDANT GRUPE  
(Espartero Petrini)

K.

(M. P.)

**IZVEŠTAJ GLAVNOG INSPEKTORA POLICIJE TRST OD  
20 MAJA 1943 GOD. GORIČKOJ PREFEKTURI O REZULTA-  
TIMA ČIŠĆENJA DOLINE SOČE<sup>1</sup>**

279 EKS. SEFU POLICIJE RIM I NA  
ZNANJE PREFEKTIMA GORICE, UDINE;  
KOMANDI 8 ARMije V. P. 170;  
KOMANDI 24 ARMISKOG KORPUSA V. P. 300;  
KOMANDI LEGIJE CRNIH KOŠULJA PADOVA

SS GRZ TRST 0417 226 TF 30 15/30 SL ZA GORICU

Br. 05183 U vezi sa mojim telegramom 05183 od 20 o. m.<sup>2</sup> izveštavam da su u daljim operacijama koje su izvodile jedinice uz podršku 14 policiskih grupa na teritoriji Kobarid — Bovec — Mija — Starijski Vrh — Vršanja Glava — Stol, odnosno Monte Fervicum<sup>3</sup> i Monte Badan,<sup>4</sup> zarobljena 2 naoružana ustanička. Pri više puta ponovljenim pokušajima da pređu Soču u blizini Trnova, koji su uvek bili osujećeni budnošću naših grupa, ustanički su ostavili kožnu torbu sa 59 metaka za pušku »Mauser« i jednu ručnu bombu. Dva karabinijera lako su ranjena parčadima ručne bombe, dok gubici partizana nisu poznati, ali moraju biti znatni što se da zaključiti po mnogim tragovima krvi na zemljишtu. Prilikom čišćenja koje je vršeno duž obale Soče i u okolini Gabrija u jednoj pećini otkrivena je tajna tvornica municije i zaplenjeno: dve puške, dve bajonete, puščani barut, mnogobrojne bombe tipa »sipe«, koje je trebalo da budu napunjene, i velika paklena mašina. Pored toga u pećinama koje su ustanički napustili pronađeno je 945 metaka za oružje model 91, 6 dinamitskih punjenja, 2 kompletne sedla za brdsku artiljeriju naše vojske. Čišćenjem obronaka na brdu Stol od strane četa alpinaca naišlo se na tragove nekoliko ustaničkih logora koji su skoro napušteni; skupljen je materijal i razna oprema, među kojom jedan naš prazan sandučić za municiju i vojnička bluza čiji je rukav bio pocepan i obilno natopljen krvljom, sa oznakom političkog komesara bataljona. Uhapšeno je 45 osoba koje su teško osumnjičene za partizansku, aktivnost. Glavni inspektor policije Gueli.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Dokumenat nije sačuvan.

<sup>3</sup> Verovatno Ognjen

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
21 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O AKCIJI U ZONI TREBELNO<sup>1</sup>**

**Telegram**

V. P. 59, 21 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«**

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3511/op. Operativni izveštaj za 21 maj

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Povodom obaveštenja prema kojima se brigada »Gubec« nalazi u zoni Zabukovje (XI—XL/CU) Cešnjice (XL—CS), kolona »Pelazzi« (sastavljena od 98-og bat. cr. koš., I/51-og peš., 105-og bat. cr. koš. i jednog voda od 75/13 mm) iz Trebnja i kolona »Sordi« (sastavljena od II/24-og peš., III/23-eg peš., bataljona XI grupacije Gran, straže i jednog voda od 65/17 mm) iz Novog Mesta izvršile su jutros u zoru akciju u zoni. Garnizon Mirna Peč uzeo je učešća u akciji zaprečivši u visini kote 405 (ZV—CS) — 366 (XI—CS) prilaze sa istoka. Kolona »Pelazzi«, pošto je savladala otpor ustaničkih grupa raspoređenih na kotama 543 (ZV—CU) i 531 (XI—CU), u zoni kote 549 — Vrh (ZI—CU) stupila je u dodir sa jakim neprijateljskim formacijama, koje je posle žestoke borbe rasterala. Nastavila je akciju goneći ustanike sve do zone Trebelno (XL—CU), gde je stigla kasno uveče. Kolona »Sordi«, savladavši u zoni Radulja (XL/XN/XP—CS) naizmeničan otpor jakih ustaničkih grupa, naročito uporan na koti 604 i koti 507 (XN—CS), udarila je na Laze. Zahvaljujući gustoj šumi ustanici su se izvukli iz borbe. Uspešno je intervenisala artiljerija garnizona Novo Mesto i Trebnje. Uništeni su neprijateljski defanzivni uređaji. Protivnički gubici su osetni, na terenu utvrđeno: 3 ubijena kom. bandita. Još 4 ubijena kom. bandita i 10 ranjenih primećeno je na kolima prilikom prolaska Višca (XN—CQ). Zaplenjena je jedna puška i municija. Naši gubici: jedna cr. koš. i jedan vojnik

antikomunista mrtvi; 5 ranjenih, među kojima jedan oficir 98-e legije cr. koš. evakuisani u Mokronog (XT—CU).<sup>2</sup>

- 2) — Garnizon Žužemberk (ZL—CO) pretražio je zonu Dobra na<sup>3</sup> — Podlipa (ZP—CQ).
- 3) — Paljba iz automatskog oružja u cilju uznenemiravanja **nаш** jedinica za zaštitu radova na bodljikavoj žici kod Šmarje (IH—CO).
- 4) — Noću uoči 21-og naša jedinica u zasedi kod mosta Polje (ZT—CM) osujetila je intervencijom artiljerije iz Straže (ZV—CM) pokušaj ustaničkih grupa da pređu Krku. J
- 5) — Garnizon Semič pretražio je zone Osojnik — Štrekljevec (XP—CD) i Mladica — Lipovec (XN—BZ). U ovom poslednjem mestu raspršena je grupa ustanika.
- 6) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.
- 7) — Garnizonu Velika Loka (ZP—CU) predao se jedan nenaoružan kom. bandit.

#### PREGLED GUBITAKA

. 1

- 8) — Naši gubici: mrtvi: 1 M.V.S.N. i 1 M.V.A.C.; ranjeni: 5 M.V.S.N. Protivnički: 7 kom. bandita ubijeno; 10 ranjenih, a 1 se predao.

**GENERAL MACCARIO**

<sup>2</sup> U operativnom izveštaju za 22 maj stoji: »Kolona »Pelazzic iz zone Trebelno (XL-CU) — Mokronog (XL-CZ), a kolona »Sordic« iz zone Laze (XL-CS) vratile su se — prva u Trebnje (ZR-CU) a druga u Novo Mesto, kontrolišući zone između ovih mesta. Nije bilo sukoba sa kom. banditima.« (Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

*M'Vivere*

LETTONE TERRITORIALE DEI CARABINIERI REALI DI TRIESTE  
GRUPPO DI SORZIA

**SEGRETO** *Sp*  
R.I./7781 di prot. Segreto. Gondia li 22 Maggio 1943. M.I.

OSSERVATO: Attività ribelli.

AL COMANDO DELL'XI° CORPO D'ARMATA

AL COMANDO DEL GRUPPO CC. RR. DI TRIESTE-BIOMBO-~~COLA-LIQUANE-SIBIAK~~

~~COLA-LIQUANE-SIBIAK~~

AL COMANDO DEL CC. RR. DEL COMANDO SUPERIORE

FF-AA. SLOVENIA-DAMAZIA (2° ARMATA)

~~DOSSIER MILITARE 16~~

~~DOSSIER MILITARE 10~~

Giorni 18,19,20 corrente reparti brigata alpina marcia 3 con militari  
altre armi et mallei polizia hanno rastrellato zona compresa triangolo  
delimitato Monte Mit - Caporetto - Saga scontrandosi a Plamna Bosina  
con banda di circa 200 ribelli alla quale hanno inflitto forti perdite  
e costretta a bandire abbandonare sul terreno 8 morti et vario materiale.  
Nostre perdite due tenenti alpini et 4 alpini morti un ufficiale  
et 19 soldati feriti.-

IL MAGGIORE COMANDANTE DEL GRUPPO  
(Guido Verde) *Sp* *M. L.*

**IZVEŠTAJ KARABINIJERSKE GRUPE GORICA OD 22 MAJ  
1943 GOD. KOMANDI KARABINIJERA JEDANAESTOG  
ARMISKOG KORPUSA O ČIŠĆENJU ZONE MIJA — KOBA-  
RID — ŽAGA I BORBI NA PLANINI BOZCA<sup>1</sup>**

**TERITORIJALNA LEGIJA KR. KARABINIJERA TRST  
GRUPA GORICA**

**Poverljivo**

**Br. 1/1781 Pov. prot.** Gorica, 22 maj 1943 — XXI  
Predmet: Aktivnost ustanika

KOMANDI KR. KARAB. XI ARMISKOG KORPUSA  
Vojna pošta 46

KOMANDI GRUPE KR. KARAB.  
Trst — Rijeka — Pula — Ljubljana — Sušak  
i na znanje

KOMANDI KR. KARAB. VIŠE KOMANDE ORUŽANIH  
SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« (2 ARMIJA)  
Vojna pošta 10

U dane 18, 19, 20 o. m. jedinice 3 pohodne alpiske brigade  
**sa** vojnicima ostalih rodova oružja i policiskim odredima čistile  
**su** zonu u trouglu ograničenom Mija — Kobarid — Žaga, su-  
kobivši se u planini M. Boziza<sup>2</sup> sa bandom od oko 200 ustanika,  
kojima su nanele osetne gubitke primoravši ih da na terenu  
**ostave** 8 mrtvih i razni materijal. Naši gubici: 2 poručnika  
alpinca i 4 alpinca mrtvi, 1 oficir i 19 vojnika ranjeni.

**MAJOR, KOMANDANT GRUPE**  
(Guido Verde)  
(M. P.) Verde

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u  
Ljubljani.

<sup>2</sup> Na karti 1 : 100.000 Božca

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
25 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O BORBI NA TOLSTOM VRHU I NAPADU PAR  
TIZANA NA PATROLU KOD BIRČNE VASI<sup>1</sup>

Telegram

V. P. 59, 25 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/3591/op. Operativni izveštaj za 25 maj

**IZMENE U DISLOKACIJI**

- 1) — Vod od 75/13 mm VII-e baterije 6-og art. puka iz Novog • Mesta u St. Jernej (IH—CQ).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2) — III bat. 23-eg peš. puka od Ratež (XR—CO) i formacija M.V.A.C. od St. Jernej (IH—CQ) i Stopiče (XP--CM), izvršili su zajedničku akciju na Tolsti Vrh (XT—CO), gde su bili primećeni delovi brigade »Cankar«. Uzvišenja i naselja Tolsti Vrh bila su zauzeta posle duže borbe. Protivnik je sigurno imao gubitaka, ali nisu mogli biti utvrđeni. Naši gubici: mrtav jedan naš vojnik i jedan M.V.A.C.; ranjeni su pporučnici Toffo Lino i Brusa Lorenzo. III bat. 23-eg peš. puka zadržao se na položaju, i
- 3) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) kontrolisao je zonu Kal (XI—CQ) Šentjurje (XI—CS) nateravši u bekstvo. posle žive borbe kod Šentjurja, grupe ustanika.
- 4) — Noću uoči 25-og i na dan 25-og garnizon Rakovnik (ZV —CZ) vršio je nadzor u zoni Horn (ZV/XI—DE) Cirnik — Pijavica (XL—DE). Rasterana je grupa ustanika.
- 5) — Uveče 24-og i danas pre podne akcija uz nemiravanja iz automatskog oružja protiv garnizona Semič (XN—BZ) od strane ustaničkih grupa koje su raspršene našim protivdjstvom.  
Jedinica istog garnizona pretražila je zonu Osojnik (XP—CD).

**Garnizonu Novo Mesto predao se jedan naoružan kom.  
bandit — pripadnik brigade »Cankar«.**

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

Noću uoči 25-og ustaničke grupe su napale našu patrolu za zaštitu pruge koja se nalazi u nedovršenom bunkeru na km 70,400 i oštetile drugi nedovršeni bunker na km 69,4. Brzim protivdejstvom i intervencijom jedinica za pojačanje i oklopnog žel. automobila iz Novog Mesta ustanici su rasterani. Naši gubici: 1 vojnik Gran. straže nestao a 2 lako ranjena.

**PREGLED GUBITAKA**

Naši: jedan naš vojnik i jedan M.V.A.C. poginuli; 2 oficira i 2 vojnika ranjena; nestao je 1 vojnik Gran. straže. Protivnički utvrđeni: predao se 1 naoružan.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
26 MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O SUKOBU SA PARTIZANIMA NA TOLSTOM  
VRHU<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 26 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/3611/op. Operativni izveštaj za 26 maj

**VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1) — Primećen je pokret bataljona brigade »Tomšić« iz zone Ajdovec (ZR—CO) prema zoni severno od Trebnje (ZP—CU).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2) — U toku noći uoči 26-og akcije uz nemiravanja od strane ustaničkih grupa protiv III-eg bat. 23-eg peš. puka razmeštenog u zoni Tolsti Vrh (XT—CO). Bataljon se danas rasporedio u zoni Mokro Polje (XT—CO) — Gradišće i (XT—CQ) radi zaštite radova na postavljanju bodljikave žice koji se nastavljaju.
- 3) — Garnizon Semič (XN—BZ) rasterao je posle žestokog sukoba u blizini Mladice (XN—BZ) grupe ustanika. Ranjen je 1 vojnik antikomunista.

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 4) — Noću uoči 26-og patrole za zaštitu pruge rasterale su u blizini km 69,4 grupe ustanika i uklonile veliko kamenje koje su ovi postavili na šine.
- 5) — Noću uoči 26-og patrola za zaštitu pruge sukobila se u blizini km 91,100 sa grupom ustanika koju je rasterala. U blizini km 91,7 prekinuta je telefonska linija usled toga što je oboren nekoliko stubova, ali je ubrzo popravljena.

**PREGLED GUBITAKA**

- 6) — Naši: ranjen je 1 M.V.A.C. Protivnički utvrđeni: nijedan.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 28 MAJA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA — DALMACIJA« O PRONALAŽENJU TEHNIČKOG I PROPAGANDNOG MATERIJALA U LJUBLJANI I PARTIZANSKOM NAPADU NA BELOGARDISTIKU POSADU U PLANINI<sup>1</sup>**

*Kopija telegrama*

Datum i cas \      otp. 28. 5. 43; 21.15  
                      J primlj. 28. 5. 43.; 23.45

visa komanda oružanih snaga  
»slovenija — dalmacija«  
**OPERATIVNO ODELJENJE**  
Br. 8703  
Stiglo: 29. 5. 43

**OD KOMANDE XI ARMIJ. KORPUSA**  
KOMANDI 2 ARMIJE — Operativno  
i na znanje  
KOMANDI V i XXII ARM. KORPUSA

Br. 02/2884

**IZVEŠTAJ OD 28 MAJA 1943-XXI**

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Divizija »Isonzo«

— Noću 27-og paljba radi uznemiravanja na naš odred koji se zadržavao u zoni Gradišće (XT—CQ Novo Mesto), Mokro Polje (XT—CO). Predao se 1 ustanik naoružan puškom.

Divizija »Cacciatori«

— Jutros u 4.30 sati, završivši operacije izviđanja, vojnici i izviđački odred mobilisanog XIV bataljona Kraljevskih karabinijera izvršili su jednovremeno prepad u 14 mesta na periferiji Ljubljane. U 10 od spomenutih mesta pronađen je u vešto skrivenim prostorijama obilan propagandni materijal, 3 radio prijemnika, 2 puške »mauser« sa municijom, štamparske

mašine, velike količine hrane, štofa, lažni pečati raznih udruženja, lične karte, nepotpunjene propusnice, radne knjižice i razni nemački dokumenti.

— Do sada su uhapšene 22 osobe, od kojih su neke poseđovale lažna dokumenta, dok su druge odavna tražene.

— Trupe garnizona Grosuplje (VH—CZ Cerknica) i formacije M.V.A.C. sukobile su se, za vreme noćnog izviđanja zone Leskovec (VO—DE), i raspršile ustaničke patrole koje su se opirale minobacačkom paljbom.

#### Divizija »Lombardia«

— Predalo se 1 naoružano lice koje je imalo zadatku od partizana da ih obaveštava o našim radovima u zoni Toplice Lešće (IH—BO Karlovac).

— Obična aktivnost svih garnizona u kontrolisanju.

#### XI grupacija G.A.F.

— Noću 28-og ustanici su zauzeli položaj M.V.A.C. u crkvi Sv. Duha u Planini (SR—CQ Vrhnika), koji se sastojao od 7 vojnika A.C. i 2 italijanska vojnika — za vezu.

— Osim toga partizani su odveli 7 civila u Gornju Planinu.

— U toku je akcija čišćenja zone pomoću policiskih pasa.

— U zoni Knežji Vrh (UK—CF Cerknica) pronađene i porušene 2 barake nedavno sagrađene, kapacitet 200 mesta, i njima pripadajuće skladište drva.

#### Grupacija »XXI Aprile«

— Mnogobrojne akcije malih razmera sa pokretnim trupama svih garnizona.

Pregled gubitaka u toku dana:

Naši: 2 vojnika i 7 vojnika A.C. nestali.

Neprijateljski: 2 se predala, 22 uhapšena.

### GENERAL GAMBARA

Kopije br. 1 — Ekselenciji

1 — Načel, štaba

1 — Zam. načel, štaba

2 — Operativnom odelenju

1 — Obaveštajnom

1 — Komandi Kr. karabinijera

1 — Odeljenju telekomunikacija

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
Jo MAJA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O SUKOBU SA PARTIZANIMA KOD ORNUŠKE  
VASI<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 29 maj 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

**02/3686/op. Operativni izveštaj za 29 maj**

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Trupe garnizona zone Št. Jernej i III bat. 23-eg peš. puka vrše zaštitu radova na postavljanju bodljikave žice na granici.
- 2) — Noću uoči 29-og garnizon Rakovnik (ZV—CZ) postavio je zasedu u blizini naselja Kot (ZT—DE) — kota 304 (ZT—CZ).
- 3) — Garnizon Krmelj (ZL—DE) pretražio je zonu Vrhi — Stražberk — Mladatiče (XL—DE).
- 4) — Garnizon Žužemberk (ZN—CO) kontrolisao je zonu Reber (ZL—CQ).
- 5) — Povodom obaveštenja o prisustvu ustaničke formacije u zoni Cerovec — Ornuška Vas (XI—CS), garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) izvršio je juče popodne akciju u zoni sa svim raspoloživim snagama. Pošto je rasterala ustaničke patrole u zoni Cerovec, naša jedinica je zatim stupila u dodir, u blizini Ornuške Vasi, sa glavninom protivničke formacije, koju je posle žestokog sukoba, koji je trajao do kasno uveče, raspršila uz osetne gubitke. Na terenu je nađen obijen komandir terenske čete. Zaplenjen je dvogled i lična odeća sa oznakama čina pomenutog starešine. Naši obaveštajcijavljaju da su prilikom ovog sukoba ustanici pretrpeli gubitak od 5 mrtvih i 18 ranjenih.

Na našoj strani: ranjen je 1 vojnik.

ti) — Ostali garnizoni su vršili akcije malih razmara.

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 7) — Noću uoči 29-og naša patrola za zaštitu pruge iznenadila je u blizini km 94,7 jaku grupu ustanika koju je napala' i raspršila uz intervenciju jedinice za pojačanje iz Trebnja.
- 8) — Jutros u 6 časova na putnički voz koji je dolazio iz Novog Mesta ispaljeno je nekoliko puščanih zrna od strane grupe ustanika koja je rasterana brzom intervencijom naše patrole za zaštitu pruge. U toku pretraživanja patrola je našla na šinama 3 neeksplodirane mine koje su odmah uklonjene.
- 9) — Noću uoči 29-og pokušaj ustanika da se približe severnom ulazu u tunel Laze (XL—CD) odmah je bio osuđećen.

**PREGLED DNEVNIH GUBITAKA**

- 10) — Naši: 1 vojnik ranjen. Protivnički utvrđeni: i mrtav.

General Maccario

**ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMACKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 31. MAJA 1942 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>**

RA/A-405-Dr. Pi./Schw.

Poverljivo  
Maribor, 1. juna 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štabna konferencija od 31. maja 1943., 9 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokraj, vlade Dr Müller-Haccius.

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler.

*Stanje bezbednosti, viši vladin savetnik Dr Wötz:*

U poslednjih 10—14 dana banditi su prvi put u Donjoj Štajerskoj vršili prinudna regrutovanja, i to u 17 slučajeva u okrugu Celje. Nasilnih dela sa pljačkom bilo je više slučajeva, tako u Šmartnom ob Paki, Gornjem Gradu, Preboldu i Vitanju, gde je lovac odvučen u šumu; dalje je na Pohorju zapaljena lovačka kuća. Noću od subote 24. maja na nedelju 25. maja 1943. bande u jačini od oko 250 ljudi, podeljene u dve grupe, presekle su graničnu prepreku i prodrle u srez Trbovlje. Jedna grupa je u predelu Dol pri Hrastniku sustignuta i uvučena u borbu pri čemu je pretrpela gubitke u ranjenim i zarobljenim, druga grupa je opljačkala štalu Nemač. naseljeničkog društva. Iz izjave zarobljenika proizilazi da su se u bandi nalazila samo pojedina lica iz Gorenjske i Donje Štajerske, dok su veliki njen deo sačinjavali ljudi iz Dolenjske i Istre. Bande su imale nalog da se na teritoriji Rajha snabdu sa sredstvima za ishranu. Bande su takođe izvršile nekoliko ubistava nad pripadnicima mesnog stanovništva.

Sledeča štabna konferencija održaće se 21. juna 1943, ako zbog nepredviđenih razloga ne bude održana 15. juna 1943.

Za tačnost:  
Schwab

Potpisao:  
Dr Pichler

IZVEŠTAJ KARABINJERSKE STANICE TREBNJE OD i  
JUNA 1943 GOD. O PREKIDU PRUGE IZMEĐU TREBNJA I  
GOMILE I NAPADU NA VOZ<sup>1</sup>

XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
*Ispostava Trebnje*

Br. 1/112 prot. Poverijivo \* Trebnje, 1 jun 1943 — XXI  
Predmet: Delatnost ustanika  
Izveštaj

VISOKI KOMESAR PROVINCije	LJUBLJANA
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V. P. 46
KOMANDI PESADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	V. P. 59
KRALJEVSKOJ KVESTURI	LJUBLJANA
VOJNOM RATNOM SUDU Otsek	LJUBLJANA
KOMANDI KR. KARAB. KOMANDE SUPERSLODA (2 armija)	V. p. 10
KOMANDI 98 LEGIJE JURISNIH CRNIH KOŠULJA	SEDISTE
CIVILNOM KOMESARIJATU	NOVO MESTO
KOMANDI XIV MOBILISANOG BATALJONA KR. KARAB.	V. p. 10
KOMANDI CETE KR. KARAB. i na znanje	NOVO MESTO
KOMANDI LEGIJE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	PULA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	RIJEKA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	GORICA

Oko 17 sati 31 maja tek. god. između Gomile i Mirne (mapa J, Novo Mesto ZT—CZ) ustanici su prouzrokovali prekid železničke pruge na tri mesta, eksplozijom mina i skidanjem zavrtanja sa šina, i napali voz dolazeći iz Mokronoga (ista karta XL—CZ) na putu za Trebnje.

Posle oko 10 minuta borbe vozu je uspelo da se sa pratnjom vrati u Mokronog.

Lako su ranjeni ložač Anzelić Franc i artiljerac Rinaldi Antonio.

Pruga je opravljena 1 tek. mes. pre podne.

POTPORUCNIK KOMANDANT  
Manlio Zuar

(M. P.)

2

### BR. 106

#### IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 5 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA o ČIŠĆENJU ZONE ČATEZ<sup>1</sup>

Telegram

V. P. 59, 5 jun 1943 — XXI

OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/3864. Operativni izveštaj za 5 juna

#### OPERATIVNA AKJIVNOST

- 1) — Jutros u 2 časa započeta je akcija protiv bandi primećenih u zoni Čatež (ZP—DE) Sv. Križ (ZP—DH). II bat. 24-og peš. puka i organski bataljon 24-og peš. puka pod zapovedništvom pukovnika Sordi udarili su na Moravče (ZN—DE) dejstvujući duž pravca Trebnje (ZR—CU) — Iglenik (ZP—CZ) — Golek (ZP—CZ) — Okrog (ZP—DE) i Trebnje — Hudenje (ZR—CU) — Cirnik (ZR—CZ) — G. Ravne (ZP—DE) — Tlaka — Turn (ZP—DE), ne naišavši uopšte na kom. bandite. II četa tenkova-bacača plamena i II vod oklopnih automobila dejstvovali su duž puta V. Loka (ZN—CZ) — Čatež (ZP—DE) — Moravče (ZN—DE) — Tihaboj (ZP—DE). Duž gore pomenutog puta otklonjeno je nekoliko prekida.  
98 bat. cr. koš. — 11/23 bat. i bataljon iz sastava 98 legije cr. koš. pod zapovedništvom pukovnika Pelazzi uđa-

\* Dopoljeno crvenim mastilom: »413 pov. — 7—4, 3 juna 1943,  
Major kom. bat. Ettore Giovannini.«

rili su od Mirna — Rakovnik (ZV—CZ) na Tihaboj —. Sv. Križ — Brezje (ZP—DH). Jake ustaničke snage raspršene su uz gubitke posle žestokog sukoba u zoni Zaloka (ZT—DE). Na terenu su nadena 3 mrtva, od kojih jedna žena. Zaplenjene su tri puške, municija i razni materijal. Predao se jedan partizan iz brigade »Gubec«. Naši gubici: 1 podoficir iz 117-og bat. cr. koš. ranjen. Prema obaveštenjima prikupljenim na licu mesta proizlazi da su se velike formacije od oko 700 kom. bandita i bande brigade »Tomšič« zaustavile u zoni Kumpoljski Grad (ZR—DE) i Cirnik (ZR—CZ), a da se u Turnu nalazila partizanska komanda koja se noću uoči 4-og navodno premestila prema Čatežu. Stanovništvo zone kaže da su kom. banditi nameravali da se upute prema zapadu gde nisu mogli da pređu nemačku granicu. Jedinice su se zadržale u zoni.

- 2) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) pretražio je zonu Goriška Vas (ZV—CQ) — Brezova Reber (HT—CU) — V. Lipovec — Ajdovec (ZR—CO) — Podlipa (ZR—CQ) — Kal (ZR —CQ) — Jordankai (ZT—CS).
- 3) — Garnizon Straža (ZT—CM) nadgledao je zonu s desne strane Krke između potoka Volavče (XI—CM) — Polje (ZT—CM) — Grmada (ZP—CM).
- 4) — Jedinica garnizona Semič (XN—BZ) raspršila je grupu ustanika prilikom pretraživanja zone Gradnik (XR—CD) — Osojnik (XP—CD).
- 5) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmera. Garnizon St. Jernej i III/23-eg peš. vrše zaštitu bodljikave žice na granici.

#### PREGLED GUBITAKA

- 6) — Naši: 1 M.V.S.N. ranjen. Protivnički utvrđeni: 3 kom. bandita ubijena, 1 se predao.

GENERAL MACCARIO

IZVEŠTAJ 2ANDARMERISKE STANICE ŠMARTNO PRI  
LITIJI <sup>0D</sup> <sup>5</sup> JUNA 1943 GOD. ZAPOVEDNIKU POLICIJE  
PORETKA ALPSKE OBLASTI O PARTIZANSKOM NAPADU  
NA JAVORJE, DEBECE I OSREDEK<sup>1</sup>

**5 JU<sup>N</sup>**

[ 2zandarmeriska stanica Šmartno pri Litiji — žandarmeriski narednik Heidler.

5. 6 u 1.45 čas. granični komesar u Šmartnom pri Litiji obavestio je ovdašnju žandarmerisku stanicu da su banditi prešli državnu granicu i zaposeli sela Javorje, Debeče i Osredek, tj. oko 8 km južno od Šmartnog pri Litiji. Do sada još nije poznat njihov broj. Verovatno je reč o velikom planskom napadu. Zand, stanica Šmartno moli za pojačanje jer su u samoj varoši na raspoloženju samo snage žandarmeriske stanice.<sup>2</sup> Kapetanu Otrembi, bojište Šmartno pri Litiji.

Odmah potražite mogućnost za sletanje aviona i to javite prema karti 1 : 75.000.

Brenner

<sup>1</sup> Originalni dnevnik telefonskih depeša nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.



IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« on  
6 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O BORBI U ZONI TREBNJE — MIRNA — ČATEŽ<sup>1</sup>

Telegram

V. P. 59, 6 jun 1943 — XXI

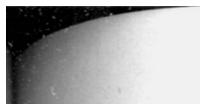
**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**  
**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**  
Br. 02/3899/op. Operativni izveštaj za 6 jun

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Kolone »Sordi« i »Pelazzi«, koje su danas u zoru nastavile pokret raščišćavajući zonu između nemačke granice i linije Trebnje (ZP—CU) — Mirna (ZT—CZ), sukobile su se u zoni kota 374 (ZN—CZ) — Ribnica (ZP—CZ)<sup>2</sup> sa jakim grupama kom. bandita, koji su posle duže borbe bili raspršeni uz sigurne osetne gubitke. Na terenu je nađeno 5 ubijenih ustnika a zarobljen je 1 naoružani t partizan, pripadnik brigade »Gubec« i još jedan ranjen, pripadnik brigade »Tomšić«. Na našoj strani 1 vojnik mrtav a 10 lako ranjenih. Istovremeno je primećeno povlačenje velikih ustaničkih formacija preko pruge u zonu Krtina (ZN—CZ). Na lice mesta je upućena organska jedinica garnizona Trebnje sa oklopnim automobilom i oklopnom dresinom, koji su sprečili dalje povlačenje. Jedinice su se zadržale u zoni Čatež (ZP—DE), osim bataljona iz sastava 24-og peš., koji se kasno uveče vratio u Trebnje, a zatim u Novo Mesto s obzirom na potrebu da više ne obustavlja radove na bodljikavoj žici. Garnizonu Trebnje predao se jedan partizan i jedna partizanka<sup>3</sup> nenaoružani, pripadnici brigade »Gubec«.
- 2) — Garnizon Žužemberk (ZL—CO) je na dan 5-og pretraživao zonu Dobrnič (ZP—CS) — Ajdovec (ZR—CO). 1
- 3) — Garnizon Mirna Peč (ZV—CQ) je u blizini Osredek (ZP—CQ) naterao u bekstvo ustnika.
- 4) — Garnizon Semič (XN—BZ) je kod Nestoplja Vas (XN—BU) i kod Goliša (XP—BZ) raspršio ustaničke grupe. J
- 5) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja a Ljubljani.  
<sup>3</sup> U blizini Čateža.





g) — Garnizon Št. Jernej i III/23-eg peš. vrše zaštitu radova na postavljanju bodljikave žice na granici.

**PREGLED GUBITAKA**

7) — Naši: 1 mrtav i 10 ranjenih iz kr. vojske. Protivnički utvrđeni: ubijeno 5 kom. bandita, 2 zarobljena a 2 su se predala.

**GENERAL MACCARIO**

**BK. 109**

**IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMije OD 8 JUNA 1943 GOD.  
GENERALŠTABU ITALIJANSKE SUVOZEMNE VOJSKE O  
NAPADU PARTIZANA NA ITALIJANSKU PATROLU KOD  
TRTNIKA<sup>1</sup>**

**PREDMET:**

**Telegram**

otpreme: 8-VI-1943

20.15

Datum i čas

prijema: 9-VI-1943

1.00

**OD KOMANDE VIII ARMIJE**

GENERALŠTABU VOJSKE — OPERATIVNO I otsek 3-i

i na znanje:

**R. I.E.<sup>2</sup>**

KOMANDI II ARMIJE (samo za II armiju)

**Br. 03/78 protokola. Na dan 8 juna 1943 — XXI**

Na dan 7 juna naša patrola napadnuta od strane velike bande ustanika u blizini senjaka kod Trtnika (Tolmin PM—DU) primila je neposrednu pomoć od druge jedinice dodeljene za pratinju kolone za snabdevanje hranom i upućene iz Grahova u Nemški Rut kod Grahova.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> R. I. E. — Reparto informacioni ezercito — Vojno-obaveštajno odeljenje.

L

Ustanici su naterani u bekstvo. Naši gubici: 1 oficir poginuo, a ranjeno je 5 vojnika, od kojih 1 oficir.

Vrši se raščišćavanje.

Istog dana u 23,30 č. usled eksplozije mina postavljenih kod stuba žel. mosta u dolini rečice Bača (Čepovan OM—BS) srušio se jedan luk dug 34 metra.

Naknadno dalja saopštenja.

Vrši se prebacivanje putnika kamionima iz Sv. Lucije na Soči u Podmelec.

Komanda VIII<sup>3</sup> armije  
Z...

5 kopija  
1 Nač. štaba  
1 Pomoć. nač. štaba  
2 Operat. odelj.  
1 Obavešt. odelj.

#### BR. 110

#### IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 8 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O ČIŠČENJU ZONE CATEZ<sup>1</sup>

**Telegram**

V. P. 59, 8 jun 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/3968. Operativni izveštaj za 8 jun

#### **VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1) — Primećena je formacija brigade »Tomšič« i delovi brigade »Gubec« u zoni Dobrnič (ZP—CS).
- 2) — Bande brigade »Gubec« primećene su u zoni Trebelno (XL—CU).

" Paraf Zanussi-a

### **OPERATIVNA AKTIVNOST**

Grupacija »Pelazzi«, koja je jutros pošla sa tri bataljona iz zone Čatež (ZP—DE), a sa jednim bataljonom iz zone Rakovnik (ZV—CZ), u prvim popodnevnim časovima doštrigla je mesta Moravče (ZV—DE), Tihaboj (ZR—DE), Sv. Križ (ZR—DH) i Brezje (ZP—DH) raščišćavajući zonu. Male ustaničke grupe raspršene su uz sigurne gubitke. Na terenu su nađeni ubijeni jedan komandir čete i jedna partizanka. Zaplenjena je jedna puška i municija. Sve jedinice su se vratile u Trebnje osim II/24-og peš., koji se zadržao u zoni Čatež i bataljona iz sastava 98-e legije cr. koš. koji se vratio u Rakovnik.

Garnizon Stopiče (XP—CM) pretražio je zonu Vinja Vas — V. Cerovec (XP—CK) — Hrušica (XR—CM).

Garnizon Semič (XM—BL) pretražio je zonu Brezje (XI—BL). U blizini pomenutog mesta i kod kote 407 (XZ—BZ) uništeni su defanzivni uređaji.

Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.

Garnizon Št. Jernej i III/23-eg peš. vrše zaštitu radova na postavljanju bodljikave žice.

Predali su se: garnizonu Trebnje — jedan naoružani kom. bandit; garnizonu Krmelj jedan nenaoružani kom. bandit; garnizonu Mirna Peč tri kom. bandita, od kojih dva naoružana; garnizonu Velika Loka jedan naoružani kom. bandit.

### **PREGLED GUBITAKA**

Naši: nijedan; neprijateljski: ubijena dva kom. bandita.

Predalo se 7 kom. bandita, od kojih 5 naoružanih.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
9 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O ČIŠČENJU ZONE DOBRIC — DOBRAVA  
VRBOVEC<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 9 jun 1943 — XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA  
Br. 02/3998/op. Operativni izveštaj za 9 jun**

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Noću uoči 9-og ljudstvo IV bat. cr. koš. grupacije >XXI Aprile«, prilikom boravka u zoni Dvor (ZN—CU). suko-bilo se sa grupom ustanika koji su pokušavali da pređu mostove na Krki. Kom. banditi su bili naterani u bekstvo uz sigurne gubitke, ostavivši na terenu ličnu odeću umrljanu krvlju. Naši gubici: ubijen jedan pripadnik cr. koš.
- 2) — Jutros u zoru, II bat. 23-eg peš. puka iz Trebnja (ZR—CU) i trupe garnizona Žužemberk (ZL—CO), u sadejstvu sa jedinicama divizije »Cacciatori«, započele su akciju protiv ustaničkih bandi koje su primećene u zoni Dobrnič (ZP-CS) — Dobrava (ZP-CQ) — Vrbovec (ZR-CQ). Bataljon je dostigao zonu Vrbovec, pošto je raspršio uz sigurne gubitke jake patrole kom. bandita. Trupe garnizona Žužemberk koje su se utvrđile na koti 301 (ZP-CQ), da **bi** sprečile povlačenje kom. bandita prema jugozapadu, u prvim popodnevnim časovima bile su napadnute od strane jakih ustaničkih snaga, koje su u učestalim napadima bile odbijene uz velike gubitke. Na terenu je utvrđeno 20 mrtvih. Zaplenjena je 1 puška. Da bi izbegla opkoljavanje od strane nadmoćnijih ustaničkih snaga, naša jedinica je zatim jurišanjem uspela da otvori sebi prolaz na Dobravu i da se poveže u Liseču (ZN-CS) sa jedinicama divizije »Cacciatori«. Naši gubici: 6 lakše ranjenih. Istovremeno sa akcijom koja je vođena u zoni Dobrnič, trupe garnizona Mirna Peč (ZV-CQ), pojačane jednom četom 23-eg peš. puka i jednim pionirskim vodom, četa M.V.A.C. iz Novog Mesta (XN-CO), trupe garnizoM;

Straža (ZV-CM) i IV bat. cr. koš. iz Dvora, udarili su na zonu Ajdovec (ZR-CO) gde su bile primećene druge ustaničke formacije. Kasno popodne jedinice su dostigle zonu Ajdovec, rasteravši uz gubitke snažne patrole kom. bandita. Na terenu utvrđeno: 2 kom. bandita ubijena. Zaplenjene su dve puške. Mi nismo imali nijedan gubitak. Trupe će se zadržati na dostignutim položajima da bi sutra u zoru nastavile akciju.

II bat. 24-og peš. puka, koji je ostao u Čatežu (ZP-DE), izvršio je patrolno izviđanje u zoni. Nikakav sukob sa kom. banditima.

8-og tek. popodne jedinica garnizona Trebnje (ZR-CU), prilikom pretraživanja zone Vrhtrebno (ZR-CS), naterala je u bekstvo grupu ustanika koji su ostavili 5 ranaca. Noću uoči 9-og, patrole garnizona Straža (ZV-CM), u zasedi kod mosta G. Polje (ZT-CM), raspršile su grupe ustanika koji su sa kolima pokušavali da pređu Škrku. Uzela je učešća i artiljerija garnizona Straža.

Jedinica garnizona Semič (XN-BZ), prilikom pretraživanja zone Starihov Vrh — Brezje (ZN-BU) — Vinji Vrh (XP-BU) sukobila se u blizini Brezja sa ustaničkom formacijom koju je naterala u bekstvo uz sigurne gubitke. Iz obaveštenja prikupljenih na licu mesta proizlazi da su kom. banditi pretrpeli gubitak od 4 ranjena.

#### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

Noću uoči 9-og paljba u cilju uznemiravanja stalnih grupa za zaštitu pruge na km 53,8 i 54,06.

#### **DNEVNI GUBICI**

Naši: 1 mrtav, 6 lakše ranjenih. Neprijateljski utvrđeni: 22 mrtva.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« on  
10 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O ČIŠČENJU ZONE AJDOVEC — ŽUŽEMBERK  
— DOBRNIC<sup>1</sup>**

**Telegram**

V. P. 59, 10 juni 1943 — XXI

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/4025/op. Operativni izveštaj za 10 juni

**IZMENE U DISLOKACIJI JEDINICA**

- 1) — Komanda 23-eg peš. puka i pukovske jedinice iz Semiča u Novo Mesto.
- 2) — Ustanovljen je garnizon u Bela Cerkev (XT-CS) raspoređivanjem IV čete II-og bataljona M.V.A.C. u pomenuto mesto.

**VESTI O NEPRIJATELJU**

- 3) — Primećen je pokret nepoznate formacije *iz* zone Črmošnice (ZV-CD) na hrvatsku teritoriju u severnu Belu Krajinu.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 4) — Jedinice koje su se zadržale u zoni Vrbovec (ZR-CR) — Ajdovec (ZR-CO), jutros su nastavile akciju. IV bat. cr. koš. nastupao je od Ajdovec na Dobrava (ZP-CQ) raščišćavajući, u sadejstvu sa II bataljonom 23-eg peš. puka koji je nastupao od Vrbovec, zonu između Globodol (ZT-CQ) — Ajdovec i Žužemberk (ZN-CO) — Dobrič (ZP-CS). Istovremeno su trupe garnizona Mirna Peč (ZV-CQ) raščišćavale zonu duž pravca Ajdovec — Brezova Reber (ZT-CO) — Jablan (ZV-CQ) — Mirna Peč, a trupe garnizona Straža (ZT-CM) zonu duž pravca Ajdovec — V. Lipovec (ZR-CO) — Straža. Ceta koja poseda most Dvor (ZN-CO) raščistila je zonu Dvor — Žužemberk a u nadziravanju mostova zamenilo ju je ljudstvo garnizona Žužemberk. U zoni nisu **zatečeni** kom. banditi. Duž ceste Žužemberk — Trebnje otklo-

njeni su brojni prekidi i mine. Kolone garnizona Stral<sup>^</sup> i Mirna Peč vratile su se u svoje garnizone; IV bat. cr. koš. i II bat. 23-eg peš. puka u Trebnje.

- 5) — II bat. 24-og peš. puka, koji se bio zadržao u zoni Čatež (ZP-DE), vratio se u Trebnje raščišćavajući zonu duž pravca Čatež — Golek (ZP-CZ) Račje Selo — (ZR-CU) — Trebnje.
- 6) — Jedinice garnizona St. Jernej (IH-CQ) nadziravale su zonu Smarjeta (XR-CS), Skocjan (QT-CU) i pretražile zonu Zameško (KI-CS), D. Gomila (XV-CS), Draga (XT-CS).
- 7) — Patrola garnizona Stopiče (XP-CM) vršila je nadzor u zoni Konec (XP-CF).
- 8) — Patrola garnizona Ratež (XR-CO) prilikom pretraživanja zone Toplice (XP-CQ) uhvatila je jednu ženu pripadnicu oslobođilačkog fronta.
- 9) — Ostali garnizoni vršili su akcije malih razmara.
- 10) — Garnizon St. Jemej i III bat. 23-eg peš. puka vrše zaštitu radova na postavljanju bodljikave žice. Kom. banditi su vršili paljbu u cilju uznemiravanja.

#### **DNEVNI GUBICI**

- 11) — Naši: nijedan. Neprijateljski: uhvaćena jedna žena.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 11 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O ČIŠĆENJU ZONE LIPOGLAV I BORBI KOD SENTURJA<sup>1</sup>**

Vrlo hitno

## *Ručni fonogram*

Poverljivo 1

Od komande divizije »Cacciatori delle Alpi« Komandi XI arm. korpusa

2492/op.

## **OPERATIVNE NOVOSTI OD 11 JUNA.**

*Akcija u zoni Lipoglav:* Noću uoči 11 i tokom jutrošnjeg jutra, jedinice koje operišu uz pomoć trupa koje su namenjene poznatom zaprečavanju, nastavile su čišćenje zone za koju je utvrđeno da je potpuno očišćena. Iz zadnjih vesti se saznaće da je, u manjim sukobima kasnog popodneva juče 10., četa Ardit 1. art. puka pešadijske divizije imala 1 ranjenog, a zadala ustanicima još neutvrđene gubitke. Formaciji M.V.A.C. iz Bizovika predao se, u zoni Mali Lipoglav (VH-DE), jedan ustanik naoružan ručnim bombama. Po izvršenom čišćenju, formacioni bataljon 51 peš. puka i 1/52 stigli su železnicom u svoja sedišta.

## Sektor Borovnica:

*Garnizon Vrhnika:* Jedinice garnizona ispitale su zone Celo — Kozjek — k. 415 kod Golča (TI-DE).

*Garnizon Polhov Gradec:* Trupe garnizona su očistile zonu Belica (TN-DN).

*Garnizon Notranje Gorice:* Formacija M.V.A.C. iz Gorice pretražila je zonu Plešivica (TP-DE).

### Sektor Grossupplie:

*Garnizon Senturje:* Jutros je 1/51, uz pomoć mesne formacije M.V.A.C., napao grupe ustanika smeštene na visovima koji opkoljavaju garnizon. Tokom žestokih borbi ustanici su razbijeni. Zadani gubici: vrlo osetni ali još neutvrđeni. Pretrpljeni gubici: 2 vojnika mrtva i 8 milicionera A. C. ranjeno.

## Sektor Ribnica:

*Garnizon Rob:* Trupe garnizona ispitale su zonu Mačke — Pećke — Strletje (UO-CO) — Bukovac (UM-CQ).

*Garnizon Velike Lašće:* Mesna formacija M.V.A.C. očistila je zone Vintarji — Jazbine (US-CM) — Crni Potok (US-CO) i, M. Slevica (US-CO).

*Garnizon Videm, — Krška Vas:* Odeljenje M.V.A.C. iz Ambrusa izvršilo je ispitivanje duž puta Višnje (US-CO) — Ratje (VU-CM) — Hinje (ZI-CM) — Prevole — Vršiček (VU-CM) — Višnje — Ambrus. Odeljenje M.V.A.C. iz Hočevja očistilo je zonu Sentrumar (VO-CQ) — Gaberje (VM-CS).

*Akcija u zoni Dobrnič:* Iz zadnjih vesti se saznaće da su u borbama koje su se vodile u zoni Selca (ZL-CU) i Podbukovje (ZL-CS) jedinice koje su operisale zadobile 2 mrtva (1 pripadnik crnih košulja i 1 milicioner A.C.).

*Pregled dnevnih gubitaka:*

— naši: Kr. vojske: 2 mrtva i 1 ranjen

M.V.S.N.: 1 mrtav

M.V.A.C.: 1 mrtav i 8 ranjeno

— neprijateljski: 1 ustanik se predao.

General privremeni komandant MAGGIORE PERNI

**20001106**

Video

V. d. načelnika štaba major  
(Giuseppe Dotti) Giuseppe Dotti sr.

**ZAPOVEST VIŠEG VODE SS I POLICIJE ALPSKE OBLASTI  
OD 12 JUNA 1943 GOD. ZA SKLANJANJE POGINULIH  
NEMACKIH VOJNIKA<sup>1</sup>**

*Prepis*

Viši vođa SS i policije  
kod državnih namesnika  
u Salzburgu, Koruškoj,  
Štajerskoj, Tirolu i Vorarl-  
bergs u XVIII vojnoj oblasti

Bled, 12 juna 1943

Op. br. v. 483/43

*Zapovest!*

Jedan vanredan slučaj daje mi povoda da izdam sledeću zapovest:

U borbi koja se odigrala 5. VI. na prostoru Javorja banditima je uspelo da se dočepaju poginulih nemačkih boraca. Banditi su ne samo izmrcvarili pale borce, već su ih pored toga i opljačkali, te je tako banditima opet palo u ruke oružje kao i delovi uniforme.

Žalosno je da je bandit u stanju da ni jednog svog poginulog ne ostavi na borbenom položaju, već iste tako sakrije da ih niko ne može pronaći, dok naše čete svoje pale drugove ostavljaju na mestu pogibije. Čete će odmah preduzeti mere da ubuduće nijedan nemački borac ne padne u ruke banditima. U slučaju da se to desi uzeću na odgovornost komandira čete.

Za tačnost prepisa:  
potpis nečitak  
narednik vodnik zaštite. policije

SS vođa grupe  
general-lajtnant policije  
Rösener, s. r.

Komandant policije poretku  
Alpenland  
Sedište komande Bled

Bled, 15. 6. 1943

Sadržaj: Sklanjanje palih  
drugova.

Prednju zapovest Višeg vodje SS policije pri XVIII vojnoj  
**oblasti** SS vodja grupe i policiskog general-lajtnanta Rösenera  
dostavljam na znanje i upravljanje.

Za tačnost  
potpis nečitak  
polic, kapetan

Potpis  
Brenner  
generalmajor i komandant

**BR. 115**

**ODLOMAK IZ DNEVNIKA TELEFONSKIH DEPEŠA KOD  
ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE OBLASTI —  
KOMANDNO MESTO BLED O BORBAMA U TUHINJSKOJ  
DOLINI<sup>1</sup>**

13 juni

Radiostanica Bled (narednik vodnik Thalhammer) javlja preko  
radija:

Zandarm. stanica Šmartno nalazi se u dodiru sa neprijateljem.  
Banditi pokušavaju da izvrše napad na stanicu Gornji Tuhinj.  
Snažna vatrica. Ostalo sledi.

Zand, stanica Šmartno

Radiostanica Bled (narednik vodnik Thalhammer) šalje sledeći  
telegram: Jake snage bandita napale su žandarm. stanicu  
Zgornji Tuhinj. Zand, stanica Šmartno požurila je u pomoć.  
2,5 km ispred Zgornjeg Tuhinja veća grupa bandita obasula  
ju je tako snažnom vatrom da se patrola iz Šmartnog morala  
povući. Banditi idu u pravcu Šmartnog. Pošto je stanica u opa-  
nosti molim za hitnu pomoć. Borba se vodi od 0.10 čas. Stanica

Šmartno nije sada u stanju da oslobodi stanicu Zgornji Tuhinj.  
Naselje Šmartno obezbedeno.

Zand, stanica Šmartno

<sup>2</sup>

Radiogram za 4 četu 19 SS polic, puka u Vranskom preko  
žand. stanice Vransko:

- 1) Zand, stanica u Zgornjem Tuhinju i Šmartnom v Tu-  
hinju u ovo vreme nalaze se u borbi sa banditima.
- 2) 4 četa 19 polic, puka neka se odmah probije kroz Tu-  
hinjsku dolinu u pomoć stanicama.

Blank s. r.  
kapetan zaštitne policije

1) Predato žand. stanicu Vransko u 2,40 časova. Otuda je  
javljeno da je 4 četa verovatno već od juče u akciji.

2) Telegram sa istim tekstrom predat komandi grada Mari-  
bor da ga ista preda dalje preko I bat. 19 SS polic, puka u  
Vransko.

II bat. 19 polic, puka (vodnik Wappler) javlja:

5 i 6 četa u jačini 2 oficira i 141 borac otišle su u 3.30 i  
3.45 čas. Podređene su majoru Bergeru.

Zand, stanica Kamnik (p.poručnik Wigisser) javlja:

12. 6. 43. oko 24.00 časa banditi su pozvali na predaju žand. stanicu Zgornji Tuhinj. Posle odbijanja tog poziva banditi su jakim eksplozivom razbili ulaznu kapiju na žand. stanicu i istu počeli napadati oružanom vatrom. Priputcavanje je trajalo do 3.00 časa. Posada je pružala uspešan otpor. Prostorije su zbog borbe potpuno nepodesne za boravak. Sopstvenih gubitaka nema. Gubici bandita nisu poznati. Jačina bandita oko 200—300 ljudi. Pravci dolaska i odlaska nisu poznati. 3 žand. rez. četa (mot.) iz Kamnika, žand. patrole stанице Kamnik i državna tajna policija poslate su da deblokiraju stanicu. Sa neprijateljem nije bilo dodira. Zandarmeriske prostorije u Zg. Tuhinju su neupotrebljive za dalji boravak. 3 žand. rezervna četa ostavila je u Zg. Tuhinju jedno odeljenje kao pojačanje žand. stanicu. Molim za uputstvo da li mogu premestiti žandarme, inventar i slično u Šmartno v Tuh. dolini, dok se to ne opravi ili obezbedi drugo boravište.

<sup>3</sup>

<sup>2</sup> Dopisano olovkom: »mot. 3 iz Kamnika  
1/19 (Trbovlje) iz Motnika biće angažovana,..  
⇒ez dodira sa neprijateljem.«

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 13 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O BORBAMA KOD ŠENTURJA<sup>1</sup>**

Fonogram

13 jun 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 2520/op. Operativni izveštaj za 13 jun 1943.—

Izvršeni pokreti: streljački vod VI čete 52-og peš. iz Tržiča u Hinje. Ceta M.V.A.C. iz Hinja u Dobrepolje. Producije sutra za Novo Mesto.

Akcija u zoni Senturje: Noću uoči 13-og operišuće jedinice izdržale su više borbi protiv formacija kom. bandita nanevi im sigurne gubitke koji nisu utvrđeni. Borbe su trajale čitav današnji dan a naročito su žestoke bile duž linije: kota 490 — kota 567 Gradišče — Vrh — kota 580 Sv. Peter (UQ-CU). Avijacija je često intervenisala bacajući male bombe na kom. bandite razmeštene u zoni Vrh — kota 580 Sv. Peter (UQ-CU) i mitraljirajući snažne grupe u pokretu duž staze koja od Medvedica (prolazeći neposredno istočno od kote 749 Gora) vodi u M. Ločnik (US-CU-CS). Danas kasno popodne posle žestokih sukoba operišuće jedinice raščistile su sledeća mesta: bataljon smelih br. 2 i 3 kotu 490 severno od Gradišča (UQ-CU); I/52-og kotu 567 Gradišče (UQ-CU); I/51-og zonu Rogatec — Vrbičje (US-CU); CIV bat. cr. koš. zonu Goričica (US-CU). Akcija je i dalje u toku. Naši gubici: mrtvi: 1 oficir (por. Pascucci iz I/52-og) i 9 vojnika; ranjeni: 7 (među kojima 2 M.V.A.C.). Gubici neprijatelja još nisu utvrđeni, ali su sigurno veliki.

**SEKTOR BOROVNICA:**

Garnizon Polhov Gradec: lokalna formacija M.V.A.C. pretražila je zonu Dvor (TN-DL).

Garnizon Horjul: Trupe garnizona raščistile su zonu Kladnik (TL-DL).

**Garnizon Vrhnika:** jedinice garnizona izvršile su izviđanje u zoni Tisovec (TL-CZ).

SEKTOR RIBNICA:

**Garnizon Rob:** lokalna formacija M.V.A.C. izvršila je patrolno izviđanje u zoni V. Osolnik — Javorje (UQ-CQ) — M. Osolnik (US-CQ).

**Garnizon Videm — Krška Vas:** Odeljenje M.V.A.C. Ambrus raščišćavalo je zonu Kuželjevec — Laze (VQ-CQ).

**Garnizon Ribnica:** lokalna formacija M.V.A.C. pretražila je zone Prigorica — Zalužje — Blata (VO-CF).

PREGLED DNEVNIH GUBITAKA:

Naši: kr. vojska: mrtvih osam (među kojima jedan oficir), četiri ranjena.

M.V.S.N.: dva mrtva,  
jedan ranjen.

M.V.A.C.: dva ranjena.

Neprijateljski: još nisu utvrđeni.

GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT  
Maggiore Perni

FONOGRAFIA A MANO

13 GIUGNO 1943 /XXI

DA COMANDO DIVISIONE CACCIATORI DELLE ALPI  
AL COMANDO XI CAI

N. 2520/OP. NOTIZIARIO OPERATIVO GIORNO 13 GIUGNO 1943.  
MOVIMENTI EFFETTUATI: PL. FICILIERI VI CP. 52 PTR. DA  
TRIC AT HINJE. COMPAGNIA M.V.A.C. DA HINJE AT DORREPOLJE.  
PROSEGUIMA' GIORNATA DOMANI PER NUOVO MESTO.

AZIONE ZONA SENTURJE: NELLA NOTTE SUL 13 REPARTI OPERANTI  
HABENT SOSTENUTO VIVACE COMBATTIMENTI CONTRO FORMAZIONI B.C. INFLIG-  
GENDO LORO SIGURE PERDITE NON ACCERTATE. COMBATTIMENTI SONO CONTINUA-  
TI PER INTERA GIORNA ODIERA ET SONO STATI PARTICOLARMENTE ACCANITI  
LUNGO ALLINEAMENTO: Q. 490 - Q. 567 DI GRADISCE = Vrh = Q. 580 DI SV.  
PETER /UQ-CU/. AVIAZIONE EST INTERVENUTA RIPETUTAMENTE SPOSTANDO  
B.C. DISLOCATI IN ZONA VRH = Q. 580 DI SV. PETER /UQ-CU/ ET MITRA-  
GLIANDO FORTI NUCLEI MOVIMENTO LUNGO SENTIERO CHE DA MEDVIDICA PAS-  
SABDO IMMEDIATA ADIACENZE AD EST DI Q. 740 DI GORA PORTA AT M.  
LOGIN /US-CU-SB/. TARDÒ POMERIGGIO ODIERO DOPO VIVACI SCONTRI RE-  
PARTI OPERANTI HABENT SEGUENTI LOCALITÀ: BTG. ARDITI N.2 ET 3 Q.  
490 AT NORD DI GRADISCE /UQ-CU/; I/52° Q. 567 GRADISCE /UQ-CU/; I/51°  
ZONA ROGATEC - VRTOJNE /US-CU/; CIV BTO. CC.NN. ZONA GORICICE /US-CU/.  
AZIONE EST TUTTORA IN CORSO. NOSTRE PERDITE: MORTI: 1 UFFICIALE  
(TRA I PARTECIPANTI DEL I/52°) ET 9 SOLDATI; PERITI: 7 ( FRA CUI 2 MILITI  
A.C.). NON ANCORA ACCERTATE MA SICURAMENTE GRAVI QUELLE DEL NEMICO.

S E T T O R E B O R O V N I C A :

PRESIDIO POLHOV GRADEC: LOCALE FORMAZIONE M.V.A.C. HABET PRELUSTRA-  
TO ZONA DVOR/TB-IL/.

PRESIDIO HORMUL: TRUPPE PRESIDIO HABENT RASTRELLATO ZONA KLAVKIK  
/TB-IL/.

PRESIDIO VERCONICO: REPARTI PRESIDIO HABENT EFFETTUATO RICOGNIZIONE  
ZONA TISOVSC /TL-OZ/.

S E T T O R E R I B B I C A :

PRESIDIO ROB: LOCALE FORMAZIONE M.V.A.C. EFFETTUATA PUNTATA ZONA V.  
OSCOLNIK = JAVORJE /UQ-CQ/ = M. OSCOLNIK /US-CQ/.  
PRESIDIO VIREM = KRSKA VAS: DESTACAMENTO M.V.A.C. AMBRUS HABET RES-  
GUITO ZONA KUZELJEVEC = LAZB /VQ-CQ/.

PRESIDIO RIBBICA: LOCALE FORMAZIONE M.V.A.C. HABET PRELUSTRATO ZONE  
PRIGOMICA = ZALUZJE = BLATA /VO-OP/.

RIEPILOGO PERDITE GIORNATA:  
NOSTRE: ESERCITO: MORTI OTTO / TRA CUI UN UFFICIALE/ *1 uff. 7 tra p.*  
PERITI QUATTRO  
M.V.S.N. MORTI DUE *2 cc NN*  
VERITI UNO  
M.V.A.C. PERITI DUE  
NEMICHE: NON ANCORA ACCERTATE.

GENERALI COM/TS IN LE MAGGIORI PRINI.

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOOG KORPUSA OD 14 JUNA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA — DALMACIJA« O BORBAMA U ZONI ŠENTURJE<sup>1</sup>**

V. P. 10, od 14 juna 1943 — XXI  
u 23.45 časa

visa komanda oružanih snaga  
»SLOVENIJA — DALMACIJA«  
**OPERATIVNO ODELJENJE**  
Br. 9777

Stiglo 15 juna 1943 — XXI

**Telegram**

**OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA**  
ZA KOMANDU 2 ARMIJE — OPERATIVNO ODELJENJE  
,i na znanje  
KOMANDI V, XXIII i XXIV ARM. KORPUSA

Br. 02/2190'.—

**IZVEŠTAJ OD 14 JUNA**

**OPERATIVNA DELATNOST**

Divizija »Isonzo« — u blizini Pećine (ZR-DE N. Mesto) nagnani su u bekstvo ustanici i imali su gubitke od 2 mrtva i nekoliko ranjenih. Zaplenjena je jedna puška. Za vreme kratkotrajnog sukoba u zoni Gorenja Vas (XR-CS) ranjen je jedan dobrovoljac antikomunista.

Predala su se dva ustanika, od kojih je jedan bio naoružan. Divizija »Cacciatori«: u akciji u zoni Šenturje (US-CU Cerknica), koja je juče nastavljena, izvedeno je više borbi protiv jakih formacija i zadani su im teški gubici, koji su u toku utvrđivanja. S naše strane poginuli su: poručnik Paseneci Carlo iz I bataljona 52 puka, 7 vojnika i 2 pripadnika crnih košulja; ranjeni su: 4 vojnika, 1 pripadnik crnih košulja i 2 dobrovoljca antikomunista.—<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (18 F-5).

<sup>2</sup> U izveštaju Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 16 juna 1943 god. stoji: »Beleška: ...

Kao delimične ispravke izveštaja od 14 juna: mesto 7 vojnika mrtvih čitaj: 4 vojnika mrtva, 2 pripadnika crnih košulja mrtva, jedan dobrovoljac antikomunista mrtav.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 F-5).

Divizija »Lombardia«: — U zoni Sošice (KI-CK Samobor) XIU ustaški bataljon sukobio se sa jakom bandom ustanika, koja se povukla prema Jezerinama (IH-CK) i iza sebe ostavila na telenu 25 mrtvih.

XI grupacija Granične straže: U kratkotrajnom sukobu sa ustanicima u zoni Kranjče (UR-CQ Cerknica) protivnik je nagiba u bekstvo. Otvorena je paljba za uznamiravanje protiv stržarskih mesta za obezbedenje železničke pruge 27 i 29 (SR CZ Vrhnika).

Delatnost vazduhoplovstva: — Izvedene su izviđačke akcije u više navrata, obasipanje malim bombama i mitraljiranje zone Senturje.

Pregled gubitaka u toku dana: Naši gubici: poginuli: jedan oficir, 7 vojnika, 2 pripadnika crnih košulja; ranjena: 4 vojnika, jedan pripadnik crnih košulja, 3 dobrovoljca antikomunista. — Neprijateljski gubici: 27 mrtvih, a 2 se predala.

GENERAL GAMBARA 20001406

*Kopije:*

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Obaveštajnom odeljenju
- 1 Telegrafskom odeljenju
- 1 Kr. karabinijerima

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI NELLE ALPI« OD 15 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI ŠENTURJE — V. LIPLJENE — DOBREPOLJE<sup>1</sup>

ponogram

Poverljivo

Vrlo hitno

OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

2555/op. Operativni izveštaj za 15 juna.

**Izvršeni pokreti:** I/51-og vratio se u Ljubljanu. I/52-og vratio se u V. Lašče.

Akcija u zoni Šenturje — V. Lipljene (VH-CS) — Dobrepolje: Juče popodne oko 20 časova izvršeno je vazdušno bombardovanje i artiljerisko tučenje zone Limberk — Vodice — Cerovica (UK-CS), gde su bile primećene jake grupe kom. bandita u zastanku. Vrlo pouzdani izvori uveravaju da je neprijatelj sigurno pretrpeo gubitak od 4 mrtva i 16 ranjenih i još izvestan neutvrđen broj mrtvih i ranjenih.

Danas rano popodne spec, bataljoni br. 1, 2 i 3 dostigli su sa kamionima Šenturje, odakle su u sadejstvu sa CIV bat. cr. košulja započeli raščišćavanje fronta južno od zone obuhvaćene sa severa paraleлом Šenturje, sa juga paraleлом Dobrepolje, sa zapada linijom Gradišće (UQ-CU) — Ponikve (VH-CQ), sa istoka prugom Grosuplje — Dobrepolje, gde su bile primećene jake grupe. kom. bandita koji su se raspršili usled akcije prethodnih dana. Akcija je u toku. Za vreme premeštanja specijalnih bataljona u Šenturje, usled automobilske nesreće izazvane razbijanjem dvokolica, jedan kamion je snažno udario u kuću u naselju Šmarje, prouzrokovavši 17 ranjenih, među vojnicima spec, bataljona br. 1. Ranjenici su preneti u ljubljansku vojnu bolnicu.

**SEKTOR LJUBLJANSKIH TRUPA:**

Garnizon Dobrova: Za vreme izviđanja u zoni Brezje (TH-DH) jedinica garnizona je našla propagandni materijal.

<sup>1</sup> Original se nalazi ti arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

**SEKTOR BOROVNICA:**

Garnizon Polhov Gradec: Jedinice garnizona su pretražile zonu Koreno (TI-DL).

Garnizon Vrhnika: jedinice garnizona su raščistile zonu Rakov Hrib (TI-CZ) — Snežni Grič — Kotel (SR-CZ).

Garnizon Borovnica: lokalna formacija M.V.A.C izvršila je izviđanje duž staze Sobočev (TP-CU) — Rakitna (UH-CS). I

**SEKTOR RIBNICA:**

Garnizon Videm — Dobrepolje: patrole formacije M.V.A.C. iz Dobrepolja sukobile su se sa jakim grupama kom. bandita za vreme izviđanja u zoni Vodice (VK-CS). U borbi koja je usledila neprijatelju je nanet utvrđen gubitak od 2 mrtva. Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja, komandant formacije je oslobođio patrole zadatka da ne bi bio savladan. Mi nismo imali gubitaka.

Garnizon Turjak: Pregledavajući zonu Laporje (US-CS) patrola odeljenja M.V.A.C. St. Apno uhvatila je kom. bandita naoružanog karabinom 91 i sa 12 šaržera.

Garnizon Ribnica: lokalna formacija M.V.A.C. izvršila je izviđanje u zoni Rakitnica — Blata (VO-CD) — Prigorica (VO-CF). Pregled dnevnih gubitaka: naši: ranjeno 17 vojnika<sup>2</sup> neprijateljski: 2 mrtva, 1 zarobljen.

**GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT MAGGIORE PERNI 21001506**

**OVERAVA: MAJOR NAC. ŠTABA, v. d.**  
— Giuseppe Dotti — •  
Dotti

(M. P.)

## **IZVEŠTAJ 2ANDARMERISKE STANICE BRASLOVCE OD 15 JUNA 1943 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA LETUŠ<sup>1</sup>**

*Zandarmeriska stanica Braslovče, srez Celje*

Op. br. 1267

Braslovče, 15 jun 1943

**Sadržaj:** Banditski prepad na Letuš, opština Braslovče.

14. 6. 1943 oko 17 čas. prodrlo je oko 60 bandita — naoružanih puškama, sa više mašinskih pištolja, jednim lakinim mitraljezom i ručnim bombama — dolazeći sa zapadne strane u mesto Letuš. Oni su na tri izlaza iz mesta postavili straže za osiguranje jačine od po 10—12 ljudi, dok je ostatak bande nasilno upao u radnju mešovite robe Marije Remic i iz iste opljačkao kakao i duvanske artikle u vrednosti koja se dosad još nije mogla utvrditi. Potom su banditi prodrli u zaključane prostorije seoske straže i iz istih opljačkali 8 pušaka (austrijskih karabina) sa oko 120 metaka koje su bile tamo sakrivene.

Za vreme ove akcije putem iz pravca Paške Vasi došao je putnički automobil br. 93201, koga su banditi odmah stavili pod rafalnu vatru lakog mitraljeza. U isto vreme jedan bandit je bacio ručnu bombu na automobil. Auto je odmah zapaljen. Pušćanim zrnima i parčadima bombe lakše su ranjena oba putnika, diplom, inženjer Georg Herzig i njegova supruga Ana Herzig, oboje iz Celja.

Neposredno posle toga stigao je iz pravca Mozirja jedan autobus, koji je prevozio članove muzičkog orkestra odeljenja Vermanšafta u Celju iz Ljubnja za Vransko. Pri ulasku u mesto autobus je sa više strana obasut puščanom vatrom tako da je morao da stane, da iskrca putnike, koji su morali da se sklone u zaklon. Pri tome je ubijen verman Ludvik Kač, dok je verman Mihael Umek teško ranjen (u međuvremenu od rane umro) i verman Jožef Lednik lako ranjen. Svi vermani pripadaju odeljenju Celje.

Oko 18 čas. došao je putem iz Braslovča motociklista Stanislav Leskovar, rezervni policajac iz Radmirja, i njegov brat Maks Leskovar, SS vojnik jedinice 24600 D, na motociklu »1460«, te su i oni obasuti vatrom mitraljeske grupe koja je u međuvremenu prešla na drugu obalu Savinje. Oba motociklista

su ranjena pala na zemlju. Na tome mestu su posle, sa više puščanih metaka, ubijeni i sa obojice ubijenih skinute su čizme a verovatno im je oduzet delimično i novac kao i njihove lične legitimacije.

U isto vreme došao je putem iz Braslovča narednik-vodnik zaštitne policije iz Radmirja, Franc Lončar na biciklu. Isti je zaustavljen i prinuđen da banditima preda kapu, **bluzu** i opasač. Potom su banditi otišli u Letuš kod zemljoposrednika Martina Lenošeka i Vladimira Bredovnika i iste prinudili da im predaju uniforme Vermanšafta. Tek posle svega ovoga banda je otišla u pravcu Dobrovla.

Ova stanica doznala je za ove događaje 14. 6. 1943 oko 17.30 čas. i odmah je uputila patrolu u jačini od 11 ljudi. Polic, četa iz Šoštanja odredila je jednu grupu od 41 ljudi sa zadatkom da banditima, koji su u međuvremenu pobegli u pravcu Dobrovla, od pozadi preseče otstupnicu. Gonjenje bandita još je u toku.

Prema naknadno primljenim podacima najpre je bila **u** izvidnici u Letušu jedna devojka na biciklu, koja je blizu crkve sačekala jedan deo bandita i potom banditskoj grupi kod crkve prenela zapovest za otvaranje vatre. Prema oceni, devojka je mogla imati oko 18—20 godina, ona je oko 160 cm visoka, jako mršava, sa kratko potšišanom tamnoplavom kosom i bila je **u** letnjoj haljini išaranoj svetlim cvetićima. Da li je ova devojka otstupila sa banditima u Dobrovoljsku planinu ili je pak biciklom produžila drumom, nije se moglo utvrditi.

Sem ove devojke sa banditima je bila još jedna žena. Ona je nosila muško odelo i obezbeđivala je južni izlaz iz Letuša. Ostali banditi bili su većinom mladići koji su imali delimično mrke sportske košulje, delimično su bili odeveni u mrke uniforme stešnjene oko pojasa (nepoznatog, verovatno engleskog porekla), a delimično su nosili i civilno odelo.

*Dostavljen:*

Komandantu policije poretku »Alpenland« za Donju Štajersku. Komandno mesto Maribor.

Komandantu policije bezbednosti i službe bezbednosti za Donju Štajersku, referat IV N, u Mariboru.

Tajnoj državfioj policiji, ispostava Celje.

Zemaljskom savetniku sreza Celje, Celje.

Zandameriskom okrugu Celje.

Zandameriskom srezu Celje.

Zandarm. odeljenju Zalec.

Uporištu službe bezbed. u Vranskom.

4 četi 19 SS polic, puka u Vranskom.

Gedacht wird auf der Straße nach Cilli.

Ref. Nr. 1267

Fraaslaw, den 14. Juni 1943.

Betrieb: Bandenüberfall auf etusch, Gde. Fraaslaw.

Am 14.6.1943, gegen 17 Uhr, drangen ca 6 mit Gewehren, mehreren MG, einem MG und Handgranaten bewaffnete Banditen, von der Ostseite kommend, in die Rtschaft Lutsch, Gde. Fraaslaw, ein, stellten an den 3 Rtschingingen 10 - 12 Mann strake Sicherungen, während der Rest der Bande gemeinsam in das Gewichtwarengeschäft Maria Romita eindrang und aus diesem Kakao und Rauchwaren in derselb noch unfeststellbarem Wert entwendete. Sodann drangen Banditen in das vorspernte Landwachtlokal ein und raubten aus diesem die dort in Verwahrung gewesenen 8 Gewehre (8str. Kar.) und ca 120 Schuß Munition.

Während dieser Aktion kam der Pkw. "t.-15201" aus der Richtung Beckenstei in Gefahren, welcher von den Banditen sofort mit einer MG - Salve beschossen wurde. Gleichzeitig warf einer der Banditen eine Handgranate nach dem Auto. Das Auto selbst wurde in Brand gesteckt. Durch die Schläge und Blitzeinschlag der Handgranate wurden die beiden Insassen, Dipl. Ing. Georg Herzig und dessen Gattin Anna Herzig, beide aus Cilli, leicht verletzt.

Unmittelbar hierauf kam aus der Richtung Fraasberg ein Autobus angefahren, welcher die Mitglieder der Musikkapelle der Wehrmannschaftsstandarte Cilli von Laufen nach Franz zu Berf Ihre hatte. Beim Einfahren in die Rtschaft bekam auch der Autobus aus mehreren Richtungen Gewehrfire, sodass dieser stehen bleiben und die Insassen aussteigen und sich in Sicherheit bringen mussten. Dabei wurde der Fahrer Ludwig Kutsch getötet, der Fahrer Michael Neuk Scheer (ist inzwischen den Verletzungen erlegen) und der Fahrer Josef Lednik leicht verletzt. Sämtliche Fahrer gehörten der Standarte Cilli an.

Gegen 18 Uhr kam aus der Richtung Fraaslaw der Kred-fahrer Stanislaus Lenkowar, Pol. Reservist aus Frattmannsdorf, und dessen Bruder Max Lenkowar, 18-Jähriger der Einheit 2600 D, mit dem Kraftwag "1460" und erhielt ebenfalls durch die insel-schen über die Seite gewechselte MG-Gruppe der Banden Feuer, worauf die beiden Fahrer verletzt auf den Boden stürzten. Auf den Boden wurden sie dann durch mehrere Gewehrschüsse getötet, sodann wurden die beiden den Stiefel und vermutlich teilweise auch der Bartschaft und der Ausweise beraubt.

Zur gleichen Zeit kam der Hauptwachtmeister d. Sch. Franz Lontschar aus Frattmannsdorf aus der Richtung Fraaslaw mit einem Fahrrad gefahren. Dieser wurde angehalten und sodann zur Abgabe der Kappe, der Bluse und des Koppels gezwungen. Sodann suchte eine Gruppe der Banditen die beiden Landwirte Martin Lemo-schek und Wladimir Bredowik in Lutsch auf und zwangen diese zur Ausföhlung der Wehrmannschaftsuniformen. Erst daraufhin zog die Bande in der Richtung Dobroll ab.

Von den Vorfällen erhielt der ho. Posten gegen 17.30 Uhr des 14.6.1943 Kenntnis, welche sofort eine Streife in der Stärke 1 : 10 Männer entsandte. Die Pol. Kompanie Schönstein stellte eine Gruppe 1 : 40 Männer, welche sodann versuchte, den inzwischen Richtung Dobroll geflüchteten Banditen von rückwärts den Weg abzuschneiden. Die Verfolgung der Banditen ist noch im Gange.

1972

5 četd 19 SS polic, puka u Šoštanju.  
Susednim žandarm. stanicama u Paškoj Vasi i Mozirju.

Žandar. srez Celje  
Zavedeno 16. 6. 1943  
Br. 1972

Vršilac dužnosti komandira  
žandarm. stanice:  
**Kutmann** žand. nared. vodnik

#### BR. 120

#### IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 17 JUNA 1943 GOD. KOMANDI JEDNAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI LUCE — ILOVA GORA — POTOK<sup>1</sup>

Ručni fonogram

*Poverljivo*

Vrlo hitno

Od Komande divizije »Cacciatori delle Alpi«  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA

Br. 2587/op.

#### OPERATIVNE NOVOSTI OD 17 JUNA

*Akcija u zoni Luče — Ilova Gora — Potok:* Borbe u kojima učestvuje specijalni bataljon br. 1 i 3 u zoni Luče (VO-ČU) nastavile su se vrlo oštro celo veče dana 16. 1/52, CIV bat. cr. košulja i specijalni bataljon br. 2, dok su pridolazili u mesto borbe, sukobili su se u Prestrani (VO-CU-CS) sa jakim grupama ustnika koje su davale jak otpor sve do kasno u noć, izgubivši se, zatim, zaštićene mrakom. Jutros je ponovo otpočeo pokret ka šumi Pri Križu (VM-CU) koja je označena kao zona koncentracije ustaničkih grupica koje su razbijene u noćnoj borbi. Jedinice koje operišu našle su na terenu 19 ustaničkih leševa, od kojih jednog oficira, i zarobile jednog ustnika koji je bio naoružan karabinom. Drugih 7 ustnika (od kojih dva naoružana puškama) predala su se raznim kolonama. Naši gubici: 2 pripadnika crnih košulja mrtva, dva pripadnika crnih košulja i 4 vojnika ranjeno. Danas kasno posle podne jedinice koje operišu stigle su u odgovarajuća sedišta, jedan deo običnim putem, a jedan deo železnicom.

### Sektor trupa Ljubljana:

*Garnizon Vevče:* Formacija M.V.A.C. iz Bizovik — Devica Marija v Polju — Rudnik, tokom noći izvršila je ispitivanje i postavljala zasede u zoni Javor (UK-DH).

*Garnizon Dobrova:* Mesna formacija M.V.A.C. ispitala je zonu Brezje (TN-DH).  
: ^m

### Sektor Borovnica:

*Garnizon Notranje Gorice:* Formacija M.V.A.C. iz Gorice postavila je noćne zasjede u zoni Plešivica (TP-DE) — Vnanie Gorice (TR-DH).

*Garnizon Vrhnika:* Noću uoči 17. juna u mestu Verd (TL-J CZ) vojnici 91 sanitарне секције ubili su jednog ustanika naružanog puškom koji se približio logoru. Jedinice garnizona izvršile su ispitivanje u zoni Kotel (SR-CZ) — Strožev Grič (SR-TI-CZ).

*Garnizon Borovnica:* Noću uoči 17. juna utvrđeni položaji 35 i 36 napadnuti su puščanom vatrom ustanika koji su se usled naše protivakcije, udaljili. Patrola II/XXI bataljona Granične straže u ispitivanju duž železničke pruge razbila je u zoni Breg (TN-CZ), posle kraće borbe, delove ustanika. Mesnoj formaciji M.V.A.C. predao se jedan nenaoružani ustanik.

### Sektor Ribnica:

*Garnizon Ribnica:* Mesna formacija M.V.A.C. izvršila je ispitivanje u zoni Rakitnica — Kot — Blata — Zalužje (VO-CF-CD). Odeljenje M.V.A.C. iz Breže očistilo je zonu kod k. 493 (VM-CK), k. 964 (VO-CM).

*Garnizon Videm — Krška Vas:* Izvršeno je bombardovanje iz aviona u zoni Kitni Vrh (VU-CS), gde je bila primenjena jaka koncentracija ustanika.

#### Pregled dnevnih gubitaka:

- naši: — iz Kr. vojske: ranjena 4
- M.V.S.N.: mrtva 2, ranjena 2
- neprijateljski: mrtvih 20  
zarobljen 1 (naoružan puškom)  
predalo se 8 (od kojih 2 naoružana puškom)

General RUGGERO 21001706

Video

V. d. načelnika štaba major

— Giuseppe Dotti —

(M. P.)

Giuseppe Dotti

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 19. JUNA 1943. GOD. KOMANDI JEDNAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI TEMENICA — MORAVČE — ČATEŽ<sup>1</sup>

### poverljivo

### Ručni fonogram

Vrlo hitno

Od komande divizije »Cacciatori delle Alpi«  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA

Bn 2628/op.

### OPERATIVNE NOVOSTI OD 19. JUNA

*Akcija u zoni Temenica — Moravče — Čatež:* Po što je primećena koncentracija ustanika u zoni Sela (VQ-DE) — Metnaj (VS-DE), 1/51 i specijalni bataljon 1, 2 i 3 noću uoči 19. juna došli su železnicom u Višnju Goru, odnosno Stičnu, odakle bi zajedno sa bataljonom formacije 105 legije cr. košulja trebalo da otpočnu čišćenje fronta severno od pomenutih zona. Zainteresovana je nemacka komanda da bi zaprečila deo granice između Kucelja (VO-DE) i Vodice (VU-DH). Po što se u prvim jutarnjim časovima iz vrlo poverljivih izvora po- uzdano saznao da su se tokom noći ustanici prenesti u zonu Temenica (ZI-DE) — Moravče (ZP-DE) — Čatež (ZP-DE), prethodno koncentrisana akcija se prenela u ovu zonu. Pomenuti pokret ustanika bio je potvrđen i od strane jednog nenaoružanog partizana koji se predao. Akcija je u toku.

### Sektor Borovnica:

*Garnizon Horjul:* Jedinica garnizona, za vreme ispitivanja u zoni Loški Hrib (TN-DH), razbila je posle kraće borbe, komunističke ustanike.

*Garnizon Notranje Gorice:* Formacija M.V.A.C. iz Gorice pretražila je zonu Dobčenica (TR-DE).

*Garnizon Vrhnika:* Jedinice garnizona očistile su zonu Drenov Grič (TL-DH) — Cempre (TL-DE) — Betajnova (TI-DE).

*Garnizon Borovnica:* 111/51 očistio je severne padine Srobotnik — Orešje (TP-CZ) — Tisovec (TR-CZ).

Mesna formacija M.V.A.C. izvršila je ispitivanje u zoni kod k. 737 (TP-CU) — Pristava (TP-CS) — Lašče (TN-CS).

Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (35 C—66).

#### S e k t o r   R i b n i c a :

*Garnizon V. Lašće:* Komanda 1/52 i 2 pojačane čete izvršile su čišćenje zone koja se nalazi između k. 639 (VH-CS) — k. 581 — k. 598 — k. 675 (VK-CS-) — k. 469 (VH-CS).

*Garnizon Videni — Krška Vas:* Noću uoči 19 juna, 11/52 bio je u noćnim zasedama duž Krške doline, da bi sprečio povlačenje prema jugu komunističkih ustanika koji su potučeni u zoni Lisec (ZN-CS) od strane jedinica 23 peš. puka. Odeljenje M.V.A.C. iz Hočevja, za vrijeme upada na Vrhi, (VO-CU), uhvatilo je ženu obaveštajca ustanika.

*Garnizon Ribnica:* 111/52 očistio je zonu Dane — k. 608 (VK-CK) — Ravni Dol — Podgora (VH-CK).

*Garnizon Hinje:* Trupe garnizona pretražile su zonu Dečja Gora (ZI-CM).

#### S e k t o r i   t r u p a   L j u b l j a n a   i   G r o s u p l j e

U raznim garnizonima izvršena su ispitivanja na kraćem otstojanju.

##### Pregled dnevnih gubitaka:

- naši: nijedan
- neprijateljski: 1 žena obaveštajac ustanika uhvaćena.

General komandant RUGGERO 20301906

Video: v. d. nač. štaba  
major Giuseppe Dotti  
Giuseppe Dotti

(M. P.)

**JZVEŠTAJ DRUGOG BATALJONA 19 SS POLICISKOG  
PUKA OD 20 JUNA 1943 GOD. ZAPOVEDNIKU POLICIJE  
PORETKA ALPSKE OBLASTI O PARTIZANSKOJ MOBILI-  
ZACIJI<sup>1</sup>**

*20. 6. 1943*

**Telefonska obavest II bat. 19 SS policiskog puka — Lesce**

U 13.30 čas. žandarmeriska stanica Podnart poslala je 2 bat. 19 SS policiskog puka sledeću obavest:

Danas u 12.30 banditi su zaposeli selo Cešnjice, Dobravici, Prezrenje i vrše prinudnu regrutaciju. Žandarmeriska stanica traži pomoć.

Dodatno od II bat. 19 policiskog puka:

Akcijski vodovi četa za specijalnu upotrebu, dalje akcijski vodovi 5 i 6 čete 19 SS pol. puka otišli su u 15.40 čas. prema Podnartu. Ostale snage čete za naročitu upotrebu ići će za njima. Druge snage spremne za akciju.

Lukaszewicz s. r.

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 21 JUNA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
STAJERSKOJ<sup>1</sup>

RA/A — 405 — Dr. Pi/Schw. Poverijivo  
Maribor, 22. juna 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štabna konferencija od 21. juna 1943, 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsed. pokraj. vlade Dr Müller-Haccius.

*Za ustanovu:* Dr. Rudolf Pichler.

*Izveštaji o stanju:*

*Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti Sturm-bahnführer Vogt:* Stanje bezbednosti pogoršalo se. Na zapad delu Celjskog okruga i u Trbovlju bilo je mnogo prepada. Prvi put izvršen je prepad na jedan rudnik. Izvršila ga je banda u jačini od 40 ljudi koja dejstvuje u predelu Kaple. Najaktivnija je banda kod Planine u jačini od oko 20 ljudi, koja je 15. juna 1943 takođe izvršila napad na brzi voz. Na zapadnom delu Celjskog okruga operiše Kranjski bataljon, koji stalno boravi u Gorenjskoj. Kranjski i Aleksandrov bataljon imaju zajedno 400 ljudi. Bataljon pripada 4 operativnoj zoni. Iz jedne zapovesti Komande 4 operativne zone, koja je zaplenjena pre nekoliko dana, doznaje se da:

1) Pripadnici bande imaju da uništavaju svu arhivu koja sadrži podatke i zapovesti nemačke uprave. Ponaosob se imaju izveštavati imena nemačkih funkcionera, a naročito onih koji pripadaju Štajerskom otadžbinskom savezu.

2) Treba utvrditi u koje dane stiže novac Otadžbinskom savezu i drugim ustanovama. U te dane treba vršiti akcije rekviriranja. Novac treba oduzeti a zgradu i arhivu razoriti.

3) Školsku nastavu treba onemogućiti da bi se sprečilo učenje i vaspitanje slovenačke omladine u nemač. duhu. Školske zgrade treba spaliti ili razoriti, a učitelje likvidirati.

4) Treba sprečiti predaju život, namirnica na otkup državnim ustanovama okupacione sile.

Iz jedne druge zapovesti proizlazi da je štab 4 operativne zone pojedine pripadnike bandita za njihove naročite zasluge odlikovao titulom »udarnika 4 operativne zone«. U jednoj dru-

goj zapovesti konstatuje se da još nije uhvaćen kontakt u dovoljnoj meri sa širokim slojevima naroda. Stoga u 4 zoni treba da zajedno sa patrolama bande odlaze i politički govornici koji će blagonaklono i prijateljski, prilikom obilaska kuća stupati u dodir sa narodom i poučavati ga. Zabranjeno je da se od stanovništva prinudno oduzima hrana i druge stvari od vrednosti, tamo gde nastupi potreba, sve što je neophodno treba otkupiti ili prikupiti dobrovoljnom akcijom.

*Zaštitna policija:* Italijanska grupa armija planirala je veliku akciju u Dolenjskoj. Stoga je postojala zebnja da će ista imati odjeka i u Donjoj Štajerskoj. Potisnute ka našoj granici, bande su prodrle kroz žičane prepreke preko granice u jačini od preko 2000 ljudi, zaposele carinske granične stanice Osredok i Javorje i pokušale da prođu dalje ka Litiji da bi se tu učvrstile. Usled skoncentrisane snage od ukupno 4000 bandita, naoružanih teškim pešadiskim i automatskim oružjem, stvoreno je prilično opasno stanje. Carinska granična zaštita držala se veoma hrabro i uspela da zadržava nalet bandita puna dva časa, sve dотле dok iste sa dovučenim jačim snagama policije i žandarmerije i raspoloživih jedinica vojske nisu bile oslobođene iz okruženja. Bande su pretrpele teške gubitke.<sup>2</sup> Na našoj strani bilo je 12 mrtvih i 15 ranjenih. Sem toga, sa snagama od 2000 ljudi policije i žandarmerije kao i pripadnika vojske, izvedene su dve akcije na Pohorju. U ponedeljak, na Duhove, izvršen je veliki prepad na Letuš, u kome je uzeo učešća i štab 4 operativne zone. Štab je napadnut i komandant policije bezbednosti našao je materijal koji je objavljen.<sup>3</sup>

*Državne železnice, državni savetnik Cerha:* 15. 6. 1943. noću izvršen je kod Sevnice napad na brzi voz Zagreb — Beč. Usled olabavljenih želez, šina voz je izbačen iz koloseka. Na sreću nije bilo mrtvih, ali je bilo 7 teško i 22 lako ranjenih vojnika. Ekipa za ukazivanje pomoći radila je primerno. U subotu, 19. 6. 1943, u 1 čas i 20 minuta zapaženo je sa jednog praznog ranžirnog voza kod Tremerja da su na susednom koloseku žel. šine olabavljene. Uspelo je da se blagovremenom intervencijom otkloni nesrećan slučaj. . .

<sup>3</sup>

Sledeća štabna konferencija održaće se 5 jula 1943 u 8 čas. Graz — Grad, u maloj sali.

Za tačnost:  
Schwab s.r.

Potpisao:  
Dr Pichler s.r.

IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMije OD 22 JUNA 1940  
GOD. GENERALŠTABU ITALIJANSKE SUVOZEMNE VOJ  
SKE O ČIŠĆENJU ZONE IZMEĐU IDRIJCE I RBECA<sup>1</sup>

PREDMET:

Telegram

otpreme: 22-VI-43

datum i čas prijema;

24

OD KOMANDE VIII ARMije

GENERALŠTABU VOJSKE — Operativno I otsek 3

GENERALŠTABU KRALJEVE VOJSKE

i na znanje

KOMANDI II ARMije

Br. 03/114 prot.

22 jun 1943. Vesti u 17 časova.—

TERITORIJA XXIII ARM. KORPUSA:

Na dan 21-og aktivnost pretraživanja zona Povir (Općine QH-CE), V. Gradišče (Trst QH-BZ), Vremščica (Št. Peter na Krasu EX-CE), zone severno od močvare Sv. Andrej (Postojna SI-OF) kao i duž pograničnog pojasa između Suhog Vrha (Postojna SQ-CK) i Bičke Gore (Snežnik TL-BX).—

Postavljeno je mnogo noćnih zaseda u blizini glavnih naselja u zoni Snežnik. — Ništa značajnoga.—

Za vreme nadletanja, o čemu je javljeno telegramom 03/108, bili su bačeni propagandni leci.—

TERITORIJA XXIV ARM. KORPUSA

Za vreme raščišćavanja zone Brdo Volovnjak (Sv. Peter ob Nadiži DR-NH).—

Nastavljuju se operacije raščišćavanja, o čemu je javljeno telegramom 03/106, između rečica Idrijca i Rbeč, koje vrši grupa bataljona »Julija«.—

# r

Na dan 17-og tek. kr. karabinijeri su uhapsili još 4 čoveka  
I u zoni Rovte;<sup>2</sup> prema tome ukupan broj uhapšenih iznosi 24.—

## KOMANDA VIII ARMije

7 kopija:  
I Ekselenciji,  
1 Nač. štaba,  
1 pom. nač. štaba,  
2 Operat. odelj.,  
1 Obav. odelj.,  
1 Odelj. za telekomunikacije.

BR. 125

ZAPOVEST ZANDARMERISKOG OKRUGA KRANJ OD 22  
JUNA 1943 GOD. ZA POHVALU POSADE ZANDARMERISKE  
STANICE GORNJI TUHINJ ZA DRŽANJE U BORBI PROTIV  
PARTIZANA<sup>1</sup>

Zandarmeriski okrug Kranj  
na Bledu

Bled, 22 jun 1943

*Zapovest okruga br. 16*

### 1.) Napad na žandarmerisku stanicu Gornji Tuhinj

Noću uoči 13. 6. 1943 banda u jačini od najmanje 400 ljudi pokušala je da zaposedne Tuhinjsku dolinu i da u okviru te akcije likvidira i žandarm. stanice Gornji Tuhinj i Šmartno v Tuh. Malo pre ponoći došao je, po nalogu bandita, mesni seoski vođa sela Gornji Tuhinj i predao stanicu jedno zapečaćeno pismo, u kome se žandarmi pozivaju na predaju, pošto samo na taj način mogu spasti svoje živote. Ne odazovu li se žandarmi ovome pozivu za predaju, stanica će odleteti u vazduh. Na kraju pisma stajala je još napomena da su se već mnogi žandarmi priključili banditima.

Razume se, stanica nije pristala na predaju, već je smesta svoje objekte zaposela i pripremila se za odbranu. Nekoliko minuta posle toga stanica je već bila tučena vatrom teških

### 2 Rovte kod Trbiža

<sup>1</sup> Original, umnožen na ciklostilu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

mitraljeza i minobacača. Pola časa posle početka napada banditi su uspeli da jednom minom od 2 kilograma eksploziva razore teška ulazna vrata stanične zgrade kao i strelj. zaklon sa grudobranom od šljunka, oko 5 cm debljine, koji se nalazio odmah iza vrata. Odmah po eksploziji banditi su pokušali da jurišaju. Napad je odbijen ručnim bombama i vatrom iz automatskih oruđa, a tako isto odbijeno je i još deset napada koje su banditi, u toku od okruglo 3 sata trajanja opsedanja, izvršili na stanicu. U stanici nije niko ni ranjen ni povređen. Kod bandita je međutim u svakom slučaju moralo biti gubitaka iako oni na bojištu nisu ostavili ni mrtvih ni ranjenih.

Sve žandarme u okrugu upoznajem sa ovim hrabrim i energičnim držanjem posade stanice Gornji Tuhinj sa napomenom da je smelo držanje i borbeni duh najbolja garancija sopstvene bezbednosti.—  
<sup>2</sup>

Berger  
žandarmer. major

Dostavljeno:  
Svim jedinicama i  
ustanovama u okrugu,  
Komandantu žandarm. Celovec,  
Privred. stanici Celovec i Kranj.

**IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMije OD 23 JUNA 1943  
GOD. GENERALŠTABU SUVOZEMNE VOJSKE O ČIŠČENJU  
TERITORIJE IZMEĐU NADIŽE I IDRIJE I O NAPADU PAR-  
TIZANA NA AUTOBUS SA VOJNICIMA KOD MRZLE RUPE<sup>1</sup>**

PREDMET:

**Telegram**

otpreme: 23-VI-43  
Datum i čas 17,45  
prijema: 23-VI-43  
20,30

**KOMANDA VIII ARMije**

GENERALŠTABU VOJSKE — Operativno I otsek 3

GENERALŠTABU KRALJEVE VOJSKE

i na znanje

KOMANDI II ARMije

**Br. 03/117**

NA DAN 23 JUNA 1943

**VESTI U 17 ČASOVA**

— *Teritorija XXIII arm. korpusa:*

Na dan 22-og akcije pretraživanja zona Štorje (Općine OH-CK) Ostri Vrh (Št. Peter na Krasu DN-CF) Klenik (Postojna SQ-CL i SR-CL); zona severoistočno od Božja Martra (Postojna TH-CH) oblast Omogno<sup>2</sup> (Cabarsko); zone ispred uporišta Veli Vrh (Postojna TK-CD). Ništa značajnoga.

— *Teritorija XXIV arm. korpusa:*

Između Nadiže i Idrije nastavljaju se poznate operacije raščišćavanja, o čemu je javljeno telegramom 03/106, koje vrši grupa bataljona »Julia« uz pomoć jedinica goriške zone i III Alpiske brigade.

Vrši se raščišćavanje zona Koritnica d Veli Vrh (Cepovan PM-DS i OM-DP), gde je bila uočena špilja sa hranom i municijom koje pripadaju ustanicima.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.  
<sup>2</sup> Na karti 1 : 100.000 nije nadeno

Dalje pojedinosti o napadu na raskrsnicu Gnjezda, ničemu javlja današnji telegram 03/116: 22-og u 08,00 omnibus mobilne policiske grupe Idrija išao je vojnim putem Kodr—Mrzla Rupa, vraćajući se sa službe. Dobro prikriveni napadači pretpostavlja se oko četrdeset njih, napali su vozilo rafalima iz automatskog oružja i ručnim bombama, uspevši da rane svih 20 vojnika koji su se nalazili unutra. Zatim su ranjenike pozvali na predaju, a na njihov odlučan negativni odgovor ostrvili su se na njih revolverima i bodežima.

Ubijeno je deset karabinijera, od kojih dva narednika V.A. tri finansa i dva policiska agenta; ostalu petoricu ranjenih karabinijera, od kojih dvojicu teško, nisu ubili, jer su ih verovatno smatrali mrtvima.

Prema iskazu ranjenika držanje ljudstva bilo je odlično.

Partizani, među kojima nekoliko žena, koje su perfektno govorile italijanski, pretpostavlja se da su svi iz zone; odneli su tri mitraljeza, šesnaest karabina i devetnaest pištolja sa odgovarajućom municijom, a sa leševa su opljačkali sedam pari cipela i nešto odeće.

Čišćenje je još u toku.—

KOMANDA VIII ARMIJE 17002306

Z<sup>3</sup>

6 kopija:

- 1 Ekselenciji,
- 1 Načelniku štaba,
- 1 Pomoć. nač. štaba,
- 2 Operat. odeljenju,
- 1 Obavešt. odeljenju

**IZVEŠTAJ KOMANDE KARABINIJSKE GRUPE GORICA  
OD 23 JUNA 1943 GOD. KOMANDI KRALJEVSKIH KARA-  
BINIJERA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O NA-  
PADU PARTIZANA NA AUTOBUS KOD IDRIJE<sup>1</sup>**

**TERITORIJALNA LEGIJA KR. KARABINIERA TRST  
GRUPA GORICA**

Poverljivo

**Br. I. 1941 Pov. prot.** Gorica, 23 jun 1943 — XXI

Predmet: Aktivnost ustanika

**KOMANDI KR. KARAB. XI ARM. KORPUSA**

**VOJNA POŠTA 46**

KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	RIJEKA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	PULA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	SUŠAK
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	LJUBLJANA
KOMANDI CETE KR. KARAB.	GORICA-CENTAR
KOMANDI CETE KR. KARAB.	GORICA-PERIFERIJA

i na znanje

**KOMANDI KR. KARAB. 2 ARMIJE VOJNA POŠTA 10**

Na dan 22 o.m. u 8,30 čas. u mesto Raskršće Ladi Idrija<sup>2</sup> (Gorica) (QH-DH), karta 1/50.000 Cepovan, jaka ustanička banda napala je bombama i automatskim oružjem autobus koji je prevozio 20 vojnika I mobilnog odreda Kr. karab. Ubijeni su:

- 10 karabinijera
- 3 finansa
- 2 agenta javne bezbednosti.

Teško ranjeni:

- 5 karabinijera.

I pored otpora ranjenika ustanici su odneli 3 automatske puške i 16 karabina mod. 38 i 19 pištolja. Protivnički gubici nisu poznati.

Odmah izvršeno čišćenje od strane jedinica vojske nije dalo rezultata.

. . ,

**MAJOR, KOMANDANT GRUPE**  
(Guido Verde)

**Verde**  
(M. P.)

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Na karti 1 : 100.000 nije nadeno.

IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMije OD 24 JUNA 1943  
GOD. GENERALŠTABU ITALIJANSKE SUVOZEMNE VOj  
SKE O ČIŠČENJU ZONE VOJSKO<sup>1</sup>

**FREDMET:**

Telegram V. P. 10, 24 jun 1943 — XXI  
14 časova-^

**OD KOMANDE VIII ARMije**

GENERALŠTABU VOJSKE — Operativno I — otsek 3

GENERALŠTABU KRALJEVE VOJSKE

i na znanje:

KOMANDI II ARMije

Br. prot. 03/119

Na dan 24 juna 1943

VESTI U 9 ČASOVA

**TERITORIJA XXIII ARM. KORPUSA**

— Prilikom redovnih akcija pretraživanja i patroliranja po-kušalo se sa napadima na naše patrole u predelu brdo Trstelj (Ajdovščina OH-CR) i na putu Ilirska Bistrica — Podgrad — Istra. Brzim protivdejstvom ustanci su rasterani.

**TERITORIJA XXIV ARM. KORPUSA**

— Nastavljaju se akcije raščišćavanja u zoni Vojsko — Veli Vrh (Cepovan PO-DK i OM-DP) kojima upravlja komandant divizije »Torino«; u zoni Veli Vrh na dan 23-eg naša jedinica: se sukobila sa ustaničkom bandom: 3 ustnika su ubijena a 15 ranjeno; jedan naš je poginuo. U zoni Vojsko prilikom akcije policiske grupe ubijena su tri inorodca; uhapšena su 22 člana porodica ustnika, zapaljeno je 30 kuća i sekvestrirana je stoka.

Istog dana banda od 30 ustnika pucala je iz pušaka na odeljenje alpinaca u Gorju kod Cerkna. Brzim protivdejstvom ustanci su rasterani. Uhapšena su 3 sumnjiva lica.

**OSTALE TERITORIJE**

Redovna aktivnost pretraživanja i patrola.—

**GENERAL GARIBALDI 09002406**

**Z. . r**

Kopije:

- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoč. nač. štaba
- 2 Operat. odeljenju
- 1 Obavešt. odeljenju
- 1 Kom. Kr. karabinijera

**BR. 129**

**IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMIJE OD 24 JUNA 1943  
GOD. GENERALŠTABU ITALIJANSKE SUVOZEMNE VOJSKE O ČIŠĆENJU TERITORIJE IZMEĐU IDRIJCE I NADIZE<sup>1</sup>**

**PREDMET:**

**Telegram** V. P. 10, 24 juni 1943 — XXI 21.10 čas.

**OD KOMANDE VIII ARMIJE**  
GENERALŠTABU VOJSKE I ODELJ., otsek 3  
GENERALŠTABU KRALJEVE VOJSKE  
i na znanje:

**KOMANDI II ARMIJE**

Br. 03/120 prot.

Na dan 24 juna 1943

VESTI U 17 ČASOVA

**TERITORIJA XXIII ARM. KORPUSA**  
— Redovna aktivnost pretraživanja i patrola u raznim mestima, naročito u zoni preko granice između Božje Martre i Zirovnika (Postojna TH-CF i TI-CF).

<sup>1</sup> Paraf Zanussia.

TERITORIJA XXIV ARM. KORPUSA

- Na dan 21-og tek. vojni kamion koji je išao putem **Gorica**
- Kobarid naterao je u bekstvo dva naoružana ustanika **koji** su bili zaustavili jednog civila. Nastavlja se čišćenje u **zoni** između reka Idrijce i Nadiže, o čemu je javljeno telegramom] 03/106, kao i zatvaranje pograničnog pojasa između M. Lašče (Idrija AK-DK) i Mesarjev Vrh (Crni Vrh — Idrija RQ-CS)/| Radi dopune vesti koja se odnosi na napad u predelu **Gnjezda**, o čemu telegram 03/116, preciziramo da je za vreme **čišćenja** pod upravom komandanta divizije »Torino«, koje je još u **toku** u zoni Veli Vrh i Vojsko, bilo utvrđeno da su partizani **koji** su postavili zasedu svi iz zone Vojsko.  
Dok je gorelo onih 30 kuća ustanika i njihovih rođaka, stvarno je došlo do mnogo eksplozija skrivene municije.  
U zoni Veli Vrh naše jedinice su zaplenile i 10 pušaka, ručne bombe i razne dokumente.

GENERAL GARIBALDI 1700240

z<sup>2</sup>

1

*Kopije:*

- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku nač. štaba
- 2 Operat. odeljenju
- 1 Obavešt. odeljenju
- 1 Kr. karabinijerima
- 1 Odelj. za telekomunikacije

**JZVESTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 24 JUNA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA — DALMACIJA« O BORBI KOD TOBLE REBRI<sup>1</sup>**

V. P. 10, od 24 juna 1943 — XXI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA  
»StOVENIJA — DALMACIJA«  
**OPERATIVNO ODELJENJE**

Br. 10355  
Stiglo 25 juna 1943 — XXI

**Telegram**

**OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA**  
**KOMANDI 2 ARMije OPERATIVNO ODELJENJE**  
i na znanje:  
**KOMANDI V, XXIII, XXIV ARM. KORPUSA**  
Br. 02/3320,—                   **IZVEŠTAJ OD 24 JUNA**

**OPERATIVNA DELATNOST:**

**Divizija »Isonzo«:** — U zoni Slanđji Vrh (XR-CZ Novo Mesto) rasterana je uz sigurne gubitke grupa ustanika koja je ostavila na terenu jednu pušku, municiju i odeću. Ranjen je jedan dobrovoljac antikomunista. Protivnički gubici prilikom borbe u zoni Dvor (ZN-CO) o kojoj je javio jučerašnji izveštaj, od 23 juna, iznose 11 ranjenih ustanika.

Nadalje više ustanika pogodenih u vodi za vreme pokušaja prelaska preko Krke odvukla je brza vodena struja. Na našoj strani dva vojnika su lako ranjena.

Predalo se 16 ustanika, od kojih 12 Rusa.

**Divizija »Cacciatori«:** — U toku čišćenja duž doline Iška i u blizini Babne Gore (TN-DL Ljubljana) porušene su dve barake za sklonište i logor ustanika. Rasterana je grupa ustanika kod kote 549 u zoni Vrh (ZI-CO Novo Mesto) i imala je jednog poginulog.

**Divizija »Lombardia«:** — Kolone koje operišu u zoni južno od Corjanaca i juče 23 juna, nagnale su protivnika da stupi u žestoke sukobe. Protivničke formacije, koje pripadaju 13 hrvatskoj brigadi pojačanoj sa 2 bataljona, koji sačinjavaju odred Zumberak i Pokuplje, brane žestoko svoje položaje u zoni Sošice (KI-CK Samobor) i izvode česte i noćne protivnapade.

Naši bataljoni, među kojima su se istakli: II bataljon 74 pešadiskog puka CXXXIV crnih košulja i X ustaški bataljon, vešto su i energično delovali, uz podršku artiljerije i vazduhoplovstva, i naneli neprijatelju ogromne gubitke.

Sem već javljenih rezultata prošlih dana utvrđeno je da je poginulo još 261 lice, među njima neki Simaja Juraj, komandant 2 bataljona Zumberak, i Dragutin Babić, komandant<sup>^</sup> jedne čete ovog bataljona.—

Zarobljen je partizan Šajtović Nikola, student, iz poznate uticajne hrvatske porodice. Pedesetak komada oružja, koje se sada popisuje, palo je u naše ruke, jer su ih ustanici, koji se povlače, ostavili iza sebe na terenu.

Naši gubici: poginuli: 4 vojnika, 2 pripadnika crnih košulja, 11 ustaša; ranjeno: 12 vojnika, 17 pripadnika crnih košulja, 17 ustaša. Nestalo 24 vojnika, 1 ustaša.

Trupama koje operišu izrazio sam svoje zadovoljstvo.<sup>1</sup> Trupe se odmaraju na položajima na koje su stigle.

XI grupacija granične straže. — Pronadene su i porušene barake — skloništa ustanika i odbranbeni uređaji na koti 1019 (UM-CD Cerknica) i u blizini V. Kolačnik (UO-CF).

Grupacija crnih košulja »XXI aprile«:

— Trupe Grupacije u saradnji sa dva bataljona »Caccia<sup>^</sup> tori« stupile su u zoni Topla Reber (ZN-CK Novo Mesto) u žestoku borbu sa formacijom ustanika, koje su prošlih dana progonile trupe »Isonzo« i »Cacciatori«.

Protivnički gubici, koji se utvrđuju, ogromni su.

Na našoj strani poginuli su: kapetan Piangiani Sirio, II bataljona 52 pešadiskog puka, 6 vojnika i jedan pripadnik crnih košulja. Ranjeno je 14 lica.

Pregled gubitaka u toku dana.

Naši gubici: poginuli: 1 oficir, 10 vojnika, tri pripadnika crnih košulja i 11 ustaša, ranjeno: 28 vojnika, 17 pripadnika crnih košulja, 1 dobrovoljac antikomunista, nestala: 2 vojnika, 1 ustaša.

Neprijateljski gubici: poginulo 262 lica; ranjeno 11, a predalо se 16. Jedan je zarobljen.

GENERAL GAMBARA 2200240<sup>ej</sup>

Kopije:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Obaveštajnom odeljenju
- 1 Kr. karabinijerima
- 1 Telegrafskom odeljenju

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 26 JUNA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA — DALMACIJA« O ČIŠĆENJU ZONE SMREČNIK — RAMPOHA I BORBI KOD ONEKA<sup>1</sup>**

visa komanda oružanih snaga  
»slovenija — dalmacija«  
**OPERATIVNO ODELJENJE**

Br. 10479  
Stiglo 27 juna 1943- -XXI

Datum	otpreme	26/6/1943	XXI
i	23.00		
čas	prijema	26/6/1943	XXI
		24.00	

**PREDMET: BG.**

Telegram

**OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA**  
ZA KOMANDU 2 ARMIJE — OPERATIVNO ODELJENJE  
i na znanje:  
KOMANDI XXIII ARM. KORPUSA  
KOMANDI XXIV ARM. KORPUSA

Br. 02/3358,—

**IZVEŠTAJ OD 26 JUNA**

**OPERATIVNA DELATNOST**

— Pešadiska divizija »Isonzo«: u toku čišćenja u zoni Smrečnik (ZT-CD N. Mesto) Rampoha (ZP-CD) pronađena je i porušena bolnica za 60 bolesnika sa obilnim sanitetskim materijalom i sa 4 barake kapaciteta 450 kreveta sa životnim namirnicama. Zaplenjena je stoka i razni materijal. Većim delom prikupljen je materijal i zaplenjena su 4 konja i 1 vo. Ubijen je jedan ustanik i zaplenjena mu je jedna puška sa municijom. Predalo se 7 ustanika, od kojih su 2 bila naoružana puškama. U zoni Lipovec (ZR-CO) pronađen je leš jedne žene-ustanika i sakupljene su tri mitraljeske cevi, 2 sanduka za municiju i mnogobrojna municija.

U blizini Cešće Vasi (XI-CH) iznenadno je napadnuta il rasterana jaka grupa ustanika i naneti su joj gubici od 7 mrtvih. Zaplenjeno je 6 pušaka i municija.

— Pešadijska divizija »Cacciatori«: u noći između 24 i 25 jedna naša patrola zametnula je borbu sa grupom ustanika<sup>^</sup>» Lanišču (UQ-DE Cerknica), koja je umakla ostavivši iza sebe na terenu jedan puškomitraljez, koji nije imao postolje sa točkovima.

*Divizija »Lombardia«:* jaka grupa ustanika, koja je došla i »I zone Draganići (OI-BU-DX Samobor), zarobila je — ne naišavši na otpor — 10 domobrana sa odnosnim oružjem i mušičijom. Domobrani su smešteni na stanicu i u bunkeru D. Po-kupje (NK-BQ).

U sukobu u zoni Baroni Selo (MH-CD) ustanici su imali 2 mrtva.

— *XI grupacija Granične straže:* predala su se 3 nenaoružana-j ustanika.

— *Grupacija crnih košulja »XXI Aprile«:* kao delimična ispravka onoga što je javljeno u izveštaju od 24 ovog meseca sledi da su poginula 4 vojnika, a druga 2 da su dobrovoljci antikomunisti. Jedna jaka patrola garnizona Onek (ZN-BU N. Mesto) od 45 lica pod komandom jednog oficira u izviđanju u zoni Vodnjak (ZP-BP) otkrila je ustanike na koti 560 (ZP-BZ). Jedinica je napala, ali je bila brzo opkoljena i zaokružena od prejakih ustaničkih formacija. Jedan deo sa ofi-cirom uspeo je da probije zaokruženje i da se vrati u garnizon, jedan deo pao je u borbi, nekoliko ih je bilo zarobljeno, a zatim su pušteni na slobodu. Naši gubici: 12 mrtvih, 6 ranjenih, 4 nestala. Protivnički gubici: neutvrđeni.

Izvedeno je sukcesivno čišćenje u zoni borbe i pokupljeni su leševi naših poginulih.

Delatnost vazduhoplovstva: Izvedeno je bombardovanje i obasipanje malim bombama u zoni Oštare (LI-CD Samobor).

Pregled gubitaka u toku dana: *Naši gubici:* 12 mrtvih, 6 ranjenih, nestala 4; 10 domobrana zarobljeno. *Neprijateljski gubici:* 11 mrtvih (među njima 1 žena), 10 ih se predalo.

#### GENERAL GAMBARA

8 kopija:

- |   |                             |
|---|-----------------------------|
| 1 | kopija Ekselenciji          |
| 1 | „ Načelniku štaba           |
| 1 | „ Pomoćniku načelnika štaba |
| 2 | „ Operativnom odeljenju     |
| 1 | „ Obaveštajnom odeljenju    |
| 1 | „ Kr. karabinijerima        |
| 1 | „ Telegrafskom odeljenju    |

IZVEŠTAJ KOMANDE KARABINIJERSKE CETE KOČEVJE  
D 29 JUNA 1943 GOD. KOMANDI KARABINIJERSKE  
GRUPE LJUBLJANA O NAPADU PARTIZANA NA GARNI-  
ZON PREDGRAD'

XIV Mobilisani bataljon Kraljevskih karabinijera  
(Četa Kočevje)

Br. 1/133 Pov. protokola. Kočevje, 29 jun 1943-XXI

Predmet: Napad na vojni garnizon Predgrad

Visokom komesarijatu Prov.	Ljubljana
XI armiskom korpusu	V.P. 46
Grupi Jurišnih crnih košulja »XXI Aprile«	V.P.IIO
Karabinijerima II armije	V.P. 10
Karabinijerima VIII armije	V.P.170
Sudu II armije	Ljubljana
Kraljevskoj kvesturi	Ljubljana
Karabinijerima Grupa	Ljubljana
Civilnom komesarijatu za okolinu	Kočevje
Vojnom garnizonu	Kočevje
Komesarijatu Javne bezbednosti	Kočevje
i na znanje:	
Karabinijerima Legija	Trst
Karabinijerima Grupa	Trst
Karabinijerima Grupa	Rijeka
Karabinijerima Grupa	Pula
Karabinijerima Grupa	Gorica

U noći između 28 i 29 tek. mes. od 0,30 do 4,30 sati jaka ustanička formacija procenjena na dve brigade napadala je vatrom iz minobacača 81 i automatskim oružjem vojni garnizon Predgrad. (Mapa J Novo Mesto ZT-BN), zaposednut od crnih košulja II Legije Grupacije »XXI Aprile« i Dobrovoljne antikomunističke milicije.

Izgleda da se ustanička formacija uputila prema hrvatskoj teritoriji pljačkajući stoku i namirnice.

Dosada utvrđeni protivnički gubici: 20 ranjenih, koji su se lečili po kućama pomenute opštine. Na našoj strani 4 pripadnika crnih košulja ranjena i smeštena u ovdašnju poljsku vojnu bolnicu.

. . .<sup>2</sup>

Kapetan  
komandant, čete  
(M.P.) Salvatore Riccioli

### BR. 133

### IZVEŠTAJ KOMANDE OSME ARMije OD 30 JUNA 1943 GOD. GENERALŠTABU ITALIJANSKE SUVOZEMNE VOJSKE O NAPADU PARTIZANA NA KNEZU I SUKOBU KOD OSEJANA U REŽIJu

#### PREDMET:

#### Telegram

Datum i čas \ otpreme: 30-VI-43  
I prijema: 30-VI-43  
9,25 č  
14,30 č

#### OD KOMANDE VIII ARMije

GENERALŠTABU KRALJ. VOJSKE — Operativno I otsek 3  
GENERALŠTABU KRALJ. VOJSKE —

i na znanje:

KOMANDI II ARMije

Br. prot. 03/139.— 30 jun 1943-XXI — Vesti u 9 č —

#### TERITORIJA XXIV ARM. KORPUSA:

Noću uoči 28 tek. ustanici su napali naše odeljenje u Kneži (Čepovan PI-DS), koje je odmah pružilo otpor nateravši ustanike u bekstvo.—

<sup>2</sup> Dopisano crvenom olovkom: »U akta. Već načinjen izveštaj.  
Po zapovesti kapetan sekretar Augusto Fabri.«

OGGETTO:

TELEGRAMMA

Dato e ora	partenza 30/6/43 ore 9,25
	arrivo 30/6/43 ore 14,30

DA COMANDO 8<sup>°</sup> ARATA

ALLO STATO MAGGIORE R. Esercito - Operazioni 1<sup>o</sup> sez. 3<sup>o</sup>

ALLO STATO MAGGIORI R. Esercito - Ricmiles  
e, per conoscenza:

AL COMANDO 2<sup>o</sup> ARATA

Nr. 03/139 di prot.- 30 giugno 1943 XXI<sup>o</sup> - Novith ore 9.-  
TERRITORIO XXIV<sup>o</sup> CORPO D'ARATA:

Notte sul 26 corrente elementi ribelli attaccavano nostro distaccamento Chiesa San Giorgio (Chiapovano PI-DS) che reagiva prontamente fuggendo ribelli.-

Stessa notte nostra pattuglia impiegava conflitto verso Villa nova Taipana (Udine 100.000) con elementi ribelli uccidendone 2 e catturandone un fucile e tre mitragliatrici.-

Giorne 28 nostro reparto in perlustrazione zona Pieve Buccova Corito (Chiapovano FO-DS e FL-BR) impiegava combattimento con 15 ribelli uccidendone 2 e catturandone altri 2 con tre fucili.-

TERRITORIO DIFESA TERRITORIALE TREVISO:

Pomeriggio 28 corrente nostro reparto scontravasi in località Provale presso quota 1039 Ossacco di Resia con elementi ribelli: un ufficiale caduto e 4 alpini dispersi: in corso rastrellemento e accertamento.-

TERRITORIO XXIII<sup>o</sup> CORPO D'ARATA:

Nulla da segnalare:-

8<sup>o</sup> ARATA 09003006

7 copie:

- 1 Eccellenza
- 1 Capo di S.I.
- 1 Sottocapo di S.I.
- 2 Uff. Op.
- 1 Uff. Tele
- 1 Uff. "I"

2

Iste noći naša patrola se sukobila kod Zavrha (Udine 100.000) ga ustanicima, ranivši dvojicu i zaplenivši jednu pušku i tri mitraljeza.—

jja dan 28-og naša jedinica se prilikom pretraživanja zone Krito (kod Bukova) (Cepovan PO-DS i PL-BR) sukobila sa 15 **ustanika** ubivši dvojicu i zarobivši drugu dvojicu sa tri puške.—

**TERITORIJA TERITORIJALNE ODBRANE TREVISO:**

popodne 28 tek. naša jedinica se sukobila sa ustanicima u predelu Provale kod kote 1039 Osejani; jedan oficir je poginuo a 4 alpinca su nestala; u toku je raščišćavanje i proveravanje.—

**TERITORIJA XXIII ARM. KORPUSA:**

Nema šta da se javi.—

**VIII ARMIJ<sub>2</sub>A 09003006**  
Z...

7 kopija:

- 1 Ekselenciji,
- 1 Nač. štaba,
- 1 Pom. nač. štaba,
- 2 Operat. odelj.
- 1 Odelj. za telekomunikacije,
- 1 Obavešt. odelj.

---

\* Paraf Zanussia.

**NAREĐENJE KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIA  
TORI DELLE ALPI« OD 3 JULIA 1943 GOD. KOMANDAMA  
PUKOVA ZA PRIPRAVNO STANJE U VEZI SA AKCIJOM  
U ZONI TREBNJE<sup>1</sup>**

vt.

**Poverljivo, lično**

**KOMANDA PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIA TORI DELLE ALPI«  
ODELJENJE NAČELNIKA ŠTABA**

**KOMANDA 14 DIVIZIJE  
OPERAT. OTSEK I SLUŽBE**

Br. 02/4647 Op.od 6/7. 43 .

Odeljenje: Operativno i službe      V.P. 100, 3 jul 1943 XXI  
Br. 2847 Op. prot.

Predmet: Operativna aktivnost

KOMANDI SEKTORA BOROVNICA	V.P. 100
KOMANDI SEKTORA GROSUPLJE	V.P. 100
KOMANDI SEKTORA RIBNICA i na znanje	V.P. 100
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V.P. 46
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	V.P. 59
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »LOMBARDIA«	V.P. 47
KOMANDI GRUPACIJE CR. KOS. »XXI APRILE«	V.P. 46
KOMANDI DIVIZISKE PESADIJE	V.P. 100

Divizija »Lombardia« počev od ponedeljka, 5 o.m.. vršiće akciju čišćenja protiv formacija komunističkih bandita primećenih u zoni istočno od Črnomelja.

U cilju da jedinice divizije budu u stanju da uzmu **učešća** i sadejstvuju u akciji koju bude izvodila divizija »Lombardia« naređujem:

I. — 51 pešadiski puk:

neka drži u pripravnosti jedan formacijski bataljon (**II** bat. ojačan jednom četom III-eg) da krene čim **se da**

znak, sa polaskom u ponedeljak ujutro, 5 o.m. (Železnički transport koji organizuje ova Komanda).

*jj.— 52 pešadiski puk:*

- a)— neka u Ribnici drži u pripravnosti III bataljon da priskoči u pomoć jedinicama grupacije »XXI Aprije«, sa polaskom na dan 5 o.m. ujutro. (Železnički transport koji organizuje ova Komanda);
- b)— neka izda naređenje II bataljonu da se na dan 7 o.m. ujutro prebaci u zonu Sela pri Sumberku — Orlaka (ZI-CS) kako bi tu bio u stanju da priskoči u pomoć jedinicama divizije »Isonzo« ako ove budu stupile u borbu u zoni južno od Trebnja.

*III.— 105 legija crnih košulja:*

jedan bataljon crnih košulja u ponedeljak 5. o.m. pre podne prebacice se u zonu Čatež (ZN-DE) i neka bude u stanju da priskoči u pomoć jedinicama divizije »Isonzo« ako ove budu stupile u borbu u zoni severno od Trebnja.

*IV.— Jedinice pomenute u tač. II) pod b) i u tač. III) dok ne dobiju eventualna dalja naređenja za stupanje u dejstvo, vršiće operaciju čišćenja i kontrole okolne zone.*

(M.P.)

**GENERAL KOMANDANT**  
- Vittorio Ruggero -

Za tačnost prepisa

**MAJOR NACELNIK ŠTABA v.d.**  
- Giuseppe Dotti -  
Dotti

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »LOMBAÄ.  
DIA« OD 4 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOC  
ARMISKOG KORPUSA O SUKOBU SA PARTIZANIMA KOD  
BOJANACA<sup>1</sup>**

*Pisani telegram*

4 jula 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIV. »LOMBARDIA«**

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/7755 — Danas su naše autokolone iz Crnomelja izvršile, snabdevanje detašmana u Podzemlju (XT-BU), Gribliu (XT-BS) i Pobrežju (XV-BU). Istovremeno je jedna četna kolona upućena u izviđanje iz Dragatuša u zonu Bojanci (XR-BU), gde je primećeno nekoliko ustaničkih grupa. Ta je četa, stigavši u Bojance, bila napadnuta od jakih grupa koje su nam odmah jednoga ranile i osmoricu naših zarobile. Budući da je po intenzivnosti vatre iz automatskog oružja, bilo očito da su u pitanju ustanici u znatnom broju, odmah je upućen u pravcu Bojanci LIV bataljon er. košulja, koji se nalazio\* u zoni Tribuče (XR-BQ), za indirektnu zaštitu snabdevačke kolone za Pobrežje; isto tako i III bataljon 73 puka iz Crnomelja, takođe za Tribuče. Borba je bila žestoka sa prvim našim delovima, koji su tamo stigli, ali kad su stigle naše ostale snage, ustanici su se odmah povukli prema jugoistoku. Ukupno smo imali šest ranjenih i osam nestalih. Ustanici su ostavili na terenu 15 mrtvih i veliki broj ranjenih. Od naših koji su nestali ustanici su povratili šestoricu. Oni su bili saslušani od komandanta brigade »Tomšić«, koji im je dao zadatak da saopšte komandantu sektora Črnomelj, da je zamenik komandanta Prvog bataljona »Tomšić«, zvani Radi (to je onaj iz mog izveštaja 02/1/3435), bio streljan od partizana. Našoj jedinici, prilikom izveštaja zone Kanižarica (XU-BQ), predala su se dva partizana bez oružja iz brigade »Gubec«, izjavljujući da je brigada sinoć bila u zastanku u Mavrlenu (XJ-BS), odakle se premestila u toku noći u pravcu Lipoveca (XJ-BL). Našoj posadi u Gribliju danas se predao još jedan partizan bez oružja iz brigade »Gubec«.

General Scipione

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMACKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 5 JULIA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>

Poverljivo

I RA/A-405-Dr. Pi/Schw. Maribor, 7 jul 1943

*Zapisnik*

- M predmet:** Štabna konferencija od 5. 7. 1943, 8 čas.  
**I pretsedava:** Pretsednik pokraj. vlade Dr Müller-Haccius.  
**I Za ustanovu:** Dr Rudolf Pichler.

Pretsednik pokrajinske vlade odmah u početku iznosi poхvalnicu drž. vođe SS i šefa nemač. policije za žandar, narednika Kapelarija i njegovu ženu, koji su pri jednom napadu od strane bande 18. 5. 1943 na žandarm. stanicu u Ljubnu ob Savinji, u dolini Savinje, prepušteni sami sebi, prihvatili borbu i odbili napad. Zand, nared. odlikovan je želez, krstom II kl. a njegova žena ratnom medaljom za zasluge.

*Izveštaj o situaciji:*

**Komandant policije poretna, major Sager:** Delatnost bandi u minulom vremen, periodu nije popustila. Uglavnom su vršeni napadi u cilju otimanja hrane, dok je napada na lica bilo u neznatnom broju. Bilo je upada sa susednih zona. Akcija policije poretna nije imala neki siguran uspeh. Pada u oči da bande odnose sa sobom svoje poginule i ranjene.

**Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti, Untersturmführer Zwickler:** U sredu je otpočela akcija na području Pohorja sa snagama zaštitne policije i državne policije. Dosad se nije došlo u dodir sa neprijateljem. Na sledećoj konferenciji podneće se detaljan izveštaj.

**Voda saveza:** Jedna pronađena zapovest daje izvesne poft datke iz štaba banditske komande. Zapovešću od 6 juna 1943 izgleda da se banditi upućuju na primenu potpuno nove tak-tike. U njoj se naređuje da načelno treba izbegavati ubijanje

ljudi i uništavanje vrednosti, već da se rad okupatora sprečava razaranjem veza, saobraćajnih uređaja i sličnog.

Sledeća štabna konferencija održaće se u ponedeljak, **19** jula 1943 u 8 čas, Graz — Grad, u maloj sali.

Za tačnost:  
Schwab s. r.

Potpisao ]#  
Dr Pichler s. r.

#### BR. 137

### ANALIZA I REZULTATI OPERATIVNE DELATNOSTI JE-DANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 6 JULIA 1943 GOD. ZA VREME OD 15 DO 30 JUNA 1943 GODINE<sup>1</sup>

Prilog br. 18

#### KOMANDA XI AHM. KORPUSA Operativno odeljenje

Br. 02/3530 op. prot. V.P. 46, 6 jul 1943—XXI

**Predmet:** Operativna aktivnost od 15—30 juna *Zaključci*

KOMANDI PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI PES. DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE I ALPI«  
KOMANDI PES. DIVIZIJE »LOMBARDIA«  
KOMANDI XI GRUPACIJE GRAN. STRAŽE  
KOMANDI XI GRUPACIJE CR. KOS. »XXI APRILE«

Da načinimo mali »bilans« operativne delatnosti od **15—30** juna. —

— naši gubici:	mrtvih . . . . .	59
	ranjenih . . . . .	150
	nestalih . . . . .	5
— neprijateljski gubici:	mrtvih . . . . .	538
	predali se . . . . .	104
	zarobljenih . . . . .	24

Odličan bilans.

Klanjam se mrtvima. — Ranjenicima upućujem dobre želje- — Pohvalujem komandante i vojнике. —

A sada — u poverenju — nekoliko primedbi:

j) — 15 juna 4 famozne slovenačke brigade gravitirale su prema nemačkoj granici između Grosuplja i doline Mirne.—

Uočene, napadnute i proganjene — skoro bez predaha — delom su obezglavljenе, delom odbačene do Kupe.—

Istovremeni pokret snaga sa svih strana nije im dopustio da zastanu više od 24 sata bez prekida: a to je već izvestan *rezultat*.—

Da nisu znale gde da traže mira najbolje pokazuje činjenica da su najjače preostale formacije morale da se sklone u Kočevski Rog gde, kao što je poznato, ne postoji više nikakvih uslova za život.—

Rekao sam: to je već neki rezultat, ali, nažalost, ne definitivni rezultat. Treba priznati da su ovi partizani sjajno manevrisali, i znali su da se »otkače« od naših bataljona kad god su to hteli. A to *mi je mučno*.—

2) — *Akcija naših bataljona:*

— Pohvalna u smislu požrtvovanosti, odricanja i savlađivanja napora.—

— *Nedovoljna u pogledu smelosti, pokretljivosti, sposobnosti manevranja.*—

Nismo nikada pretrpeli »iznenađenje«, ali teško da smo ga i postigli. Kada ga je bilo, nismo ga iskoristili.—

Znam da gusta šuma i neprohodan teren jako ometaju pokretljivost i komandovanje i izazivaju težnju da se ostane *na okupu i u mestu*.

A tu se obraćam neposredno komandantima bataljona i kolona. Priznajmo da jedan rafal iz automatskog oružja i pušaka ne treba još da zaustavi.. polet i volju.

Ovim neću da kažem da treba napasti frontalno, ne (naš cilj nije kota ili mesto, već čovek i njegovo oružje), ali tvrdim da izvor protivničke vatre treba da pretstavlja »tačku ravnanja za razvijanje pokreta koji teži obuhvatanju».

U suštini, od tri — nikada dovoljno pretresanih — oblika dejstva pešadije: *vatra, pokret i napad, u našem slučaju drugi treba da ima prednost.*

Zatim: velike formacije, vrlo pokretljive, fiksiraju i obuhvataju.—

Ovo što je rečeno važi za bataljon ili jedinični koja operiše izolovano kao i za kolonu sa više bataljona.—

Vi ćete mi reći: lako je govoriti — teško dejstvovati. Tačno je i to. Ali ako hoćemo odlučne rezultate treba operisati *tako — samo tako*.—

### 3) — *Akcija malih garnizona*

Van svake sumnje je da onaj ko se zavlači *ne vidi i ne zna*, onaj ko se kreće — lukavo i skriveno — uu«*zna i ostvaruje*, s tim — razume se — da mu to dopuštaju sopstvene snage. *Aktivnost i pokret moraju daldž biti životni propis za sve garnizone, a ponajviše za OI<sup>1</sup> najmanje*.

Pokret ovih malih odreda — sa više razloga nego za veće jedinice — treba uvek da se vrši u »borbenoj formaciji« koja se formira još *unutar garnizona*.

Svaka akcija *treba da ima svoj cilj*: medu ovima jedna je vrlo efikasna i nikada ne sme biti zapostavljena: pomoći koju treba dati pokretnim bataljonima koji operišu u zoni.

U takvom slučaju — zaseda postavljena na dominantnim tačkama ili na tačkama prinudnog prolaza, sa težnjom da zaustavi proganjene formacije — može dati savršene rezultate.—

Mi Italijani hvalimo se da smo lukavi.— Sprovedimo u praksi *ovo lukavstvo*, . . . jer, često, da budemo baš objektivni reklo bi se da su partizani lukavi... a ne mi... !!!

Mali garnizoni — naročito oni na Krki — u ovom operativnom periodu odlično su se pokazali u zadržavanju i kontroli.

*Hoću da znam imena pojedinih komandanata*

Ovo malo snaga — u svim slučajevima, osim jednoga koji će navesti — savršeno se držalo, nanoseći velike gubitke, a ne pretrpevši ih, jer, oprezni i pritajeni, »iznenadili« su bandite primorane na dnevne pokrete.—

Radi izvlačenja pouke navešću jedan slučaj: U savršenom skladu sa mojim uputstvima garnizon Onek,

ostavivši desetak ljudi kod kuće, izašao je sa 45, 4 mazge, 2 teška oruđa i 2 puškomitraljeza. Mali odred — koji je znao o prisustvu ustanika u zoni — nastupao je u koloni po jedan po kolskom putu u dnu doline, sa t.zv. »prethodnicom«, koja se sastojala od malog broja ljudi, na 50 m ispred, i ovi po jedan na istome putu.—

Odred (ne oklevam da kažem... nedovoljno lukav) u ovakvim uslovima mogao je samo da bude iznenaden. A to je i bio. Samo ličnom hrabrošću pojedinaca izbeglo se da svi izginu.—

Sada se možemo spontano upitati: kakav je plan akcije imao komandant odreda, kakve su njegove ideje u odnosu na gerilu? Može se pomisliti da ide na zabavu, tek tako da bi izvršio naređenje da izađe iz garnizona.

Ništa tragično: stvari koje se dešavaju ali i koje se ispaštaju ! ! !

Neka se komandanti četa, bataljona i- pukova nauče da nađu zaklone. Obličnja šuma je odlična za obuku. Neka ova gospoda nauče da nastupaju od kote do kote, da se pozivaju i govore znakom »kukavice« kao partizani, da nose na leđima svoje oružje i hranu bez potrebe za mazgama ... I neka se nastavi sa izlaženjem, to je bitno!—

#### *Učešće avijacije*

Neke jedinice ga smatraju vrlo dragocenim i skoro neophodnim, druge ga upravo odbacuju.

Rezultati su skoro uvek bili odlični.

Da ne govorim mnogo za i protiv, ne oklevam da kažem da je vrlo korisno.—

U ovoj, više nego u svakoj drugoj situaciji, potrebno je da oni sa zemlje i oni iz vazduha razgovaraju i da se razumeju.—

*Pregledati razne propise u vezi sa ovim i zahtevati da jedinice znaju šta treba da čine, i potsetiti da je u krajnjoj liniji dovoljna jedna strelica i jedno rastojanje (a po mogućstvu i sopstveni znak) za traženje vatre.—*

Želim da se na tom polju učine velika poboljšanja: moja komanda, sa svoje strane, upravo proučava kako bi poboljšala ove veze kopna sa vazduhom.—

Drugo nemam da Vam kažem.—

Sada malo odmora, a zatim ćemo nastaviti da se borimo.—

Parola ostaje ista: isprazniti garnizone i disati svež vazduh šuma, svi, čak i sanitet i služba snabdevanja, kao što je pohvalno već učinila jedna podređena! velika jedinica.—

GENERAL ARM. KORPUSA  
KOMANDANT  
— Gastone Gambara —  
Gambara

Za tačnost prepisa :  
Major pom. nač. štaba v.d.  
— Carlo Mortarotti —  
**Mortarotti**  
(M. P.)

### BR. 138

#### ZAPOVEST ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE OBLASTI OD 8 JULIA 1943 GOD. ZA AKCIJU U SREZU CELJE<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretna	Maribor 8. 7. 43.
Alpenland	Sekcija 1:75.000
Komandno mesto za Donju Štajersku	List: Slov. Bistrica
Maribor	Pragersko
Ia 5220 br. 1300/43	Mozirje
	Železna Kapla

Zapovest za akciju br. 5

##### 1.) N e p r i j a t e l j :

Delatnost bandita u srezu Celje je u poslednje vreme **uzela** maha. Pored prepada u cilju snabdevanja, dogodilo se više teških ubistava, a pristupilo se takođe i prinudnoj regrutaciji.

##### 2.) Zadatak:

Za umirenje sreza Celje biće, u trajanju od otprilike 6 **nedelja unapred.** angažovana 3 poterna odeljenja Vermanshafta Štajerskog otadžbinskog saveza.  
Akcija počinje 9. 7. 1943.

Snage će staviti na raspoloženje obe alarmne čete u Celju. Svako poterno odeljenje sačinjavaju 1 ofic. i 40 podof. i vojnika. I, II i III poterno odeljenje izviđače na niže navedenim prostorima, pretresti ove detaljno i uhapsiti sva sumnjiva lica. Banditi kojima se uđe u trag imaju se uništiti.

3.) *Prostori izviđanja:*

*I poterno odeljenje: Granice:*

*Istok:* U severnom pravcu duž državne ceste (zaklj. sa mestima Rimske Toplice, Smarjeta, Sv. Krištof, Laško i gradska oblast Celja) — od kote 240 (isklj. sa Jungfrauensprung- duž potoka prema koti 358 — tačno u severnom pravcu prema koti 341 — preko Peteka do Savinje (Levškog mosta);

*Sever:* uzvodno Savinjom (isklj. sa obuhvaćenim mestima Griže, Dolenja Vas — Prebold (Sv. Pavel) — uzvodno Savinjom do ušća potoka Bolska do drumskog mosta — drumom do Dolenje Vasi.

*Zapad:* Pokrajinski put Prebold — Trbovlje, počev južno od Prebolda (Sv. Pavel) kod Valgovšekovog mlina — duž puta do sedla kod raspeća na koti 728 — u istočnom pravcu duž grebena preko kote 1030 — prema koti 1051 (Mrzlica) — jugoistočno preko kote 1119 — prema koti 917 (Kržiška planina — raspeće) — duž grebena prema koti 1006 — dalje južno od poljskog dobra Kostel — prema koti 956 (Spodnji Kal) — onda jugoistočno prema koti 757 (imanje Kal) — u istočnom pravcu prema koti 864 (Ostri Vrh) — duž vijugavog jarka do zaklj. sa Breznom — u južnom pravcu prema koti 335 (Breznica) — duž potoka u jugoist. pravcu do 2 »O« Klenovo — onda u jugozap. pravcu do kote 597 (Sv. Stefan) — odande jugoistočno do kote 914 (Kopitnik).

*Jug:* Uzduž grebena preko kote 873 — prema koti 659 (Lukovški hrib) — prema koti 472 — u severnom pravcu prema državnom putu Celje — Zidani Most.

*Centri za dostavljanje izveštaja za I poterno odeljenje:* Zand, stanica Laško i St. Pavel.

*II poterno odeljenje: Granice:*

*Istok:* Pokrajinski put, uzduž od kote 400 — Skruba (Savinja) — uzvodno rekom Pakom do raskrsnice puteva u Gornjem — uzvodno r. Pakom do ušća Skorniš-

kog potoka — kota 454 (St. Florijan) — kota 453 — šum. kuća Grebenšek — dalje kod 2 »SS« od reči Weisswasser<sup>3</sup> skroz — duž Hudog Grabena — kota 1080 — u severnom pravcu do kote 1065 (Crkva St. Vid);

*Sever:* Kota 1065 (Crkva St. Vid) — u zap. pravcu ka koti 882 — kota 1175 — kota 1223 — duž pokrajinske granice do kote 1095 — kota 1569 (Roma vrh);

*Zapad:* Kota 1569 (Roma vrh) — u južnom pravcu kota 1377 (Smrekovec) duž tačkaste linije preko kote 1406 (Atelški vrh) — prema koti 1372 (Vranji vrh) — preko vrha Ihal — kota 1329 — u južnom pravcu kota 1579 — duž grebena Škofskog vrha — kota 1266 — kota 952 — raspeće Tajna — do Pintara — kota 609;

*Jug:* Kota 609 — u istočnom pravcu most u Radmirju (isklj. sa mestima Rečica i Mozirje) — duž Savinje do Škrube.

*Centri za dostavljanje izveštaja za II poterno odeljenje:* Žand. stanica Mozirje, Rečica i Paška Vas.

### *III poterno odeljenje: Granice:*

*Istok:* Kota 609 (sev. ist. od Radmirja) — u severnom pravcu Pintar — Tajna — kota 952 — kota 1266 — uzduž grebena Skofjeg Vrha — prema koti 1579 — u sev. pravcu do kote 1329 — preko vrha Ihal — prema koti 1372 (Vrane vrh) — uzduž tačkaste linije preko kote 1406 (Atelški vrh) — kota 1377 (Smrekovec) — prema koti 1569 (Roma vrh);

*Sever:* kota 1569 (Roma vrh) — kota 1695 (Kameni vrh) — kota 1487 (Bistra) — kota 1929 (Govešča) — kota 1624 (vis Sadonik);

*Zapad:* kota 1624 (vis Sadonik) — odatle u južnom pravcu duž pokrajinske granice — kota 1654 (Pavličeve Stene) — kota 1762 — kota 1960 — kota 2203 (Mrzla Gora) — kota 2429 (Rinka);

*Jug:* U ist. pravcu prolazeći kotu 2233 — kota 2253 (Branja) — pokrajinska granica duž kote 2349 (Ojstrica) — u juž. pravcu prolazeći kotu 1979 — kota 1610 (Presedljaj) — kota 1803 (Konj) — kota 1331 — u ist. pravcu kota 855 (Bela dol) — kota 580 (Podpečnik) — kota 554 (Rihar) — duž Lučnica p. — u pravcu mesta Luče (isklj.) — put Luče — me-

Westen: Die Landstraße Pragwald - Trifail beginnend südl. von Pragwald (St.Paul) - bei der Walligosekmühle - die Straße entlang bis zur Sattelhöhe beim Bildstock Kote 728 - in ostwärtiger Richtung entlang des Kamms über die Kote 1030 - zur Kote 1051 (Merzlica Planina) - südostwärts über Kote 1119 - zur Kote 917 (Kriška Planina Bildstock) - längs des Kamms zur Kote 1006 - weiter südl. bis zu dem Gehöft Keotel - zur Kote 956 (Keilberg-Pleschberg) - sodann südostwärts zur Kote 757 (Kailbauer) - in ostwärtiger Richtung zur Kote 864 (Oistri vrh) - die Schlangengrube entlang bis Brezno einschl. - in südl. Richtung zur Kote 335 (Bresnicabach) - den Bach entlang in südöstw. Richtung bis zum 2. "O" von Klenowo - sodann in südwestl. Richtung bis Kote 597 (St.Stefan) - von dort südostwärts bis Kote 914 (Kopitnik);

Süden: Entlang des Kamms über die Kote 873 - zur Kote 659 (Lukotskrih) - zur Kote 472 - in nördl. Richtung zur Reichsstraße Cilli-Steinbrück.

Waldkämpe für Jagdkommando I: Gend.-Posten Tüffer und Pragwald.

Jagdkommando II: Begrenzung:

Osten: Landstraße entlang von Kote 400 - Skruba (gann) - die Pack flußabwärts. bis zu Straßengabelung in Gorenje - die Pack entlang bis zur Einmündung des Skornobaches - Kote 454 (St.Florian) - Kote 453 - W.H. Grebensack - weiter zwischen den beiden 2, "SS" von dem Worte Weisswasser hindurch - entlang des Hudigrabens - Kote 1080 - in nördlicher Richtung bis Kote 1065 (Kirche St.Veit);

Norden: Kote 1065 (Kirche St.Veit) - in westl. Richtung Kote 882 - Kote 1175 - Kote 1223 - Gaugrenze entlang bis Kote 1095 - Kote 1569 (Roma vrh);

Westen: Kote 1569 (Roma vrh) - in südl. Richtung Kote 1377 (Smerkouc) - entlang der punktierten Linie über Kote 1406 (Attelski vrh) - zur Kote 1372 (Vrane vrh) - über Kau vrh - Kote 1329 - in südl. Richtung Kote 1579 - entlang des Kamms des Skofa vrh - Kote 1266-

stom Ljubno (isključ.) — do kote 609 — severoist.  
od Radmirja.

*Centri za dostavljanje izveštaja za III poterno odeljenje:* Zand,  
stanice Luče, Ljubno i uporište Solčava.

Po jedan od određenih centara za dostav, izveštaja  
pojedinačnih poternih odeljenja moraju uvek biti  
zaposednuti sa po jednim čovekom.

4.) *Nastupanje:*

Nastupanje na prostore izviđanja uslediće 9. 7. 43 vozilima  
na drveni gasni pogon, koje će iznajmiti jedinica Verman-  
šaft odeljenja Celje. Odmah po pristizanju snaga na pro-  
store izviđanja, imaju se vozila otpremiti u njihova mesta  
stacioniranja. Račune nastalih troškova podneti neizostav-  
no I bat. 19 SS polic, puka u Celju.

5.) *Nameravani tok akcije:*

Za svako poterno odeljenje komandir će unapred po ne-  
deljama pismeno odrediti nameravanu akciju. Po zavr-  
šetku akcije, uvek nedeljno, podnositi izveštaj komandantu  
policije za poredak Alpenland — komandno mesto za  
Donju Štajersku — preko I bat. 19 SS polic. puka. Kada  
su u pitanju posebni dogadaji smesta podnositi izveštaj na  
telefonski priključak 20—22 (Maribor).

6.) *Snage polic, bezbednosti:*

U saglasnosti sa komandantom policije bezbednosti u Ma-  
riboru, angažovanim poternim odeljenjima biće pridodate  
snage policije bezbednosti.

7.) *Intendantsko snabdevanje:*

Snabdevanje (plate, sledovanje itd.) angažovanih snaga  
Vermanšafta u poternim odeljenjima u srežu Celje, usle-  
diće preko I bat. 19 SS polic. puka. Polic, sekretar M i-  
s c h b e r g e r je upućen da prihvati dovoljne količine re-  
zervi za vreme trajanja akcije i da ove isporuči rukovodio-  
cima materijalnog snabdevanja pojedinačnih vermanšaftskih  
komandi, koje treba odrediti. Bliža uputstva o celokupnom  
pitanju snabdevanja primiče ovi rukovodioci materijalnog  
snabdevanja neposredno od pol. sekr. Mischbergera. Ona  
se moraju do tančina poštovati. Po završetku akcije neod-  
ložno izvršiti obračun sa I bat. 19 SS polic. puka. Ukoliko  
bi za akciju bilo nužno kupovanje pribora, to ovaj po za-  
vрšetku poduhvata predati I bat. 19 SS pol. puka — prema  
- reversu.

Transportovanje sledovanja do pojedinačnih poternih odelje-  
nja vršiće se, u sporazumu sa vermanšaftskim odeljenjem

Celje i I bat. 19 SS pol. puka, putem 2 ter. mot. vozila  
I bat. 19 SS pol. puka, koja su već angažovana kod Ver-  
manšafta.

O dodeljivanju ostalih mot. vozila izdaće se dalje nare-  
đenje, po prispeću posebnog odobrenja Zapovednika poli-  
cije poretku »Alpenland« — komandno mesto Bled.

*Dostaviti:*

19 SS pol. puku	3
I bat. 19 SS pol. puka, Celje	3
Vodi Vermanšafta u Štajerskom otadžbinskom savezu Maribor	1
Vodi vermanšaftske brigade, Celje	1
Vodi vermanšaftskog odeljenja Celje	1

*Na znanje:*

Višem vođi SS i policije, Bled	1
Zapovedniku policije poretku »Alpenland«, Bled	1
K-dantu pol. bezbednosti i službe bezbednosti Maribor	2
Saveznom vođi Stajer. otadžbinskog saveza	1
K-dantu žandarmerije, Graz	1
K-mantu žand. okruga Celje	1
K-dantu sreske žandarmerije, Celje	1
Šefu civilne uprave u D. Štajerskoj	1
Zemaljskom savetniku za srez Celje	1
Rezerva	11

30

*Zast.*

N a g e l s. r. \* i  
potpukovnik zašt. policije

Overava: (M. P.)

(potpis nečitak)

Kapetan zašt. pol. i adutant

## JZVEŠTAJ KOMANDE DVADESET ČETVRTOG ARMISKOGL KORPUSA OD 9 JULIA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI USTANI- KA U SEVERNOJ PRIMORSKOJ<sup>1</sup>

Poverljivo Naoružane bande II  
(dopisano crnom olovkom)

## KOMANDA XXIV ARMISKOГ KORPUSA

### Obavest. odeljenje arm. korpusa

Br. 1360/Obav. prot. V.P. 300—9.7.1943—XXI

## Izveštaj o aktivnosti ustanika br. 4

(Vesti stigle u vremenu od 29/6 do 8/7-1943-XXI)

## **1) KRATAK PREGLED OPŠTE SITUACIJE**

## *Aktivnost ustanika*

- Inicijativa ustaničnika ima uglavnom karakter teritorijalnog grupisanja: Crkva Sv. Jurija — Sv. Lucija — Kal, sve mesta u oblasti Cepovana.
  - U toku je predviđeno proširenje dela i pokušaja sabotaže, prepada i postavljanja zaseda. Izabrani objekti za dela sabotaže su zasada oni koji su označeni u neprijateljskim dokumentima — električni vodovi od **Znatne** važnosti i železničke pruge, a očekuje se izvršenje jednog unapred pripremljenog plana, čije akcije, o kojima je javljeno za ovih deset dana, treba da pretstavljaju tek početak. Za zasede i prepade biće izabrana mala stražarska mesta, straže pri utvrđenjima, patrole i noćne kolone za snabdevanje.

*Kratak pregled opšte situacije u odnosu na aktivnost naših trupa u vremenu od 27. juna do 8. jula o.g.:*

Dok su operacije protiv ustanika u mesecu junu imale različito obeležje i razvoj, prema tome da li su vođene u zoni zapadno ili istočno od Soče — u prvoj zoni masovnim akcijama po unapred stvorenom planu, a u drugoj veoma slabim akcijama, često na inicijativu nižih komandanata — dotele su

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Dopisano crvenom olovkom: »Na uvid nadležnima.«

se one u julu odvijale sa obeležjima i na način koji je bliži ovim poslednjim akcijama.

Ovo s obzirom na najznačajnije praktične rezultate koji su se mogli ostvariti zarobljavanjem i uništenjem ustanika, koji su teško uspevali da izbegnu akcijama manjih jedinica, vođenim uz punu inicijativu i najveću blagovremenost — nasuprot onome što se u junu desilo kod Udina, gde naše trupe, mada su postigle neosporno pozitivan rezultat oslobođenjem oblasti Udine, nisu mogle sprečiti ustanike, uzbunjene velikim pokretima, da umaknu.

U toku su pokreti pročešljavanja i čišćenja kao i mnogobrojna postavljanja zaseda, koji se vrše u svako doba dana i noći; to su akcije istinskih i pravih protivkomunističkih bandi koje i same dejstvuju krišom i više dana uzastopno, pribegavajući lukavstvu i ratnoj varci koji su počeli davati najbolje rezultate.

I doista, na dan 7 o.m. na Planini Lom jedan vod 3 pochodne alpiske brigade smelom i iznenadnom akcijom uništio je centar veze sa posadom od 7 ustanika, dok je u šumi Spacapan, južno od Gorice, grupa od 10 karabinijera nanela jednoj bandi od oko 20 ustanika gubitke od 2 mrtva i zarobila dvojicu.

## 2) *Položaj kod ustanika*

- *Prisustvo ustanika*  
Utvrđeno u:
  - Sv. Lucija (Čepovan OK-DS) 26/6 — ustanici.
  - Crkva Sv. Jurija (Čepovan PI-DS) 28/6 — ustanici.
  - Zavrh pri Tipani (Udine) 28/6 — Pet ustanika.
  - Korito (Čepovan PL-DR) 28/6 — 15 ustanika.
  - Planina Matajur (Kobarid LI-DV) 28/6 — 3 ustanika.
  - Grahovo ob Bači (Čepovan PL-DS) 29/6 — Ustanici nepoznate jačine.
  - Obloke (Čepovan PI-DO) 29/6 — Ustanici nepoznate jačine.
  - Kal nad Kartalom (Čepovan OK-DO) 30/6 — Ustanici.
  - Monte Capa<sup>3</sup> (Idrija QN-DS) 30/6 — Banda nepoznate jačine.
  - Zeleznička kućica km 87+061 (Čepovan OK-DR) 30/6 — Ustanici.
  - Između Gorice i k. 97 (Gorica NI-CX) 1/7 — Ustanici.
  - Gradišće (Gorica NI-CT) 2/7 — Tri ustanika.
  - Cerkno (Idrija QM-DQ) 2/7 — Jedan ustanik.

- **Električna linija između** Doblar — Avče i Vrh (kod Kanala) 2/7 — Jedan ustanik.
- **Modreja** — Modrejce (Čepovan OK-DS) 3/7 — Jedan ustanik.
- **Brezje** (Udine) 3/7 — Tri ustanika.
- Podbela (Kobarid IH-DX) 5/7 — Dva ustanika.
- Čedad (Udine) 6/7 — ustanici.
- **Planina Mija** (Kobarid KH-DZ) 6/7 — Deset ustanika.
- Rakulik (St. Peter na Krasu RM-CR) 7/7 — Jedan ustanik.
- **Planina Mija** (Kobarid KH-DZ) 6/7 — Deset ustanika među kojima jedna žena.
- k. 625 (St. Peter na Krasu QO-CE) 7/7 — Dva ustanika.
- M. Geribole<sup>4</sup> (Postojna SH-CL) 7/7 — Jedan ustanik.
- Planina Lom (Tolmin OM-DV) 7/7 — Sedam ustanika: svi poginuli.
- Suma Spacapani (Gorica NH-CS) 7/7 — Dvadeset ustanika.
- Javljenje:
- Breginj (Udine) 27/6 — Trideset ustanika.
- Malovše (kod Crniče) — Velike Zabije (Ajdovščina ON-CU-PK-CS) 28/6 — grupe ustanika.
- Sedlišče (Brdo) 28/6 — Ustanička banda.
- Mašeri (Kobarid LK-DU) 28/6 — Ustanici.
- Robedišče (Udine) — Stanovišče (Kobarid HI-EG) 29/6 — Ustanici.
- Prevoj Škofje, 29/6 — grupa ustanika.
- Idrsko (Kobarid MK-DZ) 28-29/6 — Ustanici u neutvrđenom broju.
- Logatec — Vrhnika (Monte Pietro SI-CV) 30/6 — Banda od oko 200 ustanika.
- Planina — Rakek (Postojna SK-CP-SO-CO) — Ustanici.
- Idrijska dolina — Ustanici.
- Sedlišče pri Nemah (Udine) 30/6 — Tri ustanika.
- Prangar (Tolmin QH-DQ) 30/6 — četrdeset ustanika.
- Trnovski Gozd — krajem juna oko 100 ustanika.
- Kal (Cepovan OK-DO) 1/7—10 ustanika.
- Šentviška Gora (Cepovan PM-DQ) 1/7 — ustanici.
- Tipana (Udine) 1/7 — Ustanici.
- Selo pri Crničah (Udine) 1/7 — Oko 100 ustanika.
- Monte Nischi (Udine) 1/7 — Oko 100 ustanika sa ženama i decom.
- Brezje (Udine) 1/7 — Jedan ustanik.
- Pontjak (južno od Viskorša — Udine) — Četrdeset ustanika u grupama.

\* Na karti 1 :100.000 2erible (k. 636)

- Zona Idrija — Vipavska dolina, 2/7 — Ustanici u **neutvrđenju** denom broju.
- Zona Ajdovščina, 2/7 — Banda nepoznate jačine.
- Vipava (Črni Vrh — Idrija QK-CQ) — Pet, pripadnici jedne stražare.
- M. Le Čufine, 2/7 — Banda od oko 60 ustanika.
- Bukovo — Šentviška Gora — Ponikve — Vrh Obloke
- Znojile (Tolmin PO-DU) — Ustanici u prebacivanju.
- Dolina gornje Nadiže, 3/7 — Banda neutvrđene jačine.
- M. Niski Vrh, 3/7 — Šezdesetak ustanika.
- Brezje (Udine), 5/7 — Trinaest ustanika.
- Pl. Matajur (Kobarid LI-DV) 5/7 — Ustanici.
- Severno od Breginja (Udine) 5/7 — Ustanici.
- Trilan (Udine) 6/7 — Sest ustanika.
- Tisov Vrh (Črni Vrh — Idrija DL-CZ) 6/7 — Oko 200 ustanika.
- Klinje (Sv. Peter od Nadiži ML-DQ) 4/7 — Trideset ustanika.
- M. Cervi — Ješnica (St. Peter na Krasu QM-CL-QN-CL)
- Dvadeset pet ustanika.

*Vesti o ustaničkoj organizaciji*

*— Naoružanje*

— Nema nikakvih novih podataka o vrsti naoružanja. Ispitanjem ustanika Mauri Vittoria, koji se predao na dan 28 juna, proizlazi da 2 četa V brigade raspolaže sa 11 pušaka i 1 puškomitraljezom bivše jugoslovenske vojske.

Iz jednog dokumenta skorašnjeg datuma — 30 jun — zaplenjenog od ustanika, proizlazi da naoružanje III bat. V brigade iznosi: 45 pušaka, 5 mitraljeza. Ustanici nameravaju da »osvoje« eksplozivni materijal kako bi snabdели diverzantsku četu.

*Obuka*

— Vojna obuka je istinska i prava, politički i kulturni časovi i dalje se veoma brižljivo održavaju. U odnosima starešinstva, odozdo na gore, prave se razlike između iskusnih boraca i poznavalaca dužnosti i ostalih.

U izveštaju komande III bat. V brigade štabu Julijске operativne zone kaže se da su ljudi koji su se najviše istakli u izvođenju obuke poslati u »karavle« (stanice za vezu i relejne stanice). Ova činjenica je u vezi sa posebnom pažnjom koja se ukazuje pripadnicima »karavli«. Oni moraju da se obučavaju u poznavanju puteva, da vode dnevnik,

da ih kontrolišu posebni nadzornici komande POZ,<sup>5</sup> da sa-**raduju** sa obaveštajcima na terenu. Pokrajinski i okružni komiteti moraju da izveštavaju o svim nedostacima i preduzetim merama u pogledu »karavle«. Stanice za vezu moraju takođe voditi vojne akcije protiv naših trupa i podići bolnice.

#### *Jačina*

Usled stalnih premeštanja ustanika i njihove pojave čas pojedinačno, čas podeljenih u grupe od 3—5—10 ljudi, go-  
tovo nikad u potpunom sastavu, veoma je teško steći pravu sliku o jačini pojedinih jedinica.

Iz već pomenutog dokumenta, kao i ispitivanja Maura mogli su se dobiti sledeći podaci:

- III bataljon V brigade (posle odvajanja diverzantske čete u jačini od 20 ljudi) sastavljen je od dve čete sa ukupno 45 ljudi i biće pripojen brigadi.
- Proizlazi da jedna četa V brigade ima 16 boraca i 6 ljudi koji vrše snabdevanje.
- Jedinice VI udarne brigade »J. Gradnik« ovih poslednjih dana navodno su dislocirane ovako:
- Komanda u zoni Planina Prode; jedan bataljon u zoni Cerkno; jedan bataljon sa četama između Loje, Selo i Liseć.
- II bataljon V brigade »S. Gregorčič« treba da se nalazi u zoni Brezje — Viškorša (dokumenat zaplenjen u Brezjama).
- III bataljon u zoni Trnovo — Gorica (dokumenat zaplenjen u Gradišče pri Renčah 2/7 o.g.)
- I bataljon u nepoznatoj zoni, više dana u maršu od mesta PK. XIII (Gradišče pri Renčah).

### **3) AKTIVNOST USTANIKA**

#### *Operativna aktivnost*

- Pojedinačna aktivnost. Relativno zatišje u operacijama ustanika ne treba da nas obmane. Iz najnovijih zaplenjenih dokumenata (napred pomenutih) proizlazi da se oni spremaju za veliku operativnu i diverzantsku aktivnost.
- 4 napada na električne vodove i vodovode.
- 4 napada na naše usamljene vojnike i akcije uznemiravanja na naše garnizone i kantonmane.
- 2 akcije zastrašivanja.
- 2 ubistva.
- Propagandna aktivnost ispoljila se rasturanjem letaka sub\* verzivne i komunističke sadržine u Mirenu (Gorica NH-CP),

- u Moraru pri Koprivi (Gorica), u Krminu i Medani (Gorica KH-CX-LI-DF), u Vipavskoj dolini, a u Krminu vodi se - aktivna propaganda i među vojnicima.
- Jedno preletanje aviona nepoznate narodnosti.
  - 1 naš gubitak (ranjen).
  - Kod ustanika ukupno 28 gubitaka (mrtvi, ranjeni, zabiljeni).

#### **4) KRATAK PREGLED AKCIJA NAŽIH TRUPA**

— Glavne akcije u borbi protiv ustanika koje su izvršile naše trupe u vremenu od 27 juna do 8 jula jesu sledeće:

*Sektor između Nadiže i Soče* — Na dan 27 i 28 prošlog meseca bataljon »Tolmezzo bis«, »Gemona« i »Cividale« divizije »Julia« i bataljoni 103 i 104 puka 3 pohodne alpiske brigade, kao i bataljon »Vicenza« 9 alpiskog puka detaljno su čistili zone Kolovrat i PI. Matajur, završavajući treću fazu operativnog ciklusa koji je otpočeo na dan 18-og (o kome je javljeno u prethodnim desetodnevним izveštajima).

U Modrejcama (Cepovan OK-DS) noću uoči 5-og patrola 104 alpiskog puka otvorila je vatru na jednog ustanika koji je u čamcu prelazio Soču i ubila ga. U čamcu je nađena hrana, a kod ustanika municija i dokumenta.

*Sektor između Tera i doline Učje:*

Jedinice 103 i 104 alpiskog puka počev od 29-og započele su pročešljavanja i postavljanje zaseda zajedno sa akcijama XIV komande Granične straže u dol. Rezije i dolini Učje; bataljon »Gemona« div. »Julia«, koji je dislociran u zoni Viškorša (Ahten), počev od 3-eg kontrališe zonu Brezje.

Na dan 28-og u Zavrhu pri Tipani (Tarčent) jedna grupa ustanika napala je patrolu korabinijera i vojниke, kojoj je uspelo da ih natera u bekstvo ranivši sigurno dvojicu i zaplenivši 3 torbe i drugi materijal. Sledeećeg dana ustanici su ponovo izvršili napad jačim snagama, ali su opet odbačeni. Na dan 3-eg patrola bataljona »Gemona« gonila je 3 ustanika koji su u našim rukama ostavili jednu pušku, municiju i različit materijal.

*Sektor Tolmin*

U toku pročešljavanja na dan 7 o.m. vod komande III alpiske brigade u zoni Planina Lom (Tolmin OM-DU) sukobio se sa 7 ustanika i pobio ih. Zaplenjeno je 4 karabina, 2 pištolja, municija i razni dokumenti.

*Sektor dolina Bača i Šentviška Gora:* Učestalim pročešljavanjem i zasedama jedinice 102 alpiskog puka i Granične straže

kontrolišu visoravan Šentviška Gora i prilaze od doline Bače i Idrijske doline.

Na dan 28 pr. m. u zoni Korito (Cepovan PL-DR) 612 geta 102 alpiskog puka sukobila se sa grupom od 15 ustanika ubivši jednog i zarobivši dvojicu, od kojih je jedan streljan. Zaplenjeno je 5 pušaka, 1 durbin, 7 ručnih bombi i različit materijal.

Na dan 30-og u predelu M. Capa (Idrija QN-DS) jedna jedinica 102 alpiskog puka sukobila se sa ustaničkom bandom ubivši 5 ustanika. Uhapšena su četiri sumnjiva lica. Zaplenjeno je: 1 puškomitrailjez, 1 karabin, 2 pištolja, municija i razna dokumenta. Ranjen je jedan naš podoficir.

*Sektor Sempas:* Jedinice Vojne zone Gorica nastavljaju akcije čišćenja i pročešljavanja.

U toku čišćenja koje je u zoni Miren — Renče izvršila jedna mešovita jedinica na dan 7-og, jedna grupa od 10 kabinijera naišla je u šumi Spacapan (Gorica CS-NH) na bandu od oko 20 ustanika. U sukobu ubila je 2 ustanika i zarobila druga dva, zaplenila tri puške, ručne bombe, municiju i propagandni materijal.

*Sektor Uremsko brdo:* Zajedno sa akcijama koje je na teritoriji XXIII armiskog korpusa izvodila divizija »Sforzesca«, jedinice divizije »Torino« zatvorile su zonu Ravne (istočno od Vremščice).

*Ostali sektori i granični pojas:* Redovna aktivnost najstrožijeg nadzora na području Idrija — Vojsko. Nekoliko izviđačkih patrola preko granice u zonama XXII i XXIII zaštitnog sektora. Nije došlo do sukoba vrednih pomena.

— *Aktivnost organa javne bezbednosti*

Svuda blagovremena. U njoj su uzele učešća i potčinjene jedinice i više operacija izvedeno je posle ukazivanja od strane obaveštajnih odeljenja i grupa.

— Uhapšeno i zadržano: 73 lica.

##### **5) DRŽANJE STANOVNJIŠTVA**

Inorodno stanovništvo i dalje pomaže, obaveštava i uopšte sarađuje sa ustanicima i dosledno ispoljava veliko neprijateljstvo prema nama.

Dva počinjena ubistva veoma su uznemirila domorodačko stanovništvo. Ono smatra da su ljudi i imovina neposredno ugroženi, pa se ističe potreba za stalnom i efikasnom pomoći od strane vojnih i civilnih vlasti.

Ispitaće se okolnost pod kojim se odigralo drugo ubistvo u Logje, u provinciji Udine.

Nije više samo u pitanju rasprostranjeno prikrivanje kri-vaca, već direktno likvidiranje naših pristalica na prijavu meštana.

Ljudi sa nesumnjivom patriotskom svešću smatraju da bi, umesto što se italijansko stanovništvo drži u položaju bojažljivog iščekivanja, bolje bilo pripremiti ga duhovno i fizički za aktivno učešće u borbi protiv ustanika.

U pogledu inorodnog stanovništva treba iskoristiti protivkomunistička osećanja klera.

— *Ocena situacije*

Mada za ovih deset dana operativna aktivnost ustanika može izgledati, u odnosu na raniji period, nešto smanjena, ipak ne treba predviđati da će konačno prestati svi napadački pokušaji.

Diverzantska aktivnost počinje da se odvija po smislenom planu i na terenu su izdate direktive kako za uspostavljanje centara tako i za nastavak ofanzivnih operacija. Epicentri kako izgleda treba da budu zona severno od Gorice i naročito dolina Bače — Dolnja Tribuša i zona oko Breginja (Brezje, PI. Mija, Viskorša) sa upadima u dolinu Učje i dolinu Rezije.

Ovo se potvrđuje:

- a) — Dokumentom zaplenjenim na dan 2/7/43 u Gradišču pri Renčah, koji je pisao pol. komesar III bat. V brigade Marko štabu P.O.Z. 30/6/43. Iz toga dokumenta proizlazi kao da se diverzantski vod partizanskih snaga priključio jednoj četi sa zadatkom da pojača svoju specifičnu delatnost.
- b) — Dokumenat zaplenjen na Lom Planini (Tolmin OM-DV) na dan 7/7/43 naređuje akcije vojnog i diverzantskog značaja; postavljanje zaseda na putevima kojima noću prolaze Italijani, pucanje noću kroz prozore na sobama gde stanuju Italijani, prikradanje položaju kako bi se bombama i vatrom napale zgrade, akcije sabotaže i to: prepreke na putevima, kidanje telefonskih žica, naročito vojnih, razbijanje malih telefonskih centrala, dizanje u vazduh brvana, paljenje drvenih mostova i po mogućству diverzantske akcije velikih razmera, kao što su izbacivanja vozova iz koloseka. U ovoj novoj aktivnosti, koja je već u toku, treba istaći zadatke poverene stanicama za vezu, koji proizlaze iz naređenja komande zone od 13/6/43, zaplenjenog 3. jula u Brezje; ove stанице, pored održavanja veze sa susednim stanicama, treba da vrše i vojne akcije (napade na male patrole, likvidaciju potkazivača itd.).

— *Uopšte:* inicijativu u operacijama imaju naše trupe. Kod ustanika su, međutim, diverzantska aktivnost, napadi i akcije zastrašivanja pojačani i dobivaju opšti karakter.

Neprijatelj, zbog toga što ne može da izdrži našu nadmoćnost u broju i naoružanju, da bi umakao aktivnosti naših jedinica koje vrše čišćenje, da bi smanjio potrebe za snabdijevanjem, da bi nas prisilio na brižljiv obaveštajni i represivni nadzor, podelio se i razredio svoju aktivnost. Čekanje i prividna otsutnost partizanskih formacija u nekim zonama poznatim po svom neprijateljskom stavu prema nama mogu se smatrati kao znak bilo jednog perioda potrebnog za preuređenje potučenih jedinica, bilo perioda vršenja propagande da bi se pripremila pozadina za najširi pokret ustanika koji bi trebalo da se izvrši verovatno u periodu naše krize.

Ova prepostavka nameće se pri čitanju raspisa od 26 aprila drugovima iz O.K.K.P. za Hrvatsko Primorje: »Učinjena je pogreška slanjem vojnih lica umesto da su poslati politički ljudi. Zaboravilo se da vojska ne može postojati bez pozadine«.

**GENERAL ARMISKOG KORPUSA, KOMANDANT**  
— L. Zannini —

Za tačnost prepisa  
Pukovnik, načelnik štaba  
— G. Corniani —  
Corniani

*Prilog I (a)*

**OPERATIVNA AKTIVNOST USTANIKA**

- *Sv. Lucija* (Čepovan OK-DS) — 26/6 — (Ustanici su ispalili dva hica iz puške na stražu minerskog odeljenja. Brzim protivdejstvom oterani su. Nije bilo posledica).
- *Crkva Sv. Jurija* (Čepovan PI-DS) — 28/6 — (Ustanici su napali odeljenje alpinaca. Brzim protivdejstvom oterani su. Nije bilo posledica).
- *Kal* (Čepovan OK-DO) — 30/6 — (Ustanici su napali odeljenje 82 pešad. puk. Pokušaj da se zarobe nije uspeo jer su ustanici, koristeći pomrčinu, uspeli da umaknu).
- *Planina Mija* (Kobarid KH-DZ) — 6/7 — (Desetak ustanika, naoružanih jednim mitraljezom i 3 puškomitraljeza, otvorili su vatru na nekoliko građana).

*Prilog I (b)*

**OPERATIVNA AKTIVNOST NAŠIH TRUPA**

- *Zavrh pri Tipani* (Udine) — 28/6 — (Patrola karabinijera i vojnika sukobila se sa 5 ustanika, ranivši sigurno dvojicu, koji su ostavili 1 pušku, 3 planinske torbe, municiju i odeću.

Sutradan ujutro, u 2 časa, ustanici pojačani drugim elemen-tima napali su iste vojнике mnogobrojnim hicima iz vatrenog oružja, bez posledica).

- *Korito* (Cepovan PL-DR) — 28/6 — (Pošto je obaveštena 0 prisustvu 15 ustanika u zoni, 6/12 četa 102 alpiskog puka kreće na lice mesta i stupa u borbu ubivši dva i zarobivši 2 ustanika, od kojih je jednog streljala. Prikupljeno 5 pušaka, 1 durbin, 7 ručnih bombi, municija i različit materijal).
- *Planina Matajur* (Kobarid LI-DV) — 26/6 — (Jedna jedinica prilikom čišćenja primetila je 3 ustanika koja su se iz Kostne uputila prema Sužidskoj PI. '(LI-DZ). Gonjeni i obasipani hicima iz vatrenog oružja tri ustanika su pobegla).
- *Grahovo ob Baci* (Cepovan PL-DS) — 29/6 — (Jedna grupa ustanika koji dolaze iz Grahova nalazi se u prolazu kroz zonu M. Ritancia (QK-DS). Gonjena od strane naših ljudi uspela je da umakne koristeći gustu šumu i pomrčinu).
- *Monte Capa* (Idrija QN-DS) — 30/6 — (Jedna jedinica 102 alpiskog puka sukobila se sa bandom ustanika ubivši petoricu. Uhapšena su 4 sumnjiva lica; zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 1 karabin, 2 pištolja, municija i dokumenti. Sudeći po tragovima, banda je izgleda prešla na nemačku teritoriju. Ranjen je jedan naš podoficir).
- *Zeleznička kućica na km 87-j-061* (Cepovan OK-DR) — 30/6 — (Jedna naša patrola napala je iz zasede ustanike. Oni su odgovorili rafalima iz automatskog oružja i bacanjem bombi, a onda su pobegli. Nije bilo posledica).
- *Gradišče* (Gorica NM-CT) — 2/7 — (Vršeći pročešljavanje u šumi karabinijeri i policajci sukobili su se sa tri ustanika koji su, posle obostranog puškaranja, pobegli glavom bez obzira, ostavivši tri planinske torbe sa odećem, municijom i raznim dokumentima).
- *Cerkno* (Idrija QM-DQ) — 2/7 — (Patrola karabinijera naredila je jednom nepoznatom licu da stane, a ono je na to ispalilo dva hica iz vatrenog oružja uspevši da umakne zahvaljujući pomrčini).
- *Modrejce* (Cepovan OK-DS) — 3/7 — (Patrola 104 alpiskog puka opazila je jedan čamac na Soči koji je plovio prema Modrejcama i u njemu nekog čoveka. Kada je otvorena vatra videlo se da je ovaj čovek skočio u vodu. Trajanje je bilo bez rezultata).
- *Brezje* (Udine) — 3/7 — (Patrola bat. »Gemona«, pod voćtvom jednog oficira, naišla je na tri ustanika koji su boravili u naselju; ovi su bezglavo pobegli. Na terenu je pro-

nađeno: 1 mađarski karabin napunjen, 2 torbe, 1 taktička torba, 1 torbica za municiju sa 4 okvira i 1 ručnom bomboom, jedan pokrov za mazgu i jedna maskirana oprema, hrana, sanitetski materijal, geografske karte — jedna od njih tiče se naše zone, dva lonca i dve vojničke porcije. U 14,30 časova primećena su tri ustanika na gazu potoka Karnahta u visini sela, na putu za mesto Taponobardo).

*Podbela* (Kobarid IH-DX) — 5/7 — (Vojnici 103 alpiskog puka otvorili su vatru na dva ustanika, ranivši i zarobivši jednog.

*Rakulik* (St. Peter na Krasu RM-CK) — 6/7 — (Vojnici iz divizije »Torino« ubili su iz zasede ustanika Garioni Valentina).

*PI. Mija* (Kobarid KH-DZ) — 6/7 — (Jedna jedinica vršeći pročešljavanje primetila je 10 ustanika kako beže, među kojima jednu ženu. Ranila je pouzdano ženu i verovatno druge ustanike. Zaplenjeno je nekoliko dokumenata).

K. 625 (St. Peter na Krasu QO-CL) — 7/7 — (U noći jedna jedinica bacila je iz zasede bombe na 2 ustanika koji su dolazili iz Ročkog Polja; ovi su uspeli da umaknu ostavivši jednu bombu i razna dokumenta).

*M. Zerible* (Postojna SH-CL) — 7/7 — (Jedna jedinica ranila je iz zasede i zarobila jednog naoružanog ustanika, za koga je utvrđeno da se zove Haisna Vittorio, slikar, vlasnik kolibe u kojoj je pronađena partizanska štamparija sa ciklostilom. Verovatno je u pitanju »Terenski komesar za zonu Postojna«).

*Planina Lom* (Tolmin OM-DV) — 7/7 — (Jedan vod je iznenadio i uništilo, bez sopstvenih gubitaka, jednu stanicu za vezu koja se sastojala od 7 ustanika. Zaplenjeno je oružje, namirnice i razni dokumenti).

*Suma Spacapan* (Gorica NH-CS) — 7/7 — (Karabinijeri i vojnici iz zone Gorica iznenadili su oko 20 ustanika. U sukobu ubijena su dva ustanika, od kojih je jedan komandir čete, a drugi podoficir. Druga dvojica su ranjena i zaraobljena. Prikupljeno je oružje, municija, propagandni materijal i dokumenti).

*Prilog 1 (c)*

**NAPADI NA ELEKTRIČNE I TELEGRAFSKE VODOVE —  
ZELEZNICKE PRUGE I VODOVODE:**

*Gorica* — k. 97 (Gorica NI-CX) — 1/7 — (u 23,30 časova diverzanti su eksplozivom srušili stub električnog voda visokog napona. Izvršenim čišćenjem zone uhapšena su dva lica).

- *Doblar—Avče—Vrh* — 3/7 — (Jedna patrola u zasedi kod stuba br. 32 visokog napona gonila je i ispalila nekoliko hitaca iz karabina na jedno nepoznato lice koje je vičući pobeglo u šumu prema Avčama (Sv. Peter ob Nadiži NL-DP). Odmah zatim odjeknula je jaka detonacija u blizini stuba br. 31, koji se potpuno odvojio od temelja. Linija nije prekinuta).
- *Čedad* (Udine) — 6/7 — (U noći ustanici su pokušali da se približe vodovodu. Na poziv stražara da stanu ustanici su odgovorili hicima iz vatre nog oružja. Brzim protivdejstvom naterani su u bekstvo. Nema nikakvog traga napada na vodovod).
- *Doblar — Vrh pri Kanalu* (Sv. Peter ob Nadiži MK-DQ NK-DN) — 7/7 — (Oko 21 čas nepoznata lica izvršila su akciju sabotaže eksplozivom na tri uzastopna stuba linije visokog napona. Linija funkcioniše normalno uprkos nanesenoj šteti).

*Prilog I (d)*

#### **AKCIJE VAZDUHOPLOVSTVA**

- *Postojna* — 29/6 — (Tri ili četiri aviona nepoznate narodnosti preleteli su zonu sa pravcem istok-zapad — na visini 2000).

**NAREDBA ZANDARMERISKOG OKRUGA KRAJ OD 10  
JULA 1943 GOD. ZA REORGANIZACIJU ŽANDARMERIJE  
U GORENJSKOJ U VEZI SA PREDISLOKACIJOM POLICI-  
SKIH TRUPNIH JEDINICA<sup>1</sup>**

Zandameriski okrug  
Kranj na Bledu

Bled, 10 jul 1943

*Predmet:* Promene u organizaciji žandarmerije u Gorenjskoj usled premeštanja policiskih trupnih jedinica.  
*Veza:* Usmeno naređenje zapovednika pol. poretka od 10. 7. 1943.

1. Promene u trupnoj policiji

a) Sledеčih dana pristiže u Gorenjsku za suzbijanje bandi 14 SS pol. puk. Jedinice ovog puka biće razmeštene kako sledi:<sup>2</sup>

Stab puka	Kamnik
132 pol. četa za vezu	"
2 voda putnih tenkova	"
I bat. Stab	Šenčur
1 četa	"
2 četa	Crnuče
3 četa	Dvorac Rutzing i Tacen
4 četa	Adrgas i Cerklje u Gorenjsko;
Pol. četa tenkovskih lovaca i vod bac. plamena Skofja Loka i dvorac Sveti Duh	
3 vod 13 čete tenkovi 2 (guseničari) Gorenja Vas u Poljan. Dolini, Trata	
Pol. topovska bater.	Sveta Valburga
II bat. Stab	Domžale
5 četa	Domžale (9 četa odlazi)
	Manastir Mala Loka
6 četa	Moravče i Dvorac Zalog
7 četa	Litija (10 četa odlazi)
8 četa	Šmartno pri Litiji (vojska odlazi)
III bat. Stab	Kamnik
10 četa	Trojane

<sup>1</sup> Original, umnožen na ciklostilu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> 14 SS policiski puk došao je na teritoriju Slovenije tek za vreme Šeste neprijateljske ofanzive.

9 četa	Lukovica i Krašnja
11 četa	Zgornji Tuhinj i Šmartno v Tuhinju
12 četa	Dvorac Križ
13 četa 4 vod teških tenkova i radionički vod	Litija

dobiće sledeća sedišta:

<i>II bat. 19 SS pol. puka Stab</i>	<i>Lesce</i>
Vod teških minobacača	Brezje
5 četa	»
6 četa	Tržič
7 četa	Jesenice
<i>III bat. 19 SS pol. puka Stab</i>	<i>Kranj</i>
9 četa	Skofja Loka
10 četa	Selca
11 četa	Poljane
2 žand. rez. četa (mot) Alpenland	Kranj
3 žand. rez. četa (mot) Alpenland	Kamnik
Pol. četa za posebnu upotrebu Alpenland	Radovljica
Pol. četa brd. lovaca Alpenland	Bled
Štabna četa	Bled

2. Ovim promenama kod trupne policije stvorena je mogućnost da se pojedinačne žand. stanice potpuno napuste, druge pak da se znatno smanje u svom sastavu i da se time oslobođene snage upotrebe za pojačanje ostalih službenih mesta.

a) Napustiće se žand. Stanice  
Zgornji Tuhinj i  
Krašnja

b) Na službenu jačinu od 10 žandarma biće smanjene:  
Zand, stanica Šmartno (Toplice)

Selca
” ” Crnuče
” ” Moravče
” ” Lukovica

c) Na brojno stanje od 25 žandarma ograničava se:  
Zand, stanica Šmartno v Tuhinju

d) Ostale žand. stanice na čije se područje premešta trupna policija odn. gde se ona i dosada nalazila, zadržavaju svoju sadanju jačinu.

- e) Uzimajući u obzir rashode usled otkomandovanja na kurseve, u škole i usled dugih trajnih oboljenja, merama pod stavkama, a — c biće oslobođene sledeće snage:

žand. stanica Šmartno Toplice.	1	
” ” Selca . . . . .	16	
” ” Zgornji Tuhinj . .	15	(ostali tamo pri-
” ” Šmartno v Tuhi- nju . . . . .	7	komandovani žan-
” ” Crnuče . . . . .	3	darmi vratiće se
” ” Moravče . . . . .	14	natrag u svoje ma-
” ” Lukovica . . . . .	10	tične stанице)
” ” Krašnja . . . . .	22	

Zbir 88

3. Snage koje će biti slobodne raspodeljujem kako sledi

Krajinska Gora . . . . .	1	Naklo . . . . .	7	Mengeš . . . . .	4
Podbrežje Sred. . . . .		Križ . . . . .	1	Vodice . . . . .	6
Vas . . . . .	2	Duplje . . . . .	2	Radomlje . . . . .	3
Nomenj . . . . .	3	Kokra . . . . .	3	Vače . . . . .	5
Jesenice . . . . .	3	Jezersko . . . . .	5		
Kamna Gorica . . . . .	5	Predoslje . . . . .	1		
Kovor . . . . .	2	Mavčiče . . . . .	2		
		Zminec-Gabrk . . . . .	9		
		Javorje . . . . .	3		
		Trebija . . . . .	4		
		Železniki . . . . .	17		

4. Prostorije za smeštaj u Zgornjem Tuhinju i Krašnji preuzeće u potpunosti trupna policija. Ukoliko ona hoće da preuzme mere obezbeđenja, imaju se ove predati uz pismenu potvrdu. Pribor koji je svojina žandarmerije, kao nameštaj, kreveti itd. ima se predati intend. stanicu Kranj odn. uz njenu saglasnost predati dalje drugim službenim mestima. Oružje, municiju i rezerve hrane preuzeće na privremeno čuvanje žand. stanice Šmartno v Tuhinju i Lukovica.

5. Ukoliko trupna policija bude od žandarmerije tražila smestaje u ostalim mestima, ima se ovim željama, koliko je god moguće, izići u susret. Ovo važi naročito za Moravče. Ali žandarmi moraju biti bezuslovno uredno smešteni. Zajedničke kuhinje imaju se bezuslovno dalje voditi.

6. Stanice ograničene na 10 žandarma su, uopšte uzev, u stanju da sprovode samo kontrolu lica i manja patroliranja u najbližoj okolini sedišta. Za patrole u udaljenim i naročito bandama zaraženim oblastima, imaju se tražiti snage od jedinica trupne policije koje su dislocirane u sedištima stаница. Naređenje u ovom smislu uslediće od zapovednika pol. poretku trupnoj policiji. Nadzornu službu sprovoditi kao i dosada.

Zand, stанице ће у свакој dobi pružiti podršku jedinicama trupne policije svojim poznavanjem mesta i ljudi.

7. O novoj raspodeli oružja uslediće za ovim jedna posebna narredba.  
 8. Komandiri srezova ће smesta preduzeti pripreme za prebacivanje ljudstva. U odnosu na napuštanje prostorija za smeštaj u Selcima i delimičnog oslobođanja u Moravčama, skrećem pažnju na moje telefonsko naredenje od 10. 7. 1943.  
 9. U podeli žandarmeriskih odeljenja ne nastupa nikakva promena. Jedino se sedište odeljenja u Moravčama premešta u Vače. Ali u nadležnosti žand. odeljenja Vače (ranije Moravče) ne nastupa nikakva promena.

Berger  
žandarmeriski major

*Dostaviti:*

Komandirima žand. srezova u Radovljici, Kranju i Kamniku	
istovremeno i za sva odeljenja, sresku stanicu	
Kranj i sve područne žand. stанице . . . . .	80
Int. stanicu Kranj . . . . .	2

ZDA . . . . .	2
---------------	---

*U cilju obaveštenja s molbom na znanje*

Zapovedniku pol. poretku u zgradu . . . . .	1
K-dantu žand. Celovec . . . . .	1
14 SS pol. puku u Kamniku . . . . .	1
II i III bat. 19 SS pol. puka u Lescama i Kranju po 1 . . . . .	2
Intendanturi Celovec . . . . .	1

Ukupno: 90

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 13 JULIA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« O BORBAMA PROTIV PARTIZANA U ZONI KOBILA NA GORJANCIMA<sup>1</sup>**

visa komanda oružanih snaga  
• slovenija — dalmacija  
**OPERATIVNO ODELJENJE**

Br. 11633  
Stiglo 14 jula 1943-XXI

Datum otpreme: 13/7/1943—XXI  
i u 20 časova  
čas prijema: 13(7)1943 u 22  
časa

**Telegram**

**OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA**  
ZA KOMANDU 2 ARMIJE  
i na znanje  
KOMANDI V ARM. KORPUSA  
KOMANDI XXIII i XXIV ARM. KORPUSA

Br. 02/3690

**IZVEŠTAJ OD 13 JULIA**

Vesti o neprijatelju: Javljeno je o pomeranju brigade »Cankar« iz zone Kobilja (IH-CM Samobor), prema Jugorju (XR-CF Novo Mesto).

**OPERATIVNA DELATNOST**

*Divizija »Isonzo«:*

Akcija u zoni Kobile (IH-CM Samobor) sa dva specijalna bataljona dovela je do žestokih borbi na koti 687 (IH-CM) i koti 690 (ZV-CM Novo Mesto) sa jakim formacijama ustanika. Protivnik je ostavio na terenu 10 mrtvih u hrvatskoj uniformi, imao je više ranjenih, i prema izjavi stanovništva još 40 mrt-

vih. Zaplenjeno je: puškomitraljez »Breda« sa sandukom za municiju, dve puške, municija i razni materijal. Na našoj strani ranjeno je 5 pripadnika smelih i dva dobrovoljna antikomunista.

Nagnana je u bekstvo grupa ustanika u blizini Harinje Vasi (XP-BZ); jedan antikomunistički vojnik ranjen.

Akcija paljbom protiv garnizona Semič (XN-BZ) prouzrokovala je ranjavanje jednog vojnika.

Eksplozija mine na mestu kod km 104,1 (ZV-CZ) nije nanela nikakvu štetu železničkoj pruzi.

*Divizija »Cacciatori»:*

Dva dobrovoljca antikomunista, koji su pošli u Oblu Goricu (ZL-DE), bili su opkoljeni od ustanika i prilikom pokušaja da se probiju, jedan je bio ubijen.

*Divizija »Lombardia»:*

Nastavlja se čišćenje zone Bosiljevo (XT-BF Ogulin).

Artiljerija iz Jastrebarskog (OL-CD Samobor) otvorila je paljbu na zonu Krugljak (OI-CF), gde su bile koncentrisane formacije ustanika.

Pregled gubitaka u toku dana. Naši gubici: Vojska: 6 ranjenih; dobrovoljci antikomunisti: dva poginula i dva ranjena. Neprijateljski gubici 10 poginulo.

**GENERAL RUGGERO**

- 8 kopija
- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku načelnika štaba
- 1 Obaveštajnom odeljenju
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Telegrafskom odeljenju

NAREĐENJE KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«  
OD 15 JULIA 1943 GOD. ZA ČIŠĆENJE ZONE SMUKA —  
TOPLA REBER — PECKA<sup>1</sup>

## Dvostruki omot

## KOMANDA PES. DIVIZIJE »ISONZO« (14-a)

— Odeljenje načelnika štaba — Operat. otsek i službe

Br. 02/4859 op. prot. Poverijivo V.P. 59, 15 jul. 1943—XXI  
16 časova —

## **Predmet:** Akcija u zoni Topla Reber.

Komandantu 23-eg pešadiskog V.P. 59  
Komandantu 98-e legije cr. koš.

i na znanje;

- I) — Sigurni obaveštajci javljaju da se partizanska Vrhovna komanda sa 2 bat. (oko 500 ljudi) nalazi u zoni Pečka — kota 912 (ZP-CK).<sup>2</sup>
  - II) — Komanda Arm. korpusa namerava da odmah dejstvuje protiv pomenutog ljudstva sa ciljem da ga pohvata ili uništi.—
  - III) — Divizija »Isonzo« dejstvovaće sa 3 bataljona:<sup>3</sup>
    - II/23-eg peš.;
    - 117-im bat. cr. koš.;
    - spec. bat. br. 3

koji će biti podređeni pukovniku Pelazzi.  
U akciji će učestvovati:

    - dva bataljona divizije »Cacciatori delle Alpi»;
    - jedan bat. cr. koš. grupacije »XXI Aprile«

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobodenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U izveštaju Jedanaestog armiskog korpusa od 17. jula 1943. god. stoji: »Divizija »Isonzo«: Očišćen predeo Smuka (ZL-CK N. Mesto) — Topla Reber (ZP-CK) — Pečka (ZP-CK). Akcija se nastavlja u pravcu Grintoveca.«

A u izveštaju iste Komande od 18 jula 1943 god.: »Divizija »Isonzo«: U zoni Pečka (ZP-CK N. Mesto) srušena je jedna baraka sa 50 kreveta i rasturena patrola komunističke bande ...« (Originali u arhivi Vojno-istoriskog instituta 18 G-6).

koji će započeti pokret pod zapovedništvom pukovnika Morandi od Smuka (ZL-CK), sutradan u 6 časova, udarajući na kotu 912.

IV) — Naređujem:

- 1) — *117-i bat. cr. koš.*  
premestiće se u toku dana u Žužemberk da bi sutra produžio preko kote 432 (ZN-CM) — kote 691 (ZN-CM — Sv. Peter (ZP-CM) na kotu 912 (ZP-CK).  
Bataljon će biti pojačan raspoloživim snagama garnizona Žužemberk.
- 2) — *II/23-eg peš. i spec. bat. br. 3*  
danas će dostići Stražu, a sutra će preko Podturna (ZT-CK) — kote 575 (ZR-CK) udariti na kotu 912 (ZP-CK).
- 3) — Početak pokreta od Žužemberka i od Straže, sutra 16-og tek. u 6 časova. —
- 4) — *Artiljerija:*  
Komanda 6-og art. staviće na raspoloženje pukovniku Pelazzi jednu patrolu za osmatranje i vezu iz 8-e baterije u Straži.  
8-a baterija biće spremna da interveniše za podršku II/23-eg peš. i spec. bat. br. 3.
- 5) — *Veze:*  
radio: kao što je prikazano na priloženom grafikonu; sa avionima: jedinice će nositi sobom signalnu stanicu i individualna signalna platna.
- 6) — *Službe:*  
snabdevanje i evakuacija na:  
— Dvor — za 117-i bat. cr. koš.;  
— Straža — za II/23-eg peš. i za spec. bat. br. 3.  
Jedinice će poneti sobom:  
— za dva dana suve hrane (osim individualnog sledovanja rezervne hrane);  
spec. bat. br. 3 nosiće sobom redovnu kolicinu hrane;  
— lično sledovanje municije i za jedinicu.

(M.P.)

**ZA TAČNOST PREPISA**  
ppuk. nač. štaba  
— G. Carli —  
Carli

**DIVIZISKI GENERAL**  
komandant  
— Alessandro Maccario —

**IZVEŠTAJ KOMANDE VOJNOG SEKTORA RIBNICA OD 19  
JULA 1943 GOD. KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISON-  
ZO« O TOKU I REZULTATIMA ČIŠĆENJA ZONE SMUKA —  
TOPLA REBER — PECKA<sup>1</sup>**

**KOMANDA 14 DIVIZIJE  
OPERATIVNO ODELJENJE I SLUŽBE**

**o/b 4969**

**br. 02/4965 21/VII-43**

**KOMANDA VOJNOG SEKTORA RIBNICA**

**Br. 988/10 sektor**

**V.P. 100, 19 jul 1943-XXI**

**Predmet:** Operativna aktivnost od 15 do 18 jula.

**R  
6  
H**

**KOMANDI PES. DIVIZIJE »ISONZO«**

**— Operativni otsek i službe —**

**KOMANDI GRUPACIJE CR. KOS. »XXI APRILE«**

**— Operativni otsek i službe —**

**i na znanje**

**KOMANDI PES. DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«**

**Operativni otsek i službe**

**KOMANDI PES. DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«**

*Dana 15 tek.*

U 15 časova dobio sam sledeći šifrovani fonogram:

" " " 2993/Op. U zoni Pečka (ZP-CK) primećena je partizanska Vrhovna komanda sa dva bataljona. U cilju njenog hvatanja ili uništenja komanda XI arm. korpusa naredila je akciju u kojoj će učestvovati:

- 1) — Divizija »Isonzo« iz zone G. Straža — Toplice sa 3 bataljona.
- 2) — Grupacija »XXI Aprile« sa jednim bataljom koji će se večeras nalaziti u Smuki.

Neka Vaš puk uzme učešća sa dva bataljona koji će do večeras morati da budu u Zvirče Bataljoni 52 peš. puka i grupacija »XXI Aprile« biće pod vašim neposrednim zapovedništvom. Akcijom će upravljati general Maccario.  
Potpisao general Ruggero. 14301507."

U 15,30 č. izdao sam odnosna naređenja II i III bataljonu određenim za operacije i ppukovniku Guerrizio, komandantu II bat. 1-og art. puka, koji treba da me smeni u komandi sektora Ribnica.

II bat. (razmešten na potsektoru Krško) učestvovaće bez jedne čete, koja je još zauzeta zadacima garnizona u Zagradecu, Hinju, Tržiču; III bat. (razmešten u Ribnici) učestvovaće međutim u celini, jer je već prethodnog dana bio smenjen u garnizonским zadacima od strane jedinica I bat. 52 puka.—

Polazna snaga:

- II bat. — oficira 18 vojnika 516 tovarnih grla 113
- III bat. — „ 21 „ 602 „ grla 121

Svaki bat. ima pojačanje od jednog topa od 65/17 mm.

Pošto su izvršene sve pripreme, prikupljene jedinice za obezbeđenje garnizona, podeljen drugi obrok, oko 18,30 časova bataljoni započinju pokret redovnim putem radi dostizanja Hinja.

Morao sam da odbacim mesto Zvirče, jer je potpuno bez vode.

Pređeni pravci:

- II bat.: Krška Vas — Hočevje (VO-CS) — Videm (VK-CQ)  
— Kompolje (VM-CO) — Tržič (VQ-CM) — Zvirče —  
Hinje (ZI-CK). — Ukupno oko 30 km. Pravac Ambrus (VS-CO) odbačen je zbog manje sigurnosti u pogledu noćnih marševa.
- III bat.: Ribnica — Dolenja Vas (VO-CF) — Makoša (VQ-CF) — Polom (VU-CK) — Hinje. — Ukupno oko 22 km naporne brdske staze, kroz gustu šumu, i preko 600 metara visinske razlike.

Taktička komanda Puka pošla je oko 18 časova kamionima iz Ribnice dostigavši Hinje u 21,30 č., pošto je u Dobrepolu izdala uputstva za koordiniranje snabdevanja hranom u toku operativnog perioda, službe evakuisanja ranjenika, i pošto se snabdela sa dovoljno municije.

Bataljon crn. koš. (major Merlini), stavljen u moju nadležnost, polazi popodne kamionima iz Kočevja u Stari Log a odatle nastavlja redovnim putem za Smuku.

*Dana 16 tek.*

II i III bat. posle vrlo napornog noćnog marša uz mere obezbeđenja u 5 časova dostižu Hinje.

U 7,30 č. dobio sam od komande peš. div. »Isonzo« naređenje da nastupam:

- sa dva bat. na kotu 912 (ZP-CK) prolazeći preko Smuke;
- sa jednim bat. na kotu 912 Rdeči Kamen (ZP-CK).

Odredio sam:

- Bat. cr. koš., bez komore, idući pravcem kota 889 (ZP-CK) udariće na kotu 912 Pečka;
- III bat./52 puka: dejstvujući na desnom boku bataljona »XXI Aprile«, udariće na isti objekt prolazeći preko G. Topla Reber;
- II bat./52 puka: uputiće se prema koti 912 — Rdeči Kamen prolazeći preko Krislerji — kota 897 (ZN-CK).

Bataljoni 52 peš. puka započeli su pokret u 9 časova; u 9,30 časova bat. cr. koš., raspoređen u Smuki, već se nalazio na pravcu marša.

Pokušavao sam, ali bez uspeha, da uspostavim radiovezu sa kolonom »Pelazzi«, prema pozivnim znacima koje mi je saopštila komanda peš. div. »Isonzo«.—

Oko 15 časova bat. cr. koš. i III/52-og, stupivši u dodir na koti 889 — G. Topla Reber, nastupaju prema objektu Pečka, čisteći podrobno teren; II/52-og već je bio u blizini kote 912 — Rdeči Kamen.

Pre 18 časova bataljoni su dostigli određene ciljeve stupivši u vezu (III i cr. koš.) sa kolonom »Pelazzi«.

U toku čitavog dana nije se naišlo ni na kakav trag kom. bandita niti njihovog nedavnog boravka u zoni.

Predveče su bataljoni izvršili čišćenje odnosnih zona gde su se po naređenju komande peš. div. »Isonzo« zadržali, utvrdivši se, radi prenoćenja.

Taktička komanda je ostala razmeštena u Hinju.

Zone zastanka su potpuno bez vode, zbog čega sam zahtevao da se naredi sledećeg jutra povratak u Hinje jedinica koje su već bile izložene teškim naporima (nastupale su noću i po teškom, šumovitom terenu 20 sati na 24 sata).

*Dana 17 tek.*

Povodom naređenja komande peš. div. »Isonzo« oko 8,30 časova bataljoni započinju pokret za povratak u zonu Hinje (II i 111/52), i Smuka (bat. cr. koš.). — Pomenute zone bile su dostignute oko 14 časova, pošto su određeni pravci bili brižljivo raščišćeni.

U 13,20 č. stigao mi je sledeći radiogram:

" " " Od Komande peš. div. »Isonzo«  
Pukovniku Morandi

Predite u nadležnost grupacije »XXI Aprile« povezujući se po indeksu ABC — frekvencija 2035 sa radio-centrom pomenute komande koji će neprekidno slušati. Navodim naredenja upućeno Vama od pomenute grupacije: Br. 6365/op. Molim saopštite pukovniku Morandi da sa bataljonom cr. koš. i drugim bataljonom »Cacciatori« podje iz Starog Loga (ZL-CO) sa dve kolone u zonu Trnovec (ZN-CD) po maršruti. raščišća-a vajući sve zone između dve maršrute: prva kolona — Stari Log (ZL-CD), Trnovec, druga kolona — Stari Log, Pogled Ziben (ZN-CF), Cesta (ZL-CF), Novi Breg (ZN-CD). Trnovec! Pošto kolone stignu u Trnovec, posle obavljenog raščišćavanja vratiće se u Kočevje putem Zeljne. Molim potvrditi. General Nicchiarella. Maccario. 10001707 " " "

Pošto su se bataljoni u mojoj nadležnosti nalazili na putu za Hinje, upozorio sam komandu grupacije »XXI Aprile« da, s obzirom na vreme, u toku dana nije moguće završiti operaciju koja mi je naređena i zatražio sam ovlašćenje da je završim uzoru 18-og.

Popodne sam otišao u Smuku da bih izdao naredenja bataljonu cr. koš. u vezi sa operacijom za sledeći dan. Još iste večeri III bat. i bat. cr. koš. premeštaju se iz Ninja i Smuke u Stari Log, gde su stigli oko 20,30 č. i zaustavili se formirajući otpornu tačku.

U 21 čas kamionima iz Dobrepolja stigla je u Stari Log redovna hrana za jedan dan za III bat. 52 puka.

U toku čitavog dana, koji je protekao mirno, nije bilo nikakvih događaja niti se naišlo na trag kom. bandita. —

Dan 18 tek.

U 5 časova II bat. vrši pokret redovnim putem iz Ninja da bi otišao u Kršku Vas.

U 5 časova kamionima sam se prenestio sa taktičkom komandom iz Ninja u Stari Log, koji sam dostigao u 5,30 č. Kamioni su odmah bili poslati u Dobrepolje i Ribnicu. Taktička komanda je redovnim putem sledila pokret III bataljona/**52.**

Određeni pravci:

- leva kolona: (bat. cr. koš.) St. Log — Pogled — Ziben (NZ-CF) — Cesta (ZL-CF) — Novi Breg (ZN-CD) — Trnovec.
- desna kolona: St. Log — k. 546 (ZL-CF) — k. 569 (ZL-CD)  
— Grintovec (ZI-CD) — Rigelj — Stari Breg (ZL-CD)  
— Trnovec.

Pokret je bio započet u 6 časova.

Zona između gornjih pravaca bila je brižljivo raščišćena. U 12,15 č. kolone su istovremeno dostigle Trnovec (ZN-CD) posle šestočasovnog vrlo teškog marša po nesnosnoj vrućini.

Desna kolona naišla je na raskrsnici brdskih puteva kod Ugara (ZN-CF) i duž brdskog puta za Grintovec (ZL-CD) na mnogobrojne duboke prepreke koje potiču od prošle godine. Pokazalo se da su sela Grintovec, Rigelj, Rantarš (ZL-CD) i Trnovec potpuno uništена.

Medutim, raseljeno selo Stari Breg (ZL-CD) ostalo je čitavo i dobro je snabdeveno vodom. Prema tragovima koji su zatečeni u ovom poslednjem mestu smatra se da je tu boravila neka formacija, ali ne skoro.

Komandant bataljona cr. koš. (leva kolona) referisao mi je da je u Trnovecu, u blizini kote 727 (ZN-CD), primetio jednu patrolu kom. bandita koja je brzo pobegla u šumu. Isti bataljon cr. koš. zapalio je u Cesti i Zibenu (ZN-CF) nekoliko kuća u kojima je bilo traga o nedavnom prolasku kom. bandita.

Posle dvočasovnog zastanka u Trnovecu, u 14 časova bataljoni su, idući kolskim putem kota 638 (ZN-CD), Zeljne (ZI-BŽ), započeli pokret na Kočevje. — Zadatak zaštitnice preuzeo je bat. cr. koš.

Tokom čitavog puta bila je omorina. Pokret je postao još teži usled kiše koja je počela da pada kod kote 524 (ZL-BZ) pa sve do Kočevja.

U 19 časova, posle tri dana teških i besplodnih napora, u Kočevju, pod pljuskom, završio se operativni ciklus.

U 19,30 časova sa kamionima sam se vratio u Ribnicu.

Don 19 tek.

III bat. i komandna grupa vratili su se pre podne železnicom u Ribnicu koju su dostigli u 10,15 časova.—

Uprkos teškim napora kojima su bile izložene trupe, one su u potpunosti odgovorile očekivanjima dajući dokaza o visokom duhu i vanrednoj izdržljivosti u odnosu na oskudicu i napore.

**PUKOVNIK KOMANDANT**  
— Umberto Morandi —  
Morandi

(M.P.)

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMACKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 19 JULIA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>

Poverljivo

RA/A-405-Dr. Pi/Schw.

Maribor, 20 jul 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štabna konferencija od 19.7.1943, 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokraj, vlade Dr Müller-Haccius.

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler.

Voda Štajerskog otadžbinskog saveza izdao je zapovest za reorganizaciju Vermanšafta. U ovoj zapovesti se ukazuje na to da je svaki Nemac obavezan da sarađuje na unapređenju Vermanšafta i da u njemu bude aktivan.

*Izyještaj o situaciji:*

*Pretsednik pokrajinske vlade:* U poslednje dve sednice situacija se nešto zaoštrila. Zapaženi su počeci ugrožavanja naše granice od strane neke bande sa hrvatskog područja. Ali pri proceni opšte situacije ne bi smeće da nas zavaraju lokalne pojave.

*Za zapovednika policije poretku, major Sager:* Pored mnogih pojava bandi i pljački život, namirnica, koje ipak nisu bile češće nego što je to bilo dosad, zapažen je i jedan nov događaj, naime prepad jedne bande na našu pograničnu oblast kod Cerkija. Prema proceni jačina se kreće između 500 i 2000 ljudi. Može se uzeti da je niža cifra tačnija. Snage koje su nam u malom broju stajale na raspoloženju borile su se dobro.<sup>2</sup> Prema saopštenjima sa italijanske strane bande su pretrpele osetne gubitke. U oblasti Varaždina dejstvuje jedna hrvatska banda. Merama od strane policije postignuto je to da su bande privremeno odustale od namere da se prebacu na našu teritoriju. Od pripadnika Vermanšafta obrazovani su mnogobrojni poterni

odredi.<sup>3</sup> Njihovom zaslugom ograničena je sloboda kretanja bande, u čemu se ona dosad osećala sigurnom.

18. jula 1943 u 2 časa i 15 minuta ujutro usled sabotaže izbačen je iz koloseka teretni voz na deonici između Grobelnog i Sentjura pri Celju. Lokomotiva i 8 vagona prevrenuli su se. *Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti Sturmbannführer Tesennfitz:* Ja još nisam u potpunosti orijentisan o opštoj situaciji, ali mogu da kažem da se jačina bande na prostoru Varaždina kreće oko 300 do 500 ljudi.

*Inženjer Charusa:* Šumski radnici često neće da idu u šumu, navodno zbog ugrožavanja od strane bandi. Nedavno je izvršen pokušaj, nāravno, bez rezultata, da se ošteti novopodignuta ugljara u šumi kod Rdečeg Brega.

*Voda saveza:* Od Vermanšafta su dosada formirane 3 alarmne čete. Ukupno treba da se formira 30 takvih četa. Baš u sadašnjem trenutku dužnost je svakog Nemca i svakog partiskog druga da svojim držanjem služi za primer. Mi ne možemo tražiti od stanovnika Donje Štajerske bolje držanje nego što ga imamo sami. Prema naredbi fırera biće svaki član partije isključen ukoliko ne bude ispunjavao svoje obaveze, ukoliko grdi i gunda ili ukoliko bez pogovora dopusti da neko drugi grdi.

*Državna železnica, državni savetnik Cercha:* Usled napada kod Grobelnog 18. 7. 1943 oba koloseka su bila oštećena i tek u 16 čas. uspelo je da se na jednom koloseku uspostavi saobraćaj.

*Državna pošta, Dr Fritsch:* Prilikom napada bande na Cerkle napadnuta je takođe i poštanska stanica i prouzrokovana šteta od 3000 rajhsmaraka.

Sledeča štabna konferencija održaće se u ponedeljak 2 avgusta 1943 u 8 čas. pre podne, Graz-Grad, mala sala.

Za tačnost:  
Schwab s.r.

Potpisao:  
Dr Pichler s.r.

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
20 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O AKCIJI U ZONI TOPLICE<sup>1</sup>

Telegram

V.P. 59, 20 jul 1943—XXI

OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/4962/op. Operativni izveštaj za 20 juli

**IZMENE U DISLOKACIJI**

- 1) — VIII baterija od 75/13 iz Straže (ZT-CM) za Novo Mesto.
- 2) — Spec, bataljon br. 3 pojačan jedinicama iz sastava garnizona Straže, izvršio je akciju u zoni Toplice (ZT-CK), gde je zapaženo da su se vratile jake grupe kom. bandita. U blizini naselja naše izvidnice su bile napadnute intenzivnom vatrom iz pušaka i automatskog oružja. Povodom naše odlučne akcije i manevra opkoljavanja, kom. banditi su napustili selo i pobegli. 3 kuće u Toplicama, u kojima su se prethodno nalazili kom. banditi raspoređeni za odbranu, bile su zapaljene minobacačkom paljbom; brojne detonacije su pokazale da je u njima bila skrivena municija. Nađena je municija, ručne bombe, nekoliko šlemova i razna odeća. Prema obaveštenjima prikupljenim na licu mesta, gubici kom. bandita iznose oko 15 što mrtvih što ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.
- 3) — Noću uoči 20-og jedinica spec. bat. br. 1 izvršila je prepad iz Kostanjevice (LI-CQ) na Sv. Križ (MK-CQ). Raspšrena je uz sigurne gubitke jaka grupa kom. bandita i zarobljen je poznati Kolarič Jožef, ranije pripadnik M.V.A.C. koji je prešao partizanima.
- 4) — Garnizon Dobrnič (ZN-DE) pretražio je zonu Podlipa — Morava (ZR-CQ).
- 5) — Garnizon Rakovnik (ZV-CZ) vršio je nadzor u zoni Stani (ZV-CZ) — Debenc (ZV-CU).
- 6) — Garnizon Mirna Peč (ZT-CZ) vršio je nadzor u zonama Jablan (ZV-CQ) — Kamnje (XL-CQ).
- 7) — Jedinica garnizona Bela Cerkev (KR-CQ) pretražila je zonu Toplice (XN-CQ) — Zaloviče (XN-CS).
- 8) — Garnizon Škocjan (XT-CU) vršio je nadzor u zonama Poljane (XR-CU) — Klenovik (XR-CZ).

9) — Garnizon Žužemberk (ZN-CO) vršio je nadzor u zoni Ajdovec — V. Lipovec (ZR-CO).

**PREGLED GUBITAKA**

10) — Naši: Nijedan. Protivnički utvrđeni: 1 zarobljen.

General Maccario

**BR. 146**

**IZVEŠTAJ SPECIJALNOG BATALJONA SMELIH BR. 2 KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 20 JULIA 1943 GOD. O SUKOBU SA PARTIZANIMA U DOLINI PENDIRJEVKE<sup>1</sup>**

**KOMANDA SPECIJALNOG BATALJONA SMELIH BR. 2 DIVIZIJI »CACCIATORI DELLE ALPI«**

Br. 1358 prot.

V.P. 100, 20 jul 1943

*Predmet:* Izveštaj o oružanom sukobu od 12 jula 1943 — u zoni dolina Pendirjevka, na k. 609—687 (Karta J — Novo Mesto — HI-CM) (Karta J Samobor IH-CM)

KOMANDA XI ARM. KORPUSA STAB OPERATIVNO ODELJENJE		
datum prijema	2.VII-43	
Br. 4117	Kategorija R	Klasa 2

KOMANDI XI ARM. KORPUSA  
Operativno odeljenje V.P. 46  
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE  
»CACCIATORI DELLE ALPI« V.P. 100  
KOMANDI DIVIZISKE PESADIJE  
»CACCIATORI DELLE ALPI« V.P. 100  
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE  
»ISONZO« V.P. 59

1) *Zadaci postavljeni bataljonu:* U toku noći 12. jula, krenuti iz St. Jerneja u 2 ešelona (1 ešelon je specijalni bataljon br. 3) i stići u Oreševicu, sedište komande 11/24 peša-

diskog bataljona; iza vode jedne patrole M.V.A.C. — u 3.30 časova, otpočeti pokret iz Orehovice idući konjskom stazom Mihovo (ZV-CO), uz greben severo-istočno od k. 609, zauzeti zatim istu kotu.

— Uzastopce propratnom akcijom, bataljon br. 3 je morao da stigne na k. 565 konjskom stazom koja polazi od k. 233 od crkve u Orehovici (ZV-CO);

— iskušati partizanske snage u dolini Pendirjevka, ispitati pomenutu dolinu i pronaći pećinu ovde naznačenu u kojoj se nalaze namirnice, oružje i stoka komunističkih grupa.

Bataljon je podređen komandi 24 peš. puka »Isonzo«.

2) — *Tok akcije:* 12. jula u 2 časa, sledeći specijalni bataljon br. 3, bataljon počinje pokret u pravcu Orehovice i Cetrovog Loga, gde stiže u 5 časova.

Iz tog mesta, formirajući kolonu za sebe, kreće se ka grebenu severo-istočno od kote 609, na čijim padinama se pret-hodnica sukobljava sa jednom komunističkom patrolom koja, davši znak za uzbunu, povlačeći se, izbegava sukob. Pokret centurija nastavlja se sigurnim merama u širem prostoru. Oko 9 sati, pošto je bataljon stigao na visinu raskrsnice konjskih staza koje polaze od Mihova i vode do k. 687 (karta Samobor IH9-CM2), bočni delovi s leve strane sukobljavaju se sa jakom grupom komunista, koji su bili sišli s kote, očigledno name-ravajući da napadnu s boka.

I centurija odlično reaguje, napadajući ručnim bombama neprijatelja koji je primoran da se povuče. Istovremeno komuništi otpočinju s jakom vatrom iz automatskog oružja iz pravca k. 687 i 609.

Centurija, uprkos jake neprijateljske reakcije, nastavlja napredovanje, potpomognuta hicima naših minobacača koji tuku pomenute kote.

Kako se ovo gornje dešava u kratkom razmaku od nekoliko minuta, istovremeno interveniše II centurija, po mom na-ređenju, i sa jednakim poletom pokušava da opkoli kotu.

Ovako raspoređeni bataljon napada odlučno i za kratko vreme jedinice savlađuju neprijatelja koji je odbačen sa kote hladnim oružjem. Neprijatelj, gonjen od strane naših patrola u dolini, ostavlja nam:

1 puškomitraljez »Breda«;

2 puške »Mauser«;

mnogo municije i raznog materijala.

Brzina akcije i delimično opkoljavanje kote koje je izvršila II centurija nisu dopustili neprijatelju da odnese sve svoje mrtve, od kojih 10 ostaju u našim rukama.

Komunisti, ugroženi odozgo, napuštaju i k. 609, sjurivši se u dolinu Pendirjevka, praćeni još dobrim delom puta hicima **naših** minobacača.

Patrole koje su vršile gonjenje naišle su u dolini na mnogobrojne krvave tragove i krvavi zavojni materijal.

Obaveštajci su izjavili da su komunisti sa sobom nosili 26 mrtvih i neodređen broj ranjenih.

3) *Habra dela:* Teren preko koga su smeli morali da trče za vreme napada bio je potpuno otkriven i bez zaštitnih položaja, tako da je broj gubitaka koje je bataljon pretrpeo ipak bio neznatan zahvaljujući velikoj odlučnosti jedinica koje su se bacile u napad uzvicima »Savoja« s neviđenom žestinom.

Mnogo oficira, podoficira, starijih vojnika i pripadnika smelih istaklo se u akciji borbenim poletom i žestinom.

Među ostalim naročito komandant I centurije poručnik Silvestri Enrico i komandant II centurije poručnik Mazzerioli Mario, p. poručnik Zecelini Bruno, p. poručnik Privileggi Iginio, komandir voda M.V.A.C. Car Antonio, stariji kaplar Messina Vincenzo, stariji kaplar Visentin Bartolo, smeli Kressevik Umberto, smeli Orlandi Silvio, kaplar Deci Angelo, milicioner A.C. Svigelj Antonio, smeli Marroni Italiano.

*Naši gubici:*

1 oficir ranjen	<i>Gubici naneseni neprijatelju:</i>
1 podoficir ranjen	Utvrđeno na terenu 10 mrtvih
5 smelih ranjeno	i, kako izgleda, još 26, i mnogo ranjenih.
1 milicioner A.C. ranjen.	x

(M. P.)

Komandant bataljona  
(por. ARNALDO CANTU)  
poručnik Arnaldo Cantu

**IZVEŠTAJ SPECIJALNOG BATALJONA BR. 2 DIVIZIJE  
»CACCIATORI DELLE ALPI« OD 20 JULIA 1943 GOD. KO-  
MANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« O BORBI KOD  
BRUSNICA<sup>1</sup>**

**KOMANDA SPECIJALNOG BATALJONA SMELIH BR. 2**  
Divizija »Cacciatori delle Alpi«

Br. 1361 prot.

V.P. 100 — 20 jul 1943

**KOMANDA 14 DIVIZIJE  
OPERAT. OTSEK I SLUŽBE**

Br. 02/5282 op. od 12/8. 43

**Predmet:** Izveštaj o borbi vođenoj 15 jula 1943 na k. 334 (karta J. Novo Mesto 1:100.000 ZT-CH).—

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	
— Operativno odelenje —	V.P. 46
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE	
»Cacciatori delle Alpi«	V.P. 100
KOMANDI DIVIZISKE PEŠADIJE	
»Cacciatori delle Alpi«	V.P. 100
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE	
»Isonzo«	V.P. 59

- 1) — U taktičkom pogledu bataljon je potčinjen 24 peš. puku divizije »Isonzo«.
- 2) — *Zadatak dodeljen bataljonu:* Izvršiti izviđanje u zoni G. Suhadol (Novo Mesto ZT-CM) da bi se ustanovilo eventualno prisustvo komunističkih bandita.  
Pravac kojim treba nastupati: Brusnice — D. Suhadol — k. 334 — Suhadol — k. 430 — Brusnice.
- 3) — *Izvođenje akcije:* U 4 časa bataljon počinje pokret napred određenim pravcem.  
Oko 5 časova, pošto je jednim osiguranim prilazom prešao preko graničnih žičanih prepreka, bataljon je napadnut od strane formacija komunističkih bandita, koji su

se nalazili u zasedi na k. 334. odakle su počeli da pucaju iz mnogobrojnih automatskih oruđa, koristeći iznad svega dominantan položaj koji su držali. Ova kota, koju su napale obuhvatom s leva dve centurije bataljona, osvojena je na juriš uz poklik »Savoja!« i bacanje bombi. I pored toga što je akcija bila vođena krajnje odlučno i veoma brzo, komunistički banditi su blagodareći karakteru zemljišta i gustoj šumi uspeli da odvuku sa sobom mrtve i ranjene. Na terenu su nađeni mnogobrojni tragovi krvi, a naši obaveštajci mogli su posle nekoliko časova da vide kojih stotinu komunističkih bandita kako prolaze u pravcu Gorjanci dolazeći iz zone G. Suhadol sa mnogobrojnim ranjenicima koje su vukli na nosilima. Po zauzimanju k. 334 bataljon se smešta na otpornoj tačci i šalje patrole da ispitaju dolinu u podnožju i naselje G. Suhadol koje je nađeno prazno.

Povratak u Brusnice bez nezgoda.

- *Dela hrabrosti:* Veličanstveno je bilo držanje bataljona, koji je, po već osvedočenoj tradiciji, čim je stupio u dodir s neprijateljem, uz gromovite ratne pokliče krenuo u napad, demoralisući, zbujući i zatim raspršujući očigledno mnogobrojnog i dobro naoružanog protivnika koji se bio utaborio na zgodnijim položajima. Naročito su se istakli potporučnik Violo Osvaldo, potporučnik Natali Mario, komandir jedne čete smelih, i Ciani Augusto, pripadnik smelih, koji je, mada ranjen u nogu, pod neprijateljskom vatrom prepuzao priličan prostor dok nije predao naređenje koje je imao da prenese jednom komandantu centurije.

*Naši gubici:*  
1 oficir ranjen;  
3 smela ranjena;  
1 A.C. milicioner ranjen.

*Gubici naneseni neprijatelju:*  
Verovatno mrtvi 10  
Ranjeni 10

**KOMANDANT BATALJONA**  
(poručnik Arnaldo Cantu)  
Poruč. Arnaldo Cantu

(M. P.)

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
22 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O BORBI KOD DRGANJIH SELA<sup>1</sup>**

**Kopija telegrama**

22/7/1943

**OD KOMANDE DIV. »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/5004. Operativni izveštaj za 22 jul.

Promena dislokacije:

- 1) Komanda diviziona 6 art. puka i 2 baterija od 100/17 iz Novog Mesta u Metliku. 2 baterija od 100/17 iz Trebnja u Metliku.
- 2) Vesti o neprijatelju: Primećen je pokret nepoznate jake formacije iz Zumberka u zonu Crmošnjice (XI-CD).
- 3) Operativna aktivnost: Jutros rano garnizon Straža (ZT-CM) i spec. bat. br. 3 izvršili su akciju na Dol. Sušica (ZV-CK), gde prema obaveštenjima treba da se nalazi formacija kom. bandita o kojoj je javljeno u informativnom izveštaju od 21-og tek., tačka 12. Raspršene su patrole kom. bandita u blizini kote 203 (ZV-CM) i 282 (ZV-CK). Naše jedinice su kod Drganjih Sela (ZV-CK) stupile u dodir sa velikom ustaničkom formacijom, za koju je utvrđeno da je I bat. brigade »Tomšič«, koju su posle žilave borbe naterale u bekstvo i progonile nanevši joj osetne gubitke. Na povratku je raspršena druga velika grupa kom. bandita u blizini kote 230 (ZV-CK). Jedan ranjeni kom. bandit, koji je zarobljen a zatim izdahnuo, izjavio je da su ustanci prilikom sukoba u Drganjim Selima imali deset mrtvih i oko 20 ranjenih. Zaplenjena je jedna puška, municija i propagandni materijal. Na našoj strani lakše su ranjena dva vojnika.
- 4) Jedinica garnizona Mirna Peč (ZV-CK) izvršila je akciju u zoni Crešnjice (XI-CS), gde je bilo primećeno prisustvo kom. bandita. Prilikom žestokog sukoba u blizini Brezja (XI-CS) jaka grupa kom. bandita raspršena je uz sigurne gubitke. Zarobljena su dva ranjena naoružana ustanika; zaplenjene su dve

puške, municija i razni materijal. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Za vreme pretraživanja naselja Brezje i Kamnje (XL-CQ) uhapšena su tri lica koja su se ranije nalazila u bandama. U toku su proveravanja.

5) Noću uoči 22-og formacija kom. bandita otvorila je vatru na garnizon Stopiče (XP-CM). Našim brzim protivdejstvom ustanici su rasterani. Danas uzoru jedinica istog garnizona pretražila je zonu Težka Voda — Plementerk (XP-CK) — Hrib (XP-CM). U Plementerku je nađen propagandni materijal.

6) Jedinica garnizona Kostanjevica (LI-CQ) pretražila je zonu Oštare (MH-CO), Orehovec (LI-CO).

7) Garnizon Bela Cerkev (XR-CS) vršio je nadzor u zoni Toplice (XP-CQ), Zalovče (XP-CS) i Kronovo (XR-CQ), Maharovec (XN-CO).

8) Garnizon Žužemberk (ZN-CO) pregledao je šumovitu zonu Bukov Vrh (ZN-CM).

9) Garnizonu Kostanjevica predao se jedan kom. bandit bez oružja — pripadnik brigade »Cankar«.

Pregled dnevnih gubitaka: 10 naših, dva M.V.S.N. lakše ranjena.

Utvrđeni gubici protivnika: jedan kom. bandit ubijen, dva ranjena zarobljena, jedan se predao.

**GENERAL MACCARIO**

**IZVEŠTAJ KOMANDE SPECIJALNOG BATALJONA CRNIH  
KOŠULJA BR. 3 OD 22 JULIA 1943 GOD. KOMANDI PEŠA-  
DISKE DIVIZIJE »ISONZO« O BORBI KOD DONJE SUŠICE<sup>1</sup>**

**KOMANDA SPECIJALNOG BATALJONA CRNIH KOŠULJA BR. 3**

G. Straža 22. 7. 1943—XXI

**KOMANDA 14. DIVIZIJE  
OPERATIVNI OTSEK I SLUŽBE**

Br. 02/5034 op. od 24/7. 43

**KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«**

**Predmet:** izveštaj o borbi kod D. Sušice (karta J-sekcija Novo Mesto)

Prema naređenju primljenom preko telefona, jutros u 5 časova bataljon, ojačan jednom formaciskom četom garnizona G. Straža, krenuo je u akciju sa ciljem: D. Sušica (ZV-CK).

Na oko 800 metara od G. Straže jedna patrola komunističkih bandita, skrivena u šumi, otvorila je žestoku vatru iz pušaka »mauser« na čelo prethodnice kolone, a onda se brzo izgubila u šumi.

Kao da su komunistički banditi bili ranije obavešteni, jer duž celog puta kojim je bataljon prolazio neprekidno je otvarana žestoka vatra iz puškomitrailjeza od strane patrola vešto skrivenih iza drveća. Samo brižljivim merama obezbeđenja bilo je moguće da se izbegnu gubici.

Kada je bataljon stigao blizu najviših koliba u selu Draganja Sela (XI-CK), ponovo je bio obasut rafalima iz puškomitrailjeza i mitraljeza.

Neprijateljski vatreni položaji bili su brzo otkriveni i učutkani preciznom vatrom minobacača 81 mm.

Pošto je nastavio put u pravcu D. Sušice, stalno obasipan puščanom i mitraljeskom vatrom, i stigao u visinu k. 317 (ZV-CK), koju je držao jedan bataljon brigade »Tone Tomšić«, bataljon je morao da zauzme borbeni poredak i da na juriš osvoji ovaj vis.

Komunistički banditi, čije su snage bile nadmoćnije od naše kolone koja je operisala, povukli su se i zauzeli busiju na okolnim visovima; no i pored toga ja sam smatrao da je u naselje D. Sušica potrebno poslati samo čete smelih, koji su, kako sam i prepostavljao, našli kuće napuštene od partizana i stanovnika ranije obaveštenih o dolasku naših jedinica neprekidnom zvonjavom sa crkava u zoni. Akcija ovih četa bila je obezbeđena ostatkom raspoloživih snaga prikladno razmeštenih na bližim kotama.

Pošto su se čete smelih po obavljenom zadatku povratile, bataljon je krenuo natrag, ali na raskršcu staza zapadno od k. 230 (ZV-CK) jedna jaka grupa partizana, njih devedesetak, nasrnula je na našu prethodnicu. Napad je bio odbijen uz znatne gubitke komunističkih bandita, dok je bataljon imao 2 ranjena legionara.

Iz iskaza jednog partizana, koji je pod oružjem i ranjen pao u naše ruke, proizlazi da su komunistički banditi ranije načuli za akciju bataljona na D. Sušicu i preduzeli potrebne mere, a da se njihovi gubici naneseni vatrom minobacača penju na desetak mrtvih i dvadesetak ranjenih.

Pomenuti partizan, pripadnik brigade »Tone Tomšić«, što se vidi iz njegovog iskaza i dokumenata koji su kod njega nađeni, ubrzo je izdahnuo usled teških rana.

Posle ovog događaja bataljon je nastavio pokret za povratak, ne nailazeći na smetnje, i u 14 časova stigao u G. Stražu.

**PRIVREMENI KOMANDANT BATALJONA**  
— Cent. G. B. Tanas —  
G. B. Tanas

OPERATIVNA ZAPOVEST KOMANDE PEŠADISKE DIVI-  
ZIJE »ISONZO« OD 23 JULIA 1943 GOD. ZA OFANZIVU NA  
GORJANCE<sup>1</sup>

5018

Poverljivo — lično

**KOMANDA PES. DIVIZIJE »ISONZO« (14-a)**

Odeljenje nač. štaba — Operat. odelj. i službe

Br. 02/5018 op. prot. Poverljivo V. P. 59 — 23 jul 1343 — XXI

Predmet: Akcija u zoni Gajanci.

***Hitno***

Komandantu 52 peš. puka

Komandantu 98 legije cr. koš.

Komandantu diviziske artiljerije

Komandantu diviziske inžinjerije

Načelniku sanitarnog odelj. divizije

Načelniku div. povereništva

i na znanje:

Komandi diviziske pešadije

Komandi 23 peš. puka

Komandi 24 peš. puka

Veza akt. 02/4761 od 11-og tek.

- I) — Komandantima kolona dostavljam operativnu zapovest br. 1 (sa priloženom skicom) od Komande XI arm. korpusa, koja se odnosi na jednu akciju protiv ustaničkih formacija razmeštenih u zoni Gajanci. Predviđeno je da se akcija, koja je poverena grupacijama u mojoj nadležnosti, izvodi dva dana. — Upozoravam komandante grupacija na potrebu davanja snažnog potstrelka pokretu kolona, sa ciljem da razvode Gajanci bude dostignuto za najkraće moguće vreme, gledajući da se iskoristi iznenadenje koje će se postići akcijom vođenom prethodnog dana od strane kolona koje će se kretati sa juga prema severu.

- II) — Pod mojom nadležnošću dejstvovaće:
- a) — Grupacija »Pelazzi«, sastavljena od:
    - 11/23 peš. puka
    - 1/24 peš. puka
    - 117 bat. cr. koš.
    - jednog voda tenkova bacača plamena iz II čete
    - prateće baterije od 65/17 mm 23 peš. puka
    - III diviziona od 75/13 iz 6 art. puka: 7 i 8 baterija.
  - b) — Grupacija »Morandi«, sastavljena od:
    - 1/51 peš. puka
    - 11/52 peš. puka
    - 111/52 peš. puka
    - 105 bat. cr. koš.
    - 1 voda topova od 47/32 mm
    - 1 odeljenja od 65/17 mm
    - 1 topa od 75/18 mm
- III) — Naređenje za početak akcije biće izdato uobičajenom frazom:  
»Specijalni voz polazi u .... časova, dana .....
- IV) — Svakoj koloni dodeljujem vodiča iz M.V.A.C. koji poznaju zonu, i to:
  - 6 iz formacije M.V.A.C. Stopiće za grupaciju »Pelazzi«;
  - 8 iz formacije M.V.A.C., podređene 24 peš. puku, za grupaciju »Morandi«.—
- V) — Zahtevi za intervenciju vazduhoplovstva i učešće artillerije Arm. korp. upućivaće se preko mene.—
- VI) — Komandno mesto divizije, u prvoj fazi, u St. Jerneju, počevši od 18 časova dana X.—
- VII) — Veze:
  - radio: vide se iz priloženog grafikona;
  - sa avionima: jedinice će nositi sobom:
  - prislušnu stanicu za komande grupacije
  - signalne stanice za komande bataljona
  - individualna signalna platna.
- VIII) — Upozoravam komandante grupacija na teškoće operativnog snabdevanja u toj zoni (usled oskudnosti puteva, nedostatka vode) koje zahtevaju odgovarajuće brižljive pripreme snabdevanja i evakuacije.
- a) — Do razvoda Gorjanci snabdevanja i evakuacije moraće da se vrše u St. Jerneju — Kostanjevici

za grupaciju »Morandi«; u Novom Mestu za **grupaciju** »Pelazzi«.

Preko razvoda grupacije će orijentisati snabdevanje i evakuacije na bazi Metlika, čim bude moguće koristiti put Sošice — Kordići — Rado-vica — Bušinja Vas — Metlika.

- b) — Da bi se jedinicama dala potrebna logistička samostalnost, one će nositi sobom:
  - za dva dana rezervne hrane
  - za dva dana redovne hrane
  - za dva dana stočne hrane
  - dva litra vode na svakog čoveka (osim one u čuturicama)
- e) — Eventualni zahtevi transportnih sredstava **upućivaće** se mojoj taktičkoj komandi.

DIVIZISKI GENERAL  
(M. P.) komandant  
— A. Maccario —  
**Maccario**

#### PLAN AKCIJE GORJANCI

##### I) — **Situacija**

Ustanici (XIII hrvatska brigada i manje jedinice: oko 1500 ljudi ukupno) i njihova pozadinska organizacija, kao i komanda, raspoređeni su u četvorouglu Jugorje — Metlika — Ozalj — Petrovina — Kalje — greben Gorjanci, odnosno južna padina Gorjanci duž slovenačko-hrvatske granice. Druge manje formacije izgleda da se nalaze više na istoku (Abatova Gora — Vinji Vrh).

##### II) — **Zemljište**

U krupnim potezima poznato.—

Naročito:

- južna padina, isprepletana, delom obrađena i naseljena
  - vrlo je prikladna za odbranu;
- središnji deo severne padine skoro je neprohodan;
- dve krajnje tačke grebena (Sedlo Jugorje i Abatova Gora) prohodne su, i to prva lakše u pravcu istok-zapad, druga lakše u pravcu jug-sever.—

## PLAN AKCIJE GORJANCI

### I) — Raspoložive snage

»Isonzo«: — 3 bataljona  
— 1 prateća baterija  
— 1 tenkovska četa  
— 2 art. diviziona po 2 baterije  
— 1 baterija od 149/35 mm

»Cacciatori«: — 4 bataljona  
— 1 prateća baterija  
— 2 voda od 47/32 mm  
— 1 tenkovska četa  
— 3 art. diviziona po 2 baterije

»Lombardia«: — 6 bataljona + jedan odred ustaša  
— 2 čete od 47/32 mm  
— 3 tenkovske čete  
— 2 art. diviziona po 2 baterije

#### XI Gran. straže:

— 2 pojačana bataljona<sup>2</sup>

Sadejstvo: — XIII ustaški<sup>3</sup>  
— zatvaranje granice od strane nemačkih trupa.

### II) — Zamisao akcije

— Angažovati protivnika sa juga akcijama koje će polaziti od Krašića, Ozlja i Metlike da bi se stvorio utisak jedne jedine akcije sa juga ka severu;  
— zatim intervenisati brzom, iznenadnom akcijom u dve kolone koje, polazeći južno od Novog Mesta i Kostanjevice, treba da posednu greben a zatim da napadaju sa severa na jug.—

### III) — Izvršne odredbe

#### I) Potčinjenost i sastav kolona

Taktičkoj komandi Armiskog korpusa biće potčinjene:

a) — taktička komanda divizije »Lombardia« sa 3 kolone i rezervom (specijalni bataljon br. 1 i Druga četa tenkova — bacača plamena);

— kolona »Besta«:

— III bat. 73 puka  
— 2 bataljon Granične straže  
— 1 četa od 47/32 mm  
— 1 četa tenkova 1/31 tenkovskog puka;

- kolona »Fiordiponti«:
    - 137 legija cr. koš.
    - 54 bataljon cr. koš.
    - 2 voda od 47/32 mm;
  - kolona »Rocco«:
    - 2 bat. 74 peš. puka
    - odred ustaša
    - 2 čete tenkova I/31-og tenkovskog puka
    - 1 četa od 47/32 mm (manje 2 voda)
    - sadejstvo XIII ustaškog;
  - b) — taktička komanda divizije »Isonzo« sa dve kolone:
    - kolona »Pelazzi«:
      - 2 peš. bataljona
      - 1 bat. cr. koš.
      - 1 baterija od 75/13 mm
      - 1 prateća baterija;
    - kolona »Morandi«:
      - 3 peš. bataljona
      - 1 bat. cr. koš.
      - 2 topa od 65/17 mm
        - i 1 od 75/18 mm
      - 1 vod od 47/32 mm
  - c) Rezerva Armiskog korpusa:
    - 2 specijalna bataljona (br. 2 i br. 3)
    - 1 tenkovska četa (mehanizovana »Zara«).
- 2) *Artiljerija<sup>4</sup>*  
 Pod zapovedništвom komandanta artiljerije XI arm. korpusa (general Fava);
- Za specifičnu podršku:*
- koloni »Besta«:
    - I bat. 6 puka od 100/17 mm
    - 65 divizion od 152/13 mm
    - baterija od 75/27 mm iz Metlike;
  - koloni »Fiordiponti«:
    - III bat. 1 puka od 75/18 mm
  - koloni »Rocco«:
    - I bat. 6 puka od 100/17 mm i III bat. 6 puka od 75/13 mm.<sup>5</sup>

\* Dopisano olovkom sa strane: »Svi divizioni po 2 baterije, svaka diviziska baterija po 3 topa«.

{Manevarska masa

- I bat. 1 puka u Kamanje
- 184 baterija od 149/35 mm u Metlici.—

I divizion 1 art. puka iz Kamanje ima takođe zadatak da vrši zaprečne akcije na odeljku između desnog krila kolone »Bestak« i levog krila kolone »Fiordiponti« na neposredan zahtev komande XVIII grupe eskadrona, koja će slati patrole na levu obalu Kupe (tim patrolama će biti dodeljena jedna patrola za osmatranje i vezu).<sup>6</sup>

3) — *Pokreti za dostizanje polaznih baza*

(Detalji pokreta vide se na priloženoj skici). —

- a) — Pešadijske snage divizija »Lombardia« i »Isonzo« skoro su sve već na mestu a divizije će se postarati da se postepeno izvrše još neka manja premeštanja.—
- b) — Pešadijske snage divizije »Cacciatori« (kolona »Morandi«) dolaziće u zonu Šmarje — Kostanjevica — Sv. Križ počevši od dana x—1:
  - dva bataljona, komanda kolone, sredstva operativnog snabdevanja preko Novog Mesta (dana x—4 i x—2); — dva bataljona dolinom Save (dana x—1). Sredstva za pojačanje sa odnosnim bataljonima. — Pokretu ovih snaga prethodiće česta jasna saopštenja u kojima će se javljati o smenjivanju snaga »Isonzo« (koje čuvaju bodljikavu žicu) snagama div. »Cacciatori«. —<sup>7</sup>
  - c) — Dva bataljona Gran, straže doći će u Metliku dana x—2.—
  - d) — Artiljeriske jedinice će postepeno pristizati na mesta početnog rasporeda počevši od dana x—6. —

Bitno je da se što je moguće bolje prikriju pokreti severnih kolona (»Isonzo« i »Cacciatori«). —

4) — *Akcija kolona:*

- a) Uzoru dana x kolone »Lombardia« počinju pokret sa polaznih baza sa pravcima i ciljevima koji su nazačeni u priloženoj skici. —

• **Dopisano olovkom sa strane: »Za naredenje je nadležna komanda div. »Lombardia«.**

Artiljeiske intervencije na neposredno traženje komandanata kolone.

- b) Uzoru dana  $x + 1$  — uz podršku artiljerije (koja se premešta za kolonom) i avijacije na ciljeve koji su se ukazali ili naslutili — kolone nastavljaju pokret ispravljajući položaje i sužavajući lagano obruč. —
- c) Oko 9 časova dana  $x - j - 1$  (ili pre ili posle, prema određenoj situaciji) započinju pokret — koji treba voditi što je moguće brže — kolone »Isonzo« i »Cacciatori«, koje treba da zauzmu greben pre večeri. —
- d) U toku noći uoči  $x - f - 2$  vršiti budan nadzor nad svim snagama. —
- e) Uzoru dana  $x + 2$  kolone »Cacciatori« i »Isonzo« nastavljaju pokret i čiste teren sa severa na jug, krećući se u susret kolonama »Lombardia« koje kontrolišu položaje dostignute prethodnog dana. —

5) — *Avijacija*

Intervenisaće na traženje kopnenih jedinica ili komande Armiskog korpusa.

Dana  $x + 1$  — u sadejstvu sa artiljerijom — tući će bliže ili udaljene ciljeve (greben Gorjanci).

IV) — Veze

- komandna mreža,
  - artiljeriska mreža,
- kojima je komanda inženjerije već dodelila 5 RFC 80 i 5 RF 3 C, vide se na priloženom grafikonu. —

V) — Komandno mesto: Metlika (TB. 8)

VI) — Službe:

- Organizacija će se načelno oslanjati na onu postojeću. —
  - Snabdevanje i evakuisanje u nadležnosti je velikih jedinica za odnosne kolone. —
  - Za snabdevanje art. municipijom nadležna je komanda artiljerije Arm. korpusa.
  - Divizija »Cacciatori« će se pobrinuti da obrazuje jednu bazu za operativno snabdevanje u Kostanjevici sa potrebnim sredstvima za prehranu kolone »Morandi« do grebena Gorjanci. Preko grebena, divizija će gledati da snabdeva kolonu iz Metlike. —
- Diviziji »Cacciatori« dodeliti kao pojačanje:
- 4 autocisterne
  - 100 buradi
  - 2 autoambulante

(Nije potrebno dodeljivanje jedinica komore, jer će divizija dobaviti stočnu vuču iz peš. pukova). —  
Ostale vel. jedinice uglavnom raspolažu potrebnim sredstvima. —

*Snabdevanje*

- a) — *Hrana*: sobom poneti za dva dana suve hrane, kao rezervu; toplo jelo spravljati kad bude moguće;
- b) — *Municija*:
  - za pešadiju: prema nahođenju komandanta kolone a u odnosu na različite potrebe i mogućnosti;
  - za artiljeriju: dnevno sledovanje municije; komanda artiljerije će se starati za formiranje baza za dotur municije. —

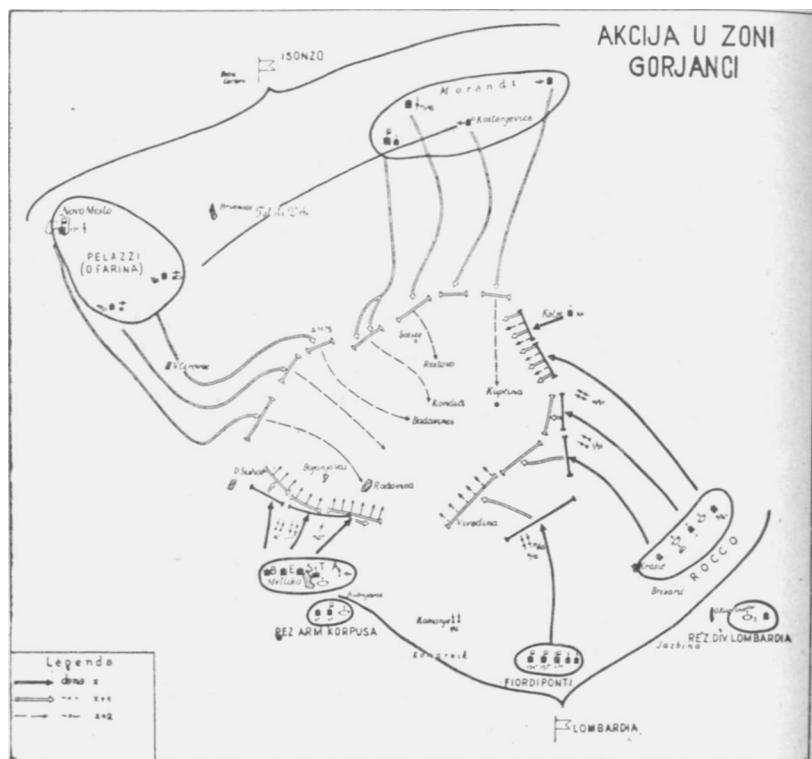
Prilog br. 1

Pokreti za dostizanje polaznih baza

*(Dan x — dan 25)*

- a) — *Artiljeriske jedinice*
  - dana 19 — 184 baterija od 149/35 mm (Metlika)
  - 20 — 65 divizion od 152/13 mm (Metlika)
  - „ 21 — III divizion od 75/18 mm »Cacciatori« (Ozalj)
  - 21 — I divizion od 100/17 mm »Cacciatori« (Kamanje)
  - 22 — I divizion od 100/17 mm »Isonzo« (Metlika)
- b) — *Snage div. »Cacciatori«*
  - dana 22 — 1 bat. »Cacciatori«, sredstva za operat. snabdevanje i komanda kolone preko Novog Mesta u Kostanjevicu (bataljon u Ostrog)
  - dana 23 — 1 bat. »Cacciatori« (cr. koš.) u Šmarje (preko Novog Mesta)
  - dana 24 — 2 bat. »Cacciatori« — dolinom Save u Kostanjevicu i Sv. Križ.
- \ «c) — *Snage div. »Isonzo«*
  - dana 23 i 24 razmeštaj bat. »Isonzo« između Novog Mesta — Stopiča — Hrušice.

- d) — *Snage div. »Lombardia«*
  - u danima između 20 i 24 razmeštaj sredstava div. »Lombardia« na polazne položaje.
- e) — *Snage Granične straže*
  - dana 23 — uputiti 2 bat. Gran. straže i jednu četu tenkova — bacača plamena u Metliku.
- f) — *Rezerva Armiskog korpusa*
  - dana 24 — uputiti 3 spec. bataljona i mehanizovanu četu »Zara« u Metliku (dislokacija između stanice Metlika i Kupe).



**IZVEŠTAJ TAKTICKE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 25 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O POČETKU OFANZIVE NA GORJANCE<sup>1</sup>**

**Fonogram**

V. P. 46, 25 jul 1943—XXI

**OD TAKTIČKE KOMANDE XI ARMISKOG KORPUSA  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/3911. Jutros je u zoni Gorjanci započeta akcija sa snagama »Isonzo«, »Cacciatori«, »Lombardia«, Gran. straž, uz učešće specijalnih bataljona i hrvatskih trupa.  
Kolone su dostigle određene ciljeve savladavši znatan otpor u zoni Prekrižje (MK — CD), Begovo Brdo (MK — CD). Artiljerija i avijacija pružale su efikasnu podršku akciji kolona.  
U toku je utvrđivanje naših i protivničkih gubitaka.  
Akcija se nastavlja.

**GENERAL GAMBARA**

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
26 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA ŽUŽEMBERK i  
DOBRNIČ<sup>1</sup>**

**Kopija telegrama**

V. P. 46 26 jul 1943 —XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

02/5080/op. Operativni izveštaj za 25—26 juli

**PROMENE DISLOKACIJE**

1/117 bat. cr. koš. iz Novog Mesta u Trebnje.

II/23-eg peš. puka iz Novog Mesta u Trebnje.

7 baterija III/6-og art. puka iz Novog Mesta u Trebnje.

Vod oklopnih automobila i jedan vod tenkova — bacača plamena iz Novog Mesta u Trebnje.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Noći uoči 25-og velike formacije kom. bandita napale su garnizon Žužemberk (ZN—CO) i Dobrnič (ZP—CS), upotrebivši mnogo automatskog oružja i minobacača od 81 mm i od 45 mm i top od 17 mm. Borba u Žužemberku trajala je u toku čitavog dana 25-og i 26-og noći uoči. Jutros su patrole garnizona Žužemberk (ZN—CO) pokušale da izvrše prepad ubivši u okolini garnizona 3 kom. bandita i zaplenivši municiju i kožnu vojničku opremu. U odbrani garnizona efikasno je učestvovala avijacija. Iz Trebnja je u pomoć garnizonu poslata kolona pod zapovedništvom pukovnika Pelazzi, sastavljena od 117 bat. cr. koš., II bat. 23 peš. puka, 7 baterije 75/13, 1 voda oklopnih automobila i 1 voda tenkova — bacača plamena. Nadmoćnije ustaničke snage jako su ometale nastupanje kolone, naročito u zoni Vrhtrebro (ZP—CS). Kasno uveče kolona je dostigla Dobrnič (ZP—CS), gde se zaustavila. Jutros u 7 sati kolona je nastavila marš, ali su joj se u zoni Dobrnič (ZP—CS) suprotstavile ustaničke snage. Jedan naš oklopni automobil uništen je usled snažne eksplozije mine. Neprijatelju su naneti sigurni teški gubici koji još nisu utvrđeni. Naši gubici: 6 mrtvih, **od** kojih dva oficira, i 16 ranjenih, od kojih dva oficira.

**Garnizon** Orešovica (XV—CO), koji je određen za čuvanje bodljikave žice, bio je napadnut noću uoči 25-og od strane ustaničke formacije koja je potisnuta uz sigurne gubitke.

**Garnizon** Mirna Peč (ZV — CO) sukobio se prilikom čišćenja sa **jakom** patrolom kom. bandita u zoni Golobinjek (ZT — CQ), **Osreddek** (ZT—CQ). Na strani ustanika mrtav je **komandir** voda, a dva kom. bandita ranjena. Zaplenjena je jedna puška »Maus«, meci, fišeklje i propagandni materijal. Na našoj strani: **ranjen** 1 vojnik antikomunistika.

#### NAPADI NA KOMUNIKACIJE

U toku noći uoči 25-og ustanici su pomoću mina prouzrokovali sledeće prekide na žel. pruzi Ljubljana — Karlovac: na km 507,800<sup>2</sup> (XL — BU), na km 63,800 (XI — CS) na km 84,700 (ZV — CS). Svi gore navedeni prekidi bili su popravljeni juče do 15 časova. Na km 5,700 (ZT — CZ) i 7,200 (XN — DE) na nekontrolisanoj pruzi Trebnje — Mokronog, ova linija još nije osposobljena. Na 5 km (XI — CM) nekontrolisane linije Novo Mesto — Straža, juče u 17 časova saobraćaj je uspostavljen. U toku noći uoči 26-og prekinuta je pruga Ljubljana — Karlovac na 70 km (XL — CK), a danas u 9,30 č. osposobljena je.

Vatrenim protivdejstvom pokretnih i stalnih grupa za zaštitu pruge ometani su i osujećeni dalji pokušaji sabotaže od strane kom. bandita. Uklonjeno je mnogo neeksplodiranih mina.

#### DNEVNI GUBICI

Naši: 6 mrtvih, od kojih 2 oficira, 16 ranjenih, od kojih 2 oficira. Neprijateljski utvrđeni: 4 kom. bandita ubijena, a 2 ranjena.

**GENERAL MACCARIO**

<sup>2</sup> Pogrešno i u originalu. Treba da stoji 57,800.

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
27 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O BORBAMA KOD ŽUŽEMBERKA<sup>1</sup>**

**Telegram**

V. P. 59, 27 jul 1943—XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**

**KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/5091. Operativni izveštaj za 27 jul

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Grupacije »Morandi« i »Mancini« dostigle su uveče određene ciljeve. Jutros uzoru nastavljen je pokret raščišćavanjem zone radi dostizanja ciljeva naznačenih u telegramu o2/3913. Naišlo se na male patrole kom. bandita, koje su odmah rasterane.
- 2) — Jedinice 24 peš. puka, prilikom raščišćavanja zone G. Suhadol (XT—CM), kod kote 687 (IH—CM) sukobile su se i raspršile uz sigurne gubitke veliku formaciju kom. bandita.
- 3) — Grupacija »Pelazzi« bila je jako angažovana u zoni Dobrnič (ZP—CS) protiv ustanika raspoređenih za odbranu na koti 565 (ZN—CS) i 293 (ZP—CS), ne uspevši da otvorи sebi prolaz prema Žužemberku (ZN—CO) usled nadmoćnosti formacija kom. bandita. Kom. banditi su intenzivno napadali garnizon Žužemberk dok nisu bili odbijeni. S obzirom na situaciju formirana je grupacija »Cannata«, sastavljena od jednog bataljona cr. koš. »XXI Aprile« — 11/23 peš. puka i jedne čete lakih tenkova, koja je kasno uveče dospela Sela pri Sumberku (ZI—CS). Jutros je nastavila pokret na Žužemberk, učestvujući u akciji kolone »Pelazzi«. Savladavši otpor jakih ustaničkih grupa između Riple i Kutna (ZL—CS) dospela je Vratče (ZL—CS). Avijacija je ponovo uzela učešća u operacijama mitraljirajući i bombardujući naznačene ciljeve. Garnizon Žužemberk imao je 2 mrtva i 10 ranjenih, kolona »Pelazzi« 3 mrtva i 5 ranjenih, a kolona »Cannata« 1 ranjenog.

- 4) — Jedinica garnizona Straža (ZT — CM) u zaštiti radova na popravci telefonske linije sukobila se u zoni Gaberje (ZT — CM) sa grupama kom. bandita. Protivdejstvom trupa kom. banditi su rasterani uz sigurne gubitke.

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 5) — Noću uoči 27-og kom. banditi su pomoću mine izazvali neznatan prekid na pruzi Ljubljana — Karlovac na km 64 (XI — CF). Jutros u 7,30 č. saobraćaj je uspostavljen.

**DNEVNI GUBICI**

- 6) — Naši: 5 mrtvih i 15 ranjenih. Protivnički utvrđeni: nijedan.

**GENERAL MACCARIO**

**BR. 154**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
28 JULIA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG  
KORPUSA O BORBAMA NA GORJANCIMA I KOD ŽU-  
ŽEMBERKA<sup>1</sup>**

Telegram

V. P. 59, 28 jul 1943 — XXI

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/5107/op. Izveštaj za 28 jul

**IZMENE U DISLOKACIJI JEDINICA**

- 1) — Jedan vod od 149/35 mm — 184 baterije Gran. straže iz Metlike u Trebnje.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Akcija na Gorjance

- 2) — Juče 27-og grupacije »Morandi« i »Mancini« nastavile su svoje pokrete, dostigavši u 17 časova liniju: Visoče (KI — CF), Kokote (LI — CF), Zamarje (NH — CF), Sršići (KJ — CD), Magovac (KI — CS). Za vreme raščišća-

vanja grupacija »Morandi« je naterala u bekstvo nekoliko grupe kom. bandita i uništila ustaničku komandu sa telefonskom centralom; grupacija »Mancini« je u kratkim sukobima zapadno od Malinaca (IH — CF) raspršila ustaničke grupe a u Malincima uništila pozadinsku organizaciju kom. bandita, koja se sastojala od četiri zgrade uređene kao spavaonice i jedan automobil »Fiat« 1500 bez točkova. Zaplenjeno je mnogo šaržera za automatsko oružje, telefonska žica i razni materijal. Grupacija »Morandi« je u 18 časova potčinjena diviziji »Lombardia«, dok je kolona »Mancini« nastavila pokret, dostigavši u 20 časova Metliku.

#### Akcija na Žužemberk:

3) — Pukovnik Pelazzi sa 117 bataljonom cr. koš., organskim bataljonom »Cacciatori« i baterijom 75/13 mm, angažovanim u borbi sa nadmoćnjim ustaničkim snagama raspoređenim za odbranu na uzvišenjima oko Dobmiča (ZP — CS), a naročito na koti 293 (ZP — CS) i koti 565 (ZN — CS), nastojao je da manevriše sa svojim desnim krilom. Posle upornih borbi sa kom. banditima zauzeo je kotu 293 i jugoistočnu padinu kote 565. Ustanici su pretrpeli ogromne gubitke čije je utvrđivanje u toku. Grupacija »Cannata«, koja je noću uoči 27-og sa 11/23 peš. puka, bataljonom cr. koš. »XXI Aprile« i tenkovskom četom dostigla Sela pri Šumberku (ZI — CS), nastupala je prema Žužemberku savlađujući ustanički otpor, naročito jak između Riple i Kutna (ZN — CQ), na paraleli Reber (ZI — CQ) i koti 352 (ZN — CQ), u 15 časova je sa prethodnicom dostigla Žužemberk, dok su se ostale trupe kolone i dalje borile sa jakim ustaničkim formacijama snabdevenim sa mnogo automatskog oružja, minobacača od 81 mm i 45 mm, protivtenkovskih topova i jugoslovenskih topova od 76 mm. Čitava kolona je dostigla Žužemberk u 19 časova. Ustanicima su naneti teški gubici, koje će naknadno saopštiti, i uništeno je nekoliko baraka sa rancima i raznim materijalom. Ističem herojsko držanje garnizona Žužemberk, kao i istrajanu i odlučnu akciju pomoćnih kolona koje su, svesne važnosti poverenog im zadatka, pokazale visok duh požrtvovanja. Jutros je započeto raščišćavanje radi formiranja koridora za evakuaciju ranjenika i obezbeđenje snabdevanja Žužemberka. Ukupni gubici garnizona Žužemberk iznose 12 mrtvih i 25 ranjenih, kolona »Pelazzi«

Ferrara - 6 luglio 1943 - 11

DAL COMANDO SITUAZIONE "V" OBIL'

AL COMANDO DI COMBO D'AGRAZIA

N° 02/3127 OF-./BOLLETTINO VIGORO 6 LUGLIO/.

PARTELLI ALLA SUPERINTENDENZA DELLA MARINA

1)». NELLA GIORNATA 14/7/1943 - 185° RTR. G.A.F. DA ANTILIA A TRIESTE//

ATTIVITA' OPERATIVA

ARMED FORCES BRIANCI :

2)». NELLA GIORNATA DI IERI 27/6/1943 I SOFT. MARINI DI BANGKOK HABENT PROSEGUITO I LORO MOVIMENTI RAGGIUNGENDO ORA 17 ALL'IMBARKAMENTO //, VISCONTI (KL-CF) E ILLORE (KL-CF) BAGARJE (KL-CF) ANGKU (KL-CF) BANGKOK (KL-CF) //, NEGLI STESI MOVIMENTI HABENT PORTATO ALCUNI NUCLEI D.C. SE DESTINATI COMANDO RIBELLI CON CENTRALE CALIFORNIA //, SOFT. BANGKOK HABENT DUE VIE SCORTE AT OVEST MALEISIE (TM-CF) DIVERSE NUCLEI HABENT DA SE DESTINATI IN MALEISIE CON RISULTAZIONE LOCALIZZAZIONE //, COSTITUITA DA GRUPPO DI BORGATI ABITANTI A DOBUTIRIO DI VITTORIA HABENT 1500 SENZA DIFESA //, CONSIDERANTI NUOVIOSI CARICATORI ARMATI AUTOMATICO //, FILI TELEFONICI DI MATERIALI HARBO //, PASSAGGIAMENTO BAGARJE ORA 16 HABENT ANCHE DIPENDENTI DIVISIONE LOMBARDA //, MENTRE COLONNA BANGKOK HABENT UN MOVIMENTO RAGGIUNGENDO ORE 20 ANTILIA //.

ARMED FORCES BRIANCI :

3)». SOFT. BANGKOK HABENT ORE 17° RTR. G.C.R. AT BTR. PUNTA ALBIO ACCIAIORI ET BTR. 75/13 INVESTITO DA FORZE RIBELLI PROFONDAMENTE AFFRONTATE ET SOTTO BREVE DIFESA SU ALCUNE CIRCOSTANZE INCONTRATE (KL-CF) E PARTICOLARMENTE SU QUINTA 293 (KL-CF) ET QUINTA 565 (KL-CF) //, HARAKI OCCUPATO ANOVERARE PER LA SUA DESTRA //, DOPO ACCIAIORI COMBATTONTE VITTORIA, QUINTA 293 DA B.O. HARAKI OCCUPATO QUINTA 293 ET QUINTA 565 SETT. VOL. 100 //, RIBELLI HABENT SUBITO PREDITE INGRESSI IN LONGO ACCERTAMENTO //, RAGGIUNGIMENTO CAMBODIA CHE NOTTE QURE AT CON II/23° PIR //, BAG. G.C.R. ATI A VILLE DI OP. CARAI AVVESA RAGGIUNTO SELV. PIY SUMMERED (KL-CF) HARAKI AVVANATO SU RISERVADE SUPERATIVI RESISTENZE RIBELLI //, PARTICOLARMENTE FORTE TRA APRES ME KUTRA (KL-CF) E VILLE BAILING KAMER (KL-CF) ET QUINTA 152 (KL-CF) //, AT QURE 15 AGOSTO 1943 IN QUARTIERE DI I. T. KAMER //, MESTRI RIBELLI DI TUTTA OCCHIAIA (KL-CF) //, DOPO UNA BREVE DIFESA DA PONTI FORMAZIONI RIBELLI DOTATE NUMEROSE ARMATI AUTOMATICO //, QUINTA 81 ET 49 //, P. KAMER QUINTO QURE AT PIAZZA 76 INCONTRATO //, CICLONE RAGGIUNTO A QURE 15 ORA 19 //, INFILTRI AT RIBELLI QURE 15 AT 175 GRAVE POCHEZIE QURE DI RIBELLI PREGLIANO IN DISTRUTTI ALGUNI VILLE //, UN QURE DI MATERIALI LE ZARJO //, GENERALE ERGICO COMPORTAMENTO RIBELLI RISULTANTE AT LA TERRA DE DIVERA AZIONE DELLE COLONNE DI X-TURNO //, QURE 15 ALL'INCONTRARIA DEL QURE IN LONG AFFRONTATO HARAKI RINGRAZIATO ATI HAIKO DI BAGHISTE //

9 mrtvih i 22 ranjena, kolona »Cannata« 5 mrtvih i 7 ranjenih (tu su uključeni\* i gubici javljeni izveštajima za 26-i i 27-i).

- 4) — Jedinice garnizona Mirna Peč ličestvovale su u akciji na Žužemberk izvršivši sa svim raspoloživim snagama akciju u šumi Skratovica (ZT — CQ) — Globodol (ZT — CQ), gde su se sukobile sa jakim grupama kom. bandita, koje su posle žive akcije raspršili i gonili, nanevši im sigurne gubitke.
- 5) — Jedinica garnizona Straža (ZT — CM) prilikom pretraživanja zone Gaberje (ZR — CM) — Meniška Vas (ZT — CK) bila je napadnuta žestokom vatrom sa južnih padina kote 797 (ZT — CM). Našim protivdejstvom rasprešene su jake grupe kom. bandita. Nijedan gubitak.

#### **Napadi na komunikacije**

- 6) — Grupe kom. bandita izazvale su noćas kratak prekid na žel. pruzi Karlovac — Ljubljana eksplozijom mina na km 52 (XL — BS). U 8 časova saobraćaj je uspostavljen.

#### **Ukupni gubici za vreme akcije na Žužemberk**

(uključivši i one o kojima je javljeno izveštajima za 26-i i 27 i).

- |            |                                       |
|------------|---------------------------------------|
| 7) — Naši: | mrtvih 26, od kojih                   |
|            | 4 Kr. karab.                          |
|            | 9 iz Kr. vojske (od kojih 3 oficira)  |
|            | 8 M. V. S. N.                         |
|            | 5 M. V. A. C.                         |
| ranjenih:  | 54, od kojih                          |
|            | 5 Kr. karab.                          |
|            | 27 iz Kr. vojske (od kojih 3 oficira) |
|            | 16 M. V. S. N. (od kojih 1 oficir)    |
|            | 5 M. V. A. C.                         |
|            | 1 žandarm.                            |

Protivnički: U toku je provjeravanje.

**GENERAL MACCARIO**

**ZAPOVEST KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«  
OD 28 JULIA 1943 GOD. ZA AKCIJU U ZONI AJDOVEC<sup>1</sup>**

5109

*Original*

**KOMANDA PES. DIVIZIJE »ISONZO« (14-a)**

— Odeljenje nač. štaba — Operat. otsek i službe —

**Hitno**

Br. 02/5109 op. prot. **poverljivo** V. P. 59, 28 jul 1943 23,30 č.

**Predmet:** Akcija u zoni Ajdovec (ZR-CO).

**R**

Prilog: 1 inf. izveštaj

**H**

KOMANDANTU DIVIZISKE PEŠADIJE  
KOMANDANTU 23 PEŠ. PUKA  
KOMANDANTU SPECIJALNOG BAT. BR. 1  
KOMANDANTU GARNIZONA MIRNA PEC  
KOMANDANTU DIVIZISKE ARTILJERIJE  
NAČELNIKU SANITETSKOG ODELJ. DIVIZIJE  
NAČELNIKU DIV. POVERENIŠTVA

- 1) — Obaveštajci javljaju o prisustvu jakih formacija kom. bandita u zoni V. Lipovec (ZR-CO) — Brezova Reber (ZT-CO) — Ajdovec (ZR-CO) — Ostri Vrh (ZR-CQ). Sem toga pokazalo se da je put D. Straža (ZT-CM) — Brezova Reber (ZT-CO) prekinut brojnim preprekama, a na putu Soteska (ZR-CM) — Žužemberk (ZN-CQ) nalaze se dve duboke rupe.
- 2) — Dok trupe grupacija »Pelazzi« i »Cannata«, obezbeđujući saobraćaj na putu Trebnje (ZP-CU) — Dobrnič (ZP-CS) — Dobrava (ZP-CQ) — Žužemberg (ZN-CQ), budu sprečavale bekstvo ustaničkih formacija prema zapadu i severu, izvršiće se čišćenje zone između Krke, žel. pruge i pomenutog puta sledećim trupama:
  - a) — Grupacija »Mancini« sastavljena od:
    - 1/24 peš. puka
    - spec. bat. br. 3
    - jednog voda 65/17 mm iz 23 peš. puka

- b) — Grupacija »Di Pumbo«, sastavljena od:
  - spec. bat. br. 1
  - spec. bat. br. 2
  - jednog odeljenja 65/17 iz 23 peš. puka
- 3) — Grupacija »Mancini«, pošto železnicom dostigne Stražu (ZT-CM), operisaće pravcem V. Lipovec (ZR-CO) — Dobrava (ZP-CQ). Grupacija »Di Pumbo« operisaće od Novog Mesta pravcem Brezova Reber (ZT-CO) — Ajdovec (ZR-CO) — Dobrnič (ZP-CS). Pokret dveju grupacija počeće po mojoj zapovesti.—
- 4) — Garnizon Mirna Peč učestvovaće u akciji sa svim raspoloživim snagama, pod komandom majora Campanelli, udarajući na Kal (ZR-CQ).<sup>2</sup>
- 5) — *Artiljerija i avijacija*  
Eventualne zahteve za intervenciju artiljerije iz Novog Mesta i Trebnja i avijacije upućivati preko mene.—
- 6) — *Veze*  
Videti priloženi grafikon (prilog br. I)<sup>3</sup>  
Sa avionima: komande kolona moći će da se povežu sa avionom pomoću stanice R 2—3; pozivni znak aviona QEP — pozivni znak antene QEP — frekvencija 1463.—
- 7) — *Službe*  
U prvoj fazi prebacivanja dveju kolona vršiće se na Stražu i Novo Mesto: kada budu dostignuti ciljevi — na Trebnje. Jedinice će nositi sobom suvu hranu za tri dana, lično sledovanje municije i za jedinicu.—

**DIVIZISKI GENERAL,**  
komandant  
— Alessandro Maccario —  
**Maccario**

(M P.)

## **PROGLAS KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KOR PUSA POVODOM KRALJEVOG PREUZIMANJA VRHOVNE KOMANDE NAD ITALIJANSKIM ORUŽANIM SNAGAMA<sup>1</sup>**

Drugovi XI korpusa

Naš Suveren, Nj. Vel. Kralj, učinio nam je visoku čast preuzimajući komandu nad svim oružanim snagama.

Pod njegovim svetlim voćstvom nastavlja se rat za isterivanje varvarskog osvajača i sa ciljem da se Italiji povrati njena bezbednost u međunarodnim odnosima.

Poverenjem Nj. Vel. Kralja, Maršal Badoglio je preuzeo vladu i već je preduzeo mere koje duboko menjaju politički život zemlje.

Uzvišena reč Suverena i novog Pretsednika Vlade upozorila je čitav ital. narod na ozbiljnost momenta, pozivajući ga na jedinstvo i slogu, bez optuživanja i bez lakih, kao i opasnih oduševljenja.

Mi vojnici ne treba nijednog trenutka da se prepustimo praznom razmišljanju koje može da nas odvrati od teških ratnih zadataka. Samo jedna stvarnost vlada svakom našom mišlju i potstiče našu volju: jedan deo zemljista naše Domovine ugnjetava neprijatelj koji preti još većim rušenjem i žalošću našim gradovima i našim-domovima, našim porodicama.

Neprijatelj misli da će moći iskoristiti krizu Vlade do koje je došlo ovih dana, da bi se ostrvio na italijanski narod. **Mi**, vojnici Italije, moramo mu pokazati da bi njegova drskost mogla biti pobedena čvrstinom našeg duha, upornošću naše volje.

Drugovi XI korpusa,

Neprijatelja ne pretstavljuju samo Anglosaksonci, već svi oni koji misle da mogu da iskoriste na našu štetu kritičan momenat u kome se nalazimo. Na ovom balkanskom zemljisu **mi** treba da branimo ne samo interes već i prestiž. Setimo se **da** svaki od nas pretstavlja Italiju. Nikakva unutrašnja kriza ne može da smanji visoki ugled civilizacije koji je vezan za ovo **ime**.

Ako danas Domovina traži od svih svojih sinova jednodušnost i revnost, nama, nj"enim sinovima, ona je poverila čuvanje njene časti. Treba da budemo ponosni zbog ove privilegije te da izvučemo svu korist koju ona sadrži. Jer, kada Italiji bude dat častan mir, moraćemo jednog dana da se vratimo

svojim kućama i da mi, borci, izvojujemo pravo da ispunimo onaj zavet vezan krvlju naših poginulih, koji su verovali, čvrsto verovali u jednu veliku i slobodnu Italiju.—

**BR. 157**

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 1 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDNAESTOG ARMISKOG KORPUSA O BORBAMA KOD SELA PRI ŠUMBERKU<sup>1</sup>**

**Poverljivo**

**KOMANDA PES. DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
ODELJENJE NAC. ŠTABA  
— Obavešt. otsek —**

Br. 3574/obavešt. prot. — **Poverljivo** V.P. 100, 1 avgust 1943

**Predmet:** Informativni izveštaj br. 212.—

**Odnos:** karta J. 1:100.000 — sekcija Cerknica.—

KOMANDI II ARMIJE — Obaveštajno odeljenje V.P. 10  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA — Obavešt. odelj. V.P. 46  
KOMANDI PEŠ. DIVIZIJE »ISONZO« — V.P. 59  
KOMANDI PEŠ. DIVIZIJE »LOMBARDIA« — V.P. 47  
KOMANDI GRUPACIJE CR. KOŠ. »XXI APRILE« — V.P. 46  
KOMANDI XI GRUPACIJE GRAN. STRAŽE — V.P. 46

**AKTIVNOST GARNIZONA** — Na dan 1 avgusta 1943.—

**Sektor Borovnica**

— Kom. banditi neutvrđene jačine izvršili su akciju uznemiravanja protiv položaja zaštite pruge br. 52 i 53.

**Sektor Grosuplje**

— Juče popodne, 31-og jula tek. god., II i III bat. 52 peš. puka započeli su akciju za deblokiranje policiske sta-

nice u Sela pri Sumberku.<sup>2</sup> Pokret gore navedenih bataljona jako su ometale znatne grupe kom. bandita iz zaseda u zoni M. Pece — Rdeči Kal i u blizini Lučarjev Kal (VU-CU). Usled pomrčine i znatnog protivničkog otpora jedinice su noć uoči 1-og tek. provele u zoni Rdeči Kal — Lučarjev Kal.

Danas uzoru nastavljen je pokret u sadejstvu sa CV bat. cr. koš. i 1/51 peš. puka koji su dolazili iz Stične odnosno Radohove Vasi. Akcija je još uvek u toku. Naši gubici: jedan oficir mrtav; ranjen jedan podoficir i dva vojnika.

Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.—

#### **Sektor Ribnica**

— Odeljenje M.V.A.C. iz Dolenje Vasi izdržalo je noć uoči 1-og tek. u blizini Prigorice (VO-CF) sukob sa jakom grupom kom. bandita ne pretrpevši gubitke.—

#### **VESTI O USTANICIMA**

##### **Borovnica**

- a) — Pouzdan izvor javlja da se u zoni Koren (SR-DE) nalazi oko 100 dobro naoružanih i opremljenih ustanika, koji dolazi iz Dolske oblasti.  
Navodno vrše propagandu nacionalnog karaktera šireći alarmantne vesti u pogledu događaja u Sloveniji: tvrde da su mnoge formacije M.V.A.C. iz okoline Ljubljane (Dobrava — Brezovica, itd.) bile razoružane.  
Sem toga, šire vesti internacionalnog karaktera o tekućim događajima u Nemačkoj i u Italiji i o dolasku ruske vojske na Balkan.
- b) — Neproveren izvor javlja o prisustvu grupa kom. bandita u zoni Pokojišće — Padež (TN-CS).  
Vrši se proveravanje.

##### **Ribnica**

- a) — Pouzdan, neproveren izvor javlja da je noću uoči 31-og jula oko 600 kom. bandita prešlo prugu južno od uporednika Rakitnica (VO-CD) idući u pravcu Jelenovog Zleba (VQ-CO).  
Smatra se da je reč o preostalim jedinicama brigade »Matija Gubec«, koje se nalaze u pokretu sa ciljem da se pripove drugim bataljonima, koji su već bili primećeni u pomenutoj zoni (vidi inf. izveštaj br. 208 od 28 jula tek. god.).—

- b) — Pouzdan, neproveren izvor javlja da kom. banditi koji su sada razmešteni na Velikoj Gori (VK-VM/CD-CF), čija je snaga poznata, pripremaju napad na Ribnicu.—
- c) — Pouzdani izvorijavljaju da je oko 50 kom. bandita stiglo noću uoči 31-og jula tek. god. u Kitni Vrh (VU-CS). Verovatno je reč o ljudstvu koje su uputile formacije razmeštene u zoni Lučarjev Kal (VO-CD) — Orlaka (ZI-CS).—

#### **Grosuplje**

- Na dan 31-og jula tek. god. bilo je zapaženo mnogo izvidnica kom. bandita u okolini uporišta Sela pri Sumberku (ZI-CS); glavnina ustaničkih snaga, procenjenih bar na 2000 naoružanih, nalazi se koncentrisana između Orlake i G. Šumberka (ZI-CS).
- Naoružano ljudstvo neutvrđenog broja nalazi se u Srebotnicama (ZI-CS); druge grupe bile su primećene duž brdske staze istočno od Trnovice (ZI-CU), koje su između ostalog tražile obaveštenja od nekih civila o putu za Dob (ZI-CU).

Potvrda prethodnih obaveštenja u pogledu obima i dislokacije ustaničkih snaga, koje, kao što je poznato, pretstavljaju glavninu brigada »Tone Tomšić«, »Ljubo Šcerer«, »Ivan Cankar« pojačane hrvatskim ljudstvom i snažnim grupama koje dolaze iz Nemačke Slovenij'e.—

#### **POLITIČKE VESTI**

##### **Ljubljana**

- a) — Nedavni poznati politički događaji u Italiji ostavili su povoljan utisak na slovenačke intelektualce:
  - zato što je fašistički režim uvek bio smatran naj-oštrijim neprijateljem slobode naroda i onih demokratskih ideala koji su tako dragi Slovencima;
  - zato što se gaji nada da će se promeniti naša politika u odnosu na Nemačku. Izgleda da stanovništvo iznad svega želi ovo.
- Poverljivi izvori jednodušno izveštavaju da bi u slučaju promene politike u odnosu na nacional-socijalizam, ogromna većina izmenila svoj nepoverljivi i neprijateljski stav prema nama.
- b) — Stanovništvo jednodušno veruje da će nemačke trupe uskoro ući u Ljubljalu i najrazličitije vesti kruže u pogledu nastojanja nemačkih snaga da se koncentrišu u blizini granice.

Među stanovništvom vlada veliki strah zbog mogućnosti nemačke invazije; u krugovima O.F. poziva se ne na borbu protiv Nemaca, već na formiranje pete kolone u njihovu korist a protiv Italijana.

#### **Grosuplje**

— Vest o padu fašističke vlade izazvala je veliku radost među partizanima: ne misle da zbog toga prekinu neprijateljstva protiv okupatora.

Kruži vest da je u Ljubljani već sve spremno za pre-vrat i za »likvidaciju« oko 20.000 civila — pristalica Italijana ili Bele garde. U krugovima pripadnika M.V.A.C. vlada velika zabrinutost: plaše se našeg odlaska, dolaska Nemaca i partizanske akcije.—

#### **VESTI O CIVILNIM POSLOVIMA**

##### **Ljubljana**

— Među merama nove italijanske vlade, ona u pogledu političkih osuđenika imala je neposrednog odjeka među ljubljanskim stanovništvom: raširila se vest da su internirani Slovenci već oslobođeni i vraćaju se u Sloveniju čak i »peške«, a ispoljilo se iznenadenje zašto »nisu odmah oslobođeni i ljubljanski zatvorenici.«

##### **Ribnica**

— Stanovništvo nekih garnizona sektora, smatrajući da će kom. banditi iz obližnjih zona izvršiti racije velikih razmara, počelo je da sklanja stoku pri kantonmanima M.V.A.C.—

#### **RAZNO**

##### **Borovnica**

- a) — Noću uoči 30-og jula kom. banditi su ispalili nekoliko hitaca na uporište kasarne M.V.A.C. u Brezovici (TP-CU).
- b) — U zoni Hrib (TS-CZ) bili su nađeni propagandni leci sa sledećim parolama:

»Ziveo Sovjetski Savez, koji brani sve potlačene narode i radni narod celog sveta«;

»Pozivamo omladinu Sovjetskog Saveza u borbu protiv ugnjatača malih naroda«; »Omladino, izadi iz G.I.L.<sup>3</sup> i seti se da si slovenačka«; »Ziveo Vrhovni komandant herojske jugoslovenske partizanske vojske, drug Tito«.

**Grosuplje**

- 3) — Noću uoči 30-og jula tek. god. tri patrole kom. bandita naoružane samo puškom, izvršile su paljbu u cilju uzne-piiravanja garnizona Senturje (US-CU) pucajući od Male Vasi, Goričice (US-CU) i Tabora (VH-CU).  
Kasno popodne 31-og jula paljba je ponovljena.—  
Verovatno je u pitanju isto ljudstvo koje je za-duženo da utvrdi jačinu tog garnizona.—
- b) — 30-og jula tek. god. u Orlaki (ZI-CS) bilo je sašiveno mnogo ital. uniformi.

**GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT**  
— L. Maggiore Perni —

Za tačnost prepisa  
Ppuk. nač. štaba  
(E. Formichi)  
**Formichi**

(M.P.)

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 2 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O BORBAMA KOD SELA PRI ŠUMBERKU<sup>1</sup>**

*Pisani telegram*

V.P. 10, 3 avgusta 1943 — XXI  
čas. 0010

<b>OD KOMANDE XI ARMISKOG KORPUSA</b>	<i>8 kopija</i>
KOMANDI 2 ARMIJE — OPERATIVNO	1 Ekselenciji
i na znanje	1 Načelniku štaba
KOMANDI V ARMISKOG KORPUSA	1 Zam. načel. štaba
KOMANDI XXIII ARMISKOG	2 Operativnom
KORPUSA	odeljenju
XXIV ARMISKOM KORPUSU	1 Kr. karabinijerima
<b>KOMANDA 2 ARMIJE</b>	1 Obaveštajnom
<b>OPERATIVNO ODELJENJE</b>	odeljenju
Br. 12978	1 Odeljenju
Stiglo 3 avgusta 1943	telekomunikacija

Br. 02/4125/0p.

**IZVESTAJ DANA 2 AVGUSTA 1943**

**Operativna aktivnost — divizija »Isonzo«:**

Učestvujući u akciji divizije »Cacciatori« u zoni Sela **pri Šumberku** (ZI-CS Novo Mesto) jedinice divizije »Isonzo« vodile su borbe u blizini Lisece (ZM-CS).

Naši gubici: 2 mrtva, 2 ranjena, 1 nestao. U toku čišćenja zone Žužemberk (ZL-CO), Dobrnič (ZP-CS) pokopano je mnogo leševa ustanika već spomenutih u izveštaju od 31 jula.

Patrola M.V.A.C. iz Čateža (ZH-DE) bila je, pri izviđanju, napadnuta kod Zaplaza (ZN-DE). 1 dobrovoljac poginuo. **Izgubljen** 1 puškomitraljez »Škoda«. Osućećeni pokušaji **sabotaže** na pruzi između 55 i 56 kilometara (XN-BZ).

**Divizija »Cacciatori«:**

Jedinice koje operišu u zoni Sela pri Šumberku naišle su juče 1 avgusta na žilav otpor. Danas 2 t.m. nastavljeno je napredovanje čisteći zonu.

Neprijateljski položaji žestoko su tučeni vatrom iz baterija i avijacijom koja je uzastopno intervenisala zasipajući uspešno malim bombama i mitraljirajući. Dosada je na terenu izbrojano 102 leša ustanika.

Jedan zarobljeni ustanik streljan je. Naši gubici: poginuli: jedan oficir (poručnik Genovesi Alfredo), 7 vojnika, 1 pripadnik M.V.A.C.; ranjeno 16 vojnika i 3 pripadnika M.V.A.C.

U blizini Dolenje Vasi (TN-DL, Ljubljana) pronađena jedna puška.

U zoni Smrjene (UQ-CZ, Cerknica) kratak sukob između M.A.V.C. i ustaničke patrole.

Noću 2-og napad bez posledica na otpornu tačku Selo pri Sv. Pavlu (ZI-CZ) i na mala utvrđenja između St. Vida (VU-CZ) i Radohove Vasi (ZI-CZ).

#### **Divizija »Lombardia«:**

U akciji uz nemiravanja na hrvatski odred u Stativama (MH-BN Samobor) ustanici su imali 4 poginula i 7 ranjenih.

Osujećeni su pokušaji sabotaže na pruzi između Duge Rese i Zeleznjaka (NH-BH). Pronađeno 11 eksplozivnih kutija engleskog porekla.

Još jedan pokušaj prekida pruge osujećen je na 43 kilometru (XR-BU).

#### **XI grupacija Granične straže:**

Jedna formacija M.V.A.C. iz St. Jošta (SP-DH) zarobila je 2 obaveštajca za kojima se već dugo traga.

#### **Aktivnost vazduhoplovstva:**

Na dan 31. jula i 2. avgusta vazduhoplovstvo je izvršilo mnogobrojne akcije obasipajući malim bombama i mitraljirajući ustanike, tesno sarađujući sa trupama div. »Cacciatori« u blizini Sela pri Sumberku, znatno doprinevši postignutim uspesima.

Pregled gubitaka u toku dana: naši: 10 mrtvih, među kojima 1 oficir Kr. vojske, 3 pripadnika M.V.A.C.; ranjeno 18 pripadnika Kr. vojske, 3 pripadnika M.V.A.C. i 1 nestao. Neprijatelj: 106 mrtvih, 7 ranjenih i 3 zarobljena.

**General Gambara**

**ZAPOVEST ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE  
OBLASTI OD 2 AVGUSTA 1943 GOD. ZA POHVALU SEDME  
ČETE DEVETNAESTOG POLICISKOG PUKA<sup>1</sup>**

Zapovednik policije poretnka  
A 1 p e n 1 a n d  
— Komandno mesto Bled —

Bled, 2. 8. 1943

*Vanredna*                           *zapovest*

7 četa 19 SS policiskog puka, pod voćtvom kapetana zaštitne policije Engelbrechta, mnogo je doprinela lepim uspešima pri uništavanju bandi tokom poslednjih sedmica.

Četa je

- a) 29.6.43 u akciji na Kahlkogel<sup>2</sup> zarobila 15 bandita;
- b) 3.7. 43 u akciji na Pokljuki ubila 6 i zarobila 16 bandita;
- c) 6.7.43 dovela natrag većinu zatvorenika odvedenih iz Begunja,
- d) 23.7.43 u izviđačkoj akciji ubila 3 bandita, zaplenila 2 laka mitraljeza, 6 pušaka, mnogo municije i ostale opreme.

Ovaj lepi uspeh čete može se pripisati samo inicijativi oficira, podoficira i vojnika.

Odajem posebno priznanje kapetanu zaštitne policije Engelbrechtu, pojedinim podoficirima i vojnicima 7 čete 19 SS puka.

Brenner  
generalmajor i zapovednik

Raspodeljiva: — T —

Zandarmeriski srez Trbovlje  
Stiglo 6 avg. 1943  
Zavedeno —  
Br. prot. 31629 Prilozi —

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Na karti 1 : 100.000 ovo mesto nije nađeno.

<sup>3</sup> Potpis nečitak

**IZVEŠTAJ KARABINUERSKE STANICE TREBNJE OD 2  
AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE  
»ISONZO« O NAPADU PARTIZANA NA GARNIZON SELA  
PRI ŠUMBERKU<sup>1</sup>**

**XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
STANICA TREBNJE**

Br. 1/168 prot. poverljivo

Trebnje, 2 avgust 1943

**KOMANDA 14 DIVIZIJE  
OPERAT. OTSEK I SLUŽBE**

Br. 02/5288 op. 2/8. 43

Predmet: Napad na garnizon Sela pri Šumberku. — Obaveštenje

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V.P. 46
VISOKOM KOMESARIJATU PROVINCije	LJUBLJANA
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	V.P. 59
KRALJEVSKOJ KVESTURI	LJUBLJANA
VOJNOM RATNOM SUDU — ODELJENJE ZA	LJUBLJANU
KOMANDI KR. KARAB. 2 ARMIJE	V.P. 10
KOMANDI KR. KARAB. VIII ARMIJE	V.P. 170
KOMANDI VOJNOG GARNIZONA	SEDIŠTE
CIVILNOM KOMESARIJATU U	NOVOM MESTU
KOMANDI XIV MOBILISANOG BATALJONA	
KR. KARABINIJERA	V.P. 110
KOMANDI CETE KR. KARABINIJERA	NOVO MESTO
i na znanje	
KOMANDI LEGIJE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	PULA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	RIJEKA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	GORICA

oOo

Počev od 22 časa 30 ov. m. do 4,30 č. 31-og ustanici u  
znatnom broju, uz podršku 2 protivtenkovska topa i minoba-

cača, pored mnogobrojnog automatskog oružja, izvršili su žestok napad na garnizon Sela pri Sumberku (karta J Novo Mesto ZL-CS).—

Mada su na nekim mestima uspeli da presekaju žičane preke, napadači su bili zadržani energičnim protivdejstvom posade garnizona.

Dok je o komunistima javljeno da su pretrpeli ogromne gubitke u ljudstvu, naše trupe nisu imale gubitaka.

Potporučnik komandant  
(Manlio Zuaru)  
(M.P.) Zuaru

BR, 161

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD 2 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI SELA PRI ŠUMBERKU<sup>1</sup>**

Telegram

V.P. 59, 2 avgusta 1943

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/5230. Operativni izveštaj za 2 avgust

**VESTI O NEPRIJATELJU**

- 1)— Primećen je dolazak XIII hrvatske brigade iz zone Črmošnjice (ZV-CD) — Mavrlen (XI-IS) u zonu Zumberak. Primećen je dolazak nepoznate slovenačke formacije u zonu Ajdovec (ZR-CO).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2)— Juče su 117 jurišni bataljon i spec, bataljoni br. 1 i br. 2 izvršili zatvaranje severo-zapadnog fronta duž pravca Trebnje (ZP-CU) — Dobrič (ZP-CS) — Žužemberk (XL-CO), učestvujući na taj način u operaciji divizije »Cacciatori« u zoni Sela pri Sumberku. Spec, bataljon br. 1 sukobio se sa formacijom kom. bandita u blizini

Lisec — Kamenje (ZN-CS). Posle duže borbe ustanici su raspršeni i progonjeni. Na našoj strani 2 mrtva, 2 ranjena i 1 nestao.

- 3)— Jutros je grupacija »Pelazzi«, sastavljena od 117 jurišnog bataljona — specijalnih bataljona br. 1 i 2 i jednog voda od 75/13 mm započela pokret od Trebnja da bi dejstvovala u prilog jedinica divizije »Cacciatori« koje operišu u zoni Sela pri Šumberku (ZT-CS). Dostignut je Krušni Vrh i Rožempelj (ZN-CU). Pokret se nastavlja. Izgled da su u toku noći ustanici napustili zonu.
- 4)— Patrola M.V.A.C. garnizona Čatež (ZN-DE) bila je napadnuta u Zaplazu (ZN-DE) od strane jake formacije kom. bandita ručnim bombama i mitraljezima. Ubijen je 1 M.V.A.C. nosilac oružja, a puškomitraljez »Škoda« izgubljen je. Pojačanje koje je stiglo iz Čateža oslobođilo je opkoljenu patrolu.
- 5)— Juče popodne jedinica garnizona Dobrnič (ZP-CS) našla je u blizini kote 565 (ZN-CS) i 293 (ZP-CS) 6 leševa kom. bandita. Još tri leša nađena su kod Vrhtrebna (ZR-CS). Prema daljim obaveštenjima prikupljenim od civila proizlazi da se u dolini Dobrave (ZP-CQ) nalazi još mnogo leševa kom. bandita. Sem toga u pomenutoj zoni su nađene dve velike rake. Biće upućena jedinica radi utvrđivanja broja sahranjenih.

#### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 6)— Noću uoči 2-og brzom intervencijom naših jedinica u službi zaštite pruge osuđeni su pokušaji kom. bandita da izvrše sabotažu na žel. pruzi u blizini km 55,5 i 56,1.

#### **DNEVNI GUBICI**

- 7)— Naši: 3 mrtva, od kojih 2 iz Kr. vojske i 1 M.V.A.C., ranjena 2 iz Kr. vojske, nestao 1 iz Kr. vojske. Protivnički: 9 mrtvih.

**GENERAL MACCARIO**

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 2 AVGUSTA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>

Maribor, 3 avgust 1943

RA/A-405 Dr.Pi.Hai.

*Poverljivo!*

*Zapisnik.*

*Predmet:* Štabna konferencija od 2 avgusta 1943 u 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokrajinske vlade Dr Müller-Haccius

*Za ustavovu:* Dr Rudolf Pichler

*Izveštaj o situaciji:*

*Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti, SS-Sturmbannführer Tesennfritz:*

U Donjoj Štajerskoj jača banditizam prema političkim prilikama. Bande se uzdržavaju od prinudnih regrutacija pošto imaju verovatno dovoljno dobrovoljaca i pošto su došle do saznanja da je prisilna saradnja opasna. Bande su raspoređene u 4 zone. 1 zona obuhvata teritoriju koja je okupirana od Italijana, 2 zona Gorenjsku, 3 zona Primorje i 4 zona Donju Štajersku. U svakoj zoni postoje terenske bande koje su vezane za područje i pokretne brigade koje se u slučaju potrebe mogu poslati na bilo koje područje. Brigade broje 600—800 ljudi naoružanih teškim i lakin mitraljezima, automatima i ručnim bombama. Ukupan broj terenaca u Donjoj Štajerskoj iznosi oko 300 ljudi, od toga se nalazi na Pohorju oko 80, u Mozirju 40, Dobrovljama 50. Pojavio se takozvani Kranjčev bataljon, koji verovatno napada i železničku prugu. Pre kratkog vremena ubijene su 2 žene i dete od 6 meseci. Kao odmazda za 2 žandarma, koji su izgubili život prilikom napada na poštanski automobil u Ljubnom, streljano je na licu mesta 10 bandita.

Sledeća konferencija štaba održaće se 16 avgusta 1943 god. u 8 čas. ujutro.

Za tačnost:  
Reich s. r.

Potpisao: <  
Dr Pichler s. r.

ZAPOVEST KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«  
OD 3 AVGUSTA 1943 GOD. ZA AKCIJU U ZONI AJDOVEC<sup>1</sup>

5274

*Original*

**KOMANDA PES. DIVIZIJE »ISONZO« (14-a)**  
— Odeljenje načelnika štaba —  
— Operativni otsek i službe —

Poverljivo — Lično  
hitno

Br. 02/5274 op. prot. V.P. 59, 3 avgust 1943 21,30 č.

Predmet: Akcija u zoni Ajdovec (ZR-CO).—

KOMANDANTU 52 PEŠ. PUKA  
KOMANDANTU 23 PEŠ. PUKA  
KOMANDANTU 98 JURIŠNE LEGIJE  
KOMANDANTU XIV MINOBACAČKOG BATA-  
LJONA ) Zona  
KOMANDANTU DIVIZISKE ARTILJERIJE  
KOMANDANTU DIVIZISKE INZINJERIJE  
NAČELNIKU SANITETSKOG ODELJ. DIVIZIJE  
NAČELNIKU DIV. POVERENIŠTVA

i na znanje:

KOMANDANTU DIVIZISKE PEŠADIJE Sedište

- I) — Vesti o neprijatelju: videti izveštaj, prilog br. 1.—
- II) — Sutra 4-og tek. nameravam da dejstvujem protiv bandi o kojima je javljeno u prilogu br. 1, koncentričnom akcijom četiri kolone sa ciljem da ih obuhvatim i uništим, sprečavajući im svaku mogućnost da izmaknu akciji.
- III) — Operisaće:
  - I) — *Grupacija »Morandi«*: sa dve kolone;
  - a) — kolona Žužemberk: pod zapovedništvom komandanta bataljona »Cacciatori«, sastavljena od:
    - 11/23 peš. puka (već u Žužemberku);
    - jednog bat. sa pratećim sredstvima divizije »Cacciatori«.—

- Zadatak: nastupaće od Žužemberka (ZM-CO) preko Trebče Vasi (ZN-CO) na kotu 408 (ZP-CO) — Hrib (ZP-CO).—
- b) — Kolona »Korita«, sastavljena od:  
— dva bat. divizije »Cacciatori«;  
— jedne baterije od 75/18 mm divizije »Cacciatori«.—
- Zadatak: nastupaće od Korita (ZP-CS) preko kote 418 (ZR-CQ), Ostri Vrh (ZR-CQ), kote 448 (ZR-CQ) na Ajdovec (ZR-CO).—
- 2) — *Grupacija »Pelazzi«:* sa dve kolone.  
a) — Kolona »Trebnje«, sastavljena od:  
— 117 juršnog bataljona;  
— spec. bat. br. 2;  
— jednog odeljenja od 75/13.
- Zadatak: nastupaće od Trebnja preko kote 581 (ZR-CS) — Vrh (ZR-CS) — Golobinjek (ZT-CQ) na Brezovu Reber (ZT-CO).—
- b) — Kolona »Novo Mesto«: pod zapovedništvom ppuk. Cannata, sastavljena od:  
— 1/24 peš. puka  
— spec. bat. br. 1  
— odeljenja od 65/17 iz 23 peš. puka
- Zadatak: nastupaće od Novog Mesta preko D. Straže (ZV-CO) — kote 509 (ZT-CO) na V. Lipovec (ZR-CO).—
- 3) — U akciji će učestvovati garnizoni.  
a) — *Mirna Peć*, koji će sa svim raspoloživim snagama, pod komandom majora Campanelli, gledati da spreči eventualno povlačenje kom. bandita prema istoku, raspoređujući se zapadnim frontom u zoni Biška Vas (ZV-CS)  
— kota 327 (ZT-CQ).
- b) — *Straža*, koji će nadgledati prelaze preko Krke, Soteske (ZR-CM) — Polja (ZT-CM).—
- c) — *Dobrnič* (ZP-CS), koji će gledati da spreči odlazak kom. bandita prema severu preko visoravnji Dobmič.
- 4) — *Početak pokreta* od polaznih baza Žužemberk (ZN-CO) — Korita (ZP-CS) — Trebnje (ZP-CU) — Novo Mesto, po mojoj zapovesti.—
- 5) — *Artiljerija:* zahteve za artiljerisku vatru iz Dobrnič — Trebnje — Novo Mesto upućivati preko mene.—
- 6) — *Avijacija:* zahteve za intervenciju vazduhoplovstva upućivati preko mene.

- 7) — *Komandno mesto:* Novo Mesto.
- 8) — *Veze:*
- radio: kao što je prikazano priloženim grafi-konom;<sup>2</sup>
  - sa avionima;
  - pomoću R 2—3, pozivni znak aviona: QEP; po-zivni znak antene: QEQ — frekvencija 1463,
  - komande kolona nosiće sobom signalne stanice, a jedinice — individualna signalna platna.
- 9) — *Službe:*
- jedinice će poneti sobom za tri dana suvu hranu i sledovanje municije lično i za jedinicu.—
  - Prebacivanje će se vršiti na Trebnje, odnosno Mirnu Peč, odnosno Novo Mesto.—

**DIVIZISKI GENERAL  
komandant**  
— Alessandro Maccario -- '  
Maccario

Prilog br. 1

**VEROVATNA DISLOKACIJA USTANIKA U ZONI AJDOVEC**

*U šumovitoj zoni duž puta Vr-bovec (ZR-CQ) — Jordankal (ZT-CS) i u zoni između Kala (ZR-CQ) i M. Vrha (ZR-CQ)*  
*U zoni V. Vrh (ZR-CO) — Zakoški Hrib (ZT-CO)*  
*Naselja u tim zonama nalaze se pod kontrolom ustaničkih patrola, naročito zone oko garnizona:*  
*Putevi na visoravni izgleda da su najvećim delom minirani*

navodno se nalaze dve brigade »Tomšić« i »Šercer« (?) navodno se nalazi neka druga brigada (»Cankar« ?)  
 Žužemberk (ZL-CO) — Dobrnič (ZP-CS) — Jordankal (ZT-CS) — Ajdovec (ZR-CO) — Lipovec (ZR-CO).  
 naročito je naznačeno da je miniran put Dobrnič (ZP-CS) — Kal (ZR-CQ), i put Knežja Vas (ZN-CU) — Železno (ZN-CS); ovaj drugi je navodno zakrčen i stablima.

**Zaključak**

*Glavnina protivničkih snaga (brigade »Tomšić« i Sercer) (?) oko 1300 ljudi u zoni između Druga velika grupa (brigada »Cankar« 500—600 ljudi)*

kote 392 (ZR-CS) i Malog Vrha (ZR-CQ);  
 u zoni Zakoški Hrib (ZT-CO).

IZVEŠTAJ KOMANDE VOJNOG GARNIZONA ŽUŽEMBERK  
KOMANDI DEVEDESET OSME JURIŠNE LEGIJE CRNIH  
KOŠULJA O BORBAMA U ŽUŽEMBERKU OD 24 DO 27  
JULA 1943 GODINE<sup>1</sup>

Kopija

**KOMANDA VOJNOG GARNIZONA ŽUŽEMBERK**

Predmet: Izveštaj o borbama vođenim 24-25-26 i 27 jula 1943,—  
i  
KOMANDI 98 JURIŠNE LEGIJE

Zona

24 juli:

Popodne sam saznao da, osim dve brigade kom. bandita, koje su u zonu Ajdovec stigle juče, dve ili tri druge brigade su prešle reku Krku u zoni Kot. — U pitanju su bile brigade »Gubec«, »Tomšić«, »Šerčer«, »Cankar«, »Gregorčič« i još jedna koja nije identifikovana, ali je verovatno »XIII hrvatska brigada«. — Trupe sam međutim rasporedio za odbranu dok je deo garnizona prešao Sadinu Vas da bi stupio u dodir sa neprijateljem i da bi se izbegla iznenađenja.

Došlo je do sukoba u pomenutoj zoni, zatim u zoni Mačkin Hrib, kod Zafara, posle čega sam, uverivši se da neprijatelj smera da izvrši napad, naredio ispaljivanjem raketa opšte povlačenje u uporišta.—

U 22,35 trupe su zauzele borbene položaje, pošto su zaštite povlačenje patrola.—

Malo posle stražar je na okomitoj padini iznad reke ubio ručnim bombama nekoliko izviđača — kom. bandita i poslednji se povukao u unutrašnjost uporišta u sudu.

Nešto docnije iz svih kuća naspram južne strane uporišta otvorena je jaka vatrica iz automatskog oružja i pušaka.—

Neprijatelj je bio udaljen manje od 10 metara.—

Žestoko su bila napadnuta i uporišta »Villa« i »Torrione«. Jedan protivtenkovski top od 47 mm, koji se nalazio među kućama sa zapadne strane suda, otvorio je vatru nanevši nam prve gubitke. Precizna vatrica puškomitrailjeza neutralisala je za nekoliko trenutaka dejstvo topa, iako je na jednu puškarnicu bila koncentrisana vatrica jednog teškog oruđa i nekoliko ustačkih mitraljeza.—

Uza sve to, kom. banditi su smenili poslužioce i ponovo **otvorili** vatru prouzrokavavši rušenja i nanevi druge gubitke. Sve je to bilo dopunjeno neprekidnom žestokom vatrom iz pušaka i automatskog oružja, dok su kom. banditi više puta pokušavali da napadnu ali su uvek bili odbacivani vatrom iz **oružja** i ručnim bombama.—

Oko 4 sata, posle novog naleta, kom. banditi su zapalili jednu veliku udarnu minu koja je skoro potpuno uništila zapadnu stranu uporišta. Usled jake eksplozije srušilo se više unutrašnjih zidova, dok su spoljni jako oštećeni, a oblaci dima i prašine gušili su branioce.

Mnogi vojnici su ostajali pod gomilama ruševina. Istovremeno su kom. banditi ponovo napadali. Uprkos pometnje i eksplozijom raznetih prozorskih zaštita, branioci su se ugnezdili među ruševinama i uz krvave gubitke ručnim bombama odbijali napadače.—

Kada je napad bio odbijen, pristupilo se spasavanju vojnika koji su još bili zatrpani.—

U toku dana kom. banditi su pili, uz pesmu i svirku harmonika, usuđujući se da polupijani idu po ulicama, dok su se ostali okupljali u dvorištima gostionica.

Paljba iz minobacača od 81 mm i 45 mm sa zgrade suda nanela je kom. banditima znatne gubitke, a jedna grupa ovih, ispred pošte, pogodjena je velikom minom koja ih je raznela na komade.

Protiv uporišta u zgradi parohije izvršeno je snažno vatreno dejstvo dopunjeno akcijom iz jednog brdskog topa od 66 mm, jugoslovenskog tipa, i iz jednog protivtenkovskog topa od 47 mm koji je prouzrokoval više gubitaka.—

U 2 časa odbijen je žestok napad sa učestalom bacanjem ručnih bombi.

Potisnuti kom. banditi nastavili su sa jakom paljbom koja se smanjila posle zore, pretvorivši se u toku dana u pojedinačno puškaranje.—

Protiv uporišta »Villa« i »Torrione« kom. banditi su se ograničili samo na vatrene akcije.—

24 juli uveče

U 21 čas neprijatelj je ponovo počeo da napada. I pored svog nesigurnog položaja, uporište u sudskej zgradi odbijalo je svaki napad.—

U toku dana, minobacačima od 81 mm određene su za ciljeve zgrade najbliže uporištu koje bi kom. banditi nesumnjivo zauzeli, a koje su se nalazile na 3 do 10 metara otstojanja.—

To se stvarno i dogodilo i te kuće su se pokazale kao prave klopke za kom. bandite, koji su zauzeli gornje spratove

i našli se pred izlazima zaprečenim vatrom automatskog oružja i mina.—

Sve velike mine pogodile su ciljeve punim pogotcima. Nekoliko kuća se srušilo, ostale su se zapalile, dok su kom. banditi koji su bili unutra skoro svi uništeni.

Zaštita je bila vrlo uspešna i mali broj onih koji su pokušavali da izadu padali su pod preciznom paljbom iz oružja.—

Ponovni pokušaj da se prouzrokuje eksplozija mine bacene unutra osujetio je jedan naš vojnik koji je zgradio minu 1 izbacio je van, gde je eksplodirala načinivši rupu široku oko 2 metra.

Paljba iz pušaka i automatskog oružja nastavila se do zore, pretvorivši se zatim u isprekidane pucnjeve i rafale.—

Na uporište »Villa« izvršena je jaka paljba iz prenosnog oružja bez pokušaja napada.—

Na uporište »Torrione«, veoma nezgodno zbog njegovog dejstva kom. banditima iza leđa, izvršena su dva napada sa gubicima na strani neprijatelja.

Uporište »Parohija« iznenada je napadnuta u 21,35 čas. paljbom iz 3 topa koji su razrušili bunkere i oficirske sobe.—

Zatim su kom. banditi izvršili vrlo snažan napad stigavši do bodljikave žice koju su porušili na kratke delove.—

Pod učestalim bacanjem bombi i unakrsnom vatrom iz oružja, neprijatelj se povlačio da bi malo posle izvršio napad bez većeg uspeha.—

Do kraja noći otvarana je artiljeriska paljba i snažna vatra iz automatskog oružja i pušaka.—

25 juli

Uzoru 25-og položaj uporišta u sudskej zgradu izgledao je neizdržljiv. — Municipia je skoro bila nestala, veze sa ostalim uporištima bile su prekinute, a usled potresa pretila je opasnost da se zgrada pretvori u gomilu ruševina.—

Međutim sam pomislio da bi dnevna akcija uznemiravanja mogla da maskira udaljavanje kom. bandita iz zone u cilju izvršenja napada na kolone koje su dolazile u pomoć, osim ako se ne vrate da izvrše noćni napad na uporišta.—

Osim toga, mnogi kom. banditi su se razišli po kućama i gospionicama, pa prema tome nisu mogli brzo da se prikupe.—

Zato sam odlučio da evakuišem uporište u sudskej zgradu »Torrione« d »Villa«, čija bi situacija bila neizdržljiva u slučaju napuštanja prvoga.—

Stoga sam sa snagama triju uporišta izašao da napadnem neprijatelja, dok su Kr. karabinijeri morali odmah da rekvi-

**riraju** kola i da ih natovare svim onim što pripada vojnoj administraciji i da se preko Zafare brzo sklone u uporište »Parohija«.—

Iznenadno napadnuti kom. banditi su se raštrkali, ostavivši mnogo mrtvih na terenu.

Bilo je zaplenjeno 6 pušaka.—

Čuvši vatru, međutim, sa svih strana dotrčali su kom. **banditi**, dok su 2 brigade otvorile paljbu sa desne obale Krke.

U međuvremenu su kola bila stigla do parohije prenevši osim materijala i mrtve i ranjene.—

Samo jedna kola sa mojim ličnim stvarima i sa nekoliko ranaca pobegla su zbog toga što su konji bili pobesneli i pala su u ruke kom. banditima.

Istovar se vršio pod vatrom, uz gubitak dva ranjenika koji su međutim stigli u uporište.—

I pored otežanog pokreta, smatram da je, zahvaljujući hrabrosti i odricanju trupa, izvršen najurednije i uz minimalne predvidljive gubitke.—

25 juli uveče

Oko 22 časa vatra iz protivtenkovskih topova, očigledno pripremljena, pogodila je punim pogotcima bunkere i kantonman, koji su međutim bili evakuisani jer se taj pokušaj mogao predvideti.—

U međuvremenu su minobacači od 81 mm i od 45 mm stupili u dejstvo, dok nas je brdski top od 66 mm zasipao šrapnelima i granatama.

Tek što je neprijatelj prekinuo paljbu, ubeden da je izbacio iz borbe naše objekte i naša teška oruđa, sve tačke su bile ponovo zauzete, dok je artiljeriska vatra sada bila raspoređena na svim delovima linije.

Vatra naših minobacača, automatskog oružja i pušaka bila je upravlјena na glavninu kom. bandita na ivici šumarka na severu i među kućama Zafara, a bila je dopunjena snažnom vatrom minobacača od 81 mm, koji su često bili upotrebљeni za kontrabatiranje protivničkih topovskih položaja, koji su se nalazili kod crkve u Cvibelu i među kućama gornje Zafare.

Dognijim utvrđivanjem pokazalo se da su neki pogotci postigli efekat uništivši oruđa i primoravši neprijatelja da često premešta svoje topove i da za duže vreme prekida vatru.—

Kasnije je neprijatelj uspeo da zapali nekoliko zgrada osvetljavajući uporište na koje je udvostručavao artiljerisku paljbu i otvarao vrlo jaku vatu iz svih automatskih oružja.—

Jedan pogodak iz minobacača od 81 mm naneo je druge gubitke.—

Požar na vojničkom kantonmanu bio je ugašen pod vrlo snažnom paljbom.—

Bunker, isturen na severu, morao je da bude evakuisan zbog nepodnošljive vrućine.—

Grupa rezervnih trupa bila je upotrebljena za gašenje požara, za evakuiranje ranjenika i za doturanje municije.—

Prilazi evakuisanom bunkeru bili su zaprečeni usretsrednom vatrom iz jednog teškog mitraljeza i nekoliko mitraljeza.—

Dok su kom. banditi pokušavali napad, drugi civili i kom. banditi koji su se bili predah uzimali su puške boreći se hrabro uz trupe.—

Kom. banditi su bili oterani.—

Kada se smanjio požar, napuštene tačke su bile ponovo zauzete.—

26 juli

Snažna vatra je trajala sve do kasnog jutra pretvorivši se zatim u pojedinačno ispaljivanje i u uobičajeno puškaranje.—

Municija je skoro bila nestala i garnizon se mirno pripremao za poslednju mogućnost sa bajonetima.

Oko 13,30 č. bile su primećene prethodnice pukovnika Cannata, koje su nastupale vodeći borbu.—

To je bilo ljudstvo 71-og, I-og i IV-og Miliciskog bataljona i I/23-eg peš. puka.

Istovremeno su se kom. banditi dali u bekstvo i glavnina se našla pod bunkerom.

Sa žarom oduševljenja sposobni ranjeni civili otvorili su snažnu vatru.—

Poslednjim minama iz minobacača od 81 mm pogodene su neprijateljske grupe koje su se povlačile prateći stoku.—

Dve velike mine su eksplodirale ostvarivši pun pogodak na grupu od 80 kom. bandita raznevši ih.—

Pod Zafarskim putem, rafalima iz teških mitraljeza pobijeno je 7 kom. bandita; drugi su bili ubijeni vatrom iz pušaka i mitraljeza.—

U 14 časova trupe pukovnika Cannata ušle su u Žužemberk uz oduševljenje garnizona i stanovništva.—

Pod našim poslednjim snažnim vatrenim dejstvom kom. banditi su napustili mnogo konja i volova koji su pokupljeni.—

Nesumnjivo je da bi se, uprkos oduševljenju, mirnom i svesnom prihvatanju bilo kakve sADBINE, bez pomoći kolone, i uporište »Parohija« našlo u najočajnijem položaju usled nedostatka muničije, i pored snabdevanja o kome se brinula avijacija.—

Kao što sam očekivao, oficiri i vojnici su se držali hrabro, disciplinovano i sa poverenjem, bez kolebanja, spremni na sve, sa nepromjenjenom sigurnošću u požrtvovanost kolona za pomoć.

Civilni koji su se bili sklonili u garnizon borili su se uz vojниke, pa i bivši kom. banditi su hrabro uzeli pušku, a jedan od njih, neki Štraus Jože, pao je na borbenom položaju.—

I M.V.A.C. je dala svoj doprinos u krvi, držeći čvrsto poverene položaje.—

Žene su saradivale zajedno sa sveštenicima i sa ppor. — lekarom Zappia Niccolo, koji se hrabro zalagao na najopasnijim mestima prilikom lečenja i pomoći ranjenicima.

Gubici — Mrtvi: Kr. karab. 4; tri vojnika; 1 poslužilac minobacača; M.V.A.C. 6; 1 seoski stražar. Ukupno 15 mrtvih.—

Ranjeni: Kr. karab. 5; vojnika 14; 1 poslužilac minobacača; 2 mitraljesca; 2 cr. koš.; 9 pripadnika M.V.A.C.; 1 žandarm Slovenac.—  
Ukupno 34 ranjena.—

Oni koji su bili nestali vratili su se izdržavši sukobe i zaplenivši jednu pušku.—

#### Neprijateljski gubici

Prema leševima nađenim na terenu, prema grobovima kom. bandita i prema iskazima najpouzdanijih civila iz toga sela proizilazi da je bilo ubijeno preko 350 kom. bandita.—

Među njima jedan zamenik komandanta brigade, mnogo političkih komesara, komunistkinja Nađa — lekarka iz brigade »Matija Gubec«.—

Brigada »Matija Gubec« bila je razbijena za vreme drugog napada na zgradu suda, tako da više nije sposobna za tak-tičku upotrebu.—

21 kola sa ranjenicima išla su preko Dvora za Št. Peter.—

Snage koje su upotrebili kom. banditi: brigade »Gubec«, »Šercer«, »Tomšić« a verovatno i XIII hrvatska brigada.—

Osim toga, jedna novoformirana brigada »Gregorčić« sa dva protivtenkovska topa od 47 mm, jedan jugoslovenski brdski top od 60 mm, minobacači od 81 mm i 45 mm.—

Artiljerija kom. bandita ispalila je skoro 200 topovskih zrna na ruševine suda. Nepoznato lice napisalo je u porugu kom. bandita »Hudi pes« (čuvaj se psa... ujeda).—

**KOMANDANT GARNIZONA**  
potpisao kapetan Raffaele Rosana

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOGL KORPUSA OD 9 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O AKCIJI U ZONI BOŠTETJE'

*Kopija pisano telegraama*

9 avgusta 1943, čas. 23.30

KOMANDA 2 ARMije  
OPERATIVNO ODELJENJE  
Br. 13383  
Stiglo 10 avgusta 1943

OD KOMANDE XI ARMISKOGL KORPUSA  
KOMANDI 2 ARMije — Operativno  
i na znanje  
KOMANDI V, XXIII i XXIV ARM. KORPUSA

02/4257

IZVEŠTAJ OD 9 AVGUSTA

• OPERATIVNA AKTIVNOST:

Divizija »Cacciatori«:

— unapred je bila pripremljena akcija sa trupama »Cacciatori« i Graničnom stražom protiv ustaničkih formacija koje su se prenestile iz zone Jelenov Zleb (VK-CD Cerknica) prema severo-istoku. Akcija je u toku u zoni Boštetje (UO-CO).

Divizija »Lombardia«:

— postavljenom zasedom u zoni Špehar (IH-AX Karlovac) uhapšena su 3 sumnjiva lica, od kojih je jedan uspeo naknadno da pobegne. U akciji je ubijen 1 karabinjer. Za vreme čišćenja zone Rosalnice (IH-BZ Samobor) zarobljen je jedan ustanik.

Jutros u 9 sati 6 blindiranih automobila na šinama iskocilo je između Ozlja i Zorkovca (NH-PS) usled eksplozije mine. Ranjena su dva vojnika. Saobraćaj je uspostavljen danas u 10.30 časova.

#### XI grupacija Granične straže:

— trupe koje su sudelovale u akciji sadejstva sa divizijom »Cacciatori« pronašle su i porušile u zoni Repišće (VH-CF Cerknica) uređaje za operativno snabdevanje. U sukobu u zoni Runarsko (UO-CM) poginula su dva vojnika. Neprijatelj se povukao uz gubitke koji se proveravaju. Zaplenjen pištolj i ručne bombe.

Odred koji je bio u zasedi u zoni Gorenje Jezero (TR-CF) iznenadio je patrolu ustanika koja se razbežala odvukavši sobom jednog ranjenog, dok je na terenu ostavila jednog poginulog. Prikupljena jedna puška.

#### Vazduhoplovna aktivnost:

— Sinoć, 8-og izvršeno je obasipanje malim bombama u zoni Poljane (XR-CU Novo Mesto). Obasipanje malim bombama i mitraljiranje ustanika koji su učestvovali u akciji divizije »Cacciatori« i u zoni Smarjeta (XR-CS). Pregled gubitaka u toku dana: naši: 1 Kr. karabinijer i 2 vojnika poginuli; ranjena 2 vojnika. Neprijatelj: 1 poginuo, 1 ranjen, 1 zarobljen.

General GAMBARA

#### Kopije

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Odelenju »I«
- 1 Kr. Karabinijerima
- 1 Zameniku nač. štaba
- 1 Načelniku Operat. odeljenja
- 1 Prot. Operativnog odeljenja
- 1 Odeljenju telekomunikacija

IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE  
OBLASTI OD 9 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJI PROTIV  
PARTIZANA NA ZILOVSKOM VRHU<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretka  
A 1 p e n 1 a n d  
-Komandno mesto Bled-

Bled, 9. 8. 1943

*Predmet:* Izveštaj o velikoj akciji na Zirovski  
Vrh od 2 do 4. 8. 1943

*Veza:* Moj telegram br. 154 od 5. 8. 43

- 1.) Ponovni manji sukobi koje su imale žandarmeriske i graničarske patrole na Zirovskom Vrhu daju naslutiti da se na Zirovskom Vrhu u blizini k. 900 nalazi banda od 40—50 ljudi. Tu sumnju su potkrepili i rezultati izvidačke patrole policije bezbednosti i žandarmerije u kojoj su se nalazili i poverenici policije bezbednosti u civilu.  
1. 8. 43 u podne dva konfidenta su javila žandarmerijskoj stanici Gorenja Vas da je severni deo Zirovskog Vrha, oko kote 900, pun bandita d da su na livadama kod Hotavlja, 2V2 km japadno od Gorenje Vasi, našli tragove koji verovatno potiču od bande koja je dolazila sa severa i kretala na Zirovski Vrh.
- 2.) Na osnovu rezultata izvidnica žandarmerije, graničara i policije bezbednosti bile je predviđeno plansko pročešljavanje čitavog Zirovskog Vrha, koje bi započelo 3. 8. 43. Kad su žand. stanici Gorenja Vas stigli poverijivi izveštaji velika akcija je odgodena za 24 sata jer se naslućivalo da se banda koja je noću uoči 1. 8. 43 stigla sa severa nalazi u maršu.
- 3.) Akcija na Zirovski Vrh imala je sledeći cilj:  
Zatvoriti celokupno područje i izvršiti pročešljavanje od granice u severozapadnom pravcu duž grebena, a zatečene bandite zarobiti, odnosno uništiti.
- 4.) Zadatak je izvršen kako sledi:
  - a) Celokupno operativno područje bilo je uključno sa granicom 2. 8. 43 u 1.00 čas munjevito zatvoreno snagama carinske granične zaštite (300 ljudi) i žan-

berges angesetzt werden. Nach Eingang der V-Meldungen beim Gend.Posten Oberdorf wurde der Grosseinsatz um 24 Stunden vorverlegt, zumal anzunehmen war, dass die in der Nacht zum 1.8.43 aus dem Norden gekommene Horde sich nur auf dem Durchmarsch befindet.

3.) Dem Einsatz am Seirachberg lag folgende Absicht zugrunde:

Das gesamte Einsatzgebiet absurriegeln und von der Grenze weg entlang dem Höhenrücken in nordwestl. Richtung zu durchdringen und angetroffene Banditen gefangen zu nehmen bzw. zu vernichten.

4.) Der Auftrag wurde wie folgt durchgeführt:

a) Das gesamte Einsatzgebiet einschließlich der Grenze wurde am 2.8.43 um 1.00 Uhr von den in der Nähe liegenden Kräften des Zollgrenzschutzes (300 Mann) und der Gendarmerie (50 Mann) schlagartig abriegelt. Hierzu wurden die Kräfte nicht zu Einheiten zusammengezogen, sondern um die Abriegelung möglichst unbedingt durchführen zu können, jedem Zollstützpunkt bzw. Gend.Posten ein in der Nähe des Standortes liegender Abschnitt zugewiesen.

b) Die übrigen Einsatzkräfte - Ordnungspolizei (16/665), 2 Kompanien Landesschützen (3/116) und Zollgrenzschutz (1/159) wurden verlastet in Kainburg gesammelt und schlagartig mit Kraftfahrzeugen soweit in das Einsatzgebiet gebracht, wie es die Straßenverhältnisse gestatteten. An der Spitze der Kolonne befanden sich die zur Verstärkung der ersten Abriegelung bestimmten Ldsch.-Kpn. und dann die Angriffskräfte II. und III./H-Pol.19 mit unterstellten Einheiten. II./H-Pol.19 fuhr über Gorcinava - Fusine - Seirach - Racova-Grabn bis zur Reichsgrenze, III./H-Pol.19 über Oberdorf - Lutschna bis nach Suhı Dol.

Der im ersten Morgengrauen stattfindende Aufmarsch wurde durch starken Nebel begünstigt.

darmerije (50 ljudi), koje su se nalazile u blizini. Da bi se zatvaranje moglo izvršiti po mogućnosti neprimetno, snage nisu bile dovučene u jedinice, već je svakom carinskom uporištu, odnosno žandarmeriji dodeljen otsek koji se nalazio u njegovoj blizini.

- b) Ostale operativne snage — policija poretku (16/663), 2 čete Landesschützen (3/116) i carinska granična straža (1/159) zaustavile su se i ukrcale u Kranju i začas odvezle na operativno područje, sve dotle, dokle je dopuštalo stanje puteva. Na čelu kolone nalazile su se Landesschützen čete koje su bile određene kao pojačanje prvog obruča, a zatim snage određene za napad il i III bat. 19 SS polic, puka sa potčinjenim jedinicama. II bat. je dovezen preko Gorenje Vasi — Fužina — Žiri — Račeve do drž. granice, a III bat. preko Gorenje Vasi — Lučina do Suhog Dola.

Nastupanje u ranim jutarnjim časovima bilo je olakšano zbog guste magle.

- c) Snage koje su napadale bile su raspoređene duž granice na prostoru Suhih Dol — Trček — k. 572 u Kačevoj dolini da bi pročekljale operativno područje po otsecima u pravcu severozapada.

- d) Napad je otpočeo 2. 8. 43 u 9.30 časova.

Pošto je, prilikom dolaska na polazne položaje, na rastojanju oko 500 m primećeno da jake grupe bandi beže od granice u pravcu severa došlo je u samom početku napada do sukoba na više mesta. Naročito je kota 828 (Jerebec) bila zaposednuta od jake bande.

Posle žestokog tučenja ove kote teškim minobacačima, i kada je jedan vod napao sa grebena, banditi su se povukli najpre prema zapadu a zatim prema severu. Posle ponovnih borbi dostignut je 2. 8. 43 prvi cilj napada: Lučine — k. 864 — Bukovec — most u Račevi, 2 km istočno od crkve Žiri.

- e) Noću uoči 3. 8. 43 jaka banditska grupa pokušala je da probije obruč 2 km južno od Todraža, pri čemu se naročito dobro pokazala upotreba reflektora. Uzduž čitavog obruča bilo je postavljeno ukupno 40 reflektora.

- f) 3. 8. 43 su snage u napadu napredovale, uz stalne sukobe do linije Todraž — Planinšek — Selo.

g) Snage koje su zatvarale obruč i posle napredovanja snaga u napadu ostale slobodne, odmah su upućene da zatvore ostalo područje.

Pošto je odbrana bandita zbog sužavanja obruča postajala sve žešća i pošto su noću uoči 4. 8. 43 banditi imali poslednju mogućnost za bekstvo, dovedene su za pojačanje obruča još 2 čete vojske (499 grenadirski rez. bat. — 8/277).

h) Noću uoči 4. 8. 43 banditi su na svim mestima pokušali sa probojem koji se više puta mogao odbiti samo izbliza.

i) 4. 8. 43 pročešljan je ostao deo obruča. Tom prilikom banda je potpuno razbijena i više nije bila u stanju da pruža organizovani otpor. U 20.00 čas. snage u napadu stigle su do linije zatvaranja.

##### 5.) Rezultat

Banda koja se nalazila u obruču — verovatno je u pitanju 7 udarna brigada, koja je bila u formiranju — potpuno je uništена. Iako se iz izjava zarobljenika još ne znaju tačni podaci o snazi bande, ova se može proceniti na oko 200 ljudi. Utvrđeni gubici bandita iznose:

Zarobljeno 90 bandita, od kojih 6 žena;  
ubijeno 55 bandita.

Zaplenjeno:

32 puške;  
1 laki mitraljez;  
38 ručnih bombi;  
1600 metaka i  
ostali delovi odeće i opreme.

Pomenutim gubicima bandita može se dodati i znatan broj ranjenih i mrtvih koji se međutim nisu mogli pronaći zbog nepreglednosti terena.

Prema izjavama mnogih zarobljenika vatrica iz teških minobacača prouzrokovala je znatne gubitke.

Nesrazmeru između broja mrtvih i ranjenih s jedne i oružja s druge strane treba tumačiti time što mnogi banditi još nisu bili naoružani i dobili bi oružje tek u Italiji i da su mnogi zarobljenici pre zarobljavanja bacili oružje u nadi da neće biti kažnjeni ako se naizgled dobrovoljno predaju i tako se smatrati nenaoružanim banditima. Na Žirovskom Vrhu su zbog brojnih čistina i gусте šume

mogućnosti za sakrivanje tako velike da se i pri veoma savesnom pročešljavanju lako može prevideti oružje i municija.

Među mrtvima se nalaze komandant i komesar 7 udarne brigade, adutant odreda i mnogi drugi komesari i komandiri četa.

*Sopstveni gubici:*

2 pol. podnarednika su poginula;  
3 pol. podnarednika su lakše ranjena;  
«1 borac lakše ranjen.

**6.) Iskustva**

Uspeh ove akcije može se pripisati naročito tome što su snagama u napadu bili određeni uvek veoma bliski ciljevi napada tako da su jedinice uvek pronalazile dovoljno vremena za uspostavljanje veze koja se i pored velike pažnje više puta prekidala zbog teško prohodnog terena.

Odlučujuće je bilo i to što su snage u napadu napredovale veoma sporo i tako imale vremena za prilagodavanje borbi i temeljito pretraživanje terena.

Pri zatvaranju dobro se pokazala upotreba reflektora. Banditi su se prvog dana kada je obruč bio srazmerno još slab odrekli pokušaja probijanja, verovatno baš zbog toga što su se nadali da će to moći učiniti bez teškoća.

Za tako male sopstvene gubitke treba zahvaliti činjenici što su teško prohodne padine, guste šume, šiblje i grmlje pre pročešljavanja tučeni uspešnom minobacačkom vatrom.

Akcija na Zirovskom Vrhu je ponovo dokazala da se unistavajući udarac može zadati samo velikim akcijama. Potpun uspeh na Zirovskom Vrhu treba najvećma pripisati tome što su terenske prilike omogućile zatvaranje i sa srazmerno slabim snagama d što je pretstavništvo generalne komande XVIII u Salzburgu dozvolilo akciju 499 gren. rez. bat. iz Škofje Loke.

U vezi s tim mogu najzad skrenuti pažnju na odlično saradivanje svih operativnih jedinica vojske, graničara, policije bezbednosti sa mojim snagama.

Odlučujući preduslov za postizanje uspeha na Zirovskom Vrhu pretstavljala je udarnost, spremnost i savesno ispunjavanje dužnosti svih oficira, rukovodilaca, podoficira i vojnika koji su učestvovali u akciji.

Brenner  
generalmajor i komandant



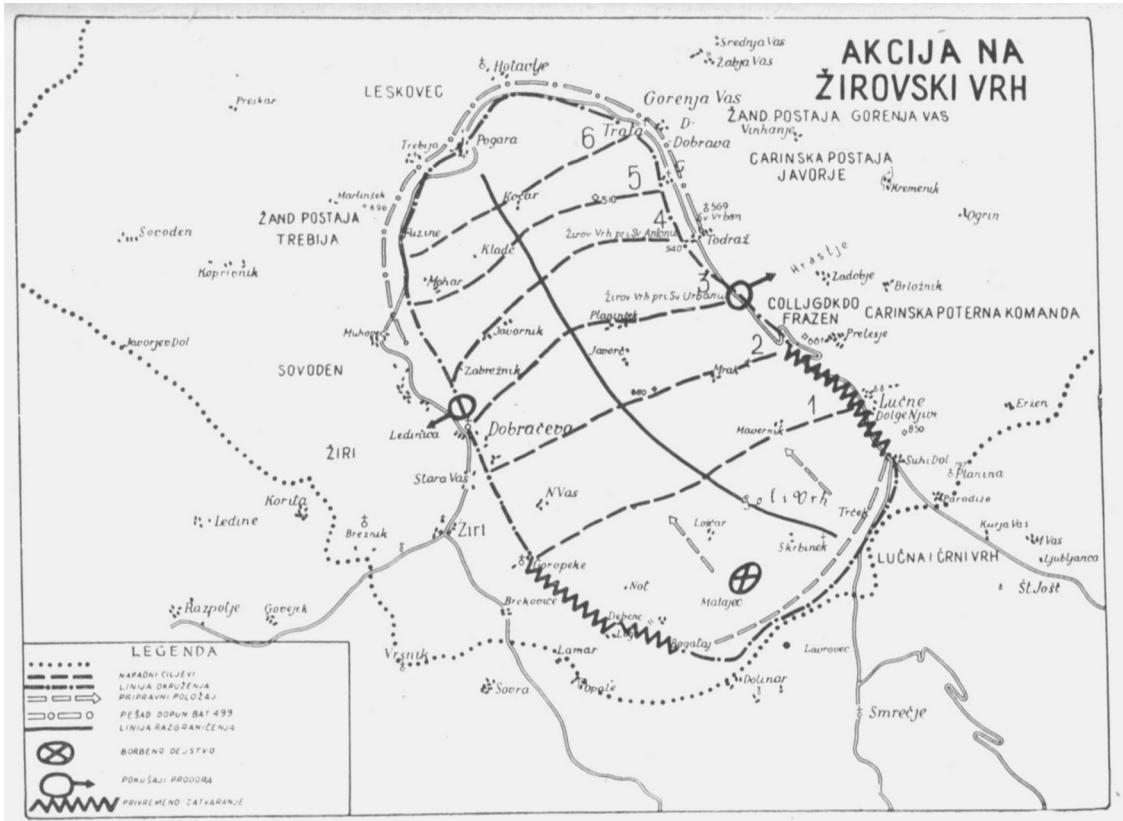
*Raspodela:*

Kom. žand. Graz, ujedno za Maribor i Celje	3
Kom. žand. Celovec	1
Kom. policije bezbednosti Bled	1
Komandi žandarmerije	5
Landesschützen puku Jug, pukovnik Swiatko	3
Glavnem carinskom uredu Kranj, carinski savetnik Hahn	2
Glavnem carinskom uredu Beljak, carinski savetnik Dr Raph	2
Kom. 19 SS polic, puka, potpukovnik Nagel	1
L, II i III bat. 19 SS polic, puka po 1	3
Polic, četa plan. lovaca »Alpenland«	1
181 polic. plan. četa za vezu	1
Polic, pionirska četa	1
Štabnska četa	1
Polic, četa za naročitu upotrebu »Alpenland«	1
Polic, zaštitna četa	1
1, 2 i 3 žand. rez. četa (mot.) »Alpenland« po 1	3
4, 8 i 12 četa 19 SS polic, puka po 1	3
Službeno odeljenje zaštitne policije Celje	1
Kom. zaštitne policije Maribor	1

*Na znanje:*

Sef civilne uprave, drž. zamenik i gaulajter Dr Reiner	1
Šef civilne uprave, drž. zamenik i gaulajter Dr Uiberreither	1
Oficir za vezu kod Visokog komesara u Ljubljani	1
Štabni oficir kod drž. zamenika za Štajersku	1
Štabni oficir kod drž. zamenika za Korušku	1
Rezerva	20

## AKCIJA NA ŽIROVSKI VRH



IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 10 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O BORBAMA KOD BOŠTETJA<sup>1</sup>

Pisani telegram

V.P. 10, 11.8. 43.—XXI čas. **0.30**

**OD KOMANDE XI ARMISKOG KORPUSA**

KOMANDI 2 ARMIJE — Operativno  
i na znanje

KOMANDI V, XXIII i XXIV ARMISKOG KORPUSA

**KOMANDA 2 ARMIJE  
OPERATIVNO ODELJENJE**

Br. 02/4279

Br. 13445

Stiglo 11 avgusta 1943

IZVESTAJ OD 10 AVGUSTA

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Divizija »Isonzo«:

Noću 10-og znatne formacije ustanika napadale su garnizon Bela Cerkev (XR-CO Novo Mesto). Borba koju su dobro izdržale trupe garnizona potpomognute artiljerijom iz Št. Jerneja (IH-CO Samobor) završila se povlačenjem neprijatelja koji je ostavio na terenu 4 mrtva. Sa naše strane 4 pripadnika M.V.A.C. ranjena.

U toku je čišćenje zone.

U zoni SV. Križ (ZP-DH-Celje) ustanici su uz gubitke nagnani u bekstvo.

Danas 10-og uzoru eksplozijom mine prekinuta je pruga na 52-om kilometru (XL-BU) i iskliznula lokomotiva. Saobraćaj uspostavljen danas 10-og u 12 sati.

Divizija »Cacciatori« i XI grupacija Granične straže:

U akciji u zoni Boštetje (UO-CO), o čemu je javljeno jučerašnjim izveštajem, 9-og došlo je do jačih borbi sa znatnim ustaničkim formacijama u zoni Selo — Rupe (UO-CO) i Ravnice (UM-CO Cerknica).

Trupe »Cacciatori« zadale su neprijatelju gubitke od 17 mrtvih utvrđenih, a same imale 1 mrtvog vojnika i 4 ranjena. Trupe Granične straže u uzastopnim napadima danju i noću zadale su sigurne znatne gubitke koji nisu mogli biti utvrđeni usled mraka, ali koje, prema prikupljenim vestima na samom mestu, dostižu do oko 70 što mrtvih što ranjenih.

Na terenu je pronađen leš 1 ustanika. Od strane Granične straže 1 vojnik poginuo. Zarobljen jedan ustanik u zoni Ključ (TN-DL Ljubljana) i uhapšeno jedno lice u Jurjevici (VK-CK Cerknica), osumnjičeno kao jatak.

Pregled gubitaka u toku dana: Vojska: 2 mrtva i 4 ranjena; M.V.A.C. 4 ranjena. Neprijatelj: 22 mrtva, 1 zarobljen i 1 uhapšen.

General GAMBARA

*8 kopija*

- 1 Eksploziji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zameniku Nač. štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Odeljenju »I«
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Odeljenju telekomunikacija

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
10 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA BELU  
CERKEV<sup>1</sup>**

Telegram

V.P. 59, 10 avgust 1943

Br. 02/5414/op. Operativni izveštaj za 10 avgust

**IZMENE U DISLOKACIJI JEDINICA**

- 1) — 117 bat. M.V.S.N. iz Trebnja u Novo Mesto;  
II bat. 23 peš. puka iz Novog Mesta u Št. Jernej (IH-CQ).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2) — Noću uoči 10-og jake formacije kom. bandita napale su garnizon Bela Cerkev (XR-CQ), upotrebivši mnogo automatskog oružja i minobacača. Trupe garnizona su hrabro izdržale borbu koja je trajala celu noć. Zvonik u Beloj Cerkvi i most Gomila (XT-CS) pogodjeni su i zapaljeni vatom kom. bandita. U odbrani Bele Cerkve brzo i uspešno je uzela učešća artiljerija garnizona St. Jernej (IH-CQ) i Novo Mesto. Na našoj strani 4 ranjena. U toku proveravanja protivničkih gubitaka dosada su nađena četiri leša kom. bandita. Dva peš. bataljona vrše akciju raščišćavanja u zoni.
- 3) — Jedinica garnizona Čatež (ZP-DE) prilikom raščišćavanja zone Sv. Križ (ZP-DH) izdržala je sukob sa jakim grupama kom. bandita koje je nateralna u bekstvo uz sigurne gubitke. Mi nismo imali gubitaka.

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 4) — Jutros uzoru kom. banditi su eksplozijom mine izazvali prekid na žel. pruzi na km 52,2. Prilikom prolaska jedna lokomotiva je iskočila iz šina. Saobraćaj je uspostavljen u 11 časova. U toku noći drugi brojni pokušaji sabotaže na pruzi od strane kom. bandita bili su osujećeni brzom intervencijom naših jedinica u službi zaštite pruge. Bila je otvorena paljba na grupe u službi zaštite pruge 114/C-115-116-116/b 117/A i 118.

**DNEVNI GUBICI**

- 5) — Naši: ranjena su 4 pripadnika M.V.A.C.; protivnički utvrdeni: 4 kom. bandita mrtva.

**GENERAL MACCARIO**

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
11 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O AKCIJI ČIŠĆENJA U ZONI BELA  
CERKEV<sup>1</sup>

**Telegram**

V.P. 59, 11 avgust 1943

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«**

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/5442/op. Operativni izveštaj za 11 avgust

**IZMENE U DISLOKACIJI JEDINICA**

1) — 117 bat. M.V.S.N. iz Novog Mesta u Št. Jernej (IH-CQ).

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 2) — Akcija raščišćavanja u zoni Bela Cerkev (XR-CQ) dovela je do žestokih sukoba u zoni Breška Vas (XT-CQ) i Sela — Dolina (XT-CS). Posle žive borbe kom. banditi su izmakli našoj akciji zahvaljujući šumovitoj zoni. Naši gubici: 5 ranjenih. Protivnički nisu mogli biti utvrđeni, ali su osetni. Akcija raščišćavanja zone nastavljena je jutros sa 1/24 i 11/23 peš. puka i 117 jurišnim bataljonom.
- 3) — Jedinica garnizona Straža (ZT-CM) prilikom pretraživanja zone Prešičevka (ZV-CK) — Toplice (ZT-CK) sukobila se u ovoj zoni sa grupama kom. bandita. Posle kratkog vatrenog dejstva ustanici su se dali u bekstvo gonjeni od strane naše jedinice, koja se vratila u garnizon raščišćavajući zonu Gradišče — Rumanja Vas (ZT-CM).

**DNEVNI GUBICI**

- 4) — Naši: 5 ranjenih, od kojih 2 vojnika Kr. vojske, i 2 padnika M.V.A.C. Protivnički utvrđeni: nijedan.

**GENERAL MACCARIO**

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 12 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O SUKOBU SA PARTIZANIMA KOD PLANIKA<sup>1</sup>

Pisani telegram

Datum otpreme: 12 avgust čas. 20.10

Datum prijema: 12 avgust čas. 21.40

V.P. 10 . . . . . 194-XXI sati ...

OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA  
KOMANDI 2 ARMIJE-Operativno  
i na znanje  
KOMANDAMA V, XXIII i XXIV  
ARM. KORPUSA

KOMANDA 2 ARMIJE

Br. 02/4323 prot.

OPERATIVNO ODEUENJE 1

Br. 13593

stiglo 13 avgusta 1943

IZVESTAJ OD 12 AVGUSTA

U vestima o neprijatelju javlja se o verovatnom premetaju ustaničkih formacija iz zone Skocjan (XT-CU Novo Mesto), Smarjeta (XR-CS) prema severozapadu.

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

*Divizija »Isonzo«:* U toku čišćenja zone Smarjeta (XR-CS), Kro-novo (XR-CQ) otstranjena mnogobrojna oborena debla i opravljen veliki prekid na putu. Prema saglasnim obaveštajima civila ustanici su za vreme napada na garnizon Bela Cerkev, o čemu je javljeno izveštajem od 10 tekućeg, imali oko 50 mrtvih, među kojima jedan rukovodilac po imenu Blatnik.

U Beloj Cerkvi predala su se tri naoružana ustanika nemacke narodnosti.

Danas, 12-og, u 5 sati eksplozijom mine prekinuta je železnička pruga na 89.5 kilometara (ZV-CS), usamljena lokomotiva iskliznula iz šina.

Saobraćaj uspostavljen danas, 12-og, u 9.30 časova.

*Divizija »Cacciatori«:* eksplozijom mina izazvani lakši prekidi pruge na 595-om kilometru (TI-CZ Vrhnika).

Saobraćaj je odmah uspostavljen.

*Divizija »Lombardia«:* Osuđečen pokušaj sabotaže na železničkoj pruzi, na 30-om kilometru (IH-BZ Samobor) ustanicima zadati gubici koji nisu mogli biti utvrđeni. Otklonjena akcija uzne-miravanja na garnizon Draganići (NM-BU) i neprijatelj, koji je prema obaveštenjima meštana imao 3 ranjena, nateran u bekstvo.

Italijansko-hrvatski odred, koji je poslan u pomoć položaju za zaštitu železničke pruge, između Mahičnog i Zorkovca (NH-BS) sukobio se sa ustanicima prinudivši ih da se udalje od pruge. Jedan domobran poginuo, jedan ranjen.

*XI Grupacija Granične straže:* Sukob u blizini Planika (SN-DH Bled) završio se bekstvom neprijatelja koji je pretrpeo teške gubitke koje nije bilo moguće utvrditi. Zarobljeno 12 ustanika. Na našoj strani 2 pripadnika M.V.A.C. mrtva. Iznenadena grupa ustanika u zoni Lavrovec (SN-DH) i zarobljeno 7, od kojih 2 žene. U naše ruke pala je 1 puška, 1 pištolj, ručne bombe, sanitetski materijal američkog porekla i alpiski ranci sa odećom i hranom. U jednoj pećini u blizini Benete (UO-CM Cerknica) pronađen 41 leš ustanika koji su ostavile formacije u bekstvu posle borbe kod Runarskog, što je javljeno izveštajem od 9 tekućeg.

*Aktivnost vazduhoplovštva:* noću 11-og izvršeno je borbeno izviđanje zone Greda i kote 703 (TP-CS) mitraljirajući i obasipajući ustanike malim bombama.

*Pregled gubitaka u toku dana:*

*Naši:* 2 pripadnika M.V.A.C. mrtva, 1 domobran mrtav, 1 domobran ranjen.

*Neprijatelj:* 41 mrtav, 19 zarobljeno, od kojih 2 žene, 3 se predale.

General GAMBARA

*8 kopija*

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zameniku nač. štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Odeljenju »I«
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Odeljenju telekomunikacija

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 14 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O NAPADU PARTIZANA NA VOZ KOD GOMILE<sup>1</sup>

Pisani telegram

V.P. 10, 14.8.43-XX1 čas. 23.

OD KOMANDE XI ARMISKOG  
KORPUSA  
KOMANDI 2 ARMije

KOMANDA 2 ARMije  
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 02/4374

Br. 1344  
stiglo 15 avgusta 1943

— Na dan 13-og u 18,30 ustaničke formacije eksplozijom mine izbacile su iz šina putnički voz koji saobraća na nekontrolisanoj pruzi u dolini Mirne, u blizini Gomile (ZT-CZ).

— Izbacivanje je izvršeno na delu na kojem je pruga ukopana u rov nad kojim dominiraju okolne uzvisine.

— Eksplozijom mine uništen je tender, jedan blindirani vagon i jedan putnički vagon.

— Pratnja od 23 vojnika 98 legije, koja je bila oslabljena pošto su neki od njih ranjeni parčadima eksplodirane mine, odmah je polegala na zemlju i pružila hrabar otpor, ali je na kraju savladana.

— Voz je bio zapaljen.

— Pojačanja koja su bila odmah poslana na mesto pokupila su ranjene i preživele i započela čišćenje zone.

— U toku je utvrđivanje naših gubitaka kod vojnika koji su putovali vozom kao i gubitaka koje je pretrpelo železničko osoblje i civili.

— Dosada je utvrđeno 12 mrtvih i 5 ranjenih. Pošto nije moguće da sa raspoloživim snagama vršim neprestano obezbeđenje saobraćaja na pomenutom delu pruge narediće da se saobraćaj odvija samo za vozove natovarene ugljem i eventualno za vojničke vozove, zatraživši blagovremeno službu zaštite.

— Javljam da sam, obzirom na potrebe nastale iz poznatih zahteva, naredio da se smanji i zaštita pruge Grosuplje — Kočevje, ograničivši je na stanice i na veštačke objekte.

4 kopije

General GAMBARA

1 Načelniku štaba

1 Zameniku načelnika štaba

2 Operativnom odeljenju

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 15 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA BELOGARDISTIČKA ODELJENJA U SOBOČEVU, NIŽEVECУ, BREZOVICI I OHONICI<sup>1</sup>

KOMANDA PES. DIV. »CACCIATORI DELLE ALPI«

Odeljenje nač. štaba  
Obaveštajna sekcija

Br. 3869/»I« *prot.-Poverljivo*

V.P. 100, 15 avgust 1943

Predmet: izveštaj br. 226. —

Karta J. 1 : 100.000 — sekcija Cerknica. —

GLAVNOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA — DALMACIJA« Obaveštajno odeljenje V.P. 10  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA —

Obaveštajno odeljenje V.P. 46

KOMANDI PEŠ. DIV. »ISONZO« V.P. 59

KOMANDI PEŠ. DIV. »MACERATA« V.P. 153

KOMANDI GRUPACIJE CR. KOŠ. »XXI APRILE« V.P. 46

KOMANDI XI GRUPACIJE GRAN. STRAŽE V.P. 46

AKTIVNOST POSADA — 15 avgusta 1943. —

Sektor Borovnica

— U noći uoči 15 ov. mes. jake komunističke formacije sa mnogo automatskog oružja napale su odeljenja M.V.A.C. u Sobočevu (TR-CU), Niževecu (TR-CU), Brezovici (TP-CU), Ohonici (TP-CU).

Naša vatrena akcija i pokret uspeli su da jutros rano odbiju partizane, koji su ostavili na terenu tri mrtva. Naši gubici: U Sobočevu 1 milicioner A.C. mrtav i 6 ranjenih; u Niževecu 1 milicioner A.C. zarobljen; u Brezovici 3 milicionera A.C. sa oružjem zarobljena; u Ohonici 9 milicionera A.C. zarobljeno a zatim pušteno bez oružja.—

— Noću uoči 15 ov. mes. posada u Rakitni bila je napadnuta od komunističke grupe, koja se usled našeg protivdejstva rasturila.—

— Noću uoči 15 ov. mes. komunisti su izazvali eksploziju mine kod 582.227 km na želez. mes. pruzi Ljubljana — Borovnica, prouzrokovavši prekid malog obima.—

Sektor Grosuplje

— Formaciji M.V.A.C. posade u Studenec-Igu predala su se ujutro, 3 ov.mes., tri komunista bez oružja.—

Sektor trupa Ljubljana — Ribnica

— Razne posade vršile su redovnu aktivnost kontrolisanja u zonama svoje nadležnosti.—

**VESTI O USTANICIMA**

a) — Predali su se bez oružja 14 ov. mes. patroli M.V.A.C. u Studenec-Igu sledeći komunisti:

Pogačnik Franc, Antonov, i Leben Alojze, rođen 31 III 1915 u Žg. Zabukovici, nastanjen u Kranju, mesar (partizansko ime »Miha«);

Pogačnik Anton, Antonov, i Leben Alojze, rođen 21 I 1921 u Lukovici, nastanjen u Cepulje (Koruška), železničar (partizansko ime »Đuro«); Jenko Peter, Antonov, i Ravnikar Lucije, rođen 22 II 1913 u Sv. Duhu (Zabnica), nastanjen u Formama br. 12, seljak (partizansko ime ->Groša«).

Iz prvog saslušanja proističe sledeće:

- 16 jula o.g. osnovana je VIII slovenačka brigada (vidi prethodni izveštaj). Početkom avgusta 300 ljudi te brigade, od kojih 250 naoružanih, prešlo je u italijansku Sloveniju i sada se nalaze u zoni Krim između kot. 809 (UK-CU) i kot. 1107 (UK-CU) pod imenom III brigada »Gorenjska\*. Brigada je sastavljena od tri bataljona, svaki u jačini od oko 200 ljudi, snabdevena sa barem 12 puškomitraljeza i jednim mitraljezom — pod komandom nepoznatog lica iz Dolenjskog u italijan. vojničkoj uniformi;
- još 300 komunista stiglo je poslednjih dana u italijansku Sloveniju i još 13 ov.mes. trebalo je da budu razmešteni u zoni Ljubljanski Vrh — Bukovi V. (TI-CU);
- brigada namerava da izvrši u svim okolnim mestima pljačku namirnica i materijala, koji joj nedostaju;
- Prva grupa susrela se 10 o.mes. u Hruškarjama (NH-CQ) sa brigadama »Tone Tomšič« i »Ljubo Sercer«, isprativši ih do mlinova kod Grede (TC-CS), gde je ostala do jutra 13 ov.mes. Dok je grupa krenula natrag za Krim, primećena je jedna od dveju brigada kako kreće prema severu (možda brig. »Tone Tomšič«).—

Ovo potvrđuje sve prethodne vesti.

# r

- b) — Posle podne, 13 ov.mes., oko 200 komunista, došavši u mesto Strahomer (UK-CZ), odnosilo je stoku i hranu. Ti komunisti došli su iz Krima (UH-CU) i pripadaju III brigadi »Gorenjska«, ranije VIII brigada, o čemu u prethodnom saslušanju.

Potvrđuje vest o prisustvu komunističkih snaga u zoni Krim — Mokrec (vidi izveštaj br. 221 od 10 ov.mes.).

- c) — Grupa od oko 100 komunista, koja je došla iz Mirne (ZT-CZ), primećena je 14 ov.mes. u blizini Mlake (ZP-DE).

To je verovatno prethodnica jačih jedinica, već zapoženih u zoni Mirna (vidi izveštaj br. 222 od 11 ov.mes.).

## Borovnica

- Iz vesti prikupljenih među meštanima sektora, gde su noću uoči 14 i 15 ov.mes. komunisti izvršili napade i pljačke, proistiće:

- jurišna brigada »Tone Tomšić« — barem 4—5000 ljudi — pošto je noću uoči 14 ov.mes. napala nekoliko zatočišta M.V.A.C. u Vrhniku, otišla je u pravcu Ljubljanskog Vrha (TI-CU). Smatra se da se sada još nalazi između Bukovog Vrha i Kolenč V. (TI-CU);  
— napad na odeljenja M.V.A.C., koja se nalaze oko Borovnice (TP-CU), izvršen noću uoči 15 ov.mes. (vidi današnji izveštaj-aktivnost posada) ima se pripisati formacijama koje su već primećene u zoni Greda (TR-CS). Utvrđeno je da je u pitanju brigada »Ljubo Šercer« (svadena na najviše 400—450 ljudi zbog poslednjih gubitaka), koja se povratila u zonu odakle je krenula, i isto toliko ljudi iz Hrvatske, koji su se povukli u zonu Krimček (TR-CS).—

Vest o prisustvu ovih poslednjih saopštili su stanovnici opljačkanih mesta.

## POLITIČKE VESTI

### Grosuplje

- Povodom vesti dostavljenih u prethodnom izveštaju o demonstracijama koje su se imale izvršiti u Ljubljani, povjerljiv izvor javlja da do njih nije došlo zbog prethodnih odlučnih mera policije.

## VESTI O CIVILNIM POSLOVIMA: ništa novo.

## RAZNE VESTI

### Ribnica

- a) — Noću uoči 13 ov. mes. patrola od 30 komunista odvela je konja u Primčoj Vasi, otišavši u pravcu Lašča; drugih



15 komunista, došavši iz Planskog Vrha, primećeno je u blizini Tisoveca (VQ-CO), koji su se uputili prema Debelom Hribu (VS-MC/CO).

To je ljudstvo prethodnice jakih grupa, o kojima je javljeno u izveštaju br. 225 od 14 ov. mes. — vesti o ustanicima.

- b) — Iz verodostojnog izvora iz posade Videm — Dobropolje javljeno je:
  - da se komunistička patrola, neodređene jačine, oko 11 sati 12 ov. mes. nalazila na Planskom Vrhu (VO-CO);
  - da se komunistička patrola, koja se nalazila oko 19 sati 13 ov. mes. u blizini Čreteža (VO-CM), kasno uveče premestila prema istoku.—
- c) — Mesni obaveštajci saopštavaju da su partizani preneli iz Nareda (NP-CO) neodređen broj komunističkih leševa da ih sahrane; još tri komunistička leša zapažena su u zoni Vrh (NQ-CU).—
- d) — Noću uoči 12 ov. mes. prošlo je kroz M. Lipljene (VH-CS) 15 naoružanih komunista. Nisu imali cipela, a odeća im je bila potpuno pohabana.—
- e) — Noću uoči 12 ov. mes. komunistička patrola došla je u Breg (VM-CK), gde je rasturila nekoliko propagandnih letaka na italijanskom jeziku već poznatog sadržaja.—

Grosuplje

— Patrola od nekoliko ljudi sa dvogledima primećena je u blizini Mirne Peči (VU-CU).

Neki su od njih sa stabala razgledali teren pod sobom. Druge patrole, noću uoči 13 ov. mes., premostile su se u zonu V. Dol (ZL-CU) — Zagorica (ZI-CU).—

General, privrem. komandant  
**L. MAGGIORE PERNI**

za tač. prep.  
Potpukovnik, nač. štaba  
E. Formichi

(M. P.)

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 16 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O NAPADU PARTIZANA NA VOZ KOD GOMILE<sup>1</sup>

*Pisani telegram*

Otpremljeno 16. 8. 1943 sati 20.30  
Primljenno 16. 8. 1943 sati 22.30

**OD KOMANDE XI ARMISKOG KORPUSA**  
**KOMANDI 2 ARMIJE**  
i na znanje  
**KOMANDI V, XXIII i XXIV ARMISKOG KORPUSA**

Br. 02/4402

**KOMANDA 2 ARMIJE**  
**OPERATIVNO ODELJENJE**

Br. 13853  
Stiglo 17 avgusta 1943

IZVEŠTAJ OD 16 AVGUSTA

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

Divizija »Isonzo«:

— Završeno je spašavanje putničkog voza i čišćenje zone napada, o čemu je javljeno izveštajima od 14 i 15 tek. meseca i telegramom 02/4374.<sup>2</sup> Ukupni gubici: 18 mrtvih, od kojih 1 pripadnik M.V.A.C., 5 ranjenih, od kojih 1 pripadnik M.V.A.C., 24 nestala, od kojih 1 oficir (potporučnik faš. milicije Calcagnini Ugo iz 98 legije) i 2 pripadnika M.V.A.C.<sup>3</sup>

— Noću 16-og usled eksplozije mine prekinuta je pruga na 108/6 (ZL-CZ) kilometru. Saobraćaj uspostavljen danas, 16-og, u 9 sati.

Divizija »Cacciatori«:

— Posle akcije uznemiravanja na garnizon Gor. Brezovicu (UH-CZ Cerknica) izvršeno je čišćenje zone.

— U blizini severozapadnih padina Liseca (UH-CZ) neprijatelj je bio dostignut. Ustanici su se razbegli posle žestoke borbe, ostavivši na terenu 6 mrtvih, od kojih jedan

komandant. Prikupljena 1 puška i ručne bombe. Na našoj strani 2 vojnika poginula i 1 ranjen.

— U Studenec-Igu (UM-CZ) predao se 1 ustanik.

XI grupacija Granične straže:

— Noću 15-og izvršen je napad na garnizon Dane (UH-CF), ali odlučnim protivdejstvom i intervencijom artiljerije ustanici su se povukli prema istoku uz sigurne gubitke.

— Vojnici M.V.A.C. iznenadili su ustaničku patrolu u zoni Stražišće (TP-CQ), ubivši četvoro i sakupivši 2 puške. Jedan naoružani ustanik predao se.

Vazduhoplovna aktivnost:

— Zona Rihpovec (ZV-CU) i Čatež (ZN-DE N. Mesto) obasuta malim bombama i mitraljirana.

Pregled gubitaka u toku dana: Naši: Kr. vojska: 19 mrtvih, 5 ranjenih i 22 nestala. Neprijatelj: 10 mrtvih, 2 se predala.

*8 kopija*

General GAMBARA

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zameniku nač. štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Odeljenju »I«
- 1 Komandi Kr. karabinijera
- 1 Odeljenju telekomunikacija

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 16 AVGUSTA 1943 GOD. KOD  
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE DR  
MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>

RA/A 405 Dr. Pi./Rei

Poverljivo  
Maribor, 17. 8. 1943

*Zapisnik*

*Predmet:* Štabna konferencija od 16 avgusta 1943 u 8.00 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik Pokrajinske vlade Dr Müller-Haccius.

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler.

*Izveštaj o situaciji:*

*Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti, Sturmbannführer Tesennfütz:* Bande su bile prilično mirne. Imaju namjeru da se reorganizuju, kako bi došle do oružja i ljudi. Dolazak vojske imao je takav uticaj, da se na zapadu Donje Štajerske nije dogodilo ništa naročito. Aktivnost se može zabeležiti jedino na području Pohorja i u sredu Brežice. U akciji koja je bila izvedena na području Pohorja bilo je uhvaćeno 11 lica. 8 avgusta izvršen je napad na gostionicu u Radmirju u sredu Celje.

Odeljenja policije bezbednosti su na području Dobrovlja došla u dodir sa bandom.

Mogu izvestiti da je na susednom području Ljubljanske Pokrajine oko 1000 ljudi prodrlo prema Škocjanu. 25. i 26. 7. 1943 nekoliko hiljada ljudi napalo je posadu u Fužini, italijanske jedinice opkolile su i uništile bande. Ubijenih je bilo navodno 500 bandita. Cini mi se da je broj preteran. U vremenu od 1 do 14. 8. 1943 banditi su u Donjoj Štajerskoj izvršili 18 razbojničkih prepada, 10 lica su odveli i izvršili jedno ubistvo. Pri ubistvu, čija je žrtva bio mesni seoski voda iz Dobrne, izdavali su se za policiju i time ga naveli da ih pusti u kuću. Približno 40—50 bandita izvršilo je u Globokom napad na radio-nicu i time za jedan dan prekinuli posao.

Sledeća štabna konferencija održaće se 30 avgusta 1943 u 8 časova ujutro.

Za tačnost:  
Reich s.r.

Potpisao:  
Dr Pichler s.r.

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
19 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O AKCIJI U ZONI MORAVČE — SV  
KRIZ I NAPADU PARTIZANA NA JEDINICE ZA ZAŠTITU  
PRUGE KOD VELIKE LOKE<sup>1</sup>

Telegram

V.P. 59, 19 avgust 1943

**OD KOMANDE PES. DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOGL KORPUSA**

Br. 02/5630/op. Operativni izveštaj za 19 avgust 1943

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Spec, bataljoni br. 1 i br. 3, koji su sinoć stigli u V. Loku (ZN-CU), u 23 časa su dostigli Zaplaz (ZN-DE). U 2 časa započeta je akcija protiv kom. bandita primećenih u zoni Moravče (ZP-DE) — Sv. Križ (ZR-DE); kolona »Cabras«, koja se sastoji od I i III spec, bataljona,<sup>2</sup> naišla je severno i zapadno od Čateža na snažan otpor. Efikasno je intervenisala artiljerija iz Trebnja. Akcija se nastavlja. Kolona »Mancini«, koja se sastoji od 11/23 peš. puka, 117 bat. M.V.S.N. i jednog voda od 65,17 mm od Št. Ruperta (ZV-DE) dostigla je u 10 časova Zaloku (ZT-DE), nateravši u bekstvo jake patrole kom. bandita. Producuje za Sv. Križ. 104 bat. M.V.S.N. nalazi se u zoni Mirna (ZT-CZ) spremjan da dejstvuje protiv kom. bandita koji bi usled akcije opkoljavanja od strane kolona »Cabras« i »Mancini« pokušali da pobegnu prema jugu. Garnizon Rakovnik (ZV-CZ) i Št. Rupert raspoređeni su, u cilju zaprečavanja, između nemačke granice i doline Mirne. Naši gubici: 4 ranjena, od kojih 3 iz specijalnog bat. br. 1, a jedan iz spec. bat. br. 3; mrtav jedan pripadnik M.V.A.C.; svi su već preneti u Trebnje. Protivnički gubici zasada nisu utvrđeni.
- 2) — Jedinica garnizona Semič (XN-BZ) prilikom pretraživanja zone Tušev Dol (XL-BS) primetila je i napala jaku patrolu kom. bandita. Nastala je žestoka borba u toku koje su ubijena 3 kom. bandita a verovatno ima i ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.

- 3) — Jedinica 24 peš. puka za zaštitu radova kod bodljikave žice u zoni Gabrje (HR-CM) i juče popodne bila je napadnuta vatrom iz automatskog oružja od strane kom. bandita. Usled našeg protivdejstva ustanci su odustali od borbe. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

#### **NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 4) — Noću uoči 19-og oko 1 čas jake formacije kom. bandita, dolazeći iz šumovite zone istočno od deonice pruge Velika Loka — Trebnje, napale su istovremeno, u cilju prelaska preko žel. pruge, stalne grupe u službi zaštite pruge između stražarnica br. 106 i 109. Borba je trajala sve do 5 časova. Uspešno je dejstvovala artiljerija iz Trebnja. Iz Velike Loke u zonu je bila upućena naša jedinica koja se sukobila u blizini km 101. Ustanici, snabdeveni mnogim automatskim oružjem i ručnim bombama neprestano su pokušavali da savladaju naše grupe, ali su odbijeni uz sigurne gubitke koji nisu mogli biti utvrđeni usled pomrčine. Na našoj strani poginuo je jedan podoficir, a 2 vojnika ranjena. Usled eksplozije mine prekinuta je žel. pruga na km 100,6, ali je do 12 časova opravljena. Nađene su 2 neeksplodirane mine i mnogo ručnih bombi.

#### **RAZNO**

- 5) — Juče popodne u zoni severno od Gomile (ZT-CZ) nađen je i prenet leš ppor. Calcagnini Uga, koji je putovao vozom na koji je 13-og tek. bio izvršen napad u dolini Mirne.

#### **DNEVNI GUBICI**

- 6) — Naši: mrtva 2, od kojih jedan vojnik Kr. vojske i 1 pripadnik M.V.A.C.; ranjeno 6, od kojih 5 vojnika Kr. vojske, i 1 pripadnik M.V.A.C. Utvrđeni protivnički gubici: 3 kom. bandita mrtva.

**GENERAL MACCARIO**

IZVEŠTAJ KARABINIJSKE STANICE VRHNIKA OD 19  
AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI GRUPE KRALJEVSKIH  
KARABINUERA LJUBLJANA O BORBI KOD KORENA<sup>1</sup>

Fonogram primljen od Ispostave Kr. karabinijera *Vrhnička*

KOMANDI GRUPE KR. KARAB. *Ljubljana*

Br. 16/44 prot. Ljubljana, 19 avgust 1943

18 tek. mes. 1 specijalni bat. 51 peš. puka na čišćenju predela Koren (C.U.-UK.-mapa 1 : 100.000, sekcija Cerknica) vodio je borbu protiv ustaničkih snaga neutvrđenog broja. Naši gubici: 1 vojnik poginuo — 1 potporučnik i 2 vojnika lako ranjena. Protivnički gubici u ljudstvu 12 utvrđenih mrtvih ustanika a jedan zarobljen; u materijalu jedna puška, 3 ručne bombe i nekoliko šaržera za pušku.

Potporučnik Badami s.r.

T. Mezzadri u 14 sati  
R. Di Pinto

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
20 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMI-  
SKOG KORPUSA O ČIŠĆENJU ZONE SV. KRIZ — MO-  
RAVČE<sup>1</sup>

Telegram

V.P. 59, 20 avgust 1943

OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/5649/op. Operativni izveštaj za 20 avgust

OPERATIVNA AKTIVNOST

- 1) — Kolona »Cabras«, koja je nastavila akciju u zoni Moravče (ZP-DE) — Sv. Križ (ZR-DE), naišla je, severno i istočno od Čateža, na otpor jakih formacija kom. bandita, snabdevenih mnogim automatskim oružjem. Pokušaj ustnika da napadnu bok kolone, za vreme prelazeњa uzane doline, bio je osuđen našim odlučnim protivdejstvom. Na terenu je utvrđen gubitak od jednog mrtvog i jednog ranjenog, a zaplenjena je jedna puška »Manliher«. Na terenu su primećeni brojni tragovi krvi. Drugi pokušaj kom. bandita protiv zaštitnice kolone osuđetile su naše jedinice koje su odlučno napadale, nanevši neprijatelju 25 gubitaka, od kojih 11 mrtvih utvrđeno na terenu. Na našoj strani je poginuo jedan legionar a jedan je ranjen. Kolona je produžila prema Sv. Križu, savladavši i druge otpore. Mesto je dostigнуto oko 18 časova. Ostavivši 104 bataljon u zoni Trebinac, u cilju sprečavanja povlačenja kom. bandita, grupacija »Mancini« je sa 2 bataljona pošla da raščišćava zonu duž pravca Draga (ZV-DE) — Zaloka (ZT-DE), gde je raspršila neprijatelja. Zatim je dostigla Brezje (ZP-CS), koje su kom. banditi bili napustili. Kada je primičen pokret jakih grupa kom. bandita, koji su se pod pritiskom kolone »Cabras« povlačili od Sv. Križa na Moravče, kolona »Mancini« je ostavila 117 bat. M.V. S.N. u Sv. Križu, radi sprečavanja povlačenja kom. bandita, a istovremeno je otvorila artiljerisku paljbu, sa vidljivim rezultatima, na ustanike koji su bežali.

Na ustaničke grupe koje **su** otvorile paljbu sa padine Klanec (ZP-DE) izvršen je snažan napad, usled čega su se ustanici raspršili uz mnogo gubitaka procenjenih na oko pedesetak što mrtvih što ranjenih. Kolone »Mancini« i »Cabras« sastale su se kod Sv. Križa i prenoćile u zoni. Jutros je kolona »Mancini« nastavila akciju preko G. Ravne (ZP-DE) na Golek (ZP-CZ), dok kolona »Cabras« preko Moravča udara na **Catešku** Goru (ZP-DE). Preciznim bombardovanjem i mitraljiranjem iz aviona nesumnjivo su kom. banditima **naneti** osetni gubici.

- 2) — Garnizonu Semič predao se kom. bandit Vidmar, Jovana, Ivan, slovenačke narodnosti, naoružan puškom sa 9 metaka.
- 3) — Noću uoči 20-og naše jedinice u službi za zaštitu pruge osujetile su pokušaje sabotaže na km 66,800, 84,700, 91,800 i 91,300. Naročito jako vatreno dejstvo bilo je otvoreno na grupe između stražarnice 111/A. (km 91,800) i 111/B (km 91,300).
- 4) — Naša patrola iz garnizona Trebnje prilikom pregleda žel. pruge sukobila se u blizini Sv. Štefana (ZT-CU) sa grupom kom. bandita, koji su pokušali da izvrše sabotažu na pruzi, i raspršila je.
- 5) — Paljba u cilju uznemirivanja grupe za zaštitu pruge br. 115/A od strane kom. bandita, koji su našim brzim protivdejstvom naterani u bekstvo.

#### **RAZNO**

- 6) — U blizini Vrhova (ZL-CZ) civili su izvestili da su našli jednog kom. bandita koji je poginuo prilikom vatrenega dejstva na naše grupe za zaštitu pruge, u noći između 18-og i 19-og.

#### **DNEVNI GUBICI**

- 7) — Naši: jedan legionar mrtav a jedan ranjen. Protivnički utvrđeni: 32 mrtva a pedesetak ranjenih, jedan naoružani kom. bandit se predao.

**GENERAL MACCARIO**



IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
21 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O AKCIJI U ZONI TIHABOJ — SV. KRIZ  
— MORAVČE<sup>1</sup>

Telegram

V.P. 59. 21 avgusta 1943

**OD KOMANDE DIVIZIJE »ISONZO«**

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 02/5683. Operativni izveštaj za 21 avgust

**OPERATIVNA AKTIVNOST**

- 1) — Obzirom da su se formacije kom. bandita, koje su bile potučene noću uoči 19-og i na dan 19-og u zoni Tihaboj (ZR-DE) — Sv. Križ (ZR-DE) — Moravče (ZN-DE), podele prema severozapadu, jugoistoku i jugozapadu, kolana »Mancini« je krenula juče od Brezja (ZT-DH) i, idući pravcem Sv. Križ — G. Ravne (ZP-DH), udarila na Golek (ZP-CZ), dok je kolona »Cabras«, preko Moravča — Kamnog Vrha — Kršića (ZN-DE), dostigla Zaplaz (ZN-DE), raščestivši u svakom pogledu zone duž pomenutih pravaca. U toku pokreta bila je nađena odeća umrljana krvlju i mnogo tragova krvi. Zatečeni su: jedan komandant kom. bandita, koji je poginuo u blizini kote 479 (ZP-DE), i još jedan leš kom. bandita bez odela, u blizini G. Ravne (ZP-DE). Iz raznih izvora javlja se o neurednom povlačenju grupa kom. bandita sa mnogo ranjenika, po gore navedenim pravcima; stanovništvo Moravča izvestilo je da su na dan 19-og u 20 časova tuda prošla troja kola, natovarena mrtvim kom. banditima i sa pedesetak ranjenika, upućena u pravcu severozapada. Pred civilima kom. banditi opravljavaju velike pretrpljene gubitke tvrdeći da su ubili na stotine Italijana i zaplenili mnogo oružja. Jutros je nastavljeno raščišćavanje zone između Zaplaza — Čateža — Mirne i pruge.
- 2) — Jedinica garnizona Straža (ZT-CN), prilikom pretraživanja zone Drganja Sela (ZV-CK), sukobilala se u blizini kote 203 (ZV-CM) sa patrolom kom. bandita. Posle kratkog vatretnog dejstva ustanici su, zahvaljujući šu-

movitoj zoni, pobegli pretrpevši sigurne gubitke i na taj način izmakli gonjenju naše jedinice. Mi nismo imali gubitaka.

**NAPADI NA KOMUNIKACIJE**

- 3) — Kom. banditi otvorili su paljbu u cilju uznemiravanja na grupu u službi zaštite pruge 13 P/A (km 56,3).

**DNEVNI GUBICI**

- 4) — Naši: nijedan. Protivnički utvrđeni: mrtva 2 kom. bandita.

**GENERAL MACCARIO**

BR. 179

IZVEŠTAJ VOJNOG SUDA — SEKCIJA LJUBLJANA OD 21 AVGUSTA 1943 GOD. VOJNOM SUDU DRUGE ARMije O RADU SUDA OD 16 NOVEMBRA 1941 DO 20 AVGUSTA 1943 GODINE'

V.P. 110 21/8/1943

Izveštaj o sudskom radu Ljubljanske sekcije vojnog suda u vremenu od 16 novembra 1941 do 20 avgusta 1943

Ljubljanska sekcija, obrazovana Proglasom od 7 novembra 1941, otpočela je rad 19 istog meseca.

Na području Slovenije i jednom delu Hrvatske (u operativnim zonama) Sekcija je bila nadležna za:

a) sva kažnjiva dela vojnika koji pripadaju XI mobilisanom armiskom korpusu;

b) kažnjiva dela koja počine italijanski državljanini sa područja starih pokrajina predviđena italijanskim krivičnim zakonom;

c) kažnjiva dela protiv države i propisa o potrošnji, predviđena proglasom od 3 i 24 oktobra 1941, bez obzira ko ih počini;

d) kažnjiva dela predviđena mnogim vojnim odredbama i odredbama Visokog komesara za Ljubljansku Pokrajinu, bez obzira ko ih počini.

\* \* \*

Od 16. oktobra 1941 do 20. avgusta 1943 stiglo je: 8405 predmeta protiv 12574 okriviljenih, od kojih 1150 vojnika, a 11424 civila.

U istom vremenskom periodu bilo je okončano 7036 postupaka protiv 8146 okriviljenih.

Ukupno su bile izrečene 84 smrtne kazne i 434 kazne doživotne robije.

Ostalo je, dakle, nerešeno 1369 predmeta protiv 4428 okriviljenih.

U 1369 predmeta uračunato je 424 predmeta protiv 3538 otsutnih, 139 protiv 215 okriviljenih za koje je u toku obustava krivičnog postupka, 72 predmeta koja se već nalaze u razmatranju kod suda protiv 252 okriviljena, 273 protiv nepoznatih lica, 134 predmeta po kojima se vodi prethodna istraga, tako da ustvari broj nerešenih predmeta ne premašuje cifru od 330 protiv 423 okriviljena.

\* \* \*

Dosada obavljeni rad suda, koji je znatan, u vezi je sa ustankom koji je okrvavio Sloveniju i koji, ovih poslednjih meseci, ne samo što ne jenjava, već se sve više širi.

O tome svedoči vojna organizacija, koja je sada postala mnogo veća po broju pripadnika i po naoružanju i municiji, zatim neprestani napadi na železničke pruge i na putničke i vojne vozove, žestoke borbe naših trupa protiv neprijatelja, veliki broj pljački koje se dešavaju na području koje mi kontrolišemo, a koje vrše ustanici.

\* \* \*

Završavajući ovaj kratak pregled rada Ljubljanske sekcije pod mojim rukovodstvom, moram da istaknem da su rezultati bili značajni naročito zbog pomoći koju su u svakoj prilici pružali vojni komandanti, i to pre svega Njegova Ekselfencija general Robotti, koji je, najpre u svojstvu komandanta XI armiskog korpusa, a zatim kao komandant 2 armije sa osobitim interesovanjem pratilo rad suda, želeći uvek da bude obavešten i svojim visokim ugledom često intervenisao da se pravilno izvršuje pravda.

Vojni tužilac  
kralja i cara  
(Pukovnik Enrico Macis)  
E. Macis s.r.

IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE  
OBLASTI OD 22 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI  
USTANIKA OD 19 DO 22 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretka  
Alpenland  
— Komandno mesto Bled —

Bled, 22. 8. 1943

P o v e r l j i v o !

Informativna služba br. 48

Gorenjska:

- 19./20.8. a) Preko noći ostavila su nepoznata lica pet različitih letaka pred kućnim vratima jedne posednice u *Posavec*, 2,5 km s. sz. od Ovsiša (\*» časa).
- 20.8. b) Oko 1.00 čas oduzelo je oko 20 naoruž. bandita jednog vola i kazan za pečenje rakije jednom seljaku u *Zgornjim Kosezama*, 4,5 km i. si. od Moravča (1,30 čas). Pravac odlaska Peče — Tlačnica.  
Oko 5.00 časova opljačkalo je 6 naoruž. bandita jednom seljaku u *Srakovlju*, 4,6 km sev. od Kranja (3/4 časa), male količine namirnica i pića kao i potrošnu robu. Pravac povlačenja verovatno Mlaka. Oko 21.00 čas, opljačkalo je otprilike 10 naoruž. bandita junca jednom zemljoradniku u *Rovtama*, 3,8 km ji. od Železniki (2 časa). Pravac povlačenja Martinji Vrh. Oko 23.30 časova opljačkao je nepoznati broj bandita svinju jednom seljaku u *Velikom Hribu*, 1,5 km j.ji. od Zgornjeg Tuhinja (3/4 časa).
- c) Oko 21.00 čas odvela su 2 naoruž. bandita 16 god. sina upravnika državne šume, sa *Menine* PI. kod kote 1276—, oko 3 km sev. od Špitaliča (3,30 časa). Pravac povlačenja Donja Štajerska.
- d) Oko 19.00 i između 20.00 i 20.30 časova nađeno je u *Tržiču* i okolini više komunističkih letaka.

20./21.8. e) U toku noći odveden je, verovatno od strane bandita jedan vo sa planinskog pašnjaka na *Menina PL*, koji je pripadao jednom seljaku u Češnjicama kod Špitalića.

21.8. f) Oko 2.30 časova opljačkalo je 5 naoruž. bandita manje količine životnih namirnica jednom seljaku u Češnjicama, 2,3 km z.sz. od Špitalića (2 časa).

g) U 7.00 časova pretresla su 3 naoruž. bandita na putu zap. od *Nemilja*, oko 4 km s. si. od Selca, jednog posednika iz Jamnika, koji se nalazio na putu za Besnicu.

21./22.8. h) U toku ovog vremena odvedeno je, verovatno od strane bandita, jedno tele sa planinskog pašnjaka na *Menina Pl.* (2,3/4 časa), koje je pripadalo jednom seljaku u Okrogu.

i) U toku noći rastureni su leci u *Vižmarju* kod Št. Vida nad Ljubljanom (1/4 časa).

22.8. j) U 2.00 časa opljačkala su 3 naoruž. bandita manje količine životnih namirnica jednom posedniku u *Sidolu*, 1,3 km z. jz. od Šmartnog u Tuhinju. (20 min.) U 21,30 časova nepoznati broj naoruž. bandita opljačkao je veće količine mlečnih proizvoda iz jedne radionice sira na *Belskoj Pl.* (kota 1238), 3,5 km z. jz. od Bohinjske Bele (2,30 časa).

Između 23.00 i 24.00 časa opljačkalo je oko 10 naoruž. bandita jedno tele jednom seoskom krčmaru u *Dupeljnu*, 2,8 km s.sz. od Lukovice ('A časa).

k) Oko 10.45 časova pronađeno je u *Lešama*, 4,3 km z. jz. od Tržiča sedam letaka na engl, i slov. jeziku.

*Sopstvena delatnost:*

Uz a) do k): angažovane patrole žandarmerije, zaštitne policije, vojske odn. granično-carin. zaštite.

20. 8. 1943 u 2.00 časa pripucala je jedna žand. patrola u blizini Žirovnice, oko 4,5 km si. od Bleda, na 2 sumnjiva čoveka koji su ipak pobegli.

20. 8. 1943 u 7.00 časova javio se žandarmeriskoj stanici Zabnica jedan fabrički radnik iz Šutne,

regrutovan 24. 6. 43, koji se dobrovoljno vratio. 20. 8. 1943 popodne sukobila se jedna patrola granično-carinske zaštite na Voltarskom Vrhu (kota 687), oko 4 km i. ji. od Poljana, sa 3 bandita, koji su pobegli ne odgovorivši na vatru.

Od 15 do 21. 8. 1943 angažovana izviđačka patrola drž. policije, ispostava Kranj, u oblasti severno od Kranja. Pritom je pronađeno 14 delimično starih banditskih skloništa i zaplanjeno 2 puške, namirnice, delovi odeće i propagandni materijal.

21. 8. 1943 u 17,30 časova prijavio se žandarmeriskoj stanici Besnice jedan zemljoradnik iz Dol. Besnice, koji je 27. 6. 43 bio regrutovan, vrativši se dobrovoljno nazad.

Od 21 do 22. 8. 1943 velika akcija na prostoru Murovica — Cicelj (jz. od Moravča). Angažovane snage: 10 SS polic, puk sa 7 četa, polic, četa brdskih lovaca »Alpenland«, polic, četa za nar. upotr. »Alpenland«, 2 četa polic, straž, bataljona »Wiesbaden«, 2 i 3 žand. rez. četa (mot.) »Alpenland«, žandarmerija i vojska. U ovim, delimično krajnje ogoričenim i uporno vođenim vatreñim okršajima, ubijeno je 38 bandita. Broj mrtvih bi mogao biti i veći, pošto na veoma krševitom i gusto obrasлом terenu nisu svi mogli biti pronađeni, neki su se i u Savi podavili, a neki su odneseni. Među mrtvima nalaze se jedan komandant bataljona i drugi rukovodioци takozvane Savinjske bande. 40 bandita zarobljeno; uhapšeno 3 lica pod sumnjom da su banditi; zaplenjeno: 1 laki mitraljez, puške, municija, ručne bombe, rančevi itd. Sopstveni gubici: 2 žand. podnarednika lako ranjena.

22. 8. 1943 u 0.30 časova uhapsila je žand. patrola u Repnju, 2 km j. jz. od Vodica jednu siromašnu domaćicu i njenog sina, zbog sumnje da su potpomagali bande.

22. 8. 1943 u 7.00 časova prijavili su se, vrativši se dobrovoljno natrag, žandarmeriskoj stanici Kresnice, jedan poljoprivredni radnik iz Gornjeg Hotiča, regrutovan 4. 8. 43, dva posednička sina, regrutovana istog dana, i jedan posednik iz Jesenja.

#### Dodatak:

11. 8. 1943 uhapsila je ispostava drž. policije Celje jednog opštinskog služitelja u Motniku, u Spitaliću jednog upravnika dobra i u Beloj jednog seljaka i jednog obućara zbog sumnje da održavaju vezu sa bandama.

13. 8. 1943 ista ustanova uhapsila je u Beloj jednu ženu.

19. 8. 1943 drž. policija Celje uhapsila je 25 lica u Motniku, Zgornjem Motniku, Jastroblju, Spitaliću, Okrogu, Češnjicama i Beloj, među njima 3 žene, zbog sumnje da su povezani sa bandama.

14. 8. 1943 u 7.00 časova prijavio se, vrativši se dobrovoljno natrag, žand. stanici Besnica, jedan kovač iz Spodnje Besnice, regrutovan 27. 6. 43. Dodatak uz Inf. službu br. 47 — Vatreni sukob vojske u St. Jurju kod Litije: nisu bili banditi. Vojne snage ubile su jednog 71-godišnjeg seljaka, za koga se, usled pomrčine koja je tada vladala, mislilo da je bandit.

#### Donja Štajerska:

##### Protivnik:

19.8. 1) U 12.00 časova odvelo je više naoruž. bandita jednog vola sa planinskog pašnjaka na *Menina Pl.* na Kurjem Vrhu (kota 1466), oko 4 km j. jz. od Gornjeg Grada (4 časa), koji je pripadao jednom seljaku u Svetom Florijanu.

20.8. m) Između 0.00 i 1.30 časova 2 naoruž. bandita i jedna žena opljačkali su životne namirnice trojici seljaka, blizu zvanog Kovšaka (kota 883), 4 km s. sz. od Gornjeg Grada (2 časa).

U 1.00 čas opljačkala su 4 naoruž. bandita životne namirnice jednom posedniku u blizini *Resnika*, oko 6,5 km s. sz. od Zreča (3 časa).

U 2,30 časova opljačkala je banda, navodno u jačini od oko 40 ljudi, životne namirnice jednom posedniku u blizini zvanog *Pucaka* (kota 296) u Kapli, 1,3 km z. jz. od Gomilskog (20 minuta). Pravac dolaska i odlaska Grmada.

U 3.00 časa opljačkala je jedna naoruž. banda nepoznate jačine životne namirnice i ranac jednom seljaku u *Brezjama*, 1,5 km sev. od Mozirja (3/4 časa).

n) U 2,30 časova raspitivala su se 3 naoruž. bandita kod jednog posednika u *Konovu* 1,8 km si. od Velenja (40 min.), kome je predao ranije ostavljene letke.

20./21.8. o) Između 1.00 i 2.00 časa pojavilo se u vinogradu Bizeljsko u Zg. *Sušici* — Crkva Sv. Vid (kota 365), 7 km. i. ji. od Podsrede (1 čas), otprilike 10—15 naoruž. bandita, koji su se kod tamo zaposlenih radnika raspitivali da li su zadovoljni svojim poslodavcem. Oni su se povukli u s. z. pravcu. Oko 20,30 časova ponovo se pojavilo na dobru DAG-a<sup>2</sup> oko 25 naoružanih bandita, koji su tamo kuvali nešto za sebe. Oni su opljačkali manju količinu vina. Povukli su se oko 1.00 čas. Između 23.00 i 2.00 časa opljačkalo je 26 naoruž. bandita jednu trgovačku radnju sa pekarom u *Cadramu* kod Oplotnice (10 min.).

21.8. p) U 20.30 časova opljačkala su 4 naoruž. bandita životne namirnice jednom posedniku u *Lepoj Njivi*, 4,6 km zap. od Šoštanja (1 Vi čas).

q) Između 22.00 i 22.30 časova regrutovali su banditi u *Kokarju*, 3 km ji. od Rečice ob Savinji (50 min.), dva seljačka sina.

r) Između 22.00 i 24.00 5 naoruž. bandita tražilo je životne namirnice kod tri seljaka u oblasti *Konjski Vrh*, oko 5 km si od Luča (2 časa),

s) U 22.00 časa, oko 20 naoruž. bandita opljačkalo je životne namirnice jednom posedniku u *Smihelu*, 4,2 km sev. od Mozirja (2 časa).

U 22.30 časova 3 naoruž. bandita opljačkala su namirnice dvojicu zemljoradnika u *Goričici*, 3,3 km z. sz. od Sv. Jurja (IV2 čas),

t) U 22.45 časova više naoruž. bandita regrutovalo je sina jednog posednika u *Zabukovici*, 4,5 km juž. od Zaleca (1 čas).

U 23.00 časa 2 naoruž. bandita regrutovala su u *Homecu*, 3,3 km sz. od Smartnog ob Dreti (3/4 časa), sina jednog zemljoposednika i jednog vojnika na otsustvu (Donještajerac).

*Sopstvena delatnost:*

Uz o/ Zg. Sušice: jedna žand. patrola u jačini od 6 ljudi sukobila se u blizini dobra sa banditima. Usled kratkog vatrene okršaja ni na jednoj strani nije bilo gubitaka. Zaplenjena 1 lovačka puška, 8 metaka pešadijske municije itd. Uz o/Čadram: U 5.00 časova jedna žand. patrola imala je kratak vatreni sukob sa banditima, koji su pobegli ostavljajući jedan deo plena.

U svim ostalim slučajevima od 1) do t): odaslate patrole žandarmerije, seoske straže, Vermanshafta, odn. zaštitne policije.

Za sve ostalo vidi o velikoj akciji na Murovicu (Gorenjska).

*Staro-Koruška — Mežanska dolina:*

*Protivnik:*

- 19.8. u) Jedan poljski poljoprivredni radnik koji je bio zaposlen u *Lobniku* (ist. od Železne Kaple) pobeđao banditima.
- 20.8. v) U 0.00 časova nepoznati broj naoruž. bandita zapalio je donju stanicu žičane železnice jednog drvarskog preduzeća kod *kote 673*, 3 km si. od Bele. Susedne zgrade, uključujući pilanu, spasene su od uništenja. Ukupna šteta oko 150.000 RM.
- w) Oko 20.30 časova 2 naoruž. bandita opljačkala su jednom posedniku u *Jazbini* (kota 544), 3 km si. od Črne, jedan radioprijemnik i 1 kg šećera.  
U 23.40 časova opljačkala su 3 naoruž. bandita namirnice i jedan ranac jednom posedniku u *Obirskom* (kota 683), 6,7 km. z.jz. od Železne Kaple.
- x) U 9,15 časova 2 naoruž. bandita regrutovala su jednog 45 godišnjeg slугу koji je bio zaposlen kod zvanog *Vertiča* (kota 740) u Frajbahu, 4,7 km jz. od Galicije. Pravac povlačenja Obir.
- y) Oko 21.00 čas tražila su 4 naoruž. bandita brašno kod jedne zakupnice u *Robežu* (kota 720), 2 km jz. od Galicije. Pravac dolaska i odlaska Obir.
- 21.8. z) U 21.00 čas nestao je od kuće jedan vojni obveznik u *Kotljama*, 3,2 km ji. od Guštanja. On se verovatno dobrovoljno priključio banditima.

- aa)** Oko 20.30 časova 10 naoruž. bandita pretilo je streljanjem i paljenjem jednom posedniku u blizini zvanog *Plesučnika* (kota 653) u Donj. Javorju, 3,2 km i.ji. od Crne.
- 22.8. ab) U 21.30 časova opljačkala je jedna naoruž. banda navodno u jačini oko 30—40 ljudi, namirnice i cipele kod zvanog *Pirea* u Lobniku, 2,7 km i si. od Železne Kaple. Osim toga oni su regrutovali 18 godišnjeg posednikovog nećaka i jednog Ukrajinka, koji je kod njega bio zaposlen.  
U 23.00 časa oko 20 naoruž. bandita opljačkalo je hleb jednom zemljoposedniku u *Suhoj*, 3,8 km sz. od Železne Kaple.
- ac) Oko 18.00 časova primetio je posednik, zvani *Prevernik*, u Lobniku, 3,2 km si. od Železne Kaple, kako je otprilike 15 naoruž. bandita prošlo pored njegovog poseda u pravcu Ojstre.
- ad) Jedan 17 god. poljoprivredni radnik nestao sa svog radnog mesta u *Ponikvi*, 3,3 km j. jz. od Pliberka. Moguće je da se dobrovoljno priključio banditima.

*Nemačko-tal. granica:*

- 18./19.8. Delovi Cankareve i Gubčeve brigade napustili su navodno u toku noći prostor oko Trebelnog, da bi se uputili prema Trebnju.
- 20.8. Italijanska akcija na prostoru Sv. Križ — Moravče traje i dalje. Po dostizanju oba mesta, udarni pravac na zapad. Arm. korpus saopštava da su neki banditi navodno izbegli na nemačku teritoriju. Carinska granična zaštita nije mogla da konstatiše ništa u vezi sa ovim. Po izveštaju jednog konfidenta, banditi na glavnim i prelaznim putevima na granici postavljaju opsežne drvne zapreke. Jačina bandita na pomenutom području: navodno 2 udarne brigade pod komandom bandita Cankara.<sup>3</sup>
- Banditske formacije sa prostora Gorice (staroital. oblast) prešle granicu Ljubljanske Pokrajine kod Spod. Logateca i uputile se na prostor oko Vel. Bloka, oko 18 km ji. od Borovnice.

Po informaciji 24 ital. arm. korpusa, bande koje operišu u Gornjoj Italiji navodno su dobine naređenje da se upute na teritoriju Slovenije okupiranu od Italijana i Nemaca (misli se na Gorenjsku, Donju Štajersku i Ljubljansku Provinciju).

Tomšičeva brigada i 3 gorenjska brigada (ranije 8 slov. brigada) treba da se nalaze na Krimu (kota 1107), oko 15 km j.jz. od Ljubljane.

Između 21.00 i 22.00 časa 4—5 belogardista su osuli paljbu na kuću jedne posednice u Kozjeku (kota 776), 8,8 km juž. od Škofje Loke, prodrli su zatim u kuću i poveli sa sobom 2 vezana dečaka koji su se tamo kratko vreme zadržali. Belogardisti su se verovatno povukli na kotu 374 (sev. od Polhov Gradeča) natrag na ital. teritoriju.

- 22.8. Završena je ital. akcija na prostoru sev. od Trebnjeg.

*Nemačko-ital. granica:*

- 22.8. Nastavak uz Inform, službu br. 47:

Prema saopštenju komandnog mesta Maribor, situacija na nemačko-hrvatskoj granici je potpuno mirna. Cak i pri najsvesnijem izviđanju nije se naišlo ni na kakve bandite na prostoru Lupinjak, odn. čak nije bilo ni osnove za pretpostavku da banditi borave u ovoj oblasti. Stoga su 4 četa polic, straž, batalj. »Wien« i 5 četa polic, straž, batalj. »Alpenland« u 11.30 časova vraćene u svoja mesta boravka.

*Neprijateljska vazduhoplovna delatnost:*

- 21.8. Po saopštenju drž. policije Zagreb, u 12.00 časova navodno se spustila jedna žena-padobranac u blizini Ključa (Hrvat.) na nemačku teritoriju, oko 8 km i.ji. od Brežica (D. Štajerske). Poslata je potera.
- 22.8. Od 2.28 do 3.19 vazdušna uzbuna u Celju. Od 2.57 do 3.16 vazdušna uzbuna u Mariboru. U 3.05 časova kružilo je više neprijat. aviona iznad prostora Krško — Zidani Most.

*Opšte:*

- 20.8. U vozu koji po redu vožnje polazi u 8.16 časova iz Jesenica za Kranj, pratioci voza uhapsili su

jednog radnika sa stanom u Jesenkama, zbog izbegavanja vojne obaveze.

- 21.8. Pri pozivanju u vojsku u srezu Ptuj (D. Štajerska), jedna grupa mobilisanih prošla je sa svojim konjskim zapregama kroz grad Ptuj. Jedan od ovih vojnih obveznika posvadio se sa jednim pri-padnikom vojske i prešao na razračunavanje, pa je ubijen pogotkom u glavu od strane jednog vojnika.
- 22.8. U 7.20 časova prispela su na granični prelaz kod Crnuča, dolazeći sa ital. teritorije, 2 teretna auto-mobila ital. produkcije sa kontr. tablama WL 480843 i WL 130093. U ter. kolima nalazili su se: 2 ofic., 6 podof. i 44 vojnika, delimično u ne-mačkoj padobranskoj uniformi (delimično padobranski šlemovi, delimično tropski šlemovi). Vozači su pokazali vozni nalog od St. Georgio za Graz. Pošto ih je pregledao jedan vojni stražar, vozila su otišla u pravcu Domžale — Celje. Pošto postoji opravdana sumnja da je u pitanju jedan odred neprijateljskih agenata, poslata je potera.

Za tačnost  
Windorfer

kapetan zašt. policije

Brenner s.r.

Sreska žandarmerija Radovljica  
Prispelo 4.9.43  
Del. br. — Priloga  
D

BK. 181

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO« OD  
22 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA PRUGU  
TREBNJE — NOVO MESTO<sup>1</sup>

*Kopija telegrama*

V.P. 59, 22 avgust 1943

Od Komande divizije »Isonzo«  
KOMANDI XI ARM. KORPUSA

02/5696 Prošle noći jake grupe komunističkih bandita napale su uzastopnim žestokim akcijama položaje za zaštitu pruge. U 22 časa oštećena je pruga u blizini km 83,250 (4 km severozapadno od Novog Mesta). U 22,15 oklopni voz br. 3, koji je zajedno sa oklopnim automobilom vršio patroliranje na pruzi, izazvao je eksploziju mine na km 87,500.<sup>2</sup> Prevrnula su se 2 štitna vagona, lokomotiva i tender. Nije bilo ni mrtvih ni ranjenih. U 1,20 grupa je napadnuta snažnom vatrenom akcijom praćenom sa dve jake eksplozije. Dve pomoćne patrole sa stalnih položaja 110 i 111 odmah su dotrčale i, mada izložene jakoj vatri komunističkih bandita, uspelo im je da se povežu. Pomenute patrole su utvrstile da je čitava grupa 110/c<sup>3</sup> bila savladana<sup>4</sup> i da su na km 92,800<sup>5</sup> dve mine prouzrokovale prekid žel. pruge. Svi prekidi biće popravljeni danas do 12 časova. Jaki napadi komunističkih bandita na poljske položaje za zaštitu žel. pruge potvrđuju potrebu za što bržim dobijanjem traženog automatskog oružja kao i mina i dobljikave žice.

. . . ,<sup>B</sup>

General Maccario

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (21 G—27).

<sup>2</sup> Dopisano: »1 km jugoistočno od Mirne Peči«.

<sup>3</sup> Dopisano: »4 km sev. zap. od Mirne Peči«.

<sup>4</sup> U izveštaju Jedanaestog armorskog korpusa od 22 avgusta 1943 god. stoji: »Noću 22-og jake grupe ustanika napale su, ponovljnim žestokim akcijama, položaje za zaštitu žel. pruge 110 i 111 (ZT-CS Novo Mesto) uspevši da savladaju otpor prvog položaja, zarobivši 6 vojnika.« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 18 I—7).

<sup>5</sup> Dopisano: »4 km sev. zap. od Mirne Peči.«

• Dopisano: »3 tone bodljkave žice koju već imaju, 1200 mina koje su već date, 10 automatskih pušaka, osim 60 ustupljenih ovih dana. Izgleda da se stanica sastoji od 6 ljudi sa 1 puškomitraljezom Hobliss na poljskom položaju.«

SAOPSTENJE ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALP-SKE OBLASTI OD 23 AVGUSTA 1943 GOD. O ZAVRŠETKU AKCIJE POTERNIH ODELJENJA U SREZU CELJE<sup>1</sup>

*PREPIS!*

Zapovednik policije poretka  
Alpenland  
Komandno mesto Donja Štajerska  
Maribor

P o v e r l j i v o!

Ia 52 20 Br. 2148/43

Maribor, 23.8.1943

*Predmet:* Poterno odeljenje i uporišta Vermanšafta Štajerskog otadžbinskog saveza

- 1) Na osnovu naređenja za akciju zapovednika policije poretka Alpenland — Komandno mesto Donja Štajerska br. 5 od 8. 7. 1943<sup>2</sup> i br. 7 od 22. 7. 1943, a u vezi sa dopunskim naređenjem od 18. 8. 1943, akcija poternih odeljenja I, II i III Vermanšafta Štajerskog otadžbinskog saveza biće 31. 8. 1943 završena.
- 2) Isto tako 31. 8. 1943 biće napuštena uporišta Solčava i Bele Vode, koja su obrazovana na osnovu naređenja za akciju br. 8 od 29. 7. 1943 i naređenja za akciju br. 9 od 31. 7. 1943.
- 2) Tako išto biće 31. 8. 1943 napuštena uporišta koja su obrazovana od strane Vermanšafta Štajerskog otadžbinskog saveza i to u:

C e m š e n i k u  
Št. G o t a r d u  
T o p l i c a m a  
M l i n s a m a  
K i s o v e c u

- 4) Sve napred pomenute snage Vermanšafta Štajerskog otadžbinskog saveza krenuće, po želji vođe Vermanšafta, vođe Saveza Steindl-a, u svoje matične formacije ili će biti pozvate na dalju obuku.

<sup>1</sup> Original, umnožen na ciklostilu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

- 5) O pravilnom odvijanju napred pomenutih akcija između vođa formacije i 19 SS polic, puka, odnosno 1/19 SS pol. puka pobrinuće se Vermanšaft.
- 6) Završni izveštaj o svakoj izvršenoj akciji dostaviti do 10. 9. 1943.
- 7) Obezbeđenja pruge državnih željeznica u Donjoj Štajerskoj, podignuta od strane Vermanšafta Štajerskog otadžbinskog saveza, ostaju i dalje.

Za tačnost prepisa  
Assinger, kapetan

Ppukovnik zašt. policije

Zandarmeriski okrug Celje  
Dnev. izv. br. 3103

Svim žand. stanicama okruga Celje  
na znanje:

Kolmanitesch, biv. sreski načelnik  
i okružni vođa

IZVEŠTAJ KARABINIJSKE STANICE TREBNJE OD 23  
AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOGL  
KORPUSA O PREKIDU ŽELEZNIČKE PRUGE KOD  
PONIKAVA I PIJAVICE<sup>1</sup>

XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
Ispostava Trebnje

Br. 1/189 prot. Poverljivo

Trebnje, 23 avgusta 1943

*Predmet:* Delatnost ustanika. Izveštaj.

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V.P. 46
VISOKI KOMESARIJAT POKRAJINE	LJUBLJANA
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	V.P. 59
KRALJEVSKOJ KVESTURI	LJUBLJANA
RATNOM VOJNOM SUDU — Otsek	LJUBLJANA
KOMANDI KR. KARAB. 2 ARMIJE	V.P. 10
KOMANDI KR. KARABINIJERA VIII ARMIJE	V.P. 170
KOMANDI 98 LEGIJE M.V.S.N.	SEDIŠTE
CIVILNOM KOMESARIJATU	NOVO MESTO
KOMANDI XIV MOBILISANOG BATALJONA KR. KARAB.	V.P. 110
KOMANDI CETE KR. KARAB. i na znanje	NOVO MESTO
KOMANDI LEGIJE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	PULA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	RIJEKA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	GORICA

Noću uoči 22 tek. mes. ustanici su prekinuli železničku prugu Ljubljana — Novo Mesto na km 92/900, mesto Ponikve (sekcija J Novo Mesto ZT-SS), i na km 87/450 (na 400 metara od železničke stanice Mirna Peč — ista sekcija ZV-CS) pomoću mina.

Eksplozija u drugom delu je usledila pri prolasku oklopnoj vozi koji je saobraćao od Mirne Peči za Novo Mesto. Lo-

FONORAMMA A LANC

K2

P.L.46, 24 agosto 1943

DA COMANDO XI CORPO ARMATA  
AT COMANDO DIVISIONE CACCIATORI DELLE ALPI  
AT COMANDO XI RAGGRUPPAMENTO GAF

02/4550 ALT CRESCENTE ATTIVITA' FORMAZIONI RIBELLI DISLOCATE SONGA  
KRIM - MONTREC CONTRO PRESIDI ET FERROVIE LIMITROPHE IM-  
PONE AGIRE SUBITO CONTRO DI ESSE ALT  
DISPONGO:  
1°.= COMANDO DIVISIONE CACCIATORI TRATTENDO MAGGIOR ALI-  
QUOTA POSSIBILE DI FORZE DA TUTTI PRESIDI DIPEN-  
DENTI PREDISPONGA ED EFFETTUAI AZIONE IN TALE ZO-  
NA ATTUANDO D'URGENZA PROVVEDIMENTI ATTI FRONTEG-  
GIARE EVENTUALI NUOVE AZIONI RIBELLI ALT  
2°.= XI RAGGRUPPAMENTO GAF CONCORRA AZIONE CON MASSI-  
MA ALIQUOTAE FORZE DISPONIBILI SECONDO MODALITA'  
CHE PISSEGA COMANDO DIVISIONE CACCIATORI ALT  
3°.= IN SECONDO TEMPO CONCORRERA' ANCHE RAGGRUPPAMENTO XXI APRILE CHE SI STA RACCOLGENDO ZONA SKOPLJICA-  
SMARJE ALT  
4°.= POICHE' EST MIO INTENDIMENTO EFFETTUARE PROSSIMA-  
MENTE NUOVO CAMPO OPERATIVO CON TUTTE TRUPPE C.A.  
CON MODALITA' ANALOGHE CICLO 15-30 GIUGNO SCORSO,  
COMANDI INDIRIZZO ORIENTINO PROPRIE TRUPPE NECESSA-  
SITA' RIMANERE LUNGO PERIODO FUORI SEDE, PUR OPE-  
RANDO IN LINEA DI MASSIMA, NEI RISPETTIVI TERRITORI  
ALT

GENERALI GAMBARA

komotiva i jedna oklopna kola su se prevrnula na nasip, a još četvora kola su iskliznula. Saobraćaj se mogao uspostaviti 22 tek. mes. oko 11 sati.

Iste noći, opet od strane ustanička, prekinuta je železnička pruga Trebnje — Krmelj u blizini Pijavice (sekcija J Novo Mesto XL-DE) eksplozijom mine. Pruga je opravljena istoga dana.

...<sup>2</sup>

POTPORUČNIK KOMANDIR  
(M. P.) Manlio Zuarو

BR. 184

NAREĐENJE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 24 AVGUSTA 1943 GOD. ZA PRIPREMU AKCIJE U ZONI KRIM — MOKREC<sup>1</sup>

u akta  
R 2

Fonogram na ruke

V.P. 46, 24 avgust 1943

OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA  
KOMANDI DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI GRUPACIJE GRAN. STRAŽE

02/4550. Pojačana aktivnost ustaničkih formacija razmeštenih u zoni Krim — Mokrec protiv garnizona i pograničnih pruga nalaže da se odmah dejstvuje protiv ovih.

Naređujem:

1. — Neka divizija »Cacciatori« uzme što je moguće više snaga iz svih podređenih garnizona te neka naredi i izvrši akciju u toj zoni, sprovodeći hitno mere u cilju suzbijanja novih ustaničkih akcija.
2. — Neka XI grupacija gran. straže sadejstvuje u akciji sa najvećim delom raspoloživih snaga na način koji će odrediti komanda divizije »Cacciatori«.
3. — U drugoj fazi sadejstvovaće i grupacija »XXI Aprile« koja se prikuplja u zoni Škofljica — Smarje.

<sup>2</sup> Dopisano crvenim mastilom: »607 pov-7-4; 26 avg. 1943, Ettore Giovannini.«

4. — Pošto uskoro nameravam da preduzmem nove operacije sa svim trupama Arm. korpusa, analogno ciklusu od 15—30 juna, neka komande iz naslova pripreme sopstvene trupe na potrebu da duži period vremena ostanu van sedišta, iako će načelno operisati na svojim teritorijama.

General GAMBARA

BR. 185

ZAPOVEST ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE OBLASTI OD 24 AVGUSTA 1943 GOD. ZA AKCIJU NA SVETU PLANINU<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretna	Bled, 24 avgust 1943
A l p e n l a n d	Karta 1:75000
— Komandno mesto Bled —	Sekcija Železna Kapla i Ljubljana

*Zapovest za akciju br. 152*

- 1.) 17. 8. 1943 zaustavila se jedna vrlo jaka banda na Svetoj Planini (i. si. od Vača). Prilikom akcije protiv ove bande, uspelo joj je da se pre opkoljavanja izvuče ka severu. Ona se rasturila u više bandi. Deo bande koji se izvukao preko prostora Kolovrat — Sv. Valentin — Sv. Mohor u oblast Murovica — Cicelj, uništen je skoro u potpunosti prilikom akcije od 20 do 21. 8. 1943.<sup>2</sup> Pretpostavlja se da se najveći deo zadržava na zapadnim ograncima Menina Pl. ili na Slevcu (kota 1070) i Ercnovecu (kota 919). U prilog ovome govore pljačke poslednjih dana.

Poznati logori nalazili su se na ovom prostoru u oblasti kote 1282 (V. Stene), na izvoru 500 m ist. od Javorščeka (kota 1344), oko 500 m zap. od kote 1057, više njih na Slevcu, i zapravo poglavito 800 m sev. od kote 1070, kao i na Ercnovecu (greben prema zapadu).

- 2.) Ja ču, počevši od ranih jutarnjih časova 25. 8. 1943, pretresti ovu oblast u kojoj verovatno borave banditi; po smirivanju ovog prostora ostaviti snage na mestu akcije, da bih po izviđanju pošao napred protiv ostalih delova bandi t. zv. 4 operativne zone.

Zatečeni banditi imaju se zarobiti ili u protivnom uništiti. Sva mesta, senare i pojedinačna dobra imaju se detaljno pretesti. Lica koja nemaju ispravne legitimacije imaju se uhapsiti.

- 3.) Pripremiće se:

*I bat. 19 SS pol. puka (1, 4, 8 i 12 četa)*

u opštoj liniji raskrsnica puteva jz. od kote 1135 (1,5 km si. od Zgor. Tuhinja) — oštros na zapad kota 1284 — kota 1282 obuhvatno na istok i sever — na zapad po južnim ograncima Javorščeka uključno do 300 m jz. od kote 1168. *II bat. 19 SS pol. puka (6 i 7 četa)* sa potčinjenom pol. četom za naročitu upotrebu »Alpenland«, priključno uz I bat. 19 SS pol. puka na opštoj liniji na južnim ograncima Tolstog Vrha (kota 1200), duž puta na zapad do Bele Peči, račvanje puta ka Osredeku.

*III bat. 19 SS pol. puka (9, 10 i 11 četa)* sa potčinjenom 3 žand. rez. četom (mot.) »Alpenland«, priključno uz II bat. 19 SS pol. puka, u podnožju korita potoka Snovik do kote 487, južni izlaz Snovika.

*Zandarmeriski okrug Kranj* sa potčinjenim snagama 921 Landesschützen bataljona zaposešće zasede u Tuhinjskoj dolini od Cirkuša do Potoka i poternim odeljenjima nadzirati otvoreno krilo, i to zapravo od Cirkuša preko Golice do kote 870 i od Potoka do Snovika.

- 4.) *Nastupanje snaga:*

*I bat. 19 SS pol. puka:* Sabirno mesto 8 i 12 čete u Gornjem Gradu, 25. 8. 1943 u 02.00 časa. Marševski put Gornji Grad — Stangrob — Nova Stifta.

Sabirno mesto 1 i 4 čete u Vranskom, 25. 8. 43 u 02.00 časa. Pravac vožnje Vransko — Kozjak, uspon preko Golice — oštros na zapad, kota 870.

*II i III bat. 19 SS pol. puka:* Mesto prikupljanja put Kamnik — Moste, čelo na železničkom prelazu na jugozapadnom ulazu u Kamnik, 25. 8. 43 u 05.45 časova. Odlažak oba bataljona u 06.00 časova preko

Stahovice do Črneleca, marš preko Poljana za Belu Peč, odavde na polazne položaje.

**Zandarmeriski okrug Kranj** sa potčinjenom vojskem oružane sile i oklop, izvid, odeljenjem Kamnik prikupiće se 25. 8. 1943 u 06.45 časova u Kamniku. Odlazak u Tuhinjsku dolinu u 07.00 časova.

5.) *Predviđeni plan vođenja borbe:*

Po završenom zauzimanju pripremnih položaja, 25. 8. 1943 u 09.00 časova pristupiće bataljoni samostalno sužavanju opkoljenog prostora, i to:

I bat. 19 SS pol. puka zatvorice pravac desnim krilom 300 m jz. od kote 1168 prema jugoistoku duž puta preko kote 709 — kota 592 — zapadna ivica Zgornjeg Tuhinja do račvanja puta na južnoj ivici Zgornjeg Tuhinja. Pri pretresu obratiti naročitu pažnju na mnoga područja izvora.

II bat. 19 SS pol. puka zatvorice pravac levim krilom naslanjajući se na I bat. 19 SS pol. puka preko Ravna zaključno sa kotom 867, ovde se naslanja na III bat. 19 SS pol. puka.

III bat. 19 SS pol. puka obuhvatiće Sv. Miklavž i Ercnovec na zapadu od Gradišča preko kote 812 do kote 867.

**Zandarmeriski okrug** sa potčinjenim delovima vojske počiće 25. 8. 1943 u 10.00 časova iz Tuhinjske doline dalje na sever i zatvoriti pravac od Zgornjeg Tuhinja do Gradišča.

Po opkoljavanju Slevca i Ercnoveca udariće II bat. 19 SS pol. puka sa severa na jug skroz do linije opkoljavanja.

*Nastup* II bat. 19 SS pol. puka za prodiranje, prema mome naređenju.

*Rezerva: četa polic. brd. lov. »Alpenland« i vod teških minobacača II bat. 19 SS pol. puka, meni na raspoloženju u Šmartnu v Tuhinju.*

Obe jedinice otputovaće 25. 8. 1943 u 07.00 časova zajedno sa snagama žandarmerije i oružane sile u Tuhinjsku dolinu. Prijaviti se komandnom mestu Zapovednika pol. poretku u Smartnom v Tuhinju.

6.) *Obaveštajne veze:*

- 181 pol. brd. četa za vezu uspostaviće i održavati telefonsku vezu od komandnog mesta zapovednika pol. poretku u Smartnom v Tuhinju,  
do komandnog mesta žandarmeriskog okruga,  
" " " I bat. 19 SS pol. puka i

*radio vezu* od komandnog mesta zapovednika pol. poretka do operativne radiostanice Bled,  
do I bat. 19 SS pol. puka (višestruko),  
do II bat. 19 SS pol. puka, kao i  
do III bat. 19 SS pol. puka.

- b) I, II i III bat. 19 SS pol. puka dodeljuje se, svakom po jedno, srednje pol. radio odelj., a III bat. 19 SS pol. puka pored toga i jedno manje pol. radio odeljenje b, i žandarmeriskom okrugom 3 poljska radio predajnika b za vreme trajanja akcije, od strane 181 pol. brd. čete za vezu. Srednje pol. radio odeljenje za I bat. 19 SS pol. puka javiće se 24. 8. u 23.00 časa sa donosiocem naređenja u Vranskom.
- c) *Pozivni znaci i talasi* saglasno naređenju za regulisanje radio službe pri akciji od 22. 4. 43.
- d) *Sredstva za štirovanje*: ključ i šifre br. 5
- e) komandiri bataljonskih vodova za vezu moraju najtačnije upoznati sva radio odeljenja koja su prispela za akciju sa pozivnim znacima i raspodelom talasnih dužina i unapred odrediti qrx — vremenske periode, kojih se treba tačno pridržavati kad radio veza bude uspostavljena. Operativne oficire treba ponovo upoznati sa ovim. Drugi pozivni znaci i talasi, osim onih koji su stavljeni na raspoloženje naređenjem za regulisanje radio službe u akciji od 22. 4. 43, ne smeju se upotrebjavati.
- 7.) *Glavno previjalište*: Šmartno v Tuhinju.
- 8.) *Reflektore* će u toku 25. 8. 1943 naknadno dostaviti u Šmartno v Tuhinju štabска četa. 181 pol. brd. četa za vezu postaraće se za njihovo postavljanje na položaj.
- 9.) Sledovanje najpre za 3 dana.
- 10.) *Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti Bled* imaće 25. 8. 1943 u 06.00 časova pripremljene snage za II i III bat. 19 SS pol. puka u Kamniku, osim toga dovešće rta komandno mesto zapovednika policije poretka snage za sabirni zarobljenički logor.
- Ispostava policije bezbednosti u Celju* se umoljava da izdvoji snage za I bat. 19 SS pol. puka.
- 11.) Moje komandno mesto: Zand, stanica Šmartno v Tuhinju.

Za tačnost  
BLANK  
kapetan

Brenner

*Dostaviti:*

Generalu, Ia, Ic, IVa, IVb IVbZ, ofic. za vezu

1 ofic. za mot. vozila, svakom po 1

19 SS pol. puku

I bat. 19 SS pol. puka –

II bat. 19 SS pol. puka

III bat. 19 SS pol. puka

Zand, okrug (žand. stanica Kranj)

**Ceti** pol. brd. lov. »Alpenland«

Pol. četi z.n.u. »Alpenland«

181 pol. brd. četi za vezu

**Stabskoj četi**

3 žand. rez. četi (mot.) »Alpenland«

*Na znajne:*

Višem SS i polic, vodi

K-dantu Landesschützen puka Jug

921 žand. zašt. bataljonu

K-dantu pol. bezbednosti i službe bezbednosti Bled . . .

K-dantu pol. bezbednosti i službe bezbednosti Maribor

Ispostavi Kamnik i Celje, svakoj 1

Rezerva

## IZVEŠTAJ ZA POVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE OBLASTI OD 25 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI USTANIKA OD 23 DO 25 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretka  
Alpenland  
— Komandno mesto Bled —

Bled, 25 avgust 1943

*Informativna služba br. 49*

## *Gorenjska: Neprijatelj*

- 23.8. a) Od 0.00 do 2.15 i od 3.30 do 3.50 časova obasipan je vatrom iz automata i pušaka, navodno u neko-liko mahova, logor državne radne službe u *Randomju*. U 1.45 navodno je pucano i na stražu Nastranove vodenice u *Homecu*. U oba slučaja odgovoreno na vatru. Nije bilo gubitaka. U 3.00 časa nekoliko bandita obasulo je kratkom vatrom iz pušaka smeštaj jednog voda PT topova vojske, koji se nalazi na zapadnom izlazu iz *Železniki*, i to iz pravca pošumljenog podnožja brda, koje leži ovom preko puta. Odgovoreno je na vatru, na što su banditi pobegli u sz. pravcu. Nije bilo gubi- taka.

b) Oko 9.00 časova pronašla je jedna žand. patrola u zapadnom delu *Uskovnice*, oko 7 km zap. od Bohinjske Bistrice (iVi sata), leš jednog posed- nika (konfident i pripadnik seoske straže) iz Stu- dora kod Bohinjske Srednje Vasi, na kome su se videle mnoge povrede od metaka i na lubanji. Moglo bi da se radi o ubistvu od strane bandita, verovatno u popodnevним časovima 20. 8. 43.

c) Oko 0.00 časova banditi u nepoznatom broju opljačkali su tele jednom poljoprivredniku u *Gornjim Ravnama*, 2,8 km z.jz. od Javorja (IM> sat), koje je na licu mesta zaklano. Oko 17.00 časova opljačkalo je 6 naoruž. bandita manje količine životnih namirnica trojici seljaka u *Zgornjim Danjama*, 8,5 km z.sz. od *Železniki* (4 sata). Pravac povlačenja Ratitovec.

U 22.00 časa nepoznati broj naoruž. bandita opljačkao je vola i kravu jednom seljaku u Selima, 1 km zap. od Zgornjeg Tuhinja (20 min.). Pravac dolaska Kostanj.

- d) U 22.00 časa 2 naoruž. bandita regrutovala su 18 godišnjeg sina jednog železničkog penzionera u *Mednom*, 2 km ji. od Medvoda (40 min.).
  - e) U 21.00 čas više naoruž. bandita uzalud je zahtevalo od jednog zemljoradnika u *Podgorju*, 1,4 km z.jz. od Kamnika (20 min.), da ih pusti unutra.
  - f) U 6.00 časova pronađena su u *Retnju*, 4 km j.jz. od Tržiča (1/4 sata), dva letka.
- 24.8. g) Od 2.30 do 3.50 časova obasut je vatrom logor državne radne službe u *Radomlju*, navodno sa tri strane. Isto tako i straža Nastranove vodenice u *Homecu* izgleda da je bila obasuta vatrom iz zapadnog pravca. U oba slučaja odgovoreno je na vatru. 1 bandit je verovatno ranjen. Nije bilo sopstvenih gubitaka. Između 3.00 i 3.15 časova, usled pucnjave pripadnika državne radne službe svetlećom municijom, izbila je vatrica u senjaku jednog posednika u Homecu, a oko 3.40 časova i u Nastranovoj vodenici. Senjak i vodenica su izgoreli. Ukupna šteta oko 19—20.000 RM. U 22.30 logor državne radne službe navodno je ponovno napadan od strane bandita i to iz istočnog pravca. Na vatru je odgovoreno, i usled upotrebe svetleće municije zapalio se stog pšenice jednog mlinara u Radomlju. Stog je potpuno uništen; šteta iznosi otprilike 2000 RM.
- U 21.00 čas 4 naoruž. bandita opljačkala su manje količine životnih namirnica jednom posedniku u *Polju*, 3 km juž. od Vodica (40 min.). Osim toga oni su u mestu rasturili više letaka. U 21.30 časova pripucali su, verovatno ovi isti banditi, u istom mestu na jednu žand. patrolu. Na vatru je odgovoreno, našto su banditi pobegli u pravcu Skaručne. Nije bilo gubitaka.
- h) U 21.00 čas upala su 2 bandita, naoružana revolverima u kuću jedne 42 godišnje žene u *Mednom* — vidi pod tačkom d — i ranili je sa više metaka u nadlakticu desne ruke.
  - i) Između 21.15 i 21.45 časova 7 naoruž. bandita opljačkali su manje količine životnih namirnica

)

i potrošne robe jednom trgovcu i jednom posedniku u *Suhadolu*, 3,3 km sz. od Mengeša (3/4 sata). Pravac odlaska verovatno Križ, odn. Radomlje. Oko 22.00 časa veći broj naoruž. bandita opljačkao je život, namirnice jednom seljaku u *Selima*, 3,7 km zap. od Moravča (1 sat). Pravac povlačenja Imenje.

- j) Oko 21.30 časova 4 naoruž. bandita regrutovala su dva radnika u Lešama, 4,3 km z.jz. od Tržiča.

24-/25.8. k) U toku noći na oglasnoj tabli na stanicu Jesenice -*Jug* istaknuta su dva komunistička letka upućena nemačkim vojnicima.

Iz jednog transporta upućenog iz *Jesenice* za Garmiš sa obveznicima pozvanim u vojsku, na stanicu Beljak pobegla su dva mladića vojna obveznika iz *Bleda*. Oni bi mogli pokušati da se priključe bandama u Koruškoj.

25.8. 1) Oko 0.00 časova pojavila se u *Ravnama*, 3,6 km sev. od Smartna v Tuhinju, jedna, navodno od oko 100 ljudi sastavljena, naoruž. banda, koja je od više seljaka opljačkala životne namirnice. Ona se povukla između 6.00 i 6.15 časova u istoč. odn. severnom pravcu. Oko 1.00 čas opljačkalo je otprilike 10—15 naoruž. bandita iz sirarnice na Pl. Viševniku (Ozebnik), 6,6 km z.sz. od Stare Fužine (4 sata), a oko 1,30 časova i iz sirarnice u *Dednom Polju*, 7,3 km z.sz. od Stare Fužine (4 1/4 sata), ukupno oko 100 kg mlečnih proizvoda — kao sira, butera itd. Pravac povlačenja kota 1558 (V. Lazu).

Između 4.00 i 5.00 časova opljačkalo je otprilike 20 naoruž. bandita životne namirnice i potrošnu robu trojici seljaka u *Prezrenju*, 1 km sz. od Ovsiša (V2 sata). Pravac odlaska Zgornja Dobrava. Između 6.30 i 9.00 časova opljačkalo je otprilike 20—30 naoruž. bandita životne namirnice i piće, kao i potrošnu robu, dvanaestorici posednika u *Podblici*, 4 km sev. od Selca (2 sata). Pravac povlačenja delom ka Jamnik — Kropi, delom ka Selcima.

Oko 23.00 časa opljačkala su 2 bandita tele jednom poljoprivredniku u *Zavšeniku*, 6,6 km z.jz. od Zagorja (3 sata).

- m) Oko 2.00 časa raspitivalo se više bandita kod žene jednog radnika u *Mekinju*, 1,3 km s.si. od Kamnika (20 min.), za njenog muža.

*Sopstvena delatnost:*

Uz a): Angažovana okl. borna kola naišla između Radomlja i Preserja, oko 3,5 km s.si. od Domžala, na bandite, na koje je otvorena vatra. Gubici bandita nepoznati.

Uz j) Leše: Oba regrutovana lica prijavila su se 25. 8. u 16.00 časova žand. stanicu Leše.

Uz 1) Ravne: Velika akcija na prostoru Sieve — Ercnovec sa snagama 19 SS pol. puka (6 četa). Pol. čete z.n.u. »Alpenland«, Pol. četa brd. lovaca »Alpenland«, 2 čete pol. straž, batalj. »Wiesbaden«, 4 čete pol. straž. bat. »Wien«, 5 četa pol. straž. bat. »Alpenland«, 3 žand. rez. čete (mot.) »Alpenland«, kao i žandarmerije i vojske, protekla je bez dodira sa neprijateljem.

U svim ostalim slučajevima uz a) do m): Angažovane patrole žandarmerije, zaštitne policije, vojske, odnosno carinske granične zaštite.

23. 8. 1943 u 7.00 časova naišla je jedna žand. patrola (ojačana snagama drž. policije — ispostava Skofja Loka), kod kote 698 na Zirovskom Vrhu, na bandite oko 3,5 km j.ji. od Gorenje Vasi — Trate. Jedan bandit ubijen. Zaplenjeno 30 metaka. Nije bilo sopstvenih gubitaka. U toku ove akcije uhapšeno je 15 lica zbog sumnje da su pružali podršku bandama.

23. 8. 1943 u 23,50 časova jedna patrola za zaštitu žel. pruge otvorila je vatru između stanice Nomenj i Bohinjske Bistrice, na km 24,9, na dva bandita, koji su, ne odgovarajući na vatru pobegli u pravcu Save.

23. 8. 1943 uhapsila je drž. policija-ispostava Celje — u Cešnjicama kod Špitaliča, jednog seljaka i nadzornika državne šume na Menina Pl. zbog sumnje da su bili u vezi sa bandama.

23. 8. 1943 prijavili su se, vrativši se dobrovoljno nazad: U 11.00 časova žand. stanicu Kresnice jedan drumski radnik regrutovan 3. 8. 43, i jedan seljak iz Spodnjeg Ribiča. Oko 16.00 časova žand. stanicu Zabnica jedan fabrički radnik iz Sutne, regrutovan 24. 6. 43.

U 21.00 čas žand. stanici Dob jedan radnik iz Zaloga, regrutovan 4. 8. 43, i jedan, istog dana regrutovan, radnik iz Studeneca.

Drž. policiji, ispostava Kamnik, jedno lice iz Zduše, regrutovano 3. 8. 43.

Zand, stanici Moravče sin jednog posednika iz Spodnjeg Tuštanja, regrutovan noću izm. 2 i 3. 8. 43, jedan iste noći regrutovani poljoprivredni radnik, sin jednog posednika iz Vrhopolja, sin jednog posednika iz Prikernice i jedan posednik iz Vrhopolja, regrutovan u noći između 4 i 5. 8. 43. 24. 8. 1943 oko 20,30 časova jedna žand. patrola je, pri postavljanju zasede u Bodovlju, 2,3 km jz. od Škofje Loke uhvatila dva banditska kurira. Jedan od njih, navodno jedan od 12. 6. 43 regrutovanih vojnih obveznika (Gorenjac) iz Škofje loškog Puštala, ubijen pri pokušaju bekstva.

24. 8. 1943 oko 22.00 časa pripucala je jedna izviđačka patrola policije bezbednosti na više bandita na Praprotnici pl., 6,5 km s.sz. od Bohinjske Bistrice (vidi uz ovo pljačku na Pl. Viševniku itd. pod 1), koji su izbegli u pravcu Bohinjske Srednje Vasi. Zaplenjeno 2 ranca sa 30 metaka municije i 40 kg. sira. Nije bilo sopstvenih gubitaka.

24. 8. 1943 snage žand. stanice Lukovica uhapsile su sina jednog poljoprivrednika iz Spodnjih Koseza, koj'i je bio regrutovan 6. 8. 43.

24. 8. 1943 uhapsila je drž. policija-ispostava Celje — u Motniku jednog opštinskog sekretara (rukovodioca mesne grupe Koruškog otadžbinskog saveza), zbog sumnje da je održavao vezu sa bandama.

24. 8. 1943 prijavili su se, vrativši se dobrovoljno nazad: U 6.00 časova žand. stanici Dob jedan seljak iz Doba, regrutovan 3. 8. 43.

U 9.00 časova žand. stanici Kresnice jedan zidar iz Gorenjeg Hotiča, regrutovan 4. 8. 43.

U 18.00 časova žand. stanici Dob jedan stolarski kalfa iz Zelodnika, regrutovan 4. 8. 43.

Dalje, sin jednog seljaka iz Studeneca, regrutovan 4. 8. 43, prijavio se preko oca žand. stanici Dob, pošto nije mogao da dođe sam zbog bolesti.

25. 8. 1943 u 7.00 časova naišla je jedna žand. patrola u jačini od 3 čoveka i jednog konfidenta kod kote 1065 u Mlinci, oko 2 km si. od Dovja, na 2 bandita koji su, i pored smesta otvorene vatre, uspeli da umaknu u pravcu Borovja.

25. 8. 1943 snage žand. stanice Lukovica uhapsile su sina jednog poljoprivrednika iz Spodnjih Kosaze, regrutovanog 4. 8. 43.

25. 8. 1943 prijavili su se, vrativši se dobrovoljno nazad:

U 6.00 časova žand. stanici Zabnica jedan fabrički radnik iz Dorfarja, regrutovan 24. 6. 43.

U 7.00 časova žand. stanici Medvode jedno lice iz Golog Brda, regrutovano 28. 4. 43, i jedna, od 20. 6. 43 otsutna, čerka jednog poljoprivrednika iz Lađe.

U 7.00 časova žand. stanici Dob, sin jednog seljaka iz **Zeje**, regrutovan 3. 8. 43, preko oca, pošto sam nije mogao doći zbog bolesti.

U 8.00 časova žand. stanici Dob prijavljen je povratak sina jednog kovača iz Krtine, regrutovanog 3. 8. 43, pošto se zbog bolesti nije mogao sam javiti.

U 14.00 časova žand. stanici Zabnica, čerka jednog posednika iz Svetog Duha, regrutovana 21. 6. 43.

U 16.00 časova žand. stanici Podnart, jedno lice iz Prezrenja, regrutovano 5. 6. 43, jedan regrutovan 10. 6. 43 i drugi 20. 6. 43 regrutovani sin jednog zidara iz Dobravice.

*Donja Štajerska:*

*Neprijatelj:*

- 23.8. n) Oko 7,50 časova ubijen je u *Pilštanju* jedan seljak od strane bandita,
- o) U 0.30 časova opljačkali su banditi namirnice jednom koćevarskom naseljeniku u *Pišecama* (1 sat).
- U 21.30 časova opljačkalo je 3 naoruž. bandita životne namirnice jednom posedniku u *Okonini*, 4 km zap. od Rečice ob Savinji (1 1/4 sata),
- p) Između 1.00 i 3.00 časa 3 banditske grupe u jačini od 2—6 lica, regrutovale su u *Stangrabu*, 1,7 km

i.si. od Nove Stifte (25 min.) i u *Sv. Lenartu*, 4,5 km z.sz. od Gornjeg Grada (2 sata), dva posednička sina i jednog šumskog radnika.

- 23./24.8. q) U toku noći presekli su banditi na putu između *Grušovlja* i *St. Janža*, oko 3 km z.jz. od Rečice v Sav. dol. (3/4 s.) sedam stubova telefonskog voda.  
r) Između 21.00 i 24.00 časa opljačkala su 2 naoruž. bandita dvojici posednika i jednom lovcu u blizini *Podpečnika* (kota 580) u Podvolovljeku, 5,7 km jz. od Luča (2 sata), životne namirnice, delove odeće, kožu, jednu lovačku pušku sa municijom, jedan ranac i gotovinu u novcu. U 1.00 čas opljačkali su ovi isti banditi namirnice, delove odeće i 190 RM gotovog novca jednom posedniku u blizini *Rihara* (kota 554) u Podvolovljeku, 3,6 km jz. od Luča (IV2 sat).

U 22.00 časa opljačkala je jedna banda, navodno u jačini od oko 30 ljudi, namirnice i jednu svinju, koja je odmah zaklana, jednom posedniku na *Sentflorijanskem Vrhu* (kota 912), 3,2 km s.si. od Gornjeg Grada (1/-; sat). Banda se povukla u 5.00 časova u nepoznatom pravcu.

U 23.00 časa 16 naoruž. bandita opljačkalo je širu jednom seljaku u *Planini* (kota 852), 4,6 km sever, od Zreča (2 sata). Sin je morao da pokaže banditima put za Božje. Oko 3.30 časova isti banditi opljačkali su namirnice, vola i svinju četvorici seljaka u *Božjama*, 3,8 km s.sz. od *Oplotnice* (2 sata). U 6,15 časova viđena je ista banda na Jurgu, 9,2 km s.sz. Zreča (3 sata).

- 24.8. s) U 21.00 čas 2 naoruž. bandita opljačkala su članske uloge u iznosu od oko 140 RM jednom rukovodiocu ēelije, a 1 naoruž. bandit jednom rukovodiocu bloka Štajerskog otadžbinskog saveza u blizini crkve *Sv. Kiklavž* (kod Raztoke), 5 km. s.si. od Ljubna (2 sata). Osim toga rukovodilac bloka je regrutovan.

Između 21.00 i 23.00 časa opljačkala su 4 odn. 5 naoruž. bandita namirnice, delove odeće, veš i gotovinu u novcu šestorici seljaka u blizini Podpečnika — vidi pod r).—

U 22.00 časa opljačkao je nepoznat broj naoruž. bandita veće količine namirnica, potrošne robe,

duvana i jednu pisaču mašinu iz jedne konzumne radnje u *Nazarju*, 2,2 km j.z. od Mozirja (**V2** sata). Pravac odlaska Dobrovlje.

U 22.30 časova 16 naoruž. bandita opljačkalo je namirnice i delove odeće mesnom seljačkom rukovodiocu u *St. Rupertu*, 7,2 km jz. od St. Jvirja (3 sata). Osim toga oni su porazbijali nameštaj. Mesni seljački rukovodilac sa svojom porodicom blagovremeno je pobegao. Pritom je bio obasut vatrom, ali je ipak ostao nepovređen.

U 22.30 časova opljačkalo je 10 naoruž. bandita namirnice, delove odeće i tele jednoj posednici u *Ravnama*, 3,8 km j.ji. od Kolovrata (1 sat).

U 23.20 časova opljačkala su 2 naoruž. bandita životne namirnice jednom posedniku u *Gaberkama*, 3 km i.si. od Šoštanja (1 sat),

t) U 21.00 čas više naoruž. bandita regrutovalo je dva pripadnika oružane sile, na otsustvu, u blizini *Bukovnika* u Savinji, 1 km juž. od Ljubna (**V2** sata).

25.8. u) U 1.00 čas opljačkala su 2 naoruž. bandita jedan pištolj sa municijom, delove odeće, veš, potrošnu robu i jedan pogonski remen rukovodiocu pilane blizu *Balšaka* (kota 593), 3 km ji. od Solčave (1 sat).

U 24.00 časa više naoruž. bandita opljačkalo je životne namirnice i jednu ovcu jednom posedniku u *Leskovecu*, 6,4 km od Brestanice (2 sata).

Iz jedne planinske kolibe na *Menina Pl.* — između Gornje-graške pl. kuće i kote 1448, oko 3,5 km j.ji. od Gor. Grada, (3 s.), opljačkala su 2 naoruž. bandita hranu,

v) U 3.00 časa zahtevalo je 7 naoruž. bandita životne namirnice od jednog posednika u *Gmajni*, 1,4 km sz. od Slovenj Gradeča (40 min.).

U 6,30 časova prošla je banda, navodno u jačini od 100 ljudi, dolazeći sa *Tomanove Pl.* (kota 1030), oko 2 km jz. od Nove **Stifte** (1 sat) u pravcu istoka.

U 22.00 časa prošlo je otprilike 20—30 naoruž. bandita kroz Marija Reku, oko 4 km j.z. od Prebolda (2 sata) u pravcu Mrzlice Planine.

*Sopstvena delatnost:*

Uz v) Tomanova PL: Vidi veliku akciju na prostoru Sieve — Ercnovec — Prvi deo — Gorenjska — uz 1).

U svim ostalim slučajevima od n) do v): Odaslane patrole žandarmerije, seoske straže, Vermanšafta odn. zaštitne policije.

23. 8. 1943 oko 1.00 čas naišla je jedna pol. patrola u blizini Zgor. Radvanja, oko 3,5 km jz. od Maribora, na otprilike 6 bandita, koji su pobegli smesta po otvaranju vatre. Zaplenjena 2 ranca sa vešom, potrošnom robom itd.

*Staro-Koruska — Dolina Meže:*

*Neprijatelj:*

- 22./23.8. w) U 21.30 časova 8 naoruž. bandita, među njima i jedna žena, tražili su jelo kod posednika u *Pandevi*, u Suhom Vrhu, 4,2 km s. sz. od Prevalja. Oni su se povukli oko 1.00 čas u nepoznatom pravcu.
- 23.8. x) U 20.30 časova nepoznati broj naoruž. bandita zapalio je imanje jednog posednika u Spod. Javorju (kota 653), 3,2 km i. ji. od Črne. Bračni par posednika je nestao.
- y) U 18,30 časova, otprilike 20—25 naoruž. bandita, među kojima i jedna žena, zahtevali su jelo kod *Ižepa* u Lobniku, 4,5 km i. si. od Železne Kaple. Oni su se povukli u istočnom pravcu. U 21.00 čas tražio je nepoznat broj naoruž. bandita jelo od tzv. *Halera* u Lobniku, 3,8 km i. si. od Železne Kaple. Banditi su se povukli oko 22.00 časa u severnom pravcu. U isto vreme, otprilike 15—20 naoruž. bandita, među njima i 1 žena, opljačkalo je namirnice, veš, cipele i platno od jedne susetke navedenog Halera. Oni su se povukli u istočnom pravcu. U sva tri slučaja mogla je biti ista banda.
- U 21.00 čas 9 naoruž. bandita, među kojima i jedna žena, iznudilo je jelo od seljaka zvanog *Kosul* u Sv. Danijelu, 5 km s. sz. od Prevalja. Oni su se povukli oko 23.30 časova u nepoznatom pravcu.
- 23./24.8. z) U 0.00 časova 5 naoruž. bandita regrutovalo je četiri čoveka na Podgorju (kota 1073), oko 4,5 km

i. si. od Crne. Oni su se povukli oko 0.30 časa u pravcu Urške Gore.

24.8. aa) U 20.15 časova 4 naoruž. bandita su pretresla kuću jednog posednika u *Podkraju*, 5 km juž. od Pliberka, tražeći oružje, i opljačkali jedan radio prijemnik, dve SA-uniforme, jedan poljski grenač, namirnice i dr. sitnice. Oni su se povukli oko 21.50 časova u jz. pravcu.

Oko 22.00 časa opljačkala su 4 naoruž. bandita životne namirnice i cipele jednom posedniku u blizini *Fratnika* (kota 852) u Suhom Vrhu, 4 km s. sz. od Prevalja. Oni su se povukli oko 23.00 časa u pravcu Strojne.

24./25.8. ab) Oko 22.00 časa jača naoruž. banditska grupa opljačkala je jedno tele, koje je smesta zaklano, jednom posedniku (rukovodiocu bloka NSDAP-a)<sup>2</sup> u *Podurškoj Gori* (kota 734), 3,8 km jz. od Guštanja, kao i 150 litara šire. Osim toga uništen je i sav pismeni materijal NSDAP-a. Banditi su se povukli oko 3.00 časa u pravcu Kota.

25.8. ac) U 19.30 časova 2 naoruž. bandita pretresla su kuću jednog posednika u *Podkraju* — vidi pod aa) — tražeći oružje i opljačkali 4 kg suvog mesa. Pravac dolaska i odlaska oblast Luže.

U 20.30 časova 2 naoruž. bandita opljačkala su hleb kod *Hribernika* u Obirskom, 6,8 km z. jz. od Železne Kaple.

ad) U 16.00 časova 4 naoruž. bandita tražila su jelo kod *Fleiss-a* u Koprivni pod Pečom, 8,2 km i. si. od Železne Kaple. Oni su se povukli oko 16.30 časova u pravcu Luže. Predveče opazila je jedna patrola državne radne službe oko 20 naoruž. bandita u blizini tzv. *Repnika* (kota 1178), oko 4,5 km z. sz. od Železne Kaple.

Od 20.00 do 24.00 časa boravila je kod *Peternela* u Koprivni pod Pečom, 7 km i. si. od Železne Kaple jedna naoruž. banda, navodno u jačini od 30—40 ljudi.

*Sopstvena delatnost:*

Uz w) do ad): Angažovane patrole žandarmerije, seoske straže, vojske odn. drž. radne službe kao i snage 1 i 2 žand. rezerv, čete (mot.) »Alpenland«.

*Nemačko-ital. granica:*

- 23.8. Ital. arm. korpus izveštava o prisustvu Tomšičeve, Sercerove i 3 gorenjske brigade na prostoru Mokrec (kota 1058), oko 18 km juž. od Ljubljane. Gubčeva brigada nalazi se u Raduljskoj šumi, oko 4,5 km ji. od Trebelnog. Delovi koji su prodri na prostor Novog Mesta, zadržavaju se kod Mirne 4 km i. ji. od Trebelnog. Brigada Cankar viđena je 21. 8. severno od Ajdoveca, 6,5 km ist. od Žužemberka. Stab 13 hrvat, brigade nalazi se kod Prekrižja, oko 19 km j. ji. od Kostanjevice.
- 24.8. Prema izveštaju ital. arm. korpusa na Molniku (kota 582), oko 8,5 km i. ji. od Ljubljane, koncentrisale su se jače bande. One navodno imaju namjeru da se približe nemačko-ital. granici da bi sačekale pojačanje.  
Bande proterane sa prostora Tihaboj — Sv. Križ izgleda da su se noću uoči 22. 8. ponovo vratile tamo.  
Delovi Cankarove brigade treba da se nalaze na uzvišici Kočevskog Roga na prostoru Novog Mesta. U 1.00 čas banditi su napali nemački vojni transportni voz br. 326, 373, oko 2 km jz. od Brezovice (oko 9 km z. jz. od Ljubljane). Voz je minama izbačen iz šina. Usled bacanja ručnih bombi eksplodirala su kola za pogonsko gorivo. Tri železnička vagona sa motornim vozilima su izgorela. Banditi su opljačkali transport, pre svega opljačkali su nekoliko hiljada metaka municije. 1 vojnik poginuo, 6 ranjeno i 7 nestalo. Od 6.00 časova angažovana 2 ital. oklopna voza za osiguranje.
- 25.8. **Sercerova**, Tomšičeva i 3 gorenjska brigada treba da su iz Mokreca poslale nekoliko jedinica na zapadne padine uzvišice kod Iške Vasi, oko 14 km juž. od Ljubljane. Dalje su viđene jake bande na Ljubljanskom Vrhu (kota 813), 6 km z. sz. od Borovnice, i Kamenom Vrhu (kota 810), oko 4 km z. jz. od Borovnice.

*Nemačko-hrvat. granica:*

- 23.8. U 17.00 časova zaposeli su banditi u nepoznatoj jačini mesto Klanjec, 12,5 km i. si. od Podsrede. Hrvatski žandarmeriški i carinski službenici iz-

begli su na nemačku teritoriju. U 19.00 Klanjec je zaposednut od strane hrvat. SS. Banditi su se povukli na kotu 263, južno od Klanjeca. Sopstvena carinska granična zaštita pojačana je na dočinom graničnom otseku.

- 25.8. Kod zamka Veliki Tabor, oko 4,5 km ist. od Podčetrteka nalazi se navodno otprilike 200 naoruž. bandita sa 3 topa i 60 konja. Oni navodno šalju patrole u jačini od 30 ljudi na granicu. Carinska granična zaštita i žandarmerija upućene su na povećanu opreznost.

*Opšte:*

- 25.8. Na traženje vojnog otseka Radovljica, službena pravnja voza uhapsila je u putn. vozu 959, Kranj — Jesenice, jednog operskog pevača iz Radovljice, pošto se nije odazvao pozivu na vojnu službu.

Za tačnost  
Windorfer  
kapetan zašt. polic.

Zastupnik  
N a g e l s.r.  
potpukovnik zašt. policije

Sreska žandarmerija Radovljica  
~~PRISPELO 4. 9. 43~~  
Del. br. Priloga  
D.

IZVEŠTAJ KOMANDE SPECIJALNOG JURIŠNOG BATALJONA BR. 3 OD 25 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JE-DANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O AKCIJI U ZONI ČATEZ — MORAVČE<sup>1</sup>

IZVESTAJ O OPERACIJI KOJU JE IZVRŠIO SPECIJALNI BATALJON M. V. S. N. BR. 3 OD 18 DO 21 AVGUSTA 1943

(Karta: sekcije J 1:100.000 Novo Mesto — Celje)

*18 avgust 1943*

U 15 časova bataljon napušta Ljubljano i vozom stiže u V. Loku, zajedno sa specijalnim bataljonom br. 1. Obe jedinice formiraju jednu kolonu pod mojom komandom i pod taktičkim rukovodstvom komande pešadijske divizije »Isonzo«.

Snaga jedinica: Specijalni bataljon br. 1 — oficira 15, vojnika 190; Bataljon br. 3 — oficira 12, vojnika 248; ukupno — 27 oficira i 438 vojnika.

Kolona ima zadatak da iznenadi i potuče, preduhitivši njihov eventualni pokret, formacije komunističkih odmetnika dislocirane u zoni Moravče (ZN-DE) (ZP-DE).

Radi se o Cankarevoj brigadi i dva partizanska bataljona.

U akciji sudeluju još dva bataljona, koji sačinjavaju kolonu »Mancini«; koja će, polazeći iz Rakovnika (ZV-CZ), nadirati prema Sv. Križu (ZP-DH).

Cim je dobila operativnu zapovest, u 18,30 časova, kolona se brzim maršom prebacuje iz V. Loke za Zaplaz (ZN-DE), idući konjskom stazom istočno od druma V. Loka — Čatež, i prenoći, razmeštena kao uporište na uzvisini.

*19 avgusta 1943*

Oko 2 časa kolona napušta položaje i, prolazeći kroz Čatež, kreće prema postavljenim ciljevima. Ali, čim je prošla pored poslednjih kuća ovog naselja, prethodnica, formirana od jedinica I specijalnog bataljona, nailazi na vatru mitraljeza i puškomitraljeza postavljenih na malim uzvisinama Gorenje Vasi. Ova akcija uznemiravanja traje samo nekoliko minuta, pošto neprijateljske patrole, brzo otkrivene i na koje naši mitraljezi otvaraju paljbu, hitno počinju da otstupaju.

Petnaest minuta pošto je nastavila marš, kolona opet nailazi na rafale mitraljeza i puškomitraljeza i na puščanu paljbu.

Neprijateljska akcija je ovog puta daleko intenzivnija i u koloni je ranjeno pet pripadnika smelih, od kojih četvorica iz specijalnog bataljona br. 1, a jedan iz specijalnog bataljona br. 3. Čelni vodovi sa silinom kreću na neprijateljske centre koji se otkrivaju bljeskovima iz oružja, dok iz svog bataljona, koji pretstavlja glavninu, bacam bočno druge vodove da bih ispitao bokove protivnika. Usled žestokog protivnapada komunistički odmetnici napuštaju opasne položaje i brzo otstupaju. Nesigurna mesečeva svetlost ne dopušta da se provere njihovi gubici, ali s obzirom na odlične položaje za gađanje van svake sumnje je da su ih morali imati.

Pošto je evakuisala ranjenike u Čatež, kolona je kroz nekoliko sati mogla nesmetano produžiti, krećući preko kote 442 prema G. Ravne. Međutim, pošto je prešla veoma duboku i šumovitu dolinu koja odvaja ova dva mesta, uspinjući se uz strmu padinu koja vodi za G. Ravne, partizanske grupe čine još jedan pokušaj napada. Reakcija jedinica je odlična. Uspevši se na kotu najvećom brzinom i u redu, naređujem razvijanje potpuno udesno, vrteći se oko čela kolone. Rezultat manevra je neposredan: komunistički odmetnici odustaju od napada i otstupaju trpeći sledeće utvrđene gubitke: 1 mrtav, 1 ranjen, zaplenjena jedna »manliherka«. Ipak, ugnezdivši se na susednim kotama, i dalje uporno nastavljaju sa žestokom vatrom iz automatskog oružja.

Istovremeno na područje operacije doleće jedan avion. Rasporedivši jedinice na odbrambene položaje i izloživši odgovarajuće signale, tražim njegovu intervenciju, dopunjajući tačnim hicima iz bacača od 81 i 60 tučenje malim bombama i mitraljiranje koje vrši avion.

Posle tvrdoglave upornosti, komunistički odmetnici, tučeni preciznom vatrom, daju se u bekstvo pošto su sigurno pretrpeli druge gubitke. To pokazuju mnogobrojni tragovi krvi na koje smo naišli na terenu kad smo nastavili marš.

Prešavši G. Ravne i kotu 422, oko 12 časova, dok jedinice vrše kratak predah na visini raskršća konjskih staza istočno od Brezja, zaštitnica kolone, formirana od I centurije mog bataljona, primećuje nove pokušaje jedne jake partizanske formacije. Preduhitravajući svaku nameru neprijatelja, najistureniji vodovi te centurije, tj. vod smelih poručnika Locatellija i dva voda M.V.A.C. kapetana Allegretti i kapetana Sussarello, samoinicijativno i smelo idu na juriš iznenađujući protivnika. Na

bojištu je ostalo osam partizana, od kojih 3 mrtva i 5 teško ranjenih, ali nije bilo moguće izvući njihova tela i njihovo naoružanje, iako je izvršen pokušaj, da ne bismo izlagali formacije uzaludnim gubicima. Prebrodivši zbumjenost koja je tome sledila, komunistički odmetnici, kojih je bilo oko stotinu, prelaze tvrdoglavu u protivnapad, praćen žestokom vatrom iz automatskog oružja. Ali angažovana jedinica hrabro se odupire navali, učvršćujući se na dostignutim položajima. Usled žestokog protivdejstva polet komunističkih odmetnika polako opada i oni se povlače iako nastavljaju paljbu, sve dok se nisu izgubili u gustoj šumi, odustajući i od upotrebe oružja.

Pošto se ovaj početni sukob rešio sa zadovoljavajućim rezultatom, odlučio sam da ne dopustim da budem uvučen u opasno praćenje po dnu doline, nego da svoje jedinice krećem u pogodnjem položaju, gde će moći da izvršim šire razvijanje kolone. Za održavanje kontakta sa protivnikom računam i na njegovu upornost.

Partizani stvarno dopuštaju da budu zavedeni tim prividnim povlačenjem i, pojačani prilivom svežih snaga, bacaju se sa pretečim povicima na naše formacije. Ali, jedinice, koje su već razmeštene, dočekuju ih takvom vatrom da im definitivno oduzimaju svaku ofanzivnu sposobnost.

Jos šest mrtvih i oko 10 ranjenih pretstavlja utvrđen bilans njihovih gubitaka u toj drugoj fazi. Lekcija je spasonosna za preživele, koji u neredu nestaju u okolnim šumama. Treba, međutim, napomenuti da su oni do tog momenta pokazali krajnju odlučnost u napadima i da su izgledali odlično snabdeveni municijom, uključujući i eksplozivne metke.

Centurija sa začelja izgubila je jednog legionara: ona dvojica koja su ga ubila, sedeći na stablima, kasnije su smrtno pogodenja i oborenja.

U Specijalnom bataljonu br. 1 ranjen je jedan oficir.

Posle zadržavanja radi sređivanja jedinica i uspostavljanja radio-veze sa kolonom »Mancini« koja sadejstvuje u zoni, oba bataljona nastavljaju marš na kotu 479 — Sv. Križ. Oko 17 časova, prolazeći drumom, na pola padine prema Sv. Križu, kolonu opet uzinemiruje poneki mitraljeski rafal ispaljen sa šumovitim padinama koje se nalaze iza Klanjeca. Ranjen je jedan radist. Posle našeg kratkog odgovora prestaje svaka vatrena delatnost komunističkih odmetnika.

Kolona kojom komandujem, spojivši se na ciljevima sa kolonom »Mancini«, noćiva dislocirana na sledeći način: Specijalni bataljon br. 1 u naselju Sv. Križ; Specijalni bataljon br. 3 na južnoj ivici naselja Brezje (ZP-DH).

*20 avgust 1943*

U 10.15 časova, obe bataljona napuštaju svoje položaje sastajući se u Moravčama. Kolona, koja je tamo opet formirana, nastavlja zatim put po sledećem redosledu: Moravče (ZN-DE) — Kamni Vrh — Gaberska Gora — Čateška Gora — Kršić — Čatež — Zaplaz, gde stiže u 20 časova. Dan ne donosi nikakvih događaja koje bi vredelo istaći. Pažljivo izviđanje zone s obe strane puta, dopunjeno prodorima u raznim pravcima, i obaveštenja tamošnjih stanovnika, potvrđuju da su komunistički odmetnici rasterani.

U Moravčama, iste noći između 19 i 20-og, viđena je u prolazu grupa od stotinak komunističkih odmetnika upućena u severozapadnom pravcu, koja je sa sobom vodila troja seljačka kola natovarena mrtvima i ranjenim, Druge partizanske formacije uputile su se, međutim, preko Mirne (ZT-CZ).

Kolona, prenevši poginulog i ranjenike iz prethodnog dana u Čatež, noćiva raspoređena kao uporište na uzvisini Zaplaz.

*21 avgust 1943*

U 7 časova, na osnovu naređenja dostavljenih u toku noći šifrovanim radiogramom, obe specijalna bataljona dislocirana su duž druma V. Loka — Čatež, radi zaštite auto-kolone koja u Čatež nosi municiju i namirnice za obe bataljona i koja će, prilikom povratka, morati da iz tog garnizona prenese poginulog i ranjenike koji su juče tamo doneseni.

Jedinice su dislocirane na sledeći način: Specijalni bataljon br. 1, jedna centurija u Zaplaz, a jedna na koti 374; Specijalni bataljon br. 3, jedna centurija blizu Mačkoveca, a jedna blizu Male Loke. U 10.30 časova, posle prolaza auto-kolone u povratku, psvlačim zaštitni raspored. U 15.00 časova kolona se razdvaja i, dok specijalni bataljon ide u Trebnje, moj bataljon ide za V. Loku, gde dobijam naređenje komande divizije »Isonzo« za povratak u sedište vozom.

Bataljon stiže u Ljubljani u 20 časova.

KOMANDANT BATALJONA  
I. seniore Giovanni Cabras

(M.P.)

IZVEŠTAJ KARAŽINIJSKE STANICE TREBNJE OD 25  
AVGUSTA 1943 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA 2ELEZ-  
NICKE STANICE BISTRICU I PIJAVICE<sup>1</sup>

XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
Ispostava Trebnje

Br. 1/197 prot. Poverljivo Trebnje, 25 avgust 1943  
*Predmet:* Delatnost ustanika. Izveštaj

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V.P. 46
VISOKOM KOMESARIJATU PROVINCIJE	LJUBLJANA
KOMANDA PESADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	V.P. 59
KRALJEVSKOJ KVESTURI	LJUBLJANA
RiATNOM VOJNOM SUDU — Otsek	LJUBLJANA
KOMANDI KR. KARABINIJERA 2 ARMIJE	VJ> 10
KOMANDI KR. KARABINIJERA VIII ARMIJE	V.P. 170
KOMANDI 98 LEGIJE M.V.S.N.	SEDIŠTE
CIVILNOM KOMESARIJATU	NOVO MESTO
KOMANDI XIV MOBILISANOG	
BATALJONA KR. KARAB.	V.P. 110
KOMANDI CETE KR. KARAB.	NOVO MESTO
i na znanje	
KOMANDI LEGIJE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	TRST
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	PULA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	RIJEKA
KOMANDI GRUPE KR. KARAB.	GORICA

Noću uoči 25 na železničkoj pruzi Trebnje — Krmelj ustanici brigade »Gubec« i »Cankar« zapalili su stanicu Bistrice (sekcija J Novo Mesto XI-CZ) i zgradu stanice Pijavice (XL-DE), razorili minama most kod Bistrice, km 12,200 ista sekcija (XL-CZ), Sv. Rok km 14,200 (XL-CZ); Pijavice, km. 16,120 (XL-DE) i olabavili šine na km 16,400 i pri Gomili (ZT-CZ) na istoj pruzi.

Brigade »Gubec« i »Cankar« zadržavaju se još u predelu Trebelno — Zabukovje — Bogeneča Vas (XL-CU = XI-CU = XL-CS).—

POTPORUCNIK KOMANDIR  
(M.P.) Manlio Zuaro

IZVEŠTAJ KOMANDE SPECIJALNOG BATALJONA BR. 1  
OD 27 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI PEŠADISKE DIVI-  
ZIJE »ISONZO« O AKCIJI U ZONI ŠENTJURJE — DOLENJE  
KAMNJE<sup>1</sup>

— KOMANDA SPECIJALNOG BATALJONA —  
»ISONZO«

Vojna pošta 100, 27 avgust 1943

Predmet: Izveštaj o akciji dana 26 avgusta 1943.—  
(Veza karta »J« — 1 : 100.000 — Sekcija Novo Mesto).

Na dan 26 avgusta 1943 komandant garnizona Mirna Peč naredio je jednu akciju u zoni Šentjurje (XI-CS), Karteljevo (XL-CS), Dol. Kamnje (XL-CQ).—

Cilj: Napasti formacije kom. bandita koje se nalaze u zoni, raspoređene za odbranu, i smanjiti pritisak na prugu koji se naročito ispoljio ovih dana.—

*Snage koje su učestvovale:*

— I Specijalni bataljon —	naših:	oficira	8
		podoficira	4
		vojnika	130
	M.V.A.C	oficira	1
		vojnika	12

— Jedna kolona garnizona Mirna Peč. —

*Naoružanje spec, bataljona:*

puškomitraljeza »Breda« 30	6
automatskih karabina »Beretta«	21
mitraljeza »Breda« 37	4
minobacača od 60 mm	2
lično naoružanje (karabini ili pištolji)	

*Pravac kretanja:* Sv. Ana (ZT-CS) — kota 405 (ZV-CS)  
— naselje Cemš (XI-CS) — Brezje (XI-CS) — Globočdol (XL-CS)  
— kota 411 (XL-CS) — raskrsnica kod kote 507 (XL-CQ)  
— kota 433 (XL-CS) — naselje Dol. Kamnje (XL-CQ) — na-  
selje Dobrava (XL-CS) — Hudo (XL-CO). —

U 7,30 č. pošao sam iz Sv. Ane i dostigao kotu 405 — Cemš — kuće u Brezje (XI 13-CS 16) na padini, gde sam stupio u dodir sa prvim grupama kom. bandita raspoređenih za odbranu. —

Bataljon je bio razvijen od polaska. —

Od prvih rafala iz automatskog oružja bio sam lako ranjen u list desne noge. —

Odmah sam naredio intervenciju minobacača od 60 mm, dok su odeljenja smelih pružala otpor sa dostignutih položaja. — Kada je bio savladan neprijateljski otpor, nastavljen je marš. — Severno od naselja Hmelčič, kom. banditi su, pored snažnog vatrenog dejstva iz lakog i teškog oružja, postavljenog na dominantne položaje, intervenisali i minobacačima od 45 i 81 mm. — Od jedne mine minobacača od 45 mm bio je ranjen ppor. Girolamo La Montanara, komandir jednog isturenog odeljenja smelih. — Vatreno dejstvo iz neprijateljskog automatskog oružja vršeno je i s leđa, dok je čitava kolona bila podvrgnuta dejству minobacača. —

Zaustaviti se, značilo bi učiniti nepovoljan utisak, stoga sam odlučio da produžim marš, što je bilo vrlo teško, jer je neprijateljsko automatsko oružje na položajima ispred bataljona snažno dejstvovalo. —

U ovoj akciji komandant formacije M.V.A.C. bataljona, komandir čete Rupnik Wolfgang, pokazao se vrlo vešt u iznalaženju maršrute, šumovite i stalno na koti, efikasno sarađujući i izbegavajući na taj način kritične situacije. —

Boreći se stalno stigao sam tako na kotu 443, gde se bataljon našao potpuno opkoljen. —

U tom predelu teren je zaravnjen na oko 200 metara. — Na zapovest potporučnika De Felice Bruna, koji je bio u dodiru sa kom. banditima, odeljenja smelih kao i formacija M.V.A.C. izvršile su juriš na povik »Savoia«, razbijši tako obruč i uputivši se prema naselju Dol. Kamnje, preko vrlo nezgodnog terena, kako zbog neprohodne stenovite konfiguracije, tako i zbog guste vegetacije bagrema. —

Potporučnik Meneganti Sabatino sjajno je vršio funkciju zaštitnice na čelu dva odeljenja smelih, nanoseći protivniku teške gubitke i izvlačeći se vrlo vešto bez sopstvenih gubitaka.

Povukavši se u Dol. Kamnje, a u nemogućnosti da nastave marš, budući na potpuno otkrivenom položaju, sva odeljenja pod komandom svojih oficira zauzela su odbranbeni raspored. — Poslednji sam se povukao na pomenuti položaj zajedno sa ordonansom, karabinijerom Carosella Carmine, ra-

diotelegrafistom Naso Rocco i tri-četiri čoveka, da bih se lično uverio u uredno povlačenje, a delom i zato da bih zadržao snažan pritisak kom. bandita kao i stoga što sam se plašio da u gustoj šumi zaštitnica ne bude otsečena. — Stigavši u Dol. Kamnje, posle širokog obilaženja na levom krilu, zatekao sam odbranbenu situaciju u dejstvu. —

Našao sam se u kritičnom položaju, jer sam, prema na-ređenju komandanta garnizona Mirna Peč, u Dol. Kamnje morao da nađem kolonu koja je imala da dođe iz onog garni-zona. — Kasnije sam saznao da je ona morala da se povuče, jer je potrošila svu municiju, budući napadnuta u toku pre-podneva. —

Putem radija tražio sam intervenciju artiljerije iz Novog Mesta na frontu između Sv. Duha i Sadinje Vasi, odakle je pritisak kom. bandita sa dominantnih položaja bio naročito izražen. — Nekoliko kom. bandita je pokušalo da se približi, ali su bili ubijeni preciznom paljbom našeg automatskog oružja. — Sa naših položaja bili su utvrđeni njihovi gubici (oko tri-deset mrtvih). —

Artiljeriska paljba, kojom sam lično upravljao, bila je vrlo efikasna, precizna i pravovremena. — Neki neprijateljski položaji za automatsko oružje bili su pogodeni punim pogot-kom. — Za vreme defanzivnih borbi u Dol. Kamnje ranjeni su pripadnici smelih Palluan Guerrino i Brunetto Vincenzo. — Ovaj drugi je sa svoga položaja podrugljivo odgovarao na ironične fraze kojima su kom. banditi pozivali na predaju. —

Posle artiljeriske paljbe na gore pomenuti cilj i iz minobacača od 81 mm iz Hudog na severne padine kote 381 i Dobrave, situacija se poboljšala, jer se protivnik pod minobacač-kom paljbom povukao sa severnih padina kote 381 i Dobrave prema severu, omogućivši mi povlačenje, koje sam izvršio u tri faze:

1-a faza: — Sa dva odeljenja smelih i jednim mitraljeskim odeljenjem povukao sam se na severnu stranu prevoja između kote 381 i Dobrave i rasporedio ih za odbranu tako da tuku protivnički raspored. —

2-a faza: — Naredio sam povlačenje ranjenika i radio stanice pod pratnjom raznosača municije odeljenja mi-nobacača od 60 mm, koji su pretvoreni u strelce, budući da je municija nestala. —

3-a faza: — Pod zaštitom teških mitraljeza koji su efikasnom paljbom neprekidno tukli ivice šume severno od naselja Dol. Kamnje, izvršio sam povlačenje če-

tiri odeljenja smelih i mitraljeskog odeljenja, raspoređenih za odbranu u naselju Dol. Kamnje i ostavljenih na položaju u toku I i II faze. — Zatim sam nastupao na Dobravu, gde sam zatekao formaciju iz Mirne Peči koja se, po naređenju komandanta garnizona, vratila na taj položaj. — Držanje svih mojih podređenih premašilo je svako očekivanje. —

Svi su se pokazali odani, hrabri i predani dužnosti. —

26 avgust 1943 je najsvetlij dan Specijalnog bataljona »Isonzok. —

Saka ljudi, čelična skupina, otvorila je sebi put kroz moćan protivnički raspored, žestoko se boreći sama protiv ljudi i terena više od pet sati neprekidno, na prostoru od oko 10 kilometara do defanzivnog rasporeda u Dol. Kamnje. — Utvrđeno je da su neprijateljske snage koje su se suprotstavljale bataljonu brojale oko četiri stotine ljudi. —

KAPETAN KOMANDANT

— Emilio di Pumbo —

Di Pumbo Emilio

(M.P.)

IZVEŠTAJ KARABINIJERSKE CETE KOČEVJE OD 27 AV-  
GUSTA 1943 GOD. O PREKIDU ZELEZNICKE PRUGE KOD  
LIPOVECA<sup>1</sup>

XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
(Četa Kočevje)

Br. 1/221 prot. odeljenja Pov.

Kočevje, 27 avgust 1943

*Predmet:* Delatnost partizana

Danas u 6,30 sati kod Lipovca (sekcija J Cerknica VQ-CF), na km 41 voz 9312-1, zbog eksplozije mine, koju su na koloseku postavili partizani, izbačen je iz šina. Dve lokomotive i 4 kola lako oštećeni i na oko 50 metara koloseka odvrnuti zavrtnji. Radovi na opravci su u toku. Putnici nisu pretrpeli štetu.

KAPETAN  
KOMANDIR CETE  
Salvatore Riccioli  
(M.P.)

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (21 Z—35).  
\* Redakcija je izostavila naslove.

IZVEŠTAJ KARABINIJSKE STANICE VRHNIKA OD 27  
AVGUSTA 1943 GOD. O PREKIDU ZELEZNiCKE PRUGE I  
NAPADU PARTIZANA NA VOZ IZMEĐU PRESERJA I  
GORiCICE<sup>1</sup>

XIV MOBILISANI BATALJON KRALJEVSKIH KARABINIJERA  
Ispostava Vrhnika

Br. 16/50 prot.

Vrhnika, 27 avgust 1943

*Predmet:* Izveštaj

o

27 tek. mes. u 1,45 sati banda od 400 ustanika napala je od Preserja do Goričice (CZ-TP karta J 1 : 100.000 sekcija Cerknica) železničku prugu te je na km 581, dok je prolazio teretni voz broj 697, eksplodirala jedna mina ispod koloseka i oštetila ga. Dok je voz produžio bez oštećenja, na km. 582 još dve mine su eksplodirale ispod koloseka, zbog čega su iskliznula četvora kola a kolosek je prekinut na 40 metara. Ustanici su napali voz i zapalili 4 kola natovarena pamukom, dok je lokomotiva otkačena od vagona, stavljena u pokret te posle napuštena survala se kod mosta Borovnica (CU-TN isti list). U 5 sati prispela pojačanja oterala su ustanike. Na našoj strani nema gubitaka. Nestao je italijanski ložač Scietti Emanuele, star 37 godina, iz Milana. Protivnički gubici: jedan mrtav. Zaplenjeno šest krava koje su ustanici napustili. Zeleznički saobraćaj se vrši dalje na jednom koloseku. U toku su radovi na opravci prekinutog koloseka.

POTPORUCNIK KOMANDIR ISPOSTAVE  
Franco Badami

. . ,<sup>3</sup>

(M.P.)

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (21 Z—35).  
<sup>2</sup> Redakcija je naslove izostavila.

IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA POLICIJE PORETKA ALPSKE  
OBLASTI OD 28 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI  
USTANIKA OD 25 DO 28 AVGUSTA 1943 GODINE<sup>1</sup>

Zapovednik policije poretka  
Alpenland  
— Komandno mesto Bled —  
IC

Bled, 28 avgust 43

P o v e r l j i v o

*Informativna služba br. 50*

*Gorenjska: Neprijatelj:*

- 25./26.8. a) Od 23.05 do 3.00 časa ponovo je obasut vatrom iz automata i pištolja sa tri strane logor državne radne službe u *Radomlju*. Odgovoreno na vatru. Nije bilo gubitaka,
- b) U toku noći rasturenici su komunistički leci u *Ljubnom* 3,2 km s. sz. od Ovsiša, *Nošama*, 4,2 km i. j. i. od Radovljice, između *Kovora* i *Zvirča*, oko 4 km jz. od Tržiča i u Mostama, 4 km s. sz. od Mengeša.
- 26.8. c) Oko 20.15 časova 3 naoruž. bandita opljačkala su manje količine životnih namirnica jednom zemljoposredniku u *Crngrobu*, 3,7 km sev. od Šk. Loke (35 min.). Osim toga rasturili su po mestu više letaka. Oko 20.45 časova opljačkali su ovi isti banditi manje količine namirnica jednom zemljoposredniku u *Moškrinu*, 2,5 km s. z. od Šk. Loke (3/4 sata).  
Oko 21.00 čas 2 naoruž. bandita opljačkala su manje količine namirnica jednoj posrednici u *Hotemajama*, 2,3 km juž. od Preddvora (Vz sata).  
Oko 21.00 čas 4 naoruž. bandita opljačkala su manje količine životnih namirnica jednom seljaku u *Markovu*, 5,5 km i. si. od Kamnika (IVs sata).  
Pravac odlaska Šmartno v Tuhinju,
- d) Oko 21.00 čas 2 naoruž. bandita tražila su namirnice od jednog seljaka u *Ravnama*, 3,6 km. i. si. od Cerkla na Gorenjskom (2 sata).

27.8. e) U 0.00 časova 6 naoruž. bandita opljačkali su dve ovce jednom seljaku u *Studenecu*, 5,5 km sz. od Smartnog v Tuhinju. Od jednog drugog seljaka uzaludno su tražili da ih pusti unutra. Pravac odlaska Sela. U 6.15 časova 4 naoruž. bandita opljačkala su jedan radio aparat, jednu futrolu za pištolj, četiri ručne bombe i jedan ručni sat, jednom inženjeru u *Svetju*, 1 km sz. od Medvoda (20 min.). Pravac povlačenja Zbilje. U 8.00 časova jedan fabrički radnik primetio je iste ove bandite u *Rakovniku*, 2 km z. sz. od Medvoda (% sata).

Oko 11.00 časova 19 naoruž. bandita opljačkalo je 60 kg sira iz sirarnice na Selskoj Pl., 7 km ist. od Nomenja (4V2 sata), za šta su ostavili 150.— RM banditskog novca.

Oko 22.30 časova 21 naoruž. bandit, među kojima 6 žena, opljačkao je jednu svinju, koju su odmah zaklali, jednom seljaku u *Kupljeniku*, 2 km ji. od Bohinjske Bele. Oni su otišli oko 22.50 časova, verovatno u pravcu Jelovice.—

f) Oko 20.30 časova 4 naoruž. bandita raspitivala su se za novosti kod više stanovnika u *Spodnjim Polovicama*, 4,5 km i. ji. od Kamnika (2 sata). U 23.00 časa primećena su u *Markovu* — vidi pod c) — 3 naoružana bandita sa jednom ženom, koja je vodila ovcu. Otišli su u pravcu Studeneca.

g) U 5.30 časova našla je jedna žand. patrola na *Bledu* deset komunističkih letaka na nemačkom jeziku.

Oko 12.00 časova naišla je jedna žand. patrola kod kote 590, oko 3 km sz. od Tržiča, jedan letak na engleskom i slovenačkom jeziku.

Oko 19.30 časova 2 naoruž. bandita tražila su mleko od jednog seljaka u *Za Prevalom*, 2 km s. si. od Javorja (1 sat). Pravac odlaska Selca.

27./28.8. h) U toku noći opljačkali su banditi, koji su verovatno došli sa ital. teritorije, jednog vola jednom zemljoposedniku u *Erženu*, 2,2 km i. ji. od Lutčina. Pravac povlačenja ital. granica.

Preko noći opljačkali su, verovatno banditi, jednu svinju, koja je na licu mesta zaklana, iz staje jednog seljaka koga je uhapsila Drž. polic. Celje, iz *Okroga*, 1,5 km sz. od Špitaliča (1 3/4 sata).

- i) Preko noći rastureni su leci na engl, i sloven, jeziku u *Dobrom Polju*, 4,2 km i. ji. od Radovljice i *Črnivec*, 3,8 km i. ji. od Radovljice.
- 28.8. j) Oko 9.00 časova 4 naoruž. bandita opljačkala **su** hleb jednom seljaku u *Novoj Reberi*, 1,4 km **si.** od Špitaliča ( $IV\frac{1}{2}$  sat). Pravac odlaska Menina Pl.
- k) U 4.00 časa banditi su odveli jednog obućara iz Zirovskog Vrha (2 s.), čiji brat radi kao konfident za Drž. policiju.

*Dodatak:*

23. 8. 1943 regrutovan je, navodno od bandita, na putu **za** Trbovlje jedan tokarski šegrt sa **stanom** u *Sovinje Peči*, 5,2 km sz. od **Smartnog** v Tuhinju ( $2\frac{1}{2}$  sata).

*Sopstvena delatnost:*

Uz a) do k): Angažovane patrole žandarmerije, zaštitne policije, vojske odn. carinske granič. straže.

25. 8. 1943 pre podne naišao je jedan vod vojske, koji stacionira u Zeleznikima, u šumi sev. od Prtovča, oko 3,5 km z. sz. od Železniki, na 1 naoruž. bandita, koji je, i pored toga što je smesta otvorena vatra, uspeo da pobegne. Zaplenjeno: 1 puška, 35 metaka, 1 ranac, 3 fišeklije, 1 čutura i 1 opasač.

26. 8. 1943 prijavili su se, vrativši se dobrovoljno nazad:

U 6.15 časova žand. stanici Kresnice, jedan radnik iz Spodnjeg Ribiča, regrutovan 4. 8. 43.

U 10.00 časova žand. stanici Selca jedan fabrički radnik iz Bukovščice, regrutovan 20. 6. 43.

Drž. polic, ispostavi Kamnik, pre podne, sin jednog posednika iz Spodnjeg Tuštanja, regrutovan 2. 8. 43.

27. 8. 1943 zarobila je jedna žand. patrola 2 bandita kod Male Stange (kota 602), oko 6 km z. sz. od Litije, i zaplenila 1 pušku sa 15 metaka itd.

28. 8. 1943. oko 9.00 časova jedna patrola drž. policije za ispitivanje terena uhvatila je u Skofjoj Loki jednog navodno 26. 7. 43 regrutovanog vojnog obveznika iz Zabije Vasi kod Poljana.

28. 8. 1943 u 15.00 časova vatreni sukob jedne patrole carinsko-granične zaštite i 4 bandita na Zirovskom Vrhу. 1 bandit ubijen, 3 zarobljena.

Zaplenjene 3 puške, 10 metaka, 8 jajastih ručnih bombi itd. Nije bilo sopstvenih gubitaka.

28. 8. 1943. oko 16.00 časova, žand. patrola otvorila je vatru na 3 bandita u Gorenjem Brdu (2,5 km sev. od Gorenje Vasi — Trate), koji su ipak uspeli da umaknu.

28. 8. 1943 oko 21.30 časova, ranjen je pogotkom u grudi jedan radnik u Sv. Neži, 2,7 km z. jz. od Tržiča, od strane jedne žand. patrole, zato što na ponovljene pozive da stane nije stao.

28. 8. 1943 velika akcija na prostoru Murovica — Cicelj sa snagama 19 SS polic, puka (7 četa), polic, četom brdskih lovaca »Alpenland«, 2 četom polic, straž. bat. »Wiesbaden«, 4 četom polic, straž, batalj. »Wien«, 5 četom polic, straž. bat. »Alpenland«, 3 žand. rezerv, četom (mot.) »Alpenland«, kao i žandarmerije, vojske i carin, granične zaštite. 2 bandita ubijena. 2 mlade devojke uhapšene pod sumnjom da su održavale vezu sa banditima. Zaplenjene 2 puške, 1 pištolj, municija, pisači materijal itd. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

28. 8. 1943 prijavio se žand. stanici Železniki, vrativši se dobrovoljno nazad, sin jednog radnika iz Davče, regrutovan 5. 8. 43.

*Donja Štajerska:*

*Neprijatelj*

25./26.8. 1) Između 22.00 i 3.00 časa oko 15 naoruž. bandita opljačkalo je životne namirnice od više seljaka u Resniku, Padeškom Vrhu i Planini, oko 6 km sev. odn. s. sz. od Zreča (3 sata). Pravac povlačenja Ostruh.

26.8. m) Između 2.00 i 2.30 časova opljačkali su banditi, koji su došli sa ital. teritorije, pet volova i dva konja iz jedne staje nem. društva za naseljavanje u Osredetu, 4 km i. ji. od Polšnika (2 sata). Pravac povlačenja . . r ital. granica.  
Između 20.00 i 20.30 časova 1 naoruž. bandit opljačkao je namirnice dvojici seljaka u Sv. Lenartu (kota 967), 3,6 km z. sz. od Gornjeg Grada (1<sup>a</sup>/2 sat.)

U 22.15 časova opljačkala su 6 naoruž. bandita život, namirnice jednoj posednici u Lačjoj Vasi, 2,6 km j. ji. od Rečice ob Savinji (3/4 sata).

U 22.30 časova opljačkala su otprilike 25 naoruž. bandita život, namirnice, potrošnu robu, dva ranca, dve ovce, jednoj posednici u blizini *Vesjaka* u Kumenu, 4 km jz. od *Sv. Lovrenca* na Pohorju (2 sata).

Oko 24.00 časa opljačkala su dva naoruž. bandita manje količine životnih namirnica i jednu lovačku pušku sa municijom, trima posednicima u *Stopniku*, 3,3 km i. si. od Vranskog (1/\* sat). Pravac odlaska Podvrh.

n) U 11.30 časova 4 naoruž. bandita zahtevala su životne namirnice od jednog zemljoposrednika u blizini *Lepe-a* (kota 1065) u Alpama, 6 km z. sz. od Smartnog (3 sata). Oni su se pored toga raspitivali o putu u pravcu *Sv. Henrik-a*.

U 12.00 časova 2 naoruž. bandita zahtevala su jelo od jednog zemljoposrednika u *Silovecu*, 6 km j. ji. od Podsrede (**V2** sata).

U 16.00 časova 4 bandita zahtevala su životne namirnice od jedne posednice u blizini *fabrike stakla* (kota 1033) u Lobnici, 4,2 km j. ji. od Ruša (40 min.). Oni su se pored toga raspitivali o putu za Ruše i Bistricu.

U 20.00 časova pojavilo se kod jednog posednika u *Skomarju* (kota 1104), 5 km si. od Vitanja (2Vi s.), 5 naoruž. bandita koji su тамо skuvali kafu. U 23.00 časa otprilike 20 naoruž. bandita prinudilo je jednog posednika u istom mestu (kota 944) da ih odvede за Stranicu.

27.8. o) U 1.00 čas opljačkala je jedna jača naoružana banda, među njima dve žene, životne namirnice od sedam seljaka u *Grušovlju*, 3,3 km z. jz. od Rečice ob Savinji (50 min.).

U 1.30 časova 8 naoruž. bandita opljačkali su životne namirnice jednom zemljoposredniku u *Brdi*, 1,4 km s.s.z. od Smartnog (ob Dreti) (25 min.).

U 3.00 časa opljačkala su 3 naoruž. bandita duvan jednom gostoničaru u *Stranici*, 2,5 km zap. od Zreča (1 sat).

U 21.00 čas opljačkalo je otprilike 10 naoruž. bandita životne namirnice jednom posedniku u *Pod Dobričem*, 3 km ist. od Smartnog (ob Paki) (iy<sub>2</sub> sat).

U 21.00 čas 4 naoruž. bandita opljačkala su životne namirnice, delove odeće i duvanske proizvode jednom trgovcu u *Podlogu*, 2,6 km z. sz. od Zaleca (35 min.). Pravac odlaska Gotovlje. U 22.00 časa opljačkali su, verovatno ovi isti banditi, životne namirnice, delove odeće i posuđe za kuvanje jednom posedniku u Gotovlju, 1 km sz. od Zaleca (1/4 sata).

U 22.00 časa 2 naoruž. bandita opljačkala su životne namirnice jednom posedniku u Melišama, 3,8 km ji. od Ljubna (1 čas).

U 22.00 časa 1 naoruž. bandit opljačkao je delove odeće, dokumenta i novčanik sa 28.— RM gotovog novca jednom posedniku u *Blatnom* (kota 293), oko 8 km s. si. od Brežica (1 sat).

Između 22.00 i 24.00 časa više naor. bandita opljačkalo je tri vatrogasne i jednu uniformu nem. crvenog krsta četvorici posednika u blizini *Ramšaka* (kota 753), 1 km s. si. od Solčave (1/2 s.)

p) U 3,30 časova 2 naoruž. bandita tražila su životne namirnice od jednog posednika u *St. Bricu*, 3,6 km si. od Velenja (1 1/4 časa).

U 5.30 časova 2 naoruž. bandita raspitivala su se kod sina jednog seljaka u *Stangrobu*, 1,7 km i. si. od Nove Štifte (20 min.), o jačini polic, u Gornjem Gradu.

U 8.00 časova 6 naoruž. bandita prinudili su jednog drvoreću, zaposlenog kod Padeškog Vrha (kota 908), 5,7 km s. sz. od Zreča (3 sata), da smesta prekine rad. Pravac odlaska Rogla.

27./28.8. q) U toku noći banditi su u blizini *haškog* (M sata) izbušili tri stuba dalekovoda visokog napona i postavili eksploziv. Saobotaža je na vreme otkrivena tako da nije nastala nikakva šteta.

28.8. r) U 3.30 časova više naor. bandita opljačkalo je životne namirnice jednom zemljoposedniku u *Brežju*, 1,5 km sev. od Mozirja (3/4 sata).

U 21.30 časova 2 naoruž. bandita opljačkala su životne namirnice jednom posedniku u *Sv. Lovrencu*, 1,2 km ist. od Prebolda (1/4 sata). U 21.45

časova opljačkali su, verovatno isti ovi banditi, životne namirnice jednom seljaku u **Seščama**, 2,3 km ist. od Prebolda (*V2* sata),

- s) Izmedu 21.30 i 22.00 časa zahtevala su po 3 naoruž. bandita životne namirnice kod dva seljaka u *Pod Dobrićem*, (vidi pod 0).

U 22.00 časa, 2 naoruž. bandita tražila su odelo od jednog rudara u *Malom Vrhu*, 7 km s. si. od Brežica (1 sat).

*Sopstvena delatnost:*

Uz 1) do s): Odaslane patrole žandarmerije, seoske straže, Vermanšafta odn. zaštitne policije.

27. 8. 1943 žand. stanici Šmartno (ob Dreti) prijavio se jedan vojnik na otsustvu, regrutovan 11. 8. 1943 kod Železne Kaple, vrativši se dobrovoljno nazad.

*Staro-Koruška — Dolina Mežc:*

*Neprijatelj:*

- 26.8. t) U 10.00 časova 9 naoruž. bandita, među njima 2 žene, opljačkali su životne namirnice, cipele i rublje od jednog posednika u blizini **Zagara** u Zagradu, 2,5 km ji. od Prevalja. Oni su se povukli oko 14.00 časova u nepoznatom pravcu,

- u) Oko 3.00 časa raspitivalo se 8 naoruž. bandita 0 raspoloženju stanovništva kod jednog siromasnog seljaka u blizini **Mraka** u Selovecu, 3,7 km ist. od Guštanja. Oni su se povukli oko 3.30 časova u pravcu Sela (D. Staj.).

U 6 časova 7—8 naoruž. bandita zahtevalo je doručak od jednog drvarskog radnika u blizini *Schaida-Sil.* (k. 1069) 6,3 km i. si. od Zell Pfarre-a. Oko 14.30 časova primećeno je između *Peternela* 1 *Percelmana* u Koprivini pod Pečom, oko 7,5 km i. si. od Železne Kaple, 12 bandita koji su išli prema Peternelu i 6 naoruž. bandita koji su išli prema Percelmanu.

U 17.30 časova pojavili su se kod Percelmana 1 naoruž. bandit i jedna žena.

- 26./27.8. v) U 21.00 čas 10 naoruž. bandita opljačkali su životne namirnice kod *Jereba* u Obirskom, 8,5 km z. jz. od Železne Kaple. Oni su se povukli oko 4.00 časa u nepoznatom pravcu.

27.8. w) U 15.30 časova zahtevala su 3 naoruž. bandita širu od jednog posednika u blizini *Zagara* — (vidi pod t)—. Pri napuštanju kuće pucali su 5 minuta u pravcu komšiluka. Dva SS pripadnika navela su da su, u blizini posednika pomenutog pod t), obasuti vatrom iz automata i pušaka, navodno od 10—20 bandita.

Jedan od SS pripadnika odgovorio je vatrom iz pištolja.

U 17.00 časova zahtevala su napred pomenuta 3 bandita jelo i opljačkala različiti kancelariski materijal nac. soc. dobrovornog društva, kod jednog posednika u blizini *Žerjava* u Podkraju, 3,2 km jz. od Guštanja.

x) U 9.30 časova primećena su 2 naoruž. bandita u blizini *Gradišnika* u Podkraju, 6 km j. ji. od Pliberka.

U 15.30 časova zahtevala su 4 naoruž. bandita jelo kod *Rojaka* u Koprivni pri Crni, 7,2 km s. si. od Solčave. Oni su se oko 17.30 čas. povukli u nepoznatom pravcu.

Oko 18.00 časova 4 naoružana bandita tražila su jelo kod *Maroita Hube*, 8,4 km i. ji. od Železne Kaple. Oni su se povukli oko 21.00 čas u nepoznatom pravcu.

U 20.00 časova 16 naoruž. bandita tražili su jelo od jednog posednika u blizini crkve *Sv. Jakoba* (kota 1073) u Koprivni na Meži, 6 km si. od Solčave.

*Sopstvena delatnost:*

Uz t) do x): Angažovane patrole žandarmerije, seoske straže, vojske odn. drž. radne službe kao i snage 1 i 2 žand. rez. čete (mot. »Alpenland«).

26. 8. 1943 uhapsile su snage žand. stanice Libuče po jednog biv. jugosl. poljoprivrednog radnika iz Podkraja i Penka kod Pliberka, zbog pružanja podrške bandama.

26. 8. 1943 prijavili su se žand. stanici Železna Kapla: u 17.00 časova jedan Poljak, navodno 20. 8. 1943 regrutovan, i u 19.00 časova jedan, regrutovan navodno 22. 8. 43. Obojica su doneli sa sobom po jednu pušku sa municijom.

27. 8. 1943 u 23.30 časova ubijena su 2 naoruž. bandita od strane jednog konfidenta policije be-

**zbednosti u Slovenju, 2 km jz. od Globasnice.  
Zaplenjeno: 1 puška, 1 pištolj, ručne bombe, propagandni materijal itd.**

*Nemačko-ital. granica:*

- 27.8. Uveče, prijavila je jedna žena carinsko-graničnoj nadzornoj stanici Grmada da je primetila otprije 1000 bandita, koji su se kretali u pravcu Luponice (6 km ji. od Litije) — Javorje. Moglo bi da se radi o bandi koju su Italijani suzbili na prostoru Tihaboj — Sv. Križ. Potvrda ove prijave nije usledila.

*Nemačko-hrvat. granica:*

- 27.8. Saglasno prijavi sreskog carin, komesara G. Zavrč na prostoru Pregrada — . . .<sup>3</sup> Desinić (8 km južno od Rogateca) boravi jedna banda, navodno u jačini od oko 1000 ljudi. Banditi su odveli službenike stanice Desinić. Za nadziranje i osiguranje granice angažovane su sa nemačke strane na prostoru Rogaška Slatina — Sv. Rok snage žandarm. i carin, granič. zaštite.

Za tačnost:

Windorfer

kapetan zašt. policije

Zastupa:

N a g e l sr.

policiski potpukovnik

žand. srez Radovljica

Stiglo 4., 9. 43

Del. Br.

Priloga

D.

NAREĐENJE KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIA-TORI DELLE ALPI« OD 31 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDANTU PEDESET PRVOG PEŠADISKOG PUKA ZA PREDUZIMANJE AKCIJE U ZONI KRIM — MOKREC<sup>1</sup>

Fonogram	Poverljivo
OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIA-TORI DELLE ALPI«	
KOMANDANTU 51-og PES. PUKA	
i na znanje	
KOMANDI XI ARM. KORPUSA	
KOMANDI DIVIZISKE PESADIJE	
KOMANDI SEKTORA GROSUPLJE	
KOMANDI SEKTORA RIBNICA	

KOMANDA XI A. K.  
    Stab  
    Operativno

Dan prijema: 31-VIII-43  
Br. 4712 R-2

Br. 3667/op. Bataljoni II/51-og, III/52-og, CIV milicije i specijalni br. 2 ostaju u vašoj nadležnosti da bi nastavili akciju isterivanja kom. bandita iz zone Krim (UK-CU) — Iška dolina — Mokrec (UM-CS) — dolina Zelimeljsčica (UO-UQ-CZ-CU). Spec, bataljonu br. 2 moraju se dati isključivo borbeni zadaci (prepadi), a ne raščišćavanja. Operacije moraju biti završene sa 6 septembrom. Početak pokreta 1 septembra. Za vreme tog perioda, pored dnevnog izveštaja, treba svakodnevno do 9 i 17 časova saopštavati vesti o događajima koji su se desili u toku noći ili dana. U vestima u 17 časova treba naznačiti zonu koja će biti raščišćena sledećeg dana. Komandant puka slediće kolonu koja operiše. O snabdevanju će voditi brigu ta komanda. Eventualne zahteve treba blagovremeno dostavljati ovoj komandi. Veze se vide u priloženoj šemi. General privremenim komandant Maggiore Perni 19003008

Video:  
Za ppuk. nač. štaba, na otsustvu  
— E. Formichi —  
(M. P.)                  Formichi

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 31 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O NAPADU PARTIZANA NA STARI GRAD I SV. GREGOR<sup>1</sup>

Fonogram

31. VIII

OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 3690/op. Jutros je jaka formacija kom. bandita napala četničku jedinicu razmeštenu u St. Gradu (UK-CM)<sup>2</sup> i M.V.A.C. u Sv. Gregoru. Borba je trajala do ranih popodnevnih časova. Kom. banditi koji su gledali da se prebace istočno od pruge bili su odbijeni. Na terenu je nađeno 5 mrtvih, a još 15 mrtvih je preneto kolima, 1 kom. bandit se predao u Sv. Gregoru. Na strani četnika samo jedan ranjen koji je prenet u Ljubljani. Kom. banditi (brigada »Tomšič« i druga neutvrđena) kreću se stazom Mlake (US-CM)<sup>3</sup> za Novi Pot (UQ-CM),<sup>4</sup> gde je već primećena znatna koncentracija. U današnjoj borbi uzeo je učešća i garnizon Sodražica, koji je potisnuo grupu ustanika u zonu Hudi Konec (VH-CM),<sup>5</sup> potisnuvši i infiltracije prema jugu. Intervenisala je artiljerija iz Velikih Lašča i minobacači od 81 mm iz Sodražice.

GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT MAGGIORE PERNI 22003108

Video:

Za ppuk. nač. štaba, na otsustvu  
— E. Formichi —  
(ppuk. Aldo Panico)  
Panico  
(M.P.)

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> Dopisano olovkom: »5 km J. Z. Velike Lašće«

<sup>3</sup> Dopisano olovkom: »3 km S. I. Sodražica«

<sup>4</sup> Dopisano olovkom: »6 km S. I. Sodražica«

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« KOMANDI JEDANAESTE GRUPACIJE GRANIČNE STRAŽE O PREMEŠTAJU JEDNOG PUKA IZ ZONE RAKITNA U ZONU MACKOVEC<sup>1</sup>**

Fonogram

Poverljivo

OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI GRUPACIJE G.A.F. . . . . (šifrovano)

i na znanje:

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA . . . . (na ruke)

Br. 3699/op. Garnizon Ribnica izveštava da se formacije kom. bandita posle borbe u zoni St. Grad (UK-CM) udaljavaju idući stazom Mlake (US-CM) za Novi Pot (UQ-CM), gde je primećena jaka koncentracija. Druge formacije su primеćene u zoni Mačkovec (UM-CQ). Puk iz sastava ove divizije premestiće se sutra, 1. septembra, iz zone Rakitna u Kravavu Peč (UM-CQ), prolazeći preko Osredeka (CK-CQ), a 2. septembra će raščistiti zonu Mačkovec (UM-CQ) — Vrh (UO-CO). Jedinice garnizona Ribnica sutra, 1.-og septembra, biće isturene u zonu Breg — Mlake (US-CM), gde će izvršiti raščišćavanje.

GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT MAGGIORE PERNI 22003108

Video:

Za potpukovnika nač. štaba, na otsustvu  
— E. Formichi —  
(ppuk. Aldo Panico)  
Aldo Panico

(M. P.)

**IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPE« OD 1 SEPTEMBRA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O ČIŠĆENJU ZONE BREZOVICA — RAKITNA — KRVAVA PEC I NAPADU PARTIZANA NA VOZ KOD LIPOVECA<sup>1</sup>**

**Fonogram**

**OD KOMANDE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«  
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA**

3704/op. Operativni izveštaj za 1 septembar

**SEKTOR BOROVNICA**

Danas u ranim jutarnjim časovima II/51-og, III/52-og, CIV bat. milicije i spec. bat. br. 2 započeli su raščišćavanje zone Gor. Brezovica — Rakitna — Ustje (UK-CS) — Krvava Peč.<sup>2</sup>

Garnizon Rob: juče pre podne, 31-og, kom. banditi su otvorili paljbu u cilju uznemiravanja na pojas oko garnizona.

**SEKTOR GROSUPLJE**

Garnizon Grosuplje: Patrola formacije M.V.A.C. Polica za vreme izvidanja u zoni Dedni Dol (VM-DE) posle kratke borbe raspršila je kom. bandite.

**SEKTOR RIBNICA**

Garnizon Ribnica: Jutros, 1-og septembra, oko 6,40 časova, prilikom prolaska putničkog voza preko mostića na km 43,800, na pruzi Ljubljana — Kočevje, eksplodirala je mina na pritisak izazvavši prekid objekta i iskliznuće lokomotive i dva vagona. Streljačka četa I/51-og, koja je putovala tim vozom, naterala je u bekstvo oko 50 kom. bandita koji su pokušali da se približe vozu, otvorivši puščanu paljbu. Naši gubici: 1 vojnik mrtav usled rane od vatrenog oružja, a 8 vojnika je kon-tuzovano. Među civilima 1 mrtav a 7 ranjenih.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

<sup>2</sup> U izveštaju Jedanaestog armiskog korpusa od 2 septembra 1943 god. stoji: »Divizia »Cacciatori delle Alpi«: ... Prilikom sukoba u zoni Mačkovec (UM-CO) ubijeno je 7 ustanika. Na našoj strani ranjeno je 5 vojnika« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta, 21 R—9).

Garnizon Sodražica: juče pre podne, 31-og avgusta, u zoni St. Grad (VK-CM) četnička jedinica se sukobila sa formacijom kom. bandita koji su na terenu ostavili 5 mrtvih — utvrđeno. Na našoj strani 1 četnik ranjen. Istog jutra banda kom. bandita napala je odeljenje M.V.A.C. Sv. Gregor. Raspoložive snage garnizona Sodražica, koje su odmah intervenisale, raspršile su u zoni Hudi Konec (VH-CM) jake grupe kom. bandita. Juče popodne odeljenju M.V.A.C. Sv. Gregor predao se jedan nenaoružan kom. bandit.

Pregled dnevnih gubitaka:

- Naši: 1 vojnik mrtav a 8 ranjenih: 1 četnik ranjen.
- Neprijateljski: 5 kom. bandita poginulo;  
1 kom. bandit se predao.

GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT MAGGIORE PERNI 12300109

Video:  
ZA POTPUKOVNIKA NAC. ŠTABA, NA OTSUSTVU  
— E. Formichi —  
(ppuk. Aldo Panico)  
Panico

IZVEŠTAJ KOMANDE PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI« OD 3. SEPTEMBRA 1943 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O BORBAMA U ZONI KRVAVA PEC — MAČKOVEC<sup>1</sup>

KOMANDA PEŠADISKE DIVIZIJE »CACCIATORI DELLE ALPI«

ODELJENJE NAČELNIKA ŠTABA

— Obaveštajni otsek —

Br. 08/4944

. . . 7. 9. 1943

Br. 4239/Obav. prot. Poverljivo V.P. 100, 3. septembar 1943

Predmet: Izveštaj br. 245.—

Veza: karta J. 1:100.000 — sekcija Cerknica.—

KOMANDI 2 ARMIJE — Obaveštajno odeljenje	= V.P. 10
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA —	= V.P. 46
Obaveš. odelj.	= V.P. 46
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »ISONZO«	- V.P. 59
KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE »LOMBARDIA«	= V.P. 47
KOMANDI GRUPACIJE M.V.S.N. »XXI APRILE«	= V.P. 46
KOMANDI XI GRUPACIJE GRANIČNE STRAŽE	= V.P. 46

AKTIVNOST GARNIZONA — na dan 3. septembra 1943.<sup>2</sup>

Sektor trupa Ljubljana

— Noću uoči 3-eg oko 3,30 čas. vatrogasci uz pomoč vojnika na službi kod kontrolne stanice br. 20 uspeli su da ugase požar koji je izbio oko 2 časa u privatnoj kući koja se nalazi na oko 20 metara od pomenute kontrolne stanice. Žrtava nije bilo.

<sup>1</sup> Original se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

### Sektor Borovnica

— Akcija u zoni Krvava Peč — Mačkovec: Juče pre podne dve jedinice dok su prelazile iz zone k. 806 — Sv. Lenart (UM-CQ) prema Mačkovecu (UM-CQ) sukobile su se sa jakim partizanskim formacijama koje su pružile žilav otpor zaustavivši naše napredovanje.

U 15 č. između komunističkih bandita, kojima su pristigla pojačanja, i naših bataljona došlo je do ponovnih žestokih borbi.

Istovremeno druge jake grupe komunističkih bandita sa južnih obronaka Malinjeka (UM-CS) otvorile su žestoku vatru na II/51-og, koji je obrazovao otpornu tačku na k. 806 kod Sv. Lenarta kao zaštita komorske kolone.

Avijacija je stupila u dejstvo bombardujući i mitraljirajući partizanske formacije razmeštene na južnim obroncima Malinjeka i na k. 905 kod Mačkoveca.

6-ta baterija peš. artiljerije uputila je jedno odeljenje iz Vel. Lašča u Rob da potpomogne akciju jedinica koje operišu.

Jedinice XI granične straže počev od 23 časa juče sudeju u akciji vršeći zaprečavanje između k. 813 (UM-CO) i k. 796 (UO-CO).

Pritisak komunističkih bandita trajao je bez promene sve do sumraka, a posle toga počeo je osetno da popušta.

U 19 časova četa smelih I diviziona peš. artiljerije, jedan vod tenkova, 2-e čete 1/31-og tenkovskog, vod oklopnih automobila i četiri zaštitna automobila prebacili su se vozom iz Ljubljane u V. Lašče, odakle su noću stigli u Krvavu Peč kako bi snabdели municipijom jedinice koje operišu. Pretrpljeni gubici: 8 mrtvih, 40 ranjenih, od kojih su 16 preneseni u bolnicu.

Naneseni gubici: dosada utvrđen 51 mrtav.

Akcija je još uvek u toku.<sup>3</sup> Jutros je oklopnim kolima izvršen pregled zone k. 827 (UM-CQ). U zoni nema komunističkih bandita.

### Sektor Grosuplje

— Jedna patrola formacije M.V.A.C. iz Šenturja vodila je juče, 2 o.m., kratke borbe u zoni Kobiljek (US-VH/CZ) sa grupama komunističkih bandita.

<sup>3</sup> U izveštaju Jedanaestog armiskog korpusa od 4 septembra 1943 god. navodi se: »Divizija »Cacciatori«: čišćenje u zoni Mačkovec (MU-CQ) — Cerknica — Malinjek (UM-CS) nastavljeno je juče 3-eg u jugoistočnom pravcu a jutros prema zoni Mikuneca (Novi Pot UQ-CM). Predala su se tri ustanika u Sodražici (VH-CK).« (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta 21 R-9.)

Nismo imali gubitaka.

Sektor Ribnica

— U raznim garnizonima redovna kontrola nad područnim zonama.

<sup>4</sup>

GENERAL PRIVREMENI KOMANDANT  
— L. Maggiore Perni —

Za tačnost prepisa  
potpukovnik, načelnik štaba (M.P.)  
(E. Formichi)  
Formichi

BR. 198

NAREĐENJE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 6 SEPTEMBRA 1943 GOD. KOMANDAMA PEŠADISKIH DIVIZIJA »ISONZO« I »LOMBARDIA« ZA PREDISLOKACIJU<sup>1</sup>

PA TM 2 Cene 127 92 6/9 21.15 č.

Telegram V.P. 46, 6 septembar 1943

OD KOMANDE XI ARM. KORPUSA  
KOMANDI DIVIZIJE »ISONZO«  
KOMANDI DIVIZIJE »LOMBARDIA«

02/4860. Nastavak i potvrda usmenih saopštenja.

Komanda II armije naredila je da se divizija »Isonzo« oslobodi sadašnjih zadatka i da bude prikupljena u zoni Postojna, a da raspored severnog bloka (V i XI arm. korpus) bude povučen na front Gorjanci — Kupa — Vrbovsko — pruga do mora.  
Prema tome:

- 1) — Divizija »Lombardia«:
  - a) — neka bez daljega počne sa evakuuisanjem Karlovca i neka smeni diviziju »Isonzo«

<sup>1</sup> Redakcija je kraj dokumenta zbog nevažnosti izostavila.

PA. 742 - Enc

12 12 64 18

TELESCRITTO

P.M. 46, 6 settembre 1943

DA COMANDO XI CORPO D'ARMATA  
AL COMANDO DIVISIONE "ISONZO"  
AT COMANDO DIVISIONE "LOMBARDIA"

02/4860 ALT SEGUITO ET CONFERMA COMUNICAZIONI VERBALI ALT  
COMANDO SECONDA ARIELA HABET ORDINATO CHE DIVISIONE ISONZO SIA SGANCIATA DA ATTUALI COMPLI ET RACCOLTA ZONA POSTUMA, ET CHE SGHIACCIMENTO BLOCCO NORD (V ST XI CARL) SIA ARRETRATO AT FRONTE GORIANI - KUPA - VRBOVSKA - FERROVIA FINO AL MARE ALT  
EN CONSEQUENZA:  
1°)- DIVISIONE LOMBARDIA:  
a)- INIZI SENZ'ALTRO SGOMBERO CITTADINE MARLOVAC ET SOSTITUISCA DIVISIONE ISONZO IN TERRITORIO ATTUALMENTE PRESIDIATO, MANTENENDOVI PRESIDE UN ALTO ET GIURISDIZIONE ZONA CRNOBELJ ALT  
b)- CONFINSI ESECUZIONE LAVORI CHIMIGURA FRONTIERA SLOVENO/CROATA PRESIDIANDO ALTESSI TRATTI GIA' CONSTRUITI ALT  
c)- COMUNICHI QUESTO COMANDO DATA INIZIO MOVIMENTI ET LEGGI SUCCESSIONE ALT  
2°)- DIVISIONE ISONZO:  
a)- RACCOLGA PROPRII REPARTI ORGANICI ZONA NOVO MESTO TREBNEJE NON APREVA SARANNO SOSTITUITI DA REPARTI LOMBARDIA LASCIANDO IN POSTO REPARTI ET ELEMENTI DI RISERVA, BATTAGLIONE SPECIALE NUMERO UNO, COLONNELLO PELESSIER ET ELEMENTI GENIO ADDETTI LAVORI CHIUSURA ALT  
b)- INOLTERI SUBITO QUESTO COMANDO RICHIESTE TRANSPORTI TEKEDO PRESENTE SQUENTE SUCCESSONE MOVIMENTI: RGT. PANZERIA, ARTIGLIERIA, 98<sup>a</sup> LEGIONE ALT  
3°)- SERVIZI: DISPOSIZIONI A PARTE ALT

GENERALI GAMBARA 21200609

AM

na teritoriji koju sada poseda, zadržavajući postojeće garnizone i nadležnost nad zonom Črnomelj.

- b) — Neka produži sa radovima na zatvaranju slovenačko-hrvatske granice posedajući takođe i već izgrađene delove.
  - c) — Neka ovoj komandi saopšti datum početka pokreta i njihovo sledovanje.
- 2) — Divizija »Isonzo«:
- a) — Neka prikupi svoje organske jedinice u zoni Novo Mesto — Trebnje, čim budu smenjene jedinicama div. »Lombardia«, ostavljajući na mestu jedinice i elemente pojačanja, spec, bataljon br. I, ppuk. Peplissier i delove inženjerije koji su određeni za rade na zatvaranju.
  - b) — Neka odmah uputi ovoj komandi zahteve za transport, imajući u vidu sledeći red pokreta: peš. puk, artiljerija, 98 legija.
- 3) — Službe: posebna naređenja.

GENERAL GAMBARA 21200609

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČKIH  
RUKOVODILACA, ODRŽANE 6. SEPTEMBRA 1943 GOD  
KOD PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE  
DR MÜLLER-HACCIUSA PO PITANJU UPRAVE U DONJOJ  
ŠTAJERSKOJ<sup>1</sup>

RA/A — 405 — Dr. Pi./Schw.

*Poverljivo*

Maribor, 7. septembar 1943

**Z A P I S N I K**

*Predmet:* Štabna konferencija od 6. sept. 1943 u 8 čas.

*Pretsedava:* Pretsednik pokrajinske vlade Dr. Müler-Haccius

*Za ustanovu:* Dr Rudolf Pichler

...

T

*Izveštaj o situaciji:*

*Stanje bezbednosti, komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti, Sturmbannführer Umpenbach:* Aktivnost bandi se nije bitno promenila. Pored nekih terenskih bandi na Pohorju se nalazi 60 bandita, takozvani Aleksandrov bataljon na Dobrovljama broji 120 i Kozjanska banda, koja deluje u severnom predelu Celja, 60 ljudi. Sada je stigao u Donju Štajersku takozvani štab 6 divizije sa namerom da formira novu brigadu. U vremenu od 19 do 30. 8. 1943 uhapsili smo određen broj bandita. Ponovo se pojavilo nekoliko bandita u srežu Ljutomer. U pitanju su oni koji su na otsustvu iz Pohorskog bataljona i ljudi koji bi trebalo da pridobiju nove saradnike.

*Zaštitna policija, kapetan Bailer:* Težište uništavanja bandi bilo je u pograničnom pojusu u Gorenjskoj. Savinjski bataljon bio je potpuno uništen. Na italijanskoj teritoriji opasnost je srazmerno mala. Na hrvatskoj teritoriji na prostoru od Kuma do Rogateca kreću se banditi na otstojanju dva do pet kilometara od granice u pravcu istok-zapad. Još se nismo susreli s njima. Prvobitna procena od 3000—4000 ljudi pokazala se prevelika. Verovatno ih nema više od nekoliko stotina.

Sledeća štavska konferencija održaće se u ponedeljak 20. septembra 1943 u 8 časova u Grazu-Grad, mala sala za sednice.

Za tačnost:  
Schwab s.r.

Potpisao:  
Dr Pichler s.r.

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 9 SEPTEMBRA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O NAPADU PARTIZANA NA ZELEZNIČKU STANICU MIRNA PEC<sup>1</sup>

Predmet: *Pisani telegram*

V.P. 10, 9 sept. 1943 čas

OD KOMANDE XI ARM. KORP.

KOMANDI 2 ARMIJE

i na znanje

KOMANDI V, XXIII, XXIV ARM. KORP.

Br. 02/4906

IZVESTAJ OD 8 SEPTEMBRA

OPERATIVNA DELATNOST

Divizija »Isonzo«: zasede u zoni D. Kamnice (XL-CO Novo Mesto) dovele su do borbe u kojoj je artiljerija iz Novog Mesta uspešno učestvovala. Ustanici su se razbegli uz gubitke koji se sada ustanovljavaju. Na terenu je nađen leš jednog komandira čete. Naši gubici iznose dva mrtva i 5 ranjenih.

U toku cele noći uoči 8-og ustanici su jačim snagama napadali železničku prugu na deonici Trebnje — Novo Mesto, a naročito kod Mirne Peči (ZV-CO), napavši takođe i garnizon u tome mestu. Intervencijom oklopног motornog voza i trupa za pojačanje u službi za zaštitu pruge, koje su bile jako angažovane, uspostavlјena je situacija.

Srušena je stanična zgrada, skretničarska kabina i magacin robe na stanicu Mirna Peč. Skretnice i šine su oštećene. Saobraćaj je uspostavljen danas u 8 časova i 15 min. Utvrđeni neprijateljski gubici iznose: jedan ustanik mrtav i jedan zarobljen. Na našoj strani: jedan mrtav i dva ranjena.

Akcija se vodi u susednim zonama.

Kratki sukobi u zoni Kremen (XI-DE) i Dobrnič (ZP-CS) završili su se zarobljavanjem jednog ustanika i zaplenom jedne puške.

Pruga je prekinuta usled eksplozija mina na km 77,2 (XL-UM), km 82 (XL-CQ) i km 95,8 (ZP-CS). Saobraćaj je uspostavljen.

## Divizija »Lombardia«

Prilikom sukoba u zoni Brlenić (MK-BU Samobor) ustaniči su naterani u bekstvo uz gubitke koji nisu ustanovljeni ali sigurno postoje.

Prema obaveštenjima neprijatelj je imao gubitke od 20 ljudi.

U naselju Horvati (PN-QH-CP) zarobljen je i streljan jedan ustanič.

Aktivnost nemačkog vazduhoplovstva — Nepoznati avioni su nadletali južni deo teritorije Armiskog korpusa. U Ljubljani je data vazdušna uzbuna od 0.21 časova do 1.47.

Delatnost avijacije — Tučenje malim bombama i mitraljiranje jakih ustaničkih formacija u Lenčeku (VE-CK Cerknica) i severno od železničke stanice Mirna Peć (ZV-CS Novo Mesto).

Pregled dnevnih gubitaka: naši: tri mrtva i 7 ranjenih. Neprijateljski: dva mrtva i tri zarobljena.

GENERAL GAMBARA

### ***8 kopija***

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Pomoćniku nač. štaba
- 2 Operativnom odeljenju
- 1 Odeljenju »I«
- 1 Komandi Kr. karab.
- 1 Odeljenju telekomunikacija

## R E G I S T A R

### A

Ajdovec — 18, 67, 84, 206, 214, 215, 219, 246, 247, 252, 278, 293, 294, 408, 409, 420, 423, 425; Ajdovščina — 355; Ambras — 374; Anzelič Franc — 285; Aržur Anton (izdajnik) — 45; Arh Jurij (fašista) — 126; Artmanja Vas — 10; Assinger (Nemac-kapetan) — 475; Avbelj Franc — 167; Avbelj Viktor — 110, 162, 166, 171, 208, 217; Avče — 364; Avšič Jaka-Jakob — 35, 38, 61, 76, 79, 80, 81, 120, 173;

### B

Babić Dragutin — 330; Babić Branko — 117, 118; Babić Jože-Vojteh — 115; Babna Gora — 150, 177; Bača. (r.) — 60, 75, 290, 358, 359, 360; Badami Franco (Italijan-potpor.) — 458, 507; Badoglio (Italijan-maršal) — 410; Bailer (Nemac-kapetan) — 528; Bajt Bojan — 122; Ban (V. i M.) — 217, 218; Baroni Selo — 332; Bataljon prvi Gorenjskog odreda — 13, 87, 122, 123, 125; Bataljon dragi Gorenjskog odreda — 13, 14, 29, 88, 123; Bataljon treći Gorenjskog odreda — 91, 122, 123, 124; Bataljon četvrti Gorenjskog odreda — 13, 91, 122, 124; Bataljon peti Gorenjskog odreda — 91;

Bataljon šesti Gorenjskog odreda — 91; Bataljon sedmi Gorenjskog odreda — 92, 122; Bataljon osmi Gorenjskog odreda — 93; Bataljon deveti Gorenjskog odreda — 93; Bataljon prvi Istočnodolenjskog odreda — 194; Bataljon dragi Istočnodolenjskog odreda — 194; Bataljon kamniški — 11, 20, 22, 27, 28, 44, 46, 48, 53, 100, 126, 127; Bataljon prvi Koruške — 49, 50, 106; Bataljon prvi Kozjanskog odreda — 50; Bataljon Kranjčev — 422; Bataljon kraški — 62, 65, 66; Bataljon Levstikov — 205, 220; Bataljon loški — 147; Bataljon prvi Pohorskog odreda — 50; Bataljon dragi Pohorski — 50; Bataljon poljanski — 54; Bataljon savinjski — 11, 21, 22, 23, 28, 45, 46, 49, 50, 53, 126; Bataljon prvi Treće udarne brigade »Ivan Cankar« — 206, 207, 208; Bataljon dragi Treće udarne brigade »Ivan Cankar« — 206, 207, 208; Bataljon treći Treće udarne brigade »Ivan Cankar« — 206, 207, 208; Bataljon četvrti Treće udarne brigade »Ivan Cankar« — 207; Bataljon prvi Druge udarne brigade »Matija Gubec« — 151, 152, 153, 154, 155; Bataljon dragi Drage udarne brigade »Matija Gubec« — 150, 151, 152, 153, 154, 155, 162, 165;

- Bataljon treći Druge udarne brigade »Matija Gubec« — 151, 152, 153, 155;
- Bataljon četvrti Druge udarne brigade »Matija Gubec« — 166;
- Bataljon prvi Četvrte udarne brigade »Ljubo Šercer« — 133, 135, 136, 139, 140, 157, 158;
- Bataljon drugi Četvrte udarne brigade »Ljubo Šercer« — 133, 135, 136, 139, 157;
- Bataljon treći Četvrte udarne brigade »Ljubo Šercer« — 133, 135, 139;
- Bataljon četvrti Četvrte udarne brigade »Ljubo Šercer« — 133, 135, 136, 139, 140;
- Bataljon prvi Prve proleterske udarne brigade »Tone Tomšič« — 56, 57, 58;
- Bataljon drugi Prve proleterske udarne brigade »Tone Tomšič« — 56, 57, 58;
- Bataljon treći Prve proleterske udarne brigade »Tone Tomšič« — 56, 57, 58;
- Bataljon četvrti Prve proleterske udarne brigade »Tone Tomšič« — 56, 57, 58;
- Bataljon prvi Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« — 60, 66, 78, 80, 81, 83;
- Bataljon drugi Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« — 80, 81;
- Bataljon drugi Šeste udarne brigade »Ivan Gradnik« — 220;
- Bataljon treći Šeste udarne brigade »Ivan Gradnik« — 61, 75;
- Bataljon prvi Sedme udarne brigade »Franc Prešern« — 201, 202, 203, 204, 205;
- Bataljon drugi Sedme udarne brigade »Franc Prešern« — 201, 202, 203, 204, 205;
- Bataljon treći Sedme udarne brigade »Franc Prešern« — 201, 202, 203, 204, 205;
- Bataljon prvi Trinaeste proleterske udarne brigade »Rade Končar« — 9, 10, 17, 19, 20, 24, 26;
- Bataljon drugi Trinaeste proleterske udarne brigade »Rade Končar« — 10, 17, 19, 20, 24, 25, 26;
- Bataljon treći Trinaeste proleterske udarne brigade »Rade Končar« — 9, 10, 18, 24, 25, 26;
- Bataljon četvrti Trinaeste proleterske udarne brigade »Rade Končar« — 10;
- Bataljon zasavski (ranije Moravski) — 11, 12, 20, 21, 28, 45, 53, 126, 127;
- Battini Onelio (Italijan) — 269;
- Bavec Anton-Cene-Tone — 62, 78;
- Bavec Stanko — 135;
- Bebler dr Aleš-Primož — 16, 34, 117, 145;
- Beč (s.) — 203;
- Begovo Brdo — 399;
- Bela (s.) — 469;
- Bela Cerkev — 84, 152, 154, 155, 157, 179, 212, 294, 387, 442, 444, 445, 446;
- Bela Krajina — 85, 172, 218, 294;
- Bela Peč — 480, 481;
- Bele Vode — 348;
- Belica — 296;
- Belinić Marko — 26;
- Beljak — 33;
- Beneška Slovenija — 15, 34, 35, 36, 37, 39, 60, 78, 80, 81;
- Benete (s.) — 447;
- Berger (Nemac-major) — 300, 321, 368;
- Berkopec Josip-Jožef — 116, 127;
- Bertoncelj Anton — 55, 107, 147, 149, 150, 200;
- Biček Franc — 15, 34, 55;
- Birčna Vas — 276;
- Bistan Johan (gestapovac) — 27;
- Bistrica na Dravi — 29, 91;
- Bistrica (kod Mokronoga) — 501;
- Biška Vas — 247;
- Bizeljsko — 468;
- Bizjak Franc (izdajnik) — 126;
- Bizjak Janko — 108;
- Bizjak Stane-Kosta — 54, 94, 131, 149;
- Blank (Nemac) — 300, 483;
- Blaže Polde — 199;
- Blažević Jure — 10;
- Blegoš (pl.) — 8, 202;
- Bloke — 220;
- Bodovije — 489;
- Bogenšperk — 57;
- Bohinc Olga (izdajnik) — 104;
- Bohinjska Bistrica — 55, 87;
- Bojanci — 340;
- Bojanski Bošt — 214;
- Bombač Alojz-Boris — 235;
- Bombač Slavko — 62, 78, 80;
- Bonaiuti (Italijan-kapetan) — 23Q 232'

- Borštnar Jože — 206;  
 Borštnar Robert — 165;  
 Bosna — 40, 43;  
 Boštetje — 432, 442;  
 Bovec — 65, 270;  
 Božakovo — 209, 210, 211;  
 Božca (pl.) — 275;  
 Božja Martra — 323, 327;  
 Bračić J. Mirko — 65, 66, 87, 118, 198;  
 Braslovče — 309, 310;  
 Brdo (kod Smartnog ob Dreti) — 512;  
 Breg (kod Borovnica) — 314;  
 Bregar Jože — 68;  
 Brenner (Nemac-generalmajor) — 287, 299, 418, 439, 472, 483;  
 Breška Vas — 445;  
 Brezje (kod Mozirja) — 513;  
 Brezje (kod Semiča) — 293, 386, 387;  
 Brezje (kod Sv. Križa) — 254, 291, 499, 503;  
 Brezje (kod Tipana) — 36, 360, 362;  
 Brezova Reber — 19, 408;  
 Brezovica (G. i D.) — 203, 204, 453, 520;  
 Brezovica (kod Borovnica) — 159, 160, 414, 449;  
 Brezovica (kod Šent Jerneja) — 207;  
 Brezovica (kod Trebnja) — 24, 25;  
 Brežice — 455;  
 Brežki Jalovec — 36;  
 Bricelj Franc (izdajnik) — 45;  
 Brigada (treća) slovenačka partizanska udarna »Ivan Cankar« — 9, 10, 17, 18, 24, 59, 67, 133, 152, 161, 162, 208, 229, 231, 235, 253, 272, 276, 369, 413, 426, 470, 495, 497, 501;  
 Brigada (druga) slovenačka partizanska udarna »Matija Gubec« — 9, 59, 84, 150, 156, 162, 165, 166, 229, 231, 232, 235, 271, 286, 288, 340, 412, 426, 431, 470, 495, 501;  
 Brigada (četvrta) slovenačka partizanska udarna »Ljubo Šerčer« — 59, 67, 132, 133, 157, 159, 169, 178, 181, 195, 196, 198, 204, 208, 229, 413, 425, 426, 431, 450, 451, 471, 495, 518;  
 Brigada (prva) slovenačka partizanska udarna »Tone Tomšič« — 56, 84, 95, 97, 139, 150, 157, 159, 169, 171, 177, 181, 195, 198, 204, 246, 252, 253, 278, 286, 288, 340, 386, 388, 413, 425, 426, 431, 450, 451, 471, 495, 518;  
 Brigada peta udarna »Simon Gregorčič« — 34, 35, 36, 37, 38, 39, 60, 61, 62, 65, 73, 77, 78, 80, 81, 82, 86, 169, 178, 357, 426, 431;  
 Brigada šesta udarna »Ivan Gradnik« — 34, 35, 36, 38, 60, 61, 62, 65, 74, 77, 120, 121, 169;  
 Brigada treća udarna »Ivan Gradnik« — 169, 195, 196, 197, 203, 357;  
 Brigada šesta udarna »Slavko Slander« — 115, 167, 169;  
 Brigada sedma udarna »France Prešern« — 106, 160, 180, 198, 201, 203;  
 Brigada osma udarna proleterska »Gorenjska« — 106, 201, 202, 450, 451, 471, 495;  
 Brigada četvrta udarna Hrvatska — 231;  
 Brigada trinaesta proleterska udarna Hrvatska »Rade Končar« — 9, 17, 18, 24, 229, 231, 235, 236, 392, 420, 426, 431, 495;  
 Brilej dr Jože — 77, 101, 103, 109, 119, 132, 198;  
 Brleč Janez — 47;  
 Brlenić — 530;  
 Brlog — 217;  
 Brod (kod Kostanjevice) — 217;  
 Broz Josip-Tito — 40, 42, 43, 70, 99, 104, 109, 110, 113, 414;  
 Brunetto Vincenzo (Italijan) — 504;  
 Brusa Lorenzo (Italijan-potporučnik) — 276;  
 Brusnica — 384, 385;  
 Bukov Vrh — 203;  
 Bukovec Marko — 134, 197;  
 Bukovščica — 93;  
 Burja Jože — 55;
- C
- Cabras Giovanni (Italijan) — 500, 507;  
 Calcagnini Ugo (Italijan-potporučnik) — 453, 457;  
 Campanelli (Italijan-major) — 409, 424;  
 Cannata (Italijan-potpukovnik) — 424, 430;  
 Cantu Arnaldo (Italijan-poručnik) — 383, 385;  
 Car Antonio — 383;  
 Carbone Salvatore (Italijan-potporučnik) — 267;  
 Carli G. (Italijan-pukovnik) — 372;  
 Carosella Carmine (karabinjer) — 503;  
 Castellan Giuseppe — 268;  
 Cavani (prefekt) — 245;  
 Celje — 178, 283, 346, 347, 474;  
 Celovec — 85;

Cercha (Nemac) — 233, 319, 379;  
Cerkljansko — 37, 75;  
Cerklje — 208, 217, 378;  
Cerkno — 362;  
Cerov Log — 382;  
Cerovec — 281;  
Cerovica (brdo) — 307;  
Cerrutti (Italijan-general) — 144,  
255;  
Cetinski Andrej — 207;  
Charusa (Nemac — inž) — 379;  
Ciani Augusto (Italijan) — 385;  
Cicelj (brdo) — 466, 480, 511;  
Cirnik — 286;  
Corniani G. (Italijan-pukovnik) —  
361;  
Cossa (Italijan-poručnik) — 209;  
Crna Gora — 43, 141;  
Curk Anton — 74, 75;  
Cvibel — 429;

#### C

Čadež Milan — 53;  
Cadram — 469;  
Canebla — 35, 36;  
Čatež — 10, 17, 59, 84, 169, 206, 253,  
254, 260, 285, 286, 288, 290, 293, 295,  
315, 339, 444, 454, 456, 459, 461, 497,  
498, 500;  
Čedad — 364;  
Čepovan — 240, 325, 353;  
Cerčil — 40;  
Cerin Jože-Savski — 75, 76, 78;  
Cešča Vas — 332;  
Cešnjice (kod Šmartnog v Tuhinju)  
— 47, 365;  
Cešnjice (kod Trebelnog) — 271;  
Četa koruška — 88;  
Čizmek Boris — 116;  
Crešnjice — 386;  
Čreta — 22;  
Crmošnjice — 294, 386;  
Crna Vas — 204;  
Crni Potok (s.) — 56;  
Črni Vrh (s.) — 35;  
Črni Vrh (na Pohorju) — 50;  
Črnatelj — 230, 237, 338, 527;  
Črnuče — 472;  
Čubrić Mile — 165;

#### D

Dane — 454;  
Danioni Carlo (Italijan-general) —  
258;  
Danje (Zg. i Sp.) — 88, 485;  
Dasović (drug) — 26;  
Davča — 201;

De Felice Bruno (Italijan-potpor) —  
503;  
Debeče — 287;  
Deci Angelo — 383;  
Dedni Dol — 520;  
Denvir John (Englez) — 196, 197;  
Desinić — 516;  
Deščak Anton — 19;  
Dežman Anton — 55, 108, 128;  
Di Giacomo (Italijan-poručnik) —  
230, 232;  
Di Pinto R. (Italijan) — 458;  
Di Pumbo Emilio (Italijan-kapetan) — 505;  
Divizija četrnaesta slovenačka  
NOV i POJ — 110, 139, 144, 157,  
169, 170, 178, 179, 180, 181, 182,  
194, 195, 203;  
Divizija petnaesta slovenačka NOV  
i POJ — 110, 139, 144, 157, 160,  
161, 165, 166, 169, 170, 179, 180,  
181, 182;  
Dob (kod Domžala) — 489, 490;  
Doblar — 364;  
Dobovičnik Stane — 210, 211;  
Dobrava (kod Dobrniča) — 67, 135,  
136, 292, 504;  
Dobrepolje — 307, 308, 374;  
Dobrnič — 17, 19, 25, 84, 133, 135,  
136, 139, 176, 206, 219, 252, 292,  
294, 297, 400, 404, 409, 424, 529;  
Dobrova (kod Ljubljane) — 307;  
Dobro Polje — 510;  
Dobrovje — 22, 310, 455, 528;  
Dockler (gestapovac) — 23;  
Dol (kod Hrastnika) — 283;  
Dolenc Radovan — 108, 128;  
D. Suhadol — 132;  
Dolenje Radulje — 234;  
Dolenjske Toplice — 145;  
Dolenjsko — 183;  
Dolina (kod Bele Cerkve) — 445;  
Dolnja Tribuša — 360;  
Dolomiti <pl> — 101, 119;  
Dolž (s.) — 218;  
Dotti Giuseppe (Italijan) — 297,  
308, 314, 316, 339;  
Draga (kod Bele Cerkve) — 157;  
Draganiči — 24, 447;  
Dragatuš — 230, 237;  
Drage (kod Suhora) — 209;  
Drašiči — 209, 210;  
Drganja Sela — 386, 388, 461;  
Drnohla (šuma) — 36, 60, 78, 81;  
Družinska Vas — 152, 153, 154,  
177, 212;  
Dupeljne — 465;

- Dvor (kod Žužemberka) — 329;  
 Džons (Jones-Englez-major) — 141,  
 144, 145;
- E
- Engelbrecht (Nemac-kapetan) — 418;  
 Ercnovec (k. 919) — 480;  
 Eržen (s.) — 509;  
 Ettore Giovanni (Italijan-major) — 285, 458;
- F
- Fabri Augusto (Italijan-kapetan) — 333, 506;  
 Farnleitner (Nemac) — 262;  
 Fava (Italijan-general) — 394;  
 Filipič Franc — 50;  
 Flis Drago-Strela — 78;  
 Foni (zaseok) — 60, 256;  
 Formichi E. (Italijan-potpuk.) — 415, 452, 517, 518, 519, 521, 524;  
 Frankič Mirko — 208;  
 Franko Ivan — 55, 106;  
 Fratnik (brdo) — 494;  
 Fritsch dr (Nemac) — 234, 379;  
 Frohner dr (Nemac) — 262;  
 Frole Albin — 107;  
 Fumis Bruno (Italijan- poručnik) — 268;  
 Fužine — 455;
- G
- Gaberke — 492;  
 Gaberje (kod Brusnice) — 218, 247, 403, 407;  
 Gabrin (terenski radnik) — 33;  
 Gala dr Peter — 62;  
 Galzi Antonio (Italijan) — 269;  
 Gambara Gastone (Italijan-general) — 228, 239, 242, 280, 306, 332, 346, 399, 417, 433, 443, 447, 448, 454, 480, 527, 530;  
 Garro dr (Italijan) — 251;  
 Gemona (Humin) — 37, 38;  
 Genovesi Alfredo (Italijan) — 417;  
 Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 23, 170, 171, 174;  
 Glavni štab NOV i PO Slovenije — 7, 34, 35, 37, 40, 48, 56, 60, 67, 72, 76, 83, 87, 94, 110, 113, 115, 132, 141, 143, 157, 159, 161, 168, 174, 176, 182, 194, 195";  
 Globödol (G. Sr. i D.) — 18, 266, 407;  
 Gmajna — 492;
- Gnjezda — 323, 328;  
 Golek — 460;  
 Goliše — 288;  
 Golob Jakob — 115;  
 Golobar (pl.) — 234;  
 Golobinjek — 401;  
 Gomila (G.) — 24, 25, 230, 232, 237, 284, 448, 453;  
 Gorenja Vas (kod Čateža) — 305, 497;  
 Gorenja Vas (kod Šmarjetе) — 176;  
 Gorenje Brdo — 511;  
 Gorenje Jezero — 433;  
 Gorenji Vrh (kod Dobrniča) — 219;  
 Gorenjsko — 8, 14, 41, 54, 76, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 119, 171, 262, 365, 366;  
 Gorica — 363;  
 Goričane — 104;  
 Goriče — 91;  
 Goričica (kod Borovnice) — 507;  
 Goričica (pri Celju) — 468;  
 Goričica (kod Senturja) — 301, 415;  
 Gorjanci (pl.) — 26, 41, 216, 218, 390, 391, 392, 396, 399, 403, 524;  
 Gorje (kod Cerkna) — 326;  
 G. Vrh (kod Jablana) — 136, 139;  
 Gornji Grad — 481;  
 Grad Grmače — 56;  
 Gradišće (G. i D.) — 445;  
 Gradišće (kod Renče) — 360, 362;  
 Gradišće (kod Šenturja) — 214;  
 Gradišće (kod Trebnja) — 279;  
 Gradišnik (s.) — 515;  
 Gradnik (s.) — 209, 286;  
 Grahovo (kod Tolmina) — 289, 354, 362;
- Grčar Alojz — 161;  
 Grčarice — 220;  
 Grden Rudolf (izdajnik) — 45;  
 Gribije — 252, 340;  
 Grintovec — 377;  
 Grobelno — 379;  
 Grosuplje — 84, 280, 343, 411, 413, 414, 415;  
 Grušovlje — 512;
- Guerrizio (Italijan-potpuk.) — 374;
- H
- Hafner Vinko — 131;  
 Haisna Vittorio (slikar) — 363;  
 Harinja Vas — 370;  
 Heidler (Nemac-narednik) — 287;  
 Hinje — 239, 301, 374, 375, 376;  
 Hitler Adolf — 41;  
 Hlevnik (k. 876) — 35, 256, 357;  
 Hočevar Franc — 206;

Hohkraut Lojze — 45;  
Hojan »Marko« (agent) — 104;  
Hollaus (Nemac-poručnik) — 8;  
Homec — 485, 486;  
Horjur — 301;  
Horvati — 530;  
Hotavlje — 434;  
Hotemaže — 508;  
Hotič (Zg. i Sp.) — 22, 466;  
Hrastnik — 21, 22, 23, 262, 283;  
Hrastov Dol — 214;  
Hrastovec (izdajnik) — 45;  
Hrib Josip — 269;  
Hribernik Rudolf — 107;  
Hruškarje — 450;  
Hrvatska — 40, 41;  
Hudi Konec — 521;  
Hudo — 504;

## I

Idrija — 87, 323, 325, 355, 359;  
Idrijska (r.) — 320, 327, 328;  
Ilirska Bistrica — 326;  
Ilova Gora — 313;  
Inglič Pavel — 122;  
Ipavec Viktor (izdajnik) — 122;  
Iška (s.) — 204;  
Iška Loka — 204;  
Iška Vas — 495"  
Italija — 35, 41, 61, 62, 168, 182, 203;  
Ižep (kod Lobnika) — 493;

## J

Jakopič Albert-Kajtimir — 38, 77, 80;  
Janče (Janče) — 208, 213;  
Janežič Franc (izdajnik) — 45;  
Janežič Johan (izdajnik) — 45;  
Janjanin Simo — 19;  
Jarše — 228;  
Jastrebarsko (Jaška) — 24;  
Javor Ivan — 106, 201;  
Javorje (kod Litije) — 56, 57, 58, 208, 213, 287, 516;  
Javorje (kod Škofjeloke) — 13, 122, 298;  
Javornik (pl.) — 234;  
Javoršček (k. 1344) — 480, 481;  
Jazbina (k. 544) — 469;  
Jevtič Dragan — 146, 171, 206, 207;  
Jelenov Zleb — 41, 220, 412, 432;  
Jelovica (pl.) — 8, 125;  
Jenko Peter — 450;  
Jerič Renato — 49;  
Jerman Hilarij — 218;  
Jerneje Franc — 55, 107;

Jesenice — 87, 199, 487;  
Jezerine — 306;  
Jezersek Ivan — 55, 107;  
Jordankal — 247;  
Jovanovič Svetolik — 158;  
Jugorje — 218, 369, 392;

## K

Kal (kod Ajdovca) — 246, 409;  
Kal nad Kanalom — 245, 255, 256, 354, 361;  
Kalje — 392;  
Kamanje — 210, 211, 395;  
Kamenje (G. i D.) — 421;  
Kamin Tone — 167;  
Kamni Potok — 10;  
Kamnica (kod Tolmina) — 255, 256;  
Kamnice (G. i D.) — 529;  
Kamnik — 228, 300, 481, 482;  
Kamnikar Stane — 134;  
Kamnje (G. i D.) — 206, 503, 504, 505;  
Kanižarica — 340;  
Karat Rudi — 53;  
Karavanke — 85;  
Kardelj Edvard-Bevc-Krištof — 83, 143;  
Karlovac — 24, 174, 175, 401;  
Karteljevo (G. i D.) — 502;  
Kastelic Polda — 132;  
Kavčič Ivan-Nande — 146, 171;  
Kersnik Stane — 131;  
Kesič dr Franko — 88;  
Kidrič Boris-Peter-Kalan — 83, 101;  
Kitni Vrh (s.) — 314, 413;  
Klančič Franc (agent) — 126;  
Klanec (Klanjec) — 460, 496, 499;  
Klanjšek Jože — 209;  
Klavčič Silvo — 106, 201;  
Ključ (kod Zagreba) — 471;  
Knez Rudi — 47;  
Kneža (s.) — 61, 334;  
Knežji Vrh (brdo) — 280;  
Kobarid — 36, 37, 256, 262, 270, 275;  
Koliba (šuma) — 369;  
Kočevje — 169, 377;  
Kočevski Rog — 84, 85, 343;  
Kogej Vasja — 160, 194;  
Kokalj Slave (dezerter) — 91;  
Kokarje — 468;  
Kokra — 14;  
Kolarič Jožef — 380;  
Kolman Alojz-Marok — 13, 27, 28, 46, 47, 53, 72, 169;  
Kolovrat (kod Tolmina) — 35, 255, 256, 358;

Komel Franta — 50;  
Končar Stane (izdajnik) — 45;  
Konovo — 468;  
Kotel — 196, 197;  
Koprivna pod Peco — 494, 514;  
Koprivnik — 123;  
Koren (brdo) — 458;  
Korita (kod Dobmiča) — 67, 136, 424;  
Koritnica — 75;  
Korito (kod Cepovana) — 337, 354, 359, 362;  
Koruška — 14, 29, 49, 105, 172;  
Kos Peter — 115;  
Koseze — 490;  
Kostanjevica — 217, 232, 387, 391, 393, 396, 397;  
Kovačičeva Pl. — 256;  
Kozjek (k. 776) — 471;  
Kraigher Boris — 43, 77, 86, 100, 110, 117, 146, 173, 175, 208;  
Kraigher Dušan-Jug — 48, 53, 72, 85;  
Kraigher Sergej-Andrej — 85;  
Krajno Brdo — 47;  
Kraljić Josip — 19;  
Kranj — 93, 365, 466;  
Kranjče (s.) — 306;  
Krašić — 393;  
Krautberger Karlo-Karel — 23, 116;  
Kravanje Ferdo — 39;  
Kremen — 529;  
Kres Franc — 166;  
Kresnice — 213; 233;  
Kressevik Umberto — 383;  
Krim — 203, 479, 517;  
Krimček (brdo) — 451;  
Krinovec Zinka (izdajnik) — 12;  
Krislerji — 375;  
Kristan Franc (izdajnik) — 92;  
Kriška Reber (s.) — 10;  
Krivec Peter (izdajnik) — 44;  
Krka (r.) — 154, 157, 207, 215, 217, 230, 232, 260, 272, 292, 329, 344, 408;  
Krmelj (s.) — 281, 291;  
Krmelj Marks — 29, 54, 101, 103, 104, 105, 131;  
Krmín — 358;  
Krn — 36, 37, 38, 60;  
Kronovo — 84, 212, 446;  
Kropa — 13, 122, 148;  
Krška Vas — 297, 302, 374;  
Krtina — 9, 288;  
Krugljak — 370;  
Krušni Vrh — 150;  
Krvava Peč — 85, 195, 196, 204, 519, 520, 522, 523;  
Krvoški Vrh (s.) — 216;

Kržišnik Anton — 55, 107, 122, 128, 147, 148, 149, 150, 200;  
Ksela Linka — 50;  
Kumpoljski Grad — 254, 260, 286;  
Kupa (Kolpa) — 169, 343, 395, 398, 524;  
Kurja Vas — 242;  
Kutmann (Nemac-nared. vodnik) — 313;  
Kutna — 402, 404;  
Kvartič Slavko (izdajnik) — 104;  
Kveder Dušan-Tomaž Poljanac — 21, 48, 71, 85, 117, 144, 145, 146, 189, 208;

L

La Montanara Girolano (Italijan-potporučnik) — 503;  
Lačja Vas — 512;  
Lanišće — 332;  
Laško — 513;  
Laurenčič Justina — 269;  
Lavrovec — 447;  
Laze (kod Kresnice) — 144;  
Lazeč (s.) — 220';  
Leben Alojz (rod. 31.III.1915) — 450;  
Leben Alojz (rod. 21.I.1921) — 450;  
Lenček — 530;  
Lepa Njiva — 468;  
Leskovec (s.) — 280;  
Leše — 465;  
Letonja Ela — 49;  
Letuš — 309, 310;  
Libuče — 515;  
Lika (predeo) — 229;  
Limberk (brdo) — 307;  
Lipoglav (V. i M.) — 208, 296;  
Lipovec (M. i Sr.) — 151, 331, 408, 409;  
Lipovec (kod Ribnice) — 506, 520;  
Lipovec Tine — 135;  
Lisec (brdo) — 453;  
Lisec (kod Dobriča) — 133, 135, 292, 316, 416, 421;  
Litija — 56, 57, 144, 233, 319;  
Livek — 251;  
Ljubljana — 24, 175, 401, 462;  
Ljubljanski Vrh (brdo) — 203;  
Ljubno (kod Radovljice) — 508;  
Ljubno ob Savinji — 341, 351;  
Lobnica — 512;  
Lobnik — 469, 470;  
Ločnik (V. i M.) — 301;  
Log (kod Polhov Gradca) — 122;  
Logar Jože — 55, 68;  
Logatec — 169;

- Logje (s.) — 359;  
 Lokovšek Iv. — 59;  
 Lokvica (G. i D.) — 210, 211, 212,  
     213, 216;  
 Lom (pl.) — 354, 358, 360, 363;  
 Lopata — 203;  
 Loška Dolina — 197;  
 Loški Hrib — 315;  
 Loški Potok — 220;  
 Lučarjev Kal — 177, 412;  
 Luče — 313, 351;  
 Lukman Rudi — 128;  
 Lukov Dol — 246;  
 Lupinice — 516;  
 Lupinjak — 471;  
 Luža (kod Trebnja) — 139;
- M
- Maccario Alessandro — 230, 232, 236,  
     238, 244, 247, 253, 261, 267, 272, 277,  
     278, 286, 289, 291, 293, 295, 321, 372,  
     374, 376, 381, 387, 392, 401, 403, 407,  
     409, 421, 425, 444, 445, 457, 460, 462,  
     473;  
 Macebria F. (Italijan) — 244;  
 Macis Enrico (Italijan-pukovnik) —  
     463;  
 Macura Dmitar — 10;  
 Maček Ivan — Matija-Gustel — 43,  
     72, 77, 86, 110;  
 Mačkin Hrib — 426;  
 Mačkovec — 195, 197, 519, 520, 522,  
     523;  
 Maggiore Luigi-Perni — 297, 302,  
     308, 415, 452, 517, 518, 519, 521, 524;  
 Mahično — 447;  
 Majcen Dušan — 67;  
 Mala Dolga Noga — 208;  
 Mala Loka — 59;  
 Mala Vas — 415;  
 Male Pece — 412;  
 Mali Vrh — 236, 254;  
 Malince — 404;  
 Malinjek (brdo) — 197, 523;  
 Malkovec — 207;  
 Manelli Antonio (Italijan) — 269;  
 Manzoni Romeo (Italijan-poručnik)  
     — 238, 242, 243, 244;  
 Marija Reka — 492;  
 Marjanović Leko — 206;  
 Marrone Vincenzo (Italijan-potpo-  
     ručnik) — 238, 242, 243, 244;  
 Martinji Vrh — 201;  
 Marušić Derko — 75, 118;  
 Mašeri (s.) — 35;
- Mašun (brdo) — 15;  
 Matajur (brdo) — 35, 36, 37, 60, **354**  
     358, 362;  
 Matejko Evgen-Bemc — 15, 34, 55-  
     56;  
 Matetić Vlado — 26;  
 Mauri Vittorio — 356, 357;  
 Mavrlen — 215, 340;  
 Mavrović Ivan — 215;  
 Mazzeroli Mario (Italijan-poručnik)  
     — 383;  
 Medno — 486;  
 Mekinje — 488;  
 Meneganti Sabatino (Italijan-potpo-  
     ručnik) — 503;  
 Menina Pl. — 50, 464, 465, 467, 480,  
     488, 492;  
 Meniška Vas — 407;  
 Merlini (Italijan-major) — 374;  
 Mesarjev Vrh — 328;  
 Messina Vincenzo — 383;  
 Metlika — 210, 211, 216, 252, 392,  
     393, 395, 396, 398;  
 Mežakla — 8;  
 Mihailović Draža — 177;  
 Mihovo — 218, 382;  
 Mija (Meja) — 37, 60, 62, 78, 81, 270,  
     275, 355, 360, 361;  
 Miklavec Zan (izdajnik) — 104;  
 Mikunec (brdo) — 197, 523;  
 Mirna (r.) — 231, 235, 260, 266, 267,  
     500;  
 Mirna (s.) — 177, 206, 207, 284, 286,  
     288, 461;  
 Mirna Peč — 9, 67, 151, 157, 165, 232,  
     236, 237, 252, 261, 271, 281, 291, 401,  
     476, 529, 530;  
 Mischberger (Nemac) — 351;  
 Mladica (s.) — 278;  
 Mlađe (s.) — 217;  
 Mlaka — 518;  
 Mlakar Cvetka — 49;  
 Močnik Cveto-Florjan — 65;  
 Modrejce — 358, 362;  
 Mohor (brdo) — 8;  
 Mokrec (pl.) — 85, 195, 196, 479, 495,  
     517;  
 Mokro Polje — 279;  
 Mokronog — 229, 231, 266, 272;  
 Molk Jakob — 115;  
 Morandi Umberto (Italijan-pukov-  
     nik) — 371, 376, 377, 391, 392, 394,  
     402, 403, 404, 423;  
 Moravče — 208, 291, 315, 456, 459,  
     461, 470, 497, 500;  
 Mortarotti Carlo (Italijan-major) —  
     346;  
 Moskva — 130;  
 Ioste — 481;

Motnik — 21, 467;  
Mozirje — 45, 309, 313, 348;  
Mrhar Stane — 55, 108, 128;  
Mrzla Rupa — 73, 323, 324;  
Mrzli Studenec — 88;  
Mrzli Vrh (k. 1360) — 66;  
Muhaber (s.) — 261;  
Mulec Ivanka — 135;  
Müller dr Haccius — 233, 262, 283,  
318, 341, 378, 422, 455, 528;  
Murovica (brdo) — 466, 469, 480, 511;  
Mussolini — 38, 141, 168, 170;

N

Na Ježi — 255, 256;  
Nadiža (r.) — 35, 323, 327, 328, 358;  
Nagel (Nemac-potpukovnik) — 352,  
496, 516;  
Nardin Karel — 79;  
Naso Rocco (radio telegrafist) —  
504;  
Natali Mario (Italijan) — 385;  
Nazarje — 22, 492;  
Nemačka — 35;  
Nemilje — 465;  
Nemška Idrija — 121;  
Nestoplja Vas — 288;  
Netretić — 242;  
Nicchairella (Italijan-general) —  
376;  
Niževec — 159, 160, 449;  
Nomenj — 88;  
Notranje Gorice — 296, 314;  
Notranjsko — 85, 157, 183;  
Nova Reber — 510;  
Novak Ante — 85;  
Novaki (G. i D.) — 37;  
Novi Pot — 518, 519;  
Novo Mesto — 9, 162, 175, 207, 211,  
212, 213, 216, 246, 255, 260,  
277, 301, 393, 395, 397, 401, 473, 527,  
529;

O

Občice — 219;  
Občina (s.) — 10;  
Obirsko (k. 683) — 469;  
Obirsko (Sp. i Zg.) — 514;  
Obla Gorica — 370;  
Obreza Johan (izdajnik) — 45;  
Odred dolomitski (Polhovgradski)  
- 14;  
Odred Gorenjski — 7, 13, 14, 29, 54,  
87, 106, 109, 122, 124, 128, 147, 149,  
173, 198;

Odred istočnodolenjski — 23, 170,  
173, 178, 179, 180, 194;  
Odred kamniško-savinjski — 11, 20,  
21, 27, 28, 44, 46, 47, 49, 50, 126;  
Odred primorsko-goranski — 24;  
Odred zapadnodolenjski — 9, 10,  
134, 136, 145, 165, 170, 173, 176,  
179, 194, 206;  
Odred žumberačko-pokupski — 329;  
Ognjen (k. 480) — 270;  
Ohonica — 160, 449;  
Okonina — 490;  
Okorn Jože (izdajnik) — 45;  
Okrog (k. 521) — 206, 254;  
Onek — 331, 332, 344;  
Operativni štab Hrvatskih i Slove-  
načkih udarnih brigada i odreda  
— 18;  
Operativni štab Slovenačkih brig-  
ada i odreda — 67;  
Orehovica (kod Šent Jerneja) —  
207, 381, 382, 401;  
Orešje — 242, 315;  
Orlaka — 150, 413;  
Orlandi Silvio — 383;  
Ornuška Vas — 281;  
Osejani — 178, 334;  
Osojnik — 286;  
Osredek (s. kod Litije) — 56, 57, 58,  
287, 288, 511;  
Ostri Vrh (k. 519) — 18, 408;  
Ostri Vrh (k. 649) — 323;  
Otočec (ob Krki) — 145;  
Otremba (Nemac-kapetan) — 287;  
Ozalj — 392, 393;

P

Pacek Alojz — 115;  
Padeški Vrh — 511, 513;  
Pakiž Odon — 167;  
Palluan Guerrino (Italijan) — 504;  
Paloviče (Zg. i Sp.) — 12, 509;  
Panebianco dr — 255;  
Pangrč Grm — 194;  
Panico Aldo (Italijan-potpuk.) —  
518, 519, 521;  
Pascucci (Italijan-poručnik) — 301;  
Paseneci Carlo (Italijan-poručnik)  
— 305;  
Pasterk Franc — 55;  
Paška Vas — 309, 313, 348;  
Pavlika Ladislav (gestapovac) — 22;  
Peče Aleksander — 152;  
Pećine — 305;  
Pečka (k. 912) — 371, 372, 373, 375;  
Pekič Dušan — 25, 26;

- Pelazzi (Italijan-pukovnik) — 230,  
 231, 236, 237, 246, 252, 253, 271,  
 285, 288, 291, 371, 372, 375, 391,  
 392, 394, 400, 402, 404, 408, 421, 424;  
 Pelissier (Italijan-potpukovnik) —  
     — 527;  
 Pendirjevka (r.) — 381, 382, 383;  
 Perovšek Franc-France — 78, 80;  
 Petrini Espantero (Italijan-potpukovnik) — 269;  
 Petrovina — 392;  
 Piangiani Sirio (Italijan-kapetan) — 330;  
 Pichler dr Rudolf — 233, 234, 262,  
 283, 318, 319, 341, 342, 378, 379, 422,  
 455, 528;  
 Pijava Gorica — 180;  
 Pijavice (s.) — 476, 479, 501;  
 Pilštanj — 490;  
 Pirjevec Dušan-Ahac — 61, 62, 79,  
     81, 118;  
 Pirnat Niko — 172;  
 Pitacco Luigi (Italijan) — 269;  
 Pjano delle Farkadice (Dolina Farkadiča) — 35;  
 Planik — 446, 447;  
 Planina (s. — kod Litije) — 56;  
 Planina (G. i D.) — 279, 280;  
 Planski Vrh (brdo) — 452;  
 Plešivica (kod Notranje Gorice) —  
     296;  
 Pleterje — 218;  
 Pobrežje (s.) — 340;  
 Pod Dobričem — 513, 514;  
 Podbela — 363;  
 Podbonesec (s.) — 35;  
 Podboršt (D.) — 17, 18, 19,  
 Podbrdo — 251;  
 Podgora (kod Straže) — 266;  
 Podgrad — 326;  
 Podkraj — 494;  
 Podlipa (kod Dobrniča) — 136;  
 Podlog — 513;  
 Podmelec — 36, 75, 290;  
 Podnart — 317;  
 Podpečnik — 491;  
 Podpreska — 220;  
 Podstenice — 86, 205;  
 Podurška Gora — 494;  
 Podvolovljek — 491;  
 Podzemelj — 247, 252;  
 Pogačnik Anton — 450;  
 Pogačnih Franc — 450;  
 Poglajen Franc-Kranjc — 116, 127;  
 Pohorje (pl.) — 49, 50, 319, 341, 455,  
     528;  
 Pokljuka (pl.) — 8, 54, 88, 418;  
 Polhov Gradec — 296, 301, 308;
- Poliani Felice (zvani Gortan) —  
     257;  
 Poljane (karta Novo Mesto) — **433**;  
 Poljane (u Poijanskoj Dolini) — 8;  
 Poljanska Dolina — 13, 122, 148;  
 Polje (G. i D.) — 293;  
 Polovnik — 36;  
 Ponikve (G. i D.) — 9, 17, 18, 25,  
     476;  
 Ponošiče — 21;  
 Pontjak — 355;  
 Popivoda Pero — 59, 67, 77, 101, 109,  
     119, 132, 147, 198;  
 Popović Ilija — 25, 26;  
 Popovići — 26;  
 Posavec — 464;  
 Postojna — 66, 364;  
 Potočar Stane — 156, 166, 167;  
 Potočnik Anton — 55, 108, 128;  
 Potok (kod Muljave) — 313;  
 Poznič Jože — 22;  
 Poznič Zofka — 22;  
 Prapreče (karta Novo Mesto) — 9;  
 Predgrad — 333;  
 Prekrižje — 399;  
 Preserie (kod Borovnice) — 203, 507;  
 Preserje (kod Domžala) — 488;  
 Preska (kod Dobrniča) — 136;  
 Prestrana (šuma) — 214, 313;  
 Prešičevka (brdo) — 445;  
 Pretner Branko — 123;  
 Prezelj Stane — 55, 108, 128;  
 Pri Križu (šuma) — 313;  
 Pribanjeni (Pribanci) — 237, 242;  
 Prigorica — 412;  
 Prinča Vas — 451;  
 Primorsko — 41, 42, 68, 145, 171, 172,  
     200, 353;  
 Privileggi Igimo — 383;  
 Prtovč — 93, 201;  
 Ptuj — 472;

## R

- Rabelj — 39;  
 Račeva (r.) — 437;  
 Radatoviči (s.) — 212;  
 Radohova Vas — 417;  
 Radomlje — 485, 486, 488, 508;  
 Radulja — 271;  
 Radvanje (Zg. i Sp.) — 493;  
 Rajer Alojz — 167;  
 Rajhenau (s.) — 95;  
 Rakek — 196;  
 Rakitna — 203, 449, 519, 520;  
 Rakitovec (s.) — 46, 47;  
 Rakovnik — 17, 24, 229, 231, 281,  
     **286**;

Rakulik (s.) — 363;  
Rampoha — 331;  
Rantarš — 377;  
Ratež (s.) — 207;  
Ratitovec (brdo) — 8;  
Ravenna — 178;  
Ravhekar Dušan — 108;  
Ravne (G. i D. kod Čateža) — 498;  
Ravne (kod Stjaka) — 268;  
Ravni (G. i D.) — 485;  
Ravnice (kod Boštetja) — 442;  
Ravnikar Lucije — 450;  
Razinger Anton (gestapovac) — 149,  
199;  
Rbeč '(r.) — 320;  
Rdeči Kal — 177, 412;  
Rdeči Kamen — 375;  
Rebec Drago — 66;  
Reber — 135, 136;  
Rebol Jože — 33;  
Rebolj Dušan — 115, 116;  
Rebsel Vida-Kulovec — 208;  
Rečica ob Savinji — 3;  
Reich (Nemac) — 262, 422, 455;  
Remšek Matevž (izdajnik) — 44;  
Repče (Repec) — 19, 135, 136;  
Repnje — 466;  
Resnik — 467, 511;  
Rezija ^Beneška Slovenija) — 38,  
178, 334, 360;  
Ribič (Z\*, i So.) — 488, 510;  
Ribičič Mitja-Ciril — 13, 22, 23, 27,  
28, 46, 48, 53, 72, 116;  
Ribnica (kod Čateža) — 288;  
Ribnica na Dolenjskom — 308, 339,  
377, 412, 413, 414, 519, 520;  
Riccioli Salvatore (Italijan-kapetan)  
— 334, 506;  
Ricco Alberico (Italijan) — 269;  
Rigelj — 377;  
Rihpovec (s.) — 151, 242, 454;  
Rijeka — 66;  
Rimske Toplice — 347;  
Rinaldi Antonio — 285;  
Riple — 402, 404;  
Rob — 195, 296, 302, 523;  
Röbelj Anton — 45;  
Robež (k. 720) — 469;  
Robič Jože — 88;  
Robidišče — 35;  
Robin (politkomesar) — 106;  
Robotti (Italijan-general) — 463;  
Rogatec (kod Šenturja) — 214, 301;  
Rohr Hans (lovočuvar) — 30, 92;  
Roje Ivan-Bogdan — 50;  
Rosane Raffaele (Italijan-kapetan)  
— 431;

Rösener (Nemac-general) — 298,  
299;  
Rotar Franc — 21;  
Rovte (kod Ovsija) — 464;  
Rovte (kod Trbiža) — 321;  
Rozman Dušan — 108;  
Rozman Franc-Stane — 21, 85, 117,  
146, 175, 189;  
Rozzi Ferdinando (Italijan-kapetan)  
— 257;  
Rozumek (gestapovac) — 104;  
Rudolf Janko — 140;  
Ruggero Vittorio (Italijan-general)  
— 314, 316, 370, 374;  
Rumanja Vas — 445;  
Runarsko — 197, 433, 447;  
Rupe — 179, 442;  
Rupnik Wolfgang — 503;  
Rutter Marija — 257;  
Ržišče — 217;

## S

Sadinja Vas — 236, 237, 426, 504;  
Sager (Nemac) — 341, 378;  
Saje Franček — 145;  
Samobor — 23;  
Sandžak — 43;  
Sava (r.) — 84, 169, 208, 213, 397,  
488;  
Sava (s.) — 20, 233, 234;  
Savinja (r.) — 178, 309, 347;  
Savinjska Dolina — 49;  
Savski (terenski radnik) — 29, 33;  
Scarpa Luigi (Italijan) — 240;  
Schwab (Nemac) — 234, 283, 319,  
342, 379, 528;  
Sciotti Emanuele (Italijan) — 507;  
Scipione (Italijan-general) — 340;  
Sekimik Janko-Simon — 116;  
Sela (kod Bele Cerkve) — 445;  
Sela pri Otvocu — 247;  
Sela pri Sumberku — 9, 133, 135,  
139, 146, 177, 214, 219, 339, 402,  
404, 411, 412, 413, 416, 417, 419,  
420, 421;  
Selca (pri Sumberku) — 150;  
Selo pri Sv. Pavlu — 417;  
Selo (kod Vel. Bloka) — 442;  
Selo (kod Žirija) — 203;  
Selovec — 514;  
Selska PI. — 509;  
Selška Dolina — 8, 147;  
Semič — 210, 211, 212, 230, 266, 276,  
370;  
Semič Stane-Daki — 206;  
Sever Petar — 19;  
Sevnica — 319;

- Sicilija — 113, 119, 142;  
 Sidol — 465;  
**Silvestri Enrico (Italijan-poručnik)**  
     — 383;  
 Simaja Juraj — 330;  
 Simončič Vinko (izdajnik) — 45;  
 Skomarje (s.) — 512;  
 Skratovica — 407;  
 Slančji Vrh — 329;  
 Slap — 75;  
 Slapar Tomaž — 116;  
 Sieve (k. 1070) — 480, 482, 488;  
 Slovenačko Primorje — 68;  
 Slovenje (kod Globasnice) — 516;  
 Sluga Jože 131;  
 Smrečje — 159;  
 Smrečnik — 331;  
 Smrjene — 417;  
 Smuka — 371, 373, 374, 375;  
 Snežnik — 320;  
 Sobočevo — 159, 160, 449;  
 Soča (r.) — 35, 270, 353, 358;  
 Sodražica — 197;  
 Soklič Janko — 107;  
 Solčava — 351;  
 Somacker Erih (Nemac) — 93, 124;  
 Sordi (Italijan-pukovniki) — 229,  
     231, 236, 251, 271, 285, 288;  
 Sošice — 329;  
 Soteska (kod Bleda) — 88;  
 Soteska (kod Novog Mesta) — 9;  
 Spaček Božo — 18, 20;  
 Srobotnik — 315;  
 Stangrob — 513;  
 Stante Peter — Skala — 72, 85;  
 Stara Fužina — 487;  
 Stara Vas (kod Krškog) — 217;  
 Stari Breg — 377;  
 Stari Grad — 518, 521;  
 Stari Log — 376;  
 Stari Trg — 9;  
 Starihov Vrh — 293;  
 Starijski Vrh — 270;  
 Stative (G. i D.) — 417;  
 Stol (pl.) — 33, 34;  
 Stol (k. 1668) — 36, 37, 60, 62, 81,  
     270;  
 Stolbica — 38;  
 Stopar Viktor — 85;  
 Stopiče — 230, 232, 236, 237, 387,  
     397;  
 Stopnik (s.) — 512;  
 Stradl Franc — 22;  
 Strahomer — 203, 451;  
 Stranje — 9;  
 Straža (G. i D.) — 9, 230, 246, 372,  
     373, 380, 388, 389;  
 Stražišče — 93, 454;  
 Strelac (s.) — 152;  
 Strnad Ivan — 167;  
 Studenec-Ig — 450, 454;  
 Studenec (kod Smartnog v Tuhinju)  
     — 509;  
 Stupica (s.) — 35;  
 Suha Krajina — 187;  
 Suhadol (G. i D.) — 384, 385, 402;  
 Suhi Dol (kod Lučne) — 437;  
 Suhi Vrh — 493;  
 Suhor (G. i D.) — 212, 215, 218;  
 Sušak — 174, 175;  
 Sušice (Gor. i Dol.) — 205, 386, 388,  
     389, 469;  
 Sutla (r.) — 85;  
 Sv. Daniel — 493;  
 Sv. Duh (kod Kamnje) — 504;  
 Sv. Gera — 212;  
 Sv. Gora (k. 849) — 228;  
 Sv. Gregor — 178, 518, 521;  
 Sv. Križ (kod Litije) — 56, 84, 253,  
     254, 260;  
 Sv. Križ (kod Moravča) — 161, 165,  
     206, 208, 285, 291, 444, 456, 459,  
     460, 461, 470, 499;  
 Sv. Lenart (k. 826) — 523;  
 Sv. Lenart (kod Selca) — 202;  
 Sv. Lovrenc — 9;  
 Sv. Lucija — 61, 75, 354, 361;  
 Sv. Miklavž (kod Raztoke) — 491;  
 Sv. (Sveta) Planina — 21, 480;  
 Sv. Peter (k. 889) — 372, 375;  
 Sv. Peter (kod Tihaboga) — 254;  
 Sv. Stefan — 460;  
 Sv. Trije Kralji — 159;  
 Sv. Urban (kod Graboveca) — 216,  
     219;

## S

- Sajtovič Nikola — 330;  
 Saranović Milovan — 146, 171;  
 Savli Oskar — 102;  
 Sempeter — 176;  
 Sentjurje — 502;  
**Senturje** — 84, 213, 214, 296, 301,  
     305, 306, 307, 415, 523;  
 Šentviška Gora — 358, 359;  
 Šesče pri Preboldu — 514;  
 Šentflorijanski Vrh — 491;  
 Sibelj Silvo — 107;  
 Sibelja Anton — 66, 86;  
 Sifrer Marjan — 33;  
 Šilih Niko — 167;  
 Sipek (brdo) — 22, 47;  
 Skemlovec (s.) — 211;  
 Skočijan — 84;

Škocjan — 455;  
Škofja Loka — 92;  
Slander Mica-Marinko — 85;  
Slander Slavko — 45, 46;  
Slander Vera — 48, 85;  
Šmarje (s.) — 307;  
Smarjeta (kod Novog Mesta) — 152,  
176, 207, 433, 446;  
Šmartno ob Dreti — 468, 514;  
Šmartno pri Litiji — 144, 287;  
Šmartno v Tuhinju — 299, 300, 321,  
482, 483, 508;  
Šmihel (kod Mozirja) — 45;  
Šobar Milka — 158;  
Solar Franc (denuncijant) — 123;  
Šorović Danilo — 61, 76, 78, 196;  
Šoštanj — 313;  
Spacapani (šuma) — 354, 359, 363;  
Špik (k. 926) — 35;  
Špitalič — 467;  
Špond (brdo) — 201;  
Št. Brie — 513;  
Št. Janž — 158;  
Št. Jernej (kod Kostanjevice) — 157,  
162, 207, 216, 217, 236, 237, 260,  
281, 291, 295, 381, 391;  
Št. Jurij — 467;  
Št. Rupert — 9, 24, 206, 229, 231;  
Št. Vid (kod Stične) — 417;  
Štajerska — 41, 171;  
Stanga (V. i M.) — 208, 510;  
Stangarske Poljane — 56;  
Stangel dr Branko — 107;  
Štibelj Silvo — 55;  
Štjak (s.) — 65, 268;  
Stok Jože — 169;  
Straus Jože — 431;  
Šumberak (G. i D.) — 413;  
Sumrada Vinko — 197;  
Švara Dušan-Dule — 206;  
Švigelj Antonio (Italijan) — 383;

## T

Tabor (brdo) — 415;  
Tanas G. B. (Italijan) — 389;  
Taras (drug) — 77;  
Tavčar Franc-Rok — 38, 77, 81,  
196;  
Temenica (kod Stične) — 206, 207,  
315;  
Temenica (r.) — 25;  
Ter (r.) — 358;  
Tesenffitz (Nemac) — 379, 422, 455;  
Težka Voda (G. i D.) — 219, 387;  
Thalhammer (Nemac-narednik-vod-  
nik) — 299;

Tihaboj — 25, 206, 253, 254, 260, 286,  
291, 461, 495;  
Tipana — 36;  
Todraž — 437;  
Toffo Lino (Italijan-potporučnik) —  
276;  
Tolmin — 37, 265, 358;  
Tolminske Ravne — 35, 37;  
Tolminski Lom — 38, 245, 248, 255,  
256;  
Tolsti Vrh — 274, 278;  
Tomanova Pl. (k. 1030) — 492, 493;  
Tominc Milan — 204;  
Tomišelj — 180;  
Topla Reber — 329, 330, 371, 373,  
375;  
Toplice (kod Straža) — 380, 445;  
Toplice (kod Smarjeta) — 84;  
Toplice-Lešče — 280;  
Travna Gora — 204, 205, 220;  
Travni Dol — 229;  
Tribiž (Treviso) — 38;  
Trbovlje — 318;  
Trček — 437;  
Trebelno — 206, 207, 208, 229, 231,  
271, 272;  
Trebinec — 459;  
Trebni Vrh (brdo) — 133, 134, 135,  
219";  
Trebne — 9, 10, 17, 18, 24, 67, 134,  
176, 207, 219, 229, 230, 236, 237,  
246, 247, 282, 284, 285, 288, 291,  
338, 339, 419, 424, 456, 457, 473,  
476, 527;  
Tribuče — 340;  
Tribuša — 75;  
Trnovec (kod Kočevja) — 376, 377;  
Trnovo (kod Kobarida) — 265;  
Trnovski Gozd — 74, 355;  
Trnuški Grič — 214;  
Trojane — 22;  
Trst — 66, 86, 175, 268, 270;  
Trška Gora — 212, 213;  
Trtnik (kod Tolmina) — 289;  
Trzin — 228;  
Tržič (kod Trsta) — 86;  
Tržič — 464;  
Tuhinj (Zg.) — 299, 300, 321, 322,  
482;  
Turjak — 308;  
Turno — 286;  
Turšič Ivan-Istok — 73, 77, 78, 80;  
Tušev Dol — 456;

## U

Uršič Franc — 30;  
ursna Sela — lbU, 211, 215, 266, 267;  
Ūskovnica — 485;  
Ustje — 520;

V

Vače — 22;  
Vamberger Ivan — 55, 108, 128;  
Varaždin — 378;  
Varšek Viktor — 37;  
Vas (G. i D. kod Čateža) — 206;  
Velika Gora — 413;  
Velika Loka — 9, 10, 17, 18, 59, 207,  
252, 253, 261, 272, 285, 456, 457;  
Velike Lašće — 19b, 297;  
Venice i\_ipijene — 214, 307;  
Venki Locmk — 213, 214;  
VeuKonja (izdajnik) — 9z;  
VelusceK Anton — 118;  
Verde Guido (Italijan) — 235, 275,  
325;  
Veronik Matija — 29;  
Vesela Gora — 229;  
Veyče — 314;  
Videm (Udina) — 354;  
Videm (kod Dobrepolja) — 297, 302,  
308;  
Vidic Ivan — 107;  
Vidmar Franc (izdajnik) — 44;  
Vidmar Jovana Ivan — 460;  
Vidmar Tone-Luka — 209;  
Vidrik Stanislav — 269;  
Vilfan — 118;  
Vincenc Janko-Harkov — 50;  
Vinica (s.) — 207, 237, 241, 243;  
Vinji Vrh — 293;  
Vinter Boris — 50;  
Viola Osvaldo (Italijan-potporučnik)  
— 385;  
Vipava — 356;  
Vipavec (biv. jug. oficir) — 78, 79;  
Visentin Bartolo (Italijan-stariji  
kaplar) — 383;  
Viševnik (pl.) — 489;  
Vivodina — 210, 246;  
Vodice — 214, 307, 308;  
Vodnjak — 332;  
Vogt (Nemac) — 318;  
Vojsko — 326, 328, 359;  
Volče Jame — 135;  
Volovnjak (brdo) — 320;  
Voltarski Vrh (k. 687) — 466;  
Vransko — 22, 300, 309, 481;  
Vrbičje — 213, 214, 301;  
Vrbovec (s.) — 292;  
Vrbovsko — 524;  
Vrh (kod Kanala) — 364;

Vrh (kod Senturja) — 214;  
Vrh (kod Trebelna) — 208;  
Vrhnička — 296, 302, 308, 314;  
Vrhovni Stab NOV i PO Jugosla-  
vije — 168;  
Vrhpeč — 247;  
Vrhrebno — 134, 135, 176, 219, 293  
421;  
Vrhunec Oto — 13, 91, 107, 122, 200;  
Vršanja Glava (brdo) — 270;  
Vrtače — 402;  
Walter (Nemac-podnarednik) — 228;  
Wappler (Nemac) — 8, 300;  
Weingraber (Nemac-narednik-vod-  
nik) — 228;  
Wigisser (Nemac-potporučnik) —  
300;  
Windorfer (Nemac-kapetan) — 472,  
496, 516;  
Wötz dr (Nemac) — 283;

Z

Za Prevalom — 509;  
Zabukovica — 468;  
Zabukovje (k. 443) — 254;  
Zabukovje (kod Trebelna) — 271;  
Zadnja Sora — 93, 124;  
Zafara — 176, 426, 429;  
Zagorica (kod Dobriča) — 252;  
Zagorje (ob Savi) — 21, 22, 23, 126;  
Zagrad — 514;  
Zagradec — 219, 374;  
Zali Log (kod Železniki) — 124, 125,  
178;  
Zalisec (s.) — 215;  
Zalog pri Moravčah — 127;  
Zaloka (s.) — 286;  
Zannini L. (Italijan-general) — 361;  
Zanussi (Italijan) — 290, 324, 327,  
328, 337;  
Zaplap — 416, 421, 461, 500;  
Zaolotnik (potporučnik) — 177;  
Zatolmin — 37;  
Zavodnik Franc (Izdajnik) — 45;  
Zavrh (kod Tipana) — 337, 354, 358,  
361;  
Završnik Angela (izdajnica) — 45;  
Završnik Jože (izdajnik) — 45;  
Zavšenik (s.) — 487;  
Zbure (s.) — 207;  
Zecelini Brbno (potporučnik) — 383;  
Zgornja Slivnica — 208;  
Zgornje Koseze — 464;  
Zidani Most 143, 144, 169, 170, 174,  
175, 178, 233, 347;  
Zidar Franc — 166;

Zona II operativna Gorenjska — 76, 106, 120, 129, 203;  
Zona III operativna Alpska — 120;  
Zona IV operativna Štajerska — 11, 20, 21, 27, 28, 44, 46, 48, 72, 76, 113, 115, 126;  
Zona II operativna NOV i PO Hrvatska — 18, 23;  
Zona V operativna Hrvatska — 66;  
Zona operativna primorska — 15, 34, 60, 66, 73, 74, 77, 78, 80, 86, 357;  
Zorkovac — 447;  
Zuaro Manlio — 285, 420, 479, 501;  
Zupan Franc (hitlerovac) — 126;  
Zwickler (Nemac) — 341;

Z

Zabče — 37;  
Zabnica — 13, 465;  
Zaga (kod Bovca) — 36, 37, 265, 275,  
Zaga Rog — 86;  
Žagar (s.) — 515;  
Zbontar Anton — 88;

Železna Kapla (u Koruškoj) — 515;  
Železniki — 93, 125, 201, 485, 510, 511;  
Železno (kod Dobrniča) — 136;  
Zelmeljščica (r.) — 517;  
Zelimlje — 214;  
Zemva Albin — 33;  
Zerible (brdo) — 363;  
Zeželj Milan — 11, 18, 20, 26;  
Ziben (s.) — 376;  
Žirovnica — 465;  
Zirovski Vrh — 124, 147, 199, 202, 434, 438, 439, 488, 510;  
Zirovnik — 327;  
Žlebe — 205;  
Znidaršič Tone — 49, 85;  
Zumberak — 25, 26, 386;  
Žužemberk 9, 23, 67, 85, 133, 135, 139, 176, 177, 208, 219, 232, 236, 237, 247, 281, 294, 371, 372, 387, 400; 402, 403, 404, 407, 408, 424, 426, 430;  
Zvirče (s.) — 374;  
Zvan Andrej — 123;

S A D R Ž A J  
BORBE U SLOVENIJI 1943. GODINE  
(od 1. maja do 10. septembra)

I

Dokumenta jedinica NOV i PO Slovenije i partiskih organizacija

Izveštaj Kamniško-savinjskog odreda od 14 maja 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske o akcijama Kamniškog bataljona od 5 do 7 maja 1943 godine — — — — —	27
Izveštaj Štaba Kamniško-savinjskog odreda od 22 maja 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske o brojnom stanju i naoružanju bataljona — — — — —	28
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 23 maja 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Gorenjsku o akciji na Bistricu na Dravi — — — — —	29
Naredba Štaba Primorske operativne zone od 24 maja 1943 god. Štabu VI udarne brigade »Ivan Gradnik« za odlazak u Benešku Sloveniju — — — — —	34
Dnevna zapovest Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 27 maja 1943 god. za prelaz jedinica NOV i PO Slovenije u ofanzivne akcije u periodu Pete neprijateljske ofanzive — — —	40
Izveštaj Kamniško-savinjskog odreda od 28 maja 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske o akcijama Kamniško-savinjskog odreda — — — — —	44
Izveštaj Štaba Kamniško-savinjskog odreda od 2 juna 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske o napadu neprijatelja na Kamniški bataljon na Rakitovecu — — —	46
Izveštaj Štaba Četvrte operativne zone — Štajerske od 4 juna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o stanju u podređenim jedinicama — — — — —	48
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 6 juna 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP Slovenije za Gorenjsku o komandnom sastavu bataljona — — — — —	54
Izveštaj Štaba udarne brigade »Tone Tomšič« od 7 juna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o sukobima i akcijama prilikom prelaza italijansko-nemačke granice — — —	56
Izveštaj Štaba Primorske operativne zone od 11 juna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o akcijama primorskih brigada — — — — —	60
Naredba Štaba Primorske operativne zone od 11 juna 1943 god. Štabu Kraškog bataljona za reorganizaciju i prelaz u ofanzivne akcije — — — — —	66
Izveštaj Operativnog štaba slovenačkih brigada i odreda od 12 juna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama na sektoru Dobrnič — Korita — Dobrava —	67
Uputstva Centralnog komiteta KP Slovenije od 20 juna 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Primorsku o narednjim političkim zadacima u Primorskoj — — — — —	68
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 22 juna 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske za promenu i dopunu Štaba zone — — — — —	72
Izveštaj Štaba Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« od 22 juna 1943 god. Štabu Primorske operativne zone o napadu na policijski automobil kod Mrzle Rupe — — — — —	73
Izveštaj Štaba Šeste udarne brigade »Ivan Gradnik« od 23 juna 1943 god. Štabu Primorske operativne zone o stanju na terenu i u bataljonima — — — — —	74
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 24 juna 1943 god. za formiranje Druge operativne zone — Gorenjske — —	76
Naredba Štaba Primorske operativne zone od 24 juna 1943 god. za postavljanje komandnog kadra u Petoj i Šestoj slovenačkoj udarnoj brigadi — — — — —	77

Izveštaj politkomesara Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« od 25 juna 1943 god. Štabu Primorske operativne zone o stanju Prvog bataljona — — — — — — — — —	78
Direktive Politkomesarijata Primorske operativne zone od 26 juna 1943 god. politkomesaru Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« za pravilno tumačenje odlaska Brigade u Benešku Sloveniju — — — — — — — — —	80
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 27 juna 1943 god. članu Vrhovnog štaba Edvardu Kardelju o vojno-političkoj situaciji u Sloveniji — — — — — • —	83
Naredba Štaba Primorske operativne zone od 27 juna 1943 god. Štabu Pete udarne brigade »Simon Gregorčič« za odlazak bataljona na teritoriju Trsta u vezi sa mobilizacijom — —	86
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 27 juna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o akcijama Odreda u mesecu maju i junu — — — — — — — — —	87
Uputstva politkomesara Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 4 jula 1943 god. politkomesarima brigada, odreda i bataljona za podizanje vojno-stručnog znanja komesara i političkog nivoa boraca — — — — — — — — —	94
Direktive Centralnog komiteta KP Slovenije od 7 jula 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Gorenjsku za aktivizaciju gorenjskih jedinica u oružanim akcijama — — — —	100
Naredba Štaba Druge operativne zone — Gorenjske NOV i PO Slovenije od 12 jula 1943 god. za osnivanje Osme udarne brigade i reorganizaciju jedinica u Gorenjskoj — — —	106
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 13 jula 1943 god. za formiranje Četrnaeste i Petnaeste divizije NOV i PO Jugoslavije — — — — — — — — —	110
Uputstva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 14 jula 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske za pripremu jedinica za reorganizaciju NOV i PO Slovenije — — —	113
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 14 jula 1943 god. Štabu IV operativne zone — Štajerske za formiranje Štajerske brigade i reorganizaciju ostalih jedinica u Štajerskoj	115
Direktive Centralnog komiteta KP Slovenije od 14 jula 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Primorje za reorganizaciju Pokrajinskog komiteta — — — — — — — —	117
Direktive Centralnog komiteta KP Slovenije od 14 jula 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Gorenjsku u vezi sa formiranjem brigade u Gorenjskoj — — — — — — — —	119
Pismo Štaba Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije od 14 jula 1943 god. Štabu Druge operativne zone Gorenjske o saradivanju u operacijama — — — — — — — —	120
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda o akcijama Odreda od 4 aprila do 17. jula 1943 godine — — — — — — — —	122
Izveštaj Štaba Kamniško-savinjskog odreda od 19. jula 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone — Štajerske o akcijama od 22. juna do 19. jula — — — — — — — —	126
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 20. jula 1943 god. Pokrajinskog komitetu KP za Gorenjsku o sastavu štabova bataljona	123
Izveštaj Štaba Druge operativne zone — Gorenjske od 21. jula 1943 god. Pokrajinskom komitetu KPS za Gorenjsku o stanju operativnih jedinica zone — — — — — — — —	129

Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 23 jula 1943 god. 0 pohvali Kastelic Polda za hrabro držanje pri napadu na bunker kod D. Suhadola — — — — — — —	132
Izveštaj Štaba Četvrte udarne brigade »Ljubo Sercer« od 31 jula 1943 god. o akciji na Žužemberk i Sela pri Sumberku — —	133
Poziv Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 6 avgusta 1943 god. zavedenim Slovencima — — — — — — —	141
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 8 avgusta 1943 god. Sekretarijatu CK KPJ o pripremanju ofanzivnih akcija i vojno-političkoj situaciji u Sloveniji — — — — —	143
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 8 avgusta 1943 god. Pokra- jinskom komitetu KP Slovenije za Gorenjsku o formiranju novih jedinica Gorenjskog odreda — — — — —	147
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 13 avgusta 1943 god. Pokra- jinskom komitetu KP za Gorenjsku o stanju i reorgani- zaciji Odreda — — — — — — —	149
Izveštaj Štaba udarne brigade »Matija Gubec« od 14 avgusta 1943 god. o radu i akcijama Brigade od 1 do 15 avgusta 1943 godine — — — — — — —	150
Izveštaj o brojnom stanju udarne brigade »Matija Gubec« od 1 do 15 avgusta 1943 godine — — — — — — —	156
Vesti Otseka za propagandu i statistiku Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 16 avgusta 1943 god. o uspesima NOV i PO Slovenije od 9 do 16 avgusta — — — — —	157
Vesti otseka za propagandu i statistiku Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 20 avgusta 1943 god. o akcijama NOV i PO Slovenije od 12 do 20 avgusta 1943 godine — — — —	159
Izveštaj zamenika politkomesara Glavnog štaba NOV i PO Slo- venije od 22 avgusta 1943 god. o akcijama Petnaeste divi- zije NOV i POJ od 15 do 22 avgusta 1943 godine — —	161
Izveštaj Štaba udarne brigade »Matija Gubec« od 24 avgusta 1943 god. Štabu Petnaeste divizije NOV i PO Slovenije o diver- zantskim akcijama i predlog za promenu komandnog kadra u Drugom bataljonu — — — — — — —	165
Izveštaj Štaba udarne brigade »Matija Gubec« od 26 avgusta 1943 god. Štabu Petnaeste divizije NOV i POJ o formiranju Četvrtog bataljona — — — — — — —	166
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 28 avgusta 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o vojno-politi- čkoj situaciji u Sloveniji — — — — — — —	168
Molba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 28 avgusta 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske za angažovanje hrvat- skih jedinica na rušenju pruge Karlovac — Sušak — —	174
Izveštaj Otseka za propagandu i statistiku Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 28 avgusta 1943 god. o akcijama NOV i PO Slovenije od 12 jula do 28 avgusta — — — — —	176
Uputstva Operativnog odeljenja Glavnog štaba NOV i PO Slove- nije od 28 avgusta 1943 god. štabovima divizija za izvrša- vanje aktuelnih operacisko-taktičkih zadataka — — —	182
Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica NOV i PO Slovenije od 1 septembra 1943 god. za 1 avgust 1943 godine — — —	190
Vesti Otseka za propagandu i statistiku Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 4 septembra 1943 god. o akcijama jedinica NOV i PO Slovenije od 25 avgusta do 2 septembra — — — —	194

Izveštaj Štaba Četrnaeste divizije NOV i POJ od 4 septembra 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama na Krvavoj Peči — — — — — — — —	195
Izveštaj Štaba Gorenjskog odreda od 9 septembra 1943 god. Pokrajinskom komitetu KP za Gorenjsku o stanju i akcijama Odreda od 15 avgusta do 1 septembra 1943 godine — —	198
Izvod iz Operativnog dnevnika Sedme udarne brigade »Franc Prešern« — — — — — — — —	201
Dnevnik Jože Borštnara, političkog komesara udarne brigade »Ivan Cankar«, od 1 maja do 2 septembra 1943 godine — —	206
Dnevnik Toneta Vidmara od 1 maja do 9 septembra 1943 godine — —	209

## II

### **Dokumenta nemačkih i italijanskih okupatora**

Direktive Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 1 maja 1943 god. komandantima specijalnih bataljona o zadacima i tak-tici — — — — — — — —	223
Izveštaj žandarmerijskog sreza Kamnik od 1 maja 1943 god. o spaljivanju magazina železničke stанице Jarše i železničke stанице Trzin — — — — — — — —	228
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 2 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizanskih brigada na garnizone Mokronog, St. Rupert i Rakovnik — — — — — — — —	229
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 3 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u dolini Mirne — — — — — — — —	231
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 3 maja 1943 god. kod predsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Müller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — —	233
Izveštaj karabinijerske grupe Gorica od 4 maja 1943 god. Komandi kraljevskih karabinijera Jedanaestog armiskog korpusa o rezultatima čišćenja planine Golobar i Javornik — — —	234
Izveštaj pešadijske divizije »Isonzo« od 5 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o završenom čišćenju doline Mirne — — — — — — — —	235
Izveštaj pešadijske divizije »Isonzo« od 6 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o sukobu sa partizanima u zoni Pribanjeni — — — — — — — —	237
Naređenje Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 7 maja 1943 god. za promenu rasporeda podređenih jedinica — — —	238
Izveštaj Komande karabinijerske stанице Gorica od 7 maja 1943 god. Goričkoj kvěsturi o napadu partizana na kasarnu u Cepovanu — — — — — — — —	240
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 8 maja 1943 god. Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija« o napadu partizana na garnizon Vinica — — — —	241
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 9 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o sukobu sa partizanima kod Pribanaca — — — — — — — —	243
Izveštaj Goričke kvesture od 11 maja 1943 god. Ministarstvu unutrašnjih poslova o čišćenju zone Tolminski Lom — — —	245

Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 12 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Ajdovec — — — — — — — —	246
Izveštaj Goričke kvesture od 12 maja 1943 god. o rezultatima čišćenja zone Tolminski Lom — — — — — — — —	248
Izveštaj kraljevskog odeljenja Granične službe Javne bezbednosti Podbrdo od 12 maja 1943 god. Goričkoj kvesturi o napadu partizana na grupu alpinaca u selu Livek — — — —	251
Operativni izveštaj Konjande pešadijske divizije »Isonzo« od 13 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Zagorica — Dobrnič — — — —	252
Operativni izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 15 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Catež — Tihaboj — Sv. Križ — — — —	253
Izveštaj Komande Granične straže Jedanaestog armiskog korpusa od 15 maja 1943 god. Goričkoj prefekturi o akcijama u zoni Kal — Kolovrat — — — — — — — —	255
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 16 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog korpusa o završetku akcije u zoni Catež — Tihaboj — Sv. Križ — — — —	260
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, odr- žane 17 maja 1943 god. kod predsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Mtiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — —	262
Izveštaj Odeljenja javne bezbednosti Tolmin od 18 maja 1943 god. Goričkoj kvesturi o napadu partizana na kamion vojnika kod Kobarida — — — — — — — —	265
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 19 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu par- tizana na voz kod Uršnih sela i rušenju pruge u dolini Mirne	266
Izveštaj grupe karabinijera Trst od 19 maja 1943 god. Komandi karabinijera Jedanaestog armiskog korpusa o napadu parti- zana na kamion vojnika kod Stjaka — — — —	268
Izveštaj glavnog inspektora policije Trst od 20 maja 1943 god. Goričkoj prefekturi o rezultatima čišćenja doline Soče — —	270
Izveštaj komande pešadijske divizije »Isonzo« od 21 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Trebelno — — — — — — — —	271
Izveštaj karabinijerske grupe Górica od 22 maja 1943 god. Ko- mandi karabinijera Jedanaestog armiskog korpusa o čišće- nju zone Mija — Kobarid — Zaga i borbi na planini Božca	275
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 25 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o borbi na Tolstom Vrhу i napadu partizana na patrolu kod Birčne Vasi — —	276
Izveštaj pešadijske divizije »Isonzo« od 26 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o sukobu sa partizanima na Tolstom Vrhу — — — — — — — —	273
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 28 maja 1943 god. Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« o pronalaženju tehničkog i propagandnog materijala u Ljubljani i partizanskom napadu na belogardističku posadu u Planini — — — — — — — —	279
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 29 maja 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o sukobu sa partizanima kod Ornuške Vasi — — — — — — — —	281

Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 31 maja 1943 god. kod pretdsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Müller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — —	283
Izveštaj karabinijerske stanice Trebnje od 1 juna 1943 god. o prekidu pruge između Trebnja i Gomile i napadu na voz — —	284
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 5 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Čatež — — — — — — — —	285
Izveštaj žandarmeriske stanice Šmartno pri Litiji od 5. juna 1943 god. zapovedniku policije poretku Alpske oblasti o partizanskom napadu na Javorje, Debeče i Osredrek — — —	287
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 6 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o borbi u zoni Trebnje — Mirna — Čatež — — — — — — — —	288
Izveštaj Komande Osmе armije od 8 juna 1943 god. Generalštabu italijanske suvozemne vojske o napadu partizana na italijansku patrolu kod Trtnika — — — — — — — —	289
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 8 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Čatež — — — — — — — —	290
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 9 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Dobrovič — Dobrava — Vrbovec — — — — — — — —	292
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 10 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Ajdovec — Žužemberk — Dobrovič — — — — — — — —	294
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 11 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Lipoglavl i borbi kod Senturja — — — —	296
Zapovest višeg vode SS i policije Alpske oblasti od 12 juna 1943 god. za sklanjanje poginulih nemačkih vojnika — — —	298
Odlomak iz dnevnika telefonskih depeša kod zapovednika policije poretku Alpske oblasti — komandno mesto Bled o borbama u Tuhinjskoj dolini — — — — — — — —	299
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 13 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o borbama kod Senturja — — — — — — — —	301
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 14 juna 1943 god. Višo komandi oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija« o borbama u zoni Senturje — — — — — — — —	305
Izveštaj komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 15 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Senturje — V. Lipljene — Dobrepolje — —	307
Izveštaj žandarmeriske stanice Braslovče od 15 juna 1943 god. o napadu partizana na Letuš — — — — — — — —	309
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 17 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Luče — Ilova Gora — Potok — — — —	313
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 19 juna 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Temenica — Moravče — Čatež — — — —	315
Izveštaj Drugog bataljona 19 SS policijskog puka od 20 juna 1943 god. zapovedniku policije poretku Alpske oblasti o partizanskoj mobilizaciji — — — — — — — —	317

Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 21 juna 1943 god. kod pretsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Miiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — —	318
Izveštaj Komande Osme armije od 22 juna 1943 god. Generalštabu italijanske suvozemne vojske o čišćenju zone između Idrije i Rbeča — — — — — — — —	320
Zapovest žandarmeriskog okruga Kranj od 22 juna 1943 god. za pohvalu posade žandarmeriske stанице Gornji Tuhinj za držanje u borbi protiv partizana — — — — — — — —	321
Izveštaj Komande Osme armije od 23 juna 1943 god. Generalštabu suvozemne vojske o čišćenju teritorije između Nadiže i Idrije i o napadu partizana na autobus sa vojnicima kod Mrzle Rupe — — — — — — — —	323
Izveštaj Komande karabinijerske grupe Gorica od 23 juna 1943 god. Komandi kraljevskih karabinijera Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizana na autobus kod Idrije — —	325
Izveštaj Komande Osme armije od 24 juna 1943 god. Generalštabu italijanske suvozemne vojske o čišćenju zone Vojsko	326
Izveštaj Komande Osme armije od 24 juna 1943 god. Generalštabu italijanske suvozemne vojske o čišćenju teritorije između Idrije i Nadiže — — — — — — — —	327
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 24 juna 1943 god. Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija« o borbi kod Tople Rebri — — —	329
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 26 juna 1943 god. Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija« o čišćenju zone Smrečnik — Rampoha i borbi kod Oneka —	331
Izveštaj Komande karabinijerske čete Kočevoje od 29 juna 1943 god. Komandi karabinijerske grupe Ljubljana o napadu partizana na garnizon Predrag — — — — — — — —	333
Izveštaj Komande Osme armije od 30 juna 1943 god. Generalštabu italijanske suvozemne vojske o napadu partizana na Knežu i sukobu kod Osejana u Reziji — — — — —	334
Naređenje Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 3. jula 1943 god. komandama pukova za pripravno stanje u vezi sa akcijama u zoni Trebnje — — — — — — — —	338
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Lombardia« od 4. jula 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o sukobu sa partizanima kod Bojanaca — — — — — — — —	340
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 5. jula 1943 god. kod pretsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Miiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — —	341
Analiza i rezultati operativne delatnosti Jedanaestog armiskog korpusa od 6. jula 1943 god. za vreme od 15. do 30. juna 1943 godine — — — — — — — —	342
Zapovest zapovednika policije poretku Alpske oblasti od 8. jula 1943 god. za akciju u Srežu Celje — — — — — — — —	346
Izveštaj Komande Dvadeset četvrtog armiskog korpusa od 9. jula 1943 god. o aktivnosti ustanika u severnoj Primorskoj — —	353
Naredba žandarmeriskog okruga Kranj od 10. jula 1943 god. za reorganizaciju žandarmerije u Gorenjskoj u vezi sa predstolocacijom policijskih trupnih jedinica — — — — — —	365



Izveštaj Karabinijerske stanice Trebnje od 2 avgusta 1943 god.	
Komandi pešadijske divizije »Isonzo« o napadu partizana na garnizon Sela pri Sumberku — — — — —	419
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 2 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Sela pri Sumberku — — — — —	420
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 2 avgusta 1943 god. kod pretsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Miiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — —	422
Zapovest Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 3 avgusta 1943 god. za akciju u zoni Ajdovec — — — — —	423
Izveštaj Komande vojnog garnizona Žužemberk Komandi Dve deset osme jurišne legije crnih košulja o borbama u Žužemberku od 24 do 27 jula 1943 godine — — — — —	426
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 9 avgusta 1943 god. Komandi Druge armije o akciji u zoni Boštetje —	432
Izveštaj zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 9 avgusta 1943 god o akciji protiv partizana na Zirovskom Vrhu — —	434
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 10 avgusta 1943 god. Komandi Druge armije o borbama kod Boštetja —	442
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 10 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizana na Belu Cerkev — — — — —	444
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 11 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji čišćenja u zoni Bela Cerkev — — — — —	445
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 12 avgusta 1943 god. Komandi Druge armije o sukobu sa partizanima kod Planika — — — — —	446
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 14 avgusta 1943 god. Komandi Druge armije o napadu partizana na voz kod Gomile — — — — —	488
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 15 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizana na belogradistička odjeljenja u Sobočevu, Niževcu, Brezovici i Ohonici — — — — —	449
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 16 avgusta 1943 god. Komandi Druge armije o napadu partizana na voz kod Gomile — — — — —	453
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 16 avgusta 1943 god. kod pretsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Miiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — —	455
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 19 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Moravče — Sv. Križ i napadu partizana na jedinice za zaštitu pruge kod Velike Loke — — — — —	456
Izveštaj karabinijerske stanice Vrhnika od 19 avgusta 1943 god. Komandi grupe kraljevskih karabinijera Ljubljana o borbi kod Korena — — — — —	458
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 20 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Sv. Križ — Moravče — — — — —	459

Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 21 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Tihaboj — Sv. Križ — Moravče — — — — —	461
Izveštaj Vojnog suda — sekција Ljubljana od 21 avgusta 1943 god. Vojnom суду Druge armije o radu suda od 16 novembra 1941 do 20 avgusta 1943 године — — — — —	462
Izveštaj zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 22 avgusta 1943 god. o aktivnosti ustanika od 19 do 22 avgusta 1943 godine — — — — —	464
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Isonzo« od 22 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizana na prugu Trebnja — Novo Mesto — — —	473
Saopštenje zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 23 avgusta 1943 god. o završetku akcije poternih odeljenja u Srežu Celje — — —	474
Izveštaj karabinijerske stanice Trebnje od 23 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o prekidu železničke pruge kod Ponikava i Pijavice — — — • — —	476
Naredenje Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 24 avgusta 1943 god. za pripremu akcije u zoni Krim — Mokrec — —	479
Zapovest zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 24 avgusta 1943 god. za akciju na Svetu Planinu — — —	480
Izveštaj zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 25 avgusta 1943 god. o aktivnosti ustanika od 23 do 25 avgusta 1943 godine — — — — —	485
Izveštaj Komande specijalnog jurišnog bataljona br. 3 od 25 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o akciji u zoni Čatež — Moravče — — — — —	497
Izveštaj karabinijerske stanice Trebnje od 25 avgusta 1943 god. o napadu partizana na železničke stanice Bistrici i Pijavice —	501
Izveštaj Komande specijalnog bataljona br. 1 od 27 avgusta 1943 god. Komandi pešadijske divizije »Isonzo« o akciji u zoni Sentjurje — Dolenje Kamnje — — — — —	502
Izveštaj karabinijerske čete Kočevje od 27 avgusta 1943 god. o prekidu železničke pruge kod Lipovca — — — — —	506
Izveštaj karabinijerske stanice Vrhnika od 27 avgusta 1943 god. o prekidu železničke pruge i napadu partizana na voz između Preserja i Goričice — — — — —	507
Izveštaj zapovednika policije poretka Alpske oblasti od 28 avgusta 1943 god. o aktivnosti ustanika od 25 do 28 avgusta 1943 godine — — — — —	508
Naredenje Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 31 avgusta 1943 god. komandantu Pedeset prvog pešadijskog puka za preduzimanju akcije u zoni Krim — Mokrec — —	517
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 31 avgusta 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o napadu partizana na Stari Grad i Sv. Gregor — — —	518
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« Komandi Jedanaeste grupacije Granične straže o premeštaju jednog puka iz zone Rakitna u zonu Mačkovec — — —	519
Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 1 septembra 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zone Brezovica — Rakitna — Krvava Peč i napadu partizana na voz kod Lipovca — — — — —	520

Izveštaj Komande pešadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« od 3 septembra 1943 god. Komandi Jedanaestog armiskog korpusa o borbama u zoni Krvava Peč — Mačkovec — — —	522
Naređenje Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 6 septem- bra 1943 god. komandama pešadijskih divizija »Isonzo« i »Lombardia« za predislokaciju 8 — — — — — — —	524
Zapisnik sa sednice Štaba odgovornih nemačkih rukovodilaca, održane 6 septembra 1943 god. kod pretsednika Štajerske pokrajinske vlade dr Miiller-Hacciusa po pitanju uprave u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — — — — — — —	528
Izveštaj Komande Jedanaestog armiskog korpusa od 9 septembra 1943 god. Komandi Druge armije o napadu partizana na železničku stanicu Mirna Peč — — — — — — —	529
Registar — — — — .	531

T e h n i č k i   u r e d n i k  
*Dragoslav Džinić, major*

K o r e k t o r i :

*Uroš Sokolović*

*i*

*Milanka Đurović*

Rukopis predat u štampu februara 1957

Štampanje završeno avgusta 1957

Tiraž 2000 primeraka